

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΗ
ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ
ΤΥΡΑΝΝΟΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΟΦΟΚΛΗ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

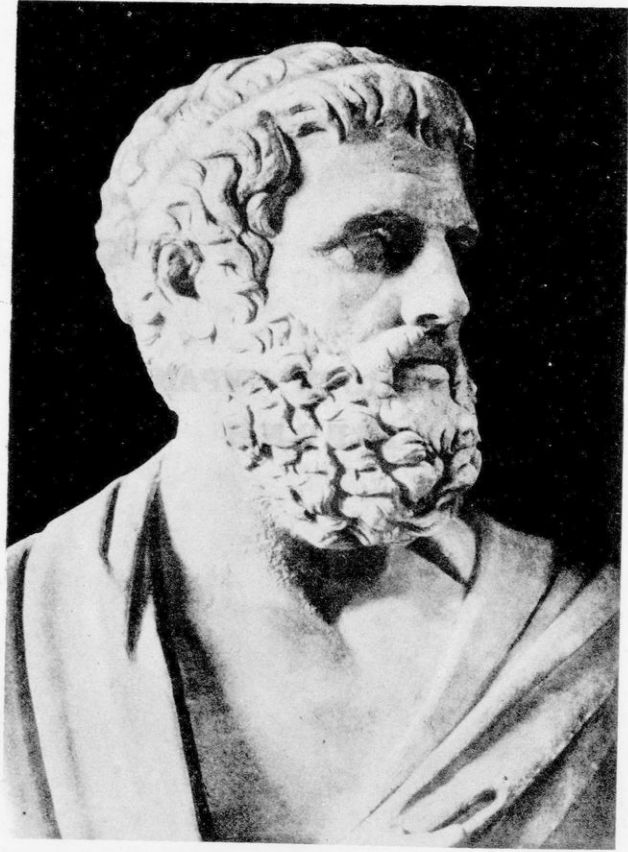
1. ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

2. ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΣΗΛΔΟΦΟΖ

18210

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ διδασκαλικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου τυπώνονται ἀπὸ τὸν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

Ἡ εἰσαγωγή καί οἱ ἐξηγητικαὶ σημειώσεις μεταγλωττίστησαν ἀπὸ τὸν Ι.Μ.
Ἀρβανίτη, Σύμβουλο Β' τοῦ ΚΕΜΕ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ

Τό δράμα είναι δημιούργημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Γεννήθηκε καί ἀναπτύχθηκε σιγά σιγά στήν Ἀττική ἀπό τίς γιορτές πού γίνονταν πρὸς τιμὴ τοῦ θεοῦ Διονύσου, οἱ ὁποῖες πρόσφεραν σ' αὐτό πάρα πολλά δραματικά στοιχεῖα (τά δρώμενα).

Ξεκίνησε μάλιστα τό δράμα ἀπό τό ἀρχικό ἄσμα, τό διθύραμβο, πού τραγουδοῦσαν κατά τή λατρεία τοῦ θεοῦ Διονύσου καί τόν συνόδευαν μέ αὐλό καί ὀρχηστικές ἢ μιμητικές κινήσεις. Τό διθύραμβο, πού ἀρχικά δέν εἶχε ρυθμό, τόν κατέστησε τεχνικό ὁ ποιητής Ἀρίωνας ὁ Μηθυμναῖος· μετά τήν τελειοποίησή του ἀπό τό Λάστον Ἐρμιονέα, ὁ φιλόμουσος τύραννος τῶν Ἀθηνῶν Πεισίστρατος τόν εἰσήγαγε στίς μεγαλόπρεπες ἐορτές πού ὁ ἴδιος καθιέρωσε, στά Μεγάλα Διονύσια.

Ἀπό τό σοβαρό διθύραμβο, πού ψαλλόταν κατά τά Ἀθήναια, στά ὁποῖα οἱ ἐορταστές πενθοῦσαν γιά τό μαρασμό τῆς φύσεως καί τά παθήματα τοῦ θεοῦ καί θρηνοῦσαν γι' αὐτά, γεννήθηκε ἡ τραγωδία (τράγου ὠδή, ἐπειδή οἱ χορευτές φοροῦσαν δέματα τράγου, γι' αὐτό ὀνομάζονταν καί τράγοι, καί παρίσταναν τούς Σατύρους, τούς ὀπαδούς τοῦ Διονύσου)· ἀπό τό φαιδρό διαθύραμβο, πού ψαλλόταν κατά τό χρόνο τοῦ τρυγητοῦ καί τῆς ἀποθηκεύσεως τοῦ οἴνου, καί ἀπό τήν πάρα πολύ μεγάλη εὐθυμία καί χαρά, πού ἐπικρατοῦσε γιά τήν ἀναγέννηση τῆς φύσεως καί τήν ἀνάσταση τοῦ θεοῦ, γεννήθηκε ἡ κωμωδία.

Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πρῶτος προήγαγε τήν τραγωδία ἦταν ὁ ποιητής Θέσπις ἀπό τόν ἀγροτικό δῆμο τῆς Ἰκαρίας τῆς Ἀττικῆς· ὁ ἴδιος εἰσήγαγε τόν πρῶτο ὑποκριτή πού ὑποκρινόταν ἀλληλοδιαδοχικά πολλά πρόσωπα μέ τήν ἀλλαγὴ προσωπειῶν κατασκευασμένων ἀπό ὀθόνη. Ἔτσι ἀπό τή μιά ὁ ὑποκριτής, πού τώρα πιά ἦταν πρόσωπο διαφορετικό ἀπό τό χορὸ, μιλοῦσε στό χορὸ (στοιχεῖο ἐπικό), ἀπό τήν ἄλλη ὁ χορὸς ἀποκρινόταν τραγουδώντας καί χορεύοντας (στοιχεῖο λυρικό), καί ἀπό τήν ἔνωσή τους προήλθε τό δράμα.

Ἐνῶ ὁ Πεισίστρατος, ὅπως εἶπαμε, γιά νά ψυχαγωγεῖ τό λαό του, εἶχε καταστήσει τά Μεγάλα Διονύσια ἐορτὴ λαμπρότατη καί εἶχε εἰσαγάγει τό διθύραμβο, τά παιδιά του κάλεσαν τό διαμορφωτὴ τοῦ

δράματος Θέσπη νά δώσει διάφορες παραστάσεις μέ τό θιάσό του στό Ἄστυ, στά προάστια καί στά διάφορα χωριά τῆς Ἀττικῆς.

Ἔτσι, τό δράμα, τό ὁποῖο ἀρχικά ἦταν περιορισμένο σέ ὑποθέσεις παρμένες ἀπό τούς μύθους καί στή λατρεία τοῦ Διονύσου, λάβαινε ἔπειτα γιά ποικιλία ὑποθέσεις, πού προκαλοῦσαν ζωηρότατα συναισθήματα καί συγκινήσεις, ἀπό ὅλον τό μυθικό κόσμο τῆς Ἑλλάδας, ἀπό τά ἀθάνατα Ὀμηρικά ἔπη καί προπάντων ἀπό τούς τρεῖς φημισμένους μυθικούς κύκλους, τόν Ἀργοναυτικό, τό Θηβαϊκό καί τόν Τρωικό. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἀνοίχτηκε στή δραματική ποίηση εὐρύτατο καί ἀπεριόριστο στάδιο καί ἀκόμη ἀπόκτησε ποικιλία καί πολυμέρεια.

Ὅταν μετά τόν ποιητή Θέσπη ἐμφανίστηκαν οἱ δραματικοί ποιητές Χοίριλος ὁ Ἀθηναῖος, μαθητής τοῦ Θέσπη, ὁ ὁποῖος εἰσήγαγε τίς προσωπίδες καί τίς λαμπρές θεατρικές ἐνδυμασίες, καί ὁ Φρύνιχος ὁ Ἀθηναῖος, ὁ ὁποῖος πρῶτος εἰσήγαγε καί τά γυναικεῖα πρόσωπα, τό δράμα τελειοποιήθηκε σέ μεγάλο βαθμό, γιά νά ἐμφανιστεῖ, μετά τούς προδρόμους αὐτούς, ἡ ἀκτινοδόλα τριάδα μέ τούς τρεῖς μεγάλους τραγικούς ποιητές: τόν Αἰσχύλο πού εἰσήγαγε τό β' ὑποκριτή, τό Σοφοκλῆ πού εἰσήγαγε τόν γ' καί τόν τραγικότερο ἀπό ὅλους Εὐριπίδη, ἀπό τούς ὁποίους τό δράμα ἔφτασε στήν ὕψιστη ἀκμή του.

Στήν ἀνάπτυξη καί στήν τελειοποίηση τοῦ δράματος κατά τόν Ε' αἰῶνα συντέλεσαν πάρα πολύ καί οἱ θρησκευτικές ἀντιλήψεις καί δοξασίες τῆς ἐποχῆς, οἱ ἠθικές καί κοινωνικές ἀρχές, ἰδίως κατά τή διάρκεια τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας πού ἐπικράτησε μετά τούς Περσικούς πολέμους, κατά τούς ὁποίους σώθηκε ἡ Ἑλλάδα καί ὁ ἐλληνικός πολιτισμός.

Μέσα λοιπόν σέ ἓνα τέτοιο κοινωνικό καί θρησκευτικό περιβάλλον, μέσα σέ μιά τέτοια πνευματική καί καλλιτεχνική ἀτμόσφαιρα, στήν πανελλήνια αὐτή ἀνώτερη πνευματική καί καλλιτεχνική σχολή ἐμφανίστηκαν οἱ τρεῖς μουσολήπτοι τραγικοί ποιητές, γιά νά συμπληρώσουν ὅ,τι καλλιτέχνησαν σέ λίθο, χαλκό καί χρυσό καί μέ τή σμίλη καί τό χρωστήρα, οἱ μεγάλοι καλλιτέχνες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς· καί φιλοτέχνησαν τίς τραγωδίες τους, οἱ ὁποῖες ἀντανάκλουν τίς σκέψεις καί τίς ἰδέες, τά συναισθήματα καί τά πάθη καί γενικά τήν ἰδεολογία τῆς ἀναπτυσσόμενης τότε ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, καί ἀκόμη ἀποταμίευ-

σαν τούς λογοτεχνικούς και ήθικούς καρπούς όλης τής πνευματικής παραγωγής, πού τότε αποτελούσαν τόν πνευματικό και ήθικό θησαυρό όλόκληρης τής ανθρωπότητας.

Τό δράμα λοιπόν δέν ήταν αυθόρμητο δημιούργημα λίγων ατόμων ή επακόλουθο μόνο των λαϊκών θρησκευτικών έορτών του Διονύσου, αλλά προΐόν από τό ένα μέρος του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος εκείνης τής έξοχης εποχής και από τό άλλο τής τεχνικής ποιήσεως και τής διανοίας εκείνων των εμπνευσμένων ποιητών· ήταν δηλαδή τό προΐόν ενός ανώτερου πολιτισμού.

Γι' αυτό και οι πρόγονοί μας είχαν ανοικοδομήσει στίς κυριότερες πόλεις τής Ελλάδας, κοντά στους ναούς τους, και μεγαλόπρεπα λίθινα θέατρα και μέ ξεχωριστή τιμή περιέβαλλαν τίς θεατρικές παραστάσεις, στίς όποίες προσέρχονταν μαζικά, ώσάν σέ άρριστη και φωτοδότρια πνευματική άγωγή· για τούτο τό λόγο και οι δραματικές παραστάσεις λέγονταν διδασκαλίεις, γιατί αποτελούσαν έθνικό μαζί και θρησκευτικό θεσμό, πού εξύψωνε και σφυρηλατούσε τά πατριωτικά και θρησκευτικά συναισθήματά τους.

Έπειτα, μόνο τό γεγονός ότι υπήρξε έπίσημος άρχοντας και μάλιστα ό μεγάλος Περικλής, ό όποιος παρείχε από τό δημόσιο ταμείο δωρεάν τό εισιτήριο στους άπόρους, τά θεωρικά, είναι άρκετό να μās πείσει ότι τό θέατρο κατατασσόταν στην πρώτη γραμμή μεταξύ των μεγάλων ακτινοβόλων πνευματικών έστιών εκείνης τής εποχής.

2. Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Ο Σοφοκλής, γιός του Σοφίλου, γεννήθηκε τό 496 π.Χ. στον Ίππιον Κολωνό, πού ήταν ένα μαγευτικότατο προάστιο των Αθηνών επάνω σέ λόφο. Ως γιός εύπορου πατέρα, πού είχε εργοστάσιο μαχαίροποιίας, έλαβε έπιμελημένη άγωγή και παιδεία. Διδάχτηκε μέ έπιμέλεια τή μουσική και τή γυμναστική και ανέπτυξε άρμονικά τίς σωματικές και ψυχικές του δυνάμεις. Τό σωματικό του μάλιστα κάλλος, ή ζηλευτή χάρη και ή ψυχική του ενγένεια, καθώς και οι μουσικές του ικανότητες, τίς όποίες ανέπτυξε ό περίφημος δάσκαλος του τής μουσικής Λάμπρος, τόν κατέστησαν άξιο μεγάλης προσοχής και εκτιμήσεως από τούς συμπολίτες του. Γι' αυτό, όταν μετά τή ναυμαχία τής Σαλαμίνας γιορτάστηκαν τά επινίκια, εξέλεξαν τό Σοφοκλή μέσα από χιλι-

άδες άλλους ἐφήδους Ἀθηναίους καί χόρευε ἐπικεφαλῆς χοροῦ ἀπό παιδιά γύρω ἀπό τό τρόπαιο τῆς νίκης. Ἡ φνυσιγνωμία του μάλιστα, τό μεγαλόπρεπο παρᾶστημά του καί ἡ ἡμερη ἐκφραση τοῦ προσώπου του εἶναι θαυμάσια ἀποτυπωμένα στόν ἐπιβλητικότερο ἀνδριάντα του πού θροῖσεται σήμερα στό Λατερανό Μουσεῖο τῆς Ρώμης.

Μελετώντας ἀπό τή νεότητά του ὁ Σοφοκλῆς τόν ἀθάνατο Ὅμηρο καί θαυμάζοντας τόν πρῶτο καί μεγαλοφάνταστο τραγικό ποιητή καί δάσκαλό του Αἰσχύλο, ἐνωρίς στροφῆκε στήν ποίηση, καί μάλιστα στήν τραγική, καί ἀφοσιώθηκε στή δραματική τέχνη σέ ὄλη τή ζωή του.

Σέ ἡλικία μόλις 28 ἐτῶν ὁ Σοφοκλῆς, ἔχοντας πεποίηση στήν ποιητική του ἀξία, ἔλαβε μέρος γιά πρώτη φορά τό 468 στό δραματικό ἀγῶνα, στόν ὁποῖο ἀναμετρήθηκε μέ τόν παλαιάμοχο τραγικό ποιητή Αἰσχύλο καί τόν νίκησε. Κατά τόν ἀγῶνα ἀκριδῶς ἔκεινο, ἐνῶ ἄλλοι ἀπό τούς θεατές ἐπευφημοῦσαν τόν Αἰσχύλο καί ἄλλοι τό Σοφοκλῆ, μπῆκε στό θέατρο ὁ Κίμωνας, μόλις εἶχε ἐπιστρέψει ἀπό τήν ἐκστρατεία του. Παρακλήθηκε τότε νά χρησιμεύσει ὡς κριτής μαζί μέ τούς συστράτηγους του καί ἀπένευμε τό στέφανο τῆς νίκης στό Σοφοκλῆ, ὁ ὁποῖος ἔτσι ἐμφανίζεται ὡς νέο ἀστέρι στή δραματική σκηνή. Ἀπό τότε ὑπερεῖχε σχεδόν πάντοτε στούς δραματικούς ἀγῶνες, κατά τό 441 μάλιστα δίδαξε τήν Ἀντιγόνη καί εἶχε τόσο μεγάλη ἐπιτυχία, ὥστε ἐκλέχθηκε τό 440 συστράτηγος τοῦ Περικλῆ στό Σαμιακό πόλεμο. Καί γενικά ὁ Σοφοκλῆς ἀναδείχθηκε ἀληθινός καλλιτέχνης τῆς δραματικῆς τέχνης, γράφοντας ἐπί ἐξήντα χρόνια ἀριστοτεχνικά δράματα ὡς τά βαθιά γεράματα του καί συνεχῶς ἀπολαμβάνοντας τήν εὐνοια καί τίς τιμές ἀπό τό ἀθηναϊκό κοινό, τοῦ ὁποῖου ἡ καλαισθησία εὗρισκε πάντοτε στά ἔργα του τήν πληρέστερη ἱκανοποίηση.

Ὡς ἄνθρωπος ὁ Σοφοκλῆς ἦταν πρόσχαρος, καταδεκτικός ὡς καί πολύ ἤπιος, δέν παρέλειπε νά διατηρεῖ φιλικές σχέσεις μέ ἐξέχοντα πρόσωπα τῆς ἐποχῆς του, ὅπως μέ τόν Περικλῆ, τόν Ἡρόδοτο κ.ἄ. Ἦταν ἐπίσης φιλόθρησκος, τηρητής τῶν παραδόσεων καί θεοσεβής, χωρῖς ὑπερβολές καί στενότητα πνεύματος, καί μάλιστα ἄσκησε καί ἱερατικό ἀξίωμα. Ἀξίζει ἐπίσης νά σημειωθεῖ, καθώς θά ἀντιληφτοῦμε καί ἀπό τήν ἀνάγνωση τῶν τραγωδιῶν του, ὅτι ὄλα τά ἀνθρώπινα αἰσθήματα εἶχαν τήν ἀπήχησή τους στή μεγάλη ἐκείνη ψυχή πού ἀντιλαμβανόταν μέ βαθιά πείρα τῆς ζωῆς ὄλους τούς βαθ-

μούς και τις μορφές του πάθους, τὰ τρυφερά αισθήματα και τις ύψηλές ἐξάρσεις.

Τέλος ὁ Σοφοκλῆς διακρινόταν γιὰ τὴν ἐξαιρέτη ἀγάπη του πρὸς τὴν Ἀθήνα, τὴν ὁποία σέ ὄλη τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του δέν ἐγκατέλειψε ποτέ γιὰ νὰ ἀποδημήσει σέ ἄλλα μέρη, ὅπως ἔκαναν οἱ ἄλλοι δύο τραγικοί και ἄλλοι διανοούμενοι τῆς ἐποχῆς του, ἂν και ἐπανελημμένα εἶχε προσκληθεῖ ἀπὸ διάφορους ἡγεμόνες νὰ ἐπισκεφτεῖ τις ἀλλές τους.

Ὡστόσο, μολοντί ὁ Σοφοκλῆς εἶχε ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία εὐθυμο χαρακτήρα, δοκίμασε στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἀρκετές λύπες, ἐξαιτίας οἰκογενειακῶν προστριβῶν. Ὁ γιὸς του Ἰοφώντας μάλιστα κίνησε δίκη ἐναντίον του γιὰ παράνοια, ὥστε νὰ τὸν θέσει «ὑπὸ ἀπαγόρευση». Ἡ ἄραθυμία πού τὸν κατέλαβε διαφαίνεται και στὸ τρίτο στάσιμο τοῦ τελευταίου δράματός του, τοῦ *Οἰδίποδος ἐπί Κολωνῶν*.

Αὐτός ἦταν ὁ μεγάλος τραγικός. Ὁ θάνατος γαλήνιος και φυσικός τὸν βρῆκε τὸ 406 π.Χ. σέ ἡλικία 90 ἐτῶν.

3. ΤΟ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Ὁ Σοφοκλῆς ἔζησε σέ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἀθήνα ἦταν τὸ πνευματικὸ κέντρο ὅλης τῆς Ἑλλάδας («κοινὴ παιδείσεις Ἑλλάδος», «Ἑλλὰς Ἑλλάδος», ὅπως λεγόταν)· μέ ἀνταγωνιστές του δύο μεγάλους ἐπίσης ὁμότεχνούς του, τὸν Αἰσχύλο και τὸν Εὐριπίδη, κατόρθωσε νὰ καινοτομήσει στὴ δραματικὴ τέχνη και νὰ ἐμφανίσει τέτοιες ιδιότητες, οἱ ὁποῖες τὸν κατέστησαν ποιητικὸ ἀστέρα πρῶτον μεγέθους και ἀνυπέροβλητο τραγικὸ ποιητὴ.

Πρῶτα πρῶτα ἡ σπουδαιότερη μεταβολή, πού ἐπέφερε στὸ δράμα, ἦταν ὅτι δίδασκε τρεῖς χωριστές τραγωδίες μέ διαφορετικὴ γιὰ καθεμιά ὑπόθεση, ἀντί μιᾶς συνεχόμενης τριλογίας μέ κοινὴ ὑπόθεση, ὅπως ἔκανε ὁ Αἰσχύλος. Αὐξήσε ὁμοίως τὸν ἀριθμὸ τῶν ὑποκριτῶν ἀπὸ δύο – τὸν α΄ εἶχε εἰσαγάγει, ὅπως προείπαμε, ὁ Θέσπης, τὸ β΄ ὁ Αἰσχύλος – σέ τρεῖς. Ὁμοίως αὐξήσε τὸν ἀριθμὸ τῶν χορευτῶν γιὰ κάθε δράμα ἀπὸ 12 σέ 15. Ἐπίσης περιορίσε τὰ ἄσματα τοῦ χοροῦ και ἔδωσε μεγαλύτερη ἔκταση στὸ διάλογο.

Ἐξάλλου ὁ Σοφοκλῆς εἶναι ἀπαράμιλλος καλλιτέχνης στὴν κατασκευὴ τοῦ δράματος. Ἔχει ἄριστη ἠθοποιΐα, ζωγραφίζοντας

στην εντέλεια τούς χαρακτηήρες τῶν προσώπων του. Ἐπίσης ἐπιτηδεύεται ἄριστα τὴν πλοκὴ τοῦ μύθου, παρεμβάλλοντας στά δράματά του περιπέτειες καὶ ἀναγνωρίσεις, καὶ χρησιμοποιεῖ σέ ὅλα τή φ υ σ ι κ ὴ τ η τ α καὶ τὴν ἄ ρ μ ο ν ῖ α πού πρέπει. Ἀφοῦ ἀφαίρεσε τό πομπῶδες καὶ τὴν ὑπερβολή τοῦ Αἰσχύλου, πού παρίστανε τά πράγματα ἀνώτερα καὶ ὑπερφυσικότερα ἀπό τά πραγματικά, καὶ ἀντίθετα πρὸς τόν Εὐριπίδη, πού παρίστανε αὐτά τέτοια πού εἶναι στήν πραγματικότητα, ὁ Σοφοκλῆς τά παρίστανε τέτοια πού πρέπει νά εἶναι, ἀκολουθώντας τό μέτρο πού πράγματι εἶναι ἡ εὐγενέστατη καὶ χαριέστατη ἀρετὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἡ γλώσσα του, ὅπως θά τὴν ἐκτιμήσουμε, εἶναι πλήρης ἀπό λεπτότητα καὶ ἀνάλογη πρὸς τὴν ἀρμονική καὶ σύμμετρη δραματική του τέχνη, καὶ γι' αὐτό οἱ ἀρχαῖοι τὸν ἀποκαλοῦσαν μέλιτταν, ἐνῶ ὁ Ἀριστοφάνης ἔλεγε ὅτι τὸ στόμα αὐτοῦ μέλιτι κεχρισμένον ἦν. Ἀλλὰ καὶ τά χορικά του ἄσματα εἶναι περὶτεχνα καὶ ὠραῖα, μεστά ἀπό μεγαλοπρέπεια καὶ χάση.

Ὅμοίως, ἐνῶ στὸν Αἰσχύλο τό τραγικὸ πραγματοποιεῖται μέ τὴν στάση τῆς Μοίρας ἢ τοῦ Θεοῦ ἀπέναντι στοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν πάλη τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἐκεῖνα, στό Σοφοκλῆ ἢ Μοῖρα ἢ ὁ Θεὸς διευθύνουν βέβαια ὡς ἕνα σημεῖο τίς τύχες τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἡ ἐσωτερικὴ δύναμη καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου εἶναι ἐκεῖνα πού τό παρορροῦν στήν πραγματοποίηση τῶν σχολῶν του.

Γιὰ τίς ἀρετές του αὐτὲς καὶ τίς ἄλλες, πού ἐμεῖς οἱ ἴδιοι θά ἐκτιμήσουμε κατὰ τὴν ἀνάγνωση τῶν ἔργων του, δικαίως ὁ Ξενοφώντας ἀπὸ τὴ μιά τὸν θεωροῦσε ὡς τὸν τελειότατον τῶν τραγικῶν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔλαβε τούς κανόνες τῆς τραγικῆς τέχνης κυρίως ἀπὸ τίς τραγωδίες τοῦ μεγάλου αὐτοῦ τραγικοῦ.

4. ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Ὁ Σοφοκλῆς συγγράφοντας σέ ὅλη τὴ ζωὴ του ἔκαμε γύρω στά 123 δράματα μέ διάφορες ὑποθέσεις καὶ ἔλαβε τίς περισσότερες νίκες ἀπὸ ὅλους τούς τραγικούς· ἀπὸ τά δράματα αὐτά σώθηκαν ὡς τίς ἡμέρες μας ἀκέραια ἐφτά: Ἀντιγόνη, Ἡλέκτρα, Τραχίνιαι, Οἰδίπους Τύραννος, Αἴας, Φιλοκτήτης καὶ Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ.

Οί τραγωδίες αυτές παίζονταν σέ όλες τίς έλληνικές πόλεις. Εικό-
νες καί προτομές του στήθηκαν πολλές καί τά έργα του σήμερα τιμούν-
ται από όλόκληρο τόν πολιτισμένο κόσμο: απλήστως διαβάζονται καί
εμφανίζονται στή σκηνή.

5. ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

Είναι γνωστός ό μύθος γιά τό Λαίο, τό βασιλιά τών Θηβών, κατά
τόν όποίο έλαβε χρησμό από τό μαντείο τών Δελφών ότι τό τέκνο, πού
θά αποκτήσει, θά φονεύσει τόν πατέρα καί θά παντρευτεί τή μητέρα
του. Γι' αυτό, όταν γεννήθηκε άρσενικό τέκνο, οί γονείς του (ό Λαίος
καί ή Ίοκάστη) φοδήθηκαν τήν έκπλήρωση του χρησμού καί, άφού
τρούπησαν τούς άστράγαλους τών ποδιών του μέ περόνη καί τό κρέμα-
σαν από σκοινί, τό παράδωσαν σέ ένα βασιλικό βοσκό, νά τό έγκατα-
λείψει στόν Κιθαιρώνα γιά νά χαθεί. Άλλά ό βοσκόσ από ευσπλαχνία
παράδωσε τό παιδί σέ Κορίνθιο ποιμένα, ό όποϊός έσπευσε νά τό φέρει
στό βασιλιά τής Κορίνθου Πόλυβο. Ό Πόλυβος μέ χαρά τό δέχτηκε
καί τό νιοθέτησε, γιατί δέν είχε παιδιά, καί τό όνόμασε Οιδίποδα, από
τό πρήξιμο (οϊδήμα) τών ποδιών του. Όταν όμως, άντρας πιά ό
Οιδίποδας, θροίστηκε μιά μέρα από όμοτράπεζό του σέ συμπόσιο πώς
είναι νόθος, πήγε στό μαντείο τών Δελφών γιά νά ζητήσει πληροφο-
ρίες σχετικά μέ τήν πραγματική καταγωγή του: αυτό του έδωσε τήν
έντολή νά μήν έπιστρέψει στήν πατρίδα του, γιατί θά φονεύσει τόν
πατέρα του καί θά πάρει σύζυγο τή μητέρα του. Θεωρώντας ό Οιδίπο-
δας τήν Κορίνθο πατρίδα του, άποφάσισε νά μήν επανέλθει πιά σ'
αυτή, γι' αυτό πήρε τόν αντίθετο δρόμο πρός τή Βοιωτία, όπου όμως
συνάντησε τόν πραγματικό πατέρα του Λαίο καί τόν φόνευσε.

Συνεχίζοντας μετά από αυτό τό δρόμο του ό Οιδίποδας έφτασε στή
Θήβα, τόν καιρό πού ή πόλη κατατρνχόταν από τό φοβερό τέρας, τή
Σφίγγα, ή όποία κατασπάραζε πολλούς πολίτες, γιατί δέν μπορούσαν
νά λύσουν τό άίνιγμα πού τούς πρόβαλλε. Γιά τό λόγο αυτό ό βασιλιάς
τής πόλης καί άδελφός τής βασίλισσας Κρέων προκήρυξε ότι εκείνος
πού θά έλυνε τό άίνιγμα θά γινόταν βασιλιάς καί θά έπαιρνε σύζυγο τή
χήρα βασίλισσα.

Ο Οιδίποδας, φτάνοντας στή Θήβα, κατόρθωσε μέ τήν ενφνία του
νά λύσει τό άίνιγμα καί νά πάρει τή βασιλεία καί τή βασίλισσα γν-

ναίκα του. Ἀπόκτησε μάλιστα μαζί της τέσσερα τέκνα, τόν Ἐτεοκλῆ, τόν Πολυνείκη, τήν Ἀντιγόνη καί τήν Ἰσμήνη, καί ζοῦσε στήν ἀρχή εὐτυχημένος, ὥσπου ξαφνικά ἄρχισε νά μαστίζει φοβερός λοιμός τή χώρα του.

Ἀπό τή στιγμή ἀκριδῶς αὐτή, κατά τήν ὁποία ἀπό τή μιά ὁ λαός ἀγωνιᾷ γιά τήν τύχη τῆς πόλης, ἀπό τήν ἄλλη ὁ Οἰδίποδας σκέπτεται ποιά μέτρα πρέπει νά πάρει γιά τή σωτηρία τοῦ λαοῦ, ἀρχίζει τό δράμα, τοῦ ὁποίου τῆς λεπτομέρειες θά ἰδοῦμε στήν ἀνάγνωση του.

6. ANTIGONE

Ὁ Οἰδίποδας, τυφλό ὄργανο τοῦ μοιραίου, ὅπως γνωρίζουμε ἀπό ὅσα πιο πάνω ἐκτέθηκαν γύρω ἀπό τό σχετικό μῦθο, φόνεψε, χωρίς νά τό ξέρει, τόν πατέρα του Λαίιο καί παντρεύτηκε τή μητέρα του Ἰοκάστη. Ὅταν ὁμως ἀποκαλύφτηκε τό γεγονός τῆς πατροκτονίας καί τοῦ μισοῦ γάμου, ἡ μητέρα καί σύζυγος Ἰοκάστη ἀπαχονίστηκε καί ὁ Οἰδίποδας αὐτοτυφλώθηκε καί μετὰ ἀπό καιρό ἐξορίστηκε. Ὑστερα ἀπό αὐτά οἱ γιοί του συμφώνησαν νά βασιλεύει καθένας τους ἀπό ἓνα ἔτος. Πρῶτος βασιλέυσε ὁ Ἐτεοκλῆς, ἀλλά ὅταν πέρασε τό ἔτος ἀρνήθηκε νά παραχωρήσει τή βασιλεία στόν ἀδελφό του. Τότε ὁ Πολυνείκης πῆγε στό Ἄργος, παντρεύτηκε τήν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Ἄργους Ἀδράστου καί μαζί μέ τόν πεθερό του καί πέντε ἄλλους ἡγεμόνες ἐξεστράτευσε ἐναντίον τῶν Θηβῶν. Καθένας ἀπό τοὺς ἐφτά αὐτοὺς ἡγεμόνες τάχτηκε ἀπέναντι σέ μιά ἀπό τῆς ἐφτά πύλες τῆς πόλεως, τῆς ὁποῖες ὑπεράσπιζαν ἐφτά ἐπίσης ἥρωες Θηβαῖοι. Ἐνῶ λοιπόν κάτ' αὐτό τόν τρόπο εἶχαν ἀντιπαραταχθεῖ τά ἀντίπαλα στρατεύματα, ἀποφασίστηκε νά κριθεῖ ὁ πόλεμος μέ μονομαχία τῶν δύο ἀδελφῶν· στή μονομαχία αὐτή σκοτώθηκαν καί οἱ δύο.

Μετὰ ἀπό αὐτό τό γεγονός ἀνέλαβε τή βασιλεία ὁ θεῖος τους Κρέων, ἀδελφός τῆς Ἰοκάστης, ὁ ὁποῖος κατόρθωσε νά νικήσει τοὺς ἐχθρούς καί νά τοὺς τρέψει σέ φυγή, ἀφοῦ κατά συμβουλή τοῦ μάντη Τειρεσία προσφέρθηκε ὡς θῦμα πρὸς ἐξιλέωση τοῦ θεοῦ Ἄρη ὁ μεγαλύτερος γιός του, ὁ Μεγαρέας.

Αὐτό τό δράμα, πού, ὅπως θά ἰδοῦμε, εἶναι ἄριστο γιά τήν ἠθοποιῶν του καί ἀναμφισβήτητα ἡ ἀξιολογότερη ἀπό τῆς ἀρχαῖες ἐλληνικές τραγωδίες, ἀρχίζει ἀμέσως μετὰ τήν ἔκδοση τῆς διαταγῆς ἀπό τόν Κρέοντα σχετικά μέ τήν τύχη τῶν νεκρῶν τῶν δύο ἀδελφῶν πού ἀλληλοφονεύτηκαν.

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1978

... της Αποστολής της Αγίας Τριάδος, της Αγίας Τριάδος, της Αγίας Τριάδος...

Από τη στιγμή που...

ΟΙ ΔΙΔΑΧΕΙΣ ΤΗΣ...

... της Αγίας Τριάδος...

... της Αγίας Τριάδος...

... της Αγίας Τριάδος...

... της Αγίας Τριάδος...

... της Αγίας Τριάδος...

... της Αγίας Τριάδος...

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ὦ τέκνα, Κάδμου τοῦ πάλαι νέα τροφή
τίνας ποθ' ἔδρας τάσδε μοι θαάζετε,
ἰκτηρίοις κλάδοισιν ἐξεστεμμένοι;
πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων, 5
ἀγῶ δικαιῶν μὴ παρ' ἀγγέλων, τέκνα,
ἄλλων ἀκούειν, αὐτὸς ὧδ' ἐλήλυθα
ὁ πᾶσι κλεινὸς Οἰδίπους καλούμενος.
ἀλλ', ὦ γεραῖέ, φράζ' ἐπεὶ πρέπων ἔφυς 10
πρὸ τῶνδε φωνεῖν, τίνι τρόπῳ καθέστατε,
δείσαντες ἢ στέρζαντες; ὡς θέλοντος ἂν
ἐμοῦ προσαρκεῖν πᾶν· δυσάλγητος γὰρ ἂν
εἶην, τοιάνδε μὴ οὐ κατοικτίρων ἔδραν.

ΙΕΡΕΥΣ

ἀλλ', ὦ κρατύνων Οἰδίπους χώρας ἐμῆς,
ὄρᾳς μὲν ἡμᾶς ἡλίκοι προσήμεθα 15
βωμοῖσι τοῖς σοῖς· οἱ μὲν οὐδέπω μακρὰν
πτέσθαι σθένοντες, οἱ δὲ σὺν γήρα βραρεῖς
ἱερεῖς, ἐγὼ μὲν Ζηνός, οἶδε δ' ἠθέων

λεκτοί· τὸ δ' ἄλλο φῦλον ἐξεστεμμένον
 ἀγοραῖσι θακεῖ πρός τε Παλλάδος διπλοῖς 20
 ναοῖς ἐπ' Ἴσμηνοῦ τῆ μαντεία σποδῶ.
 πόλις γάρ, ὥσπερ καὐτὸς εἰσορᾶς, ἄγαν
 ἤδη σαλεύει κἀνακουφίσαι κἀρα
 βυθῶν ἔτ' οὐχ οἶα τε φοινίου σάλου,
 φθίνουσα μὲν κάλυξιν ἐγκάρποις χθονός, 25
 φθίνουσα δ' ἀγέλαις βουνόμοις, τόκοισί τε
 ἀγόνις γυναικῶν· ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς
 σκήψας ἐλαύνει, λοιμὸς ἔχθιστος, πόλιν,
 ὑφ' οὗ κενοῦται δῶμα Καδμεῖον, μέλας δ'
 Ἄδης στεναγμοῖς καὶ γόοις πλουτίζεται. 30
 θεοῖσι μὲν νυν οὐκ ἰσούμενόν σ' ἐγὼ
 οὐδ' οἶδε παῖδες ἐζόμεσθ' ἐφέστιοι.
 ἀνδρῶν δὲ πρῶτον ἐν τε συμφοραῖς βίου
 κρίνοντες ἐν τε δαιμόνων συναλλαγαῖς·
 ὅς γ' ἐξέλυσας, ἄστυ Καδμεῖον μολών, 35
 σκληρᾶς αἰδοῦ δασμόν, ὃν παρείχομεν,
 καὶ ταῦθ' ὑφ' ἡμῶν οὐδὲν ἐξειδῶς πλέον
 οὐδ' ἐκδιδαχθεῖς, ἀλλὰ προσθήκη θεοῦ
 λέγει νομίζει θ' ἡμῖν ὀρθῶσαι βίον.
 νῦν τ', ὦ κράτιστον πᾶσιν Οἰδίπου κἀρα, 40
 ἱκετεύομέν σε πάντες οἶδε πρόστροποι,
 ἀλκὴν τιν' εὐρεῖν ἡμῖν, εἴτε του θεῶν
 φήμην ἀκούσας εἴτ' ἀπ' ἀνδρὸς οἰσθᾶ του·
 ὡς τοῖσιν ἐμπείροισι καὶ τὰς ξυμφορὰς
 ζώσας ὀρῶ μάλιστα τῶν βουλευμάτων. 45
 ἴθ', ὦ βροτῶν, ἄριστ', ἀνόρθωσον πόλιν,
 ἴθ', εὐλαβήθηθ', ὡς σε νῦν μὲν ἦδε γῆ
 σωτῆρα κλήζει τῆς πάρος προθυμίας,
 ἀρχῆς δὲ τῆς σῆς μηδαμῶς μεμνώμεθα

στάντες τ' ἐς ὀρθὸν καὶ πεσόντες ὕστερον· 50
 ἀλλ' ἀσφαλεία τήνδ' ἀνόρθωσον πόλιν.

ὄρνιθι γὰρ καὶ τὴν τότε αἰσίῳ τύχην
 παρέσχες ἡμῖν, καὶ ταυῶν ἴσος γενοῦ.

ὥς, εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς,
 ζῆν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν, 55

ὥς οὐδέν ἐστι οὔτε πύργος οὔτε ναῦς
 ἐρῆμος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων ἔσω.

ΟΙ. ὦ παῖδες οἰκτροί, γνωτὰ κοῦκ ἄγνωτὰ μοι
 προσήλθεθ' ἰμείροντες. εὔ γὰρ οἶδα, ὅτι 60

νοσεῖτε πάντες καὶ νοσοῦντες, ὥς ἐγώ,
 οὐκ ἔστιν ὑμῶν ὅστις ἐξ ἴσου νοσεῖ.

τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἓν ἔρχεται
 μόνον καθ' αὐτὸν κούδέν' ἄλλον· ἢ δ' ἐμῇ

ψυχῇ πόλιν τε κάμει καὶ σ' ὁμοῦ στένει.
 ὥστ' οὐχ ὕπνω γ' εὔδοντά μ' ἐξεγείρετε, 65

ἀλλ' ἴστε πολλὰ μὲν με δακρύσαντα δῆ,
 πολλὰς δ' ὁδοὺς ἐλθόντα φροντίδος πλάνοις.

ἦν δ' εὔσκοπῶν εὕρισκον ἴασιν μόνην,
 ταύτην ἔπραξα· παῖδα γὰρ Μεινοικέως

Κρέοντ', ἐμαυτοῦ γαμβρόν, ἐς τὰ Πυθικὰ 70
 ἔπεμψα Φοίβου δώμαθ' ὥς πύθοιθ', ὅ τι

δρῶν ἢ τί φωνῶν τήνδε ἰρυσαιμένην πόλιν.
 καὶ μ' ἤμαρ ἤδη ξυμμετρούμενον χρόνῳ

λυπεῖ, τί πράσσει· τοῦ γὰρ εἰκότος πέρα
 ἄπεστι, πλείω τοῦ καθήκοντος χρόνου. 75

ὅταν δ' ἴκηται, τήνικαῦτ' ἐγὼ κακὸς
 μὴ δρῶν ἂν εἶην πάνθ' ὅσ' ἂν δηλοῖ θεός.

ΙΕ. ἀλλ' εἰς καλὸν σὺ τ' εἶπας οἶδε τ' ἀρτίως
 Κρέοντα προσστείχοντα σημαίνουσί μοι.

ΟΙ. ὦναξ Ἄπολλον, εἰ γὰρ ἐν τύχῃ γέ τω 80

- σωτήρι βαίη λαμπρὸς ὥσπερ ὄμματι.
 ΙΕ. ἀλλ' εἰκάσαι μὲν, ἠδύς· οὐ γὰρ ἂν κάρα
 πολυστεφῆς ᾧδ' εἶρπε παγκάρπου δάφνης.
 ΟΙ. τάχ' εἰσόμεθα· ξύμμετρος γὰρ ὡς κλύειν.
 ἄναξ, ἐμόν κήδευμα, παῖ Μενοικέως,
 85 τίν' ἡμῖν ἤκεις τοῦ θεοῦ φήμην φέρων;

ΚΡΕΩΝ

- ἔσθλῆν· λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι
 κατ' ὄρθον ἐξελθόντα, πάντ' ἂν εὐτυχεῖν.
 ΟΙ. ἔστιν δὲ ποῖον τοῦπος; οὔτε γὰρ θρασὺς
 οὔτ' οὖν προδείσας εἰμί τῳ γε νῦν λόγῳ. 90
 ΚΡ. εἰ τῶνδε χρήζεις πλησιαζόντων κλύειν,
 ἔτοῖμος εἶπεῖν, εἶτε καὶ στείχειν ἔσω.
 ΟΙ. ἐς πάντας αὔδα· τῶνδε γὰρ πλεόν φέρω
 τὸ πένθος ἢ καὶ τῆς ἐμῆς ψυχῆς πέρι.
 ΚΡ. λέγοιμ' ἂν, οἷ' ἤκουσα τοῦ θεοῦ πάρα. 95
 ἄνωγεν ἡμᾶς Φοῖβος ἐμφανῶς ἄναξ
 μίσμα χώρας, ὡς τεθραμμένον χθονὶ
 ἐν τῆδ' ἐλαύνειν, μηδ' ἀνήκεστον τρέφειν.
 ΟΙ. ποίῳ καθαρωῶ; τίς ὁ τρόπος τῆς ξυμφορᾶς;
 ΚΡ. ἀνδρηλατοῦντας ἢ φόνῳ φόνον πάλιν 100
 λύοντας, ὡς τόδ' αἶμα χειμάζον πόλιν.
 ΟΙ. ποίου γὰρ ἀνδρὸς τήνδε μηνύει τύχην;
 ΚΡ. ἦν ἡμῖν, ὄναξ, Λαίος ποθ' ἠγεμῶν
 γῆς τῆσδε, πρὶν σέ τήνδ' ἀπευθύνειν πόλιν.
 ΟΙ. ἔξοιδ' ἀκούων· οὐ γὰρ εἰσεῖδόν γέ πω. 105
 ΚΡ. τούτου θανόντος νῦν ἐπιστέλλει σαφῶς
 τοὺς αὐτοέντας χειρὶ τιμωρεῖν τινας.
 ΟΙ. οἱ δ' εἰσὶ ποῦ γῆς; ποῦ τόδ' εὐρεθήσεται
 ἶχνος παλαιᾶς δυστέκμηρτον αἰτίας;

- KP. ἐν τῆδ' ἔφασκε γῆ· τὸ δὲ ζητούμενον 110
 ἀλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τὰμελούμενον.
- OI. πότερα δ' ἐν οἴκοις ἢ ἔν ἀγροῖς ὁ Λάιος
 ἢ γῆς ἐπ' ἄλλης τῶδε συμπίπτει φόνω;
- KP. θεωρός, ὡς ἔφασκεν, ἐκδημῶν, πάλιν
 πρὸς οἶκον οὐκέθ' ἔκειθ', ὡς ἀπεστάλη. 115
- OI. οὐδ' ἄγγελός τις οὐδὲ συμπράκτωρ ὁδοῦ
 κατεῖδ' ὅτου τις ἐκμαθῶν ἐχρήσατ' ἄν;
- KP. θνήσκουσι γάρ, πλὴν εἷς τις, ὃς φόβω φυγῶν,
 ὧν εἶδε, πλὴν ἓν, οὐδὲν εἶχ' εἰδῶς φράσαι.
- OI. τὸ ποῖον; ἐν γὰρ πόλλ' ἄν ἐξεύροι μαθεῖν, 120
 ἀρχὴν βραχεῖαν εἰ λάβοιμεν ἐλπίδος.
- KP. ληστὰς ἔφασκε συντυχόντας οὐ μιᾶ
 ῥώμῃ κτανεῖν νιν, ἀλλὰ σὺν πλήθει χειρῶν.
- OI. πῶς οὖν ὁ ληστής, εἴ τι μὴ ξὺν ἀργύρῳ
 ἐπράσσειτ' ἐνθένδ', ἐς τὸδ' ἄν τόλμης ἔβη; 125
- KP. δοκοῦντα ταῦτ' ἦν; Λαῖτου δ' ὀλωλότος,
 οὐδεὶς ἀρωγὸς ἐν κακοῖς ἐγένετο.
- OI. κακὸν δὲ ποῖον ἐμποδῶν, τυραννίδος
 οὕτω πεσοῦσης, εἴργε τοῦτ' ἐξειδέναί;
- KP. ἢ ποικιλωδὸς Σφιγξ τὸ πρὸς ποσὶν σκοπεῖν 130
 μεθέντας ἡμᾶς τὰφανῆ προσήγετο.
- OI. ἀλλ' ἐξ ὑπαρχῆς αὔθις αὐτ' ἐγὼ φανῶ·
 ἐπαξίως γὰρ Φοῖβος, ἀξίως δὲ σὺ
 πρὸς τοῦ θανόντος τήνδ' ἔθεσθ' ἐπιστροφῆν,
 ὥστ' ἐνδίκως ὕψεσθε καμὲ σύμμηχον, 135
 γῆ τῆδε τιμωροῦντα τῶ θεῶ θ' ἄμχ.
 ὑπὲρ γὰρ οὐχὶ τῶν ἀπωτέρω φίλων,
 ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ τοῦτ' ἀποσκεδῶ μύσος.
 ὅστις γὰρ ἦν ἐκεινον ὁ κτανῶν, τάχ' ἄν
 κάμ' ἄν τοιαύτη χειρὶ τιμωρεῖν θέλοι. 140

κείνω προσαρκῶν οὖν ἑμαυτὸν ὠφελῶ.
 ἀλλ' ὡς τάχιστα, παῖδες ὑμεῖς μὲν βάρθρων
 ἴστασθε, τοῦσδ' ἄραντες ἰκτῆρας κλάδους·
 ἄλλος δὲ Κάδμου λαὸν ὧδ' ἀθροίζετω,
 ὡς πᾶν ἑμοῦ δράσοντος· ἧ γὰρ εὐτυχεῖς 145
 σὺν τῷ θεῷ φανούμεθ' ἧ πεπτωκότες.

ΙΕ. ὦ παῖδες, ἰστώμεσθα· τῶνδε γὰρ χάριν
 καὶ δεῦρ' ἔβημεν, ὧν ὄδ' ἐξαγγέλλεται.
 Φοῖβος δ' ὁ πέμψας τάσδε μαντείας ἅμα
 σωτήρ θ' ἱκοίτο καὶ νόσου παυστήριος. 150

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ α' ὦ Διὸς ἀδυεπὲς φάτι, τίς ποτε τᾶς πολυχρύσου
 Πυθῶνος ἀγλαὰς ἔβας
 Θήβας; ἐκτέταμαι φοβερὰν φρένα, δείματι
 ἰήε Δάλιε Παιάν, [πάλλων
 ἀμφὶ σοὶ ἀζόμενος, τί μοι ἦ νέον 155
 ἧ περιτελλομέναις ὥραις πάλιν
 ἐξανύσεις χρέος.

εἰπέ μοι, ὦ χρυσέας τέκνον ἐλπίδος, ἄμβρο-
 [τε Φάμα.
 ἀντιστρ. α' πρῶτά σε κεκλόμενος, θύγατερ Διός, ἄμβροτ'
 [Ἄθάνα,
 γαιάοχόν τ' ἀδελφεὰν 160
 Ἄρτεμιν, ἧ κυκλόεντ' ἀγορᾶς θρόνον εὐκλέα
 καὶ Φοῖβον ἑκαβόλον, ἰώ, [θάσσει,
 τρισσοὶ ἀλεξίμοροι προφάνητέ μοι.
 εἴ ποτε καὶ προτέρας ἄτας ὑπερ
 ὀρνευμένας πόλει 165

στροφὴ β' ἦνυσάτ' ἐκτοπίαν φλόγα πήματος, ἔλθετε καὶ
 ὦ πόποι· ἀνάριθμα γὰρ φέρω [νῦν.

- πήματα· νοσεῖ δέ μοι πρόπας
 στόλος, οὐδ' ἐνι φροντίδος ἔγχος, 170
 ᾧ τις ἀλέζεται· οὔτε γὰρ ἔκγονα
 κλυτᾶς χθονὸς αὔξεται, οὔτε τόκοισιν
 ἰήϊων καμάτων ἀνέχουσι γυναῖκες·
 ἄλλον δ' ἂν ἄλλω προσίδοις, ἅπερ εὐπτερον
 [ὄρνιν, 175
 κρεῖσσον ἀμαιμακέτου πυρὸς ὄρμενον
 ἀκτὰν πρὸς ἑσπέρου θεοῦ·
 ἀντιστρ. β' ὦν πόλις ἀνάριθμος ὄλλυται· 180
 νηλέα δὲ γένεθλα πρὸς πέδω
 θαναταφόρα κεῖται ἀνοίκτως·
 ἐν δ' ἄλοχοι πολιαί τ' ἐπὶ ματέρες
 ἀκτὰν παρὰ βώμιον ἄλλοθεν ἄλλαι
 λυγρῶν πόνων ἰκτῆρες ἐπιστενάχουσιν. 185
 παιὰν δὲ λάμπει στενέοσσά τε γῆρυς ὄμαυλος·
 ὦν ὕπερ, ᾧ χρυσέα θύγατερ Διός,
 εὐῶπα πέμψον ἀλκάν·
 στροφή γ' Ἄρεά τε τὸν μαλερόν, ὃς νῦν ἄχαλκος ἀσπίδων 190
 φλέγει με περιβόητος ἀντιάζων,
 παλίσσυτον δράμημα νωτίσαι πάτρας
 ἄπουρον, εἴτ' ἐς μέγαν θάλαμον Ἀμφιτρίτας 195
 εἴτ' ἐς τὸν ἀπόξενον ὄρμον,
 Θρήκιον κλύδωνα·
 τέλει γάρ, εἴ τι νύξ ἀφῆ,
 τοῦτ' ἐπ' ἤμαρ ἔρχεται.
 τόν, ᾧ τᾶν πυρφόρων 200
 ἀστραπᾶν κράτη νέμων,
 ᾧ Ζεῦ, πάτερ, ὑπὸ σῶ φθίσσον κεραυνῶ.
 ἀντιστρ. γ' Λύκει' ἀναξ, τά τε σά χρυσοστρόφων ἀπ' ἀγκυλᾶν
 βέλεα θέλοιμ' ἂν ἀδάματ' ἐνδατεῖσθαι 205

ἄρωγά προσταθέντα, τάς τε πυρφόρους
 Ἄρτέμιδος ἀήλας, ξὺν αἷς Λύκι' ὄρεα διάσσει.

τὸν χρυσομίτραν τε κικλήσκω,

τᾶσδ' ἐπώνυμον γᾶς,

210

αἰνῶπα Βάχχον εὖιον,

Μαινάδων ὁμόστολον,

πελασθῆναι φλέγοντ'

ἀγλαῶπι σύμμαχον

πεύκα ἔπι τὸν ἀπότιμον ἐν θεοῖς θεόν.

215

ΟΙ.

αἰτεῖς· ἃ δ' αἰτεῖς, τᾶμ' ἐὰν θέλης ἔπη

κλύων δέχεσθαι τῇ νόσω θ' ὑπηρετεῖν,

ἀλκῆν λάβοις ἂν κἀνακούφισιν κακῶν·

ἀγῶ ξένος μὲν τοῦ λόγου τοῦδ' ἐξερῶ,

ξένος δὲ τοῦ πραχθέντος· οὐ γὰρ ἂν μακρὰν

220

ἔγνευον αὐτός, μὴ οὐκ ἔχων τι σύμβολον.

νῦν δ', ὕστερος γὰρ ἄστος εἰς ἀστούς τελῶ,

ὑμῖν προφωνῶ πᾶσι Καδμείοις τάδε·

ὅστις πόθ' ὑμῶν Λάιον τὸν Λαβδάκου

κάτοιδεν ἀνδρὸς ἐκ τίνος διώλετο,

225

τοῦτον κελεύω πάντα σημαίνειν ἐμοί.

κεῖ μὲν φοβεῖται τοῦπίκλιγμ' ὑπεξελεῖν

αὐτὸς καθ' αὐτοῦ — πείσεται γὰρ ἄλλο μὲν

ἀστεργές οὐδέν, γῆς δ' ἄπεισιν ἀσφαλῆς·

εἰ δὴ αὖ τις ἄλλον οἶδεν ἢ ἕξ ἄλλης χθονὸς

230

τὸν αὐτόχειρα, μὴ σιωπάτω· τὸ γὰρ

κέρδος τελῶ ἔγω χῆ χάρις προσκείσεται.

εἰ δ' αὖ σιωπήσεσθε, καὶ τις ἢ φίλου

δείσας ἀπώσει τοῦπος ἢ χαῦτοῦ τόδε,

ἃ ἔκ τῶνδε δράσω, ταῦτα χρῆ κλύειν ἐμοῦ.

235

τὸν ἀνδρ' ἀπυκδῶ τοῦτον, ὅστις ἐστί, γῆς

τῆσδ', ἧς ἐγὼ κράτη τε καὶ θρόνους νέμω,

μήτ' εἰσδέχεσθαι μήτε προσφωνεῖν τινα,
 μήτ' ἐν θεῶν εὐχαῖσι μήτε θύμασιν
 κοινὸν ποιεῖσθαι μήτε χέρνιβος νέμειν, 240
 ὠθεῖν δ' ἀπ' οἴκων πάντας, ὡς μιάσματος
 τοῦδ' ἡμῖν ὄντος, ὡς τὸ Πυθικὸν θεοῦ
 μαντεῖον ἐξέφηγεν ἀρτίως ἐμοί.
 ἐγὼ μὲν οὖν τοιόσδε τῷ τε δαίμονι
 τῷ τ' ἀνδρὶ τῷ θανόντι σύμμαχος πέλω. 245
 κατεύχομαι δὲ τὸν δεδρακότ' εἴτε τις
 εἷς ὧν λέληθεν εἴτε πλειόνων μέτα,
 κακὸν κακῶς νιν ἄμορον ἐκτρῖψαι βίον.
 ἐπεύχομαι δ', οἴκοισιν εἰ ξυνέστιος
 ἐν τοῖς ἐμοῖς γένοιτ' ἐμοῦ ξυνειδότος, 250
 παθεῖν, ἅπερ τοῖσδ' ἀρτίως ἤρασάμην.
 ὑμῖν δὲ ταῦτα πάντ' ἐπισκήπτω τελεῖν,
 ὑπὲρ τ' ἐμαυτοῦ τοῦ θεοῦ τε τῆσδέ τε
 γῆς ὧδ' ἀκάρπως κἀθέως ἐφθαρμένης.
 οὐδ' εἰ γὰρ ἦν τὸ πρᾶγμα μὴ θεήλατον, 255
 ἀκάθαρτον ὑμᾶς εἰκὸς ἦν οὕτως ἔἴην,
 ἀνδρὸς γ' ἀρίστου βασιλέως τ' ὕλωλτος,
 ἀλλ' ἐξερευνᾶν. νῦν δ' ἐπεὶ κυρῶ τ' ἐγὼ
 ἔχων μὲν ἀρχάς, ὡς ἐκεῖνος εἶχε πρῖν,
 ἔχων δὲ λέκτρα καὶ γυναῖχ' ὁμόσπορον, 260
 κοινῶν τε παίδων κοῖν' ἄν, εἰ κείνῳ γένος
 μὴ ἄδυστύχησεν, ἦν ἂν ἐκπεφυκότα·
 νῦν δ' ἐς τὸ κείνου κρᾶτ' ἐνήλαθ' ἡ τύχη·
 ἀνθ' ὧν ἐγὼ τὰδ' ὥσπερ εἰ τοῦμοῦ πατρὸς
 ὑπερμαχοῦμαι κἀπὶ πάντ' ἀφίξομαι, 265
 ζητῶν τὸν αὐτόχειρα τοῦ φόνου λαβεῖν
 τῷ Λαβδακείῳ παιδὶ Πολυδώρου τε καὶ
 τοῦ πρόσθε Κάδμου τοῦ πάλλαι τ' Ἀγήμορος.

- καὶ ταῦτα τοῖς μὴ δρῶσιν εὐχομαι θεοὺς
 μήτ' ἄροτον αὐτοῖς γῆς ἀνιέναι τινά, 270
 μήτ' οὖν γυναικῶν παιῖδας, ἀλλὰ τῷ πότμῳ
 τῷ νῦν φθερεῖσθαι κάτι τοῦδ' ἐχθίονι.
 ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοισι Καδμείοις, ὅσοις
 τάδ' ἔστ' ἀρέσκονθ', ἢ τε σύμμαχος Δίκη
 χοί πάντες εὖ ζυνεῖεν εἰσαεὶ θεοί. 275
- XO. ὥσπερ μ' ἀραῖον ἔλαβες, ᾧδ' ἀναξ, ἐρῶ·
 οὔτ' ἔκτανον γὰρ οὔτε τὸν κτανόντ' ἔχω
 δεῖξαι· τὸ δὲ ζήτημα τοῦ πέμψαντος ἦν
 Φοίβου τόδ' εἰπεῖν, ὅστις εἴργασται ποτε.
- OI. δίκαι' ἔλεξας· ἀλλ' ἀναγκάσαι θεοὺς,
 280 ἂν μὴ θέλωσιν, οὐδ' ἂν εἷς δύναιτ' ἀνὴρ.
 XO. τὰ δεύτερ' ἐκ τῶνδ' ἂν λέγοιμ' ἅ μοι δοκεῖ.
 OI. εἰ καὶ τρίτ' ἔστί, μὴ παρῆς τὸ μὴ οὐ φράσαι.
 XO. ἀνακτ' ἀνακτι ταῦθ' ὄρωντ' ἐπίσταμαι
 285 μάλιστα Φοίβῳ Τειρεσίαν, παρ' οὗ τις ἂν
 σκοπῶν τάδ', ᾧναξ, ἐκμάθοι σαφέστατα.
 OI. ἀλλ' οὐκ ἐν ἀργοῖς οὐδὲ τοῦτ' ἐπραξάμην·
 ἔπεμψα γὰρ, Κρέοντος εἰπόντος, διπλοῦς
 πομπούς· πάλαι δὲ μὴ παρῶν θαυμάζεται.
 XO. καὶ μὴν τὰ γ' ἄλλα κωφὰ καὶ παλαί' ἔπη. 290
 OI. τὰ ποῖα ταῦτα; πάντα γὰρ σκοπῶ λόγον.
 XO. θανεῖν ἐλέχθη πρὸς τινων ὀδοιπόρων.
 OI. ἤκουσα κάγώ· τὸν δ' ἰδόντ' οὐδεὶς ὄρᾳ.
 XO. ἀλλ' εἴ τι μὲν δὴ δείματός γ' ἔχει μέρος,
 295 τὰς σὰς ἀκούων οὐ μενεῖ τοιάσδ' ἀράς.
 OI. ᾧ μὴ ᾽στι δρῶντι τάρβος, οὐδ' ἔπος φοβεῖ.
 XO. ἀλλ' οὐξελέγξων αὐτὸν ἔστιν· οἶδε γὰρ
 τὸν θεῖον ἤδη μάντιν ᾧδ' ἄγουσιν, ᾧ
 τάλγηθές ἐμπέφυκεν ἀνθρώπων μόνω.

- ΟΙ. ὦ πάντα νωμῶν Τειρεσία, διδακτά τε 300
 ἄρρητά τ' οὐράνιά τε καὶ χθονοστιβῆ,
 πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις φρονεῖς δ' ὅμως,
 οἷα νόσῳ σύνεστιν ἧς σὲ προστάτην
 σωτῆρά τ' ὄναξ, μοῦνον ἐξευρίσκομεν.
 Φοῖβος γάρ, εἴ τι μὴ κλύεις τῶν ἀγγέλων, 305
 πέμψασιν ἡμῖν ἀντέπεμψεν ἔκλυσιν
 μόνην ἂν ἐλθεῖν τοῦδε τοῦ νοσήματος,
 εἰ τοὺς κτανόντας Λάιον μαθόντες εὖ
 κτείναιμεν ἢ τῆς γῆς φυγάδας ἐκπεμψαίμεθα.
 σύ νυν φθονήσας μῆτ' ἀπ' οἰωνῶν φάτιν 310
 μῆτ' εἴ τιν' ἄλλην μαντικῆς ἔχεις ὁδόν,
 ρῦσαι σεαυτὸν καὶ πόλιν, ρῦσαι δ' ἐμέ,
 ρῦσαι δὲ πᾶν μίασμα τοῦ τεθνηκότος.
 ἐν σοὶ γάρ ἐσμεν· ἄνδρα δ' ὠφελεῖν, ἀφ' ὧν
 ἔχοι τε καὶ δύναιτο, κάλλιστος πόνος. 315

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

- φεῦ φεῦ, φρονεῖν ὡς δεινόν, ἔνθα μὴ τέλη
 λύη φρονοῦντι. Ταῦτα γὰρ καλῶς ἐγὼ
 εἰδῶς διώλεσ'· οὐ γὰρ ἂν δεῦρ' ἰκόμην.
 ΟΙ. τί δ' ἔστιν; ὡς ἄθυμος εἰσελήλυθας.
 ΤΕΙ. ἄφες μ' ἐς οἴκους· ῥᾶστα γὰρ τὸ σὸν τε σὺ 320
 κάγῳ ἀνοίσω τοῦμόν, ἦν ἐμοὶ πίθη.
 ΟΙ. οὐτ' ἔννομ' εἶπας οὔτε προσφιλῆ πόλει
 τῆδ', ἢ σ' ἔθρεψε ,τὴνδ' ἀποστερῶν φάτιν.
 ΤΕΙ. ὁρῶ γὰρ οὐδὲ σοὶ τὸ σὸν φώνημ' ἰὸν
 πρὸς καιρόν· ὡς οὖν μηδ' ἐγὼ ταυτὸν πάθω... 325
 ΟΙ. μῆ, πρὸς θεῶν, φρονῶν γ' ἀποστραφῆς, ἐπεὶ
 πάντες σὲ προσκυνοῦμεν οἷδ' ἰκτῆριοι.

- ΤΕΙ. πάντες γὰρ οὐ φρονεῖτ' ἐγὼ δ' οὐ μὴ ποτε, 10
 τᾶμ' ὡς ἂν εἶπω, μὴ τὰ σ' ἐκφήνω κακά.
- ΟΙ. τί φῆς; ξυνειδῶς οὐ φράσεις, ἀλλ' ἐννοεῖς 330
 ἡμᾶς προδοῦναι καὶ καταφθεῖραι πόλιν;
- ΤΕΙ. ἐγὼ οὔτ' ἐμαυτόν, οὔτε σ' ἀλγυνῶ· τί ταῦτ'
 ἄλλως ἐλέγχεις; οὐ γὰρ ἂν πύθοιό μου.
- ΟΙ. οὐκ, ὦ κακῶν κάκιστε, καὶ γὰρ ἂν πέτρου 335
 φύσιν σὺ γ' ὀργάνειας, ἐξερεῖς ποτε,
 ἀλλ' ὦδ' ἄτεγκτος ἀτελευτήτος φανεῖ;
- ΤΕΙ. ὀργὴν ἐμέμψω τὴν ἐμήν, τὴν σὴν δ' ὁμοῦ
 ναίουσαν οὐ κατεῖδες, ἀλλ' ἐμὲ ψέγεις.
- ΟΙ. τίς γὰρ τοιαῦτ' ἂν οὐκ ἂν ὀργίζοιτ' ἔπη 340
 κλύων, ἃ νῦν σὺ τήνδ' ἀτιμάζεις πόλιν;
- ΤΕΙ. ἤξει γὰρ αὐτά, κἂν ἐγὼ σιγῇ στέγω.
- ΟΙ. οὐκοῦν, ἃ γ' ἤξει, καὶ σὲ χρὴ λέγειν ἐμοί.
- ΤΕΙ. οὐκ ἂν πέρα φράσαιμι· πρὸς τὰδ', εἰ θέλεις, 345
 θυμοῦ δι' ὀργῆς, ἥτις ἀγριωτάτη.
- ΟΙ. καὶ μὴν παρήσω γ' οὐδέν, ὡς ὀργῆς ἔχω, 345
 ἅπερ ξυνίημ'. ἴσθι γὰρ δοκῶν ἐμοὶ
 καὶ ξυμφυτεῦσαι τούργον εἰργάσθαι θ' ὅσον
 μὴ χερσὶ καίνων· εἰ δ' ἐτύγχανες βλέπων,
 καὶ τούργον ἂν σοῦ τοῦτ' ἔφην εἶναι μόνου.
- ΤΕΙ. ἄληθες; ἐννέπω σὲ τῷ κηρύγματι, 350
 ὅπερ προεῖπας, ἐμμένειν κάφ' ἡμέρας
 τῆς νῦν προσκαυδᾶν μῆτε τούσδε μῆτ' ἐμέ,
 ὡς ὄντι γῆς τῆσδ' ἀνοσίω μιάστορι.
- ΟΙ. οὕτως ἀναιδῶς ἐξεκίνησας τόδε 355
 τὸ ῥῆμα; καὶ ποῦ τοῦτο φεύξεσθαι δοκεῖς;
- ΤΕΙ. πέφευγα· τάληθές γὰρ ἰσχυρὸν τρέφω.
- ΟΙ. πρὸς τοῦ διδραχθεῖς; οὐ γὰρ ἔκ γε τῆς τέχνης.
- ΤΕΙ. πρὸς σοῦ· σὺ γὰρ μ' ἄκοντα προτρέψω λέγειν.

- ΟΙ. ποῖον λόγον; λέγ' αὖθις, ὡς μᾶλλον μάθω.
- ΤΕΙ. οὐχὶ ξυνῆκας πρόσθεν, ἢ 'κπειρᾶ λόγων; 360
- ΟΙ. οὐχ ὥστε γ' εἰπεῖν γνωστόν, ἀλλ' αὖθις φράσον.
- ΤΕΙ. φονέα σέ φημι τάνδρος, οὗ ζῆτεῖς, κυρεῖν.
- ΟΙ. ἀλλ' οὐ τι χαίρων δῖς γε πημονάς ἐρεῖς.
- ΤΕΙ. εἶπω τι δῆτα κάλλ', ἔν' ὀργίζῃ πλέον;
- ΟΙ. ὅσον γε χρήσεις· ὡς μάτην εἰρήσεται. 365
- ΤΕΙ. λεληθέναι σέ φημι σὺν τοῖς φιλτάτοις
αἰσχισθ' ὀμιλοῦντ' οὐδ' ὄραᾶν, ἔν' εἴ κακοῦ.
- ΟΙ. ἦ καὶ γεγηθῶς ταῦτ' ἀεὶ λέξειν δοκεῖς;
- ΤΕΙ. εἶπερ τί γ' ἐστὶ τῆς ἀληθείας σθένος.
- ΟΙ. ἀλλ' ἔστι, πλὴν σοί· σοὶ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστ', ἐπεὶ 370
τυφλὸς τά τ' ὄτα τὸν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ.
- ΤΕΙ. σὺ δ' ἄθλιός γε ταῦτ' ὄνειδίζων, ἃ σοὶ
οὐδεὶς ὅς οὐχὶ τῶνδ' ὄνειδιεῖ τάχα.
- ΟΙ. μιᾶς τρέφῃ πρὸς νυκτός, ὥστε μήτ' ἐμὲ
μήτ' ἄλλον, ὅστις φῶς ὄραᾶ βλάψαι ποτ' ἄν. 375
- ΤΕΙ. οὐ γάρ σε μοῖρα πρὸς γ' ἐμοῦ πεσεῖν, ἐπεὶ
ἱκανὸς Ἀπόλλων, ᾧ τὰδ' ἐκπρᾶξαι μέλει.
- ΟΙ. Κρέοντος ἢ σοῦ ταῦτα τάξευρήματα;
- ΤΕΙ. Κρέων δέ σοι πῆμ' οὐδέν, ἀλλ' αὐτὸς σὺ σοί.
- ΟΙ. ὦ πλοῦτε καὶ τυραννὶ καὶ τέχνῃ τέχνης 380
ὑπερφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ὅσος παρ' ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται,
εἰ τῆσδέ γ' ἀρχῆς οὐνεχ', ἦν ἐμοὶ πόλις
δαωρητόν, οὐκ' αἰτητόν, εἰσεχείρισεν,
ταύτης Κρέων ὁ πιστός, οὐξ ἀρχῆς φίλος, 385
λάθρα μ' ὑπελθὼν ἐκβαλεῖν ἱμείρεται,
ὑφεὶς μάγον τοιόνδε μηχανορράφον,
δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν
μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ' ἔφυ τυφλός.

- ἐπεί, φέρ' εἰπέ, ποῦ σὺ μάντις εἶ σαφής; 390
 πῶς οὐχ, ὅθ' ἡ ῥαψωδὸς ἐνθάδ' ἦν κῶων,
 ἠΐδας τι τοῖσδ' ἀστοῖσιν ἐκλυτήριον;
 καίτοι τό γ' αἰνιγμ' οὐχί τοῦπιόντος ἦν
 ἀνδρός διειπεῖν, ἀλλὰ μαντείας ἔδει,
 ἦν οὔτ' ἀπ' οἰωνῶν σὺ προῦφάνης ἔχων 395
 οὔτ' ἐκ θεῶν του γνωτόν· ἀλλ' ἐγὼ μολῶν,
 ὁ μῆδεν εἰδῶς Οἰδίπους, ἔπαυσά νιν,
 γνώμη κυρήσας οὐδ' ἀπ' οἰωνῶν μαθών·
 ὃν δὴ σὺ πειρᾶς ἐκβαλεῖν, δοκῶν θρόνοις
 παραστατήσιν τοῖς Κρεοντείοις πέλας. 400
 κλαίων δοκεῖς μοι καὶ σὺ χῶ συνθεῖς τάδε
 ἀγηλατήσιν· εἰ δὲ μὴ ἴδοικες γέρων
 εἶναι, παθῶν ἔγνωσ' ἂν οἶά περ φρονεῖς.
 ΧΟ. ἡμῖν μὲν εἰκάζουσι καὶ τὰ τοῦδ' ἔπη
 ὀργῇ λελέχθαι καὶ τὰ σ', Οἰδίου, δοκεῖ. 405
 δεῖ δ' οὐ τοιούτων, ἀλλ' ὅπως τὰ τοῦ θεοῦ
 μαντεῖ' ἄριστα λύσομεν, τόδε σκοπεῖν.
 ΤΕΙ. εἰ καὶ τυραννεῖς, ἐξισωτέον τὸ γοῦν
 ἴσ' ἀντιλέξαι· τοῦδε γὰρ καὶ γὰρ κρατῶ.
 οὐ γὰρ τι σοὶ ζῶ δοῦλος, ἀλλὰ Λοξία, 410
 ὥστ' οὐ Κρέοντος προστάτου γεγράφομαι.
 λέγω δ', ἐπειδὴ καὶ τυφλὸν μ' ὠνειδίσας·
 σὺ καὶ δέδορκας κοῦ βλέπεις ἔν' εἶ κακοῦ,
 οὐδ' ἔνθα ναίεις οὐδ' ὅτων οἰκεῖς μέτα.
 ἄρ' οἴσθ' ἀφ' ὧν εἶ; καὶ λέληθας ἐχθρὸς ὧν 415
 τοῖς σοῖσιν αὐτοῦ νέρθε κάπῃ γῆς ἄνω,
 καὶ σ' ἀμφιπλήξ' μητρόσ τε καὶ τοῦ σοῦ πατρός
 ἐλᾶ ποτ' ἐκ γῆς τῆσδε δεινόπους Ἄρά,
 βλέποντα νῦν μὲν ὄρθ', ἔπειτα δὲ σκότον.
 βοῆς δὲ τῆς σῆς ποῖος οὐκ ἔσται λιμῆν, 420

ποιος Κιθαιρών οὐχὶ σύμφωνος τάχα,
 ὅταν καταίσθῃ τὸν ὑμέναιον, ὃν δόμοις
 ἄνορμον εἰσέπλευσας εὐπλοίας τυχῶν;
 ἄλλων δὲ πλῆθος οὐκ ἐπαισθάνῃ κακῶν,
 ἃ σ' ἐξιώσει σοὶ τε καὶ τοῖς σοῖς τέκνοις. 425
 πρὸς ταῦτα καὶ Κρέοντα καὶ τοῦμόν στόμα
 προπηλάκιζε· σοῦ γὰρ οὐκ ἔστιν βροτῶν
 κάκιον ὅστις ἐκτριβήσεταιί ποτε.

ΟΙ. ἦ ταῦτα δῆτ' ἀνεκτὰ πρὸς τούτου κλύειν;
 οὐκ εἰς ὄλεθρον; οὐχὶ θᾶσσον; οὐ πάλιν 430
 ἄφορρος οἴκων τῶνδ' ἀποστραφεῖς ἄπει;

ΤΕΙ. οὐδ' ἰκόμην ἔγωγ' ἄν, εἰ σὺ μὴ 'κάλεις.

ΟΙ. οὐ γὰρ τί σ' ἤδη μῶρα φωνήσοντ', ἐπεὶ
 σχολῆ σ' ἄν οἴκους τοὺς ἐμοὺς ἐστειλάμην.

ΤΕΙ. ἡμεῖς τοιοῖδ' ἔφυμεν, ὡς μὲν σοὶ δοκεῖ, 435
 μῶροι, γονεῦσι δ', οἳ σ' ἔφυσαν, ἔμφρονες.

ΟΙ. ποίοισι; μεῖνον· τίς δέ μ' ἐκφύει βροτῶν;

ΤΕΙ. ἦδ' ἡμέρα φύσει σε καὶ διαφθερεῖ.

ΟΙ. ὡς πάντ' ἄγαν αἰνικτὰ κάσαφῆ λέγεις.

ΤΕΙ. οὐκ οὐν σὺ ταῦτ' ἄριστος εὐρίσκειν ἔφυς; 440

ΟΙ. τοιαῦτ' ὀνειδίζ', οἷς ἔμ' εὐρήσεις μέγαν.

ΤΕΙ. αὐτῆ γε μέντοι σ' ἡ τύχη διώλεσεν.

ΟΙ. ἀλλ' εἰ πόλιν τήνδ' ἐξέσωσ', οὐ μοι μέλει.

ΤΕΙ. ἄπειμι τοίνυν· καὶ σὺ, παῖ, κόμιζέ με.

ΟΙ. κομιζέτω δῆθ', ὡς παρῶν σὺ γ' ἐμποδῶν 445
 ὀχλεῖς· συθείς τ' ἄν οὐκ ἄν ἀλγύναις πλέον.

ΤΕΙ. εἰπὼν ἄπειμ' ὧν οὐνεκ' ἦλθον, οὐ τὸ σὸν
 δείσας πρόσωπον· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπου μ' ὄλεις.
 λέγω δέ σοι· τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὃν πάλαι
 ζητεῖς ἀπειλῶν κάνακηρύσσων φόνον 450
 τὸν Λαίτιον, οὗτός ἐστιν ἐνθάδε,

- ξένος, λόγω μέτοικος, εἶτα δ' ἐγγενὴς
 φανήσεται Θηβαῖος· οὐδ' ἠσθήσεται
 τῇ ξυμφορᾷ· τυφλὸς γὰρ ἐκ δεδορκότος
 καὶ πτωχὸς ἀντὶ πλουσίου ξένην ἐπι 455
 σκήπτρῳ προδεικνύς γαῖαν ἐμπορεύσεται.
 φανήσεται δὲ παισὶ τοῖς αὐτοῦ ξυνῶν
 ἀδελφὸς αὐτὸς καὶ πατήρ, κάξ ἧς ἔφυ
 γυναικὸς υἱὸς καὶ πόσις, καὶ τοῦ πατρὸς
 ὁμόσπορός τε καὶ φονεύς. καὶ ταῦτ' ἰὼν 460
 εἴσω, λογίζου· κἄν λάβῃς ἐψευσμένον,
 φάσκειν ἔμ' ἤδη μαντικῇ μηδὲν φρονεῖν.
- XO. στρ. α' τίς, ὄντιν' ἄθεσπιέπεια Δελφὶς εἶπε πέτρα
 ἄρρητ' ἄρρητων τελέσαντα φοινίαισι χερσίν; 465
 ὦρα νιν ἀελλάδων
 ἵππων σθENAρῶτερον
 φυγᾶ πόδα νομᾶν.
 ἔνοπλος γὰρ ἐπ' αὐτὸν ἐπενθρόσκει
 πυρὶ καὶ στεροπαῖς ὁ Διὸς γενέτας· 470
 δειναὶ δ' ἅμ' ἔπονται
 Κῆρες ἀναπλάκητοι.
- ἀντιστρ. α' ἔλαμψε γὰρ τοῦ νιφοέντος ἀρτίως φανεῖσα
 φάμα Παρνασσοῦ τὸν ἄδηλον ἄνδρα πάντ'
 φοιτᾶ γὰρ ὑπ' ἀγρίαν [ἰχνεύειν· 475
 ὕλαν ἀνά τ' ἄντρα καὶ
 πέτρας, ὡς ταῦρος,
 μέλεος μελέφ ποδὶ χηρέων,
 τὰ μεσόμφαλα γᾶς ἀπονοσφίζων 480
 μαντεῖα· τὰ δ' αἰεὶ
 ζῶντα περιποτᾶται.
- στροφὴ β' δεινὰ μὲν οὖν, δεινὰ ταράσσει σοφὸς οἰω-
 [νοθέτας, 485

οὔτε δοκοῦντ' οὔτ' ἀποφάσκονθ', ὅτι λέξω δ' ἀπορῶ.
πέτομαι δ' ἐλπίσιν, οὔτε' ἐνθάδ' ὄρων οὔτ' ὀπίσω.
τί γὰρ ἦ Λαβδακίδαίς,

ἦ τῷ Πολύβου νεῖκος ἔκειτ', οὔτε πάροιθεν 490
ποτ' ἔγωγ' οὔτε τανῦν πω

ἔμαθον, πρὸς ὅτου δῆ, βασιάνῳ πίστιν ἔχων, 0X
ἐπὶ τὰν ἐπίδαμον φάτιν εἴμ' Οἰδίποδα, 495

Λαβδακίδαίς ἐπίκουρος ἀδήλων θανάτων. IO
ἀλλ' ὁ μὲν οὖν Ζεὺς ὁ τ' Ἀπόλλων ξυνετοὶ

ἀντιστρ. β'

[καὶ τὰ βροτῶν
εἰδότες· ἀνδρῶν δ' ὅτι μάντις πλέον ἢ γὰρ
[φέρεται, 500

κρίσις οὐκ ἔστιν ἀληθής· σοφία δ' ἂν σοφίαν
παρამείψειεν ἀνήρ.

ἀλλ' οὔποτ' ἔγωγ' ἄν, πρὶν ἴδοιμ' ὀρθὸν ἔπος,
μεμφομένων ἂν καταφαίην. 505

φανερὰ γὰρ ἐπ' αὐτῷ πτερόεσσ' ἤλθε κόρα
ποτέ, καὶ σοφὸς ὦφθη βασιάνῳ θ' ἠδύπολις·
τῷ ἀπ' ἐμᾶς φρενὸς οὔποτ' ὀφλήσει κακίαν. 510

KP.

ἄνδρες πολῖται, δεῖν' ἔπη πεπυσμένος
κατηγορεῖν μου τὸν τύραννον Οἰδίπου, IO
πάρειμ' ἀτλητῶν. Εἰ γὰρ ἐν ταῖς ξυμφοραῖς 515

ταῖς νῦν νομίζει πρὸς γ' ἐμοῦ πεπονθέναι
λόγοισιν εἴτ' ἔργοισιν ἐς βλάβην φέρον, KP

οὔτοι βίου μοι τοῦ μακραιώονος πόθος, IO
φέροντι τήνδε βάζιν. οὐ γὰρ εἰς ἀπλοῦν

ἢ ζημία μοι τοῦ λόγου τούτου φέρει, 520

ἀλλ' ἐς μέγιστον, εἰ κακὸς μὲν ἐν πόλει,
κακὸς δὲ πρὸς σοῦ καὶ φίλων κεκλήσομαι. KP

XO.

ἀλλ' ἤλθε μὲν δῆ τοῦτο τοῦνειδος τάχ' ἄν
ὀργῆ βιασθὲν μᾶλλον ἢ γνώμη φρενῶν. IO

- KP. τούπος δ' ἐφάνθη, ταῖς ἐμαῖς γνώμασις ὅτι 525
 πεισθεῖς ὁ μάντις τοὺς λόγους ψευδεῖς λέγοι;
- XO. ηἰδᾶτο μὲν τάδ', οἶδ' δ' οὐ γνώμη τίνη.
- KP. ἐξ ὁμμάτων δ' ὀρθῶν τε καὶ ὀρθῆς φρενὸς
 κατηγορεῖτο τοῦπίκλημα τοῦτό μου;
- XO. οὐκ οἶδ'· ἄ γὰρ δρῶσ' οἱ κρατοῦντες, οὐχ ὀρῶ. 530
 αὐτὸς δ' ὄδ' ἤδη δωμάτων ἕξω περᾶ.
- OI. οὗτος σύ, πῶς δεῦρ' ἦλθες; ἦ τοσόνδ' ἔχεις
 τόλμης πρόσωπον, ὥστε τὰς ἐμὰς στέγας
 ἴκου, φονεὺς ὦν τοῦδε ἀνδρὸς ἐμφανῶς
 ληστής τ' ἐναργῆς τῆς ἐμῆς τυραννίδος; 535
 φέρ' εἶπέ πρὸς θεῶν, δειλίαν ἢ μωρίαν
 ἰδῶν τιν' ἐμοὶ ταῦτ' ἐβουλεύσω ποιεῖν;
 ἢ τοῦργον ὡς οὐ γνωριοῖμί σου τόδε
 δόλω προσέρπον ἢ οὐκ ἀλεξοίμην μαθῶν;
 ἄρ' οὐχὶ μῶρόν ἐστι τοῦγχείρημά σου, 540
 ἄνευ τε πλήθους καὶ φίλων τυραννίδα
 θηρᾶν, ὃ πλήθει χρήμασιν θ' ἀλίσκεται;
- KP. οἶσθ' ὡς ποίησον; ἀντὶ τῶν εἰρημένων
 ἴσ' ἀντάκουσον, κατὰ κρῖν' αὐτὸς μαθῶν.
- OI. λέγειν σὺ δεινός, μανθάνειν δ' ἐγὼ κακός 545
 σοῦ· δυσμενῆ γὰρ καὶ βαρύν σ' εὕρηκ' ἐμοί.
- KP. τοῦτ' αὐτὸ νῦν μου πρῶτ' ἄκουσον, ὡς ἐρῶ.
- OI. τοῦτ' αὐτὸ μὴ μοι φράζ', ὅπως οὐκ εἶ κακός.
- KP. εἶ τοι νομίζεις κτῆμα τὴν αὐθαδίαν
 εἶναί τι τοῦ νοῦ χωρίς, οὐκ ὀρθῶς φρονεῖς. 550
- OI. εἶ τοι νομίζεις ἄνδρα συγγενῆ κακῶς
 δρῶν οὐχ ὑφέξειν τὴν δίκην, οὐκ εὖ φρονεῖς.
- KP. ζύμφημί σοι ταῦτ' ἔνδικ' εἰρῆσθαι· τὸ δέ
 πάθημ' ὅποῖον φῆς παθεῖν, δίδασκέ με.
- OI. ἔπειθες ἢ οὐκ ἔπειθες, ὡς χρεῖη μ' ἐπὶ 555

- ΚΡ. τὸν σεμνόμαντιν ἄνδρα πέμψασθαί τινα;
 ΟΙ. καὶ νῦν ἔθ' αὐτός εἰμι τῷ βουλευέματι.
 ΚΡ. πόσον τιν' ἤδη δῆθ' ὁ Λάιος χρόνον...
 ΚΡ. δέδρακε ποῖον ἔργον; οὐ γὰρ ἐννοῶ.
 ΟΙ. ἄφαντος ἔρρει θανασίμῳ χειρώματι; 560
 ΚΡ. μακροὶ παλαιοὶ τ' ἂν μετρηθεῖεν χρόνοι.
 ΟΙ. τότε οὖν ὁ μάντις οὗτος ἦν ἐν τῇ τέχνῃ;
 ΚΡ. σοφός γ' ὁμοίως καὶ ἴσου τιμώμενος.
 ΟΙ. ἐμνήσατ' οὖν ἐμοῦ τι τῷ τότε ἐν χρόνῳ;
 ΚΡ. οὐκ οὖν ἐμοῦ γ' ἐστῶτος οὐδαμοῦ πέλας. 565
 ΟΙ. ἀλλ' οὐκ ἔρευναν τοῦ θανόντος ἔσχετε;
 ΚΡ. παρέσχομεν, πῶς δ' οὐχί; οὐκ ἠκούσαμεν.
 ΟΙ. πῶς οὖν τόθ' οὗτος ὁ σοφὸς οὐκ ἠῦδα τάδε;
 ΚΡ. οὐκ οἶδ'. ἐφ' οἷς γὰρ μὴ φρονῶ, σιγαῖν φιλῶ.
 ΟΙ. τόσον δέ γ' οἶσθα καὶ λέγοις ἂν εὖ φρονῶν. 570
 ΚΡ. ποῖον τόδ'; εἰ γὰρ οἶδά γ', οὐκ ἀρνήσομαι.
 ΟΙ. ὀθούνεκ', εἰ μὴ σοὶ ζυνηλλθε, τὰς ἐμὰς
 οὐκ ἂν ποτ' εἶπε Λαΐου διαφθοράς.
 ΚΡ. εἰ μὲν λέγει τάδ' αὐτὸς οἶσθ'. ἐγὼ δὲ σοῦ
 μαθεῖν δικαίῳ ταῦθ' ἄπερ κάμοῦ σὺ νῦν. 575
 ΟΙ. ἐκμάνθαν'. οὐ γὰρ δὴ φονεὺς ἀλώσομαι.
 ΚΡ. τί δῆτ'; ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν γήμας ἔχεις;
 ΟΙ. ἀρνησις οὐκ ἔνεστιν ὧν ἀνιστορεῖς.
 ΚΡ. ἄρχεις δ' ἐκείνη ταῦτά, γῆς ἴσον νέμων;
 ΟΙ. ἂν ἤ θέλουσα, πάντ' ἐμοῦ κομίζεται. 580
 ΚΡ. οὐκ οὖν ἰσοῦμαι σφῶν ἐγὼ δυοῖν τρίτος;
 ΟΙ. ἐνταῦθα γὰρ δὴ καὶ κακὸς φαίνεται φίλος.
 ΚΡ. οὐκ, εἰ διδοίης γ', ὡς ἐγώ, σαυτῷ λόγον.
 ΟΙ. σκέψαι δὲ τοῦτο πρῶτον, εἴ τιν' ἂν δοκεῖς
 ἄρχειν ἐλέσθαι ζῦν φόβοισι μᾶλλον ἢ 585
 ἄτρεστον εὐδοντ', εἰ τά γ' αὐθ' ἔξει κράτη.

ἐγὼ μὲν οὖν οὐτ' αὐτὸς ἱμείρων ἔφυν
 τύραννος εἶναι μᾶλλον ἢ τύραννα δρᾶν,
 οὐτ' ἄλλος, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.
 νῦν μὲν γὰρ ἐκ σοῦ πάντ' ἄνευ φόβου φέρω· 590
 εἰ δ' αὐτὸς ἦρχον, πολλὰ καὶ ἄκων ἔδρων.
 πῶς δῆτ' ἐμοὶ τυραννίς ἡδίων ἔχειν
 ἀρχῆς ἀλύπου καὶ δυναστείας ἔφου;
 οὐπω τοσοῦτον ἠπατημένος κυρῶ,
 ὥστ' ἄλλα χρῆζειν ἢ τὰ σὺν κέρδει καλά. 595
 νῦν πᾶσι χαίρω, νῦν με πᾶς ἀσπάζεταιται,
 νῦν οἱ σέθεν χρῆζοντες ἐκκαλοῦσί με·
 τὸ γὰρ τυχεῖν αὐτοὺς ἅπαν ἐνταῦθ' ἐνι.
 πῶς δῆτ' ἐγὼ κεῖν' ἂν λάβοιμ' ὄφεις τάδε;
 οὐκ ἂν γένοιτο νοῦς κακὸς καλῶς φρονῶν. 600
 ἀλλ' οὐτ' ἐραστῆς τῆσδε τῆς γνώμης ἔφυν,
 οὐτ' ἂν μετ' ἄλλου δρῶντος ἂν τλαίην ποτέ.
 καὶ τῶνδ' ἔλεγχον, τοῦτο μὲν Πυθῶδ' ἰὼν
 πεύθου, τὰ χρησθέντ' εἰ σαφῶς ἠγγειλά σοι·
 τοῦτ' ἀλλ', ἐάν με τῷ τερασκόπῳ λάβῃς 605
 κοινῇ τι βουλευσάντα, μὴ μ' ἀπλῆ κτάνης
 ψήφῳ, διπλῇ δέ, τῇ τ' ἐμῇ καὶ σῇ, λαβῶν·
 γνώμη δ' ἀδήλω μὴ με χωρὶς αἰτιῶ·
 οὐ γὰρ δίκαιον οὔτε τοὺς κακοὺς μάτην
 χρηστοὺς νομίζειν οὔτε τοὺς χρηστοὺς κακοὺς. 610
 φίλον γὰρ ἐσθλὸν ἐκβαλεῖν ἴσον λέγω
 καὶ τὸν παρ' αὐτῷ βίστον, ὃν πλεῖστον φιλεῖ.
 ἀλλ' ἐν χρόνῳ γνώσει τάδ' ἀσφαλῶς, ἐπεὶ
 χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος,
 κακὸν δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾶ. 615
 καλῶς ἔλεξεν εὐλαβουμένῳ πεσεῖν,
 ἀναξ· φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς.

XO.

- ΟΙ. ὅταν ταχύς τις οὐπιβουλεύων λάθρα
χωρῆ, ταχὺν δεῖ κάμει βουλεύειν πάλιν·
εἰ δ' ἡσυχάζων προσμενῶ, τὰ τοῦδε μὲν 620
πεπραγμέν' ἔσται, τὰμὰ δ' ἡμαρτημένα.
- ΚΡ. τί δῆτα χρήζεις; ἦ με γῆς ἔξω βαλεῖν;
ΟΙ. ἥμιστα· θνήσκειν, οὐ φυγεῖν σε βούλομαι.
ΚΡ. ὅταν προδείξης, οἷόν ἐστι τὸ φθονεῖν.
ΟΙ. ὡς οὐχ ὑπείξων οὐδὲ πιστεύσων λέγεις; 625
ΚΡ. οὐ γὰρ φρονοῦντά σ' εὖ βλέπω.
ΟΙ. τὸ γοῦν ἐμόν.
ΚΡ. ἀλλ' ἐξ ἴσου δεῖ κάμόν.
ΟΙ. ἀλλ' ἔφυς κακός.
ΚΡ. εἰ δὲ ξυνίης μηδέν;
ΟΙ. ἀρκτέον γ' ὅμως.
ΚΡ. οὔτοι κακῶς γ' ἄρχοντος.
ΟΙ. ὦ πόλις, πόλις.
ΚΡ. κάμοι πόλεως μέτεστιν, οὐχὶ σοὶ μόνῳ. 630
ΧΟ. παύσασθ', ἀνακτες καιρίαν δ' ὑμῖν ὄρω
τὴνδ' ἐκ δόμων στείχουσαν Ἰοκάστην, μεθ' ἧς
τὸ νῦν παρεστῶς νεῖκος εὖ θέσθαι χρεῶν.

ΙΟΚΑΣΤΗ

- τί τὴν ἄβουλον, ὦ ταλαίπωροι, στάσιν
γλώσσης ἐπήρασθ'; οὐδ' ἐπαισχύνεσθε, γῆς 635
οὔτω νοσοῦσης, ἴδια κινοῦντες κακά;
οὐκ εἶ σύ τ' οἶκος σύ τε, Κρέον, κατὰ στέγας,
καὶ μὴ τὸ μηδὲν ἄλγος ἐς μέγ' οἴσετε;
ΚΡ. ὅμαιμε, δεινά μ' Οἰδίπους, ὁ σὸς πόσις,
δραῖσαι δικαιοῖ, δυοῖν ἀποκρίνας κακοῖν, 640
ἦ γῆς ἀπῶσαι πατρίδος ἢ κτεῖναι λαβῶν.
ΟΙ. ζύμφημι· δρώντα γὰρ νιν, ὦ γύναι, κακῶς

- εἴληφα τοῦμόν σῶμα σὺν τέχνῃ κακῇ.
 ΚΡ. μή νυν ὀναίμην, ἀλλ' ἀραῖος, εἴ σέ τι
 δέδρακ', ὀλοίμην, ὧν ἐπαιτιᾷ με δρᾶν. 645
- ΙΟ. ὦ πρὸς θεῶν πίστευσον, Οἰδίπους, τάδε.
 μάλιστα μὲν τόνδ' ὄρκον αἰδεσθεῖς θεῶν,
 ἔπειτα κάμῃ τούσδε θ', οἳ πάρεσσί σοι.
- ΧΟ. στρ. α' πιθοῦ θελήσας φρονήσας τ', ἀναξ, λίσσομαι. 650
- ΟΙ. τί σοι θέλεις δῆτ' εἰκάθω;
 ΧΟ. τὸν οὔτε πρὶν νήπιον νῦν τ' ἐν ὄρκῳ μέγαν κα-
 ΟΙ. οἴσθ' οὖν ἂ χρεῖζεις; [ταῖδεσαι.
 ΧΟ. οἶδα.
 ΟΙ. φράζε δή τί φῆς. 655
- ΧΟ. τὸν ἐναγῆ φίλον μήποτ' ἐν αἰτία
 σύ γ' ἀφανεῖ λόγων ἄτιμον βαλεῖν.
 ΟΙ. εὔ νυν ἐπίστω, ταῦθ' ὅταν ζητῆς ἐμοὶ
 ζητῶν ὄλεθρον ἢ φυγὴν ἐκ τῆσδε γῆς.
- ΧΟ. στρ. β' οὐ τὸν πάντων θεῶν θεὸν πρόμον 660
 Ἄλιον· ἐπεὶ ἄθεος, ἄφιλος, ὅ τι πύμακτον
 ὀλοίμην, φρόνησιν εἰ τάνδ' ἔχω.
 ἀλλὰ μοι δυσμόρῳ γὰρ φθίνουσα 665
 τρύχει ψυχάν, τάδ' εἰ κακοῖς κακὰ
 προσάψει τοῖς πάλαι τὰ πρὸς σφῶν.
- ΟΙ. ὄδ' οὖν ἴτω, κεῖ χρεῖ με παντελῶς θανεῖν
 ἢ γῆς ἄτιμον τῆσδ' ἀπωσθῆναι βία. 670
 τὸ γὰρ σόν, οὐ τὸ τοῦδ' ἐποικτίρω στόμα
 ἐλεινόν· οὔτος δ', ἐνθ' ἂν ἦ, στυγῆσεται.
 ΚΡ. στυγνὸς μὲν εἶκων δῆλος εἶ, βαρὺς δ' ὅταν
 θυμοῦ περάσῃς· αἱ δὲ τοιαῦται φύσεις
 αὐταῖς δικαίως εἰσὶν ἄλγισταί φέρειν. 675
- ΟΙ. οὔκουν μ' ἐάσεις ἀκτὸς εἶ;
 ΚΡ. πορεύσομαι,

- σοῦ μὲν τυχῶν ἀγνώτος, ἐν δὲ τοῖσδ' ἴσος.
- XO. ἀντ. α' γύναι, τί μέλλεις κομίζειν δόμων τόνδ' ἔσω; 680
- IO. μαθοῦσά γ', ἦτις ἦ τύχη.
- XO. δόκησις ἀγνώς λόγων ἦλθε· δάπτει δὲ καὶ
τὸ μὴ ἴνδικον.
- IO. ἀμφοῖν ἀπ' αὐτοῖν;
- XO. ναίχι.
- IO. καὶ τίς ἦν λόγος ;
- XO. ἄλις ἔμοιγ' ἄλις, γὰρ προπονουμένας, 685
φαίνεται, ἐνθ' ἔληξεν, αὐτοῦ μένειν.
- OI. ὄραξ ἔν' ἦκεις, ἀγαθὸς ὢν γνώμην ἀνὴρ,
τοῦμόν παριεῖς καὶ καταμβλύνων κέαρ;
- XO. ἀντ. β' ἀναξ, εἶπον μὲν οὐχ ἄπαξ μόνον, 690
ἴσθι δὲ παραφρόνιμον, ἄπορον ἐπὶ φρόνιμα
πεφάνθαι μ' ἄν, εἴ σε νοσφίζομαι
ὡς τ' ἐμὲν γὰρ φίλον ἐν πόνοισιν
ἀλύουσιν κατ' ὀρθὸν οὐρίας· 695
τανῦν δ' εὐπομπος, εἰ δύναξ, γενοῦ.
- IO. πρὸς θεῶν δίδαξον κάμ', ἀναξ, ὅτου ποτὲ
μῆνιν τοσὴνδε πράγματος στήσας ἔχεις.
- OI. ἐρῶ· σὲ γὰρ τῶνδ' ἐς πλεόν, γύναι, σέβω· 700
Κρέοντος, οἷά μοι βεβουλευκῶς ἔχει.
- IO. λέγ' εἰ σαφῶς τὸ νεῖκος ἐγκαλῶν ἐρεῖς.
- OI. φονέα μέ φησι Λαῖτου καθεστάναι.
- IO. αὐτὸς ξυνειδῶς ἢ μαθῶν ἄλλου πάρα;
- OI. μάντιν μὲν οὖν κακοῦργον εἰσπέμψας, ἐπεὶ 705
τό γ' εἰς ἑαυτὸν πᾶν ἐλευθεροῖ στόμα.
- IO. σὺ νυν ἀφείς σεαυτὸν ὦν λέγεις πέρι,
ἐμοῦ ἴπαχουσον καὶ μάθ' οὔνεκ' ἐστί σοι
βρότειον οὐδὲν μαντικῆς ἔχον τέχνης.
φανῶ δέ σοι σημεῖα τῶνδε σύντομα. 710

- χρησμός γὰρ ἦλθε Λαίῳ ποτ', οὐκ ἐρῶ
 Φοίβου γ' ἀπ' αὐτοῦ, τῶν δ' ὑπηρετῶν ἄπο,
 ὡς αὐτὸν ἦξοι μοῖρα πρὸς παιδὸς θανεῖν,
 ὅστις γένοιτ' ἐμοῦ τε κἀκείνου πάρα.
 καὶ τὸν μὲν, ὥσπερ γ' ἡ φάτις, ξένοι ποτὲ 715
 λησταὶ φονεύουσιν ἐν τριπλαῖς ἀμαξίτοῖς·
 παιδὸς δὲ βλάστας οὐ διέσχον ἡμέραι
 τρεῖς, καὶ νιν ἄρθρα κείνος ἐνζεύξας ποδοῖν
 ἔρριψεν ἄλλων χερσὶν εἰς ἄβατον ὕρος.
 κἀνταῦθ' Ἀπόλλων οὔτ' ἐκείνον ἤνυσεν 720
 φονέα γενέσθαι πατρός, οὔτε Λαῖον,
 τὸ δεινόν, οὐφοβεῖτο, πρὸς παιδὸς παθεῖν.
 τοιαῦτα φῆμαι μαντικάι διώρισαν·
 ὦν ἐντρέπου σὺ μηδέν· ὦν γὰρ ἂν θεὸς
 χρεῖαν ἐρευνᾷ ῥαδίως αὐτὸς φανεῖ. 725
 οἶ. οἶόν μ' ἀκούσαντ' ἀρτίως ἔχει, γύναι,
 ψυχῆς πλάνημα κἀνακίνησις φρενῶν.
 ΙΟ. ποίας μερίμνης τοῦθ' ὑπο στραφεῖς λέγεις;
 ΟΙ. ἔδοξ' ἀκοῦσαί σου τόδ', ὡς ὁ Λαῖος
 κατασφαγείη πρὸς τριπλαῖς ἀμαξίτοῖς. 730
 ΙΟ. ἠὲ δᾶτο γὰρ ταῦτ', οὐδέ πω λήξαντ' ἔχει.
 ΟΙ. καὶ ποῦ 'σθ' ὁ χῶρος οὗτος, οὐ τόδ' ἦν πάθος;
 ΙΟ. Φωκίς μὲν ἡ γῆ κλήζεται, σχιστὴ δ' ὁδὸς
 ἐς ταῦτὸ Δελφῶν κἀπὸ Δαυλίας ἄγει.
 ΟΙ. καὶ τίς χρόνος τοῖσδ' ἐστὶν οὐζεληλυθώς; 735
 ΙΟ. σχεδόν τι πρόσθεν ἢ σὺ τῆσδ' ἔχων χθονὸς
 ἀρχὴν ἐφαίνου, τοῦτ' ἐκηρύχθη πόλει.
 ΟΙ. ὦ Ζεῦ, τί μου δρᾶσαι βεβούλευσαι πέρι;
 ΙΟ. τί δ' ἐστὶ σοι τοῦτ', Οἰδίπους, ἐνθύμιον;
 ΟΙ. μήπω μ' ἐρώτα· τὸν Λαῖον, φύσιν 740
 τίν' εἶχε, φράζε, τίνα δ' ἀκμὴν ἦβης ἔχων.

- IO. μέγας, χνοάζων ἄρτι λευκανθὲς κάρα,
 μορφῆς δὲ τῆς σῆς οὐκ ἀπεστάτει πολὺ.
- OI. οἴμοι τάλας· ἔοικ' ἑμαυτὸν εἰς ἀράς
 δεινὰς προβάλλων ἀρτίως οὐκ εἰδέναι. 745
- IO. πῶς φῆς; ὀκνῶ τοι πρὸς σ' ἀποσκοποῦσ' ἀναξ.
 OI. δεινῶς ἀθυμῶ, μὴ βλέπων ὁ μάντις ἦ.
 Δείξεις δὲ μᾶλλον, ἣν ἐν ἐξείπησ ἔτι.
- IO. καὶ μὴν ὀκνῶ μὲν, ἃ δ' ἂν ἔρη μαθοῦσ' ἐρῶ.
 OI. πότερον ἐχώρει βαιός, ἢ πολλοὺς ἔχων 750
 ἄνδρας λοχίτας, οἷ' ἀνὴρ ἀρχηγέτης;
- IO. πέντ' ἦσαν οἱ ζύμπαντες, ἐν δ' αὐτοῖσιν ἦν
 κῆρυξ· ἀπήνη δ' ἦγε Λάϊον μία.
- OI. αἰαῖ, τὰδ' ἤδη διαφανῆ· τίς ἦν ποτε
 ὁ τοῦσδε λέξας τοὺς λόγους ὑμῖν, γύναι; 755
- IO. οἰκεύς τις, ὅσπερ ἴκετ' ἐκσωθεὶς μόνος.
 OI. ἦ κὰν δόμοισι τυγχάνει τανῦν παρών;
 IO. οὐ δῆτ'· ἀφ' οὗ γὰρ κείθεν ἦλθε καὶ κράτη
 σέ τ' εἶδ' ἔχοντα Λαίϊόν τ' ὀλωλότα, 760
 ἐξικέτευσε τῆς ἐμῆς χειρὸς θιγῶν
 ἄγρους σφεπέμψαι κἀπὶ ποιμνίων νομάς,
 ὡς πλεῖστον εἶη τοῦδ' ἀποπτος ἄστεως.
 κἀπεμψ' ἐγὼ νιν· ἄξιος γάρ, οἷ' ἀνὴρ
 δοῦλος, φέρειν ἦν τῆσδε καὶ μείζω χάριν.
- OI. πῶς ἂν μόλοι δῆθ' ἡμῖν ἐν τάχει πάλιν; 765
 IO. πάρεστιν· ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτ' ἐφίεσαι;
 OI. δέδοικ' ἑμαυτόν, ὦ γύναι, μὴ πόλλ' ἄγαν
 εἰρημέν' ἦ μοι, δι' ἃ νιν εἰσιδεῖν θέλω.
- IO. ἀλλ' ἕξεται μὲν ἄξια δέ που μαθεῖν
 κἀγὼ τά γ' ἐν σοὶ δυσφόρως ἔχοντ' ἀναξ. 770
 OI. κού μὴ στερηθῆς γ' ἐς τοσοῦτον ἐλπίδων
 ἐμοῦ βεβῶτος· τῷ γὰρ ἂν καὶ μερίζονι

λέξαιμ' ἂν ἤ σοὶ διὰ τύχης τοιαῦδ' ἰῶν;
 ἐμοὶ πατὴρ μὲν Πόλυβος ἦν Κορίνθιος,
 μήτηρ δὲ Μερόπη Δωρίς· ἠγγόμην δ' ἀνὴρ 775
 ἀστῶν μέγιστος τῶν ἐκεῖ, πρὶν μοι τύχη
 τοιάδ' ἐπέστη, θαυμάσαι μὲν ἀξία,
 σπουδῆς γε μέντοι τῆς ἐμῆς οὐκ ἀξία.
 ἀνὴρ γὰρ ἐν δείπνοις μ' ὑπερπλησθεὶς μέθη 780
 καλεῖ παρ' οἴνω, πλαστὸς ὡς εἶην πατρί.
 κἀγὼ βαρυνθεὶς τὴν μὲν οὔσαν ἡμέραν
 μόλις κατέσχον· θατέρω δ' ἰὼν πέλας
 μητρὸς πατρὸς τ' ἤλεγχον· οἱ δὲ δυσφύρως 785
 τοῦνειδος ἤγον τῷ μεθέντι τὸν λόγον.
 κἀγὼ τὰ μὲν κείνοις ἑτερπύομην, ὅμως δ'
 ἐκνιζέ μ' αἰεὶ τοῦθ'· ὑφεῖρπε γὰρ πολὺ.
 λάθρα δὲ μητρὸς καὶ πατρὸς πορεύομαι
 Πυθῶδε· καὶ μ' ὁ Φοῖβος, ὦν μὲν ἰκόμην, 790
 ἄτιμον ἐξέπεμψεν, ἄλλα δ' ἄθλια
 καὶ δεινὰ καὶ δύστηνα προύφηγεν λέγων,
 ὡς μητρὶ μὲν χρεῖή με μιχθῆναι, γένος δ'
 ἀτλητὸν ἀνθρώποισι δηλώσοιμ' ὄρα,ν,
 φονεὺς δ' ἐσοίμην τοῦ φυτεύσαντος πατρὸς.
 κἀγὼ, ἴπακούσας ταῦτα, τὴν Κορινθίαν 795
 ἄστροις τὸ λοιπὸν ἐκμετρούμενος χθόνα
 ἔφευγον, ἔνθα μήποτ' ὀψοίμην κακῶν
 χρησμῶν ὀνειδέη τῶν ἐμῶν τελούμενα.
 στείχων δ' ἰκνουῦμαι τούσδε τοὺς χώρους, ἐν οἷς 800
 σὺ τὸν τύραννον τοῦτον ὄλλυσθαι λέγεις.
 καὶ σοί, γύναι, τάληθές ἐξερω· τριπλῆς
 ὅτ' ἦν κελεύθου τῆσδ' ὁδοιπορῶν πέλας,
 ἐνταῦθα μοι κῆρυξ τε κάπι πωλικῆς
 ἀνὴρ ἀπήνης ἐμβεβώς, οἶον σὺ φῆς,

ξυνηντίαζον· κάξ ὁδοῦ μ' ὁ θ' ἠγεμῶν
 αὐτός θ' ὁ πρέσβυς πρὸς βίαν ἠλαυνέτην. 805
 κάγῳ τὸν ἐκτρέποντα, τὸν τροχηλάτην,
 παίω δι' ὀργῆς καί μ' ὁ πρέσβυς, ὡς ὄρᾳ
 ὄχους παραστείχοντα, τηρήσας μέσον
 κάρα διπλοῖς κέντροισί μου καθίκετο.
 οὐ μὴν ἴσην γ' ἔτεισεν, ἀλλὰ συντόμως 810
 σκῆπτρῳ τυπεῖς ἐκ τῆσδε χειρὸς ὕπτιος
 μέσης ἀπήνης εὐθύς ἐκκυλίνδεται·
 κτείνω δὲ τοὺς ζύμπαντας. Εἰ δὲ τῷ ξένῳ
 τούτῳ προσήκει Λαίῳ τι συγγενές,
 τίς τοῦδέ γ' ἀνδρὸς νῦν ἂν ἀθλιώτερος, 815
 τίς ἐχθροδαίμων μᾶλλον ἂν γένοιτ' ἀνήρ;
 ὄν μὴ ξένων ἔξεστι μῆδ' ἀστῶν τινα
 δόμος δέχεσθαι μῆδὲ προσφωνεῖν τινα,
 ὠθεῖν δ' ἀπ' οἴκων· καὶ τάδ' οὔτις ἄλλος ἦν
 ἢ γῶ π' ἐμαυτῷ τάσδ' ἀράς ὁ προστιθείς. 820
 λέχη δὲ τοῦ θανόντος ἐν χεροῖν ἐμαῖν
 χραίνω, δι' ὧν περ ὤλετ'· ἄρ' ἔφυν κακός,
 ἄρ' οὐχὶ πᾶς ἀναγνος, εἴ με χρὴ φυγεῖν,
 καὶ μοι φυγόντι μῆστι τοὺς ἐμούς ἰδεῖν,
 μὴ μ' ἐμβατεῦειν πατρίδος, ἢ γάμοις με δεῖ 825
 μητρός ζυγῆναι καὶ πατέρα κατακτανεῖν,
 Πόλυβον, ὃς ἐξέφυσε κάξέθρεψέ με;
 ἄρ' οὐκ ἀπ' ὧμοῦ ταῦτα δαίμονός τις ἂν
 κρίνων ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἂν ὀρθοίη λόγον; 830
 μὴ δῆτα, μὴ δῆτ', ὦ θεῶν ἀγνὸν σέβας,
 ἴδοιμι ταύτην ἡμέραν, ἀλλ' ἐκ βροτῶν
 βαίην ἀφαντος πρόσθεν ἢ τοιάνδ' ἰδεῖν
 κηλῖδ' ἐμαυτῷ ζυμφορᾶς ἀφιγμένην.
 ἡμῖν μὲν, ὦναξ, ταῦτ' ὀκνήρ'· ἕως δ' ἂν οὔν

- ΟΙ. πρὸς τοῦ παρόντος ἐκμάθησ, ἔχ' ἐλπίδα. 835
 καὶ μὴν τοσοῦτόν ἐστί μοι τῆς ἐλπίδος,
 τὸν ἄνδρα τὸν βοτῆρα προσμεῖναι μόνον.
 ΙΟ. πεφασμένου δέ τις ποθ' ἢ προθυμία;
 ΟΙ. ἐγὼ διδάξω σ'. ἦν γὰρ εὗρεθῆ λέγων 840
 σοὶ ταῦτ', ἐγωγ' ἂν ἐκπεφευγοίην πάθος.
 ΙΟ. ποῖον δέ μου περισσὸν ἤκουσας λόγον;
 ΟΙ. ληστὰς ἔφασκες αὐτὸν ἄνδρα ἐννέπειν,
 ὡς νιν κατακτείνειαν. εἰ μὲν οὖν ἔτι
 λέξει τὸν αὐτὸν ἀριθμόν, οὐκ ἐγὼ ἔκτανον· 845
 οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν εἷς γε τοῖς πολλοῖς ἴσος.
 εἰ δ' ἄνδρ' ἓν' οἰόζωνον αὐδήσει, σαφῶς
 τοῦτ' ἐστὶν ἤδη τοῦργον εἰς ἐμὲ ῥέπον.
 ΙΟ. ἀλλ' ὡς φανέν γε τοῦπος ᾧδ' ἐπίστασο,
 οὐκ ἔστιν αὐτῷ τοῦτό γ' ἐκβαλεῖν πάλιν· 850
 πόλις γὰρ ἤκουσ', οὐκ ἐγὼ μόνη τάδε.
 εἰ δ' οὖν τι κάκτρέπειτο τοῦ πρόσθεν λόγου,
 οὔτοι ποτ', ὦναξ, τόν γε Λαΐου φόνον
 φανεῖ δικαίως ὀρθόν, ὅν γε Λοξίας
 διεῖπε χρῆναι παιδὸς ἐξ ἐμοῦ θανεῖν. 855
 καίτοι νιν οὐ κεῖνος γ' ὁ δύστηνός ποτε
 κατέκταν', ἀλλ' αὐτὸς πάροιθεν ὠλετο·
 ὥστ' οὐχὶ μαντείας γ' ἂν οὔτε τῆδ' ἐγὼ
 βλέψαιμ' ἂν οὔνεκ' οὔτε τῆδ' ἂν ὕστερον.
 ΟΙ. καλῶς νομίζεις· ἀλλ' ὅμως τὸν ἐργάτην
 πέμψον τινὰ στελοῦντα, μηδὲ τοῦτ' ἀφῆς. 860
 ΙΟ. πέμψω ταχύνασ'. ἀλλ' ἴωμεν ἐς δόμους.
 οὐδὲν γὰρ ἂν πράξαιμ' ἂν ὦν οὐ σοὶ φίλον.
 ΧΟ. στρ. α' εἴ μοι ξυνεῖη φέροντι
 μοῖρα τὰν εὔσεπτον ἀγνεῖαν· λόγων
 ἔργων τε πάντων, ὧν νόμοι πρόκεινται 865

- ὑψίποδες οὐρανίαν
 δι' αἰθέρα τεκνωθέντες, ὧν Ὀλυμπος
 πατῆρ μόνος, οὐδέ νιν
 θνατὰ φύσις ἀνέρων
 ἔτικτεν οὐδὲ μήποτε λάθρα κατακοιμάσῃ. 870
 μέγας ἐν τούτοις θεός,
 οὐδὲ γηράσκει.
- ἀντιστρ. α' ὕβρις φυτεύει τύραννον·
 ὕβρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῆ μάταν,
 ἃ μὴ ἴπικαιρα μηδὲ συμφέροντα, 875
 ἀκροτάταν εἰσαναβῶσ' ἄκραν
 ἀπότομον ὤρουσεν νιν εἰς ἀνάγκαν,
 ἐνθ' οὐ ποδὶ χρησίμῳ
 χρῆται· τὸ καλῶς δ' ἔχον
 πόλει πάλαισμα μήποτε λῦσαι θεὸν αἰτοῦμαι. 880
 θεὸν οὐ λήξω ποτὲ
 προστάταν ἴσχων.
- στρ. β'
 εἰ δέ τις ὑπέροπτα χερσὶν
 ἢ λόγῳ πορεύεται,
 Δίκας ἀφόβητος οὐδὲ
 δαιμόνων ἔδη σέβων, 885
 κακά νιν ἔλοιτο μοῖρα,
 δυσπότημου χάριν χλιδᾶς.
 εἰ μὴ τὸ κέρδος κερδανεῖ δικαίως
 καὶ τῶν ἀσέπτων ἔρξεται, 890
 ἢ τῶν ἀθίικτων ἔξεται ματᾶζων.
 τίς ἔτι ποτ' ἐν τοῖσδ' ἀνήρ
 θυμοῦ βέλη ἔρξεται
 ψυχὰς ἀμύνειν; εἰ γὰρ αἰ
 τοιαῖδε πράξεις τίμιαι, 895
 τι δεῖ με χορεύειν;

ἀντιστρ. β' οὐκέτι τὸν ἄθικτον εἶμι
 γᾶς ἐπ' ὀμφαλὸν σέβων
 οὐδ' ἐς τὸν Ἀβαῖσι ναὸν
 οὐδὲ τὰν Ὀλυμπίαν, 900
 εἰ μὴ τάδε χειρόδεικτα
 πᾶσιν ἀρμόσει βροτοῖς.
 ἀλλ', ὦ κρατύνων, εἶπερ ὄρθ' ἀκούεις,
 Ζεῦ, πάντ' ἀνάστων, μὴ λάθοι
 σὲ τάν τε σὴν ἀθάνατον αἰὲν ἀρχάν.
 φθίνοντα γὰρ Λαῖου 905
 πυθόχρηστα θέσφατ' ἐξ-
 αιροῦσιν ἤδη, κοῦδαμοῦ,
 τιμαῖς Ἀπόλλων ἐμφανῆς·
 ἔρρει δὲ τὰ θεῖα. 910

ΙΟ. χώρας ἀνακτες, δόξα μοι παρεστάθη
 ναοὺς ἰκέσθαι δαιμόνων, τάδ' ἐν χεροῖν
 στέφη λαβούση κάπιθυμιάματα.
 ὑψοῦ γὰρ αἶρει θυμὸν Οἰδίπους ἄγαν 915
 λύπαισι παντοίαισιν, οὐδ' ὅποι' ἀνήρ
 ἔννοους τὰ καινὰ τοῖς πάλαι τεκμαίρεται,
 ἀλλ' ἔστι τοῦ λέγοντος, εἰ φόβους λέγοι.
 ὅτ' οὖν παραιοῦσ' οὐδὲν ἐς πλεόν ποιῶ,
 πρὸς σ', ὦ Λύκει' Ἀπολλων, ἄγχιστος γὰρ εἶ,
 ἰκέτις ἀφιῆμαι τοῖσδε σὺν κατεύγμασιν, 920
 ὅπως λύσειν τιν' ἡμῖν εὐαγῆ πόρης·
 ὡς νῦν ὀκνοῦμεν πάντες ἐκπεπληγμένον
 κεῖνον βλέποντες ὡς κυβερνήτην νεώς.

ΑΓΓΕΛΟΣ

ἄρ' ἂν παρ' ὑμῶν, ὦ ξένοι, μάθοιμ', ὅπου
 τὰ τοῦ τυράννου δώματ' ἐστὶν Οἰδίπου; 925

- μάλιστα δ' αὐτὸν εἶπατ' εἰ κάτισθ' ὕπου.
 ΧΟ. στέγαι μὲν αἶδε, καὐτὸς ἔνδον, ὦ ξένε·
 γυνή δὲ μήτηρ ἦδε τῶν κείνου τέκνων.
 ΑΓ. ἀλλ' ὀλβία τε καὶ ξὺν ὀλβίοις αἰεὶ
 γένοι', ἐκείνου γ' οὔσα παντελής δάμαρ. 930
 ΙΟ. αὐτως δὲ καὶ σύ γ', ὦ ξέν'· ἄξιος γὰρ εἶ
 τῆς εὐεπείας οὔνεκ'· ἀλλὰ φράζ', ὅτου
 χρήζων ἀφίξαι χῶ τι σημήναι θέλων.
 ΑΓ. ἀγαθὰ δόμοις τε καὶ πόσει τῷ σῶ, γύναι.
 ΙΟ. τὰ ποῖα ταῦτα, πρὸς τίνος δ' ἀφιγμένος; 935
 ΑΓ. ἐκ τῆς Κορίνθου· τὸ δ' ἔπος, οὔξερῶ τάχα,
 ἦδοιο μὲν, πῶς δ' οὐκ ἄν; ἀσχάλλοις δ' ἴσως.
 ΙΟ. τί δ' ἔστι; ποῖαν δύναμιν ὧδ' ἔχει διπλῆν;
 ΑΓ. τύραννον αὐτὸν οὐπιχώριοι χθονὸς
 τῆς Ἰσθμίας στήσουσιν, ὡς ἠύδατ' ἐκεῖ. 940
 ΙΟ. τί δ'; οὐχ ὁ πρέσβυς Πόλυβος ἐγκρατῆς ἔτι;
 ΑΓ. οὐ δῆτ', ἐπεὶ νιν θάνατος ἐν τάφοις ἔχει.
 ΙΟ. πῶς εἶπας; ἦ τέθνηκε Πόλυβος, ὦ γέρον;
 ΑΓ. εἰ μὴ λέγω τάληθές, ἀξιῶ θανεῖν.
 ΙΟ. ὦ πρόσπολ, οὐχὶ δεσπότητάδ' ὡς τάχος
 μολοῦσα λέξεις; ὦ θεῶν μαντεύματα,
 ἴν' ἐστέ; τοῦτον Οἰδίπους πάλαι τρέμων
 τὸν ἄνδρ' ἔφευγε μὴ κτάνοι· καὶ νῦν ὅδε
 πρὸς τῆς τύχης ὄλωλεν, οὐδὲ τοῦδ' ὕπο.
 ΟΙ. ὦ φίλτατον γυναικὸς Ἰοκάστης κἄρα, 950
 τί μ' ἐξεπέμψω δεῦρο τῶνδε δωμάτων;
 ΙΟ. ἄκουε τάνδρὸς τοῦδε καὶ σκόπει κλύων,
 τὰ σέμν' ἴν' ἤκει τοῦ θεοῦ μαντεύματα.
 ΟΙ. οὔτος δὲ τίς ποτ' ἐστὶ καὶ τί μοι λέγει;
 ΙΟ. ἐκ τῆς Κορίνθου, πατέρα τὸν σὸν ἀγγελῶν 955
 ὡς οὐκέτ' ὄντα Πόλυβον, ἀλλ' ὄλωλότα.

- ΟΙ. τί φῆς, ξέν'; αὐτός μοι σὺ σημήνας γενοῦ.
 ΑΓ. εἰ τοῦτο πρῶτον δεῖ μ' ἀπαγγεῖλαι σαφῶς, 90X
 εὖ ἴσθ' ἐκεῖνον θανάσιμον βεβηκότα.
- ΟΙ. πότερα δόλοισιν, ἢ νόσου ξυναλλαγῆ; 960
 ΑΓ. σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.
 ΟΙ. νόσοις ὁ τλήμων, ὡς ἔοικεν, ἔφθιτο. 90I
 ΑΓ. καὶ τῷ μακρῷ γε συμμετρούμενος χρόνω.
 ΟΙ. φεῦ, φεῦ, τί δῆτ' ἄν, ὧ γύναι, σκοποῖτό τις 965
 τὴν Πυθόμαντιν ἐστίαν ἢ τοὺς ἄνω
 κλάζοντας ὄρνεις, ὧν ὑφηγητῶν ἐγὼ
 κτενεῖν ἔμελλον πατέρα τὸν ἐμόν; ὁ δὲ θανῶν 97A
 κεύθει κάτω δὴ γῆς, ἐγὼ δ' ὄδ' ἐνθάδε
 ἄψαυστος ἔγχους, εἴ τι μὴ τῶμῳ πόθω 90I
 κατέφθιθ'. οὕτω δ' ἄν θανῶν εἴη 'ξ ἐμοῦ. 970
 τὰ δ' οὖν παρόντα συλλαβῶν θεσπίσματα
 κεῖται παρ' "Αἰδη Πόλυβος ἄξι' οὐδενός. 90I
- ΙΟ. οὐκουν ἐγὼ σοι ταῦτα προύλεγον πάλαι;
 ΟΙ. ἠύδας· ἐγὼ δὲ τῷ φόβω παρηγόμην. 97A
 ΙΟ. μὴ νυν ἔτ' αὐτῶν μηδὲν ἐς θυμὸν βάλης. 975
 ΟΙ. καὶ πῶς τὸ μητρὸς λέχος οὐκ ὀκνεῖν με δεῖ;
 ΙΟ. τί δ' ἄν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ὧ τὰ τῆς τύχης
 κρατεῖ, πρόνοια δ' ἐστὶν οὐδενὸς σαφῆς;
 εἰκῆ κράτιστον ζῆν, ὅπως δύναίτο τις.
 σὺ δ' ἐς τὰ μητρὸς μὴ φοβοῦ νυμφεύματα· 980
 πολλοὶ γὰρ ἤδη κὰν ὀνειράσιν βροτῶν
 μητρὶ ξυνηναάσθησαν. Ἄλλὰ ταῦθ' ὅτω
 παρ' οὐδέν ἐστι, ῥᾶστα τὸν βίον φέρει. 90I
- ΟΙ. καλῶς ἅπαντα ταῦτ' ἄν ἐξείρητό σοι,
 εἰ μὴ 'κύρει ζῶσ' ἢ τεκοῦσα· νῦν δ' ἐπεὶ 985
 ζῆ, πᾶσ' ἀνάγκη, κεὶ καλῶς λέγεις ὀκνεῖν,
 ΙΟ. καὶ μὴν μέγας γ' ὀφθαλμὸς οἱ πατρὸς τάφοι.

- ΟΙ. μέγας, ξυνίημ' ἀλλὰ τῆς ζώσης φόβος.
 ΑΓ. ποίας δὲ καὶ γυναικὸς ἐκφοβεῖσθ' ὕπερ;
 ΟΙ. Μερόπης, γηραιέ, Πόλυβος ἥς ὄκει μετὰ. 990
 ΑΓ.. τί δ' ἔστ' ἐκείνης ὑμῖν ἐς φόβον φέρον;
 ΟΙ. θεήλατον μάντευμα δεινόν, ὧ ζέε.
 ΑΓ. ἦ ῥητόν, ἦ οὐχὶ θεμιτὸν ἄλλον εἰδέναι;
 ΟΙ. μάλιστά γ' εἶπε γάρ με Λοξίας ποτὲ
 χρῆναι μιγῆναι μητρὶ τήμαυτοῦ τό τε 995
 πατρῶον αἷμα χερσὶ ταῖς ἐμαῖς ἐλεῖν.
 ὧν οὐνεχ' ἡ Κόρινθος ἐξ ἐμοῦ πάλαι
 μακρὰν ἀπωκεῖτ' εὐτυχῶς μὲν, ἀλλ' ὅμως
 τὰ τῶν τεκόντων ὄμμαθ' ἠδιστον βλέπειν.
 ΑΓ. ἦ γὰρ τάδ' ὀκνῶν κεῖθεν ἦσθ' ἀπόπτολις; 1000
 ΟΙ. πατρός τε χρῆζων μὴ φονεὺς εἶναι, γέρον.
 ΑΓ. τί δῆτ' ἐγὼ οὐχὶ τοῦδε τοῦ φόβου σ' ἀναξ,
 ἐπεὶπερ εὐνοὺς ἦλθον, ἐξελυσάμην;
 ΟΙ. καὶ μὴν χάριν γ' ἂν ἀξίαν λάβοις ἐμοῦ.
 ΑΓ. καὶ μὴν μάλιστα τοῦτ' ἀφικόμην, ὅπως 1005
 σοῦ πρὸς δόμους ἐλθόντος εὖ πράξαιμί τι.
 ΟΙ. ἀλλ' οὐποτ' εἶμι τοῖς φυτεύσασίν γ' ὁμοῦ.
 ΑΓ. ὦ παῖ, καλῶς εἰ δῆλος οὐκ εἰδώς τί δρᾷς.
 ΟΙ. πῶς, ὦ γηραιέ; πρὸς θεῶν, διδασκέ με.
 ΑΓ. εἰ τῶνδε φεύγεις οὐνεκα εἰς οἴκους μολεῖν. 1010
 ΟΙ. ταρβῶν γε, μὴ μοι Φοῖβος ἐξέλθη σαφῆς.
 ΑΓ. ἦ μὴ μίασμα τῶν φυτευσάντων λάβης;
 ΟΙ. τοῦτ' αὐτό, πρέσβυ, τοῦτό μ' εἰσαεὶ φοβεῖ.
 ΑΓ. ἄρ' οἴσθα δῆτα πρὸς δίκης οὐδὲν τρέμων;
 ΟΙ. πῶς δ' οὐχί, παῖς γ' εἰ τῶνδε γεννητῶν ἔφυν; 1015
 ΑΓ. ὀθούνεκ' ἦν σοι Πόλυβος οὐδὲν ἐν γένει.
 ΟΙ. πῶς εἶπας; οὐ γὰρ Πόλυβος ἐξέφυσέ με;
 ΑΓ. οὐ μᾶλλον οὐδὲν τοῦδε ἀνδρός, ἀλλ' ἴσον.

- ΟΙ. καὶ πῶς ὁ φύσας ἐξ ἴσου τῷ μηδενί;
- ΑΓ. ἀλλ' οὐ σ' ἐγείνατ' οὔτ' ἐκεῖνος οὔτ' ἐγώ. 1020
- ΟΙ. ἀλλ' ἀντὶ τοῦ δὴ παῖδά μ' ὠνομάζετο;
- ΑΓ. δῶρόν ποτ', ἴσθι, τῶν ἐμῶν χειρῶν λαβῶν.
- ΟΙ. κᾶθ' ὧδ' ἀπ' ἄλλης χειρὸς ἔστερξεν μέγα;
- ΑΓ. ἦ γὰρ πρὶν αὐτὸν ἐξέπεισ' ἀπαιδία.
- ΟΙ. σὺ δ' ἐμπολήσας ἦ τυχῶν μ' αὐτῷ δίδως; 1025
- ΑΓ. εὐρῶν ναπαίαις ἐν Κιθαιρῶνος πτυχαῖς.
- ΟΙ. ὠδοιπόρεις δὲ πρὸς τί τοῦσδε τοὺς τόπους;
- ΑΓ. ἐνταῦθ' ὄρειοις ποιμνίοις ἐπεστάτουν.
- ΟΙ. ποιμὴν γὰρ ἦσθα κάπτι θητεία πλάνης;
- ΑΓ. σοῦ δ', ὦ τέκνον, σωτήρ γε τῷ τότ' ἐν χρόνῳ. 1030
- ΟΙ. τί δ' ἄλλος ἴσχοντ' ἐν κακοῖς με λαμβάνεις;
- ΑΓ. ποδῶν ἂν ἄρθρα μαρτυρήσειεν τὰ σά.
- ΟΙ. οἴμοι, τί τοῦτ' ἀρχαῖον ἐννέπεις κακόν;
- ΑΓ. λύω σ' ἔχοντα διατόρους ποδοῖν ἀκμάς.
- ΟΙ. δεινόν γ' ὄνειδος σπαργάνων ἀνειλόμην. 1035
- ΑΓ. ὥστ' ὠνομάσθης ἐκ τύχης ταύτης, ὃς εἶ.
- ΟΙ. ὦ πρὸς θεῶν, πρὸς μητρός ἢ πατρός; φράσον.
- ΑΓ. οὐκ οἶδ'. ὁ δούς δὲ ταῦτ' ἐμοῦ λῶνον φρονεῖ.
- ΟΙ. ἦ γὰρ παρ' ἄλλου μ' ἔλαβες οὐδ' αὐτὸς τυχῶν;
- ΑΓ. οὐκ, ἀλλὰ ποιμὴν ἄλλος ἐκδίδωσί μοι. 1040
- ΟΙ. τίς οὔτος; ἦ κάτοισθα δηλῶσαι λόγῳ;
- ΑΓ. τῶν Λαῖτου δήπου τις ὠνομάζετο.
- ΟΙ. ἦ τοῦ τυράννου τῆσδε γῆς πάλαι ποτέ;
- ΑΓ. μάλιστα· τούτου τάνδρὸς οὔτος ἦν βοτήρ.
- ΟΙ. ἦ κᾶστ' ἔτι ζῶν οὔτος, ὥστ' ἰδεῖν ἐμέ; 1045
- ΑΓ. ὑμεῖς γ' ἄριστ' εἰδεῖτ' ἂν οὐπιχώριοι.
- ΟΙ. ἔστιν τις ὑμῶν τῶν παρεστῶτων πέλας,
ὅστις κάτοιδε τὸν βοτήρ' ὃν ἐννέπει,
εἴτ' οὖν ἐπ' ἀγρῶν εἴτε ἀνθάδ' εἰσιδῶν;

- σημήναθ', ὡς ὁ καιρὸς ἠύρησθαι τάδε. 1050
- XO. οἶμαι μὲν οὐδέν' ἄλλον ἢ τὸν ἐξ ἀγρῶν,
ὄν κάματευες πρόσθεν εἰσιδεῖν· ἀτὰρ
ἦδ' ἂν τὰδ' οὐχ ἥκιστ' ἂν Ἰοκάστη λέγοι.
- OI. γύναι, νοεῖς ἐκεῖνον, ὄντιν' ἀρτίως
μολεῖν ἐφιέμεσθα τόν θ' οὔτος λέγει; 1055
- IO. τί δ' ὄντιν' εἶπε; μηδὲν ἐντραπῆς· τὰ δὲ
ῥηθέντα βούλου μηδὲ μεμῆσθαι μάτην.
- OI. οὐκ ἂν γένοιτο τοῦθ', ὅπως ἐγὼ λαβὼν
σημεῖα τοιαῦτ' οὐ φανῶ τοῦμόν γένος.
- IO. μὴ πρὸς θεῶν, εἵπερ τι τοῦ σαυτοῦ βίου
κῆδη, ματεύσης τοῦθ' ἄλις νοσοῦσ' ἐγώ. 1060
- OI. θάρσει· σὺ μὲν γάρ, οὐδ' ἐὰν τρίτης ἐγὼ
μητρὸς φανῶ τρίδουλος, ἐκφανῆ κακῆ.
- IO. ὅμως πιθοῦ μοι, λίσσομαι· μὴ δρᾷ τάδε.
- OI. οὐκ ἂν πιθοίμην μὴ οὐ τὰδ' ἐκμαθεῖν σαφῶς. 1065
- IO. καὶ μὴν φρονοῦσά γ' εὔ τὰ λῶστά σοι λέγω.
- OI. τὰ λῶστα τοίνυν ταῦτά μ' ἀλγύνει πάλαι.
- IO. ὦ δύσποτμ', εἶθε μήποτε γνοίης, ὅς εἴ.
- OI. ἄξει τις ἐλθὼν δεῦρο τὸν βοτῆρά μοι;
ταύτην δ' εἶθε πλουσίῳ χαίρειν γένει. 1070
- IO. ἰοῦ ἰοῦ, δύστηνε· τοῦτο γὰρ σ' ἔχω
μόνον προσειπεῖν, ἄλλο δ' οὔποθ' ὕστερον.
- XO. τί ποτε βέβηκε, Οἰδίπους, ὑπ' ἀγρίας
ἄξασα λύπης ἢ γυνή; δέδοιχ' ὅπως
μὴ 'κ τῆς σιωπῆς τῆσδ' ἀναρρήξει κακά. 1075
- OI. ὅποῖα χρήζει ῥηγνύτω· τοῦμόν δ' ἐγώ,
κεῖ σμικρὸν ἔστι, σπέρμ' ἰδεῖν βουλήσομαι.
αὕτη δ' ἴσως, φρονεῖ γὰρ ὡς γυνὴ μέγα,
τὴν δυσγένειαν τὴν ἐμὴν αἰσχύνεται.
ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν παῖδα τῆς Τύχης νέμων 1080

τῆς εὖ διδούσης οὐκ ἀτιμασθήσομαι.
 τῆς γὰρ πέφυκα μητρός, οἱ δὲ συγγενεῖς
 μῆνές με μικρὸν καὶ μέγαν διώρισαν.
 τοιόσδε δ' ἐκφύς οὐκ ἂν ἐξέλθοιμ' ἔτι
 ποτ' ἄλλος, ὥστε μὴ ἐκμαθεῖν τοῦμὸν γένος. 1085

ΧΟ. στρ. εἶπερ ἐγὼ μάντις εἰμὶ
 καὶ κατὰ γνώμαν ἴδρις,
 οὐ τὸν Ὀλυμπον ἀπείρων,
 ὦ Κιθαιρῶν, οὐκ ἔσει
 τὰν αὔριον πανσέληνον, 1090
 μὴ οὐ σέ γε καὶ πατριώταν Οἰδίπου
 καὶ τροφὸν καὶ ματέρ' αὔξειν,
 καὶ χορεύεσθαι πρὸς ἡμῶν,
 ὡς ἐπίηρα φέροντα
 τοῖς ἐμοῖς τυράννοις. 1095

ἰήιε Φοῖβε, σοὶ
 δὲ ταῦτ' ἀρέστ' εἶη.
 ἀντιστρ. τίς σε, τέκνον, τίς σ' ἔτικτε
 τῶν μακραιῶνων ἄρα Πανὸς ὄρεσσιβάτα πατρὸς
 πελασθεῖς', 1100

ἢ σέ γ' εὐνάτειρά τις
 Λοξίου; τῶ γὰρ πλάκες ἀγρόνομοι πᾶσαι φίλαι·
 εἴθ' ὁ Κυλλάνας ἀνάσσων,
 εἴθ' ὁ Βακχεῖος θεὸς ναί-
 ῶν ἐπ' ἄκρων ὄρέων σ' 1105

εὐρημα δέξατ' ἐκ του
 Νυμφᾶν Ἑλικωνιάδων,
 αἷς πλεῖστα συμπαίζει.

ΟΙ. εἰ χρή τι κάμέ, μὴ συναλλάξαντά πω,
 πρέσβεις, σταθμαῖσθαι, τὸν βοτῆρ' ὄραν δοκῶ,
 ὄνπερ πάλαι ζητοῦμεν· ἐν τε γὰρ μακρῶ 1110

- γῆρα ξυνάδει τῷδε τάνδρῃ σύμμετρος,
 ἄλλως τε τοὺς ἄγοντας ὥσπερ οἰκέτας
 ἔγνωκ' ἑμαυτοῦ· τῇ δ' ἐπιστήμη σύ μου
 προύχοις τάχ' ἂν που, τὸν βοτῆρ' ἰδὼν πάρος. 1115
- ΧΟ. ἔγνωκα γάρ, σάφ' ἴσθι· Λαῖτου γὰρ ἦν,
 εἶπερ τις ἄλλος, πιστὸς ὡς νομεὺς ἀνὴρ.
- ΟΙ. σὲ πρῶτ' ἐρωτῶ, τὸν Κορίνθιον ξένον,
 ἦ τόνδε φράζεις;
- ΑΓ. τοῦτον, ὄνπερ εἰσορᾶς. 1120
- ΟΙ. οὗτος σύ, πρέσβυ, δεῦρό μοι φώνει βλέπων
 ὅσ' ἂν σ' ἐρωτῶ. Λαῖτου ποτ' ἦσθα σύ;

ΘΕΡΑΠΩΝ

- ΟΙ. ἦ δοῦλος, οὐκ ὠνητός, ἀλλ' οἴκοι τραφεῖς.
 ἔργον μεριμνῶν ποῖον ἢ βίον τίνα;
- ΘΕ. ποιμναις τὰ πλεῖστα τοῦ βίου συνειπόμην. 1125
- ΟΙ. χώροις μάλιστα πρὸς τίσιν ξύναυλος ὢν;
- ΘΕ. ἦν μὲν Κιθαιρῶν, ἦν δὲ πρόσχωρος τόπος.
- ΟΙ. τὸν ἄνδρα τόνδ' οὖν οἶσθα τῆδέ που μαθῶν;
- ΘΕ. τί χρῆμα δρῶντα; ποῖον ἄνδρα καὶ λέγεις;
- ΟΙ. τόνδ' ὅς πάρεστιν· ἢ ξυναλλάξας τί πως; 1130
- ΘΕ. οὐχ ὥστε γ' εἰπεῖν ἐν τάχει μνήμης ἄπο.
 κούδέν γε θαῦμα, δέσποτ'· ἀλλ' ἐγὼ σαφῶς
 ἀγνώτ' ἀναμνήσω νιν· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι
 κάτοιδε, ἦμος τὸν Κιθαιρῶνος τόπον
 ὁ μὲν διπλοῖσι ποιμνίοις, ἐγὼ δ' ἐνὶ 1135
 ἐπλησίαζον τῷδε τάνδρῃ τρεῖς ὅλους
 ἐξ ἦρος εἰς ἀρχτοῦρον ἐκμήνους χρόνους·
 χειμῶνι δ' ἤδη τὰμά, τ' εἰς ἔπαυλ' ἐγὼ
 ἦλαυνον, οὗτός τ' εἰς τὰ Λαῖτου σταθμά.
 λέγω τι τούτων ἢ οὐ λέγω πεπραγμένον; 1140

- ΘΕ. λέγεις ἀληθῆ, καίπερ ἐκ μακροῦ χρόνου.
 ΑΓ. φέρ' εἶπέ νῦν, τότ' οἶσθα παιδὰ μοί τινα
 δούς, ὡς ἐμαυτῶ θρέμμα θρεψαίμην ἐγώ;
 ΘΕ. τί δ' ἔστι; πρὸς τί τοῦτο τοῦπος ἱστορεῖς;
 ΑΓ. ὄδ' ἐστίν, ὦ τῶν, κεῖνος, ὃς τότ' ἦν νέος. 1145
 ΘΕ. οὐκ εἰς ὄλεθρον; οὐ σιωπήσας ἔσει;
 ΟΙ. ἄ, μὴ κόλαζε, πρέσβυ, τόνδ', ἐπεὶ τὰ σὰ
 δεῖται κολαστοῦ μᾶλλον ἢ τὰ τοῦδ' ἔπη.
 ΘΕ. τί δ', ὦ φέριστε δεσποτῶν, ἀμαρτάνω;
 ΟΙ. οὐκ ἐννέπων τὸν παῖδ' ὃν οὗτος ἱστορεῖ. 1150
 ΘΕ. λέγει γὰρ εἰδῶς οὐδέν, ἀλλ' ἄλλως πονεῖ.
 ΟΙ. σὺ πρὸς χάριν μὲν οὐκ ἔρεῖς, κλαίων δ' ἔρεῖς.
 ΘΕ. μὴ δῆτα, πρὸς θεῶν, τὸν γέροντα μ' αἰκίσῃ.
 ΟΙ. οὐχ ὡς τάχος τις τοῦδ' ἀποστρέψει χέρας;
 ΘΕ. δύστηνος ἀντὶ τοῦ; τί προσχρήζων μαθεῖν; 1155
 ΟΙ. τὸν παῖδ' ἔδωκας τῶδ', ὃν οὗτος ἱστορεῖ;
 ΘΕ. ἔδωκ'· ὀλέσθαι δ' ὄφελον τῆδ' ἡμέρα.
 ΟΙ. ἀλλ' εἰς τόδ' ἤξεις μὴ λέγων γε τοῦνδικον.
 ΘΕ. πολλῶ γε μᾶλλον, ἦν φράσω, διόλλυμαι.
 ΟΙ. ἀνὴρ ὄδ', ὡς ἔοικεν, ἐς τριβάς ἐλᾷ. 1160
 ΘΕ. οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἀλλ' εἶπον ὡς δοίην πάλαι.
 ΟΙ. πόθεν λαβών; οἰκεῖον ἢ ἕξ ἄλλου τινός;
 ΘΕ. ἐμὸν μὲν οὐκ ἔγωγ', ἐδεξάμην δέ του.
 ΟΙ. τίνος πολιτῶν τῶνδε κακ ποίας στέγης;
 ΘΕ. μὴ πρὸς θεῶν, μή, δεσποθ' ἱσθόρει πλέον. 1165
 ΟΙ. ὀλωλας, εἴ σε ταῦτ' ἐρήσομαι πάλιν.
 ΘΕ. τῶν Λαῖτου τοίνυν τις ἦν γεννημάτων.
 ΟΙ. ἦ δοῦλος ἢ κείνου τις ἐγγενῆς γεγώς;
 ΘΕ. οἴμοι, πρὸς αὐτῶ γ' εἰμὶ τῶ δεινῶ λέγειν.
 ΟΙ. κάγωγ' ἀκούειν· ἀλλ' ὅμως ἀκουστέον. 1170
 ΘΕ. κείνου γέ τοι δὴ παῖς ἐκλήζεθ'· ἦ δ' ἔσω

- κάλλιστ' ἂν εἴποι, σὴ γυνή, τάδ' ὡς ἔχει.
 ΟΙ. ἦ γὰρ δίδωσιν ἤδε σοι;
 ΘΕ. μάλιστ' ἄναξ.
 ΟΙ. ὡς πρὸς τί χρείας;
 ΘΕ. ὡς ἀναλώσαιμί νιν.
 ΟΙ. τεκοῦσα τλήμων;
 ΘΕ. θεσφάτων γ' ὄκνω κακῶν. 1175
 ΟΙ. ποίων;
 ΘΕ. κτενεῖν νιν τοὺς τεκόντας ἦν λόγος.
 ΟΙ. πῶς δῆτ' ἀφῆκας τῷ γέροντι τῷδε σύ;
 ΘΕ. κατοικτίσας, ὦ δέσποθ', ὡς ἄλλην χθόνα
 δοκῶν ἀποίσειν, αὐτὸς ἔνθεν ἦν· ὁ δὲ
 κάκ' ἐς μέγιστ' ἔσωσεν. Εἰ γὰρ οὗτος εἶ, 1180
 ὃν φησιν οὗτος, ἴσθι δύσποτμος γεγώς.
 ΟΙ. ἰοῦ ἰοῦ, τὰ πάντ' ἂν ἐξήκοι σαφῆ.
 ὦ φῶς, τελευταῖόν σε προσβλέψαιμι νῦν,
 ὅστις πέφασμαι φύς τ' ἀφ' ὧν οὐ χρῆν, ξὺν οἷς τ'
 οὐ χρῆν ὀμιλῶν, οὐς τέ μ' οὐκ ἔδει κτανῶν. 1185
 ΧΟ. στρ. α' ἰὼ γενεαὶ βροτῶν.
 ὡς ὑμᾶς ἴσα καὶ τὸ μη-
 δὲν ζώσας ἐναριθμῶ.
 τίς γάρ, τίς ἀνὴρ πλέον
 τᾶς εὐδαιμονίας φέρει 1190
 ἢ τοσοῦτον ὅσον δοκεῖν
 καὶ δόξαντ' ἀποκλῖναι;
 τὸ σὸν τοι παράδειγμ' ἔχων,
 τὸν σὸν δαίμονα, τὸν σὸν, ὦ
 τλαῖμον Οἰδιπόδα, βροτῶν 1195
 οὐδένα μακαρίζω·
 ἀντιστρ. α' ὅστις καθ' ὑπερβολὴν
 τοξεύσας ἐκράτησας τοῦ

- ΘΕ. πάντ' εὐδαίμονος ὄλβου,
 ΑΓ. ὦ Ζεῦ, κατὰ μὲν φθίσας
 ΘΕ. τὰν γαμψώνυχα παρθένον
 ΑΓ. χρησμοδόν, θανάτων δ' ἐμᾶ
 ΘΕ. 1200
 ΑΓ. χώρα πύργος ἀνέστας.
 ΘΕ. ἐξ οὗ καὶ βασιλεὺς καλῆ
 ΑΓ. ἐμὸς καὶ τὰ μέγιστ' ἐτι-
 ΘΕ. μάθης, ταῖς μεγάλαισιν
 ΑΓ. ἐν Θήβαιον ἀνάσσω.
 στρ. β' τανῦν δ' ἀκούειν τίς ἀθλιώτερος;
 ΘΕ. τίς ἄταις ἀγρίαις, τίς ἐν πόνοις
 ΟΙ. 1205
 ΟΙ. ζύνοικος ἀλλαγᾶ βίου;
 ΘΗ. ἰὼ κλεινὸν Οἰδίπου κάρα,
 ΟΙ. ὦ μέγας λιμῆν αὐτὸς ἤρκεσεν
 ΘΕ. παιδί καὶ πατρὶ θαλαμηπόλῳ πεσεῖν,
 ΟΙ. πῶς ποτε, πῶς ποθ' αἰ πατρῶ-
 ΟΙ. 1210
 ΟΙ. αἰ σ' ἄλοκες φέρειν, τάλας,
 ΘΗ. σῖγ' ἐδυνάσθησαν ἐς τοσόνδε;
 ἀντιστρ. β' ἐφευρέ σ' ἄκονθ' ὁ πάνθ' ὀρῶν χρόνος,
 ΟΙ. δικάζει τὸν ἄγαμον γάμον πάλαι
 ΘΕ. τεκνοῦντα καὶ τεκνούμενον. 1215
 ΟΙ. ἰὼ, Λαττεῖον, ὦ τέκνον,
 ΘΗ. εἶθε σ', εἶθε σε μήποτ' εἰδόμαν·
 ΟΙ. δύρομαι γὰρ ὡς περίαλλ' ἰαχέων
 ΘΕ. ἐκ στομάτων. Τὸ δ' ὀρθὸν εἰ-
 ΟΙ. 1220
 ΘΕ. πεῖν, ἀνέπνευσά τ' ἐκ σέθεν
 ΘΗ. καὶ κατεκοίμασα τοῦμόν ὄμμα.

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ γῆς μέγιστα τῆσδ' αἰεὶ τιμώμενοι,
 οἷ' ἔργ' ἀκούσεθ', οἷα δ' εἰσόψεσθ', ὕσον δ'

- ἀρεῖσθε πένθος, εἶπερ ἐγγενῶς ἔτι 1225
 τῶν Λαβδακείων ἐντρέπεσθε δωμάτων.
 οἶμαι γὰρ οὐτ' ἂν Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
 νίψαι καθαρωῶ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα 1230
 κεύθει, τὰ δ' αὐτίκ' εἰς τὸ φῶς φανεῖ, κακὰ
 ἐκόντα κοῦκ ἄκοντα. Τῶν δὲ πημονῶν 1230
 μάλιστα λυποῦσ' αἶ φανῶσ' αὐθαίρετοι.
 ΧΟ. λείπει μὲν οὐδ' ἄ πρόσθεν ἤδειμεν τὸ μὴ οὐ
 βαρύτερον' εἶναι πρὸς δ' ἐκείνοισιν τί φῆς;
 ΕΞ. ὁ μὲν τάχιστος τῶν λόγων εἰπεῖν τε καὶ
 μαθεῖν, τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κάρα. 1235
 ΧΟ. ὦ δυστάλαινα, πρὸς τίνος ποτ' αἰτίας;
 ΕΞ. αὐτὴ πρὸς αὐτῆς. τῶν δὲ πραχθέντων τὰ μὲν
 ἀλλιστ' ἄπεστιν· ἡ γὰρ ὄψις οὐ πάρα·
 ὅμως δ', ὅσον γε κὰν ἐμοὶ μνήμης ἐνι,
 πεύση τὰ κείνης ἀθλίας παθήματα. 1240
 ὅπως γὰρ ὀργῇ χρωμένη παρῆλθ' ἔσω
 θυρῶνος, ἔετ' εὐθύ πρὸς τὰ νυμφικὰ
 λέγη, κόμην σπῶσ' ἀμφιδεξιόις ἀκμαῖς.
 πύλας, δ', ὅπως εἰσῆλθ', ἐπιρράξασ' ἔσω
 'κάλει τὸν ἤδη Λάιον πάλαι νεκρόν, 1245
 μνήμην παλαιῶν σπερμάτων ἔχουσ', ὕφ' ὧν
 θάνοι μὲν αὐτός, τὴν δὲ τίχτουσαν λίποι
 τοῖς οἷσιν αὐτοῦ δύστεκνον παιδουργίαν.
 γοᾶτο δ' εὐνάς, ἐνθα δύστηνος διπλοῦς
 ἐξ ἀνδρὸς ἀνδρα καὶ τέχν' ἐκ τέκνων τέκοι. 1250
 χῶπως μὲν ἐκ τῶνδ' οὐκέτ' οἶδ' ἀπόλλυται.
 βοῶν γὰρ εἰσέπαισεν Οἰδίπου, ὕφ' οὗ
 οὐκ ἦν τὸ κείνης ἐκθεάσασθαι κακόν·
 ἀλλ' εἰς ἐκεῖνον περιπολοῦντ' ἐλεύσομεν.
 φοιτᾷ γὰρ ἡμᾶς ἔγχος ἐξαιτῶν πορεῖν, 1255

γυναῖκά τ' οὐ γυναῖκα, μητρώαν δ' ὅπου
 κίχοι διπλῆν ἄρουραν οὐ τε καὶ τέκνων.
 λυσσῶντι δ' αὐτῶ δαιμόνων δείκνυσί τις·
 οὐδείς γὰρ ἀνδρῶν, οἳ παρῆμεν ἐγγύθεν.
 δεινὸν δ' αὖσας, ὡς ὑφηγητοῦ τινος 1260
 πύλαις διπλαῖς ἐνήλατ', ἐκ δὲ πυθμένων
 ἔκλινε κοῖλα κληῖθρα κάμπιπτει στέγη.
 οὐ δὴ κρεμαστὴν τὴν γυναῖκα' ἐσειδομεν,
 πλεκταῖς ἐώραις ἐμπεπλεγμένην. ὁ δέ,
 ὅπως ὄρα' νιν, δεινὰ βρυχηθεῖς τάλας, 1265
 χαλᾶ κρεμαστὴν ἀρτάνην· ἐπεὶ δὲ γῆ
 ἔκειτο τλήμων, δεινὰ δ' ἦν τάνθενδ' ὄρα'ν.
 ἀποσπάσας γὰρ εἰμάτων χυσηλάτους
 περόνας ἀπ' αὐτῆς, αἷσιν ἐξεστέλλετο,
 ἄρας ἔπαισεν ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων, 1270
 αὐδῶν τοιαῦθ', ὀθούνεκ' οὐκ ὄψοιντό νιν,
 εὐθ' οἷ' ἔπασχεν οὐθ' ὅποϊ' ἔδρα κακὰ,
 ἀλλ' ἐν σκότῳ τὸ λοιπὸν οὐς μὲν οὐκ ἔδει
 ὀφιοῖαθ', οὐς δ' ἔχρηζεν οὐ γνωσοῖατο.
 τοιαῦτ' ἐφουμῶν, πολλάκις τε κοῦχ ἄπαξ 1275
 ἤρασσ' ἐπαίρων βλέφαρα· φοίνια δ' ὁμοῦ
 γλῆναι γένει' ἔτεγγον, οὐδ' ἀνίσσαν
 φόνου μυδώσας σταγόνας, ἀλλ' ὁμοῦ μέλας
 ὄμβρος χαλάζης αἵματοῦς ἐτέγγετο.
 τὰ δ' ἐκ δυοῖν ἔρρωγεν, οὐ μόνου κάτα, 1280
 ἀλλ' ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ συμμιγῆ κακὰ.
 ὁ πρὶν παλαιὸς δ' ὄλβος ἦν πάροιθε μὲν
 ὄλβος δικαίως· νῦν δὲ τῆδε θῆμέρα
 στεναγμός, ἄτη, θάνατος, αἰσχύνη, κακῶν
 ὅσ' ἔστι πάντων ὄνοματ', οὐδὲν ἔστ' ἀπόν. 1285
 νῦν δ' ἔσθ' ὁ τλήμων ἐν τίνι σχολῇ κακοῦ;

XO.

- ΕΞ. βοᾷ διοίγειν κληῖθρα καὶ δηλοῦν τινα
 τοῖς πᾶσι Καδμείοισι τὸν πατροκτόνον,
 τὸν μητρός, αὐδῶν ἀνόσι' οὐδὲ ῥητά μοι,
 ὡς ἐκ χθονὸς ῥίψων ἐκυτὸν οὐδ' ἔτι 1290
 μενῶν δόμοις ἀραῖος, ὡς ἠράσατο.
 ῥώμης γε μέντοι καὶ προηγητοῦ τινος
 δεῖται· τὸ γὰρ νόσημα μεῖζον ἢ φέρειν.
 δεῖξει δὲ καὶ σοί· κληῖθρα γὰρ πυλῶν τάδε
 διοίγεται· θέαμα δ' εἰσόψει τάχα 1295
 τοιοῦτον, οἶον καὶ στυγοῦντ' ἐποικτίσαι.
- ΧΟ. ὦ δεινὸν ἰδεῖν πάθος ἀνθρώποις,
 ὦ δεινότατον πάντων, ὅ σ' ἐγὼ
 προσέκυρσ' ἤδη· τίς σ', ὦ τλῆμον,
 προσέβη μανία; τίς ὁ πηδήσας 1300
 μεῖζονα δαίμων τῶν μακίστων
 πρὸς σῆ δυσδαίμονι μοίρα;
 φεῦ φεῦ, δύσταν', ἀλλ' οὐδ' ἐσιδεῖν
 δύναμαί σε, θέλων πόλλ' ἀνερέσθαι,
 πολλὰ πυθέσθαι, πολλὰ δ' ἀθρῆσαι· 1305
 τοίαν φρίκην παρέχεις μοι.
- ΟΙ. αἰαῖ αἰαῖ, φεῦ, φεῦ, δύστανος ἐγὼ.
 ποῖ γὰς φέρομαι τλάμων; πᾶ μοι
 φθογὰ διαπεπόταται φοράδην;
 ἰὼ δαῖμον, ἴν' ἐνήλω. 1310
- ΧΟ. ἐς δεινὸν οὐδ' ἀκουστὸν οὐδ' ἐπόψιμον.
- ΟΙ. στρ. α' ἰὼ σκότου
 νέφος, ἐμὸν ἀπότροπον, ἐπιπλόμενον ἄφατον,
 ἀδάματόν τε καὶ δυσούριστον ὄν. οἶμοι, 1315
 οἶμοι μάλ' αὐθις, οἶον εἰσέδου μ' ἅμα
 κέντρων τε τῶνδ' οἴσθημα καὶ μνήμη κακῶν.
 ΧΟ. καὶ θαῦμά γ' οὐδὲν ἐν τοσοῖσδε πῆμασιν

- διπλᾶ σε πενθεῖν καὶ διπλᾶ φορεῖν κακά. 1320
- ΟΙ. ἀντ. α' ἰὼ φίλος,
 σὺ μὲν ἐμὸς ἐπίπολος ἔτι μόνιμος· ἔτι γὰρ
 ὑπομένεις με τὸν τυφλὸν κηδεύων. φεῦ, φεῦ·
 οὐ γὰρ με λήθεις, ἀλλὰ γιγνώσκω σαφῶς, 1325
 καίπερ σκοτεινός, τήν γε σὴν αὐδὴν ὄμως.
- ΧΟ.
 ὦ δεινὰ δράσας, πῶς ἔτλης τοιαῦτα σὰς
 ὄψεις μαρᾶναι; τίς σ' ἐπῆρε δαιμόνων;
- ΟΙ. στρ. β' Ἀπόλλων τάδ' ἦν, Ἀπόλλων, φίλοι,
 ὁ κακά τελῶν ἐμὰ τάδ' ἐμὰ πάθεα. 1330
 ἔπαισε δ' αὐτόχειρ νιν οὔτις,
 ἀλλ' ἐγὼ τλάμων.
 τί γὰρ ἔδει μ' ὄρᾶν,
 ὅτω γ' ὄρῶντι μηδὲν
 ἦν ἰδεῖν γλυκύ; 1335
- ΧΟ.
 ἦν ταῦθ' ὄπωςπερ καὶ σὺ φῆς.
- ΟΙ.
 τί δῆτ' ἐμοὶ βλεπτόν, ἦ
 στερκτὸν ἢ προσήγορον
 ἔτ' ἔστ' ἀκούειν ἡδονᾶ, φίλοι;
 ἀπάγετ' ἐκτόπιον ὅτι τάχιστα με, 1340
 ἀπάγετ', ὦ φίλοι, τὸν μέγ' ὀλέθριον,
 τὸν καταρότατον, ἔτι δὲ καὶ θεοῖς
 ἐχθρότατον βροτῶν.
- ΧΟ.
 δεΐλαιε τοῦ νοῦ τῆς τε συμφορᾶς ἴσον,
 ὡς σ' ἠθέλησα μηδ' ἂν γυνῶναί ποτ' ἄν. 1345
- ΟΙ. ἀντ. β' ὄλοιθ' ὅστις ἦν,
 ὃς ἀπ' ἀγρίας πέδας
 νομάδος ἐπιποδίας
 ἔλαβέ μ' ἀπό τε φόνου
 ἔρυτο κἀνέσωσεν, 1350
 οὐδὲν ἐς χάριν πράσσω.

- τότε γὰρ ἂν θανῶν
οὐκ ἦν φίλοισιν
οὐδ' ἔμοι τοσόνδ' ἄχος.
- XO. θέλοντι κάμοι τοῦτ' ἂν ἦν. 1355
OI. οὐκουν πατρός γ' ἂν φονεὺς
ἦλθον, οὐδὲ νυμφίος
βροτοῖς ἐκλήθην
ᾧν ἔφυν ἄπο.
- KP. νῦν δ' ἄθλιος μὲν εἰμ', 1360
ἀνοσίων δὲ παῖς,
ὁμογενῆς τ' ἀφ' ᾧν
αὐτὸς ἔφυν τάλας.
εἰ δέ τι πρεσβύτερον
ἔφυ κακοῦ κακόν, 1365
τοῦτ' ἔλαχ' Οἰδίπους.
- XO. οὐκ οἶδ' ὅπως σε φῶ βεβουλεῦσθαι καλῶς·
κρείσσων γὰρ ἦσθα μηκέτ' ᾧν ἢ ζῶν τυφλός.
- OI. ὡς μὲν τάδ' οὐχ ᾧδ' ἔστ' ἄριστ' εἰργασμένα,
μή μ' ἐκδίδασκε, μηδὲ συμβούλευ' ἔτι. 1370
ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδ' ὄμμασιν ποίοις βλέπων
πατέρα ποτ' ἂν προσεῖδον εἰς Ἄιδου μολῶν,
οὐδ' αὖ τάλαιναν μητέρ' οἷν ἔμοι δυοῖν
ἔργ' ἔστι κρείσσον' ἀγχόνης εἰργασμένα.
ἀλλ' ἢ τέκνων δῆτ' ὄψις ἦν ἐφίμερος, 1375
βλαστοῦσ' ὅπως ἔβλαστε, προσλεύσσειν ἔμοί;
οὐ δῆτα τοῖς γ' ἔμοῖσιν ὀφθαλμοῖς ποτε·
οὐδ' ἄστου γ', οὐδὲ πύργος, οὐδὲ δαιμόνων
ἀγάλμαθ' ἱερά, τῶν ὁ παντλήμων ἐγώ,
κάλλιστ' ἀνὴρ εἷς ἓν γε ταῖς Θήβαις τραφεῖς, 1380
ἀπεστέρησ' ἑμαυτόν, αὐτὸς ἐννέπων
ὠθεῖν ἅπαντας τὸν ἀσεβῆ, τὸν ἐκ θεῶν

φανέντ' ἀναγνον καὶ γένους τοῦ Λαΐου.
 τοιάνδ' ἐγὼ κηλῖδα μηνύσας ἐμήν
 ὀρθοῖς ἔμελλον ὄμμασιν τούτους ὄραν; 1385
 ἦκιστα γ' ἄλλ' εἰ τῆς ἀκουούσης ἔτ' ἦν
 πηγῆς δι' ὧτων φραγμός, οὐκ ἂν ἐσχόμην
 τὸ μὴ ἀποκλῆσαι τοῦμόν ἄθλιον δέμας,
 ἔν' ἦν τυφλός τε καὶ κλύων μηδέν· τὸ γὰρ
 τὴν φροντίδ' ἔξω τῶν κακῶν οἰκεῖν γλυκύ. 1390
 ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέχου; τί μ' οὐ λαβῶν
 ἔκτεινας εὐθύς, ὡς ἔδειξα μήποτε
 ἐμαυτὸν ἀνθρώποισιν, ἔνθεν ἦν γεγώς;
 ὦ Πόλυβε καὶ Κόρινθε καὶ τὰ πάτρια
 λόγῳ παλαιὰ δώμαθ', οἷον ἄρα με 1395
 κάλλος κακῶν ὑπουλον ἐξεθρέψατε·
 νῦν γὰρ κακός τ' ὢν κακῶν εὐρίσκομαι.
 ὦ τρεῖς κέλευθοι καὶ κεκρυμμένη νάπη
 δρυμός τε καὶ στενωπὸς ἐν τριπλαῖς ὁδοῖς,
 αἶ τοῦμόν αἶμα τῶν ἐμῶν χειρῶν ἄπο 1400
 ἐπίετε πατρός, ἄρα μου μέμνησθ' ἔτι,
 οἷ' ἔργα δράσας ὑμῖν, εἴτα δεῦρ' ἰὼν
 ὅποῖ' ἔπρασσον αὖθις; ὦ γάμοι, γάμοι,
 ἐφύσαθ' ἡμᾶς, καὶ φυτεύσαντες πάλιν
 ἀνεῖτε ταῦτόν σπέρμα, κάπεδείξατε 1405
 πατέρας, ἀδελφούς, παῖδας, αἶμ' ἐμφύλιον,
 νύμφας, γυναῖκας, μητέρας τε, χῶπόσα
 αἴσχιστ' ἐν ἀνθρώποισιν ἔργα γίγνεται.
 ἄλλ', οὐ γὰρ αὐδᾶν ἔσθ' ἃ μηδὲ δρᾶν καλόν,
 ὅπως τάχιστα, πρὸς θεῶν, ἔξω μέ που 1410
 καλύψατ' ἢ φονεύσατ' ἢ θαλάσσιον
 ἐκρίψατ' ἔνθα μήποτ' εἰσόψεσθ' ἔτι.
 ἔτ', ἀξιώσατ' ἀνδρὸς ἀθλίου θιγεῖν·

- πίθεσθε, μὴ δείσητε· τὰμὰ γὰρ κακὰ
οὐδεις οἴος τε πλὴν ἐμοῦ φέρειν βροτῶν. 1415
- XO. ἀλλ' ὦν ἐπαιτεῖς εἰς δέον πάρεσθ' ὅδε
Κρέων τὸ πράσσειν καὶ τὸ βουλευεῖν, ἐπεὶ
χώρας λέλειπται μοῦνος ἀντὶ σοῦ φύλαξ.
- OI. οἴμοι, τί δῆτα λέξομεν πρὸς τόνδ' ἔπος;
τίς μοι φανεῖται πίστις ἔνδικος; τὰ γὰρ 1420
πάρος πρὸς αὐτὸν πάντ' ἐφεύρημαι κακός.
- KP. οὐθ' ὡς γελαστής, Οἰδίπους, ἐλήλυθα
οὐθ' ὡς ὄνειδιῶν τι τῶν πάρος κακῶν.
ἀλλ' εἰ τὰ θνητῶν μὴ καταισχύνεσθ' ἔτι
γένεθλα, τὴν γοῦν πάντα βόσκουσαν φλόγα 1425
αἰδεῖσθ' ἀνακτος Ἑλίου, τοιόνδ' ἄγος
ἀκάλυπτον οὕτω δεικνύναι, τὸ μήτε γῆ
μήτ' ὄμβρος ἱερὸς μήτε φῶς προσδέξεται.
- OI. ἀλλ' ὡς τάχιστ' ἐς οἶκον ἐσκομίζετε·
τοῖς ἐν γένει γὰρ τάγγενῆ μάλισθ' ὄραν 1430
μόνοις τ' ἀκούειν εὐσεβῶς ἔχει κακά.
- OI. πρὸς θεῶν, ἐπεὶ περ ἐλπίδος μ' ἀπέσπασας,
ἄριστος ἐλθὼν πρὸς κάκιστον ἄνδρ' ἐμέ,
πιθοῦ τί μοι· πρὸς σοῦ γάρ, οὐδ' ἐμοῦ, φράσω. 1435
- KP. καὶ τοῦ με χρείας ὧδε λιπαρεῖς τυχεῖν;
OI. ῥῖψόν με γῆς ἐκ τῆσδ' ὅσον τάχισθ' ὅπου
θνητῶν φανοῦμαι μηδενὸς προσήγορος.
- KP. ἔδρασ' ἄν, εὖ τοῦτ' ἴσθ' ἄν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
πρώτιστ' ἔχρηζον ἐκμαθεῖν, τί πρακτέον.
- OI. ἀλλ' ἦ γ' ἐκείνου πᾶσ' ἐδηλώθη φάτις, 1440
τὸν πατροφόντην, τὸν ἀσεβῆ μ' ἀπολλύναι.
- KP. οὕτως ἐλέχθη ταῦθ'· ὅμως δ' ἴν' ἕσταμεν
χρείας, ἄμεινον ἐκμαθεῖν, τί δραστέον.
- OI. οὕτως ἄρ' ἀνδρὸς ἀθλίου πεύσεθ' ὑπερ;

ΚΡ. ΟΙ.	καὶ γὰρ σὺ νῦν τᾶν τῶ θεῶ πίστιν φέροισ. καὶ σοί γ' ἐπισκήπτω τε καὶ προστρέφομαι, τῆς μὲν κατ' οἴκους αὐτὸς ὃν θέλεις τάφον θεοῦ· καὶ γὰρ ὀρθῶς τῶν γε σῶν τελεῖς ὕπερ. ἐμοῦ δὲ μήποτ' ἀξιοθήτω τόδε	1445
	πατρῶον ἄστυ ζῶντος οἰκητοῦ τυχεῖν. ἀλλ' ἔα με ναίειν ὄρεσιν, ἔνθα κλήζεται οὐμὸς Κιθαιρῶν οὗτος, ὃν μήτηρ τέ μοι πατήρ τ' ἐθέσθην ζῶντε κύριον τάφον, ἴν' ἐξ ἐκείνων, οἳ μ' ἀπωλλύτην, θάνω.	1450
	καίτοι τοσοῦτον γ' οἶδα, μήτε μ' ἂν νόσον μήτ' ἄλλο πέρσαι μηδὲν· οὐ γὰρ ἂν ποτε θνήσκων ἐσώθην, μὴ 'πί τω δεινῷ κακῷ.	1455
	ἀλλ' ἡ μὲν ἡμῶν μοῖρ', ὅποιπερ εἶσ', ἴτω. παίδων δὲ τῶν μὲν ἀρσένων μὴ μοι, Κρέων, προσθῆ μέριμναν· ἄνδρες εἰσίν, ὥστε μὴ σπάνιν ποτὲ σχεῖν, ἐνθ' ἂν ᾧσι, τοῦ βίου.	1460
	ταῖν δ' ἀθλίαιν οἰκτραῖν τε παρθένοιον ἐμαῖν, αἶν οὔποθ' ἡμῆ χωρὶς ἐστάθη βορᾶς τράπεζ' ἄνευ τοῦδ' ἀνδρός, ἀλλ' ὅσων ἐγὼ ψαῦοιμι, πάντων τῶνδ' αἰεὶ μετειχέτην·	1465
	ταῖν μοι μέλεσθαι· καὶ μάλιστα μὲν χεροῖν ψαῦσαι μ' ἔασον κάποκλαύσασθαι κακά. ἴθ' ὄναξ,	
	ἴθ', ᾧ γονῆ γενναῖε· χερσὶν τᾶν θιγῶν δοκοῖμ' ἔχειν σφᾶς, ὥσπερ ἡνίκ' ἔβλεπον.	1470
	τί φημί; οὐ κλύω που, πρὸς θεῶν, τοῖν μοι φίλοι δακρυρροοῦντοιν, καὶ μ' ἐποικτίρας Κρέων ἐπεμψέ μοι τὰ φίλτατ' ἐκγόνων ἐμῶν;	
	λέγω τι;	1475

- ΚΡ. λέγεις· ἐγὼ γάρ εἰμ' ὁ πορσύνας τάδε,
γνοὺς τὴν παροῦσαν τέρψιν, ἣ σ' εἶχεν πάλαι.
- ΟΙ. ἀλλ' εὐτυχοίης, καί σε τῆσδε τῆς ὁδοῦ
δαίμων ἄμεινον ἢ μὲ φρουρήσας τύχοι.
ὦ τέκνα, ποῦ ποτ' ἐστέ; δεῦρ' ἴτ', ἔλθετε 1480
ὡς τὰς ἀδελφὰς τάσδε τὰς ἐμὰς χέρας,
αἷ τοῦ φυτουργοῦ πατρός ὑμῖν ὧδ' ὄρα
τὰ πρόσθε λαμπρὰ προυξένησαν ὄμματα·
ὃς ὑμῖν, ὦ τέκν', οὔθ' ὄρων οὔθ' ἱστορῶν 1485
πατὴρ ἐφάνθη, ἔνθεν αὐτὸς ἠρόθη.
καὶ σφῶ δακρύω, προσβλέπειν γὰρ οὐ σθένω,
νοούμενος τὰ λοιπὰ τοῦ πικροῦ βίου,
οἷον βιῶναι σφῶ πρὸς ἀνθρώπων χρεῶν.
ποίας γὰρ ἀστῶν ἤξειτ' εἰς ὀμιλίας,
ποίας δ' ἐορτάς, ἔνθεν οὐ κεκλαυμέναι 1490
πρὸς οἶκον ἴξεσθ' ἀντὶ τῆς θεωρίας;
ἀλλ' ἠνίκ' ἂν δὴ πρὸς γάμων ἤκητ' ἀκμάς,
τίς οὔτος ἐσται, τίς παραρρίψει, τέκνα,
τοιαῦτ' ὄνειδη λαμβάνων, ἃ ταῖς ἐμαῖς
γοναῖσιν ἐσται σφῶν θ' ὁμοῦ δηλήματα; 1495
τὶ γὰρ κακῶν ἄπεστι: τὸν πατέρα πατὴρ
ὑμῶν ἔπεφνε, τὴν τεκοῦσαν ἤροσεν,
ὅθεν περ αὐτὸς ἐσπάρη, κακ τῶν ἴσων
ἐκτήσαθ', ὑμᾶς ὦν περ αὐτὸς ἐξέφευ.
τοιαῦτ' ὄνειδιεῖσθε· κᾶτα τίς γαμεῖ; 1500
οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὦ τέκν', ἀλλὰ δηλαδὴ
χέρσους φθαρῆναι καγάμους ὑμᾶς χρεῶν.
ὦ παῖ Μενοικέως, ἀλλ' ἐπεὶ μόνος πατὴρ
ταύταιν λέλειψαι, νῶ γάρ, ὦ φυτεύσαμεν,
ὀλώλαμεν δὴ ὄντε, μὴ σφε δὴ περιίδης 1505
πτωχὰς ἀνάνδρους ἐγγενεῖς ἀλωμένας,

- μηδ' ἐξιώσσης τάσδε τοῖς ἐμοῖς κακοῖς,
 ἀλλ' οἴκτισόν σφας, ὧδε τηλικάσδ' ὄρων
 πάντων ἐρήμους, πλὴν ὅσον τὸ σὸν μέρος.
 ζύννευσον, ὧ γενναῖε, σῆ ψάσας χερί. 1510
- σφῶν δ', ὧ τέκν', εἰ μὲν εἰχέτην ἤδη φρένας,
 πόλλ' ἂν παρήνουν· νῦν δὲ τοῦτ' εὐχὴ 'στ' ἐμοί,
 οὔ καιρὸς ἐᾶ ζῆν, τοῦ βίου δὲ λῶνος
 ὑμᾶς κυρῆσαι τοῦ φυτεύσαντος πατρός.
 ΚΡ. ἄλις ἔν' ἐξήκεις δακρῶν· ἀλλ' ἴθι στέγης ἔσω. 1515
 ΟΙ. πειστέον, κεῖ μηδὲν ἠδύ.
 ΚΡ. πάντα γὰρ καιρῶ καλά.
 ΟΙ. οἶσθ' ἐφ' οἷς οὖν εἶμι;
 ΚΡ. λέξεις, καὶ τότε' εἴσομαι κλύων.
 ΟΙ. γῆς μ' ὅπως πέμψεις ἄποικον.
 ΚΡ. τοῦ θεοῦ μ' αἰτεῖς δόσιν.
 ΟΙ. ἀλλὰ θεοῖς γ' ἔχθιστος ἦκω.
 ΚΡ. τοιγαροῦν τεύξῃ τάχα.
 ΟΙ. φῆς τάδ' οὖν;
 ΚΡ. ἂ μὴ φρονῶ γάρ, οὐ φιλῶ λέγειν μάτην. 1520
 ΟΙ. ἄπαγέ νῦν μ' ἐντεῦθεν ἦδη.
 ΚΡ. στεῖχε νῦν, τέκνων δ' ἀφοῦ.
 ΟΙ. μηδαμῶς ταύτας γ' ἔλη μου.
 ΚΡ. πάντα μὴ βούλου κρατεῖν·
 καὶ γὰρ ἀκράτησας, οὐ σοι τῷ βίῳ ξυνέσπετο.
 ΧΟ. ὧ πάτρας Θήβης ἔνοικοι, λεύσσειτ' Οἰδίπους ὄδε,
 ὅς τὰ κλείν' αἰνίγματ' ἤδει καὶ κράτιστος ἦν ἀνὴρ, 1525
 οὔ τις οὐ ζήλω πολιτῶν ταῖς τύχαις ἐπέβλεπεν,
 εἰς ὅσον κλύδωνα δεινῆς συμφορᾶς ἐλήλυθεν.
 ὥστε θνητὸν ὄντ' ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν
 ἡμέραν ἐπισκοποῦντα μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν
 τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθῶν. 1530

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (1-150)

α') 1-13

Λεξιλογικές. -**νέα τροφή** = νέα θρέμματα, νέα γενιά (τέθηκε τό αφαιρεμ. τροφή αντί του συγκεκριμ.). **πάλαι-νέα**, αντίθεση· ή λ. **νέα** δέ σημαίνει νέα ηλικία, αλλά νέα εποχή κατ' αντίθεση προς την παλαιά του Κάδμου. **θοάζω** από ρίζα **θε-** του **τίθημι**, συγγενές προς τό **θάσσω** = κάθομαι· υπάρχει και άλλο **θοάζω** συγγενές προς τό **θέω**, **θοός** και σημ. κινούμαι γρήγορα. **έδρα**, ή πράξη του **θοάζω** = κάθομαι, **τίνας ποθ' έδρας...θοάζετε** είναι σύμπτυξη δύο προτάσεων, δηλ. **τίνες εισίν αιδε αι έδραι, ως θοάζετε**; τό **μοι** είναι δοτ. ήθική. **ικτήριος** = ίκετευτικός. **έκοτέφω** = περικοσμή μέ στέφανο· έδω **ικτηρίοις κλάδοισιν έξεστεμμένοι** = κρατώντας (έχοντας, μέ) ίκετευτικούς κλάδους στεφανωμένους (μέ νήματα έριού). **παιάν** αρχικά ήταν άσμα πού ψαλλόταν προς τιμή του 'Απόλλωνα· έπειτα ήταν επίνικιο άσμα πού ψαλλόταν και προς άλλους θεούς. **γέμει** ερμηνεύεται ως προς τό **θυσιμαμάτων** = είναι πλήρης, ως προς τό **παιάνων** και **στεναγμάτων** κατά ξεύγμα = αντηχει. **όμοϋ μέν, όμοϋ δε** σχήμα αναφοράς. **άγώ** = **ά έγώ** = τούτων έγώ την αιτία. **δικαιώ** = κρίνω όρθό (σωστό). **πάσι καλούμενος** τέθηκε προς μετριασμό της περιαιτολογίας. **γεραιέ** = προεσϋτη (ένν. τόν ιερέα του Δία). **πρέπων έφυσ** αντί της άπροσ. συντάξ. **πρέπον σοι έφω** = από τή φύση σου είσαι άρμόδιος. **πρό τώνδε** = στό όνομα αυτών έδω. **τίني τρόπω** = πώς διαζείμενοι, για ποιό λόγο. **στεργω** = επιθυμώ, ποθώ. **δείσαντες ή στέρξαντες** αιτιολ. μετχ. **προσαρκώ** = προσφέρω βοήθεια. **δυσάλητος** = άναίσθητος. **κατοικτίρων** ύποθ. μετχ. **μη οϋ** θέτονται και τά δύο άρνητικά μόρια, όταν προηγείται άρνητική κύρια πρόταση (έδω πού υπάρχει ή άρνηση);· **κατοικτίρω** = αισθάνομαι μεγάλο οίκτο ή συμπάθεια μέ λύπη μαζί. **έδρα** = ίξεσία.

Πραγματικές.-Οιδίπους Ἐκ τῶ οἰδάω, οἰδέω καί ποὺς καὶ σημαίνει φουσκοπόδης. Τὸ δράμα πιθανῶς ἀπὸ τὸ Σοφοκλῆ ὀνομάστηκε **Οιδίπους** καὶ ἡ προσθήκη τοῦ ἐπιθέτου **τύραννος** τέθηκε ἀπὸ μεταγενεστέρους, ἀπὸ τῆ μιᾶ πρὸς ἀντιδιαστολή ἀπὸ τὸν **Οιδίποδα ἐπὶ Κολωνῶν**, ἀπὸ τὴν ἄλλη πρὸς δήλωση ὅτι πρόκειται γιὰ ἓνα ἔξοχο δράμα. **Τέκνα** Ὁ Οἰδίποδας βγήκε ἀπὸ τὴ μεσαία πύλη τῶν ἀνακτόρων καὶ προσφωνεῖ τοὺς ἰκέτες, ἀποκαλώντας τοὺς τέκνα, γιατί θεωροῦσαν τὸν ἡγεμόνα πατέρα ὄλων τῶν ὑπηκόων του. **τροφῆ** = θρέμματα. Πολλές φορές οἱ λαοὶ καλοῦνται τέκνα τοῦ ἰδρυτῆ τῆς πόλεως, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι λέγονταν **Κεκροπίδες, Θεσείδες** κτλ. **Κάδμου** Αὐτὸς ἦταν γιὸς τοῦ Ἀγήνορα, βασιλιᾶ τῆς Φοινίκης· ζητώντας νὰ βρεῖ τὴν ἀδελφή του Εὐρώπη, πού τὴν ἄρπαξε ὁ Δίας, ἔφτασε στὶς Θῆβες· ἐπειδὴ δὲν τὴ βρήκε, δὲν ἐπανῆλθε στὴν πατρίδα του, ἀλλὰ ἔκτισε στὶς Θῆβες τὴν Καδμεία, τὴν ἀκρόπολή τους. **ἰκτηρίοις κλάδοισιν ἐξεστεμμένοι** Οἱ ἰκέτες κρατοῦσαν κλάδους δάφνης ἢ ἐλιάς, στεφανωμένους μὲ λευκά νήματα ἐρίου, πού τοὺς κατέθεταν ἐπάνω στοὺς βωμούς καὶ τοὺς ξανάπαιρναν μόλις τελείωναν τὴ δέησή τους. **παιάνων, θυμιαμάτων καὶ στεναγμάτων** Οἱ ἄρχαῖοι, καθὼς κι ἡμεῖς σήμερα, ἔκαναν δεήσεις· ἐπίσης ἔκαιαν θυμιάματα στοὺς βωμούς, ὅπως ἡμεῖς καίμε στὶς ἐκκλησιᾶς λιβάνι κτλ. **κλεινός** Ὀνομαζόταν ἔνδοξος, γιατί εἶχε λύσει τὸ αἶνιγμα τῆς Σφίγγας καὶ ἀπάλλαξε ἀπὸ αὐτὴ τὴν πόλη. **δυσάλγητος** κτλ. Ποιὰ συναισθήματα τοῦ Οἰδίποδα διακρίνουμε σὲ αὐτοὺς τοὺς στίχους;

6') 14 - 57

Λεξιλογικές.-κρατύνω καὶ κρατῶ τινος = ἐξουσιάζω, εἶμαι ἄρχοντας κάποιου. **προσημαι** = κάθομαι κοντά. **ἠλίκιοι προσήμεθα** πλάγ. ἔρωτ. πρὸτ. **ἡμᾶς** κατὰ πρόληψη. **οἱ μὲν, οἱ δὲ** ἐπεξηγεῖ τὸ ἠλίκιοι. **πέτομαι** = πετῶ, βαδίζω γρήγορα (μεταφορὰ ἀπὸ τοὺς νεοσσούς). **ἦθεοι** λέγονταν οἱ ἄγαμοι νεανῖες. **σποδός** = τέφρα (μαντική ἐστία). **σαλεύω** = κλυδωνίζομαι, ταράζομαι (ὅπως ἡ θάλασσα ἀπὸ τρικυμία). **ἀνακουφίζω** = ἀνασηκώνω, συντάσσεται μὲ γεν. ἀφαιρ. ὡς χωρισμοῦ σημαντικό. **φοίνιος (φόνος)** = θανατηφόρος. **φθίνω** = μαραίνομαι, καταστρέφομαι. **κάλυξ** = περικάρπιο, πού χρησιμοποιεῖται μόνο γιὰ ἄνθη καὶ καρπούς. **ἔγκαρπος** = καρποφόρος (ἐννοεῖ

ἐδῶ τὰ μεστὰ ἀπὸ κόκκους στάχυα). **ἀγέλη βουνόμος** = ἀγέλη (κοπάδι) βοδιῶν στή βοσκή, ἐνῶ **βουνόμος** = αὐτός πού βόσκεται ἀπὸ τὰ βόδια. **τόκος** = τοκετός. **ἄγονος** ἐπίθ. πού ἐδῶ δηλώνει τὴ συνέπεια = ἐκεῖνος πού φέρνει στή ζωὴ τέκνα πού δὲν εἶναι διώσιμα, ἀλλὰ θνητογενή. **ἐν δὲ σκῆψας** τμήση· **ἐνσκήπτω** λέγεται ἰδίως γιὰ κεραυνό. **ελαύνω** = μαστίζω, πλήττω. **πλουτίζεται** ἀντίθεση πρὸς τὸ **κενοῦνται** καὶ λέγεται κατὰ παιδιὰ πρὸς τὸν Πλούτωνα, θεοῦ τοῦ Ἄδη. **νὺν** = ὅθεν. **ἐφέστιος** = ὁ ἰκέτης (κοντά στήν ἐστία). **συμφοραὶ βίου** = οἱ συνηθισμένες περιπέτειες τῆς ζωῆς. **συναλλαγαί** = σχέσεις. **συναλλαγαὶ δαιμόνων** = οἱ δυστυχεῖς πού στέλνονται ἐπιτήδες ἀπὸ τοὺς θεοὺς, οἱ θεομηνίες· ἢ συντακτ. σειρά τῶν λ. εἶναι: **ἐγὼ καὶ οἶδε παῖδες ἐζόμεσθ' ἐφέστιοι, οὐ κρίνοντες μὲν σε ἰσοῦμενον θεοῖς, πρῶτον δὲ κρίνοντες ἀνδρῶν. ἐκλύω** = ἀπαλάσσω, ἐλευθερώνω· συντάσσ. ὡς στερητικὸ μέ διπλῆ αἰτιατικῆ. **ὅς ἐξέλυσας** ἀναφ. αἰτιολ. πρὸτ. πού αἰτιολογεῖ τὸ **ἐζόμεσθ' ἐφέστιοι. μολῶν** (βλώσκω) = ἐλθῶν (μετχ. ἐναντιωματ.). **ἀοιδὸς** ἔτσι ἀποκαλεῖται ἡ Σφίγγα, γιατί τὸ αἰνιγμὰ τῆς ἦταν ἔμμετρο. **δασμὸς** εἶναι τὰ θύματα πού καταβροχθίζονται. **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. **ἔξοιδα** = γνωρίζω ἀκριβῶς. **ἐκδιδάσκομαι** = διδάσκομαι ἀκριβῶς· καὶ οἱ δύο μετχ. ἐξειδύς καὶ ἐκδιδαχθεῖς εἶναι ἐναντιωμ.· μέ τὴν πρώτη θέλει νά σημάνει ὅτι δὲν ἔμαθε ἀπὸ τοὺς Θηβαίους τὴ λύση τοῦ αἰνίγματος, μέ τὴ δεύτερη ὅτι δὲ φρόντισε ὁ ἴδιος νά διαφωτιστεῖ μέ τὴν προσωπικὴ ἀναζήτηση πληροφοριῶν, ἀλλὰ ὅτι ἡ ἐρμηνεῖα τοῦ αἰνίγματος ἦταν στιγμαίαι ἐμπνευσή του. **προσθήκη** = συνδρομή, συμβουλή. **λέγει νομίζει τε** προσωπ. σύντ. ἀντὶ ἀπρόσωπης. **ὀρθῶ** = ἀνορθῶνω, σῶζω. **νὺν τε** σχετικὰ μέ τὸ προηγούμενο **πάλαι. πᾶσιν** δοτ. τῆς κρίσεως. **Οἰδίπου κάρα** περίφραση γιὰ δήλωση ἀγάπης ἢ τιμῆς. **πρόστιτροπος** (προστρέπω) = ἰκέτης γονυκλινῆς, γονατιστός. **ἄλκη** = μέσο γι' ἀπόκρουση τοῦ κακοῦ. **φήμη (φημί)** = μαντεία. **ἀκούσας** ἐνν. τὸ **οἶσθα**. **ξυμφορὰ** (ἄχι γιὰ κακὴ σημασία) = ἀπόβαση, ἔκβαση. **ζώσας** = αὐτὲς πού εὐδοκιμοῦν, ἐπιτυχεῖς (μετχ. κατηγορημ.). **ἐμπειρος** αὐτός πού ἔχει δοκιμαστεῖ ἀπὸ τὴν πείρα, ὁ συνेतός. **εὐλαβοῦμαι** = φροντίζω, προνοῶ. **ὡς** αἰτιολ. **τῆς πάρος προθυμίας** (γεν. αἰτ.) = γιὰ τὴν προηγούμενη καλὴ σου πρόθεση, ζῆλο· ἤθελε μάλιστα νά προσθέσει: **εἶτα δὲ ψέξουσιν ὡς ὀλετῆρα**, ἀλλὰ ἀπέφυγε τοῦτο ἀπὸ σεβασμό. **μηδαμῶς μεμνώμεθα** (ο. μέμνημαι) = ἄς μὴν ἔχουμε καθόλου τέτοια ἀνάμνηση τῆς

βασιλείας σου. **στάντες ἐς ὄρθον** = ὅτι σωθήκαμε. **πεσόντες ὕστερον** = ὅτι ἀφανιστήκαμε, καταστραφήκαμε· ἀπὸ τὸ **ὑστερον** θὰ ἐννοήσουμε τὸ **πρότερον** στό **στάντες**· ποιοῦ εἶδους μετοχές εἶναι καὶ οἱ δύο; **ὄρνις** = πτηνὸ (ὅπως **οἰωνός**). **τύχη** μέση λέξι (ἐδῶ) = εὐτυχία. **ἴσος** = ὁμοιος. **καί-καί** ὁμοιωματ., ἢ σύνταξι: **ὥσπερ γὰρ τὴν τότε τύχην ὄρνιθι αἰσίῳ παρέσχες ἡμῖν, αὐτως καὶ νῦν ἴσος γενοῦ εἴπερ ἄρξεις** = ἂν θέλεις καὶ στό μέλλον νά ἄρξεις. **κενῆς** (ἐνν. **ἀνδρῶν**). **πύργος, ναῦς** περιλαβαίνει τή χερσαία καὶ θαλάσσια δύναμη. **μη ξυνοικούντων** ἔπεξ. κατά πλεονασμὸ τοῦ **ἐρήμος**. **ὡς οὐδέν ἐστιν...** γνωμικό.

Πραγματικές.- **θωμοῖσι τοῖς σοῖς** Ἐννοεῖ τὸ θωμὸ τοῦ Ἀπόλλωνα, ἴσως καὶ τῆς Ἀρτέμιδας καὶ τῆς Παλλάδας, πού θροίσκονταν μπροστά στά ἀνάκτορα τοῦ Οἰδίποδα. **ἀγοραῖσι** Στίς Θῆβες ὑπῆρχαν δύο ἀγορές, ὅπου θροίσκονταν διάφοροι ναοὶ καὶ θωμοὶ καὶ ἰδιαίτερος λατρευόταν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, γιὰ τὴν ὁποία ὑπῆρχαν δύο ναοὶ· ἀναφέρει μάλιστα τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶ, γιὰ τὸ δράμα παιζόταν μπροστά σέ Ἀθηναίους. **Ἰσμηνὸς Ποταμὸς** κοντὰ στίς Θῆβες. **σποδῶ** Ὀνομάστηκε ἔτσι, ἐπειδὴ ἡ τέφρα ἀπὸ τὰ θύματα ἀνυψωνόταν λίγο λίγο καὶ χρησιμοποιόταν ὡς θωμός. **σαλεύει...κ' ἀνακουφίσαι κἄρα** κτλ. Ἡ θεομηνία ἐπεκτάθηκε σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, δηλαδή στὴν ἀφορία τῆς γῆς καὶ στὴ στεριότητα τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ζώων. **δῶμα Καδμεῖον** Ὀλόκληρη ἡ πόλη τῶν Θηβῶν παριστάνεται στό πνεῦμα τοῦ ποιητῆ σάν ἓνα δῶμα. **μέλας Ἄδης** Ὁ Ἄδης λέγεται **μέλας** ἢ ἀπὸ τὸ σκότος πού ἐπικρατεῖ στό βασίλειό του ἢ γιὰ τὸ φέρονε στὸν ἄνθρωπο τὸ πένθος, τὰ πένθη εἶναι μέλανα (μαύρα). **στεναγμοῖς καὶ γόοις** Οἱ ψυχές πού ἀπέρχονται στὸν Ἄδη θρηνοῦν γιὰ τὴν μοῖρα τους. **ὄρνιθι αἰσίῳ Ἡ οἰωνοσκοπία ἢ ὄρνεοσκοπία** ἦταν ἡ παρατήρηση πού γινόταν κατά τὸ πέταγμα, τὸ λάλημα καὶ τίς ἄλλες κινήσεις τῶν πτηνῶν. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ κάθε μαντεία καὶ οἰωνὸ ἀποκαλοῦσαν **ὄρνιν**, ὅπως λέγεται ἐδῶ.

γ') 58 – 86

Λεξιλογικές.- **οἰκτρὸς** = ἄξιος οἴκου. **γνωτὰ κοῦκ ἄγνωτα** ἢ ἴδια ἐννοια ἐκφέρεται θετικά καὶ ἀρνητικά· πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς σύστοιχο ἀντικείμενο τοῦ **ἰμείροντες**. **ἰμείρω** = ἐπιθυμῶ. **νοσῶ** = πάσχω, ὑποφέρω (ὁ ποιητὴς ἀφήνει νά νοηθεῖ καὶ ἡ ἄλλη σημασία γιὰ τὸν

Οιδίποδα, πάσχω από ήθικό μόλυσμα). **οὐκ ἔστιν ὅστις** = κανένας. **νοσοῦντες** μετά τή μετοχή αὐτή, πού εἶναι ἐναντιωματική, ἔπρεπε νά τεθεῖ: **οὐ νοσεῖτε ἐξ ἴσου ὡς ἐγώ**, ἢ ἡ μετχ. **νοσοῦντες** ἔπρεπε νά τεθεῖ κατά γεν. δηλ. **καί ἡμῶν νοσοῦντων οὐκ ἔστιν ὅστις ἐξ ἴσου νοσεῖ, ὡς ἐγώ. Καθ' αὐτόν** = χωριστά στόν ἑαυτό του (ἢ κατά σημ. μερισμό). **πόλιν κάμῃ καί σέ** σημ. τήν αἰτία. **ὑπνω εὐδοντα** (πλεον.) = πού κοιμᾶται βαθιά, δηλ. πού ἀδρανεῖ. **ὁδός** = μέθοδος, σχέδιο. **ὁ πλάνος** = ἡ πλάνη· ἀπό αὐτό ἐξαρτ. ἡ γεν. **φροντίδος** = σκέψεως. **ἦν καθ' ἔλξη** πρὸς τό κατηγορ. **ἴασιν**, ἀντί **ὄ**· ὁμοίως **ταύτην** ἀντί **τοῦτο**. **γάρ** ἐπεξηγημ. **γαμβρός** = γυναικάδελφος. **Πυθικά, Πύθιοιο**, παρήχησι. **ὄ, τι ῥυσαίμην** πλάγια ἐρώτησι. **ῥύομαι** = σώζω. **ξυμμετροῦμαι** = μετρῶ συγκριτικά. **ἡμαρ** = ἡμέρα· **ἡμαρ ἤδη** = **ἡμαρ τόδε** = αὐτή ἐδῶ ἡ ἡμέρα, ὀλόκληρος δηλ. ὁ χρόνος ἀπό τήν ἀναχώρησή του ὡς τή σημερινή ἡμέρα. **χρόνω** = πρὸς τόν ἀπαιτούμενο γιά τό ταξίδι του. **λυπεῖ** βραχυλογία· ἀντί τοῦ: **μέ λυπεῖ** (ὑποκ. ὁ Κρέων), ὥστε ἐρωτῶ, τί κάνει. **πλειῶ** (χρόνον) **τοῦ εἰκότος** = τοῦ πρέποντος. **καθήκων** = ἀναγκαῖος. **τηνικαῦτα** = τότε. **κακός, μὴ δρῶν** κτλ, ποιου εἶδους ὑποθετικός λόγος εἶναι; τό ὑπερβατό σχῆμα, καθὼς καί ἡ ἐπισώρευσι συνώνυμων φράσεων ποιά ψυχική κατάστασι τοῦ Οιδίποδα δηλώνουν; **εἰς καλόν** (φράσι πού προσδιορίζει μηχανικῶς τό **εἶπας**) = σέ καλή ὥρα, στήν κατάλληλη στιγμῇ. **οἶδε**· εἶναι τά παιδιὰ πρὸς τά ἀριστερά τῶν ἰκετῶν, τά ὁποῖα πρῶτα, ἔνεκα τῆς θέσεώς τους, εἶδαν νά ἔρχεται ἀπό τήν ἀριστερή πάροδο ὁ Κρέων καί τόν ἔδειξαν μέ κάποια χειρονομία, ἀφοῦ ἄλλωστε αὐτά ἦταν ὀξυδεροκέστερα, ἐνῶ ὁ ἱερέας πρόσεχε στόν Οιδίποδα πού μιλοῦσε. **προστείχω** = προσέροχομαι. **εἰ γάρ** = ἰμακάρι. **σωτήρι** = ἰσωτεῖρα. **ὥσπερ** ἐνν. **βαίνει**. **λαμπρός** = φαειρός, γελαστός. **εἰκάσαι** ἀπολύτως τό ἀπαρέμφατο, μερικῆς φορῆς ὁμως παίρνει τό: **ὡς ἔστιν (εἰκάσαι)** = ὅπως μπορεῖ κανεῖς νά συμπεράνει. **μέν** τουλάχιστον. **ἡδύς** ἔχει ἐνεργ. σημ. = ἰπού κάνει χαρά, ἀλλά σημ. καί ὁ χαρούμενος, ὅπως ἐδῶ. **ἡδύς** (ἐνν. **βαίνει**). **ἔρπω** = ἔρχομαι. **πολυστεφής** = μέ πολλά στέφανα κοσμημένος· δέχεται ἀντικείμενο κατά γεν. ὡς πλησμονῆς σημαντικό. **πάγκαρπος** = πολύκαρπος. **οὐ γάρ ἂν εἶπε**· ἀπόδ. τῆς ἐννοουμ. ὑποθέσεως: **εἰ μὴ ἔβαινε ἡδύς**. **τάχα** = γρήγορα. **εἰσόμεθα** (ο. οἶδα). **ξύμμετρος** = βρίζεται σέ σύμμετρον (ἀνάλογον) ἀπόστασι. **κλύω** = ἀκούω. **κῆδευμα** = ἀφαιρ. ἀντί συγκεκρ. = κηδεστής, γυναικάδελφος.

Πραγματικές.-πολυστεφής Ὅσοι ἔφεραν αἴσιους χρησμούς ἀπο-
 τούς Δελφούς ἐπανερχόνταν στεφανωμένοι μέ δάφνη, ἡ ὁποία ἦταν
 ἱερό φυτό τοῦ Ἀπόλλωνα. **παγκάρπου δάφνης** Δέν ἐννοεῖται ἡ
 πικροδάφνη, ἀλλά ἡ δάφνη πού ὀνομάζεται θάια (θάγια). **ἄναξ, ἐμὸν**
κῆδευμα... Πολλές προσφωνήσεις πού δηλώνουν τὴν ἐξαιρετική συγ-
 κίνηση αὐτοῦ πού προσφωνεῖ. **ἄναξ** Ἄνακτες καλοῦσαν ὄχι μόνο τοὺς
 βασιλεῖς, ἀλλά καί τοὺς ἐπίσημους καί εὐγενεῖς πολίτες.

δ') 87-131

Λεξιλογικές.-ἐσθλός = αἴσιος. **δύσφορος** = δύσκολος, πολύμο-
 χθος. **κατ' ὀρθὸν ἐξέρχομαι** = κατορθώνομαι, παίρνω εὐτυχή ἐκβα-
 ση. **καί ἐπιδοτ.** = καί αὐτὰ τὰ δύσφορα. **πάντα** = καθ' ὅλα, ἀπὸ ὅλες τίς
 ἀπόψεις. **ἂν εὐτυχεῖν** ἀποδ. τῆς ὑποθέσ. **εἰ τύχοι.** ἔπος = ὁ χρησμός.
θρασύς εἰμι = ἔχω θάρρος. **προδείσας εἰμι** = (πρὶν ἀκούσω τὸ χρη-
 σμό), περιφραστ. παρακείμ. = ἔχω φοβηθεῖ, πρὶν μάθω τὸ χρησμό.
χρήζω = ἐπιθυμῶ. **εἶτε καὶ στείχειν ἔσω ἐνν.** εἶτε **χρήζεις στείχειν**
ἔσω, ἔτοιμός εἰμι καὶ στείχειν ἔσω. **αὐδάω-ῶ** = λέγω. **τῶνδε** ἐνν. ἡ
περί. **πλέον** (κατηγορ. τοῦ **πένθος**). **λέγοιμι ἂν** = μπορῶ νά εἰπῶ, θά
 εἰπῶ (ἡ εὐκτική μέ τὸ **ἂν** εἶναι πολλές φορές ἡπιότερη ἔκφραση ἀντί
 μέλλοντα). **ἄνωγα** = προτορῶ. **ἐμφανῶς** = σαφῶς. **ἐλαύνω** = ἀπο-
 μακρύνω. **ὡς τεθραμμένον** = γιατί ἔχει τραφεῖ καί αὐξηθεῖ. **ἀνήκε-**
στον (ἀ- στερητ. καί ρ. **ἀκέομαι** = θεραπεύομαι) κατηγορ. κατὰ
 πρόληψη = **ὥστε ἀνήκεστον** (= ἀθεράπευτον) **γενέσθαι.** **καθαρμῶς**
 = ἐξάνισμός. **ποιῶ καθαρμῶ** ἐνν. **ἄνωγεν ἡμᾶς ἐλαύνειν.** **ξυμ-**
φορᾶ = δυστυχία, τὸ μίασμα. **ὁ τρόπος** = ἡ φύση, τὸ εἶδος. **ἀνδρη-**
λατῶ (= **ἄνδρα - ἐλαύνω**) = ἐκδιώκω ἄντρα. **λύω φόνον** = ἐπανοο-
 θώνω, πληρώνω καί κατ' ἀκολουθία ἐξαγνίζω· πρέπει νά νοηθεῖ
 μπροστά ἀπὸ τίς μετοχές ἡ φράση: **ἄνωγεν ἡμᾶς ἐλαύνειν.** **χειμάζω** =
 κατατρύχω μέ θύελλα καί ἔπειτα ἀπλῶς κατατρύχω. **τόδ' αἶμα** ἐνν.
 ἐκεῖνο πού νοεῖται ἀπὸ τὸ θεό. **ὡς χειμάζον** αἰτιατ. ἀπόλ. (αἰτιολ.).
 ὡς ὑποκειμενικ. (ἐνν. κατὰ τὸ χρησμό τοῦ Ἀπόλλωνα). **ποιίου γὰρ**
ἀνδρὸς τήνδε μηνύει τύχην; βραχυλογία ἀντί τοῦ: **ποιίου γὰρ ἄν-**
δρὸς ἐστὶν ἥδε ἡ τύχη, ἣν μηνύει (ὁ Ἀπόλλων); **μηνύω** = δηλώνω,
 καταγγέλλω. **ἀπευθύνω** = κυβερονῶ. **ἔξοιδ' ἀκούων** = γνωρίζω
 ἀκουστά (δέν τέθηκε **ἀκούσας**, γιατί ἐννοεῖ τὸ κατ' ἐπανάληψη **ἀκού-**
ειν μέχρι τώρα ἀκριβῶς). **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. **αὐτοέντης** =

ἐκεῖνος πού κάνει κάτι μέ τό χέρι του τό ἴδιο, ὁ αὐτουργός· τοῦτο προσδιορίζεται πλεοναστικά ἀπό τό: **χειρί**. **τινάς** ἀορίστως = ὅποι-
 αδήποτε καί ἄν εἶναι. **τιμωρεῖν** ἰσοδύναμο μέ τό **τιμωρεῖσθαι**. **δυστέ-**
κμαρτος = δυσεύρετος· μεταφορά ἀπό τοὺς σκύλους πού ἀναζητοῦν
 τὰ ἴχνη. **τόδ' ἴχνος** = αὐτό πού ὑποδεικνύεται ἀπό τό θεό, ἀλλά δέν
 καθορίζεται· τό **τόδε** ἀναφέρ. στό **ἴχνος** ἀντί νά ἀναφέρεται στό **τῆς**
αἰτίας. **αἰτία** = ἀμάσημα, ἐγκλημα. **ἔφασκε** ἔνν. **εὔρεθήσεσθαι**.
ζητούμενον ποιά σημασία ἔχει τό **ζητῶ** καί τί διαφέρει ἀπό τό **αἰτῶ**;
 (πρὸβλ. τό τοῦ Εὐαγγελίου: **Ζητεῖτε καί εὐρήσετε, αἰτεῖτε καί δοθήσε-**
ται ὑμῖν). **άλωτός** = αὐτός πού γίνεται νά βρεθεῖ. **συμπίπτω φόνω** =
 πέφτω θύμα φόνου· ποιά ἔννοια ἔχει ὁ ἱστορικός ἐνεστώτας, ὁ ὁποῖος
 ἀπαντᾷ συχνά καί στοὺς τραγικούς; **θεωρός (θεός - ὀρώ)** = αὐτός
 πού πορεύεται πρὸς θεούς γιά χρησμό ἢ γιά νά προσφέρει ἀνάθημα ἢ
 γιά νά παραβρεθεῖ σέ ἀγῶνες· ἐδῶ σημ. τό α'· ὅταν παράγεται ἀπό τό
θεῶμαι, σημαίνει θεατής. **ἔφασκεν ὁ Λάιος** (ὅταν ἀναχωροῦσε). **ἀπε-**
στάλη (ἔνν. σῶος καί ὑγιής) = ἰατῆλθε. **συμπράκτωρ ὁδοῦ** = συνό-
 δοιπόρος, ἀκόλουθος. **κατεῖδ'** = **κατεῖδεν** = εἶδε ἀκριθῶς. **ἔτου** =
 ἀπό τόν ὁποῖο. **ἐκμανθάνω** = μαθαίνω καλά, παίρνω ἀκριβεῖς πλη-
 ροφορίες. **ἐχρήσατο** χρησιμοποίησε ἀόριστο, γιὰ νά ἀναφέρεται στήν
 ἐποχή τοῦ φόνου. **γάρ** αἰτιολ. τῆ φράση: **οὐδεὶς συμπράκτωρ κα-**
τεῖδέ π, αὐτό ἀκριθῶς πού ὑποδήλωσε μέ ἀνάνευση τῆς κεφαλῆς του.
εἰς τις ἀορίστως καί μέ κάποια περιφρόνηση μίλησε ὁ Κρέων γι' αὐτόν
 πού ξέφυγε, γιά νά μή δώσει σημασία ὁ Οἰδίποδας, ἀκριθῶς αὐτό πού
 ἀπαιτοῦσε ἢ πορεία τοῦ δράματος· ἢ σειρά τῶν λέξεων: **ὅς φυγῶν**
φόβω οὐδέν εἶχεν εἰδῶς φράσαι, ὧν εἶδε, πλὴν ἔν. **εἰδῶς** = συνειδη-
 τῶς, σαφῶς. **ἔχω** = μπορῶ. **τὸ ποῖον;** ἀναφέρ. στό **πλὴν ἔν** καί σημ.
 ποιό ἄραγε εἶναι τοῦτο: **ἔν γάρ ἐξεύροι ἄν** (τό **ἔν** προσωποποιεῖται) =
 γιὰ νά εἶνα μπορεῖ νά ὀδηγήσει. **συντυγχάνω** = συναντῶ. **νιν** εἶναι κάθε
 γένους, ἀντίστοιχο πρὸς τό **μιν** τῶν πεζῶν. **σὺν πλήθει χερῶν** = μέ τή
 σύμπραξη πολλῶν. **δοκοῦντα ταῦτ' ἦν** = πιστεύονταν αὐτά. **Λαίου**
 γεν. ἀντικειμ. στό **ἀρωγός** = βοηθός, ἐκδικητής. **ἐν κακοῖς** = μέσα σέ
 δεινά (κακά). **κακὸν δὲ ποῖον ἐμποδῶν εἶργε** = ἀλλὰ ποιό κακό
 ἐμπόδιζε ὡς ἐμπόδιο; **ἐμποδῶν εἶργε** πλοῦτος ἐκφράσεως. **τυραννίς**
 ἀντί τύραννος. **ποικιλφδός** = ἐκείνη πού ἄδει αἰνιγματικά, ἢ αἰνιγμα-
 τώδης. **προσάγομαι** = ἀναγκάζω· ἢ σειρά τῶν λέξεων: **ἢ ποικιλφδός**
Σφίγξ προσήγετο ἡμᾶς, μεθέντας τάφανῆ, σκοπεῖν τὸ πρὸς ποσίν.

τάφανη ἔνν. τὰ σχετικά μέ τό φόνο τοῦ βασιλιᾶ. **μεθίμι** = ἀφίγω κατά μέρος.

Πραγματικές.-ἔσθλην Ἐντί νά ἀναφέρει ὁ Κρέων τό χρησμό, σύμφωνα μέ τήν ἐρώτηση τοῦ Οἰδίποδα, ἐκφέρει τή γνώμη πώς ὁ χρησμός αὐτός εἶναι καλός, ἀπό τή μιά γιά νά ἀρχίσει ἀπό τά «εὐφημα» (= τά καλοάκουστα, τά εὐχάριστα λόγια) καί ἀπό τήν ἄλλη γιατί νόμιζε ὀρθότερο νά ἀνακοινώσει ἰδιαίτερος τό περιεχόμενο τοῦ χρησμοῦ στόν Οἰδίποδα, γιά νά μήν τό μάθει ὁ ἔνοχος καί μέ κάποιο τέχνασμα διαφύγει. **ἐς πάντας αὐδα** Ὁ δυστυχῆς Οἰδίποδας, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ τή συνείδησή του καθαρή, θέλει νά ἀναγγεῖλει ὁ Κρέων δημοσίως τό χρησμό· μέ τόν τρόπο αὐτό κερδίζει τόν «ἔλεον» (= συμπάθεια, συμπόνια) τῶν θεατῶν, πού εἶναι ἕνας ἀπό τοὺς σκοποὺς τοῦ δράματος. **ἐμφανῶς** Θέλει νά δηλώσει τή σαφήνεια τοῦ χρησμοῦ σέ ἀντίθεση πρὸς τοὺς συνηθισμένους χρησμούς τοῦ μαντείου, πού ἦταν δισημαντοί καί σκοτεινοί. **μίασμα** Οἱ ἀρχαῖοι φρονοῦσαν ὅτι ὁ μισρός μετέδιδε τό μίασμα σέ ὄλους ὅσοι τόν συνναστρούφονταν, καί γιά τοῦτο μποροῦσε αὐτός νά ἐξαγνιστεῖ μέ καθαρό· ὅταν ὁμως ἦταν φοινιάς, γιά τόν ἐξαγνισμό ὅλης τῆς πόλεως ἦταν ἀναγκαῖα ἡ τιμωρία του. **πότερα δ' ἐν οἴκοις...** Τοῦτο φαίνεται ἀπίθανο στό θεατή, δηλ. ὅτι ὁ σύζυγος τῆς Ἰοκάστης, ὁ Οἰδίποδας πού ἦταν τόσα χρόνια βασιλιάς τῶν Θηβῶν, ἐμφανίζεται νά ἀγνοεῖ τά ὅσα ἀφοροῦσαν στό Λαῖο. Ἄλλά κατά τόν Ἀριστοτέλη καθετί ἀπίθανο ἐπιτρέπεται, ἂν εἶναι ἔξω ἀπό τήν ὑπόθεση τῆς τραγωδίας. Ἄλλωστε, ἀφοῦ πέρασε τόσος πολὺς καιρός, ὁ Οἰδίποδας ἀμυδρά κάπως θυμόταν τά σχετικά μέ τό Λαῖο· ἀλλά τώρα ὁμως πού ἐκτελεῖ κατά κάποιο τρόπο ἀνακριτικό ἔργο καί εἶναι ἀνάγκη, προσπαθεῖ νά τά ἐξιχνιάσει. **θεωρὸς** Δέ λέγει γιά ποιό λόγο πήγαινε ὁ Λαῖος στοὺς Δελφοὺς, ἀλλά συμπεραίνουμε ἀπό τίς **Φοίνισσες** (35) τοῦ Εὐριπίδη ὅτι πήγαινε ἐκεῖ, γιά νά ζητήσῃ πληροφορίες γιά τήν τύχη τοῦ τέκνου του πού εἶχε ἐκθέσει. **οὐδὲν εἶχ' εἰδὼς φράσαι.** Αὐτός ὁ ἀκόλουθος ἔπαθε τέτοια ψυχική ταραχή κατά τήν ὥρα τοῦ φόνου τοῦ Λαῖου, ὥστε, ὅπως φαίνεται, δέν κατάλαβε ἀκριβῶς τί συνέβη, ἀλλά καί χρειάζόταν νά δικαιολογήσῃ τή φυγή του, γιά νά μή θεωρηθεῖ δειλός καί τιμωρηθεῖ· γι' αὐτό εἶπε ὅτι τόν συνάντησαν ληστές καί ὄχι ληστής. Τοῦτο ἦταν ἀναγκαῖο καί στόν ποιητή, γιά νά μή σχηματίσει ὁ Οἰδίποδας τήν ὑπόνοια ὅτι ἦταν αὐτός ὁ φοινιάς, γιατί τότε δέ θά ἦταν δυνατή ἡ ἀριστοτεχνική πλοκή

τοῦ μύθου. **εἰ μὴ ξὺν ἀργύρῳ ἐπράσσετο** Τί ὑποπτεύονται πάντοτε οἱ τύραννοι;

ε') 132–150

Λεξιλογικές.–**φαίνω** = φέρω σέ φῶς. **αὐτ'** = αὐτά. **ἐπαξίως - ἀξίως** ἀναφορά, μέ τήν ἐπανάληψη συνώνυμων λέξεων. **πρὸ τοῦ θανόντος** = ἰχάρη, πρὸς τό συμφέρο αὐτοῦ πού πέθανε. **ἐπιστροφὴν τίθεμαι πρὸς τινος** = στρέφω τήν προσοχή μου σέ κάτι, φροντίζω γιά κάτι. **ἐνδίκως** = ὅπως εἶναι δίκαιο, ὅπως πρέπει. **τιμωρῶ τινι** = βοηθῶ κάποιον. **ἀπωτέρω** ἐνν. ἔμαντοῦ. **οἱ ἀπωτέρω φίλοι** = οἱ μακρinoί φίλοι. **ἀποσκεδάννυμι** = ἀπομακρύνω. **αὐτοῦ** ἀντί τῆς αὐτοπαθοῦς ἔμαντοῦ, γιατί οἱ ἀρχαῖοι καί μάλιστα οἱ τραγικοί χρησιμοποιοῦσαν συνήθως τό γ' πρόσωπο τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας ἀντί τοῦ α' ἢ β'. (τό) **μύσος** = μίασμα. **τάχα** = ἴσως. **προσαρκῶ τινι** = προσφέρω ἱκανοποίηση σέ κάποιον. **ἴσταμαι** = ἰσηκώνουμαι. **ἄραντες** ἀπό τοὺς δωμούς. **ἄλλος δὲ** ἀπό τοὺς θεράποντες, τοὺς δορυφόρους. **πεπτωκότες** = δυστυχεῖς. **ὦν** ἔλξη ἀντί τοῦ **ἄ**. **ἐξαγγέλλομαι** = ὑπόσχομαι. **ἄμα** ὅπως ἔστειλε τίς μαντεῖες, ἔτσι ἄς ἔλθει καί σωτήρας. **ἴκοιτο** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τό **γένοιτο**. **παυστήριος** = παυστικός, κατάλληλος γιά κατάπαυση.

Πραγματικές.–**ὕπερ τῶν οὐχὶ ἀπωτέρω φίλων** Ἐννοεῖ τό Λάιο. **ἄραντες** Ἐφοῦ εἰσακούστηκε ἡ ἰκεσία, πῆραν πάλι τοὺς κλάδους. **ἄλλος** ἀπό τοὺς θεράποντες, πού ἀπέρχεται δεξιά γιά ἐκτέλεση τῆς ἐντολῆς. **σωτήρ** Ὁ Ἀπόλλωνας λατρευόταν πάντοτε ὡς **σωτήρ, ἐπικούριος, καθάρσιος, ἀκέστωρ** κτλ., γιατί ἔσωζε τόν ἄνθρωπο κυρίως ἀπό τίς ἀσθένειες. **σωτήρ θ'** **ἴκοιτο** κτλ. Μετά ἀπό τά λόγια αὐτά ὁ ἱερέας ἀπέρχεται μέ τά παιδιά ἀπό τῆ δεξιά πάροδο γιά τήν πόλη, καί ἀφοῦ κενώθηκε ἡ σκηνή εἰσέρχονται γέροντες Θηβαῖοι ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ. Ἐδῶ τελειώνει ὁ πρόλογος τοῦ δράματος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τήν **πρότασή** του· (**πρόταση:** τό πρῶτο μέρος τοῦ δράματος σέ ἀντίθεση πρὸς τήν **ἐπίταση** καί τήν **καταστροφή**).

ΠΑΡΟΔΟΣ (151–215)

Στροφή α' 151–158

Λεξιλογικές.–**φάτις (φημι)** σημ. τό χρησμός· ἐδῶ προσωποποιεῖται ἡ φάτις. **ἀδυεπής = ἡδυεπής = γλυκόλογος**· τό **ἡδυεπής** πλεοναστι-Ψηφιοποιήθηκε ἀπό τό Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κῶς ἀντί **ἠδέϊα**. **τίς** = τί δηλώνοντας. **ἀγλαός** = λαμπρός. **ἔβας** δωρική κατ'ἀληξή = ἦλθες. **ἔβας Πυθῶνος Θήβας** συντάχτηκε μέ γενική «ἀπό τόπου» καί αἰτιατική «εἰς τόπον» κινήσεως. **ἐκτέταμαι** = ἐκπέπληγμαι = διατελῶ σέ ἀγωνία. **φοβερός** ἄλλοτε μεταβ. = πού ἐμπνέει φόβο, ἄλλοτε ἀμετάβ., ὅπως ἐδῶ = ἰγεμάτος φόβο, νιώθοντας φόβο. **φρένα** = αἰτιατική τοῦ κατά τι. **πάλλων** ἀμετ. = παλλόμενος. **δεῖμα** = φόβος. **ἰήιος** ἴσως ἀπό τό λυπηρό ἐπιφώνημα **ἰή, ἰή**. **παιάν** δωρικός τύπος τῆς λ. **παιήων**, πού ἦταν ὁ ἰατρός τῶν θεῶν· ἀλλά καί ὁ Ἄπόλλωνας ὀνομαζόταν ἔτσι ὡς ἰατρικός θεός. **ἀμφί σοι** προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς = γιά σένα. **ἄζομαι** = εὐλαβοῦμαι, φοβοῦμαι. **τί μοι...** πλάγια ἐρωτημ. πρόταση πού ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἐννοούμενο μετά τό **ἄζόμενος** ἐρωτῶ. **ἐξανύτω** = ἐκτελῶ. **τί χρέος ἐξανύσεις μοι** = τί καθήκον (πρός ἐξίλασμό) θά μοῦ ἐπιβάλλεις νά ἐκτελέσω. **ἡ περιτελλομένης ὥραις πάλιν** = ἡ πού ἐπαναλαβαίνεται πάλι μετά τήν περιοδική ἐπάνοδο τῶν ἐτῶν. **εἰπέ μοι** (ἀντικ. τό **χρέος** αὐτό). **φάμα** λέγει ἀθάνατο τό χρησμό, γιατί ἀνήκει στό θεό (τόν Ἄπόλλωνα). Γιατί λέγεται τέκνο ἐλπίδας ὁ χρησμός;

Ἄντιστροφή α' 159–167

Λεξιλογικές.—**κεκλόμενος** ἀόρ.β' τοῦ **κέλομαι** μέ ἀναδιπλασιασμό· τέθηκε ἀνακόλουθα μετοχή κατ' ὀνομαστ. ἀντί νά τεθεῖ κατά δοτ. γιά νά συμφωνήσει πρὸς τό **μοι**, πού εἶναι δοτ. προσωπ. στό **προφάνητε**. Πῶς δικαιολογεῖται ἐδῶ ἡ ὀνομαστική ἀπόλυτος; **θάσσω** συγγ. τοῦ **θακέω**, **θῶκος** = κάθομαι. **εὐκλέα** ἀπό τό **εὐκλέα**. **κυκλόεντα θρόνον** ἀντί **θρόνον τῆς κυκλοέσεως ἀγορᾶς** = αὐτῆς πού ἔχει πολλούς κύκλους (ἡ ιδιότητα δηλ. τοῦ κυκλοτεροῦς μεταφέρθηκε ἀπό τήν ἀγορά στό θρόνο). **ἐκαθόλος** (**ἐκάς** - **βάλλω**) = ἐκεῖνος πού βάλλει (ρίπτει) μακριά. **ἰῶ** ἐπιφών. πού τίθεται μόνο ἡ διπλό, ἰδίως κατά τήν ἐπίκληση βοήθειας = ἔ! ἢ ἄχ. **τρισοῖ** = τρεῖς. **ἀλεξίμοροι** (**οἱ ἀλέξοντες τὸν μόρον** = θάνατον) = διώκτες τοῦ θανάτου. **ἄτα** = **ἄτη** = συμφορά πού προήλθε ἀπό διαστρέβλωση τοῦ νοῦ ἐξαιτίας θεϊκῆς ἐπεμβάσεως. **προτέραν ἄταν**· ἐδῶ ἐνν. αὐτήν πού προήλθε ἀπό τή Σφίγγα. **ὑπερόρνημαι** = ὀρθώνομαι ὑπεράνω. **άνύω** = κατορθώνω. **ἐκτόπιος** εἶναι προληπτ. κατηγορ. δηλ. κατορθώσατε, ὥστε νά ἐκτοπιστεῖ ἡ φλόγα. **καί νῦν** ἐνν. ὅπως ἄλλοτε, ἔτσι καί τώρα.

(. λυγρῆ) ἰσχυρῆ=(ἡ) ἰσχυρῆ ἰσχυρῆ ἰσχυρῆ ἰσχυρῆ ἰσχυρῆ
 Στροφή β' (168 - 177)

Λεξιλογικές.—ὦ πόποι! ἀρχαίωτατη κλητική πού κατέληξε νά χρησιμοποιοῦνται σάν ἐπιφώνημα = φεῦ, ἀλίμονο. **στόλος** = λαός. **πρόπας** = ὅλος γενικά. **ἐνι** = ἐνεστι = ὑπάρχει. **ἔγχος** (τό) = ὄπλο, δύναμη. **ἔγχος φροντίδος** = δύναμη σκέψεως. **ἀλέξω** καί **ἀλέξομαι** = ἀπομακρύνω. **ὦ τις ἀλέξεται** χρόν. μέλλ., ἀναφορική τελική πρόταση. **γάρ** αἰτιολ. τό: **νοσεῖ πρόπας στόλος**. **ἔκγονα** = προϊόντα. **κλυτός** = ἔξοχος, ἐξαιρέτος. **τόκοισιν** = σέ καιρό τοκετῶν. **ἰήιος** (ἀπό τό ἐπιφών. **ἰή**) = θρηνητικός. **κάματοι (κάμνω)** = οἱ πόνοι τῶν τοκετῶν, οἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ. **ἀνέχω** (μεταφορά ἀπό τοῦς κολυμβητές, οἱ ὁποῖοι κρατοῦν τό κεφάλι ἀπάνω ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας) = σηκώνω τό κεφάλι, ἐλευθερώνομαι. **ἄλλον δ' ἄν ἄλλω προσίδοις** = ἄλλον μετά ἀπό ἄλλον μπορεῖς νά ἰδεῖς. **ὄρμενον** μεσ. ἄορ. τοῦ **ὄρнуμαι** = τρέχω, πετῶ. **εὐπτερος** = καλλίπτερος. **ὄρνις** (ὄ) = πτηνό, περιληπτικῶς ἐδῶ. **κρεῖσσον** = καλύτερα (ταχύτερα, ὀρμητικότερα). **ἀμαιμάκετος** πιθανότερη ἐτυμολογία ἀπό τό **ἀμαχος**, **ἀμάχετος** μέ κάποιο ἀναδιπλασιασμό. **ἄπερ** = ὥσπερ· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **προσίδοις δ' ἄν ἄλλον ἄλλω ὄρμενον πρὸς ἀκτὰν ἐσπέρου θεοῦ ἄπερ εὐπτερον ὄρνιν κρεῖσσον ἀμαιμακέτου πυρός**.

Ἀντιστροφή β' 178-189

Λεξιλογικές.—**ἀνάριθμος** = πού δέν ἔχει μετρομή, ἀναρίθμητος· συντάσσεται μέ γεν. **ὦν** (πημάτων). **ὄλλυμαι**=χάνομαι, ἀφανίζομαι. **νηλεῆς (νή - ἔλεος)** ἐνεργ. = ἐκεῖνος πού δέν αἰσθάνεται συμπόνια (ἔλεον), παθ. ὅπως ἐδῶ = ἐκεῖνος πού δέ βρῆσκει συμπόνια. **γένεθλον** = τέκνο, γόνος. **θαναταφόρος** (= **θανατηφόρος**) = ἐκεῖνος πού μεταδίδει τό θάνατο μέ τή μόλυνση. **ἀνοίκτως** = χωρίς οἶκτο, ἄσπλαχνα. **ἐν δὲ** ἐπιρρηματ. μέσα (στίς ἄλλες συμφορές). **ἄλοχος (ἄ - ἄθροιστ. καί λέχος)** (ἡ) = σύζυγος. **ἐπὶ** = ἐπὶ ταύταις ταῖς συζύγοις = ἐκτός ἀπό αὐτές. **ἀκτὰν παρὰ βώμιον** = κοντά στίς βαθμίδες τοῦ βωμοῦ. **ἄλλοθεν** ἀντί ἄλλοθι. **λυγρός** = θλιβερός, λυπηρός, **ἰκτῆρες** (θηλ.) = ἰκέτιδες. **λυγρῶν πόνων** γεν. αἰτίας στό ἰκτῆρες = ἔνεκα τῶν λυπηρῶν πόνων. **λάμπει** (μεταφορ., ὅπως σ' ἐμᾶς «ἀνάψε τό γλέντι») = ζωηρά ἀντηχεῖ. καί ἔτσι ἔγινε μετάβαση ἀπό τήν αἴσθησι τῆς ὀράσεως στήν αἴσθησι τῆς ἀκοῆς. **στονόεις (στόνος** = στεναγμός) =

θλιμμένος, γεμάτος από στεναγμούς. **γῆρυς, υος** (ή)=φωνή (περιλ.). **ὄμαυλος** = σύμφωνος, πού ἤχει συγχρόνως (μαζί). **ὦν ὕπερ** τελ. αἰτ. = πρὸς ἀπόκρουση τῶν κακῶν αὐτῶν. **εὐὼψ, ὠπος** (εὐ - ὠψ) = ὠραῖος κατὰ τὴν ὄψη (προσωποπ.), καλός· καθ' ὑπαλλαγή ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶ στὴν **ἀλκάν, ἀλκὰ** = βοήθεια.

Στροφὴ γ' 190–202

Λεξιλογικές.-μαλερός (μάλα) =καυστικός (κυρ.ἐπιθ. τοῦ πυρός)· ὡς μεταφορ. = φλογερός, ὀρμητικός. **ἄχαλκος ἀσπίδων** ἀντὶ τοῦ **ἄνευ χαλκῶν ἀσπίδων. φλέγει** = καίοντας βασανίζει (ὕπαινίσσεται τὸν πυρετό τῆς νόσου). **περιβόητος** = πού περικυκλώνεται ἀπὸ τίς φωνές τῶν γύρω θυμάτων. **ἀντιάζω** = κάνω ἐπίθεση, προσβάλλω. **παλίσσυτος (πάλιν - σεύομαι)** = ἐκεῖνος πού πισωγουρίζει μέ ὀρμή. **νωτίζω** = στρέφω τὰ νῶτα, κάνω πίσω, τρέπομαι σέ φυγή· τό ἀπαρ. ἐξαρτᾶται ἀπὸ τό **πέμψον** ἢ κατὰ ζευγμα ἀπὸ τό **ποιήσον** ἢ **δός· δράμημα** = τρέξιμο, ἀντικ. τοῦ **νωτίσαι**, προσδιορίζεται ἀπὸ τό **παλίσσυτον. ἄπουρος (ἀπὸ - ὄρος)** μακριὰ ἀπὸ τὰ ὄρια. **ὦν** προληπτ. κατηγορ. τοῦ **Ἄρεα** = ὥστε νά ἀπέλθει μακριὰ ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς πατρίδας (**πάτρας**) μας. **ἀπόξενος** = ἄξενος, ἀφιλόξενος. **ὄρμος** = πόντος. **κλύδων** = θαλασσοταραχή. **Θρήκ. κλύδωνα** = Εὐξεινο πόντο. **τέλει** = κατὰ τό τέλος αὐτῆς. **ἀφήμι** = ἀφήνω κάτι σῶο, ἄθικτο. **τοῦτ' ἐπ' ἡμᾶρ ἔρχεται** (τιμῆση ἀντὶ **ἐπέρχεται**) = ἐπέρχεται ἡ ἡμέρα καί καταστρέφει τοῦτο. **τὸν** = τοῦτον (τόν Ἄρη). **κράτη νέμω** = ἐξουσιάζω. **φθάνω** ὡς ἐνεργ. μεταβ. = καταστρέφω, μέ παθητ. διάθ. = μαραίνομαι, χάνομαι· ἐδῶ τό α'.

Ἀντιστροφὴ γ' 203–215

Λεξιλογικές.-χρυσόστροφος=χρυσόπλεκτος. **ἀγκύλη (ἄγκος)**=νευρά τοῦ τόξου, πληθ. ἀντὶ ἐνικοῦ (**ἀγκυλᾶν** δωρ. =**ἀγκυλῶν**). **ἀδάματος** = ἀκαταδάμαστος, ἀήττητος, ἀνίκητος. **ἐνδατέομαι** ἐδῶ, ὡς παθητ. = διασκορπίζομαι, διαμοιράζομαι. **προσταθέντα** (τοῦ ρήμ. **προίσταμαι**) =**προστάντα**, πού τάχτηκαν μπροστά· **ἄρωγὰ προσταθέντα** =**πού τάχτηκαν πρὸς βοήθεια. ἄρωγὰ** κατηγορ., ἢ σειρᾶ τῶν λέξε.: **θέλοιμ' ἂν τὰ σὰ βέλεα ἀδάματα ἀπὸ χρυσοστρῶφον ἀγκυλᾶν ἐνδατεῖσθαι προσταθέντα ἄρωγὰ. διάσσω** (διαίσι-

σω) = διατρέχω, περιτρέχω. **χρυσομίτρας** εκείνος πού έχει δεμένη τήν κόμη μέ χρυσή μίτρα, ταινία, πού έχει χρυσό διάδημα. **κικλήσκω** = επικαλοῦμαι. **οινώψ, ὤπος** = εκείνος πού έχει τό χρῶμα τοῦ οἴνου. **εὔιος** (ἀπό τό εὔοι, ὅπως **ίήιος** ἀπό τό **ίη**) = ἔνθουσιαστικός. **ὀμόστολος** = συνοδοιπόρος. **πελάζω** καί **πελάζομαι** ὡς ἀμετάβ. = πλησιάζω, κάνω ἐπίθεση ἀπό κοντά. **ἀγλαώψ, ὤπος** = φωτεινός, λαμπρός. **φλέγοντα** = πού πάλλουν. **ἀπότιμος** = στερημένος τιμῆς, προσδιορ. τοῦ **πελασθῆναι**.

Πραγματικές ὀλόκληρης τῆς παρόδου.— Ἀφού ἄδειασε ἡ σκηνή, εἰσέρχεται στήν ὀρχήστρα ἀπό τή δεξιά, ὡς πρὸς τοὺς θεατές, πάροδο χορός ἀπό 15 εὐγενεῖς Θηβαίους, ἐκπροσωπώντας τό λαό τῆς πόλεως. **Διὸς φάτι** Ὁ χορησμός λέγεται τοῦ Δία καί ὄχι τοῦ Ἀπόλλωνα, γιατί ὁ Ἀπόλλωνας ἔδινε τίς μαντεῖες κατ' ἐντολή τοῦ Δία, ὡς διεομηνέας τῶν βουλῶν του. Λέγει ὁ χορός τό χορησμό **ἠδυεπη** ἢ χάρη εὐφημίας ἢ γιατί φαντάζεται ὅτι θά εἶναι χαρμόσυνος, περιέχοντας κάποια ὀδηγία πρὸς ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆ νόσο. **Πυθῶνος** Πυθῶν καί Πυθῶ λέγεται ὁ τόπος, στὸν ὁποῖο θρῖσκόταν τό μαντεῖο τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνα. **τὰς πολυχρύσου** Γιατί ἀποκαλεῖται ἔτσι; **Δάλιε** Ἐπειδὴ στή Δῆλο γεννήθηκε ὁ Ἀπόλλωνας. **Παιῖν** Στούς χρόνους τοῦ Ὀμήρου καί Ἡσιόδου Παιῖων ὀνομαζόταν ὁ ἰατρός τῶν θεῶν, πού δέν ἦταν ὁ ἴδιος μέ τόν Ἀπόλλωνα. Ἐπειτα ὀνομάστηκε **Παιῖν** καί ὁ Ἀπόλλωνας στή δωρική διάλεκτο, ὡς ἰατρικός καί αὐτός θεός. **γαιήοχος** Ἐτσι λέγεται ἢ Ἄρτεμη, ὡς προστάτισσα καί πολιοῦχος τῶν Θηδῶν· συνήθως λεγόταν ἔτσι ὁ Ποσειδῶνας, ὡς ἐξουσιαστής τῆς γῆς. **προτέρας ἄτας** Ἐννοεῖ τῆς Σφίγγας, πού ἔβλαπτε τοὺς Θηβαίους. **ῶ τις ἀλέξεται** Ἐπειδὴ παριστάνεται ὁ λοιμός ὡς κακός δαίμονας καί ὀλέθριος, ὑπάρχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀλεξητήριο (ἀμυντικό) ὄπλο. **κλυτᾶς** Ἐννοεῖ τῆ γῆ τῶν Θηδῶν, ἐξαίρετη ὡς πρὸς τήν εὐφορία, καί ἔτσι δηλώνεται ἢ ἀντίθεση: μολονότι ἡ γῆ εἶναι ἐξαίρετη, τά προϊόντα ὡστόσο δέν αὐξάνονται. **ἄλλον δ' ἂν ἄλλω προσίδοις** κτλ. εἰκόνα πού ἀποδίδει τὸν ταχύ ἐξαφανισμό τῶν ἀνθρώπων (πού πεθαίνουν). **πρὸς ἄκταν ἐσπέρου θεοῦ** Ὁ Ὀδης ὀνομάζεται ἔσπερος θεός, γιατί κατὰ τόν Ὀμηρο κατοικοῦσε στήν ἐσχατία τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς γῆς, γι' αὐτό μάλιστα καί ὁ Πλούτωνας καλεῖται καί **ἔσπερος θεός**. **θαναταφόρα κεῖται ἀνοίκτως** Γιατί, ἐπειδὴ φοβόνταν μήπως μολυνθοῦν, ἀπόφευ-

γαν νά ἀγγίξουν καί νά θάψουν τούς νεκρούς· μέ τό **ἀνοίκτως** θέλει κυρίως νά δηλώσει ὅτι καί ἄκλαυτοι πέθαιναν, ἐνῶ ὁ θρῆνος ἦταν ἀπαραίτητο καθῆκον τῶν συγγενῶν τοῦ νεκροῦ. **Θύγατερ Διός** Ἐπικαλεῖται τήν Ἄθηνᾶ πρώτη καί τελευταία. **Ἀρεά τε** οἱ ἀρχαῖοι πίστευαν ὅτι ὄχι μόνον οἱ πόλεμοι, ἀλλά καί ἄλλες συμφορές καί νόσοι ὀφείλονταν στόν Ἄρη, πού χαιρόταν καί γιά κάθε βίαιο θάνατο, καί γι' αὐτό, γιά νά δηλώσει ὅτι δέν πρόκειται γιά πόλεμο, πρόσθεσε τή φράση **ἄχαλκος ἀσπίδων**. Ἐπικαλεῖται τήν Ἄθηνᾶ ἐναντίον του, γιατί αὐτή τόν κατάβαλε δύο φορές ('Ομ. Ἰλ. Ε. 856, Φ 406). **εἴτ' ἐς μέγαν θάλαμον** κτλ. Λέγει ὅτι ἡ θάλασσα ξεπλένει καί καταπίνει κάθε κακό· γι' αὐτό καί τό ρητό: **θάλασσα κλύζει τάνθρώπων κακά**. Ἀναφέρει δύο θάλασσες πού βρῖσκονται στά ἄκρα τῆς γῆς, τήν Ἀτλαντίδα ἢ τόν Ἀτλαντικό Ὠκεανό, πέρα ἀπό τίς Ἡράκλειες στήλες, καί τόν Εὐξείνιο Πόντο, δηλ. τήν ἄκρα δύση καί ἀνατολή. Λέγει **Θρήκιον**, γιατί θεωροῦσαν τή Θράκη ὡς πατρίδα τοῦ Ἄρη, ὅπως ἦταν καί τοῦ Βοριᾶ. Ἐπομένως ἐδῶ ὑπαινίσσεται ὅτι πρέπει νά ἐπανεέλθει τό γρηγορότερο στήν πατρίδα του. **κεραυνῶ** Ὁ κεραυνός, ὡς γνωστό, ἦταν σύμβολο τῆς δυνάμεως τοῦ Δία. **Λύκειε** Τό ἐπίθ. τοῦτο τοῦ Ἀπόλλωνα τό παράγει ὁ Σοφοκλῆς ἄλλοτε ἀπό τή ρίζα **λυκ-**, ἀπό τήν ὁποία παράγονται καί οἱ λέξεις **λυκόφως**, **ἀμφιλύκη** κτλ., ἐπειδή ἦταν θεός τοῦ φωτός, ἄλλοτε πάλι, ὅπως ἐδῶ, τό σχετίζει πρός τή Λυκία, ἡ ὁποία ἦταν τό κέντρο τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνα καί κατά ἓνα μῦθο ἦταν ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του ἀπό τή Λητώ. Γιά τοῦτο πιό κάτω λέγει ὅτι περιτρέχει τά ὄρη τῆς Λυκίας. **Ἀρτέμιδος αἴγλας** Ἡ φωσφόρος ἢ σελασφόρος Ἀρτεμη εἰκονιζόταν μέ λαμπάδες καί στά δύο χέρια. **χρυσομίτραν** Μίτρα ἦταν πλατύς κεφαλόδεσμος πού κατέληγε σέ στενότερα καί κρεμασμένα πλαγίως ἄκρα. **ὀμόστολος** Σέ πολλά ἔργα τέχνης, ἀγγεῖα κτλ., εἰκονίζεται ὁ Βάκχος μέ ἀκολουθία ἀπό σατύρους καί νύμφες. **φλέγοντα** Ὁ Βάκχος ἐπαλλε λαμπάδα πεύκινη (δαδί), γιατί κατά τό μῦθο οἱ νυχτερινές περιπλανήσεις του στόν Παρνασσό γίνονταν μέ τό φῶς λαμπάδων. **ἀπότιμον** Ἀποκαλεῖται τόν Ἄρη, γιατί τόν θεωροῦσαν, ὅπως εἶπαμε πιό πάνω, ὡς πρόξενο κάθε εἴδους κακοῦ, ἐνῶ τούς θεούς θεωροῦσαν πάντοτε εὐεργετικούς στούς ἀνθρώπους, πού λέγονταν καί **δοτήρες ἑάων** (ἀγαθῶν).

ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (216 – 275)

α') 216–275

Λεξιλογικές.—**ὑπηρετῶ τῇ νόσῳ**=παίρνω τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἐναντίον τῆς νόσου. **ἀλκῆν** = ὑπεράσπιση, βοήθεια· ἔθεσε τοῦτο ἀντικείμεν. τοῦ **λάβοις ἄν**, ὡς ἐπεξήγηση τοῦ: **ἅ δ' αἰτεῖς**, τὸ ὁποῖο ἔπρεπε κυρίως νὰ εἶναι ἀντικείμενο τοῦ **λάβοις ἄν**, ἀλλὰ λόγω τῆς ἀπομακρύνσεως τέθηκε ἀντί αὐτοῦ τό: **ἀλκῆν κἀνακούφισιν**. **ἀγῶ** = **ἅ** (ἔπη) **ἐγῶ**. **ἐξαγορεύω**: δημοσίως ἀνακοινῶν. **ξένος μὲν** (μὲ γεν. ἐπειδὴ σημαίνει ἄπειρος) = μὴ ἔχοντας σχέση. **τοῦ πραχθέντος** = τοῦ φόνου πού γίνηκε. **αὐτός** = ἴδιος του. **μὴ οὐκ ἔχων ὑποθ. μετ.**, ποῖα εἶναι ἡ ἀπόδοση; **οὐκ ἄν ἵχνευον μακρὰν (ὁδὸν)** μεταφορὰ ἀπὸ τὸν τόπο στό χρόνο...· γιὰ τίς δύο ἀρνήσεις **μὴ οὐκ** βλ. στίχ. 13. **σύμβολον** (ἀπὸ τὸ **συμβάλλω** = ἰσυμεραίνω) = σημεῖο, ἔνδειξη, τεκμήριο. **νῦν δὲ** ἀντίθεση πρὸς τὸ μὴ πραγματικό. **ὑστερος** ἔνν. **τοῦ πραχθέντος**. **τελῶ** = πληρῶν φόρο. **τελῶ εἰς ἀστούς** = ἀνήκω στήν τάξη τῶν πολιτῶν (ἐπειδὴ οἱ πολῖτες σέ πολλές ἀρχαῖες ἑλληνικὲς πόλεις ἦταν διαιρεμένοι σέ τάξεις, ἀνάλογα μὲ τὴ φορολογήσιμη περιουσία τους). **προσφωνῶ** (ἐπανάληψη τοῦ προηγ. ρ. **ἐξερῶ** μὲ ἄλλο ρῆμα) = διακηρῦσσω. **Λαίον** κατὰ πρόληψη. **τοῦπίκλημα** = τὴν κατηγορία. **ὑπεξαιρῶ** κυρίως σημαίνει = ἀπὸ κάτω ἐξάγω, ἔπειτα = βγάζω ἀπὸ τὸ βάθος, καὶ ἐδῶ = βγάζω ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιάς μου· μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἐννοεῖται τὸ **μὴ φοβείσθω**, τὸ ὁποῖο θὰ ὑποδήλωσε μὲ κάποιο σημεῖο (σχῆμα ἀποσιωπήσεως). **πείσεται** (ρ. **πάσχω**). **γὰρ** αἰτιολογεῖ τὸ **μὴ φοβείσθω**, πού ἀποσιωπήθηκε. **ἀστεργής** = δυσάρεστος, φοβερός. **εἰδ' αὐ** = ἐάν λοιπὸν πάλι. **τὸ κέρδος** = τὴν ἀμοιβή πού πρέπει. **τελῶ μέλλ.** = θὰ πληρῶσω. **χῆ** (= καὶ ἢ) **χάρις προσκείσεται** = καὶ προσέτι θὰ τοῦ ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη. **δείσας** = γιὰτὶ ἐνδιαφέρθηκε (ἀπὸ φόβο μήπως πάθει). **ἀπωθῶ** = ἀψηφῶ, περιοφρονῶ. **τοῦπος** = τὸ κήρυγμα, τὴ διαταγή μου. **ἅ κ τῶνδε** = ὅσα μετὰ ἀπὸ αὐτά. **ἀπαυδῶ** = ἀπαγορεύω. **τὸν ἄνδρα τοῦτον** (τὸ φονιά) ἀντικ. τοῦ **εἰσδέχεσθαι** καὶ **προσφωνεῖν**. **γῆς** ἔξαρτ. ἀπὸ τὸ **τινὰ** (κάτοικο)· ἡ σειρά τῶν λ.: **ἀπαυδῶ μήτε πινὰ γῆς τῆσδε εἰσδέχεσθαι** μήτε **προσφωνεῖν τὸν ἄνδρα τοῦτον** (τὸν φονέα) ὅστις ἐστί. **εἰσδέχεσθαι** ἔνν. στόν οἶκο του. **κράτη τε καὶ θρόνους** (σχ. ἐν διὰ δυοῖν) = τῆ βασιλικὴ ἐξουσία. **κοινὸν** = κοινωτό, συμμετόχο. **θύματα** = θυσίαι. **χέρνιψ, ἴβος** =

ἁγιασμένο νερό. ὠθεῖν τό ἅπαρ. ἀπό τό **κελεύω ἢ παραγγέλλω**, πού ἐννοεῖται ἀπό τό προηγ. **ἀπαυδῶ** κατά ζευγμα. **τοῦδε** (ἐνν. τοῦ φονιά). **τοιόσδε σύμμαχος πέλω** = τέτοια συμμαχία παρέχω. **δαίμονι** = ἰστό θεό Ἐπόλλωνα. **κατεύχομαι** = κεραιεῖμαι. **τις εἰς μέ τοῦτα καθιστά πίο ἀόριστο τό νόημα. ἐκτρίβω βίον** = ἐξοφλῶ τή ζωή. **κακόν** (ἐνν. ὄντα). **νιν** = αὐτόν, ὑποκ. τοῦ ἐκτρίψαι. **ἄμορος** = σέ κακή μοίρα, δυστυχής. **ἐπεύχομαι** = κατατιεῖμαι ἀκόμα. **ξυνέστιος** = σύνοικός μου. **ξυνειδότος** = ἐν γνώσει μου. **τοιόσδε** στό φονιά καί σέ αὐτούς πού τόν γνωρίζουν καί τόν ἀποκρύπτουν. **ἀράομαι-ῶμαι** (ἀπό τό ἀρά = κατάρα) = κατατιεῖμαι. **ἐπισκήπτω** = παραγγέλλω, διατάζω. **ὑπέρ τ' ἑμαυτοῦ** σχ. ὑπερβατό, ἀντί **ὑπέρ ἑμαυτοῦ τε. θεοῦ** τοῦ Ἐπόλλωνα. **ἀκάρπως-ἀθέως** = σέ ἀφορία καί σέ ἐγκατάλειψη ἀπό τοῦς θεοῦς. **θεήλατος** = θεόλεμπτος, ταγμένος ἀπό τό θεό. **τό πράγμα** = ἡ ἔρευνα τοῦ φόνου· στόν ἐπόμ. στίχο **ἀκάθαρτον ἔαν...** ἐνν. **αὐτόν (τόν φόνον)**· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **εἰ γάρ μή ἦν τό πράγμα θεήλατον, οὐδ' (ἄν) εἰκός ἦν οὕτως** (ὡς μέχρι τοῦδε) **ἔαν ἀκάθαρτον** (χωρίς καθαρμό, χωρίς ἐξαγνισμό). **ἐξερευνᾶν** ἀπό τό **εἰκός ἦν. νῦν δέ** ἀντίθεση πρὸς τό προηγ., ἤθελε νά εἰπεῖ: **νῦν δ' ἐπεὶ τό πράγμα θεήλατόν ἐστι**, ἀλλά ἔσπευσε νά ἐκθέσει τά αἷτια, γιά τᾶ ὁποῖα ἔχει ὑποχρεωτικό καθήκον νά ἐνεργήσει γιά τήν τιμωρία τοῦ φονιά. **κυρῶ** = τυχαίνω. (τό) **λέκτρον** = συζυγική κλίνη. **ὀμοσπόρος** παθητ. σημασίας = πού σπάρθηκε μαζί, τό ἐνεργ. **ὀμοσπόρος** = πού ἔσπειρε μαζί. **τά κοινά κοινῶν** = κοινότητα κοινῶν (δηλ. τά τέκνα τοῦ Οἰδίποδα θά ἦταν ἀδελφοί τῶν τέκνων ἐκείνου, ἄν ἄφηνε τέκνα). **νῦν** νέα ἀντίθεση λόγω πού προηγούμενου **εἰ μή ἐδυστύχησεν**, δηλ. ἀλλά ἡ τύχη τόν ὀδήγησε σέ θάνατο· ἡ ὄλη πρόταση **ἀνθ' ὧν...** κεῖται παρενθετικῶς στό λόγο. **ῥᾶτα** (αἰτιατ. **τοῦ κάρα** = κεφαλή). **ἐνάλλομαι** = πηδῶ ἐναντίον. **νθ' ὧν** = γι' αὐτά (γιά τίς αἰτίες πού μνημονεύτηκαν πίο πάνω). **τάδε** ἰστ. ἀντικ. στό **ὑπερμαχοῦμαι** = θά καταβάλω αὐτές τίς προσπάθειες ὑπέρ... **ἀφικνοῦμαι ἐπὶ πᾶν** = τό πᾶν κάνω, καθετί ἐπινοῶ. **Λαβδακεῖφ** ἀντί **Λαβδάκου**. **παιδι** δοτ. **χαριστ. καί ταῦτα τοῖς μή δρώσιν** = καί τοῖς μή ταῦτα δρώσι. Ὁ Οἰδίποδας μετά ἀπό τή συνδρομή τῶν ἀνθρώπων ἐπικαλεῖται τή συνδρομή τῶν θεῶν καί ζητεῖ τρία πράγματα, πού δηλώνονται μέ τά τρία ῥήματα **εὐχομαι, κατεύχομαι, ἐπεύχομαι. μήτ' ἀνιέναι** = μήτε νά ἐπιτρέψουν νά γίνει. **ἄροτος** σημ. τό χρόνο πού γίνεται ἡ ἄροση (τό ὄργωμα), καί τόν καρπό.

ὅπως ἐδῶ. **παιδας** ἔνν. **ἀνιέναι**, γιατί ἡ γυναίκα, ὅπως ἡ γῆ, ἀποδίδει ὡς καρπούς τέκνα. **φθερείσθαι** = φθαρήσεσθαι. **κάτι τοῦδ' ἐχθίονι** = καί γιά χειρότερες ἀκόμη ἀπό τήν παρούσα (τωρινή). **ὑμῖν δὲ** ἀντίθεση στό πιό πάνω **τοῖς μὴ δρῶσιν...σύμμαχος** κατηγορ. προληπτικό = ὡς σύμμαχος. **ξυνεῖεν** (**ξύνειμι**) = μακάρι νά εἶναι μαζί μου, μέ τό μέρος μου (νά εἶναι δοήθειά μου).

Πραγματικές.-αἰτεῖς Ὁ Οἰδίποδας, ὅταν ὁ χορός τραγουδοῦσε τήν τελευταία ἀντιστροφή, ἄκουσε τά λεγόμενα. **πᾶσι Καδμείοις** Ὁ χορός ἀντιπροσωπεύει ὅλον τό λαό τῶν Θηβῶν. **χέρνιψ** εἶναι τό ἀγιασμένο νερό, τό ὁποῖο καθαγιαζόταν μέ δαυλό πού βαπτιζόταν μέσα σ' αὐτό· τό δαυλό τόν ἔπαιρναν ἀπό τή φωτιά πού ἔκαιε ἐπάνω στό βωμό. Μέ τό ἀγιασμένο αὐτό νερό ἔρριναν ὅσους παραδρίσκονταν στή θυσία καί τούς ἐξάγνιζαν. **Δίκη** Κόρη τοῦ Δία καί τῆς Θέμιδας, μιᾶς ἀπό τίς Ὡρες. Ἦταν πάρεδρος τοῦ πατέρα της καί κατάγγελλε σ' αὐτόν κάθε ἄδικο δικαστή· ἦταν προσωποποίηση τῆς δικαιοσύνης. **εὖ ξυνεῖεν** Ὁ λόγος τοῦ βασιλιᾶ προκαλεῖ, ὅπως εἶναι φυσικό, πολλή συμπάθεια τῶν θεατῶν, ἐπειδή γνωρίζουν ὅτι τό ἔγκλημα, γιά τό ὁποῖο ἐκφέρει κατάρες, εἶναι δικό του ἔγκλημα καί κατ' ἀκολουθία τίς ἀπευθύνει ὁ ἴδιος στόν ἑαυτό του ἀγνοώντας τήν κατάστασή του.

6') 276-299

Λεξιλογικές.-ἀραιός (ἀρά) = καταραμένος. **ἀραιόν μ' ἔλαβες** = μέ δέσμευσε μέ τίς κατάρες σου. **ᾧδε** = τοιουτοτρόπως, ἔτσι (δηλ. δεμένος μέ τίς κατάρες σου, κάτω ἀπό τό βάρος τους). **γάρ** = δηλαδή. **τό ζήτημα**=εἶναι ἀντικ. τοῦ **πέμψαντος** καί τοῦ **εἰπεῖν**. **ὅστις εἵργασται ποτε** πλwg. ἔρωτ. πρῶτ., ἀντικείμε. τοῦ **εἵργασται** ἔνν. **τόν φόνον**. **δίκαια** = ὀρθά. **ἐκ τῶνδε** = ὕστερ' ἀπό αὐτά. **εἰ καί τρίτα ἐστί** τοῦτο δείχνει τή μεγάλη προθυμία τοῦ Οἰδίποδα, γιά νά ἀνακαλύψει τό φονιά. **παρήμι** = ἀφήνω· αὐτό τό ρῆμα, ὡς κωλυτικό, παίρνει συμπλήρωμα τό **μὴ** μέ ἀπαρέμφατο, ἐάν εἶναι ἀρνητικό, τό **μὴ οὐ** μέ ἀπαρέμφατο. **ταῦθ' ὀρώντα** = **ταῦτά εἰδόντα**. **μάλιστα** = κατεξοχήν (περισσότερο ἀπό ὅλους τούς ἄλλους μάντιες)· ἡ σειρά τῶν λέξ. εἶναι: **ἐπίσταμαι ἄνακτα Τειρεσίαν μάλιστα ὀρώντα ταῦτά ἄνακτι Φοῖβω**. **οὐκ ἐν ἀργοῖς** = ὄχι μεταξύ αὐτῶν πού ἀμελήθηκαν καί δέν ἐκτελέστηκαν. **ἐπραξάμην** = ἔπραξα καί χάριση στό ἴδιο τό συμφέρον

μου (ὡς μέσον). **διπλοῦς** = τόν ἕνα μετά τόν ἄλλο (σπουδή τοῦ Οἰδίποδα). **θαυμάζεται μὴ παρῶν** προσωπ. σύνταξη ἀντί ἀπρόσωπης: θαυμαστόν ἐστι μὴ παρεῖναι αὐτόν. **καὶ μὴν** = καὶ βέβαια. **κωφός** = ἐκεῖνος πού δέν ἀκούει, ἀλλά καὶ ἐκεῖνος πού δέν ἀκούεται, ὁ ἀόριστος, ὁ ἀσαφής. **τὰ ποῖα;** (βλ. στίχο 120). **ὄδοιπόρων** πῶς πάνω εἰπώθηγε (στ. 122) ὅτι φονεύτηγε ἀπὸ ληστές, τώρα λέγεται ἀπὸ ὄδοιπόρους, γεγονός πού πλησιάζει περισσότερο πρὸς τὴν ἀλήθεια. **τόν δ' ἰδόντα** = τόν αὐτόπτη μάρτυρα. **εἰ δείματός γ' ἔχει μέρος** = ἐάν βέβαια τόν κατέχει καὶ μικρός φόβος. **οὐ μενεῖ** = δέ θά ἀντιμετωπίσει, δέ θά ἀναμείνει νά ἐκπληρωθοῦν, νά ξεσπάσουν κατὰ τῆς κεφαλῆς του, ἐνν. ἀλλά θά ἐμφανιστεῖ. **τάρβος** (τὸ) = φόβος. **δρῶντι τάρβος ἐστὶ** τί διαφέρει τοῦ **τάρβος ἐστὶ δρᾶν**; **οὐδ' ἔπος** = οὔτε καὶ ὁ λόγος (ἢ κατάρα). **γάρ** = δηλαδή. **οἶδε** αὐτοῖ ἐδῶ, δηλ. οἱ ἀγγελιοφόροι πού στάλθηκαν ἀπὸ τόν Οἰδίποδα καὶ τὸ παιδί πού χειραγωγοῦσε τόν τυφλό, οἱ ὁποῖοι φέρουν τόν Τειρεσία πού εἰσέρχεται ἀπὸ τὴ δεξιά πύλοδο. **ἐμπέφυκε τ' ἀληθές** = εἶναι ἔμφυτη ἢ ἀλήθεια.

Πραγματικές.-ἀλλ' ἀναγκάσαι θεοὺς οὐδ' ἄν εἰς... Πῶς χαρακτηρίζεται ἐδῶ ὁ Οἰδίποδας ἀπέναντι στοὺς Θεοὺς; **ἀνακτα** Ἀποκαλεῖ ἀνακτα τόν Τειρεσία, γιατί συγκαταλεγόταν στοὺς εὐγενεῖς Θεβαίους. **Κρέοντος εἰπόντος** Αὐτὴ τὴ συμβουλή ἔδωσε ὁ Κρέων στὸν Οἰδίποδα ὄχι ἐπάνω στή σκηνή ἀλλά μέσα στὰ ἀνάκτορα. Πάντως μέ τὴ συμβουλή αὐτὴ προπαρασκευάζεται ἡ ὑπόνοια τοῦ Οἰδίποδα, πού θά σχηματιστεῖ πῶς κάτω, ὅτι ὁ Τειρεσίας πείστηκε ἀπὸ τόν Κρέοντα νά μὴν εἰπεῖ τὴν ἀλήθεια.

γ') 300-315

Λεξιλογικές.-νωμάω-ᾶ (νέμω) (ἐνν. ἐν φρεσὶ) = ἀνακινῶ στὴν ψυχὴ μου, ἐξετάζω καὶ κρίνω. **πάντα** ἐπεξηγεῖται ἀπὸ τὸ **διδασκὰ τε ἄρρητὰ τε**, πού ἐπίσης ἐπεξηγ. ἀπὸ τὸ **οὐράνιά τε καὶ χθονοστιβῆ**, κατὰ σχῆμα χιαστόν. **ἄρρητα** μεταφορὰ ἀπὸ τὰ ἱερά, πού δέ μεταδίδονται εὐκόλα στοὺς ἀμύητους. **χθονοστιβῆς** = ἐκεῖνος πού πατάει στή γῆ, ὁ ἐπίγειος. **τὴν πόλιν** κατὰ πρόληψη, ἀντί: **φρονεῖς δ' ὅμως οἶα νόσῳ πόλις σύνεστιν**. **νόσῳ** προσωποποιεῖα· τὰ ῥήμ. **ἐξευρίσκομεν** καὶ **κλύεις** μέ σημασ. παρακειμ. **πέμψασιν ἡμῖν** (ἀγγέλους,

θεωρούς). **ἀντέπεμψεν** = ἀνταπέστειλε ἀπόκριση. **ἐκλυσίς** = ἀπολύτρωση. **ἂν ἔλθειν**, ἀποδ. τῆς ὑποθ.: **εἰ ἐκπεμψαίμεθα. νῦν** = σύμφωνα μέ αὐτά. **φθονῶ** = ἀρνούμαι. **φάτιν ἀπ' οἰωνῶν** = μαντεία ἀπό οἰωνοσκοπία. **ὁδόν** = τρόπον. **ῥύομαι** = ὑπερασπίζομαι, σώζω, στό τελευταῖο **ῥῦσαι** ὑπάρχει μέσα του ἡ ἔννοια τῆς ἀποκρούσεως, ὥστε: **ῥῦσαι δὲ πᾶν μίασμα τοῦ τεθνηκότος** = σῶσε μας ἀποκρούοντας (διώχνοντας μακριά) κάθε μίασμα πού προέρχεται ἀπό τόν πεθαμένο. **ἐν σοὶ γάρ ἐσμεν** = γιατί ἀπό σένα ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξή μας, ἡ σωτηρία μας. **ἄνδρα** = καθένα (ὑποκ. τοῦ **ὠφελεῖν**)· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **κάλλιστος δὲ πόνος (ἐστίν) ὠφελεῖν ἄνδρα, ἀφ' ὧν ἔχει τε καὶ δύναίτο.**

Πραγματικές.-διδασκὰ τε ἄρρητὰ τε κτλ. Μέ αὐτά θέλει νά δηλώσει τῆ μεγάλη μαντική δύναμη τοῦ Τειρεσία, πού τήν ἔλαβε μαζί μέ τῆ μακροδιότητα-ἐξῆσε ἐπὶ ἑφτά ἢ ἔννια γενιές-, σέ ἀντάλλαγμα τῆς τυφλώσεώς του ἀπό τούς θεούς. **ῥῦσαι** Ἡ ἐπανάληψη τοῦ ἴδιου ῥήματος φανερώνει τό μεγάλο ἐνδιαφέρον τοῦ βασιλιᾶ καί ἐξαιρεί τῆ θεορμῆ παράκλησή του πρὸς τόν Τειρεσία. **ἄλλην μαντικῆς ὁδόν** Ἐννοεῖ ἄλλον τρόπο μαντικῆς ἐκτός ἀπό τήν οἰωνοσκοπία, στήν ὁποία κυρίως διακρινόταν ὁ μάντης, δηλαδή τῆ μαντική μέ ἔμπυρα (τὴν ἔμπυρομαντεία).

δ') 316-403

Λεξιλογικές.-φρονῶ = φρονῶ σωστά, γνωρίζω τήν ἀλήθεια. **τέλη λύω** = ὠφελῶ. **ταῦτα** (δηλ. ὅτι **δεινόν ἐστι φρονεῖν ἔνθα**). **γάρ...** αἰτιολογεῖ τό ἐπιφώνημα **φεῦ. διόλλυμι** = λησμονῶ. **οὐκ ἂν ἰκόμην** ἀπόδοση ποιᾶς ὑποθέσεως πού ἔννοεῖται; **ἄθυμος** = δύσθυμος, ἄεφος. **ἄφες μ' ἐς οἴκους**, ἔνν. **ἰέναι**. **ῥᾶστα** = εὐκολότατα. **διαφέρω** = ὑποφέρω ὡς τό τέλος. **τό σὸν-τούμόν** = τῆ μοῖρα σου-τῆ δική μου. **τό σόν τε σὺ κἀγὼ τούμόν** εἶδος χιαστοῦ σχήματος. **ἦν ἐμοὶ πίσθη** δηλ. ἂν μέ ἀφήσεις νά ἀπέλθω. **ἔννομα** = σύμφωνα πρὸς τό νόμο (δηλ. πρὸς τό κήρυγμα τοῦ Οἰδίποδα). **τήνδε φάτιν** = τό λόγο σου αὐτό (τῆ μαντεία σου) πού περιμένουμε. **ἀποστερῶ** = ἀποκρύβω. **γάρ** αἰτιολογεῖ τήν πρόταση πού παραλείφτηκε: **οὐ λέγω ἔννομα οὔτε προσφιλή. οὐδὲ τό σὸν φώνημα ἰὸν πρὸς καιρὸν σοὶ**= οὔτε καί οἱ δικοί σου λόγοι ἀποβαίνουν γιά τό καλό σου. **φώνημα** ἔννοεῖ γενικά τό

διάταγμα καί τούς τελευταίους αὐτούς λόγους τοῦ Οἰδίποδα. **ὡς οὖν μηδ' ἐγὼ ταυτόν πάθω** ἐπρόκειτο νά εἰπεῖ τή λέξη **σιγήσομαι** ἢ μᾶλλον **ἄπειμι**, τό ὁποῖο δηλώνεται ἀπό τόν ἐπόμενο στίχο, ὅπου φαίνεται ὅτι ὁ μάντης κινεῖται γιά νά φύγει. **φρονῶν γε** = ἐνῶ δέβαια ξέρεῖς. **ἀποστραφῆς** = ἀπέλθεις. **προσκυνοῦμεν ἰκτήριοι** (τυπική φράση πρὸς δήλωση ἰσχυρῆς παρακλήσεως) = εὐσεβῶς σέ θερμοπαρακαλοῦμε. **οὐ μή ποτε** τό **οὐ μή** μέ ὑποτ. ἀορ. σημ. ἔντονη ἄρνηση. **μη ἐκφήνω** = γιά νά μή φανερώσω. **τί φῆς;** ἀπό ἐδῶ ἀρχίζει νά ὀργίζεται. **ἄλλως** = ματαίως, ἀνωφελῶς. **ἐλέγχω** = ἐρωτῶ νά μάθω. **ὀργαίνω** ἔχει μεταβ. σημασι., ὅπως ἐδῶ = ἐξοργίζω· ἡ φράση μετροιάζει τήν κακή ἐντύπωση ἀπό τήν ὕβρη: **ὦ κακῶν κάκιστε**, ἀφοῦ ἄλλωστε ἐλπίζει ὅτι ὁ μάντης θά λύσει τή σιωπή του. **ἐξερεῖς** τοῦ ἐξαγορεύω = λέγω φανερά. **ἄτεγκτος (ἄ-τέγγω** = βρέχω) = ἀδάκρυτος, ἀσυγγίνητος. **ἀτελεύτητος** = ἐκεῖνος πού δέ δίνει τέλος σέ κάποια ὑπόθεση, ὁ ἰσχυρογνώμονας. **ὀργή** σημαίνει γενικῶς ἦθος, χαρακτήρας· ἐδῶ γιά τόν Τειρεσία ἐννοεῖ ἰσχυρογνωμοσύνη, γιά τόν Οἰδίποδα ὀξυθυμία. **τήν σὴν ναίουσαν** ὑπαινίσσεται καλυμμένα τή σύζυγό του Ἰοκάστη. **ψέγεις** ἐπανάληψη μομφῆς μετά τό **ἐμέμψω**, γιά ἔμφαση. **γάρ** αἰτιολογ. τό ἔχω βεβαίως ὀργήν, πού ἐννοεῖται ἀπό τά προηγούμενα. **ἀπμάζω** = δέν τιμῶ, περιφρονῶ. **ἤξει γάρ αὐτά** (σιωπῶ) γιατί τά πράγματα μόνα τους θά φανερωθοῦν. **πέρα** = περισσότερο. **πρὸς τάδε** τοῦτο μέ προστακτική σημαίνει ἀμετάτρεπτη ἀπόφαση = ἔναντι αὐτῶν. **θυμόομαι-οὔμαι** = ὀργίζομαι. **καί μὴν παρήσω (παρήμι)** **γ' οὐδέν** = καί ὁμως τίποτε δέβαια δέ θά παραλείψω. **ἄπερ** = ἀπό ἐκεῖνα τά ὁποῖα. **ξυμφυτεύω** = συμπτράττω. **καί ἐπιδοτ.** = ὄχι μόνο ὅτι γνωρίζεις, ἀλλά καί... **ὅσον μὴ χερσὶ καίνων** (περιορίζει τήν ἔννοια τοῦ **εἰργάσθαι**) = ἐκτός μόνο πού δέν τόν φόνευσες μέ τά ἴδια σου τά χέρια. **ἄληθες** = ἀλήθεια; ἀνεβαίνει ὁ τόνος στήν ἐρωτηματ. εἰρωνεία. **ᾤπερ** (ἀντί τοῦ **ὅπερ**) καθ' ἕλξη πρὸς τό **κηρύγματι**. **προσαυδῶ** = προσφωνῶ. **ὡς ὄντι**· ἔθεσε δοτ. ἀντί αἰτιατ. **ὄντα** πρὸς τό **σέ**, γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ παρανόηση πρὸς τό **ἐμέ**. **κάφ'** = καί ἀπό. **τοῦτο** ἐνν. τό **ἐκκινήσαι** **τόδε** τό **ῥῆμα**, ἦτοι τά ἐπακολουθήματα αὐτῆς τῆς πράξεώς σου. **ποῦ** = πῶς. **πέφευγα** = ἔχω ἦδη διαφύγει (μέ τόν παρακ. δηλώνεται τό τετελεσμένο). **ἰσχύον** κατηγορ., μέ τά πιό κάτω ὁ Οἰδίποδας προσπαθεῖ, ἀνακρίνοντας κατά κάποιο τρόπο, νά ἀποκαλύψει συνωμοσία πού ὑποπτεύεται. **ἐκπειρώμαί τινος** = ὑπο-

βάλλω κάτι σέ δοκιμασία· ἡ ἔννοια ἐδῶ εἶναι: ὑποβάλλεις τούς λόγους μου σέ δοκιμασία, ἄν δηλαδή θά ἐπιμείνω σ' αὐτούς ἢ θά περιπέσω σέ ἀντιφάσεις. **οὐχ ὥστε γ' εἰπεῖν γνωστόν = οὐχί ξυνηκα οὕτως, ὥστε εἰπεῖν ἐγνωσμένον**, δέν κατάλαβα τόσο καλά, ὥστε νά εἰπῶ ὅτι τό ἔχω κατανοήσει. **φονέα σέ φημι** κτλ., ἡ κανον. σειρά τῶν λέξεων εἶναι: **φημί φονέα σε κυρεῖν τ' ἀνδρός, οὐ τὸν φονέα ζητεῖς. οὐ τι χαίρων** = ὄχι χωρὶς τιμωρία. **πημονάς** = θρῖσιές. **ὅσον γε χρήζεις** ἐνν. **λέγε. αἰσχισθ' ὀμιλῶ** = ἔχω αἰσχροτάτες (ἐνν. συζυγικές) σχέσεις. **τοῖς φιλότατοις** ἐνν. **τῇ μητρί. ἴν' εἰ κακοῦ** πλαγ. ἐρωτημ. πρόταση. **κακοῦ** γεν. μεριστ. **ἦ** = ἀλήθεια. **γέγηθα** παρακ. τοῦ **γηθέω** = χαίρω, ἀγάλλομαι. **γεγηθῶς αἶε** = ἰπάντοτε ἀτιμώρητος. **ἀλλ' ἔστι**, ἐνν. **τῆς ἀληθείας σθένος. σοί...σοί** δοτικά τῆς ἀναφορᾶς. **τυφλὸς τὰ τ' ὠτα...** ἡ παρήχησι τοῦ **τ** αὐξάνει πῖο πολὺ τούς πειρακτικούς λόγους τοῦ Οἰδίποδα· εἶναι μάλιστα πολὺ προσβλητικοὶ οἱ λόγοι του καὶ γιὰ ἀναφέρονται σέ φυσικὸ ἐλάττωμα τοῦ μάντη· τό **τυφλὸς** ἀνήκει μόνο στὰ ὄμματα, ἐνῶ στὰ ὠτα καὶ τό νοῦ ἐννοεῖται κατὰ ζυγμὰ τό ἐπιθ. **ἀμβλὺς** ἢ ἄλλο συναφές μέ αὐτά. **ταῦτα ὄνειδιζων** = αὐτές τίς θρῖσιές (τὴν ἀμβλύτητα τοῦ νοῦ καὶ τὴν τυφλότητα). **πρὸς μίας νυκτὸς** = ἀπὸ μιά συνεχῆ τύφλωση (σκότος). **γὰρ** αἰτιολογεῖ τό ἐννοούμενο **οὐκ ἂν θλέψαιμί σε. ᾧ τάδε** δηλ. **πρῆσιν σε. ἐκπρᾶξαι μέλει** = ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρεται νά κατορθώσῃ αὐτά ἐδῶ (δηλ. νά πέσειεις). **ἐξευρήματα** = ἐπινοήματα. **Κρέων δέ σοι πῆμα οὐδέν** = ἀλλὰ ὁ Κρέων δέ σοῦ προξενεῖ καμιά βλάβη. **ὑποφέρω** = ὑπερτερῶ, ὑπερέχω. **πολύζηλος βίος** = ὁ γεμάτος ἀπὸ φθόνου καὶ ἄμυλλα βίος. **δωρητὸν οὐκ αἰτητὸν** = **δωρηθεῖσαν οὐχί αἰτηθεῖσαν** = ὡς δῶρο καὶ χωρὶς νά τὴ ζητήσω. **πιστὸς εἰρων. ὑπελθῶν...ὑφεῖς** (ἢ πρῶθ. **ὑπὸ** σημαίνει τό λαθραῖο, τό ὑπουλο) = ἀφοῦ ὑπέσκαψε (τὴ θέση μου)..., ἀφοῦ ἀπέστειλε δολίως ὡς ὄργανο· μεταφορὰ ἀπὸ τούς παλαιστές. **μάγος** = ἀπαταιώνας. **ἀγύρτης** (ἀγεῖρω), ὅπως καὶ σ' ἐμᾶς = ὁ πλάνος. **δέδορκε** τοῦ **δέρκομαι** (= βλέπω) = ἔχει τὰ βλέμματά του, τό νοῦ του. **τὴν τέχνην**, ἐνν. τὴ μαντικὴ τέχνη. **ποῦ;** σέ ποῖες περιπτώσεις; **σαφῆς** = ἀληθῆς. **κύνων** = σκύλα, τέρας. **ῥαψφδός** = αἰνιγματοπλόκος. **ἐκλυτήριος** = ἀπαλλακτικός, ἀπολυτρωτικός. **τούπιόντος** = ποῦ τυχόντα (γεν. κατηγορ.)· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **καίτοι διεπείν** (ὑποκ.) **τὸ αἶνιγμα οὐκ ἦν τούπιόντος. προῦφάνης** = φανερώθηκες· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **ἦν σὺ προῦφάνης οὐκ ἔχων γνωτόν, οὔτ' ἀπ' οἰωνῶν**

οὔτε ἐκ θεῶν του. νιν = τή Σφίγγα. **κυρήσας** = ἀφοῦ πέτυχα τή λύση τοῦ αἰνίγματος. **γνώμη** = μέ τή σκέψη, μέ τήν ἐξυπνάδα μου. **ἐκβαλεῖν** ἔνν. **θρόνων. παραστατῶ** = στέκομαι κοντά. **πέλας** κατά πλεονασμό. **χῶ συνθείς** = καί αὐτός πού μηχανεύτηκε. **ἀηλατέω-ῶ** = ἀπομακρύνω τό μαρό (τόν **ἐναγή**). **παθῶν** (ἔνν. **τοιαῦτα**) **οἶά περ φρονεῖς, ἔγνωσ ἄν** = θά ἔθαζες μυαλά, θά συνετιζόσουν.

Πραγματικές. – φρονεῖν Ὁ Τειρεσίας γνώριζε τό φονιά τοῦ Λαῖου, ἀλλά ἀπό σεβασμό στό σωτήρα τῆς πόλεως δέν ἤθελε νά μαρτυρήσει, γιά νά μήν τόν ἐκθέσει. Ὅταν ὁμως προσκλήθηκε πιά ἀπό τόν Οἰδίποδα, εἶχε στήν ἀρχή πάρει τήν ἀπόφαση νά φανερώσει τό μυστικό, ἀλλά ὅταν βρέθηκε μπροστά στό βασιλιά καταλήφθηκε ἀπό δισταγμό. **ῥᾶστα γάρ τὸ σόν...** Οἱ φράσεις τοῦ μάντη εἶναι σκοτεινές, ὅπως συνήθως. **πλοῦτος καὶ τυραννίς** Θεωροῦσαν αὐτά ὡς ὕψιστα ἀγαθά καί γι' αὐτό προκαλοῦσαν εὐκολα τό φθόνο τῶν ἄλλων. **ἀγύρτης** Ἀγύρτες στοὺς ἀρχαίους λέγονταν κυρίως μερικοί πλανόδιοι ἱερεῖς, πού ἀσχολοῦνταν μέ τό ἔργο τῆς μαγείας καί γι' αὐτό ἢ λ. **ἀγύρτης** συνδέεται μέ τή λ. **μάντις** καί χρησιμοποιεῖται ὡς θρησία ἑναντίον του. **ἐκ θεῶν γνωτόν...** Ἀπό τοὺς μάντις ἄλλοι ἐμπνέονταν ἀπό κάποιο θεό καί ἄλλοι παρατηροῦσαν καί ἐρμήνευαν τοὺς οἰωνούς. **παθῶν ἔγνωσ ἄν** κατά τό παροιμιῶδες «παθόντα μαθεῖν» (ἀνάλογο εἶναι τό σημερινό «ὁ παθὸς μαθὸς»).

ε') 404–462

Λεξιλογικές. – ἡμῖν μὲν εἰκάζουσιν = σ' ἐμᾶς τουλάχιστο, καθώς μπορούμε νά συμπεράνουμε. **δεῖ συντάσσεται μέ τή γενική τοιοῦτων** καί τό ἀπαρέμφ. **σκοπεῖν. ὅπως λύσομεν** πλάγ. ἐρωτ. πρότ. πού χρησιμεύει καί ὡς ἐπεξήγ. τοῦ **τόδε. ἐξισωτέον (σοι)** = πρέπει νά ἐξισωθῶ μ' ἐσένα. **γούν** = τουλάχιστο. **τὸ ἀντιλέξει** (προσδιορισμός ἀναφορᾶς) = στό νά δώσω ἴση ἀπάντηση. **τουδδε** δηλ. τοῦ **ἴσα ἀντιλέξει. προστάτου γράφομαι** = γράφομαι ὡς προστατευόμενος κάποιου, κηδεμονεύομαι ἀπό κάποιον. **Κρέοντος** γεν. κατηγορηματική. **δέρκομαι** (παράγωγό του: **δράκων**) = βλέπω καθαρά. **καί...καί** τέθηκαν δύο προτάσεις κατά παρόραξη, ἀντί νά τεθοῦν καθ' ὑπόταξη = **εἰ καὶ δέδορκας, οὐ βλέπεις. ἴν' εἰ κακοῦ** πλάγ. ἐρωτ. πρότ., ὅπως οἱ

εἰσαγόμενες μέ τό **ἐνθα** καί **ὄτων**· **ἐνθα** ἐννοεῖ τόν πατριζό οἶκο, τό **ὄτων** **μέτα** ἐννοεῖ τή μητέρα. **τοῖς σοῖσιν αὐτοῦ**...ἀκολουθεῖ κανονικῶς **νέρθε** (ἐνν. τόν πατέρα) καί **ἐπὶ γῆς ἄνω** (ἐνν. τή μητέρα). **ἀμφιπλήξ** (**ἀμφι**-**πλήττω**) = αὐτή πού χτυπᾶ καί ἀπό τά δύο μέρη, δηλ. καί ἀπό τό μέρος τοῦ πατέρα καί ἀπό τό μέρος τῆς μητέρας. **δεινόπους** = αὐτή πού ἔχει φοβερά πόδια, φοβερή διώκτρια. **ὄρθα** = τά πράγματα ἀπό τήν ἀληθινή τους ὄψη. **σκότος** = διαρκές σκότος. **λιμῆν** = θάλασσα. **Κιθαιρῶν** = ὄρος (ἔθεσε τή συγκεκριμένη καί ἀτομ. ἐννοια **Κιθαιρῶν**, ἀντί τῆς ἐννοίας γένους, ἴσως γιατί στόν Κιθαιρώνα ἐκτέθηκε ὁ Οἰδίποδας ὡς βρέφος). **σύμφωνος** = ἐκεῖνος πού ἀντηχεῖ· συντάσσ. μέ τή γενική **βοῆς** = θά ἀντηχήσει τούς θρήνους σου. **καταισθάνομαι** = αἰσθάνομαι καλά, κατανοῶ. **ὕμέναιος** = τό γαμήλιο ἄσμα, μετωνυμικῶς σημαίνει τό γάμο. **δόμοις** = στόν πατριζό οἶκο. **ἄνορμον** = χωρίς (καλό) λιμάνι (κατηγ). **ἄνορμος ὕμέναιος** εἶναι ὁ ἀλίμενος γάμος· ἡ μετοχή **τυχῶν** εἶναι ἐνδοτική. **εὐπλοίας** ἐνν. τήν εὐνοϊκή λύση τοῦ αἰνίγματος. **ἄλλων κακῶν** = τῶν ἄλλων βδελυρῶν σχέσεών σου (μέ τή μητέρα). **ἄ σ' ἐξισώσει σοί τε**...παρήχηση τοῦ **σ**, ἀπό τήν ὀξύτητα τοῦ λόγου. **πρὸς ταῦτα** = σχετικῶς μέ αὐτά πού σοῦ λέγω. **τούμὸν στόμα** = τίς προφητεῖες μου, ἐμένα. **προπηλακίζω** κυρίως σημαίνει ἀλείφω μέ πηλό (λάσπη), ρίχνω στή λάσπη, ἐδῶ μεταφορικῶς: μεταχειρίζομαι κάποιον ὑβριστικῶς, διασύρω· καί σήμερα: ρίχνω λάσπη σέ κάποιον· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **οὐ γὰρ ἔστι βροτῶν, ὅστις ἐκριθήσεται ποτε κάκιον σοῦ. ἐκτρίβομαι** = καταστρέφομαι ὀλότελα. **οὐκ εἰς ὄλεθρον**, ἐνν. **ἄπει** = δέν πᾶς νά χαθεῖς· τό ἴδιο ρῆμα πρέπει νά ἐννοηθεῖ στό **οὐχὶ θᾶσσον**. **ἄφορρος** ἀπό τό **ἄψ** (= πίσω) καί **ρέω** = ἐκεῖνος πού κινεῖται πρὸς τά πίσω· ἐδῶ σημ.: πίσω. **ἀποστρέφομαι** = στρέφομαι πρὸς τά πίσω· τά: **πάλιν ἄφορρος, ἀποστραφεῖς ἄπει**, ἔχουν τήν ἴδια περίπου σημασία καί ἀποτελοῦν πλοῦτο ἐκφράσεως· γίνεται συνήθως τοῦτο, ὅταν, ἐκεῖνος πού μιλάει, κατέχεται ἀπό μεγάλη συγκίνηση ἢ ὀργή. **οὐδ' ἰκόμην** κτλ., ἐννοεῖται: **οὐ μόνον ἄπειμι θᾶσσον, ἀλλ' οὐδ' ἄν...φωνήσοντα**· τίνος εἶδους εἶναι ἡ μετοχή; **σχολῆ** κυρίως = δύσκολα, καί ἀπό αὐτή τή σημασία = οὐδέποτε. **ἔστειλάμην** = ἔστειλα καί προσκάλεσα· **ἔστειλάμην ἂν** ἀπόδ. ποιᾶς ὑποθέσεως; **γονεῦσι** δοτ. τῆς κρίσεως. **μᾶροι-ἔμφρονες** ἐπεξηγοῦν καί ἀνάπτυσσον τό **τοιοῖδε**. **ποιόισι** ἐνν. **γονεῦσι**. **μείνον** εἶπε τά πιό πάνω ὁ Τειρεσίας καί δοκίμασε νά φύγει, ἀλλά, ἐπειδὴ ὑποδήλωσε ὅτι γνωρίζει τούς

πραγματικούς γονείς, θυμήθηκε ο Οιδίποδας τά ὅσα εἰπώθηκαν γι' αὐτόν στήν Κόρινθο καί τό χρησμό τοῦ Ἀπόλλωνα πού δόθηκε, καί γι' αὐτό, θέλοντας νά μάθει τήν ἀληθινή καταγωγή του, τόν προτρῶπει νά μείνει, ἐνῶ πρωτύτερα τόν βλαστημοῦσε. **ἐκφύει** ἴσσοι, ἐνεστ. = ἔχει γεννήσει, εἶναι πατέρας μου. **φύσει** ἐδῶ σημ. = θά ἀποκαλύψει τή γέννησή σου, τούς γονεῖς σου. **διαφθείρω** = καταστρέφω (ἐνν. τά μετά τήν ἀποκάλυψη παθήματά του). **αἰνικτὰ** = αἰνιγματικά. **ἄριστος** εἰρων. **μέγαν** ἐνν. τή δόξα του γιά τή λύση τοῦ αἰνίγματος καί τήν ἀνάληψη τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος· ὑπόθεση τοῦ **εὐρήσεις** εἶναι: **ἐάν σκέψη καλῶς· ἡ τύχη** = ἡ τυχαία σύμπτωση τῆς λύσεως τοῦ αἰνίγματος· γιατί τόν κατάστρεψε; **οὐ μοι μέλει** = δέ μέ ἐνδιαφέρει (ἐνν. ὅτι μέ κατάστρεψε ἡ τύχη). **εἰ τήν πόλιν τήνδ' ἐξέσωσα** = ἄρκεῖ πού ἔσωσα αὐτήν ἐδῶ τήν πόλη· πῶς χαρακτηρίζουμε ἐδῶ πάλι τόν Οἰδίποδα; **κομιζέτω δῆτα** = ἄς τήν ὀδηγήσει λοιπόν (ἀπό ἐδῶ). **ὄχλῳ** = ἐνοχλῶ. **ἐμποδῶν** = παρέχοντας ἐμπόδια γιά τήν ἐκτέλεση τοῦ χρησμοῦ. **συθείς** (παθ. ἀορ. τοῦ σεύομαι = κινεῖμαι γρήγορα) = ἐάν ἀπέλθεις ἀμέσως. **ἄν οὐνεκ' ἦλθον** προσδιορ. τελ. αἰτίου. **ὅπου ἀντί ὅπως...οὐκ ἔσθ' ὅπου** = δέν ὑπάρχει τρόπος, κατά τόν ὅποιο (ἢ δέν εἶναι δυνατό νά...). **τόν ἄνδρα τοῦτον** τέθηκε κατ' αἰτίας., καθ' ἕλξη πρὸς τό ἐπόμε. **ὄν. ἀνακηρύσσων φόνον** = κάνοντας προκηρύξεις γιά τό φόνο τοῦ Λαίου. **λόγῳ** ὁ λόγος θά ἦταν πλήρης: **ξένος μὲν λόγῳ μέτοικος ἄν. εἶτα δὲ φανήσεται** (ἀντί **φανησόμενος** σχετικὰ μέ τή μετ. ἄν). **ξυμφορὰ** = συντυχία, καλή τύχη (γιά τό ὅτι θά ἀποκαλυφθεῖ Θηβαῖος). **ἐκ δεδορκότος** ἐντονότερο τοῦ: **βλέποντος. σκήπτρῳ προδεικνύς** = μέ τό ραβδί (βακτηρία) δείχνοντας στόν ἑαυτό του τό δρόμο. **ἐμπορεύομαι** = πορεύομαι, μεταβαίνω. **αὐτός** = ὁ ἴδιος. **ὁμόσπορος** = ὁμόγαμος, ἐκεῖνος πού ἔχει μέ ἄλλο τήν ἴδια γυναίκα. **ἰὼν εἶσω** = μπαίνοντας στό ἀνάκτορό σου. **κἄν λάβης** = ἐνν. ἐμέ. **φάσκειν** ἀντί προστακτ. (πρῶθ. **ἀγγέλειν** κτλ.). **μαντική μηδὲν φρονῶ** = δέν ἔχω καμιά γνώση (ιδέα) μαντικῆς. Μετά τούς λόγους αὐτούς ἀπερχεται ὁ Τειρεσίας ἀπό δεξιά.

Πραγματικές. – Λοξία Ἔτσι ὀνομαζόταν ὁ Ἀπόλλωνας, γιατί ἔδινε σκοτεινούς καί διαφορούμενους χρησμούς. **προστάτου** Στήν ἀρχαία Ἀθήνα κάθε μέτοικος εἶχε ἕναν πολίτη, ὁ ὁποῖος ἀναλάβαινε τήν προστασία καί κηδεμονία του μπροστά στους ἄρχοντες καί τά δικα-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπό τό Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

στήρια· τό ὄνομα τοῦ μετοίκου καταγραφόταν στούς καταλόγους τῆς πόλεως μαζί μέ τό ὄνομα τοῦ προστάτη του· τοῦτο λεγόταν **γράφωμα προστάτου**. Ἄρα Ἡ Ἄρα, ὡς προσωποποίηση, ἄλλοτε διακρίνεται ὡς αὐθύρπακτη καί ἄλλοτε ταυτίζεται μέ τήν Ἐρινύα. **ὄρμον ἄνορμον** Ὁ γάμος τοῦ Οἰδίποδα, πού συνάφθηκε μέ εὐτυχεῖς φαινομενικά περιστάσεις, παραβάλλεται μέ λιμάνι ἀλίμενο, ὅπου ναυάγησε. **εἰπῶν ἄπειμι, οὐ τὸ σὸν δείσας...** Ὁ Τειρεσίας ἐρεθίστηκε ἀπό τά περιφρονητικά γι' αὐτόν λόγια τοῦ Οἰδίποδα καί ἀποκαλύπτει σαφέστερα τώρα τά σχετικά, ἀποφεύγοντας τίς ἐπιφυλάξεις. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Οἰδίποδας εἶχε ἀπέλθει ἀπό τή σκηνή, τήν ὥρα πού ἔλεγε τά σχετικά ὁ μάντης, καί δέν τά ἄκουσε· ἡ φράση **οὐ τὸ σὸν δείσας πρόσωπον** δέν ἀντιμάχεται στό γεγονός τῆς ἀπουσίας τοῦ Οἰδίποδα, ἀν λάβουμε ὑπόψη ὅτι ὁ Τειρεσίας ἦταν τυφλός καί δέν κατάλαβε τήν ἀπουσία του.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (463–522)

Στροφή α' 463–472

Λεξιλογικές.– **θεσπιέπεια** (θέσπις = θεός–ἔπος) = ἐκείνη πού λέγει θεϊκά λόγια, ἡ προφητική. **Δελφίς** = Δελφική. **πέτρα** = βράχος· τέθηκε ὁ τόπος ἀντί τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνα. **ἄρρητ' ἄρρητων** ἀντί ὑπερθετικοῦ = δεινότερα, φοβερότατα. **τελέσαντα** κατηγορ. μετοχή, μολονότι ἐξαρτάται ἀπό ῥῆμα λεκτικό· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **τίς (ἔστιν) ἐκεῖνος, ὄντιν' ἄ θεσπιέπεια Δελφίς πέτρα εἶπε τελέσαντ' ἄρρητ' ἄρρητων φονίαισι (φονικαῖς) χερσίν; ὥρα** (ἔνν. **ἔστιν**) = εἶναι καιρός. **ἀελλὰς–ἀδος** = ταχεία, λέγεται γιά ἵππους πού τρέχουν ὅπως ἡ θύελλα (ἄελλα). **σθεναρώτερον** = ἰσχυρότερα, ἐδῶ σημ. ταχύτερα. **ἐπενθρώσκω** = ἐφορῶ (τό ἀπλό ῥῆμα: **θρώσκω**, ἀορ. β' **ἔθορον**, ἀπό τόν ὀποιο: θούριος, σημ. πηδῶ). **πυρὶ καὶ στεροπαῖς** σχῆμα ἔν δια δυοῖν = **κεραυνίῳ πυρὶ, πυρφόρῳ κεραυνῷ**, προσδιορίζει ὡς ὀργανική δοτ. τό **ἐνσπλος**. **γενέτας** (δωρ.) = **γενέτης** = πατέρας καί γιός· ἐδῶ σημ. γιός. **Κῆρες** = μοῖρες τοῦ θανάτου· ἐδῶ εἶναι οἱ Ἐρινύες πού ἐπιζητοῦν τήν τιμωρία τοῦ φονιά τοῦ Λαῖου. **ἀναπλάκῃτοι** = **ἀναμπλάκῃτοι** (παρалаείφθηκε τό **μ** χάρη τοῦ μέτρου· ἀπό τό στερ. **α-** καί τό ἀπαρέμφατο ἀορ. β' **ἀμπλακεῖν** = ἀμαρτῆσαι) =

ἐκείνες πού ποτέ δέν ἀποτυχαίνουν στό σκολό τους: **δειναί** κατηγορ. τοῦ **Κῆρες**.

Ἐναντιοστροφὴ α΄ 473–482

Λεξιλογικές. – **ἔλαμψεν** = φώτισε, ἤχησε ξεκάθαρα. **γὰρ** ἐπεξηγεῖ τὸν τρόπο τῆς διώξεως ἀπὸ τὸν Ἄπολλωνα. **νιφόεις** = χιονοσκέπαστος. **φάμα** = χρῆσιμος· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **ἔλαμψε γὰρ φάμα** (ἀπὸ) **τοῦ νιφόεντος Παρν.** πάντα (Θηβαῖον) ἰχνεύειν τὸν ἀδηλον (τὸν ἄγνωστον) **ἄνδρα**. **φοιτᾷ** ἔνν. ὁ ἀδηλος ἀνὴρ, ὁ φοιτίας. **γὰρ** αἰτιολ. τὸ **ἰχνεύει**. **ὕπ’ ἀγρίαν ὕλαν** = στά ἄγρια δάση. **μελέω ποδι** = μέ τὰ δύστυχα πόδια του (γιατί διαρκῶς κυνηγιέται καὶ τρέχουν). **χηρεύω** = ζῶ στὴ μοναξιά, στεροῦμαι τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ἀνθρώπους. **μεσόμφαλα** = ἐκεῖνα πού βρισκόνται στό κέντρο τῆς γῆς (τὸν ἀφαλό τῆς γῆς)· καθ’ ὑπαλλαγή εἶπε τὰ μαντεῖα **μεσόμφαλα** ἀντὶ τοῦ τόπου, ὁ ὁποῖος βρισκόταν στὸν ὀμφαλό (ἀφαλό) τῆς γῆς. **ἀπονοσφίζω** (ἀπὸ–νόσφιν = μακριά) = γιατί προσπαθεῖ νὰ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, νὰ ἀποφύγει... **αἰεὶ ζῶντα** = πού πάντοτε ἰσχύουν, μὲ αἰώνιο κύρος. **περιποτῶμαι** = πετῶ ὀλόγυρα. Σέ ὅλη τὴν ἐναντιοστροφὴ γίνεται παρομοίωση τοῦ φοιτία μὲ ταῦρο, πού κεντιέται ἀπὸ οἶτρο (ντάβανο) καὶ φεύγει, γιὰ νὰ μπορέσει ἔτσι νὰ τὸν ἀποδιώξει. Ὁ οἶτρος παρομοιάζεται μὲ τὸ χρῆσιμό καὶ τὰ μαντεῦματα.

Πραγματικές. – Ὁ χορός, ἀφοῦ ἄκουσε στό τέλος τὸ διάλογο καὶ τὴ στιχομυθία τοῦ Οἰδίποδα καὶ τοῦ Τειρεσία, δέν κάνει λόγο γιὰ τὸ μάντη, ἀλλὰ προσιμᾶ στὴν α΄ στροφὴ καὶ ἐναντιοστροφὴ νὰ κάνει μνεία γιὰ τὸ χρῆσιμό καὶ μόλις στὴ β΄ στροφὴ καὶ ἐναντιοστροφὴ μιλάει γιὰ τὰ ὅσα εἰπώθηκαν ἀπὸ τὸν Τειρεσία. **Δελφίς πέτρα** εἶναι ὁ ἀπότομος βράχος ἐπάνω ἀπὸ τοὺς Δελφούς, οἱ Φαιδριάδες πέτρες, κοντὰ στίς ὁποῖες βρισκόταν τὸ μάντειο· στά ριζὰ τους ἀκριβῶς ρέει καὶ σήμερα ἡ Κασταλία πηγὴ. **πυρὶ καὶ στεροπαῖς** Λέγει **κεραύνιο πῦρ**, ἐπειδὴ ὁ Ἄπολλωνας ἐρμηνεύει τὴ θέληση τοῦ Δία καὶ ἐκτελεῖ τίς ἐντολές του καὶ ἔτσι ὀπλίζεται μὲ τὸ ὄπλο τοῦ πατέρα, τὸν κεραυνό. **Κῆρες** Οἱ μοῖρες τοῦ θανάτου παριστάνονται ἐδῶ ὡς θεότητες τιμωροί, ὡς Ἐρινύες, οἱ ὁποῖες ζητοῦν νὰ τιμωρήσουν τὸ φοιτία τοῦ Λαῖου. **μεσόμφαλα μαντεῖα** Πιστευόταν ὅτι τὸ μάντειο τῶν Δελφῶν βρισκόταν στό κέντρο τῆς γῆς καὶ ὅτι ὁ Δίας εἶχε ἀπολύσει ἀπὸ Ἀνατολὴ καὶ Δύση δύο ἀετοὺς μὲ ἀντίθετη διεύθυνση· αὐτοὶ πέταξαν καὶ συναντήθηκαν

στούς Δελφούς, όπου σημάδι από λευκόπετρα μέ ωσειδές σχήμα, μέσα στο ναό του Ἀπόλλωνα—σώζεται ὡς τά σήμερα—, ἔδειχνε τή θέση τῆς συναντήσεως: τοῦτο λεγόταν ὀμφαλός (ἀφαλός).

Στροφὴ δ' 483—497

Λεξιλογικές. — **δεινά τaráσσει** = στήν ψυχή του ἀνακινεῖ φοβερές σκέψεις, ἔξεγείρει. **οἰωνοθέτης** ἔκείνος πού ὀρίζει τή σημασία τῶν οἰωνῶν, ὁ οἰωνοσκόπος. **οὔτε δοκοῦντα οὔτ' ἀποφάσκοντα** = οὔτε πιθανά (πιστευτά) οὔτε ἀπίθανα (ἀπίστευτα). **ὄρων** μετ. αἰτιολ. **ἐνθάδε** = στό παρόν. **ὀπίσω** = ἐνν. στό παρελθόν. **νεῖκος** = φιλονικία. **ἔκειτο** = ὑπῆρχε. **τανῦν** = μετά τά ὅσα εἶπε ὁ Τειρεσίαις. **πρός ὅτου δῆ** (ἐνν. **νείκους**) = ἀπό τήν ὁποία ἀκριβῶς (φιλονικία) ξεκινώντας. **βασάνω πίστιν ἔχων** = ἀποδίδοντας σ' αὐτό, σάν σέ ἀπόδειξη, πίστη. **ἐπίδαμος φάτις Οἰδίποδα** = ἡ φήμη στό λαό γιά τόν Οἰδίποδα. **εἰμι ἐπί...** νά ἐπέλθω ἐναντίον. **λαβδακίδαις** δοτ. χαριστική. **ἀδήλων θανάτων** γεν. ἀντικειμ. στό ἐπίκουρος. **θανάτων** ποιητ. πληθ. ἀντί τοῦ ἐνικ. θανάτου.

Ἀντιστροφὴ δ' 498—512

Λεξιλογικές. — **ξυνητός** = σοφός. **πλέον φέρομαι** = ὑπερέχω ὑπερβάλλω· ἡ φράση εἶναι παρμένη κατὰ μεταφορά ἀπό τοῦς ἀγῶνες. **σοφία** δοτ. ὄργαν. **παραμείβω** = ὑπερετεροῦ. **μέφομαι** = κατηγοροῦ. **κατάφημι** λέγω ναι, ἐπιδοκιμάζω. **ἐπ' αὐτῷ** ἀντί: **ἐπὶ τοῖς Θηβαίοις**, ἀλλά ἐπειδή αὐτός προσῆλθε, γιά νά λύσει τό αἶνιγμα, ὁ κίνδυνος ἀπό μέρους τῆς στρεφόταν κυρίως ἐναντίον του. **βασάνω** = μέ τή δοκιμασία. **ἡδύπολις** = εὐχάριστος στήν πόλη. **τῷ** = γι' αὐτά. **ὄφλισκάνω κακίαν** = **ὄφλισκάνω δίκην κακίας** = θεωροῦμαι κακός· ὁμοίως λέγεται **ὄφλισκάνω μωρίαν, δυσσέβειαν, αἰσχύνην** κτλ.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (513—648)

α') 513—531

Λεξιλογικές. — Ὁ Κρέων ἔρχεται ἀπό τή δεξιά πάροδο, γιατί δέν ἦταν σύννοικος μέ τόν Οἰδίποδα, ὅπως διαφαίνεται καί πῶ κάτω στό στίχο 533. **πολίται** = συμπολίτες. **πεπυσμένος (πυνθάνομαι)** αἰτιολ. Ψηφιοποιήθηκε ἀπό το Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μετοχή. **κατηγορεῖν** = κατηγοροῦντα λέγειν. **ἀτλητάω-ᾶ** = ἀπό τό **ἄτλητος** (**ἀ-τλάω** = ὑπομένω) = ἀδυνατῶ νά ὑπομείνω, δυσανασχετῶ. **μακραιῶν** = μακροχρόνιος. **φέρωντι** μετ. ὑποθ. **βάσις** (ο. **βάζω** = λέγω, μιλῶ) = λόγος, κατηγορία. **εἰς ἀπλοῦν** = σέ μικρό, σέ ἀντίθεση μέ τό πιό κάτω **εἰς μέγιστον**. **ἐν πόλει** = μπροστά στους πολίτες. **μέν δὴ** = **μὴν δὴ** = ἀλλά θεθαίως. **ἦλθε** = ἐκφράστηκε, εἰπώθηκε. **ὀργῆ βιασθέν ἄν μᾶλλον ἢ γνώμη φρενῶν** = τό ὅποιο θά προκλήθηκε μᾶλλον ἀπό στιγμαία ὀργή παρά ἀπό ἐνδόμυχη (ἐσωτερική) πεποιθήση. **ἐφάνθη** = ἦλθε σέ φῶς. **τούς λόγους** τέθηκε τό ἄρθρο γιά νά δηλώσει τούς γνωστούς λόγους τοῦ Τειρεσία, πού πιό πάνω εἰπώθηκαν ἀπό αὐτόν. **οἶδα δ' οὐ** τέθηκε ἡ ἄρνηση μετά τό ρῆμα πρὸς ἔξαρση τῆς ἀντιθέσεως. **τίνι γνώμη** = μέ ποιά πρόθεση· ὁ χορός ὁμολόγησε ὅτι λέγονταν, ἀλλά πρόσθεσε τό **οἶδα δ' οὐ γνώμη τίνι** γιά νά μειώσει τήν κακή ἐντύπωση τοῦ Κρέοντα καί τήν ὀργή του. **ἐξ ὀμμάτων ὀρθῶν** = μέ ἀνοιχτά (ὄχι ταραγμένα) μάτια. **ἐξ ὀρθῆς φρενός** = μέ ἤρεμο νοῦ. **ἐπικλήμα** (**ἐπικαλέω-ᾶ**) = κατηγορία. **ᾔδε** = ἰδοῦ, νά.

Πραγματικές. – **τύρανος** Ἡ λέξη αὐτή ἔχει προσβλητική σημασία γιά τόν Οἰδίποδα, ὑποδηλώνοντας ὅτι αὐτός δέν εἶναι βασιλιάς σύμφωνα μέ τό κληρονομικό δικαίωμα. **τάχ' ἄν βιασθέν...** Ὁ χορός πάντοτε ἀποβλέπει σέ συμβιβασμό καί καταπράννηση αὐτῶν πού ὀργίζονται. **ἃ γὰρ δρωσιν οἱ κρατοῦντες, οὐχ ὀρῶ** Τοῦτο εἶναι πολύ δουλοπρεπές. **ἐξ ὀμμάτων ὀρθῶν** Ἐπειδή ὁ χορός δέν μπορεῖ νά τόν διαφωτίσει γιά τίς προσθέσεις τοῦ Οἰδίποδα, ὁ Κρέων προσπαθεῖ νά τίς μαντεύσει ἀπό τήν ἐξωτερική του ὄψη καί γι' αὐτό ρωτᾶει γιά τό βλέμμα του, γιατί σ' αὐτό καθρεφτίζεται ἡ ψυχή.

6') 532–633

Λεξιλογικές. – **οὔτος σὺ** = ἔ! ἐσύ (διαφαίνεται τό ὀργίλο ὕφος τοῦ Οἰδίποδα· μέ τέτοιες προσφωνήσεις ἐκδηλωνόταν στους ἀρχαίους ἡ ἐχθρότητα καί ὁ ἐξερθετισμός τοῦ ὁμιλητῆ). **τόλμης** = θράσους καί ἀναίδειας. **φονεύς** ἀφ' ὃ Κρέων κατά τή γνώμη τοῦ Οἰδίποδα ὑπέβαλε στόν Τειρεσία νά τόν θεωρήσει φονιά τοῦ Λαῖου, ἄρα ἦταν ὁ φονιάς του κατ' αὐτόν, γιατί ὁ φονιάς τοῦ Λαῖου θά φονευόταν. **τούδε τάνδρῶς** = ἐμένα. **ἐναργῆς** = ὀλοσάνερος. **ὥς οὐ γνωρισίμι** = ὅτι δέ

θά αποκαλύψω· ἐξαορτᾶται ἀπό τήν ὑπονοούμενη ἀπό τήν προηγούμενη μετοχή **ιδῶν** κατά ζευγμα συνώνυμη μετοχή **ὑπολαβῶν, νομίσας**. **προσέρπω** = δόλια πλησιάζω, ἔρχομαι ὑπουλα (μεταφ. ἀπό τά φίδια). **ἀλέξομαι** μέλλων τοῦ **ἀλέξω** = ἀποκρούω. **ὡς οὐ γνωρισίμι ἢ οὐκ ἀλεξιόμην** ἀναπτύσσουν κατ' ἀντίστροφη τάξη, δηλ. κατά σχῆμα χιαστόν, τά προηγούμενα **δειλιάν ἢ μωρίαν**. **ἐγγχείρημα** = ἐπιχείρημα, **ὄ = ἦ. οἴσθ' ὄ ποιήσον;** = **οἴσθ' ὄ χρή σε ποιεῖν;** οἱ τραγικοί δηλ. ποιητες συμβαίνει νά θέτουν μετά τήν ἐρώτηση **οἴσθ' ὄ** τήν προστακτική **ποιήσον** πρὸς δήλωση συμβουλῆς. **ἀντί** = ἔναντι, σέ ἀπόκριση. **αὐτός** = ὁ ἴδιος, μόνος σου. **βαρὺν** ἀντιπαθητικό, φορτικό· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἄκουσόν μου νῦν πρῶτ' ὡς ἐρῶ** (πῶς θά ἐξηγήσω). **τοῦτ' αὐτό** ἐπαναλαμβάνονται οἱ αὐτές λέξεις τοῦ Κρέοντα γιά νά τόν περιπαίξει. **αὐθαδία** = αὐταρέσκεια, αὐθαιρεσία. **κακῶς δρῶ** σημαίνει ὅ,τι καί τό **κακῶς ποιῶ**· παθητ. τοῦ **κακῶς πάσχω**. **ὑπέχω δίκην** = δίδωμι **δίκην** = τιμωροῦμαι. **τήν δ.** = αὐτήν πού πρόλει, τήν ἐπάξια (τιμωρία). **σοῖ** ποιητ. αἶτ. τοῦ **εἰρήσθαι**. **ἐνδिका** = δίκαια, ὀρθά. **σεμνόμαντις** = σεμνός, σοβαρός μάντης (εἰρων.). **ἐπὶ τὸν** = γιά νά τόν καλέσει. **τῷ βουλευμάτι** = **τῇ συμβουλῇ** (προσδιορ. τοῦ κατά τι). **χρόνον** διέκοψε ὁ Κρέων καί ὁ Οἰδίποδας δέν πρόστεσε τό ρῆμα, τό ὅποιο θά ἦταν παθητικό. **ἔρρει** (ἴσσορ, ἐνεστώς) = ἔγινε ἄφαντος. **θανασίμφ χειρώματι** = μέ βίαιο θάνατο. **μακροὶ παλαιοὶ τε** (ἀντί ἐνικοῦ ἀριθ.) = πού ἐκτείνονται σέ πολύ χρόνο καί ἀρχίζουν ἀπό παλιά (πολλά, πάρα πολλά χρόνια)· ὑπάρχει σύμπτυξη δύο προτάσεων· ἀντί: **μακρὸς παλαιός τ' ἂν χρόνος εἴη, εἰ μετρηθείη**. **τότε** ὅταν δηλ. φονεύτηκε ὁ Λάιος. **εἰμί ἐν τινι** = ἀσχολοῦμαι σέ κάτι (ὁμοίως λέγεται στή φιλοσοφία, **ἐν λόγοις εἰμί**). **σοφός γε τό γε** βεβαιωτ. **οὐκουν...** ἡ σειρά τῶν λέξ.: **οὐδαμοῦ (ἐμνήσατό σου) ἐμοῦ γε** (= τουλάχιστο) **ἐστῶτος πέλας (παρόντος ἐμοῦ)**. **παρέσχομεν** = κάναμε τήν ὀφειλόμενη ἔρευνα (ἡ πρόθεση **παρὰ** ἐπιτείνει τήν ἔννοια τοῦ ρήματος). **σοφός** εἰρωνεύεται αὐτό πού εἰπώθηκε στό στίχο 563 **σοφός γ' ὁμοίως** κτλ. **τάδε** δηλ. τό ἀποτέλεσμα τῆς ἔρευνας γιά τό ποιός ἦταν ὁ φονιάς. **ἐφ' οἷς** = γιά τά ὅποια. **φρονῶ** = γνωρίζω. **φιλῶ** = συνηθίζω. **ὀθούνεκα** = ὅτι. **ξυνέρχομαι** = ἔρχομαι σέ συνεννόηση (τί λόγος εἶναι ἐδῶ); **τάς ἐμάς** (ἀντί γεν. ὑποκειμ.). **Λαΐου** γεν. ἀντικειμ. **διαφθοραὶ** = φόνος· ἡ ἐρμηνεία: ὅτι ἂν δέν εἶχε ἔλθει σέ συνεννόηση μέ σένα, ποτέ δέ θά μιλοῦσε γιά τό φόνο τοῦ Λαΐου, ὅτι ἔγινε ἀπό ἐμένα. **αὐτός** =

μόνος σου. **ταῦθ'** κατά τόν ἴδιο τρόπο. **ἄπερ** = κατά τόν ὁποῖο ἀκριβῶς. **ἐκμανθάνω** ἢ προθ. **ἐκ** ἔχει ἐπιτακτική σημασία. **γήμας ἔχεις** εἶναι περίφορ. παρακειμένου, συνήθης στους ἸΑττικούς καί σημ. διάφορεια ἐνέργειας = ἔχεις σύζυγο. **ἀνιστορῶ** = ἐρωτῶ νά μάθω. **ἄρχεις δ' ἐκείνη ταυτά, γῆς ἴσον νέμων;** = ἔχεις στή χώρα τήν ἴδια ἐξουσία μέ ἐκείνη, ἀποδίδοντας ἴσες τιμές καί σ' αὐτή; **ἄν** = **ἄ ἄν**. **κομίζομαι** = βγαίρω. **ἰσοῦμαι** = εἶμαι ἴσος μέ κάποιον κατά τήν τιμή. **σφῶν** = **ὕμιν** (δοτ. προσ. ἄντων. δ' προσ.). **τρίτος** κατά πλεονασμό. **ἐνταῦθα γάρ δῃ** = σ' αὐτό ἀκριβῶς (δηλ. ἄν καί σέ τιμοῦσαν ἐξίσου μ' ἐμᾶς, ὅμως ἐπιβουλεύεσαι τήν ἐξουσία μου). **κακός** = ἄπιστος. **οὐκ** ἐνν. **φαίνομαι κακός φίλος**. **εἰ διδοίης γε σαυτῷ λόγον** = ἄν δέβαια σκεφτεῖς καλῶς ὁμόνος σου. **εἴ τινα...** ἢ σειρά τῶν λέξεων: **εἰ δοκεῖς ἐλέσθαι ἄν τιν' ἄρχειν ζῶν φόβοισι μᾶλλον ἢ ἄρχειν ἄτρεστον εὐδοντα**. **ἄτρεστος** (ἄ-τρέω = φοβοῦμαι) = ἄφοβος. **εὐδω** = κοιμοῦμαι. **ἐγὼ μὲν οὐτ' αὐτὸς ἰμείρων ἔφυν εἶναι μᾶλλον τύραννος ἢ τύραννα δρᾶν** = ἐγὼ τουλάχιστο οὐτε ὁ ἴδιος πόθησα ἀπό φυσικοῦ μου νά εἶμαι μᾶλλον τύραννος παρά νά ἔχω βασιλική ἐξουσία. **ἔχειν** προσδιορ. ἀναφορᾶς. **πᾶσι χαίρω** = ὅλοι μου λένε «χαίρε», ὅλοι μου εἶναι ἀντικείμενο χαρᾶς. **ἀσπάζομαι** = χαιρετίζω. **νῦν** μέ τήν ἐπανάληψή του τρεῖς φορές ἐξαίρει τή συσσωρευση τόσων ἀγαθῶν χάρη στήν ἐξαιρετική θέση του. **ἐκκαλῶ** = καλῶ ἔξω, προσκαλῶ (παραστατικότερο καί ὅπως θά λέγαμε σήμερα εἶναι τό **ἐκκαλοῦσι** = ἔρχονται καί χτυποῦν τήν πόρτα μου καί μέ καλοῦν). **ἅπαν** ἐνν. **οὗ ἔχουσι χρεῖαν**. **ἐνταῦθα (ἐν τῷ ἐκκαλεῖν ἐμέ)**. **ἐνι** = ἔγκειται. **κεῖνα** τήν ἐξουσία μέ τίς δυσάρεστες συνθηκῆς της. **τάδε** σημ. τήν τωρινή θέση μου μέ τά εὐεργετήματά της. **οὐκ ἄν...** ἢ σειρά τῶν λέξεων: **νοῦς καλῶς φρονῶν οὐκ ἄν γένοιτο νοῦς κακός** = ὁ νοῦς πού κρίνει καλά τά πράγματα δέν μπορεῖ νά γίνει κακός (μοχθηρός), νά ἐνεργήσῃ δηλ. ἐναντίον τοῦ συμφέροντός του. **τήσδε τῆς γνώμης** δηλ. **τοῦ λαθεῖν ἐκεῖνα ἀφείς τάδε**. **ἄν τλαίην** = θά τολμοῦσα, ἐνν. ἀντικεῖμι. **δρᾶν** ἀπό τό **δρῶντος καί ἔλεγχον τῶνδε** προεξαγγέλλεται παράθεση στήν ἐπόμενη πρόταση **πεύθου** κτλ. = καί πρὸς ἔλεγχον αὐτῶν ἐδῶ (πού λέγω). **πεύθομαι** = πληροφοροῦμαι · ἐδῶ: ζητῶ νά μάθω · ποιητ. τύπος τοῦ **πυνθάνομαι**. **Πυθῶδε πεύθου** παρήχηση. **τὰ χρησθέντα** = ὁ χρησιμὸς πού δόθηκε, πρόληψη. **τοῦτ' ἄλλο** ἀντί **τοῦτο δέ** = ἄφ' ἑτέρου, καί ἀπό τήν ἄλλη. **τερασκόπος** = τερατοσκόπος = ὁ μάντης. **λαθῶν** =

ἀφοῦ μέ πιάσεις· ἢ φρ. **κτάνης λαβῶν** ἰσοδύναμει πρὸς τὸ σημερινό: πιάσε με καὶ σκότωσέ με. **γνώμη δ' ἀδήλω** = μέ βάση γνώμη ἀναπόδεικτη. **χωρίς** = ἀυθαίρετα (χωρίς νά ρωτήσεις ἄλλους). **αἰπιῶ** προστακτ. τοῦ ρ. **αἰπιάομαι-ῶμαι**. **μάτην**=ἀβασάνιστα, ἀνεξέταστα. **ἴσον καί** = ἴσο πρὸς. **ἐκβαλεῖν = ἀπολέσαι**. **χρόνος** μακρός χρόνος. **εὐλαβουμένῳ** (δοτ. τῆς κρίσεως) = κατὰ τὴν κρίση ἐκείνου πού προσέχει. **φρονεῖν** προσδιορ. ἀναφορ. στά: **ταχεῖς καὶ ἀσφαλεῖς**· ἢ ἔννοια εἶναι: γιατί ἐκεῖνοι πού εἶναι ταχεῖς στίς ἀποφάσεις τους δέν εἶναι ἀσφαλεῖς (ἀλάθητοι) στίς σκέψεις τους. **ταχύς τις** κατηγορηματικῶς = γρήγορα κάπως. **ταχὺν δεῖ κάμει βουλευεῖν πάλιν (ἀντεπιβουλεύειν)** = ἀντίθετα πρέπει κι ἐγὼ γρήγορα νά παίρνω ἐναντίον του τά μέτρα πού ἐπιβάλλονται γιά τὴν ἀμυνά μου. **ἡσυχάζων** = παραμένοντας ἀδρανῆς, χωρίς νά παίρνω τά μέτρα πού πρέπει. **τὰ τοῦδε** = τά σχέδια, οἱ σκοποὶ αὐτοῦ ἐδῶ. **ἦν ἔνν. χρήζεις. ἤκιστα** = καθόλου. **ὅταν προδειξῆς** = ὅταν προτύτερα (πρὸ τοῦ θανάτου μου)... **οἷόν ἐστι τὸ φθονεῖν** = ὅποιου εἴδους εἶναι, σέ τί συνίσταται ὁ φθόνος μου ἐναντίον σου. **οὐ πιστεύω** = δέν ὑπακούω. **οὐ γάρ ἔνν. τὸ οὐχ ὑπέειξα... τὸ γοῦν ἐμὸν** (ἔνν. **εὐ φρονῶ**) = ὅσον ἀφορᾷ τουλάχιστο στὸν ἑαυτό μου σκέπτομαι ὀρθά = τουλάχιστο γνωρίζω καλά τὸ συμφέρον μου. **ἀλλ' ἐξ ἴσου δεῖ κάμῶν** = **δεῖ σε καὶ τὸ ἐμὸν εὐ φρονεῖν** (δηλ. ὁ Οἰδίποδας ὀφείλε ὡς δίκαιος βασιλιάς καὶ ὡς συγγενῆς νά σκεφετῆ καὶ γιά τὸ δικό του συμφέρον). **εἰ δὲ ξυνίης μηδέν;** ἂν ὅμως δέν ἔννοεῖς τίποτε, ἂν πλανᾶσαι; **ἀρκτέον** = **δεῖ σε ἀρχεσθαι**. **καιρίαν** ἐπιρρημ. κατηγορ. = σέ κατάλληλη περίσταση. **κάμοι πόλεως μέτεστι** = καὶ ἐγὼ μετέχω τῆς πόλεως, καὶ ἐγὼ ἔχω δικαιώματα στὴν πόλη. **εὐ τίθεμαι** = διευθετῶ, τακτοποιῶ.

Πραγματικές. – ἄνευ πλήθους καὶ φίλων Μέ τὸ πλήθος ἔννοεῖται ὁ στρατός, μέ τὸ **φίλων** οἱ πολιτικοὶ φίλοι, τὸ πολιτικὸ κόμμα. **ἄνδρα συγγενῆ κακῶς δρῶν...** Τραγ. εἰρωνεία· χωρίς νά θέλει ὁ Οἰδίποδας προλέγει ἐκεῖνο πού θά πάθει ἀργότερα ὁ ἴδιος, στίχ. 614. **χρόνος δίκαιον ἄνδρα...** Καὶ πράγματι ὁ κακὸς μπορεῖ νά χαρακτηριστῆ ὡς τέτοιος καὶ ἀπὸ μιά μόνο κακῆ πράξη, ἀλλά, γιά νά σχηματίσουμε ἀντίληψη ὅτι κάποιος εἶναι καλός, ἀπαιτεῖται μακροχρόνια παρακολούθηση καὶ δοκιμασία γιά τὴ διαπίστωση. **ῶ πόλις πόλις** Ὁ Κρέων νόμισε ὅτι ὁ Οἰδίποδας καλεῖ τὴν πόλη σέ βοήθειά του καὶ

ἀποκρίνεται ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι πολίτης καὶ ἔχει δικαιώματα νὰ προστατευτεῖ ἀπὸ τὴν πόλη.

γ') 634-648

Λεξιλογικές. - **στάσις γλώσσης** = ἔριδα γλώσσας, γλωσσομαχία. **ἄβουλος** = ἀλόγιστος, ἀπερίσκεπτος. **ἐπαίρομαι** = ἰσηκόνω, στήνω. **κινῶ** = ἀνακινῶ. **νοσοῦσης** μετ. ἔνδοτ. **ἴδια κακὰ** = ἀτομικά πάθη. **οὐκ εἶ;** (μέλλων τοῦ εἶμι) = δέ θά πᾶς; πῆγαινε, γιατί ἢ ὄριστ. μέλλ. σέ ἀποφατική ἐρώτηση ἔχει τὴ θέση προστακτικῆς καὶ σημ. ἔντονη προσταγή. **μηδὲν** = μηδαμινό, ἀσήμαντο· ἢ σειρά τῶν λέξεων: **καὶ οὐ μὴ τὸ μηδὲν ἐς μέγ' ἄλγος οἴσσετε;** **ἀποκρίνω** = ἀποχωρίζω, ἐκλέγω. **ἢ γῆς ἀπῶσαι** κτλ. Πιὸ πάνω ὁ Οἰδίποδας ἀξίωσε τὸ θάνατο τοῦ Κρέοντα· τώρα ὁ τελευταῖος αὐτὸς προσπαθεῖ νὰ πετύχει μετριοσμοῦ τῆς ἀποφάσεώς του, γιὰ νὰ προδιαθέσει τὸν Οἰδίποδα νὰ ὑποχωρήσει καὶ νὰ δεχτεῖ τὴν ἔξορία του, πράγμα πού γίνεται, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸ **ξύμφημι. τούμὸν σώμα** = ἔμένα. **σὺν τέχνῃ κακῇ** = με δόλια τεχνάσματα. **ὄναίμην** (εὐκτ. ἀορ. τοῦ ῥήμ. **ὄνιναμαι** = ὠφελοῦμαι) = νὰ μὴ χαρῶ (ἐνν. τὴ ζωή μου), νὰ μὴ σώσω. **νυν** συλλογιστικός. **ἀραῖος** = ἐπικατάρατος· ἢ σειρά τῶν λέξ.: **ἀλλ' ὀλοίμην ἀραῖος, εἰ σε δέδρακά τι ὧν ἐπαιτιᾷ με δρᾶν. τὸν δ' ὄρκον** αὐτὸν πού δόθηκε πιὸ πάνω, γιατί οἱ ὄρκοι, εἴτε δίνονταν στὸ ὄνομα τῶν θεῶν εἴτε ὄχι, ἔπρεπε νὰ τηροῦνται, ἐφόσον τελοῦσαν ὑπὸ τὴν προστασία τῶν θεῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ τιμωροῦσαν τοὺς ἐπίορκους.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (649-697)

Στροφή 649-677

Λεξιλογικές. - **πιθοῦ** = πείσου· οἱ μετχ. **θελήσας...φρονήσας** συνάφθηκαν με τὴν προστακτικὴν **πιθοῦ** καὶ ἔχουν καὶ αὐτὲς προστακτικὴ ἔννοια· σημαίνουν: δεῖξε καλὴ θέληση καὶ ὀρθὴ σκέψη. **εἰκάθω** ὑποτ. τοῦ ἀορ. **εἰκάθον**, ἐκτενέστερου τύπου τοῦ **εἰκῶ** = ὑποχωρῶ· ποιοῦ εἶδους ὑποτακτικὴ εἶναι; **νήπιος (νῆ + ἔπος)** = μικρός, ἀνάξιος λόγου. **ἐν ὄρκῳ** προσδιορ. τοῦ ὄργάνου = με ὄρκο (δεμένο), ὥστε νὰ εἶναι ἰσχυρός. **καταιδούμαι** = ἰέβομαι. **τί φῆς** = τί ἐννοεῖς; τί θέλεις νὰ εἰπῆς; **ἐναγῆς** = ὁ δεσμευμένος με τὸ δᾶρος ἄγους (με κατάρα)

ἐναντίον του καί ἐπομένως ἀνόσιος· ἐδῶ ὁμως ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ πῖο πάνω **ἀραῖος** = δεσμευμένος μέ ὄρκο, ἀγνός. **ἐν αἰτία βάλλω** = ἐνοχοποιῶ· τὸ ἀπαρέμφ. **βαλεῖν** ἔξαρχτ. ἀπὸ τὸ ἐννοοῦμ. **φημί** καί γι' αὐτὸ ἔχει τεθεῖ ἀντί προστακτικῆς. **αἰτία ἀφανῆς λόγων** = κατηγορία ἀσαφῆς πού στηρίζεται σέ λόγια (καί ὄχι σέ πράγματα). **νῦν** = **νύν**. **ἐπίσταμαι** = ἰγνωρίζω καλῶς· τὸ **εὖ** πλεοναστικῶς· ἡ ἔννοια τῶν λεγομένων ἀπὸ τὸν Οἰδίποδα εἶναι: ὅταν ὁ χορός θεωρήσει τὸν Κρέοντα ἀθῶο σχετικά μέ τίς εἰσηγήσεις του στὸν Τειρεσίαι γιὰ ἐνοχί τοῦ Οἰδίποδα, εἶναι τὸ ἴδιο σάν νά θεωρεῖ τὸν Οἰδίποδα φονιά καί νά θέλει τήν καταστροφή του, γιατί κατὰ τὸ χρῆσμό ἦταν ἀνάγκη ὁ φονιάς τοῦ Λαῖου ἢ νά φονευτεῖ ἢ νά ἐξοριστεῖ γιὰ τή σωτηρία τῆς πόλεως ἀπὸ τὸ λοιμό. **οὐ τὸν** συχνά στοὺς ὄρκους παραλείπεται τὸ **μά**. **πρόμος** = πρῶτος. **ἄθεος, ἄφιλος** = ἐγκαταλειμμένος ἀπὸ τοὺς θεοὺς καί τοὺς φίλους. **ὄ,τι πύματον** σύστ. ἀντικ. τοῦ **ὀλοίμαν** ἄς ὑποστῶ τὸ χεῖριστο θάνατο. **φρόνησις** = ἰδέα. **φθίνουσα** ἀπὸ τὸ λοιμό. **τρύχω** = ἰκατατρύχω, βασανίζω. **προσάψει** (προσάπτω) ἀμεταβάτως = ἰθά προστεθοῦν. **ἴτω** = ἄς ἀπέλθει ἐλεύθερος. **τὸ σὸν στόμα** = ἐσένα, μετὰ τὰ ὅσα εἶπες. **ἐλεινός** = ἀξιολύπητος. **στυγήσεται** παθ. = **στυγηθήσεται** = θά μισηθεῖ. **στυγνός** ἔχει ἐνεργ. σημ. = θά φέρεις βαριά τὸ πρᾶγμα στήν ψυχή σου. **φύσις** = χαρακτήρας, ἰδιοσυγκρασία. **ἀλγίσται αὐταῖς** = αἰσθάνονται μέσα τους πάρα πολὺ μεγάλη λύπη. **ἐκτός εἰ** = θά ἀπέλθεις ἐκτός ἀπὸ τήν περιφέρεια τῶν ἀνακτόρων. **τυχών σου** = ἀφοῦ σέ βρῆκα. **τυχών σου ἀγνώτος** = ἀφοῦ ἐσύ μέ παραγνώρισες. **ἐν δὲ τοῖσδ' ἴσος** κατὰ τήν κρίση ὁμως αὐτῶν ἐδῶ ὁ ἴδιος ὡς πρὸς τὸ χαρακτήρα (εἶμαι ὁμοιος ὅπως καί πρωτύτερα). Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Κρέων ἀποχωρεῖ ἀπὸ τή δεξιὰ πάροδο, ἐνῶ ὁ Οἰδίποδας παραμένει μόνος καί σκεπτικός.

Ἐντιστροφή 678–697

Λεξιλογικές. –μέλλω = βραδύνω. ἥτις ἡ **τύχη** (πλάγ. ἐρώτ.) = τί συνέβη, ποιό ἦταν τὸ συμβάν (ποιά ἢ αἰτία τῆς ξριδας). Θέλει νά μάθει αὐτὸ ἡ Ἰοκάστη καί ἀπὸ τή γυναικεία περιέργεια καί γιὰ νά μπορέσει νά συντελέσει στήν κατάπαυση τῆς ξριδας. **δόκησις λόγων** = ὑπόνοια πού στηρίζεται σέ λόγους (πού πρόκυψε ἀπὸ τή συζήτηση). **ἀγνός** = ἡ ὁποία παραγνορίζει τήν ἀλήθεια, τὰ πράγματα· **ἐπομένως** = ἀβά-
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σιμη (δηλ. ἐπιῆλθε παρανόηση). ἤλθεν = ἐκφράστηκε. δάπτω = πειράζω, βλάπτω. τὸ μὴ ᾽νδικον = ἡ μὴ δίκαιη κατηγορία. ναίχι = ἐκτεταμένος τύπος τοῦ ναί, ὅπως τὸ ναῖσκε. ἄλις ἐπίρρ. = ἀρεκέα. γὰς προπονουμένας = ἐνῶ ταλαιπωρεῖται ἡ χώρα ἀπὸ προηγούμενα δεινὰ· ἡ σειρά τῶν λέξ.: ἄλις, ἄλις ἔμοιγε φαίνεται (τὸν λόγον) αὐτοῦ μένειν, ἐνθα ἔληξεν γὰς προπονουμένας ἡ ἐπανάληψη τοῦ ἄλις δηλώνει τὴ μεγάλη ἐπιθυμία τοῦ χοροῦ νὰ λήξει ἡ φιλονικία. ἴν' ἦκεις = ποῦ ἔφτασες, σέ ποιό σημεῖο κατάντησες (πλάγ. ἐρώτ. ποῦ ἐξαρετᾶται ἀπὸ τὸ ὄραξ). παρήμι = παραμελῶ, ἀδιαφορῶ. τοῦμὸν = τὸ δίκιο μου, τὸ δικό μου συμφέρον. καταμβλύνω = ἐξασθενῶ. κέαρ (τό) = κῆρ = καρδιά = ἀγάπη (τὴν ἀγάπη μου γιὰ σένα). παραφρόνιμος = παράφρονος. ἄπορος ἐπὶ φρόνιμα = ἄνικανος (ἀκατάλληλος) γιὰ κάθε φρόνιμο. πεφάνθαι μ' ἄν = ὅτι πεφασμένος ἄν εἶην = ὅτι θὰ φαينόμευν, θὰ δειχνόμευν. εἶ σε νοσφίζομαι (ὑπόθ. καθ' ὄριστ. ἀντί εὐκτ.) = ἄν σέ ἀπομακρύνω ἀπὸ ἐμένα, ἄν σέ ἐγκαταλείπω. ἐν πόνοισιν = μέσα στὰ βάσανα, μέσα στὶς βαριές δοκιμασίες. ὅς τ' οὖρησας ἀναφ. αἰτιολ. πρότ. ἀλύω καὶ ἀλύω = εἶμαι ταραγμένος ἀπὸ λύπη, εἶμαι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ μου. οὐρίζω (ἀπὸ τὸ οὖρος = οὖριος ἄνεμος) = φέρνω σέ οὖριο ἄνεμο, διευθύνω καλά. κατ' ὀρθὸν = αἰσίως, ἀσφαλῶς. εὐπομπος ἔχει ἐνεργ. σημ. = καλὸς ὀδηγός, κυβερνήτης (ἐδῶ ὁ χορός προσπαθεῖ νὰ καταπραῖνει τὸν Οἰδίποδα καὶ νὰ στρέψει τὴν προσοχή του στὴ σωτηρία τῆς πόλεως).

Πραγματικές. – Ἄλιον Οἱ ἀρχαῖοι στοὺς ὄρκους τους ἐπικαλοῦνταν συνήθως τρεῖς θεοὺς, τὸ Δία, τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα· γι' αὐτὸ στὸν Ὅμηρο συχνά ἀπαντᾶμε τό: **αἶ γὰρ Ζεῦ τε Πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἀπολλων**· ἐδῶ ἐπικαλεῖται τὸν Ἥλιο ποῦ ἐποπτεῖ καὶ γνωρίζει τὰ πάντα, ἐπειδὴ καὶ ὁ χορός ἐξωτερικεῖ ἐνδόμυχη (ἐσωτερική) ψυχικὴ διάθεση. τοῖς πάλαι κακοῖς Αὐτὰ εἶναι ὁ λοιμὸς καὶ οἱ προερχόμενες ἀπὸ αὐτὸν συμφορές τῆς πόλεως.

ΤΡΙΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (698–862)

α') 698–725

Λεξιλογικές. – κάμῃ ὅπως γνωρίζουν καὶ οἱ ἄλλοι πολῖτες. ὅτου Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ποτέ πράγματος = γιά ποιά άραγε αίτία. **μῆνιν στήσας ἔχεις** = ἔχεις ὀργιστεῖ. **Κρέοντος** (ἡ γεν. ἀπό τό λεκτ. **ἔρω**) = γιά τόν Κρέοντα, γιά τήν ὀργή κατά τοῦ Κρέοντα. **οἷα βεβουλευκῶς ἔχει καί εἰ σαφῶς ἔρεις** πλάγαι ἐρωτ. προτ. **ἐγκαλῶν (Κρέοντι) τὸ νεῖκος** (τήν αίτία τῆς φιλονικίας) = (γιά νά ἰδῶ ἂν ἀκριβῶς θά ἐξηγήσεις τό πρᾶγμα) ἀποδίδοντας τήν αίτία τῆς φιλονικίας στόν Κρέοντα. **καθεστάναι** = εἶναι. **αὐτὸς ξυνειδῶς** (ἐνν. τό ρῆμα **φῆσι**) = ἀπό προσωπική ἀντίληψη. **μὲν οὖν** = ἀντιθέτως, ἀλλά (ἐνν. ἀπό τά προηγούμενα: ὄχι μόνο δέν εἶπε, ἂν γνωρίζει ἀπό προσωπική ἀντίληψη...ἀλλά καί). **εἰσπέμψας** = ἀφοῦ ἀπέστειλε ἀπό μέρους τοῦ πρὸς ἐκπλήρωση τοῦ σκοποῦ του. **κακοῦργον** μέ τή σημ. τοῦ ἀπατηλοῦ. **τό γ' εἰς ἑαυτὸν** προσδιορ. ἀναφορᾶς. **ἐλευθεροὶ στόμα πᾶν** (κατηγορ.) = παρουσιάζει τό στόμα του τελείως ἐλεύθερο (καθαρό) ἀπό τήν κατηγορία. **οὐδὲν βρότειον** = κανένας ἄνθρωπος. **μαντ. τέχνη**. γεν. μεριστ. **σημεῖα** = ἀποδείξεις. **γάρ** διασαφ. **ἦξοι μοῖρα αὐτὸν θανεῖν** = θά ἔλθει μοῖρα (θά εἶναι μοιραῖο, θά συμβεῖ νά...). **γένεοιτο** εὐκτ. τοῦ πλαγ. λόγου. **καὶ τὸν μὲν** = ἂν καί αὐτόν. **ὥσπερ γ' ἡ φάτις (ἔστι)** = ὅπως βέβαια εἶναι ἡ φήμη, ὅπως λέγουν. **ἐν τριπλαῖς ἀμαξιτοῖς** (ἐνν. ὁδοῖς) = στή συνάντηση τριῶν ἀμαξιτῶν δρόμων, στά τρίστορατα. **βλάστας** = τή γέννηση. **διέχω** = διαχωρίζω. **οὐ διέσχον καὶ** ἀντί καθ' ὑπόταξη ἔθεσε σύντ. κατά παρόταξη. **ἐνζεύγνυμι** = συνδέω. **ἄβατον ὄρος** ἐνν. τόν Κιθαιρώνα. **κάνταυθα** = καί στήν προκειμένη περίπτωση (δηλ. τοῦ παιδιοῦ πού χάθηκε μέ τέτοιο τρόπο). **ἀνώ καὶ ἀνύτω** = κατορθώνω. **διορίζω** = καθορίζω. **τοιαῦτα** τοῦτο λέγει μέ κάποια περιφρόνηση. **ὦν** = γι' αὐτές τίς φήμες. **ἐντρέπομαί πινος** = φροντίζω γιά κάτι.

Πραγματικές. – **οὐδὲν βρότειον μαντικῆς ἔχον τέχνης** Προσπαθεῖ μέ αὐτά νά ταπεινώσει τίς μαντεῖες τοῦ Τειρεσία. **λησται** Ἐναφέρονται πολλοὶ ληστές, γιατί ὁ δραπέτης ἀκόλουθος τοῦ Λαῖου εἶχε ἀναφέρει πολλούς, εἴτε ἐπειδή πλανήθηκε ἀπό τό φόβο εἴτε γιά νά δικαιολογήσει τή φυγή του. **τριπλαῖς ἀμαξιτοῖς** Στό ἄκουσμα αὐτῶν ὁ Οἰδίποδας ταράχθηκε, γιατί θυμήθηκε τόν τόπο, ὅπου φόνευσε ἄνθρωπο καί, ὡς ἦταν ἐπόμενο, τοῦ μπῆξαν, κατά τή λαϊκή ἔκφραση, ψῆλλοι στ' αὐτιά, ἀπό τή στιγμή πού ἄκουσε αὐτό. Ἔτσι ἐδῶ ἔχουμε περιπέτεια. **ἐνζεύξας ἄρθρα ποδοῖν** Ὁ Λάιος, γιά νά κρεμάσει τό

νήπιο, τρύπησε και τὰ δύο τὰ πόδια του ανάμεσα στα σφυρά και τούς τένοντες, όπου σχηματίστηκε **οἶδημα** (= πρήξιμο), από τό οποίο προήλθε και τό ὄνομα Οἰδίπους. Μιλᾷ ἐπιτηδες ἀορίστως **ἐνζεύξας ἄρθρα**, γιά νά μήν ὑποπτευθεῖ ὁ Οἰδίποδας γιά τόν ἑαυτό του· ἄλλωστε ὁ Οἰδίποδας ἄκουσε τό κεραυνοβόλο γι' αὐτόν **ἐν τριπλαῖς ἀμαξιτοῖς** και ἔχει καταληφθεῖ ἀπό τούτη τή σκέψη, ὥστε δέν προσέχει πιά στούς κατοπινούς λόγους τῆς Ἰοκάστης.

6') 726–833

Λεξιλογικές. – **πλάνημα ψυχῆς** = σύγχυση ψυχῆς. **ἀνακίνησις φρενῶν** = ταραχή τοῦ νοῦ. **στραφεῖς** = ἀφού ταραχτήκε, συγκινήθηκε· ἡ σειρά τῶν λέξε·: **λέγεις τοῦθ', ὑπό ποίας μερίμνης στραφεῖς; ἔδοξ' ἀκούσαι** = μοῦ φάνηκε πῶς ἄκουσα (εἶναι τόσο φοβερό, ὥστε δέ θέλει νά πιστέψει ὅ,τι ἄκουσε· ἐννοεῖ τό ἄκουσμα: **ἐν τριπλαῖς ἀμαξιτοῖς**). **ἠυδάτο γάρ** ναί, εἶναι ἀλήθεια τοῦτο, ἐπειδή λέγονταν τοῦτα. **τόδε πάθος** = αὐτό ἐδῶ τό συμβάν (τοῦ θανάτου τοῦ Λαῖου). **σχιστή** = χωρισμένη, σχισμένη (ἀπό ἄλλη ὁδó), ὥστε νά σχηματιστεῖ τρίστορο. **Δελφῶν** ἐνν. και σ' αὐτό ἡ προθ. ἀπό. **τοῖσδε** (δοτ. ἀναφορᾶς) = σχετικά μέ τὰ γεγονότα αὐτά ἐδῶ, ἀφού ἔγινε αὐτή ἡ πράξη, γιά τήν ὁποία τώρα μιλάς. **ἐξέρχομαι** = παρέρχομαι. **ἐκηρύχθη** = ἔγινε γνωστό. **σχεδόν τι** = λίγο περίπου. **τί δ' ἐστί σοι τοῦτ' Οἰδίπους, ἐνθύμιον;** ἀλλά γιατί τοῦτο, Οἰδίποδα, σοῦ προξενεῖ βάρος (ἀνησυχία) στήν ψυχή; **Λαῖιον** προληπτικῶς ἀντί: **τίνα φύσιν Λαῖος.** **φύσις** = ἐξωτερική μορφή, τό παράστημα· τοῦτο λέγεται και **φυή**. **ἀκμή ἥβης** = ἀκμή τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. **μέγας** = μεγαλόσωμος. **χνοάζω** = θγάζω τό πρῶτο χνούδι μουστακιου ἢ γένειου, ἐδῶ = θγάζω τίς πρῶτες λευκές τρίχες. **λευκανθές** κατά πρόληψη = ὥστε ἔγινε λευκανθισμένο, ὥστε εἶχε λευκές τρίχες. **ἀποστατῶ** = ἀπέχω· τοῦτο ἦταν μία σοβαρή ἀπόδειξη, ὅτι αὐτός πού φονεύτηκε ἦταν ὁ πατέρας του, ἀφού μοιάζαν πολύ μεταξύ τους· αὐτό βέβαια δέν ἦταν δυνατό νά ὑποπτευθεῖ ὁ Οἰδίποδας, ἀλλά ταραίζεται ὑπερβολικά και ἀναφωνεῖ **οἶμοι**, γιατί αὐτός πού περιγράφεται ἀπό τήν Ἰοκάστη μοιάζει μέ ἐκεῖνον, πού θυμᾶται ὅτι φόνευσε... **οὐκ εἰδέναι** = ὅτι δέν ἀντιλαμβανόμενον, ὅτι δέ νοοῦσα· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἔοικα οὐκ εἰδέναι προβάλλων ἀρτίως ἑμαυτόν εἰς ἀράς δεινάς.** **ὀκνῶ** = αἰσθάνομαι φόβο. **ἀποσκοπῶ** =

προσβλέπω. **δεινῶς ἄθυμῶ** = ὑπερβολικά φοβάμαι. **μὴ θλέπων ὁ μάντης ἢ ἀναίρει** μέ τά ἐδῶ λεγόμενα τά ὅσα εἰπώθηκαν στό στίχο 371: **τυφλὸς τά τ' ὤτα...** **ἐξείπη**ς (τοῦ ρήμ. **ἐξαγορεύω**) = διαλευκάνεις. **θαίως** = μικρός, λίγος· ἐδῶ σημ.: μέ λίγη συνοδεία, μόνος. **λοχίτης** = σύντροφος, ἀκόλουθος. **οἶα** = ὅπως. **ἀπήνη** = ἄμαξα. **μία** καί ὄχι ἄλλες γιά τούς ἀκολούθους τοῦ βασιλιᾶ ἢ τή μεταφορά σκευῶν κτλ. **διαφανῆ** = ἰδοφάνερα. **οἰκεῦς** οἰκιακός δοῦλος, ὁ δοῦλος πού γεννήθηκε στό σπίτι (κατ' ἀντίθεση μέ ἐκείνον πού ἀγοράστηκε). **ἀφ' οὗ** = ἀφότου. **κράτη σέ τε** σχῆμα ὑπερβατόν = **σέ τὸν ἔχοντα κράτη Λαίον τε ὀλωλότα**. **νομαί** = τόποι βοσκῆς· ἢ ἐπὶ προθ. ἀρμόζει καί στούς ἀγρούς καί στίς βοσκές. **ὡς πλείστον εἶη τοῦδ' ἄσπιτος** (ἐνεργητ. διαθ.) **ἄσπεως** = γιά νά εἶναι ὅσο τό δυνατό περισσότερο μακριά ἀπό τό νά βλέπει αὐτή τήν πόλη. **οἶα** σάν (ὅσο ἀξίζει ἕνας δοῦλος, γιά νά γίνεται λόγος γι' αὐτόν). **πῶς ἂν μόλοι** = πῶς μπορεῖ νά ἔλθει (σημ. ζοηρή ἐπιθυμία), ἄς ἔλθει. **πάρεστιν** = εἶναι παρών, ἀμέσως θά ἔλθει. **ἐμαυτὸν** πρόληψη, καθόσον τό ἀντικείμενο τῆς δευτερεύουσας προτάσεως **μὴ εἰρηκῶς ὦ**, ἢ ὁποῖα ἐξυπακούεται ἀπό τήν παθητικά ἐκφρασμένη **μὴ εἰρημέν' ἢ μοι**, κεῖται ὡς ἀντικείμ. ἢ ἀναγκαστικό αἶτιο τῆς κυρίας **δέδοικα**. **ἴξεται (ἰκνοῦμαι) τὰ ἐν σοὶ** τίς στενοχώριες τῆς ψυχῆς σου (ἐκείνοι πού σέ στενοχωροῦν). **κού (φόβος ἐστὶ) μὴ στερηθῆς** (ἐνν. τοῦ **μαθεῖν**). **ἐλπίδων**=κακῶν φόβων. **ἐμοῦ θεβῆτος (θεβηκότος)**. **τῷ** = τίνι. **μειζονι** = σέ ἀξιότερο. **διά τύχης τοιαῦδ' ἰών** = ὅταν πέρασα τέτοια δυστυχία, ὅταν κατάντησα σέ τέτοια δυστυχία. **Δωρίς** καταγομένη ἀπό τή Δωρίδα. **ἄγομαι** = νομίζομαι, θεωροῦμαι. **μέγιστος** = αὐτός πού κατέχει ἐπισημότατη θέση, ἐπισημότατος, σπουδιατότατος. **τύχη** = τυχαῖο ἐπεισόδιο. **ἐπέστη** = παρουσιάστηκε γιά δυστυχία μου. **ἀξία - ἀξία** σχῆμα ὁμοιοτέλετον. **σπουδῆς** = τῆς προσοχῆς μου, τοῦ ζήλου μέ τόν ὁποῖο τήν ἐξέτασα (ἐπειδή ὀφειλόταν στή μέθη αὐτοῦ πού εἶπε). **ὑπερπίμπλαμαι** (συντάσσεται μέ γεν., ἐνν. **οἴνου**)=γεμίζομαι ὡς ἐπάνω. **μέθη**=ἐξαιτίας τῆς μέθης του. **ἐν δειπνοῖς** ποιητικῶς ὁ πληθ. ἀντί ἐνικοῦ. **παρ' οἴνω**=κατά τή διάρκεια οἰνοποσίας (πού ἐπακολουθεῖ τό συμπόσιο)· μέ τά πολλά συνάνημα **ἐν δειπνοῖς, μέθη, παρ' οἴνω** ὁ Οἰδίποδας θέλει νά δηλώσει τό ἀνυπόστατο αὐτοῦ πού εἰπώθηκε ἀπό τό μεθυσομένο νέο. **πλαστός** = νόθος. **βαρύνομαι** = δυσφορῶ. **τήν οὐσαν** = τήν παρούσα, τήν ἡμέρα

εκείνη. **κατέσχον** (ένν. έμαυτόν) = κρατήθηκα. **έλέγχω** ζητῶ νά μά-
 θω, ζητῶ έξηγήσεις. **μεθίημι** = απερίσκεπτα εκφράζομαι. **τά μέν**
κείνοιιν έτερπόμην = εύχαριστιόμουν γιά τή στάση εκείνων (δηλ.
 γιατί έβλεπα ότι άγανακτοῦσαν οί γονεΐς μου γιά τήν προσβολή πού
 μου έγινε). **κνίζω** = ξύνω, γαργαλίζω, καί μεταφ. από τόν έρωτα =
 έρεθίζω, ένοχλῶ, πειράζω. **ύφείρπε (με)** = εΐσχωροῦσε θατιά στήν
 ψυχή μου. **ών ικόμην = εκείνων, ᾶ** (αΐτ. τοῦ σκοποῦ) = γιά τά όποια
 έφτασα. **ᾶπμον** (έκείνων) = χωρίς νά μέ κρίνει ᾶξιον μέ εκείνους.
προύφηνεν = φανέρωσε. **δύστηνος** = δυστυχής. **μειχθήναι** = νά
 συννευρεθῶ. (ώς) **δηλώσοιμι** = ὅτι επρόκειτο νά φέρω σέ φῶς. **ᾶτλη-**
τον όρᾶν = άφόρητο κατά τήν όψη. **έκμετροῦμα ᾶστροις** (μεταφ.
 από τή ναυτική ζωή) = ύπολογίζω μέ όδηγούς τά άστέρια (παροιμι-
 ώδης φράση, κυρίως γι' αὐτούς πού άποφεύγουν έναν τόπο). **ένθα**
μήποτ' όψοίμην άναφορ. τελ. πρότ. **τών έμών** = αὐτών πού δόθηκαν
 σ' έμένα. **κέλευθος** = όδός· ή σειρά των λέξ.: **ότε όδοιπορῶν ήν**
πέλας τήσδε κελεύθου. **παλική** = αὐτή πού σύρεται από νεαρά
 ᾶλογα. **ξυναντιάζω** = συναντῶ. **ήγεμών** = ὁ ήνίοχος, ὡς όδηγός τής
 ᾶμαξας. **πρός βίαν** = διαίως. **ήλαυνέτην** παρατατ. άποπειρατικός.
έκτρέπω = προσπαθῶ νά βγάλω από τήν όδό. **τροχηλάτης** ὁ ίδιος μέ
 τόν πιό πάνω **ήνίοχον**, τό ίδιο πρόσωπο. **δι' όργής** = μέ όργή, μέ θυμό.
παραστείχω = περνῶ κοντά. **όχους** (ποιητικῶς κατά πληθ. ᾶριθμ.) =
 τήν ᾶμαξα. **τηρῶ** = παραφ. υλάω. **καθίκετό μου διπλοΐς κέντροις** =
 μέ χτύπησε μέ ραβδί μέ δύο κέντρα. **ού μήν ίσην** (τίσιν σύστοιχ.
 αντικειμ.) **γ' έτεισεν** = ᾶλλά τό χτύπημα του δέν τό πλήρωσε μέ ίση
 τιμωρία (ένν. ᾶλλά μέ μεγαλύτερη). **συντόμως** = ᾶμέσως. **τύπτω** =
 χτυπῶ. **έκ τήσδε χειρός**· προσδ. όργ. **μέσης** (κατηγορούμ.) **άπήνης** =
 από τό μέσο τής ᾶμαξας. **έκκυλίνδεται** (ή γεν. έξαοτάται από τήν **έκ**) =
 κυλιέται έξω. **ει δε τῷ ξένω τούτῳ προσήκει Λαΐψ τι συγγενές** = έάν
 έχει κάποια συγγένεια ὁ ξένος αὐτός (πού φονεύθηκε από έμένα) μέ τό
 Λαΐο· ή δοτ. **ξένω** έξαοτάται από τό **προσήκει**, ή **Λαΐψ** από τό
συγγενές. **τουδ' άνδρός αντί έμοῦ.** **έχθροδαΐμων** = έχθρός στους
 θεούς, θεομίσητος. **όν μή ξεσσι** άναφορ. ύποθ. πρότ. **ώθειν** έξαοτάται
 από τό ρήμα **δει** πού έννοεΐται από τό **ξεσσι** κατά ζεύγμα, τό **τάδε**,
 πού εΐναι άντικ. τοῦ **προστιθείς**, επεξηγεΐται από τό **τάσδε άράς**· ή
 σειρά των λέξεων: **καί οὔτις ᾶλλος ήν ὁ τάδε τάσδ' άράς προστι-**
θείς ή έγῶ 'π' έμαυτῶ. **λέχη** τήν κλίνη, τή σύζυγο. **έν χεροΐν έμαΐν**

ὄργαν. **χραίνω** = μολύνω. **ἄρ' ἔφυν;** ἀντί τοῦ **ἄρ' οὐκ ἔφυν;** πᾶς **ἀναγνος** = ὀλότελα ἀκάθαρτος, μιασμένος. **μῆσι** = μὴ ἔστι = δὲν ἐπιτρέπεται. **ἐμβατεύω τινός** = ἐπισκέπτομαι, πατῶ τό πόδι μου σέ κάποιον τόπο. **ἦ** = εἰδεμή (δηλ. ἐάν τολμήσω νά μεταβῶ στήν πατρίδα μου). **ὀρθῶ λόγον** = μιῶ σωστά, ὀρθά· ἦ σειρά τῶν λέξεων: **ἄρ' οὐκ ἂν ὀρθοίη τις λόγον κρίνων ταῦτα** (προελθεῖν) ἐπ' ἐμοί (ἀπό) **δαίμονος τινος;** **θεῶν σέβας** = σεβαστοί θεοί. **ταύτην ἡμέραν** κατά τήν ὁποία πρόκειται νά γίνουν αὐτά. **πρόσθεν ἦ** = πρὶν ἦ. **κηλίδα ξυμφωρᾶς** = ἐπονείδιστη συμφωρά.

Πραγματικές.— **Σχισητή ὁδός ἀπό Δελφῶν καίπο Δαυλίας** Στή μικρή χαράδρα πού θροῖσεται μεταξύ τοῦ ἀπότομου ὄρους Κίρκου (Ξεροδουνιού) καί τοῦ Παρνασσού, σέ ἀπόσταση τριῶν περιῶν ὄρων ἀπό τοῦς Δελφούς, συναντιοῦνται δύο δρόμοι, ὁ δρόμος πού ὀδηγεῖ ἀπό τοῦς Δελφούς στίς Θῆβες καί ὁ δρόμος πού ὀδηγεῖ ἀπό τή Δαυλία στοῦς Δελφούς· ἔτσι διασταυρώνονται σέ αὐτό τό σημεῖο τρεῖς δρόμοι. Ἐκεῖ λοιπόν ἔγινε ἡ συνάντηση Λαΐου καί Οἰδίποδα. Κατά τήν ἐποχή τοῦ Παισανία δείχνονταν σ' ἐκεῖνο τό μέρος οἱ τάφοι τοῦ Λαΐου καί τῶν ἀκολούθων του. Σήμερα ἡ χαράδρα λέγεται Ζεμενός καί τό σημεῖο τοῦ τριστρατοῦ (τῆς τριόδου) καλεῖται σταυροδρόμι τοῦ Μέγα, γιατί ὑπάρχει καί τάφος τοῦ Μέγα, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀξιωματικός ἀπό τήν Ἀράχωβα καί ἔτεσε στό σημεῖο ἐκεῖνο σέ σύγκρουση μέ ληστές. **Κήρυξ** Ὁ βασιλιάς πάντοτε σχεδόν συνοδευόταν ἀπό κήρυκα, ὁ ὁποῖος διακρινόταν ἀπό τήν στολή καί τό κηρύκειον. **ἄποπτος ἄστεως** Ὁ δοῦλος δέν ἀνεχόταν νά βλέπει τό θρόνο τοῦ κυρίου του νά κατέχεται τώρα ἀπό τό φονιά του. Ἄλλά δέν τόλμησε νά καταγγεῖλει τήν πράξη καί ζήτησε μέ ἐπιμονή νά φύγει ἀπό τίς Θῆβες, πράγμα πού ἀπαιτοῦσε καί ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος, γιά νά θραδύνει ἡ παρουσία του. **ἀπήνης** Ἀπήνη κυρίως ἦταν τετράτροχη ἄμαξα, πού μπορούσαν νά ἀνεβοῦν καί νά καθίσουν πολλοί. **τοῦς σύμπαντας** Ὁ Οἰδίποδας νόμισε ὅτι τοῦς φόνευσε ὄλους, ἀλλά διέφυγε ἕνας καί δέν τό κατάλαβε.

πρὸς τοῦ παρόντος = ἀπὸ τὸν αὐτόπτη μάρτυρα. **τοσοῦτόν ἐστί μοι τῆς ἐλπίδος** = τόση μόνο ἐλπίδα διατηρῶ. **πεφασμένου** ἔνν. αὐτοῦ (τοῦ βοσκοῦ) = ἀλλὰ ἂν αὐτός φανερωθεῖ, ἔλθει. **προθυμία** = τὸ θάρρος, ἡ ἐλπίδα. **ταῦτ' = ταυτά. ἐκπεφευγοῖην** = θά ἤμουν ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὸ πάθος = τὸ δυστύχημα ἀπὸ τὸ φόνο, μίαισμα. **περισσὸν** = αὐτὸ πού υπερβαίνει τὸ σύνηθες, τὸ ἔκτακτο, τὸ παράδοξο. **ληστὰς** πρόληψη, ἀντί **ὡς λησταί νιν** (τὸν Λαῖον) **κατακτείνειαν. αὐτὸν = τὸν βοτήρα. ἐνέπω** = λέγω, διηγοῦμαι. **τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν** δηλ. πολλοὺς καὶ ὄχι ἓνα. Στὴ μαρτυρία αὐτῆ τοῦ βοσκοῦ ὁ Οἰδίποδας στηριζέει πάρα πολὺ μεγάλες ἐλπίδες, γιατί, καὶ ἂν ὑπῆρχε ἡ ἄμαξα καὶ ἂν ἦταν ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τοῦ φόνου τοῦ Λαῖου, ὅπως δηλώθηκε πρὶ πάντων, καὶ ἂν ἦταν ἡ μορφή, πού ἀναφέρθηκε, καὶ ἡ ἡλικία τοῦ Λαῖου, παρ' ὅλα ταῦτα ὁ Οἰδίποδας θά ἦταν ἀμέτοχος ἀπὸ τὸ φόβο, ἂν ἐξακριβωνόταν ἀπὸ τὴν μαρτυρία τοῦ βοσκοῦ ὅτι οἱ φονιάδες ἦταν πολλοὶ καὶ ὄχι ἓνας. **οἰόζωνος** = ἰμονόζωνος (ζωσμένος μόνος αὐτός γιὰ ὁδοιπορία – οἱ ὁδοιπόροι συνήθως ζώνονταν γιὰ εὐκολία κατὰ τὸ βάδισμα – μόνος ὁδοιπόρος), μόνος (τὸ **οἰόζωνος** ἀντί τοῦ ἀπλοῦ **οἰός** γιὰ δήλωση μεγαλύτερης ἐναργείας). **εἰς ἐμὲ ῥέπον ἐστίν** = σ' ἐμένα κλίνει, ἐμένα ἀφορᾷ· (μεταφορ. ἀπὸ τὸ ζυγὸ). **ὡς φανὲν ὦδε τοῦπος** = ὅτι ἔτσι φανερώθηκε (ἀπὸ τὸ βοσκό) ὁ λόγος (γιὰ πολλοὺς ληστῆς), ὅτι ἔτσι εἶπε ὁ βοσκός. **ἐκβαλεῖν πάλιν** = νὰ ἀνακαλέσει πάλι. **κἀκτρέποιτο τοῦ πρόσθεν λόγου** = καὶ σὲ περίπτωσι πού θά ἀπομακρυνόταν ἀπὸ ὅ,τι προηγουμένως εἶπε. **φανεῖ δικαίως ὀρθὸν** = θά φανερώσει, ὅπως εἶναι δίκαιο, ὅτι πραγματοποιήθηκε (ὁ φόνος τοῦ Λαῖου). **ὄν γε διεῖπε** ἀναφορ. αἰτιολ. πρῶτ. = γιατί γι' αὐτὸν καθαρὰ εἶπε· **μαντείας γ' οὐνεκα** = ἔνεκα μαντείας τουλάχιστο, ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς μαντείας. **οὔτ' ἂν τῆδ' θλέψαιμ' ἂν οὔτε τῆδ'** = οὔτε ἐδῶ θά ἔστρεφα τὴν προσοχή οὔτε ἐκεῖ, δηλ. οὔτε στοὺς λόγους (αὐτοὺς πού χρησιμοδότησε ὁ Ἀπόλλωνας) οὔτε ἐδῶ, σ' αὐτοὺς πού τελευταῖα εἰπώθηκαν ἀπὸ τὸ λειτουργό του, δηλ. τὸν Τειρεσία (ἡ Ἰοκάστη φαίνεται ἀσεβῆς στό θεό).

Πραγματικές. – καίτοι νιν οὐ κείνός γ' ὁ δύστηνος κατέκταν' ἄλλ' αὐτὸς πάροιθεν ὤλετο Σ' αὐτὰ καὶ στὰ ἀμέσως ἐπόμενα ὑπάρχει τὸ ἐξῆς δίλημμα: ἢ εἶπε τὴν ἀλήθεια ὁ Ἀπόλλωνας ἢ εἶπε ψέματα.

Ἄν ἔγινε τό πρῶτο, τοῦτο δέν εἶναι παραδεκτό, γιατί ὁ Λάιος δέ φονεύθηκε ἀπό τό γιό του (ἀφοῦ αὐτός ὁ τελευταῖος ἐκτέθηκε στό ὄρος καί πέθανε), ἄν πάλι εἶπε ψέματα, ψέματα εἶπε καί ὁ λειτουργός του στό μαντεῖο (ὁ Τειρεσίης)· καί στίς δύο περιπτώσεις ὁ Λάιος δέ φονεύθηκε ἀπό τόν Οἰδίποδα. Τό δίλημμα ὁμως εἶναι ἀναμφισβήτητα ἀστηρικτο, γιατί παίρνεται σάν βάση ὅτι τό τέκνο τοῦ Λαίου εἶχε πεθάνει, πράγμα πού δέν ἔγινε.

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (863–910)

Στροφή α' 863–872

Λεξιλογικές. – εἰ τό εἰ στούς ποιητές ἀντί τοῦ εἶθε. **φέρωντι** = ἔχοντι = ἔχειν. **τάν** = τή γνωστή σέ ὄλους. **εὔσειπτος** = σεβαστός. **λόγων τε ἔργων** = σέ λόγια καί ἔργα. **ῶν** = γιά τά ὁποῖα (λόγια καί ἔργα). **πρόκεινται** = ἔχουν ἐκτεθεῖ δημοσίως, ἀπό πρῶτα ἔχουν τεθεῖ, ἔχουν καθιερωθεῖ. **δι' οὐρανίαν αἰθέρα** = σέ στρώματα τοῦ οὐράνιου αἰθέρα. **ὑψίποδες** = ὑψηλοί, πού βρίσκονται ὑψηλά. **νιν** = αὐτούς (τούς νόμους). **θνατὰ φύσις ἀνέρων** = ἡ φύση τῶν θνητῶν ἀνθρώπων (οἱ θνητοί ἄνθρωποι). **οὐδέ μήποτε** = οὐδέποτε. **λάθα** = λήθη. **κατακοιμῶ** = δάζω κάποιον νά κοιμηθεῖ, καί μεταφορικῶς: ἀχρηστεύω. **θεός** = θεϊκή δύναμη. **γηράσκω** = χάνω τήν ἰσχύ μου, μαραζινομαί· ἀντί νά εἶπει **γηράσκων**, ἔθεσε κατά παράταξη: **οὐδέ γηράσκει**.

Ἀντιστροφή α' 873–882

Λεξιλογικές. – **ὄβρις** = ἀσέβεια, ἀλαζονεία. **φυτεύει τύρ.** = γεννᾷ τήν τυραννική ἐξουσία. **εἰ** (συντάσσεται ἐνίοτε μέ ὑποτακτική) **ὑπερπλησθῆ** = ἐάν παρακορευσεῖ. **μάταν** ματαίως, χωρίς νά κορευσεῖ. **μη' ἴπικαιρα** = ἀσύμφωνα πρὸς τόν καιρό, πρὸς τό δίκαιο = ἀκατάλληλα, ἄδिका. **μηδὲ συμφέροντα** = ἀσύμφορα. **ἄκροτάταν εἰσαναθάσα ἄκραν** = ἀφοῦ ἀνεβεῖ στήν ψηλότετη κορυφή. **ἀπότομος** = ἀπόκριμος. **ἀνάγκα** = μοιραία ἀνάγκη, ὄλεθρος· **ᾠρουσεν εἰς ἀπότομον ἀνάγκαν** = συνήθως κατακρημνίζεται αἰφνιδίως στήν ἀπόκριμη ἀδυσσο τοῦ ὄλεθρου. **οὐ ποδι χρησίμω χρήται** = δέ χρησιμοποιεῖ τό πόδι, ὥστε νά εἶναι τοῦτο εὐκολόχρηστο, ἀσφαλές, ὥστε νά πατάει στέρεα· **χρησίμω** προληπτ. κατηγ. **τὸ καλῶς ἔχον πάλαισμα** = τήν

εὐγενή πάλη, τὸν εὐγενή ἀγῶνα (τῆς πόλεως γι' ἀνεύρεση τοῦ φονιᾶ)· ἡ σειρά τῶν λέξεων: αἰτοῦμαι δὲ θεὸν μὴποτε λῦσαι τὸ καλῶς ἔχον τῇ πόλει πάλαισμα.

Στροφὴ 6' 883–897

Λεξιλογικές. – **ὑπερόπτα** = ὑπεροπτικά, περιφρονητικά. **Δίκας** γεν. ἀντικειμεν. τοῦ **ἀφόβητος** = χωρὶς νὰ φοβᾶται τῇ θεῖα δικαιοσύνη. **ἔδη δαιμόνων** = τίς ἔδρες, τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν. **κακά νιν ἔλοιτο μοῖρα** = εἶθε νὰ τὸν καταλάβει ἡ κακὴ μοῖρα. **δύσποτμος** = δυστυχής, ἀνόσιος, ἀσεβής. **χλιδᾶ** = χλιδή, αὐθάδεια, ὑπερηφάνεια. **χάριν δυσπότμου χλιδᾶς** = ἔνεκα τῆς ἀνόσιας ὑπερηφάνειας του. **εἰ μὴ** ἐπαναλαμβάνεται ἡ ὑπόθεση τοῦ τέθηκε στὴν ἀρχὴ τῆς 6' στροφῆς. **τὸ κέρδος** τὸ ἄρθρο σημ. τὸ κέρδος τοῦ ἐπιδιώκεται ἀπὸ κάποιον. **καὶ ἔρξεται** ἔνν. μπροστὰ ἀπὸ τὸ ρῆμα ἡ ὑπόθεση **εἰ μὴ** = καὶ ἂν δὲν ἀπομακρυνθεῖ. **τῶν ἀσέπτων** = τῶν ἀσεβῶν πράξεων. **ἔχομαί τιος** = ἀγγίζω κάτι. **ἄθικτα** = ἐκεῖνα ποῦ δὲν μποροῦμε νὰ ἀγγίξουμε, τὰ ἱερά· **στό ρῆμα ἔξεται** ὑπονοεῖται ἀπὸ τὰ προηγούμενα τὸ **εἰ**, ὄχι ὅμως καὶ τὸ **μὴ**. **ματάζω** (καὶ ὀρθότερο **ματάζω**, ἀπὸ τὸ **μάτην**) = φέρομαι ματαίως, ἀνόητα. **ἐν τοιοῦδε** = μέ τέτοιες συνθήκες (δηλ. ἂν δὲν τιμωροῦνται οἱ ἀσεβεῖς). **ἀρύνειν ψυχᾶς βέλη θυμοῦ** = ὥστε νὰ ἀπομακρύνει (νὰ ἀποκρούσει) ἀπὸ τὴν ψυχὴ τίς κακὲς ὁρμές τοῦ θυμοῦ. **τίμαι** = ἔντιμες. **αἱ τοιαῖδε** = οἱ τέτοιες ἀσεβεῖς πράξεις. **χορεύω** = μετέχω στοὺς (θηοσχευτικούς) χοροὺς, λατρεύω τὸ θεὸ μέ χοροῦς.

Ἀντιστροφὴ 6' 898–910

Λεξιλογικές. – **ὄμφαλὸν γᾶς** βλ. στίχο 480. **Ἄθαισι** δοτ. τοπ. = ἐν Ἄθαις = στὶς Ἀθῆς. **τάδε** = ἐννοεῖ τοὺς χρησιμοποιεῖ καὶ τὰ ἀποτελεσματοπά τους. **χειρόδεικτος** = αὐτὸς ποῦ δείχνεται μέ τὰ δάκτυλα τοῦ χειροῦ, ὀλοφάνερος. **εἴπερ ὄρθ' ἀκούεις** = ἐάν θεβαίως ὀρθῶς ὀνομάζεσαι. **πάντ' ἀνάσσων = ὡς ὦν παντάναξ** = σὺ ὁ ὅποιος ἐξουσιάζεις τὰ πάντα (χορησιμ. ὡς κατηγορ. τοῦ ὑποκειμ. τοῦ **ὄρθ' ἀκούεις**). **μὴ λάθοι** ὑποκ. ἡ ἀσέβεια πρὸς τὸ θεῖο ἢ τὸ προηγ. **τάδε. σὲ τάν τε ἀρχάν ἀθάνατον** (ἡ ιδιότητα **ἀρχάν** προστέθηκε στό ὄλον **σὲ**) = εἶθε

νά μή διαφύγει τήν προσοχή σου καί τήν αιώνια ἀθάνατη ἐξουσία σου. **ἔξαιρῶ** = ἔξαφανίζω, δέ δέχομαι ὡς ἔγκυρα. **ἔξαιρουσιν** οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά ὁ χορός ἐννοεῖ τήν Ἰοκάστη. **φθίνοντα Λαΐου θέσφατα** = τά σχετικά μέ τό Λαΐο μαντεύματα, ὥστε νά χάνουν τήν ἀξία τους, ὥστε νά εἶναι ἄκυρα (τό **φθίνοντα** εἶναι κατηγ. κατά πρόληψη). **κούδαμου πραις Ἀπόλλων ἔμφανής** = καί πουθενά δέν τιμᾶται φανερά ὁ Ἀπόλλωνας (γιατί ἀμφιβάλλουν οἱ ἄνθρωποι γιά τήν ἀλήθεια τῶν χρησμῶν). **ἔρρει δέ τά θεία** = καί ἡ θρησκεία (ἡ λατρεία τοῦ θείου) ἔξαφανίζεται.

Πραγματικές. – νόμοι πρόκεινται δι' αἰθέρα τεκνωθέντες Ἐνοοῦνται οἱ ἄγραφοι καί θεῖοι νόμοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι αἰώνιοι καί ἀμετάβλητοι καί ποτέ δέ χάνουν τό κύρος τους, ἐνῶ οἱ γραπτοί, πού νομοθετήθηκαν ἀπό τοῦς ἀνθρώπους, συχνά μεταβάλλονται. Γιά τοῦς πρότους, δηλ. γιά τό θεῖο καί φυσικό δίκαιο, πού ἐδρεύει «φύσει» στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων, ὁ Σοφοκλῆς στήν Ἄντιγόνη λέγει: **οὐ γάρ τινῶν γε κάχθές, ἀλλ' αἰεί ποτε ζῆ ταῦτα, κούδεις οἶδεν, ἐξ ὅτου ἴφανη.** Ὀλυμπος Τέθηκε ποιητικῶς ἡ ἔδρα τῶν θεῶν ἀντί τῶν ἴδιων τῶν θεῶν. **οὐκέτι τὸν ἄθικτον...** Ἀναφέρει τρεῖς τόπους σχετικά μέ τή λατρεία τῶν προφητικῶν θεῶν (γιατί γιά χρησμούς πρόκειται ἐδῶ), δύο τοῦ Ἀπόλλωνα καί ἕναν τοῦ Δία. **Ἀβαῖσι** Στίς Ἀβές, πόλη τῆς Φωκίδας, ὑπῆρχε ναός καί μαντεῖο τοῦ Ἀπόλλωνα· καί στήν **Ὀλυμπία** ὑπῆρχε ἀρχαῖο μαντεῖο τοῦ Δία, ὅπου οἱ ἱερεῖς του Ἰαμίδες μάντευαν μέ ἔμπυρες θυσίες.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (911–1085)

α') 911–999

Λεξιλογικές. – **χώρας ἀνακτες** Ἡ Ἰοκάστη ἔρχεται ἀπό τή μεσιανή (μεσαία) θύρα τῶν ἀνακτόρων καί συνοδεύεται ἀπό δύο θεραπευνίδες, μέ στέφανο καί θυμιάματα στά χέρια της. **δόξα μοι παρεστάθη** = μοῦ ἤλθε ἡ ἰδέα. **στέφη** = ἱκετευτικοὶ κλάδοι. **ἐπιθυμιάματα** = θυμιάματα. **ὕψου θυμὸν αἶρει** = ξεσηκώνεται ἡ ψυχὴ του, βοίσκεται σέ ὑπερβολικὴ ψυχικὴ ταραχή, λυπάται ὑπερβολικά (μεταφ. ἀπό τά κύματα πού σηκώνονται στή θάλασσα). **οὐδ' ὀποῖ' ἀνήρ ἔννους τε-**

κράϊρεται τὰ καινὰ τοῖς πάλαι = καί δέν κρίνει σάν φρόνιμος ἄνθρωπος τή νέα μαντεία (τοῦ Τειρεσία) ἀπό τήν παλαιά (δηλ. αὐτή πού δόθηκε στό Λαίο). (ἀφοῦ λοιπόν ματαιώθηκε ὁ χρησμός πού εἶχε δοθεῖ πρό πολλοῦ στό Λαίο, εἶναι αὐτονόητο ὅτι καί τὰ σημεῖνά μαντεύματα τοῦ Τειρεσία εἶναι ψευδή. **φόβους** = πράγματα πού προσξοῦν φόβους. **ἄγχιστος** (ἄγχι) = πλησιέστατος (γιατί ὁ βωμός του ἦταν μπροστά ἀπό τά ἀνάκτορα). **κάτευγμα** (ἀπό τό **κατεύχομαι**) = ἀφιέρωμα. **λύσις** = ἀπαλλαγή τοῦ Οἰδίποδα ἀπό τούς φόβους του γιά τό ἔγκλημα πού ἔγινε. **εὐαγῆ** προλ. κατηγ. = **ὥστε εὐαγῆ γενέσθαι τόν Οἰδίποδα**, ὥστε νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν κατηγορία πού τοῦ ἀπέδωσαν. **ὡς κυβερνήτην νεῶς** = **ὡς ὀκνοῦσιν οἱ ναῦται βλέποντες ἐκπεπληγμένον τόν κυβερνήτην νεῶς**. ἄρ ἂν μάθοιμι σ' αὐτά ὑπάσχει παράκληση (οἱ τρεῖς κατά σειρά στίχοι 924, 925 καί 926 λήγουν στήν αὐτή συλλαβή). **αὐτόν εἶπατε τό αὐτόν** τέθηκε κατά πρόληψη, ἀντί: **εἶπατε, ὅπου αὐτός ἐστίν**. **γυνή δέ...** ἡ κανον. σειρά τῶν λέξεων: **γυνή δέ μήτηρ τῶν κείνου τέκνων ἐστίν ἦδε** οἱ λέξεις **γυνή μήτηρ** ἢ μιὰ μετά τήν ἄλλη φανερόνουν τήν ἀληθινή σχέση τοῦ Οἰδίποδα μέ αὐτή. **ὄλβιος** = εὐτυχής. **παντελής δάμαρ** = τέλεια ἀπό κάθε ἀποψη σύζυγος. **αὐτως** = ὡσαύτως, ἔνν. **εἴης**. **ἄξιος εἶ** ἔνν. **τοῦ ὄλβιος εἶναι**: **εὐέπεια** = καλή εὐχή. **ὅτου χρῆζων ἀφίξει** πλάγ. ἐρωτ. πρότ. = γιά ποιοῦ πράγματος τήν ἀνάγκη ἦλθες, γιά ποιὰ ἀνάγκη ἦλθες; **χῶ τι καί ὅ,τι. πρὸς τίνος δ' ἀφιγμένος;** ἔνν. **ἀγαθὰ θέλεις σημήναι;** **ἐκ τῆς Κορίνθου** ἀντί νά ἀπαντήσῃ ἀπό ποιόν ἦλθε, ἀναφέρει τόν τόπο ἀπ' ὅπου ἦλθε, ἐπειδή ἦλθε μόνος του, χωρίς νά ἀποσταλεῖ ἀπό ἄλλον. **τό δ' ἔπος αἰτιατ.** τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς **ἦδοιο – ἀσχάλλοις** ἔνν. **τούτω** = **τῷ ἔπει** ὁ ἂν ἀνήκει καί στίς δύο εὐκτικές. **ἀσχάλλω** = λυποῦμαι. **διπλῆν δύναμιν** = **διπλῆν ἐνέργειαν τοῦ ἦδεσθαι καί ἀσχάλλειν**, δηλ. χαρᾶς καί λύπης. **Ἰσθμίας** = Κορινθίας. **ἴστημι** = ἀνακηρύσσω, ἀπό τή φράση **στήσουσι τύραννον** φανερόνεται ὅτι ὁ Οἰδίποδας δέν ἦταν νόμιμος κληρονόμος τοῦ θρόνου τῆς Κορινθίας. **ἐγκρατῆς ἐπι** = εἶναι πλέον στό κράτος, στήν ἐξουσία. **οὐ δήτα** (ἔνν. **ἐγκρατῆς ἐπι**) τοῦτο λέγεται ἀπό ἄνθρωπο τοῦ λαοῦ μέ κάποια δημόδη χαριτολογία, δηλ. δέν ἐξουσιάζει, ἀλλά ἐξουσιάζεται ἀπό τό θάνατο. **ἀξιῶ θανεῖν** = ἀπαιτῶ νά θανατωθῶ (ὅπως πολλές φορές λέγει ὁ λαός γιά διαβεβαίωση: νά μοῦ κόψουν τό κεφάλι, νά πεθάνω). **ὦ πρόσοπλε** ἀποστέλλει μιὰ ἀπό τίς θεοπρατινίδες γιά

νά αναγγείλει καί νά καλέσει τόν Οιδίποδα. **ἴν' ἔστῃ** = ποῦ εἴστε. **τοῦτον Οιδίποδος...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: **τοῦτον τόν ἄνδρα Οιδίποδος πάλαι ἔφευγε, τρέμων, μὴ κτάνοι (αὐτόν).** πρὸς τῆς τύχης = ἀπό φυσικό θάνατο. **τοῦδε** τοῦ Οιδίποδα, ὁ ὁποῖος τῇ στιγμῇ αὐτῇ ἐσχόταν ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα. **ἐκπέμπομαι** = στέλνω καί προσκαλῶ ἔξω. **ἴν' ἦκει** = ποῦ κατάντησαν. **τὰ σεμνά** εἰρων. **ἀγγελῶν** τί μετοχὴ εἶναι: **σημήνας γενοῦ** περιφρ. = **σήμνον** = ἀνάγγειλε. **θανάσιμον βεβηκότα** = ὅτι ἀπῆλθε στό θάνατο, ὅτι πέθανε. **δόλοισιν** = μέ δολοφονία. μέ ἐπιβουλή δολοφονική. **ἡ ξυναλλαγῇ νόσου;** ἡ ἀπό μεσολάβηση νόσου, ἡ ἀπό ἀσθένεια; **ομικρὰ ῥοπή** = πολύ μικρὴ, ἀσημαντὴ ἀφορμὴ (**ῥοπή** = κλίση· ἡ μεταφ. ἀπὸ τό ζυγῶ). **εὐνάζω** = οἰχῶ στήν κλίνη (εὐνή), καταβάλλω. **συμμετροῦμαι** βλ. στίχο 73. **συμμετρούμενος τῷ μακρῷ χρόνῳ** = σύμφωνα μέ τῇ μακρᾷ ἡλικία του, σύμφωνα μέ τὰ βαθιὰ γερατειά του. **πυθόμαντις ἐστία** = ἡ μαντικὴ ἐστία τῆς Πυθοῦς (προσωποπ.). **κλάζω** = κρώζω, κράζω. **τοὺς ἄνω** (στόν ἄερα) **κλάζοντας ὄρνεις** περιφρονητικά μιλάει γιὰ τοὺς λόγους τοῦ Τειρεσία. **ὧν ὑφηγητῶν (ὄντων)** = κατὰ τίς ὁδηγίες (τῆν **ὑφήγησιν**) τῶν ὁποίων. **κεῦθει** ἔχει παθ. σημ. = κρύβεται, ἔχει ταφεῖ. **ἄψαυστος** (ἐνεργ.) **ἐγγους** = χωρὶς νά ἀγγίξω δόρου ἢ ξίφος. **εἴ τι μὴ** = ἐκτός ἂν ἴσως. **τῶμῳ πόθῳ** ἀντί: **τῷ πόθῳ ἐμοῦ** = ἐξαιτίας τοῦ πόθου του γιὰ μένα. **οὕτω** = μέ τέτοιους ὅρους. **ἂν θανῶν εἴη** = **θάνοι** (ἀντί ὄριστ.). **τὰ δ' οὖν** = ὁπωσδήποτε ὁμως. **θεσπίσματα** = χρησμός. **τὰ παρόντα** τὰ ὁποῖα τώρα μᾶς ἐμβάλλουν σέ σκέψεις, σέ φόβους. **συλλαβῶν** = ἀφοῦ πῆρε μαζί του. **ἄξια** (κατηγορ.) **οὐδενός** = χωρὶς κανένα κύρος. **παράγομαι** = παρασύρομαι. **εἰς θυμὸν βάλλω** = θυμᾶμαι, βάζω στό νοῦ μου. **τὸ λέχος τῆς μητρὸς** = τό γάμο μέ τῇ μητέρα μου. **ψ τὰ τῆς τύχης κρατεῖ** = στό βίο τοῦ ὁποῖου ἐπικρατεῖ ἡ τύχη (ἡ τυφλὴ τύχη καί ὄχι ἡ θεὰ Τύχη, ἡ ὁποῖα πιστευόταν ἀπὸ ὄλους)· ἐδῶ μιλάει γενικά καί μόνο πιό κάτω, στό στίχο 980, εἰδικεύει γιὰ τόν Οιδίποδα: **σὺ δ'...** **πρόνοια δ' οὐδενός σαφῆς** = καί δέν ὑπάρχει γιὰ τίποτε ἀλάθητη πρόγνωση. **εἰκῆ** = ὅπως τύχει, ἀπερίσκεπτα· αὐτὰ καί τὰ πιό κάτω λέγει ἡ Ἰοκάστη γιὰ παρηγοριά τοῦ Οιδίποδα. **εἰς τὰ νυμφεύματα** (προσδιορ. ἀναφορ.) = ἀναφορικά μέ τό γάμο μέ τῇ μητέρα σου. **ἀλλ' ὅτῳ ταῦτα παρ' οὐδέν ἐστι** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.) = ἀλλὰ ἂν κάποιος δέ δίνει καμιὰ σημασία σ' αὐτά. **ῥᾶστα** = εὐκολότατα, χωρὶς καμιὰ ἀπόλυτα λύπη. **μέγας ὀφθαλμὸς**

= ισχυρός οδηγός, τρανή απόδειξη. **ξυνήμι** = έννοω. **τῆς ζώσης γεν.** ύποκ. = ἡ ζωντανή. **καὶ ὑπὲρ ποίας γυν.** καὶ γιὰ ποιά γυναίκα (ἀναγκ. αἴτιο.). **τί ἐκείνης = τί πρᾶγμα ἐκείνης. ἢ ρητόν;** ἄραγε δύναται νά ἀνακοινωθεῖ; **τό τε πατρῶον...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἐλεῖν τε τὸ πατρῶον αἷμα ταῖς ἐμαῖς χερσί** = καὶ νά φονεύσω τὸν πατέρα μου μέ τά ἴδια μου τά χέρια. **ἐξ ἐμοῦ ἀντί: ὑπ' ἐμοῦ. εὐτυχῶς** γιατί, μέ τό νά μή μεταβεῖ στήν Κόρινθο ἀλλά στίς Θῆβες, ἀπέφυγε τοὺς κινδύνους τῶν ἐγκλημάτων πρὸς τοὺς γονεῖς του καὶ βρῆκε τήν εὐτυχία, ἀφοῦ ἔγινε βασιλιάς τῶν Θηβῶν· (τραγική εἰρωνεία, γιατί αὐτό ἀκριβῶς ἐπέφερε τὸν ὄλεθρό του). **ἀλλ' ὅμως ἡδιστον** = ἀλλά ὅμως ἦταν πάρα πολύ εὐχάριστο (π.χ. τό «οὐδὲν γλύκιον ἤς πατριδος οὐδὲ τοκήων», Ὁ δ ὑ σ σ ε ι α ι 34).

6') 1000–1085

Λεξιλογικές. – ἡ γὰρ τάδ' ὀκνῶν ἦοθα ἀπόπτολις; ἀλήθεια λοιπὸν βρισκόσουν μακριά τῆς πατρίδας σου, εἰτειδὴ φοβόσουν αὐτὰ ἐδῶ; **πατρός τε χρῆζων** ἐκτός ἀπὸ τό λόγο, πού ἐξέθεσα, καὶ γιατί ἐπιθυμοῦσα... **τί δῆτ' ἐγῶ οὐχὶ ἐξελευσάμην σε** = γιατί λοιπὸν δέ σέ ἀπάλλαξα ἀμέσως, τί κάθομα καὶ δέ σέ ἀπαλλάσσω ἀμέσως, μπορῶ ἀμέσως νά σέ ἀπαλλάξω. **χάριν** = ἀνταμοιβή, δῶρο. **τοῦτ' ἀφικόμην** = πρὸς τό σκοπὸ αὐτό... **πρὸς δόμους** ἐνν. στήν Κόρινθο. **εὐ πράττω πι** = εὐτυχῶ κάπως, λαδαίνω κάποια εὐεργεσία. **ὀμοῦ** ἀντί: **ὀμόσε** = σ' αὐτὸ τό μέρος. **φυτεύσασιν** ἐνν. ἐδῶ τῆ μητέρα, ἐνῶ ἡ λέξι λέγεται μᾶλλον γιὰ τὸν πατέρα. **εἰ τῶνδε φεύγεις οὐνεκα** = ἐάν γι' αὐτὰ τά αἴτια (τά ὅποια ἀναφέρθηκαν πιο πάνω) ἀποφεύγεις, **μὴ ἐξέλθῃ σαφῆς** = μήπως ἀποδειχτεῖ (δγεῖ) ἀληθής. **μίασμα τῶν φυτευσάντων** (γεν. ὑποκ.) μόλνομα ἀπὸ τοὺς γονεῖς. **τοῦτ' αὐτό, τοῦτο** ἢ ἐπανάληψη τοῦ **τοῦτο** γιὰ νά δηλώσει τὴ μεγάλη προσδοκία τοῦ Οἰδίποδα γιὰ ἐκεῖνο πού εἰπώθηκε ἀπὸ τὸν ἀγγελιοφόρο. **οὐδὲν πρὸς δίκης καθόλου δίκαια. πῶς δ' οὐχί;** ἐνν. **πρὸς δίκης τρέμω;** γεννητῆς = ὁ γονιός, ἐνῶ **γεννήτης** = ἐκεῖνος πού ἀνήκει στὸ αὐτὸ γένος. **οὐοῦνεκα** = γιατί οὐδὲν ἐν γένει σοι ἦν = καμία συγγένεια δέν εἶχε μ' ἐσένα. **οὐ μᾶλλον οὐδὲν** ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀρνηση πού προηγήθηκε γιὰ μεγαλύτερη ἐμφαση. **τοῦ δ' ἀνδρός** (= ἐμοῦ) **ἀλλ' ἴσον** = δέ σέ

γέννησε περισσότερο από ἐμένα, ἀλλά ἐξ ἴσου, δηλ. τόσο εἶναι πατέρας σου ὁ Πόλυβος, ὅσο καί ἐγώ (αὐτό εἶναι ἀπό τίς συνηθισμένες εὐφρολογίες τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ). ἐξ ἴσου ἔνν. τό ἐξέφυσε. τῷ μηδενί (ἔνν. ὄντι) = τῷ μὴ φύσαντι. ἐγένετο = ἐγέννησε. ἀντί τοῦ δὴ παῖδά μ' ὠνομάζετο; γιὰ ποιό λόγο λοιπόν μέ δνόμαζε σάν δικό του παιδί; λαθὼν αἰτιολ. μετ. καθ' = καί εἶτα = καί μολαταῦτα. ὦδε μέγα = πόσο πολύ. στέργω = ἀγαπῶ. ἀπ' ἄλλης χειρὸς ἔνν. ἢ ἐναντιωμ. μετ. λαθὼν. ἐκπείθω = πειθαναγκάζω. ἐμπολάω = ἰαγοράζω. δίδως ἴστορ. ἐνεστ. ναπαῖαι πτυχαὶ = δασώδεις χαράδρες. ἐπιστατῶ = εἶμαι βοσκός (στά ποιμνία), γιὰτί ὁ ποιμένας λεγόταν καί ἐπιστάτης. ἐπί θητεία = μέ ἐμισθη ὑπηρεσία· θῆς λεγόταν ὁ ἐλεύθερος ἐργάτης πού ὑπηρετοῦσε μέ μισθό (ὑποτίθεται ὅτι εἶναι τοῦ Πολύβου, ἀφοῦ σ' αὐτόν παρέδωσε τό ἔκθετο). σοῦ δὲ σωτήρ γε = (ναί ὑπρέτης, σάν περιπλανώμενος μισθωτός ἐργάτης), ἀλλά σωτήρας σου βέβαια (λέγει αὐτό μέ κάποια ὑπερηφάνεια). τί ἄλλος ἴσχοντα; ἀπό ποιό κακό ἔπασχα; (κάνει τήν ἐρώτηση αὐτή ὁ Οἰδίποδας, ἐπειδή ἄκουσε τή λέξη σωτήρ, δηλ. ἀπό τί κακό μέ ἔσωσες;) μαρτυρήσαν ἄν = μποροῦν νά μαρτυρήσουν, νά τό ἀποδείξουν (ὅτι ἐν κακοῖς ὄντα σέ ἔλαβον). ποδῶν ἄρθρα τὰ σά = τὰ ἄρθρα τῶν σῶν ποδῶν. τί τοῦτ' ἀρχαῖον ἐννέπεις κακόν; τί ἔστι τοῦτο τὸ ἀρχαῖον κακόν, ὁ ἐννέπεις; διάτορος = διατρουπημένος. ἀκμαὶ ποδοῖν = οἱ ἔσοχες τῶν ἀστραγάλων, τὰ σφυρά. δεινόν γ' ὄνειδος σπαργάνων ἀνειλόμην = φοβερὴ πράγματι ντροπὴ πῆρα ἀπὸ τή νηπιακὴ μου ἡλικία (κατὰ τήν ὁποία γίνεται τό σπαργάνωμα τῶν παιδιῶν). ἐκ τύχης ταύτης = ἀπὸ τό γεγονός αὐτό. ὅς εἶ = οἷος εἶ = ὅποιος εἶσαι (τέτοιος πού πράγματι εἶσαι, δηλ. Οἰδίπους = οἰδάω, οἰδέω καί πούς). πρὸς πατρός ἢ μητρός ἔνν. ἔπαθον τὸ πάθημα τοῦτο. λῶον φρονεῖ = καλύτερα γνωρίζει. τυχῶν ἀφοῦ βρῆκα κατὰ τύχη. οὐκ ἔνν. οὐκ ἔλαβον αὐτόν τυχῶν. τῶν Λαίου τις = κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους (ὑπρέτες) τοῦ Λαίου. δήπου = καθὼς θυμάμαι. εἴτ' οὖν ἐπ' ἀγρῶν εἶτε κἀνθάδ' εἰσιδῶν; = εἶτε γιὰτί πράγματι τὸν γνώρισε προσωπικὰ στοὺς ἀγρούς εἶτε καί ἐδῶ; σημήνατε = κάνετε μου γνωστὸ τοῦτο. καιρὸς κατάλληλη εὐκαιρία. οὐδὲν ἄλλον ἀντικ. τοῦ ἐννοούμενου ἀπαρεμφ. ἐννέπειν, τοῦ ὁποίου ὑποκ. τό: αὐτόν (τὸν ἄγγελον). τὸν ἐξ ἀγρῶν = τὸν ἐν ἀγροῖς ὄντα καί προσκληθέντα ἐξ αὐτῶν ὑπὸ σοῦ. ματεύω = ζητῶ. ἐφιέμεσθα μολεῖν ἐπιθυμοῦμε νά ἔλθει. τὸν = ὄν. τί δ' ὄντιν'

είπε πλήρης ή φράση θά ήταν: **τί δ' ἐρωτάς, ὄντιν' εἶπε. μηδὲν ἐντραπής** = νά μή φροντίζεις (νά μήν ἐνδιαφέρεσαι καθόλου). **οὐκ ἂν γένοιτο τοῦτο, ὅπως ἐγὼ οὐ φανῶ** = δέν μπορεῖ νά γίνει τοῦτο, νά μή φανερώσω ἐγώ (ὁ Οἰδίποδας φαντάζεται ὅτι ἡ Ἰοκάστη τὸν ἐμποδίζει νά βρεῖ τὸ γένος του, γιά νά μήν ἀποδειχθεῖ ἡ ταπεινή καταγωγή του). **ἄλις (εἰμί) νοσοῦσ' ἐγὼ** προσ. σύνταξη ἀντί τῆς ἀπροσ: **ἄλις ἐστὶ νοσεῖν (πάσχαιν, ὑποφέρειν) ἐμέ. τρίδουλος τρίτης μητρὸς** = δοῦλος ἀπὸ δούλη μητέρα μέχρι τρίτη γενιά. **ἐκφανῆ κακῆ** = θά ἀποκαλυφθεῖς ὅτι ἔχεις ταπεινή καταγωγή. **μῆ οὐ = ὥστε μῆ οὐ. τάδε** = ἀναζήτηση τῆς καταγωγῆς σου. **τὰ λῶστα** = τὰ ὠφελιμότετα. **τὰ λῶστα** (ἡ ἐπανάληψη αὐτοῦ ὑποδηλώνει ἀγανάκτηση) = αὐτά τὰ ὠφελιμότετα (δηλ. ἡ μὴ ἀνεύρεση τῆς καταγωγῆς μου). **πάλαι** (ἀπὸ τῆ στιγμῆ πού ἄκουσε στὴν Κόρινθο πὼς εἶναι νόθος) **δύσποτμος** = δυστυχής. **ἄξει πς** ἀποστέλλεται δεύτερος ἀγγελιοφόρος νά φέρει τὸ γρηγορότερο τὸ βοσκό, ὕστερα ἀπὸ τὸν πρῶτο (στίχος 861). **χαίρειν** = νά καμαρώνει. **προσειπεῖν** = νά προσαγορεύσω (δηλ. ὅτι εἶσαι **δύσποτμος** = δυστυχής). **ἄλλο δ' οὐποθ' ὕστερον** = μετὰ ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ Ἰοκάστη ἀτέρχεται ἀτότομα ἀπὸ τῆ μεσιανῆ πύλη στὰ ἀνάκτορα. **ἄξασα** (τοῦ ρ. **αἴσσω**) = ἀφοῦ ὄριμησε μέ σπουδῆ. **ὅπως μῆ** τὸ ὅπως μῆ μέ ὄριστ. μέλλοντος τίθεται μέ ρῆμ. φόβου σημαντ. **ἀναρρήξει** (ἀμεταβ.) = μήπως ξεσπάσουν. **σιωπῆς** ἐνν. τῆ σιωπῆ τῆς Ἰοκάστης, ἡ ὁποία ἀπέφυγε νά ἐξηγήσει τοὺς λόγους τῆς ξαφνικῆς φυγῆς της καὶ ἀρκέστηκε μόνο νά ἀναφωνήσει **ιοῦ, ioῦ. ὁποῖα χρήζει ῥηγγύτω** = ἄς ξεσπάσουν ὅσα θέλουν. **φρονῶ μέγα** = μεγαλοφρονῶ. **δυσγένεια** = ταπεινή καταγωγή. **νέμω** = θεωρῶ. **τῆς εὐ διδούσης** = αὐτῆς πού μοῦ προσφέρει εὐτυχία (ἐνν. τὴν προηγουμένη πρὸς αὐτὸν εὐνοια τῆς τύχης). **οὐκ ἀπμασθήσομα** = δέ θά προσβληθῶ. **τῆς γὰρ** = γιὰτὶ ἀπὸ αὐτῆ (τὴν τύχη). **οἱ συγγενεῖς μῆνες** = οἱ χρόνοι πού μέ συντροφεύσαν στὴ ζωῆ, πού παρακολούθησαν τὸ βίο μου ἀπὸ τῆ γέννησή μου ὡς τὰ σήμερα (ἐνν. γενικά τὸ χρόνο τῆς ζωῆς, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἀντίληψη τῶν ἀρχαίων γεννιέται μαζί μέ τὸν ἄνθρωπο, περνάει μαζί τῆ ζωῆ καὶ γερνᾶ μαζί του). **διώρισαν μικρὸν καὶ μέγαν** = ὄρισαν (προόρισαν, ἔταξαν) νά γίνω στὴν ἀρχὴ μικρός καὶ ἔπειτα μέγας. **τοιόσδ' ἐκφύς** = ἀφοῦ εἶχα τέτοια καταγωγή, ἀφοῦ τέτοιος γεννήθηκα. **οὐκ ἂν ἐξέλθοιμ' ἐπὶ ποτ' ἄλλος, ὥστε μῆ ἐκμαθεῖν τοῦμόν γένος** = δέν εἶναι δυνατὸ (δέ γίνεται) νά ἀποδειχθῶ κάποτε

ἄλλος (διαφορετικός), ὥστε νά μή μάθω τήν καταγωγή μου (μέ ἄλλα λόγια θέλει νά εἰπεῖ ὅτι τίποτα δέν μπορεῖ νά μεταβάλλει τήν καταγωγή μου καί ἐπομένως δέν ὑπάρχει λόγος νά μή μάθω τά σχετικά μέ αὐτή).

Πραγματικές. – **ικέτης ἀφίγμαι** Ἐφοῦ τέλειωσε τούς λόγους αὐτούς ἡ Ἰοκάστη, στεφανώνει τό ἀγαλμα τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ οἱ θεραπεινίδες ἀνάδουν τή φωτιά στό βωμό γιά τά θυμιάματα. **ἀρ' ἄν παρ' ὕμῶν, ὦ ξένοι...** Ὁ ἀγγελιοφόρος ἔρχεται ἀπό ἀριστερά καί ἡ ἐμφάνισή του φαίνεται σάν ἄμεσο ἐπακολούθημα τῆς προσευχῆς τῆς βασιλίσσας. **παντελής δάμαρ** Τό γάμο οἱ ἀρχαῖοι τόν θεωροῦσαν ἀτελή, ἄν τό ἀντρογόνο δέν ἀποκτοῦσε τέκνα· γι' αὐτό καί στά προικοσύμφωνα συνηθιζόταν νά ἀναγράφεται **ἐπ' ἀρότῳ παιδῶν ἄγομαι γαμετήν**, δηλ. νυμφεύομαι γιά νά τεκνοποιήσω. Ἐπομένως λεγόταν **παντελής δάμαρ** ἡ σύζυγος ἐκεῖνη πού εἶχε τέκνα. **ψ τὰ τῆς τύχης κρατεῖ** Ἐφοῦ στό στίχο 724 ἡ Ἰοκάστη ἐξέφρασε ἀμφιβολίες γιά τό ἀξιόπιστο τῶν ἀνθρώπινων μαντειῶν καί στό στίχο 853 δέ φείσθηκε οὔτε τόν Ἀπόλλωνα, τώρα θεωρεῖ ὡς κυρίαρχο τοῦ κόσμου τό μοιραῖο καί τυχαῖο **τύχη κυβερνᾷ πάντα. ἐπεὶ περ εὖνους ἦλθον...** Ὁ ἀγγελιοφόρος νομίζει ὅτι θά εὐχαριστήσῃ τόν Οἰδίποδα, ἄν τοῦ ἀναγγεῖλει ὅτι αὐτός τόν ἔσωσε, ὅταν ἦταν ἐκτεθειμένος, ἀνάπηρο παιδί, στόν Κιθαιρώνα· ὅμως ποιό ἄλλο ἀποτέλεσμα ἐπακολούθησε; ὥστε ἐδῶ ἔχουμε ἄλλη **περιπέτεια. εὐρῶν ναπαῖαις ἐν Κιθαιρῶνος πτυχαῖς** Αὐτό ἦταν τό πρῶτο κεραυνοβόλο πληγμα τῆς Ἰοκάστης, ἡ ὁποία ἄρχισε νά ὑλοπτεύεται τήν ἀλήθεια, γιά νά πεισθεῖ πιό κάτω ἀπολύτως, στούς στίχους 1032 καί 1042. **μικρὸν καί μέγαν διώρισαν** Πράγματι, αὐτός ἦταν στήν ἀρχή ἕκθετο ἀνάπηρο παιδί καί ἔγινε διάδοχος καί ἔπειτα ἔτοιμος πρὸς ἀνακήρυξη βασιλιάς στό θρόνο τῆς Κορίνθου καί ἐπίσης ἀπελπισμένος ὁδοιπόρος καί τέλος βασιλιάς τῶν Θηβῶν.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (1086–1108)

Στροφὴ 1086–1097

Λεξιλογικές. – **εἶπερ ἐγὼ μάντις** Κατά τό χρόνο πού ὁ Οἰδίποδας μένει μόνος στή σκηνή σκεφτικός καί ἀπό καιρὸ σέ καιρὸ στρέφει τό

βλέμμα, μήπως δεῖ νά ἔρχεται ὁ βοσκός, ὁ χορός περιχάρως τραγουδάει τὸ τρίτο στάσιμο, γιὰ νά ἐκφράσει τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ βασιλιάς, ὁ ὁποῖος νομιζόταν ξένος (Κορίνθιος), σύντομα θά ἀποδειχτεῖ Θηβαῖος κατὰ τὴν καταγωγή. **μάντις** μέ τὴν ἔννοια τῆς ἀνθρώπινης μαντικῆς. **ἴδρις** = σοφός. **κατὰ γνώμαν** = κατὰ νοῦ. **οὐκ ἔσει ἀπείρων** = ἰδέ θά εἶσαι ἀπειρος, θά εἶσαι μέτοχος· ἡ σειρά τῶν λέξεων : **οὐκ ἔσει ἀπείρων μὴ οὐ σέ γε αὖξιν** = ἰδέ θά εἶσαι στερημένος ἀπὸ τὸ νά σέ ἐγκωμιάζουμε, θά μάθεις ὅτι σέ...**πατριώτας** = συμπατριώτης· μέ τρία ἐπίθετα: **πατριώταν, τροφὸν καὶ μητέρα**, ὁ ποιητὴς ἐσχημάτισε κλιμακωτὸ σχῆμα ἀπὸ τὰ μικρότερα στὰ μεγαλύτερα. **χορεύομα** = μέ τιμοῦν μέ χορούς. **ἐπίηρα φέρω** (ὁμηρικὴ φράση) = φέρω εὐχάριστα. **τυράννοις** = τῷ Οἰδίποδι (ὁ πληθ. γιὰ τὴ βασιλικὴ οἰκογένεια τοῦ Οἰδίποδα ἢ πληθ. τῆς μεγαλειότητος). **ἰήιε Φοῖβε** βλ. στίχο 154.

Ἀντιστροφή 1098–1108

Λεξιλογικές. – **μακραίων** = μακρόβιος. **μακραίωνων** ἔνν. **κορών.** **ἔπικτε** μεταφέρεται στό χρόνο τῆς εὐρέσεως τοῦ Οἰδίποδα. **πελασθεῖσα Πανός** = ἡ ὁποία συγκοιμήθηκε μέ τόν Πάνα. **εὐνάτειρα** = σύζυγος. **πλάκες ἀγρόνομοι** = **πλάκες ἀγρῶν νεομένων** = ὄρεινές πεδιάδες ἀγρῶν (πού βόσκουν ζῶα). **Κυλλάνας** = Κυλλήνης. **Βακχεῖος** = ὁ Διόνυσος. **εὐρημα** = ὡς λαμπρὸ δῶρο, ὡς εὐχάριστο κέρδος, ὡς ἀνέλπιστο κέρδος, καὶ ἐπομένως τέκνο του (δηλ. κάποια νύμφη, πού πλάγιασε μαζί, τοῦ τόν γέννησε).

Πραγματικές. – Τὸ χορικό ἄσμα εἶναι μεστό ἀπὸ χαρὰ καὶ ἐλπίδες· τοῦτο συνηθίζοταν στὰ ἀρχαῖα δράματα, ἰδίως ὅταν προβλεπόταν μεταβολὴ στό χειρότερο καὶ καταστροφὴ. **τὰν αὖριον πανσέληνον** Ὁ χορός ἀναμένει αὖριο νά διαλευκανθεῖ τελείως τὸ μυστήριό τῆς καταγωγῆς τοῦ Οἰδίποδα, ὅταν θά ἦταν πανσέληνος πού συνέπιπτε μέ τὴν ἐπομένη τῆς ἑορτῆς τῶν Μεγάλων Διονυσίων, κατὰ τὴν ὁποία διδάσκονταν τὰ δράματα. Ἴσως μέ τὴν πανσέληνο θέλησε νά δείξει ὅτι ἡ ἀνακάλυψη τοῦ πράγματος θά γίνεῖ στό ἄπλετο φῶς. **μακραίωνων** Ἐννοεῖ τίς νύμφες οἱ ὁποῖες ἦταν παρθενικές θεότητες, προσωποποιήσεις τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως. Κατοικοῦσαν σέ ὄρη, δάση, πεδιάδες, κοιλάδες, σπήλαια, βρύσες καὶ ποταμούς καὶ ζοῦσαν μακροχορο-

νίως τρώγοντας ἀμβροσία. Ἐκλαμβάνονταν ὁμοίως ὡς τροφοί καί παιδαγωγοί τοῦ Δία καί τοῦ Διονύσου καί αὐτόν παρακολοῦθοῦν συνεχῶς μαζί μέ τόν Πάνα καί τούς Σατύρους. **Πάν** ἦταν ὁ ποιμενικός θεός πού ἰδιαιτέρως τιμοῦσαν στήν Ἀρκαδία, γιός τοῦ Ἐριμῆ· γεννήθηκε στό ἀρκαδικό ὄρος Λύκαιο. Ἀπό τή γέννησή του ἦταν κερατοφόρος (κερασφόρος), τραγοπόδαρος, γενειοφόρος καί σιμός κατά τή μήτη, δασύτριχος καί μέ οὐρά, ἔπαιζε τή σύριγγα (εἶδος φλογέρας) καί πάντοτε ἔπαιζε στά ὄρη καί τά δάση μαζί μέ τίς Νύμφες. **Ἑρμῆς** ἦταν καί αὐτός προστάτης τῶν ποιμνίων, λεγόταν **νόμιος, ἐπιμήλιος, κριοφόρος** κτλ. καί ἦταν συμπαίκτης τῶν Νυμφῶν. **Βακχεῖος** ἦταν ὁ θεός Διόνυσος, ὁ ὁποῖος πολλές φορές παριστάνεται νά συνοδεύεται ἀπό θίασο μεθυσμένων Σατύρων, Σεληνῶν, Νυμφῶν καί Μουσῶν, μέ αὐτόν ἤρεμο καί γαλήνιο στή μέση. **ναίων ἐπ' ὀρέων** Στόν Κιθαιρώνα, τόν Παρνασσό καί σέ ἄλλα ὄρη τελοῦσαν νυκτερινές ἑορτές. **Ἐλικωνιάδες** ἦταν οἱ Ἐλικωνιάδες Μοῦσες πού ὀνομάσθηκαν ἔτσι γιατί διέμεναν μέ τόν Ἀπόλλωνα στόν Ἐλικώνα.

ΠΕΜΠΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΕΙΟ (1109–1185)

Λεξιλογικές. – **συναλλάσσω** συντυχαίνω, συναντῶ· ἡ μετοχή ἔναντιωμ. **σταθμῶμαι** = εἰκάζω, συμπεραίνω. **πρέσβεις** = πρεσβύτες, γέροντες. **ξυνάδει** = συμφωνεῖ. **σύμμετρος** = ἰσόχρονος, συνομήλικος (δηλ. καί αὐτός γέρος)· πλεονάζει μετά τό **ξυνάδει**. **ἐν μακρῷ γήρᾳ** ἀντί ἀπλῆς δοτ., προσδ. ἀναφορ. **τῷδε τάνδρι** = **τῷ Κορινθίῳ ἀγγέλω**· σὺ τοῦτο λέγει πρὸς τόν κορυφαῖο τοῦ χοροῦ, ἐνῶ πῶ πάνω μέ τό **πρέσβεις** προσφώνησε ὅλον τό χορό. **προύχοις ἄν μου τῇ ἐπιστήμῃ** = μπορεῖς νά εἶσαι ἀνώτερός μου κατά τή γνώση· τό **ἐπιστήμῃ** κατά ἀντίθεση πρὸς τό **σταθμᾶσθαι**· γὰρ αἰτιολογεῖ τό ἐννοούμενο ἀπό τόν προηγούμενο στίχο: **προύχω τῇ ἐπιστήμῃ**. **εἶπερ τις ἄλλος** ἐπιτείνει τήν ἔννοια τοῦ **πιστός**, ἐνῶ μέ τό **ὡς νομεύς ἀνὴρ** περιορίζει τήν προηγούμενη ἐπίταση (ὅσο μπορεῖ νά εἶναι πιστός ἕνας ἄνθρωπος βδοσκόσ). **δεῦρό μοι βλέπων** = στρέφοντας τά βλέμματά σου ἐδῶ σ' ἐμένα (γιά νά ἀνιχνεύσει τήν ἀλήθεια καί ἀπό τά βλέμματα καί ἀπό τήν ὄλη στάση του, γιατί ὁ δοῦλος, ἀφοῦ εἶδε τόν Κορινθιο ἀγγελιοφόρο καί τόν ἀναγνώρισε καί ἐπειδή φοβόταν δι τῆ ῥωτηθεῖ ἀπό τό φονιά τοῦ Λαίου, στέκει κατατρομαγμένος καί μέ τά μάτια κατεβα-

σμένα). ἡ (δοῦλος) = ἦν (α' ἐνικ.). οἴκοι τραφεῖς = οἰκοτραφῆς (αὐτό λέγει ὁ δοῦλος μέ κάποια ὑπερηφάνεια, γιατί οἱ οἰκογενεῖς δοῦλοι ἀπολάμβαναν ἰδιαίτερη ἐμπιστοσύνη ἀπό τούς κυρίους τους). **μεριμνῶν** = φροντίζοντας. ἡ **βίον τίνα (ἔχων)** = ζώντας κατά ποῖό τρόπο. **ξύναυλός εἰμι** = συγκαταυλίζομαι, συνδιανυκτερεύω, συχνάζω. **ἦν μὲν Κιθαιρῶν ἐνν. οὐ ἦν ξύναυλος. πρόσχωρος (τῷ Κιθαιρῶνι)** = πλησιόχωρος, γειτονικός. **τόνδε τόν Κορίνθιο ἀγγελιοφόρο. τῆδε πού** = ἐκεῖ κάπου. **μαθῶν** = γιατί τόν γνώρισες. **καί λέγεις** = λοιπόν ἐννοεῖς. ἡ **ξυναλλάξας** ἔξαρι. ἀπό τόν **οἶσθα**, ὅπως καί τό **μαθῶν** διαφέρει ἀπό τό **μαθῶν** κατά τό ὅτι τό **μαθῶν** ἐννοεῖ ὅτι τόν ἐγνώρισε καλῶς, ἐνῶ τό **ξυναλλάξας** δηλώνει ἀπλή γνωριμία ἀπό συνάντηση. **οὐχ ὥστε = οὐκ οἶδ' ὥστε. κούδέν γε θαῦμα** = καί δέν εἶναι βέβαια καθόλου παράδοξο τοῦτο (τό μὴ δύνασθαι εἰπεῖν ἐν τάχει...) ἡμους = ὅταν..., χρονική πρότ. ἀντί εἰδικῆς. **τῷδε τάνδρι** ἐνν. τό Θηβαῖο ποιμένα. **ἐξ ἧρος εἰς ἀρκτοῦρον** = ἀπό τήν ἀνοιξη ὡς τίς ἀρχές τοῦ φθινοπώρου. **τρεῖς ὅλους ἐκμήνους χρόνους** = ἐπί τρία ὀλόκληρα ἔξάμηνα. **τόμᾶ ἔπαυλα** = στά μαντριά μου, στά ποιμνιοστάσιά μου. **σταθμᾶ** ταυτοσημο πρὸς τό **ἔπαυλα**. **πεπραγμένον** = πραγματικό, ἀληθές (κατηγ. τοῦ **τι**). **ἐκ μακροῦ χρόνου** ἐνν. ἡ ἐναντιωματική μετοχ. **ὄντα ὡς ἐμαυτῷ θρέμμα θρεψαίμην ἐγώ** = γιά νά ἀναθρέψω αὐτόν ὡς δικό μου τέκνο. **ἰστορῶ** = ἐρευνῶ, ἐρωτῶ νά μάθω. **ὦ τᾶν** = φίλε μου (τό λέγει μέ κάποια ὑπερηφάνεια, γιατί τό βρέφος πού τοῦ παραδόθηκε ἔγινε βασιλιάς). **οὐκ εἰς ὄλεθρον;** ἐνν. **ἄπει** = δέν πᾶς νά χαθεῖς; **ἄ** ἐπιφώνημα πού χρησιμοποιεῖται πρὸς ἔκφραση ποικίλων συγκινήσεων· ἐδῶ εἶναι ἐφεκτικόν (δηλ. δύναται νά ἐμποδίσαι ἢ νά σταματήσαι). **κολάζω** = τιμωρῶ (γιά σωφρονισμό)· ἐδῶ σημ. ἐπιπλήττω· ἐμπεριέχει εἰρωνεία, γιατί σχετικά μέ δοῦλο δέν μπορεῖ νά λεχθεῖ **κολάζει**, ἀλλά μόνο **κολάζεται**. Πρέπει νά παρατηρηθεῖ ἡ διαφορετική αἰσθηματική κατάσταση τῶν προσώπων πού διαλέγονται (συζητοῦν). Ὁ Κορίνθιος αἰσθηματικά φαίνεται ἀφελῆς, παιδρός καί θριαμβευτικός, ὁ γεροβοσκός εἶναι ἐμβρόντητος καί μεστός ἀπό ἀγωνία καί ἀνησυχία, ὁ Οἰδίποδας ἀνυπόμονος, γεμάτος ὀργή γιά τήν ἔστω καί γιά λίγες στιγμές ἀναβολή τῆς ἐκμυστηρεύσεως τῶν γεγονότων, καί ὁ χορός δείχνει τό ἐνδιαφέρον του, ἀλλά μέ ἀφέλεια καί ἀγνοία· ὁ θεατής τέλος βλέπει μέ φρίκη νά προσεγγίζει ἀπό στιγμή σέ στιγμή ἡ φοβερή ἀποκάλυψη. **ὦ φέριστε** ὁμορ. ὑπερθ., λέγεται καί

φέρτατος = ἄριστος, τί ἄμαρτάνω; = ποιά παρεκτροπή κάνω; οὐκ ἐννέπων (ἐνν. τό ρῆμα ἄμαρτάνεις) μετοχή αἰτιολ. = γιατί δέν ἀναφέρεις... ἄλλως = μάταια, ἀνωφελῶς (ἐνν. μέ τό ἄλλως ὅτι ἀντί νά φέρει καλό στόν Οἰδίποδα, συντελεῖ ἀντιθέτως στόν ὄλεθρό του). πρὸς χάριν = χωρίς τιμωρία, μέ τό καλό. κλαίων κατόπιν τιμωρίας, μέ τό κακό, μέ τό ξύλο. αἰκίζομαι (ὅπως καί τό ἐνεργητικό αἰκίζω) = μεταχειρίζομαι βλαβερῶς, βασανίζω (νά παρατηρηθεῖ ἡ μεγάλη δειλία τοῦ βοσκοῦ γιά τήν καλύτερη πλοκή τῆς ὑποθέσεως τοῦ δράματος). οὐχ ὡς τάχος τις τοῦδ' ἀποστρέψει χεῖρας; (τέθηκε ἀντί προστακτικῆς) = δέ θά γυρίσει ἀμέσως κανεῖς πίσω τά χέρια τούτου; δέστε του τά χέρια ἀμέσως πίσω. δύστηνος ἐνν. ἐγώ. ἀντὶ τοῦ; (ἐνν. κελεύεις στρέψαι χεῖρας) = γιά ποιά αἰτία; ὄν οὗτος ἴστορεῖ = γιά τόν ὁποῖο αὐτός σέ ἐρωτᾷ. ὀλέσθαι δ' ὄφελον τῆδ' ἡμέρα = εἴθε νά εἶχα χαθεῖ κατὰ τήν ἡμέρα ἐκείνη (κατά τήν ὁποία τόν ἔδωσα). εἰς τόδε εἰς τό ὀλέσθαι = σ' αὐτό, δηλ. τήν καταστροφή. τοῦνδικον = τό ἀληθές, ἐκεῖνο πού ἐπιβάλλει τό δίκαιο. διόλλυμαι ἀντί μέλλοντος. τριβῆ = βραδύτητα, ἀναβολή. εἰς τριβάς ἐλά (μέλλων τοῦ ἐλαύνω) = θά προβῶ χρονοτριβώντας σέ ἀναβολές. οὐ δῆτ' ἔγωγε (εἰς διατριβάς ἐλά). ἐμόν μὲν ἐνν. οὐκ ὄντα. τις ἀντί τι γεννημάτων, κατὰ σύνεση. ἐγγενῆς = συγγενῆς. λέγειν ἔξαορ. ἀπό τό δεινῶ. πρὸς αὐτῶ τῷ δεινῶ σ' αὐτό ἀναμφισβητήτως τό φοβερό. ἐκλήζετο λέγει ἔτσι ἀντί ἦν, γιά νά μετριάσει τό φοβερό τοῦ πράγματος. ἦ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. ὡς πρὸς τί χρείας; γιά ποιά ἀνάγκη, γιά ποιο σκοπό; ὡς ἀναλώσαιμι νιν (ἔξαορ. ἀπό τό δίδωσιν, πού εἶναι ἴστορ. ἐνεστώτας) = γιά νά τόν θανατώσω. τεκοῦσα ἐναντιομ. μετοχή. πλήμων σκληρή. θεσφάτων (γεν. ἀντικ.) ὄκνω = ἀπό τό φόβο φοβερῶν χρησμῶν. τοὺς τεκόντας ἐνν. τόν πατέρα, γιατί τοῦτο ἔλεγε ὁ χρησμός. κατοικτίζω αἰσθάνομαι μεγάλη συμπάθεια. γεγῶς (κατηγορ. μετοχή) = ὅτι ἔχεις γίνει (ἐδῶ ἡ ἀναγνώριση ἔγινε πλήρης). ἐξήκοι ἂν σαφή = θά ἐκδηλωθοῦν, θά ἐκπληρωθεῖ σαφῶς. προσβλέψαιμι = δύναμαι νά σέ ἀτενίσω. φύς, ὀμιλῶν, κτανῶν ἔξαορτιοῦνται ἀπό τό προηγ. ρῆμα· τίνος εἶδους μετοχές εἶναι; ἀφ' ὧν ἐνν. τή μητέρα. οὓς τε ἐνν. τόν πατέρα. ὀμιλῶ = συνευρίσκομαι.

Πραγματικές (στίχοι 1123 κ.έ.). – δοῦλος Ἀξιόπιστοι δοῦλοι καί κυρίως οἰκογενεῖς, ὅπως ὁ δοῦλος αὐτός τοῦ Λαῖου, ἀναλάβαιναν

πολλές φορές τήν επίδωληψη κτημάτων μεγάλης εκτάσεως ἢ πολλῶν ποιμνίων· ὁμοια τέτοιες δοῦλες ἀναλάβαιναν τή διεύθυνση τῶν πραγμάτων τοῦ οἴκου (σπιτιοῦ) καί ἀπολάβαιναν ἰδιαιτέρα ὑπόληψη ἀπό τούς κυρίους τους. **εἰς ἀρκτουῖρον** Οἱ ἀρχαῖοι πολλές φορές κανόνιζαν τό χρόνο ἀπό τούς ἀστερισμούς· ἡ ἀνατολή τοῦ ἀρκτούρου γίνεται στίς ἀρχές Σεπτεμβρίου, ὅταν ἀρχίζει τό φθινόπωρο. **ἐκμήνουσ χρόνους** Καί στά σημερινά χρόνια οἱ χωρικοί καί οἱ ποιμένες κανονίζουν τίς συμφωνίες τους μέ βάση τά ἐξάμηνα, π.χ. ἀπό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μέχρι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, κατά τό διάστημα δηλ. πού τά ποίμνια, λόγω τοῦ καλοῦ καιροῦ, ὀδηγοῦνται στίς βοσχές. **οὐκ εἰς ὄλεθρον** κτλ. Ὁ ὑπηρέτης ἀρχίζει νά ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Οἰδίποδας εἶναι γιός τοῦ Λαῖου καί ἐπομένως πατροκτόνος, ἐνῶ μέχρι τή στιγμή τόν γνώριζε μόνο ὡς φονιά τοῦ κυρίου του, καί γι' αὐτό ἀποτρέπει τόν Κορίνθιο νά προχωρήσει σέ πιό πέρα ἀποκαλύψεις. **κλαίων δ' ἔρείς** Οἱ δοῦλοι σέ περίπτωση σοβαρῶν παραπτωμάτων, κλοπῆς, ἀνυπακοῆς κτλ. ὑποβάλλονταν σέ φοβερά βασανιστήρια καί τιμωρίες· ὅσες πάλι φορές προσέρχονταν ὡς μηνυτές ἢ μάρτυρες μπροστά στό δικαστήριο ὑποβάλλονταν ἀκόμη καί σέ μαστιγώσεις, γιά νά ἐξακριβωθεῖ τό ἀξιόπιστο τῆς μαρτυρίας τους, ὅπως δηλώνεται καί πιό κάτω, στό στίχο 1154. Στίχος 1185, μετά τά τελευταῖα λόγια τοῦ Οἰδίποδα, ὁ ἴδιος εἰσέρχεται στά ἀνάκτορα ἀπό τή μεσιανή θύρα, ἐνῶ ὁ Κορίνθιος ἀγγελιοφόρος ἀπέρχεται ἀπό τήν ἀριστερή πάροδο, γιά νά νά μεταβεῖ στήν Κόρινθο.

ΠΕΜΠΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (1186–1222)

Στροφή α' 1186–1196

Λεξιλογικές.—**ὅς** = πόσο. **ἴσα** ἐπιρρ. = ἐξίσου. **καί** = ὅπως (πολλές φορές ὁ **καί** ἔχει σημ. ὁμοιοματική μετά τά ὁμοιότητας σημαντικά, ὅπως εἶναι ἐδῶ τό **ἴσα**). **ἐναριθμῶ** = λογαριάζω, θεωρῶ. **τάς εὐδαιμονίας** τό ἄρθρο τέθηκε γιά νά δηλωθεῖ ἡ πολυύμνητη, ἡ πολυπόθητη εὐτυχία. **τοσοῦτον ὅσον** = τόσο μόνο ὥστε. **δοκεῖν** ἐνν. ἀντικ. **εὐδαιμονεῖν** = ὥστε νά φαίνεται (δηλ. νά νομίζει καί νά νομίζεται ἀπό τούς ἄλλους) ὅτι εὐτυχεῖ. **καί δόξαντα** = καί ἀμέσως νά φανεῖ (θέλει νά δηλώσει τήν ταχεία μετάβαση ἀπό τήν εὐτυχία στή δυστυχία). **ἀποκλίνει** = νά ἀποκλίνει, νά καταπέσει ἀπό τό ὕψος τῆς εὐτυχίας στό

ἀντίθετο (στή δυστυχία). **Οιδιπόδα** δωρικός τύπος ἀντί **Οιδίπου**, πού χρησιμοποιεῖται ἀπό τούς τραγικούς στά μελικά μέρη. **τὸν σὸν δαίμονα** = τή δική σου τύχη· ἡ ἀναφορά τοῦ **τὸν σὸν** ἐξαίρει τό παράδειγμα τῆς τύχης τοῦ Οιδίποδα.

Ἐντιστροφή α' 1197-1203

Λεξιλογικές.- ὅστις ἐκράτησας ἀναφ. αἰτιολ. πρότ. = γιατί ἐσὺ ἔγινες κύριος. **καθ' ὑπερβολὰν** (ποσοτ. προσδιορ. τοῦ) **τοξεύσας** = μέ ὑπερβολική ἐπιτυχία (εὐστοχία) στούς ἀγῶνες σου (μεταφ. ἀπό τὸν τοξότη πού προσπαθεῖ νά πετύχει τό στόχο του). **τοῦ πάντ' εὐδαίμονος ὄλβου** = τῆς καθ' ὅλα εὐτυχοῦς μακαριότητος. **κατά... φθίσας** (τιμήση) = ἀφοῦ ξολόθρευσες, κατέστρεψες. **γαμφῶνυξ** προσδιορ. τό **παρθένον χρησμφδόν**· ὀνομαζόταν χρησμφδός λόγω τοῦ ἀκατανόητου αἰνίγματος πού εἶχε ἀνάγκη μαντείας πρὸς λύση, δηλ. αἰνιγματώδης. **ἀνέστας** = ἐγέρθηκες, ἀνορθώθηκες. **πύργος θανάτων** = προπύργιο κατά τῶν θανάτων (ἡ γεν. εἶναι ἀντικειμεν.)· θανάτους ἐννοεῖ αὐτοῦς πού προήλθαν ἀπό τή μὴ ἐπιτυχή λύση τοῦ αἰνίγματος τῆς Σφίγγας.

Στροφή β' 1204 - 1212

Λεξιλογικές.- ἀκούειν προσδιορ. ἀναφορᾶς, ἔξαορ. ἀπό τό ἐπίθ. **ἀθλιώτερος**· ἐνν. ἡ γεν. **σοῦ** ἀντικ. τοῦ **ἀκούειν** = ὡς πρὸς τό νά σέ ἀκούει κανεῖς (τούς θεήνους σου). **ἄται** = ἄγριες, σκληρές δυστυχίες. **ἐν πόνοις** = μέ θάσανα· προσωποποιοῦνται καί τά δύο λόγω τοῦ **ξύνοικος**. **ξύνοικος** ἐνν. ἀπό τό **ἀθλιώτερος** τό **μᾶλλον** = συνοικεῖ, συγκατοικεῖ, κατέχεται περισσότερο ἀπό σένα κτλ., ἀντικείμενα τοῦ **ξύνοικος** εἶναι ἡ ἀπλή δοτ. **ἄταις** καί ἡ ἐμπρόθ. **ἐν πόνοις**. **ἀλλαγᾶ** (δοτ. ὄργαν.) = μέ τή μεταβολή. **αὐτός** = ὁ αὐτός. **λιμῆν** ἐνν. τό γαμήλιο λιμάνι. **θαλαμηπόλος** = ἐκεῖνος πού ἀναστρέφεται στό θάλαμο (ὡς σύζυγος), ὁ σύζυγος. **πεσεῖν** = ὥστε νά πέσει. **ἄλοξ** = αὐλάκι, κοίτη, γυναῖκα (μεταφ. ἀπό τό γεωργικό βίο). **πατρῶναι ἄλοκες** = ἡ πατρική κλίνη. **ἐς τοσοῦνδε** (ἐνν. **χρόνον**) = γιά τόσο πολύ χρονικό διάστημα. **φέρειν** = νά σέ ἀνεχθεῖ. **σίγα** = σιωπηλά, ἀδιαμαρτύρητα.

Ἐντιστροφή β' 1213 - 1222

Λεξιλογικές. - ἐφεῦρε ἔφερε σέ φῶς, ἀποκάλυψε. ὁ πάνθ' ὀρών

χρόνος = ὁ χρόνος πού τά πάντα βλέπει (καί ἐπομένως ἀποκαλύπτει), προσωποποίηση τοῦ χρόνου. **ἄγαμον γάμον** = κακόγαμο γάμο· σχῆμα ὀξύμωρο. **τεκνοῦντα καί τεκνούμενον** οἱ μετοχές καθ. ὑπαλλαγῆ ἀποδόθηκαν στό γάμο ἀντί στόν Οἰδίποδα· ἄρα ἔπρεπε νά λεχθεῖ κατά γενική **τεκνοῦντος καί τεκνουμένου (Οἰδίποδος)**. **εἰδόμεν** = εἶδα. **περίαλλα** = ὑπερβολικά, σφοδρότατα· μέ τό μόρ. ὡς ἐπιτείνει τήν ἔννοια αὐτοῦ. **ἰαχέω** = ἰθρηῶ, ἐκβάλλω κραυγή. **τό δ' ὀρθόν εἰπεῖν** = γιά νά εἰπῶ ὁμως τήν ἀλήθεια. **ἀνέπνευσα** = ἰπῆρα ἀναπνοή, ἀναφυχή, ἀνάπνευσα. **κατεκοίμασα** ἐκλείσα τά μάτια μου, παραδομένος σέ ἥσυχο ὕπνο.

Πραγματικές.-ἰὼ γενεαί Ὁ χορός στό τέταρτο τοῦτο στάσιμο οἰκτιρεῖ τό εὐκολομετάβλητο τῆς ἀνθρώπινης τύχης· πρῶ. τό λεγόμενο ἀπό τόν ἀγγελιοφόρο στήν Ἄντιγόνη (1157 - 9): **οὐτ' αἰνέσαιμ' ἄν οὔτε μεμψαίμην ποτέ, τύχη γάρ ὀρθοῖ καί τύχη καταρρέπει τόν εὐτυχοῦντα τόν τε δυστυχοῦντ' αἰεί...** ὁμοίως τοῦ Πινδάρου (Πυθ. Η' 95): **τί δέ τις; τί δ' οὐ τις; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος... χρησμφδός** Ἔτσι καλεῖται λόγω τῆς ἀσάφειας τοῦ αἰνίγματος καί γιατί αὐτό ἀπαγγελλόταν ἔμμετρα σέ ἑξάμετρο. **ἀνέπνευσα - κατεκοίμασα** Ἐνοεῖ τήν παλιά εὐεργεσία τοῦ Οἰδίποδα, πού μέ αὐτή ἀπαλλάχθηκε ἡ πόλη ἀπό τή Σφίγγα.

ΕΚΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (1223 - 1296)

Λεξιλογικές. - ἐξάγγελος ὀνομάζεται ἔτσι γιατί ἡ ἀγγελία γίνεται ἀπό τό ἐσωτερικό τῶν ἀνακτόρων πρὸς τά ἔξω, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὑποκριτής πού ὑποδύοταν τό πρόσωπο τοῦ βοσκοῦ· ἐξέροχεται ἀπό τά ἀνάκτορα ἀπό τή δεξιά· πλάγια θύρα. **ἀρεῖσθε** (ῥῆμα **ἄρνημαι**) = θά λάβετε, θά αἰσθανθεῖτε. **ἐγγενῶς** = συγγενικῶς, καί ἐπομένως: εἰλικρινῶς. **νίψαι ἄν** (ῥ. **νίζω**) **καθαρμῶ** θά καθαρίζα μέ καθαριστήριο λουτρό. **στέγην** (συνεκδ.) = ἀνάκτορα. **τά δ' αὐτίκα...** τό πλῆρες θά ἦταν: **κακὰ τοσαῦτα, ὅσα τὰ μέν κεύθει, τὰ δ' αὐτίκα ἐς φῶς φανεῖ.** **κεύθω** = κρύβω. **ἐκόντα κούκ ἄκοντα** (σχ. ἐκ παραλλήλου). **πημονή** = δυστυχία. **αὐθαίρετοι** = πού προήλθαν ἀπό τόν ἴδιο, ἐκούσιες. **βαρύστονος** = βαρυστένακτος, αὐτός πού πενθεῖται βαριά, πάρα πολύ ἀξιολύπητος. **ὁ μὲν τάχιστος τῶν λόγων** κτλ. προεξαγγελτική

παράθεση τῆς πιά κάτω προτάσεως: **τέθηκε θεῖον Ἰοκάστης κάρα. εἶπεν ὑποκ. ἐμέ. μαθεῖν ὑποκείμ. ὑμᾶς. τάχιτος εἶπεν** = συντομότατος. **θεῖον Ἰοκάστης κάρα** περίφραση (θεῖον γιά τή βασιλική ιδιότητα, ἡ ὁποία προερχόταν ἀπό τό θεό). **οὐ πάρα** = **πάρεστι** (ἐνν. ἡμῖν). **ἡ γάρ ὄψις οὐ πάρα** = γιάτί δέν τά εἶδαμε. **ἐνι** = **ἐνεστι. πεύση** β' ἐν. πρόσ. ὀριστ. μελλ. τοῦ **πυνθάνομαι. θυρῶν** = προφυλώνας, ἡ αὐλόθυρα, ἡ αὐλόπορα. **ἴετο** = φερόταν μέ σπουδή. **λέχη** γιάτί ἀπό αὐτά (τήν κρεβατοκάμαρα) χάθηκε. **ἄκμαι** = ἄκρα· ἐδῶ σημ. χέρια, ἀλλοῦ πόδια. **κόμην σπῶσα** = διαίως μαδώντας τήν κόμη. **ἀμφιδεξι-οῖς ἀντί ἀμφοῖν** = μέ ἀμφοτέρα, μέ τά δύο χέρια της (δηλ. ὅσο ἐνεργοῦσε τό δεξί, ἐνεργοῦσε καί τό ἀριστερό· τό ἐπιθ. γιά ἔξαρση τῆς μανίας μέ τήν ὁποία ξερίζωνε τά μαλλιὰ της). **ἐπαράσσω** κλείνω ὀρημτικά (μέ πάταγο). **παλαιῶν σπερμάτων** = τῶν παλαιῶν γάμων μέ τό Λάιο. **δύστεκνον παιδουργίαν** (τό ἀφηρημένο ἀντί τοῦ συγκεκριμένου **παιδοποιῶν**) = πού γέννησε μιανό τέκνα. **γοῶτο δ' εὐνάς** = ἔθρηνοῦσε λοιπόν γοερά γιά τή συζυγική κλίνη. **διπλοῦς** ἀντί διπλό κακό, τοῦ ὁποίου ἐπεξ. εἶναι τά ἐπόμενα (ἐνν. ἀπό τό Λάιο τόν Οἰδίποδα καί ἀπό τόν Οἰδίποδα τά τέκνα του). **ἐκ τῶνδε** = μετά ἀπό αὐτά. **ὅπως ἀπόλλυται** (πλάγ. ἔρωτ. πρότ.) = πῶς πέθανε. **εἰσπαίω** = εἰσορῶ μέ βία, πηδῶ μέσα. **ὑφ' οὐ** = ἄναγκ. αἴτ. **οὐκ ἦν (ἡμῖν)** = δέν ἦταν δυνατό σ' ἐμᾶς. **ἐκθεῶμαι** = προσέχω, παρακολουθῶ ὡς τό τέλος. **λεύσσω** = παρατηρῶ. **περιπολῶ** = περιφέρομαι σάν νά κατέχομαι ἀπό μανία. **πορεῖν** ἀορ. β' τοῦ **πόρω**, πού ὑποθετικά θεωρεῖται ὡς ἐνεστώς = προσφέρω, παρέχω. **γυναῖκά τ' οὐ γυναῖκα** σχῆμα ὀξύμορο. **ὄπου κίχοι** (θ. **κίχάνω** = βρίζω), πλάγ. ἔρωτ. πρότ. ἀπό τό **ἐρευνῶν**, τό ὁποῖο ἐξυπακούεται κατὰ ζεύγμα ἀπό τό **ἐξαιτῶν. διπλῆν ἄρουραν** = ἰδιπλό ἀγρό (ὄπου σπάρθηκε καί ἔσπειρε), διπλή μητέρα. **οὐ** = **ἑαυτοῦ. αὖ** = φωνάζω. **δεινόν** (σύστ. ἀντικ.) = φοβερό κρῶνγῆ. **ὡς ὕφηγητοῦ** (ἐνν. ἡ ἀπόλ. μετοχή ὄντος) **ὡς εἰ ὕφηγεῖτο** = ὡσάν νά τόν ὀδηγοῦσε κάποιος. **ἐνάλλομαι** = ἔφορῶ, πηδῶ ἐπάνω. **διπλαῖ πύλαι** = ἰδιφυλλος θύρα. **κλήθρα** = τοῦς μοχλοῦς, τίς ἀμπόρες, τοῦς μανδάλους. **πυθμένων** = τῶν στηριγμάτων τοῦ μοχλοῦ στίς παραστάδες. **κοῖλα** προληπτ. κατηγ. = ὥστε νά σχηματίσουν κοιλότητα, ὥστε νά καμφοῦν. **κάμπιπτει στέγη** = καί εἰσόρησε στό δωμάτιο. **ἑώρα** (μόνο ἐδῶ ἅπαντά, ἀλλοῦ **αἰώρα**) = τό ὄργανο μέ τό ὁποῖο κάποιος μετεωρίζεται, ὁ βρόχος γιά κρεμάλα, τό σκοινί ἀγγώνης. **πλε-**

κταῖς ἐώραις μέ πλεκτό σκoinί. ὅπως = μόλις. δεινὰ βρυχηθεῖς = βρυχησάμενος (βρυχάομαι) (μεταφ. ἀπό τό λέοντα) = ἀφοῦ ἔβγαλε φοβερό βρυχηθμό. ἀρτάνη (ἀρτάω = κρεμῶ) = τό σκoinί μέ τό ὁποῖο κανεῖς κρεμᾶ ἢ κρεμιέται = ἡ ἀγχόνη. χαλάω-ῶ = 'χαλαρώνω, λύω. δεινὰ δ' ἦν τάνθένδ' ὀράν = τά μετά ἀπό αὐτά ἦταν φοβερά ὡς πρός τή θέα. εἶματα = ἐνδύματα. χρυσήλατος = ὁ κατεργασμένος ἀπό σφυρήλατο χρυσό. ἐκστέλλω = κουμπώνω ἢ καρφώνω μέ πόρπη τό ἐνδυμα πρός συγκράτησή του ἢ πρός στολισμό. ἄρας = ἀφοῦ σήκωσε ψηλά ἀπό τά μάτια (γιά νά εἶναι ἰσχυρότερο τό κτύπημα), ἀντικειμ. τὰς περόνας. ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων περίφρ. = τούς ὀφθαλμούς του, τά μάτια του. ὀθούνεκα = ὅτι. οὐκ ὄφοιντο = δέ θά βλέπουν στό μέλλον. ἔπασχε... ἔδρα μέ τό α' ἔνν. τόν ἀνόσιο γάμο μέ τή μητέρα του, μέ τό β' τό φόνο τοῦ πατέρα. ἐν σκότῳ = μέσα στό σκοτάδι. ὀφoίατο ἐν σκότῳ (ὀξύμωρο) = δέ θά ἔδλεπε καθόλου. οὐς μέν οὐκ ἔδει (ιδεῖν) ἔνν. τά παιδιά του. οὐς δ' ἔχρηζεν (ἐνν. ιδεῖν), ἔνν. τούς γονεῖς. ἐφουμνῶν = ξεστομίζοντας κατάρες. ἀράσσω = χτυπῶ δυνατά· μέ τοῦτο νά συναφθεῖ τό πολλάκις τε κούχ ἄπαξ. φοίνιος = αἱματηρός, αἰμόφυτος· γλήνη = κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ. ὀμοῦ = ὀμοῦ τῷ ἀράσσειν = μαζί μέ τό χτύπημα τῶν ὀφθαλμῶν. τέγγω = βρέχω, ὑγραίνω. ἀνίημι = ἐκβάλλω, ἐκχύνω. οὐδ' ἀνίσσαν φόνου μυδώσας (μυδάω = εἶμαι ὑγρός, διάδροχος) σταγόνας = καί δέν ἔβγαζαν ἀπλῶς διάδροχες σταγόνες ἀπό αἶμα. ἀλλ' ὀμοῦ = ἀλλά μαζί. μέλας ὀμβρος χαλάζης αἱματοῦς (αἱματόεις = αἱματηρός) = μαύρη αἱματηρή βροχή ἀπό χαλάζι. τέγγω = χύνω. ἔρρωγεν (ῥήγνυμι) = ἔχουν ξεσπάσει. οὐ μόνου κατὰ = ὄχι μόνο κατὰ τοῦ ἑνός (τοῦ Οἰδίποδα). συμμιγῆ = ἀνάμειχτα. ὀνόματα = εἶδη. ἐν τίνι σχολῇ κακοῦ = σέ ποιά παύση κακοῦ, ποῦ σταμάτησε ἡ συμφορά του. βοᾶ = κραυγάζοντας παραγγέλλνει. διοίγω = ἀνοίγω. δηλοῦν πνα = νά φανερώσει κάποιος. τόν μητρός ἔνν. μιάστορα (ἡ ἄλλη παρεμφερής πρός αὐτή λέξη)· σχῆμα ἀποσιωπήσεως, ἐπειδή ὁ ἀγγελιοφόρος ἀποφεύγει νά εἰπεῖ λέξη ἀνάμοστη νά εἰπωθεῖ. ὡς ρίψων αἰτιολ. μετοχή καί ὄχι τελική = γιατί θέλει νά ρίξει. ἀρσῖος (ἐνν. ὦν) = καταραμένος, ὄντας κάτω ἀπό τίς βαριές κατάρες (πού κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του καταράστηκε). ῥώμης = δυνάμεως, ἰσχυρῆς βοήθειας (ἐνν. καί σ' αὐτή τό τινός). νόσημα = ἰπάθημα. ἡ φέρειν = ἡ ὥστε δύνασθαι φέρειν = ἀπό ὅσο μπορεῖ νά ὑποφέρει κανεῖς. δείξει δέ καί σοῖ ἔνν. ὁ Οἰδίπους ταῦτα.

στυγῶ = μισῶ. **ἐποικτίζω** = οἰκτίζω, αἰσθάνομαι συμπάθεια. **στυγούντα** = καί μισώντας κανείς.

Πραγματικές. – ἐγγενῶς ἐπι Θέλει μέ τό **ἐπι** νά δηλώσει ὅτι πιθανῶς, τά **αἴσχη**, πού ἀποκαλύφθηκαν τελευταῖα, μείωσαν τήν ἀγάπη καί τό ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχόντων πρὸς τήν οἰκογένεια τῶν Λαβδακιδῶν. **οὐτ' Ἰστρον οὔτε Φάσιν** Θέλει νά δηλώσει πῶς οὔτε τά νερά τῶν μεγίστων ποταμῶν τῆς Ἀσίας καί τῆς Εὐρώπης (Φάσης: διαρρέει τήν Κολχίδα καί ἐκβάλλει στά ἀνατολικά τοῦ Εὐξείνου Πόντου, Ἰστρος: ὁ σημερινός Δούναβης), δέν μποροῦν νά ἀποπλύνουν τά **αἴσχη** τοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν. **ἐκόντα ἁμαρτήματα** Ἐκούσια ἁμαρτήματα θεωρεῖ τήν αὐτοκτονία τῆς Ἰοκάστης καί τήν τέφλωση τοῦ Οἰδίποδα. **χρυσήλατους περόνας** Οἱ Ἀθηναῖες κατά τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ὡς τοὺς χρόνους τοῦ Σοφοκλῆ ἔφεραν (φοροῦσαν) χιτῶνα δωρικό πού συγκρατιόταν στοὺς ὤμους μέ περόνες, ἀλλὰ ἀργότερα καί κατ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς χρόνους τοῦ Σοφοκλῆ ἔφεραν τόν ἰωνικό χιτῶνα μέ χειρίδες· ἐπίσης συνήθιζαν αὐτὲς νά συνάπτουν τά ἐνδύματά τους μέ ὠραῖες περόνες καί κοσμημένες μέ πολύτιμους λίθους, οἱ ὁποῖες ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον κατέλιγαν σέ κεφαλὴ μέ τύπο ἀνθρώπου, ζῶου ἢ καί πραγμάτων.

ΚΟΜΜΟΣ (1297 - 1366)

α') 1297 - 1312

Λεξιλογικές. – ὦ δεινόν... Ὁ Οἰδίποδας ἐξέρχεται ἀπὸ τὴ μεσιανὴ θύρα· ὁδηγεῖται ἀπὸ ὑπηρετὴ καί προκαλεῖ τὴ συμπάθεια καί τὴ φρίκη τοῦ χοροῦ. **προσκυρέω-ῶ** = συναντῶ. **προσέβη σε = ἔβη ἐπὶ σέ**, σέ προσέβαλε. **τίς (ἐνν. ἦν) ὁ πηδήσας μείζονα τῶν μακίστων** ποιός ἦταν πού ἔκαμε μεγαλύτερα ἐχθρικά πηδήματα ἀπὸ μέγιστα. **πρὸς σὴ δυσδαίμονι μοίρα** (ἢ **πρὸς** σημ. προσθήκη) = ἐκτός ἀπὸ τὴ δική σου κακοδαιμονία· ἡ ἔννοια τῶν λόγων του: ἐκτός τῆς κακότυχης μοίρας σου, νά φονεύσεις τὸν πατέρα καί νά νυμφευτεῖς τὴ μητέρα, ἐπῆλθε καί ἡ ἄλλη, νά στερηθεῖς τὴν ὄρασή σου. **θέλων** ἐναντιομ. μετοχή. **ἀθρέω-ῶ** = παρατηρῶ μέ προσοχή. **τοῖαν** = γιατί τέτοια. **ποιγᾶς** (γεν. διατρ.) = σέ ποιὸ μέρος τῆς γῆς (μέ τοῦτο φαίνεται ἡ ἀσάθεια τῶν δηματισμῶν τοῦ Οἰδίποδα). **φθογγᾶ** = ἡ φωνή μου. **διαπε-**

πόταται δωρ. ἀντί **διαπεπότῃται** (**διαποτάομαι**) = ἔχει πετάξει μέ ταχύτητα, ἔχει πετάξει μακριά (καί ὄντως γιά τούς τυφλοὺς ἢ φωνή φαίνεται ὅτι ἀκούεται μακριά καί σβήνει ἔξω ἀπό τό σκοτεινό χώρο πού τούς περιβάλλει). **φοράδην** = ὀρηκτικά. **ἴν' ἐνήλω;** (ἀορ. τοῦ **ἐνάλλομαι**) = σέ ποιοῦ βαθμοῦ πήδησες καί προχώρησες; **ἐς δεινὸν** = σέ φοβερό βαθμό (ἐνν. **ἐνήλατο**). **οὐδ' ἄκουστον** = καί σέ ἀνήκουστο. **οὐδ' ἐπόψιμον** = οὔτε καί προσιτό σέ θέα (ἐκείνον πού δέ βαστᾷ ἡ καρδιά μας νά ἰδοῦμε).

Στροφή α' 1313 - 1320

Λεξιλογικές.— **σκότου νέφος** = σκοτεινό νέφος. **ἀπότροπον** = ἀποτροπιαστικό, φρικῶδες. **ἐπιπλόμενον** (**ἐπιπελόμενον**) = πού ἐπῆλθες, ἐνέσκηψες. **ἄφατον** = μὴ δυνάμενο νά ἐκφραστεῖ, κατά τρόπο ἀνέκφραστο, ὑπερβολικό. **ἀδάματον** = ἀκαταδάμαστο. **δυσούριστον** = τό ὁποῖο ἐπῆλθε ἀπό δυσμενῆ ἄνεμο. **εἰσέδου** = βαθιά εἰσέδουσε. **οἴστρημα κέντρων** = κεντήματα ἀπό τίς περόνες πού προκαλοῦν μανία. **οἶον οἴστρημα κέντρων καί μνήμη κακῶν εἰσέδου με** = ποιά μανιώδης ὀδύνη ἀπό τίς περόνες καί ποιά ὑπόμνηση ἀπό τά ἀνοσιουργήματά μου εἰσχώρησε βαθιά στήν ψυχή μου. **ἐν τοσοῖσδε πῆμασιν** = μέσα σέ τόσες πολλές συμφορές σου. **πενθεῖν... φορεῖν** (σχῆμα πρωθύστερο) = νά ὑποφέρεις τό βάρος διπλῆς δυστυχίας (σωματικῆς καί ψυχικῆς) καί νά ἔχεις διπλό πένθος.

Ἐντιστροφή α' 1321–1328

Λεξιλογικές.— **μὲν** = τουλάχιστο. **ἐπίπολος** = βοηθός, σύντροφος. **ἐπιμόνιος** (εἶ) = παραμένεις ἀκόμη. **κηδεύω** = θεραπεύω, ἐνδιαφέρομαι. **οὐ γάρ με λήθεις** = γιατί δέ διαφεύγεις τήν προσοχή μου. **καίπερ σκοτεινός (ών)** = ἄν καί περιβάλλομαι ἀπό σκοτάδι, ἄν καί εἶμαι τυφλός. **πῶς ἔτλης** = πῶς τόλμησες, πῶς βάσταξε ἡ καρδιά σου. **τοιαῦτα** (ἐπιρρημ. προσδιορ.) = μέ τέτοιο (σκληρό) τρόπο. **σᾶς ὄψεις μαράναι** = νά μαράνεις τούς ὀφθαλμούς σου (τό **μαράναι** ἐπί τῆς σημασίας κυρίως: νά ἀποξηράνεις τήν πηγὴ τῆς ὀράσεώς σου. **ἐπαίρω** = παρακινῶ, πείθω.

Στροφή 6' 1329 - 1348

Λεξιλογικές. — **ὁ κακὰ τελῶν...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ὁ τελῶν ἐμοὶ τάδ' ἐμὰ κακὰ πάθεα. νιν = τὰς ὄψεις, οὐ τις, ἀλλ' = οὐ τις ἄλλος, ἢ = κανεῖς ἄλλος, παρὰ. ὀρῶντι** (ὑποθ.) **βλεπτόν ἢ στερκτόν = εἶναι δυνατό νά βλέπω ἢ νά ἀγαπῶ. προσήγορον = ἄξιο προσαγορεύσεως. ἐκτόπιον** προληπτ. κατηγορ. **ἀπάγετε ἐκτόπιον = ἀπομακρύνάτε με μακριά ἀπό αὐτούς ἐδῶ τοὺς τόπους. μέγ' ὀλέθριον τό μέγα μέ τό ἐπίθ.** ἐπιτείνει τή σημασία του στόν ὑπερθετικό βαθμό. **δείλαιος = δυστυχημένος. νοῦ - συμφορᾶς** εἶναι γενικές τοῦ αἰτίου.

Ἀντιστροφή 6' 1349 - 1366

Λεξιλογικές. — **ὅστις = ὅποιοςδήποτε** (ἂν καί γνωρίζει τό σωτήρα, δηλ. τόν Κορίνθιο ἀγγελιοφόρο, μιλεῖ ἀόριστα, ἀδιαφορώντας γιά ἐκεῖνον πού τόν ἔσωσε). **ἀγρία = σκληρή. πέδη = ἰδεσμά κυρίως τῶν ποδιῶν. νομάς ἐπίθ.** (ἀπό τό **νομός, νέμομαι = δόσκω**) = ἐκτεθειμένος στίς νομές (δοσκές) τοῦ Κιθαιρώνα. **ἐπιπόδιος = ὁ προσαρμοσμένος στά πόδια. ἔρυτο ἀόριστ. 6' (ῥυόμαι) = ἀπάλλαξε, ἀπολύτρωσε. ἐς χάριν = πρὸς εὐχαρίστησή μου. φίλοισιν (τοῖς ἐμοῖς), δηλ. πατρί, μητρί, τέκνοις. τοσόδ' ἄχος = ἀφορμή τόσο μεγάλης θλίψεως. θέλοντι κάμοι τοῦτ' ἂν ἦν = καί μέ τή δική μου θέληση θά γινόταν τοῦτο. γ' ἂν ἦλθον = θά γινόμουν (θά κατανοῦσα). βροτοῖς ἐκλήθην ἔνν. ὁ ἂν, ἢ ὑπόθεση καί τῶν δύο προτάσεων ἀπό τό ἐννοούμενο **θανῶν. ἀφ' ὧν ἔφυν = ἀπό ἐκεῖνους πού γεννήθηκα** (δηλ. τή μητέρα). **ὁμογενής** (ἐνεργ. διάθ.) = ἐκεῖνος πού ἔχει ἀπογόνους πού ταυτίζονται μέ τόν ἴδιο, ἀδελφός μέ τά παιδιά του (πού γέννησε μαζί μέ κάποια). **πρεσβύτερον = μεγαλύτερο, χειρότερο.****

Πραγματικές. — Στόν κομμό, πού ἐκτείνεται στούς στίχους 1297-1366, ὁ Οἰδίποδας ἐξέρχεται ἀπό τά ἀνάκτορα ὀδηγούμενος καί στηριζόμενος ἀπό δύο ὑπηρέτες· ἡ θέα του ἦταν τόσο οἰκτροή, ὥστε αὐτοὶ πού ἀποτελοῦσαν τό χορὸ ἀπόστρεψαν τά βλέμματά τους, καθῶς φαίνεται καί ἀπό τά πιά κάτω.

ΕΞΟΔΟΣ (1367–1530)

α') 1367 - 1415

Λεξιλογικές. – ὅπως σε φῶ πλάγ. ἐρωτ. πρότ. κρείσσων ἦσθα ἀντί ἀπρως. συντ.: **κρείσσον γὰρ ἦν μηκέτ' εἶναι σε ἢ ζῆν τυφλόν. προσείδον ἄν** = θά προσέβλεπα, θά ἀτένιζα. **οἶν δυοῖν ἔργα ἐστὶν εἰργασμένα μοι** = κατὰ τῶν ὁποίων δύο (γονέων μου) ἔχουν γίνει ἀπὸ ἐμένα ἔργα...**κρείσσονα ἀγχόνης** = ἄξια μεγαλύτερης (σκληρότερης) τιμωρίας ἀπὸ τὴν τιμωρία τῆς ἀγχόνης. **ἐφίμερος** = ποθητός. **βλαστοῦσα ὑπαλλαγῇ, ἀντί βλαστονίων** = γεννηθέντων = πού γεννήθηκαν. **προσλεύσσειν** ἔξαοτ. ἀπὸ τὸ **ἐφίμερος. οὐ δῆτα (ἦν ἐφίμερος) πύργος** = τείχη (μέ πύργους πού ἦταν περίφημοι στίς Θῆβες). **τῶν = ὦν** = ἀπὸ τὰ ὁποῖα. **κάλλιστα τραφεῖς** (ἐναντιωμ. μετοχή) = ἄν καί πέρασα τὴ ζωή μου ἄριστα. **εἷς** = μόνος ἐγώ. **ἀπεστέρησα** ποιά τὰ ἀντικείμενά του; **καὶ γένους τοῦ Λαίου** ἔνν. ἢ μετοχή **ὄντα** = καὶ ὁ ὁποῖος ἀνήκει στὸ γένος τοῦ Λαίου. **κηλίδα** = ντροπή, στίγμα (γιά τὸ φόνο τοῦ Λαίου ἀπὸ αὐτόν). **ἐμὴν** κατηγορ. **ὀρθοῖς** = μέ σηκωμένα, μέ ἀνοιχτά. **τούτους** = τούς πολίτες. **ἥκιστά γε** = καθόλου δέδαια. **τῆς ἀκουούσης δι' ὧτων πηγῆς** = τῆς ἀκουστικῆς πηγῆς. **εἰ ἐτι ἦν φραγμός** = ἐάν ἀκόμη ἦταν δυνατὸ τὸ φράξιμο, ἐάν μπορούσα ἀκόμη νά φράξω. **οὐκ ἄν ἐσχόμην τὸ μὴ ἀποκλῆσαι** = δέθῃ κρατιόμουν ἀπὸ τὸ νά μὴ ἀποκλείσω. **ἴν' ἦν** = γιά νά ἦμουν (τὸ **ἴνα** μέ ὀριστική ἴστορ. χρόνου γιά νά δηλώσει ὅτι ὁ σκοπὸς μπορούσε νά ἐκπληρωθεῖ, ἄν προτασσόταν ἡ ἐνέργεια πού δηλώνεται μέ τὴν πρόταση ἀπὸ τὴν ὁποῖα ἔξαοτᾶται ἡ τελ. πρότ.). **τὴν φροντίδα** = τὴ συνείδηση, τὴ σκέψη, τὸ νοῦ. **ἰὼ Κιθαιρῶν** προσωποποιεῖ τὸν Κιθαιρώνα, προκαλώντας ἔτσι τὸν οἶκτο (τὸν **ἔλεον**) τῶν θεατῶν. **ὡς μήποτ' ἔδειξα** τελ. πρότ. μέ ὀριστικ. ἴστορ. χρόνου (βλ. πιὸ πάνω). **λόγῳ** ἔνν. μέ λόγια, κατ' ὄνομα καὶ ὄχι πραγματικά. **κάλλος ὑπουλον κακῶν** = κάλλος ὠραῖο ἐξωτερικά ἀλλὰ ἐσωτερικά γεμάτο κακά (ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τὰ τραύματα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ ἔξω φαίνονται πὼς θεραπεύτηκαν ἀλλὰ μέσα κρύβουν ἄφθονο πύο). **κάλλος κακῶν** σχῆμα ὀξύμ. πού εἰπώθηκε μέ σαρκασμό. **κάκ κακῶν (γονέων)**. **νάπη** δασώδης κοιλάδα ἢ δασωμένο φαράγγι. **τούμὸν αἶμα** γιατί τὸ δικό του ἦταν τὸ ἴδιο μέ τοῦ πατέρα του. **ὕμιν** δοτ. ἡθ. **γάμοι** ἔνν. τοῦ Λαίου καὶ τοῦ Οἰδίποδα μέ τὴν Ἰοκάστη. **ἡμᾶς** = ἐμένα. **ἀνήμι** = ξαναδίνω. **ἀποδεικνύω** = φανερώνω. **αἶμ'**

ἔμφυλιον = αἷμα τοῦ αὐτοῦ γένους, αἷμα συγγενικό, αἰμομειξία· τὰ τρία πρῶτα **πατέρας, ἀδελφούς, παῖδας** ἀφοροῦν στόν Οἰδίποδα, ὁ ὁποῖος πράγματι ἦταν πατέρας καί ἀδελφός τῶν τέκνων καί γιός τῆς συζύγου, τὰ λοιπά τρία **νύμφας** κτλ. στήν Ἰοκάστη, ἡ ὁποία ἦταν νιόνυφη καί γυναίκα καί μητέρα τοῦ Οἰδίποδα, καί μέ ὅλα τούτα ὑποδηλώνει τό διπλό γάμο τῆς Ἰοκάστης, γιά τόν ὁποῖο χρησιμοποιήσε πληθυντικό ἀριθμό χάρη τῆς μεγαλοορρημοσύνης· μεταξύ τούτων τέθηκε τό **αἷμα ἔμφυλιον** γιά νά δηλωθεῖ ὅτι ὅλα αὐτά ὀφείλονταν στίς αἰμομειξίες. **καλύψατε** = κρύψετε. **θαλάσσιον** κατηγορ. = στή θάλασσα. **ἔνθα μήποτ' εἰσόψεσθ' ἔπι** = γιά νά μή μέ προσατενίσετε πιά. **ἀξιώσατε θιγεῖν** = κρίνετε ἄξιο νά ἀγγίξετε.

Πραγματικές. – **ποίοις ὄμμασι προσεῖδον ἄν** Οἱ ἀρχαῖοι πίστευαν ὅτι ἡ ψυχή ἦταν εἶδωλο τοῦ σώματος καί κατ' ἀκολουθία διατηροῦσε καί μετά τό θάνατο τίς αἰσθητικές ιδιότητές της. **ἀγχόνης** Ἡ τιμωρία τῆς ἀγχόνης κατά τή γνώμη τῶν ἀρχαίων, ὅπως καί τή δική μας, ἦταν ἡ χειρότερη. **ὦ Κιθαιρών, ὦ Πόλυβε... ἐν τριπλαῖς ὁδοῖς, ὦ γάμοι** Τέσσερα σπουδαιότατα σημεῖα τῆς ζωῆς του ἀναπολεῖ στή μνήμη του.

6) 1416–1477

Λεξιλογικές. – **ἀλλ' εἰς δέον πάρεσθ' ὅδε ἄν ἐπαιτεῖς** = ἀλλά νά, προσέοχεται ὁ Κρέων στήν κατάλληλη ὥρα γιά ἐκεῖνα πού ζητεῖς· τό **πράσσειν καί τό βουλευεῖν** ἔξαστ. ἀπό τό **πάρεσσι** = ὥστε νά ἐκτελεῖ καί νά ἀποφασίζει. **τίς μοι φανεῖται πίστις ἔνδικος;** ποιά ἐμπιστοσύνη θά δειχθεῖ πρὸς ἐμένα δικαίως; **τό πάρος** = κατά τόν προηγούμενο χρόνο. **γελαστής** = περιφρονητής, περιγελαστής. **οὐθ' ὡς ὄνειδιῶν τι τῶν πάρος κακῶν** = οὔτε γιατί σκοπεύω νά σοῦ ἀποδώσω ὄνειδος γιά τὰ προηγούμενα κακά (ἐννοεῖ τή φιλονικία του μέ τόν Οἰδίποδα καί τίς ἀντεγκλήσεις). **ἀλλ' εἰ...** διακόπτοντας τή συνέχεια ἀποτείνεται στούς ὑπηρετές πού συνοδεύουν τόν Οἰδίποδα. **γένεθλον** = τέκνο, γόνος. **τὰ θνητῶν γένεθλα** = τούς θνητούς. **τῆν γοῶν πάντα βόσκουσαν φλόγα ἡλίου** = τό φῶς τοῦ ἡλίου τουλάχιστο πού συντηρεῖ τὰ πάντα. **τοιόνδ' ἄγος** = τέτοιο μῖασμα, ἀνόσιο. **τοῖς ἐν γένει** = στούς συγγενεῖς. **τάγγενή** = τά σχετικά μέ τούς συγγενεῖς· ἡ σύντ.: **μόνοις γάρ τοῖς ἐν γένει μάλιστ' εὐσεβῶς ἔχει ὄραν τ' ἀκούειν**

συγγενῆ κακά· εὐσεβῶς ἔχει εἶναι εὐσεβές καθῆκον, εἶναι ἐπιβεβλη-
 μένο. **ἐλπίδος** = κακῆς ἐλπίδας, τοῦ φόβου μου (ἐννοεῖ τό φόβο πού
 εἶχε, ὅτι ὁ Κρέων θά συμπεριφερόταν ἀπέναντί του ἄσχημα). **πρός**
σοῦ, οὐδ' ἐμοῦ = πρὸς τό δικό σου συμφέρον καί ὄχι πρὸς τό δικό
 μου. **τοῦ;** ποιοῦ πράγματος; ἡ σειρά τῶν λέξεων: **καί λιπαρεῖς** (= ἐκλι-
 παρεῖς) **ῥῥδέ με τυχεῖν τοῦ;** καί μέ θερμοπαρακαλεῖς ἔτσι γιά νά τύχεις
 ποιοῦ πράγματος; **ὅπου φανοῦμαι μηδενός τῶν θνητῶν προσήγο-**
ρος = ἐκεῖ ὅπου θά φαίνομαι ὅτι δέ θά χαιρετιέμαι ἀπό κανέναν ἀπό
 τοὺς ἀνθρώπους. **ἔδρασ' ἄν εἰ ἔχρηζον** τί λόγος εἶναι ἐδῶ; στό θ' ἄν
 ἐνν. πάλι τό **ἔδρασα. τί πρακτέον** ἐννοεῖ μέ τοῦτο ὅτι ἀπό τή μιᾶ ὁ
 χρησιμὸς εἶχε ὀρίσει ὅτι πρέπει νά τιμωρηθεῖ ὁ φονιάς τοῦ Λαίου, ἀλλ'
 ἀπό τήν ἄλλη τώρα πρέπει νά ρωτηθεῖ πάλι, τί πρέπει νά γίνει γιά τόν
 Οἰδίποδα, ὁ ὁποῖος εἶναι καί ὁ φονιάς τοῦ πατέρα του. **πατροφόντης**
 = πατροκτόνος. **ἀπολλῦναι** τελ. ἀπαρέμφ., ἔξαοτ. ἀπό τήν κελευστική
 ἔννοια πού ὑπάρχει στό **ἐδηλώθη φάτις. ἴν' ἔσταμεν χρείας** = σέ ποιό
 σημεῖο ἀνάγκης φτάσαμε. **γάρ** αἰτιολ. τό ἐννοούμενο ἀπό τά προηγού-
 μενα **πενσόμεθα. τῶν** = **τοῖ ἄν·** τό **τοῖ** = θεβαίως (ἀφοῦ πείσθηκες ἀπό
 τά πράγματα). **πίστιν φέροις** = πιστεύεις (ἐνν. τήν κακοπιστία του
 πρὸς τό μάντη Τειρεσία καί πρὸς τόν Κρέοντα). **ἐπισκῆπτω** = παραγ-
 γέλλω· ὁ σύνδεσμος **καί** νοεῖ τά πέρα ἀπό ἐκεῖνα πού θά δηλωθοῦν
 ἀπό τό θεό. **προστρέπομαι** = στρέφομαι πρὸς κάποιον, γιά νά τόν
 παρακαλέσω, ἱκετεύω. **τῆς μὲν κατ' οἴκους** τήν ὁποία ἀποφεύγει νά
 ὀνομασει μητέρα ἢ γυναῖκα. **αὐτὸν ὃν θέλεις τάφον θεοῦ** ὁ μόνος σου
 κανόνισε τά σχετικὰ μέ τόν ἐνταφιασμό της, κατὰ τόν τρόπο πού
 θέλεις. **καί γάρ** αἰτιολ. τό ἐννοούμενο: παραλείπω νά εἰπῶ ἄλλο τιπο-
 τα, γιατί καί... **ὑπὲρ τῶν σῶν** = χάρη τῶν δικῶν σου (τῆς ἀδελφῆς
 σου). **τελεῖς** (μέλλ.) ἐνν. τάφον. **ἀξιωθήτω** = ἄς κριθεῖ ἄξιο· ἡ
 σειρά τῶν λέξεων: **μήποτε ἀξιωθήτω πατρῶν ἄστου τυχεῖν ἐμοῦ**
ζῶντος οἰκητοῦ (κατηγορ.). **κλήζεται** = βρῖσκεται τό ὄρος πού καλεῖ-
 ται. **ζῶντε** = ἴσταν ἦταν ἀκόμη στή ζωή. **ὃν ἐθέσθην κύριον τάφον**
 τόν ὁποῖο προόρισαν ὡς τάφο μου (μέ ὄλη τήν ἐξουσία ἐπάνω μου). **ἴν'**
ἐξ ἐκείνων, οἱ μ' ἀπαλλύτην, θάνω = γιά νά βρῶ τό θάνατο ἀπό
 ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦσαν τό θάνατό μου. **τοσοῦτον** = τόσο μόνο.
πέρθω = καταστρέφω, ἀφανίζω. **θνήσκων** = ἐνῶ πέθαινα. **μῆ** ἐνν.
σωθεῖς=εἰ μῆ ἐσώθην. ἐπὶ τῷ δεινῷ κακῷ=πρὸς ἐκτέλεση κάποιου
 φοβεροῦ κακοῦ. **ὅποι περ εἶσι**=ὅπου ἀκριβῶς προχωρεῖ, βαδίζει.

ἴτω = ἄς προχωρεῖ. **μὴ προσθεῖς μέριμναν** = μὴ ἀναλάβεις φροντίδα ἐκτός ἀπὸ τῆς ἄλλης σου μέριμνας. **σπάνις** = ἀνάγκη, ἔλλειψη. **ὁ βίος** τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ ζωὴ. **θορὰ** = φαγητό. **αἶν χωρὶς** = ἀπὸ τῆς ὁποῖας χωριστά· ἐπεξηγεῖται ἀπὸ τό: **ἄνευ τοῦδ' ἀνδρὸς** = χωριστά ἀπὸ ἐμένα. **ταῖν μοι** (δοτ. χαριστική) **μέλεσθαι** = γι αὐτὲς πρὸς χάρη μου νὰ φροντίζεις· τό ἀπαρέμφατον ἀντί προστακτικῆς. **μάλιστα μὲν** = κυρίως, μάλιστα· ἐννοεῖται: **εἰ δὲ μὴ**. **ἀποκλαίωμα κακὰ κλαίοντας** τῆς δυστυχίης μου.

(Στό σημεῖο αὐτό ὁ Κρέων δίνει ἐντολὴν σὲ δύο ὑπηρετὲς νὰ πᾶνε καὶ νὰ φέρουν μπροστά του τῆς θυγατέρες τοῦ Οἰδίποδα).

γονῆ γενναῖος = εὐγενῆς κατὰ τὴν καταγωγὴν. **θιγῶν (θιγγάνω)** ὑποθ. μετοχή· ποιὰ ἢ ἀπόδοσις; **που** = ὅπως νομίζω, ἂν δὲν ἀπατώμαι. **τοῖν φίλοιν** στοὺς ἀπαικτοὺς συνήθως ὁ δυϊκὸς τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων εἶναι κοινὸς καὶ γιὰ τὰ δύο γένη. **ἐκγόνων ἐμῶν** = τῶν ἐμῶν τέκνων = ἀπὸ τὰ τέκνα μου. **λέγω τι**; λέγω τίποτα ἀληθινὸ; **πορούω (πόρω)** = πορίζω, παρασκευάζω, ἐτοιμάζω. **γνούς** = ἐπειδὴ κατανόησα. **τὴν παρούσαν τέρψιν** = τὴν τωρινὴν σου μεγάλην ἐπιθυμίαν (εὐχαρίστηση). **πάλαι** = πρὸ ὀλίγου.

Πραγματικὲς. – **χώρας λείπεται φύλαξ** Προσφωνεῖται ἔτσι ἀπὸ τὸ χορὸ ὁ Κρέων, γιὰ τὴν ἀρσενικὰ τέκνα τοῦ Οἰδίποδα εἶναι ἀνήλικα καὶ γι' αὐτὸ ἀνέλαβε αὐτὸς τὴ βασιλείαν. **ἀλλ' εἰς τὰ θνητῶν... μὴ καταισχύνεσθ' ἐπι** κτλ. Λέγει αὐτά, ἐπειδὴ οἱ θεράποντες ἦσαν ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Οἰδίποδα, πού θροισκόταν σὲ τέτοια κατάστασις. **ἀνακτος Ἥλιου** Κάθε μαρὸ ἔμπυχο ἢ ἄπυχο οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἀπομάκρυναν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ φωτός Ἥλιου, γιὰ τὴν θά βεβηλώνονταν ἀπὸ τὴν θεὰ του. **ὄμβρος** Ἡ βροχὴ (ὄμβρος) ἦταν ἱερὴ τοῦ Δία.

γ') 1478 - 1530

Λεξιλογικὲς. – **τῆς ὁδοῦ** (τῶν θυγατέρων), γεν. τῆς αἰτίας = γιὰ τὸν ἔροχό τῶν θυγατέρων μου. **φρουρήσας τύχοι** = φρουρήσειε. **ὡς τὰς ἀδελφὰς** = στίς ἀδελφικὲς. **προυξένησαν** = ἔγιναν αἴτιες. **λαμπρά** = ἀκτινοβόλα. **φυτουργός** = ἐκεῖνος πού γέννησε (ὁ γεννήτορας). **ὡδ' ὄραν** = νὰ βλέπουν κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, νὰ εἶναι τυφλά· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: **αἱ προξένησαν ὑμῖν ὄραν ὡδε τὰ πρόσθε λαμπρά**

πρὰ ὄμματα. ιστορῶ = γνωρίζω. ἔνθεν αὐτὸς ἠρόθην = ἀπὸ τὴν ὁποία ὁ ἴδιος γεννήθηκα. προσβλέπω = δείχνω συμπάθεια μὲ τὸ βλέμμα. νοοῦμαι = ἀναλογίζομαι. τὰ λοιπὰ τοῦ πικροῦ βίου = τὸν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς πικραμένης ζωῆς. οἶον χρεῶν (ἔστιν) βιῶναι σφῶ πρὸς ἀνθρώπων = τὸν ὁποῖο εἶναι ἀνάγκη ἐσεῖς νὰ περάσετε μὲ παθήματα ἀπὸ μέρους τῶν ἀνθρώπων. ὁμιλία = συναναστροφὴ, συγκέντρωση. ἴξεσθε = θὰ ἐπανεέλθετε. ἀντὶ τῆς θεωρίας = ἀντὶ τῆς εὐχαριστήσεως ἀπὸ τὸ θέαμα. ἀκμαὶ γάμων = ἀκμῆ, ὠριμότητα τοῦ γάμου. παραρρίπτω = ριψοκινδυνεύω, ἐκθέτομαι σὲ κίνδυνο· τὸ πλῆρες θὰ ἦταν: τίς ἔσται ἐκεῖνος, ὃς παραρρίψει. τοιαῦτα ὄνειδη λαμβάνων = ἀναλαβαίνοντας τέτοια αἴσχη. γονή (ἡ) = τέκνο, ἀπόγονοι, γενεά· δηλήματα (δηλέομαι = βλάπτω) = βλάβες. ἔπεφνε, ἄορ. τοῦ καθ' ὑπόθεσιν ῥήμ. φένω = φονεύω. ὅθεν περ αὐτὸς ἐσπάρη = ἀπὸ τὴν ὁποία ἀκριβῶς ὁ ἴδιος, ἀφοῦ σπάρθηκε, γεννήθηκε. ἐκ τῶν ἴσων = ἀπὸ τὰ ἴδια. τοιαῦτα ὄνειδιεῖσθε (μέσ. μέλλοντας ἀντὶ παθητ.) = τέτοιες κατηγορίες θὰ σᾶς βαρβαίνουν. τίς γαρμει; ποιὸς θὰ σᾶς νυμφευθεῖ; χέρσος λέγεται ὁ ἀγρός ποῦ δὲν καλλιεργήθηκε· ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ γυναῖκα παραβάλλεται μὲ τὴ γῆ ποῦ ὀργώνεται, λέγεται: χέρσος = ἀνύπαντρος. νῶ γάρ, ὦ = γιατί ἐμεῖς, οἱ ὁποῖοι. δύο ὄντε = ἀμφοτέρω, καὶ οἱ δύο (συμπεριλαμβανόμενοι καὶ τὸν ἑαυτό του λόγῳ τοῦ καταντήματός του). παρήμι = ἐγκαταλείπω, ἀφήνω ἀπροσπάτευτες. ἐγγενεῖς (οὔσας) = ἐπειδὴ εἶναι συγγενεῖς σου. ἀλώμαι = πλανιέμαι. πτωχὰς ἀνάνδρους κατηγορῶ· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: μὴ παρῆς σφε οὔσας ἐγγενεῖς, ἀλωμένας πτωχὰς ἀνάνδρους, τάσδε (βραχυλ.) = τὰ τῶνδε κακὰ = τίς συμφορὰς τους. ὦδε συνάπτεται πρὸς τὸ ὄρῶν. τηλικόσδε = τόσο νέος κατὰ τὴν ἡλικία. πλὴν ὅσον τὸ σὸν μέρος = ἐκτός ὅσο ἀφορᾷ σὲ σένα. ξυννεύω = συγκατανεύω. ψάσας ἔνν. ἐμοῦ· ἔπρεπε νὰ γίνει ἡ χειροαφία, γιατί ὁ Οἰδίποδας, ὡς τυφλός, δὲν μπορούσε κατ' ἄλλον τρόπο νὰ ἀντιληφθεῖ τὴ συγκατανευση τοῦ Κρέοντα· ἄλλωστε ἡ χειροαφία προῦσινε μεγαλύτερη πίστη, ὅπως καὶ στίς ἡμέρες μας. σφῶν = ἡμῖν. εἰ μὲν εἰχέτην ἦδη φρένας = ἔάν ἀλήθεια εἶχατε τώρα ὄριμο νοῦ. πόλλ' ἂν παρήνουν = θὰ σᾶς ἔδινε πολλές συμβουλές. τοῦτ' εὐχῆ' στ' ἐμοὶ = παρέχεται (ἀπὸ μέρους μου) ἡ ἐξῆς εὐχὴ γιὰ σᾶς. οὐ καιρὸς ἔα (ἐπεξηγ. τοῦ προηγ.) = ἐφόσον τὸ ἐπιτρέπουν οἱ περιστάσεις. λῶννος = καλύτερου· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: κυρήσαι δ' ὑμᾶς τοῦ βίου λῶννος τοῦ φυτεῦσαντος

πατρός, ἴνα = ἐκεῖ πού. **κεί μηδέν ἤδὺ** = ἔστω καὶ ἂν δέν εἶναι καθόλου εὐχάριστο (γιὰ μένα). **καιρῷ** δοτ. χρον. = στὸν καιρὸ τους. **ἐφ' οἷς**; μέ ποιούς ὄρους; **λέξεις καί...** ἡ σύνταξη εἶναι κατὰ παρόρατη ἂντὶ καθ' ὑπόταξη: **ὅταν λέξης εἴσομαι** (τοῦ ρήμ. οἶδα). **ὅπως πέμψεις** πλαγ. ἔρωτ. πρότ., ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἐννοούμενο **σκοπεῖ**. **ἄποικον γῆς** = μακριὰ ἀπὸ τῆ χώρα. **τοῦ θεοῦ δόσιν** = δῶρο πού δίνεται ἀπὸ τὸ θεό. **ἀλλὰ θεοὶς γε** = ἀλλὰ ἴσα ἴσα στοὺς θεοὺς, ἀλλὰ στοὺς θεοὺς βεβαίως. **τοιγαροῦν** = γι' αὐτὸ λοιπόν (ἐάν δηλ. εἴσαι μισητός στοὺς θεοὺς). **τεύξη** (ἐνν. **τῆς τοῦ θεοῦ δόσεως**) = θὰ τύχεις, θὰ πετύχεις (τὸ δῶρο τοῦ θεοῦ, δηλ. τὴν ἐξορία). **φῆς τάδ' οὖν; (ἐνν. ἔσοσθαί μοι)** = βεβαιώνεις λοιπόν ὅτι αὐτὰ ἐδῶ (δηλ. ἡ ἐξορία μου) θὰ γίνουν; **γὰρ** αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοούμενο: **φημί τάδε** = βεβαίως βεβαιώνω τούτα, γιατί... **ἂ μὴ φρονῶ** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.) = ἂν δέ γνωρίζω καλὰ κάποιον. **φιλῶ** = συνηθίζω. **ἀφοῦ** (μέσ. ἀόρ. β' προστακτ. τοῦ ρήμ. **ἀφίημι**) = ἀποχωρήσου ἀπὸ.... (ἀπὸ αὐτὰ φαίνεται ὅτι ὁ Οἰδίποδας ἐξακολουθοῦσε νὰ κρατεῖ τίς θυγατέρες του). **ἔλη (αἰρούμαι)** = ἀφαιρέσεις (πάρεις) αὐτές. **πάντα κρατεῖν** = νὰ ὑπερισχύει ἡ γνώμη σου σέ ὅλα. **ἀκράτησας** = **ἂ ἐκράτησας** = ἴσα πέτυχες νικώντας. **συνέπομαι** = συμπαρακολουθῶ. **τῷ βίῳ** = ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς σου (προσωποποιῶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐτυχίας, τὰ ὅποια σάν σύντροφοι τὸν παρακολουθοῦν στὴ ζωῆ του). **λεύσω** = παρατηρῶ. **κλεινὰ** = τά ξακουστά (πού δόξασαν τὸν Οἰδίποδα). **οὐ τίς οὐ ζήλω...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: **οὐ ταῖς τύχαις τίς τῶν πολιτῶν οὐκ ἐπέβλεπε ζήλω** = τοῦ ὁποίου τίς τύχες (τὴν εὐτυχία) ποιός ἀπὸ τοὺς πολίτες δέν ἔβλεπε μέ εὐγενῆ πόθο (δέ ζήλευε). **εἰς ὅσον κλήδωνα δεινῆς συμφορᾶς** (πλαγ. ἔρωτ. πρότ., ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ **λεύσεσθε**) = σέ πόσο μεγάλη ἀνεμοζάλη φοβερῆς συμφορᾶς. **ὀλβίζω** = καλοτυχίζω (ὑποκ. τοῦ **ὀλβίζειν** εἶναι τὸ **τινὰ** καὶ ἀντικ. τὸ **μηδένα θνητὸν ὄντα**). **ἐπισκοπῶ** = ἐξετάζω. **ἐπισκοποῦντα ἰδεῖν** = ἐφόσον κοιτάζει νὰ ἰδεῖ. **πρὶν ἂν τέρμα τοῦ βίου περάσω** μεταφ. ἀπὸ τὸ στάδιο. **μηδέν ἀλγεινὸν παθῶν** χωρὶς νὰ πάθει κάτι δυσάρεστο· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **ὥστε χρεῶν (ἔστι) ἐπισκοποῦντα τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἰδεῖν θνητὸν ὀλβίζειν πρὶν...**

Πραγματικές. – **δαίμων ἄμεινον ἢ μὲ φρουρήσας τύχοι** Πιστεύω ὅταν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ὅτι κάθε ἄνθρωπος εἶχε τὸ δικό του θεό

(δαίμονα) ὡς προστάτη του. **ὄνειδη** Σύμφωνα μέ τήν ἀντίληψη ὅτι τά αἴσχη τῶν γονέων (οἱ ἁμαρτίες τους) βαρύνουν τά τέκνα. **ἀγάμους** Οἱ ἀρχαῖοι θεωροῦσαν πολύ κακό νά μένουν οἱ θυγατέρες ἀνύπαντρες, γιατί νόμιζαν προορισμό τῆς γυναίκας τήν ἀποκατάστασή της μέ τό γάμο· γι' αὐτό καί ἡ Ἀντιγόνη θρηνεῖ πού ὀδηγεῖται στό θάνατο, γιατί κατεβαίνει στόν Ἄδη ἀνύπαντη, χωρίς νά ἀκούσει νυφιάτικα τραγούδια κτλ. **καί γάρ ἀκράτησας... ξυνέσπετο** Μετά ἀπό αὐτά τά λόγια ὁ Κρέων, ὁ Οἰδίποδας, οἱ θυγατέρες του καί οἱ ὑπηρέτες μπαίνουν ἀπό τή μεσιανή θύρα στό ἀνάκτορα. **ὦ πάτρας Οἴθης ἔνοικοι...** Ἐπειδή ἡ σκηνή «ἐπόκειται» μπροστά στό ἀνάκτορα, ὑποτίθεται ὅτι ἐπίσης ἀπό τοῦς πολῖτες πού ἀποτελοῦν τό χορό, παραδοῖσεται καί ἄλλο πλῆθος, στό ὁποῖο ὁ χορός ἀποτείνει τό λόγο. **μηδέν ὄλβιζεν πρῖν ἄν...** Παρόμοια γνώμη ἐξέφρασε καί ὁ Σόλωνας στόν Κροῖσο (Ἡρόδ. 1,32): **σκοπέειν δέ χρή παντός χρήματος τήν τελευτήν κῆ (πῆ) ἀποθήσεται...** ἐπίσης καί ὁ Εὐριπίδης στήν Ἄνδρομαχῆ (στ. 100 -2): **χρή εἶπεν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν, πρῖν ἄν θανόντος τήν τελευταίαν ἰδης, ὅπως περάσας ἡμέραν ἦξει κάτω.**

Π. Ν. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ἔρ' οἷοθ' ὅ τι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οὐρανοῦ κἀκὼν
ἔποιον οἴγ' ἔτι ζῆσον ταῖσι ;
οὐδὲν γὰρ οὐτ' ἀλγεῖν οὐτ' ἄρας ἔπαρ
οὐτ' αἰσχρὴν οὐτ' ἔπιμὸν ἔσθ', ἔποιον οὐ
τῶν πῶν τι κάμδ' οὐκ ἔπαρ' ἐγὼ κἀκὼν.
καὶ νῦν τί τοῦτ' αἰσθασί παύσῃ πολεῖ
κῆρυγμα θεῶν τῶν ἀστραγγῶν ἄστυα ;
ἔχεις τί κείνησσι ; ἢ σε λαμβάνει
πρὸς τοὺς φίλους ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν κακῆ ;

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1978

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΧΟΛΥΟΠΟΜΗ Η Π.

(θεογονία) ως προκείμενη...
 σίση των γονέων (οι εφημέριες της) θεωρούνται τα τέσσαρα αγόμους
 Οι αρχαίοι θεωρούσαν πολύ κακό να μείνουν οι θνητοί ανώμα-
 τες, γιατί νόμιζαν πως η σίση της γυναίκας την αποκαταστήσει της
 με τη γαμή...
 γιατί κατεβαίνει στον Άδη ανώματη, χωρίς να μπορεί να κάνει
 τριγυρία κτλ. και γάρ ακαρίστησας...
 Συνίστατο Μετά από αυτά τα
 λόγια ο Κούριος, ο Ομήριος, οι θνητοί...
 τον έστό τη μεταβολή της...
 ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
 Επειδή η σίση...
 είναι από τους πρώτους...
 αλλά κληθή...
 πριν αν...
 Παρομοίως γίνεται...
 ('Ηρόδ. 1.32): σκάνειν δέ χρήματα...
 (τη) αποθήσεται...
 100-2): χρήματα σκάνειν...
 τελευταίαν θης, όπως πέρασε ημέραν ημίκατω.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

^{ὄρα} ὦ κοινὸν αὐτάδελφον Ἰσμῆνης κάρα,
ἄρ' οἶσθ' ὅ τι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν
ὅποιον οὐχὶ νῶν ἔτι ζώσαιν τελεῖ ;
οὐδὲν γὰρ οὔτ' ἀλγεινὸν οὔτ' ἄτης ἄτερ
οὔτ' αἰσχροῦν οὔτ' ἀτιμὸν ἔσθ', ὅποιον οὐ
τῶν σῶν τε κἄμῶν οὐκ ὄπωπ' ἐγὼ κακῶν.
καὶ νῦν τί τοῦτ' αὖ φασι πανδήμῳ πόλει
κῆρυγμα θεῖναι τὸν στρατηγὸν ἀρτίως ;
ἔχεις τι κείσῃκουσας ; ἢ σε λανθάνει
πρὸς τοὺς φίλους στειχόντα τῶν ἐχθρῶν κακά ;

ΙΣΜΗΝΗ

ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς μῦθος, Ἀντιγόνη, φίλων
οὔθ' ἡδύς οὔτ' ἀλγεινὸς ἔκετ', ἐξ ὅτου
δυοῖν ἀδελφοῖν ἑστερήθημεν δύο,
μὴ θανόντοιν ἡμέρα διπλῆ χειρὶ
ἐπεὶ δὲ φροῦδός ἐστιν Ἀργείων στρατὸς
ἐν νυκτὶ τῇ νῦν, οὐδὲν οἶδ' ὑπέρτερον,
οὔτ' εὐτυχοῦσα μᾶλλον οὔτ' ἀτωμένῃ.
ἤδη καλῶς, καὶ σ' ἐκτὸς ἀλφειῶν πυλῶν
τοῦδ' οὐνεκ' ἐξέπεμπον, ὡς μόνῃ κλύοις.

- ΙΣ. τί δ' ἔστι ; δηλοῖς γάρ τι καλχαίνονα^{κ-σ} ἔπος, 20
 AN. οὐ γὰρ τάφου νῶν τῷ κασιγνήτῳ Κρέων^{κ-σ}
 τὸν μὲν προτίσας, τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει ;
 Ἐτεοκλέα μὲν, ὡς λέγουσι, σὺν δίκῃ
 χρῆσθεις δικαίᾳ καὶ νόμῳ κατὰ χθονός
 ἔκρυψε τοῖς ἐνεργθεὶν ἐντιμὸν νεκροῖς, 25
 τὸν δ' ἀθλίως θανόντα Πολυνείκους νέκυν
 ἀστοῖσιν φασι ἐκκεκηρῦχθαι τὸ μὴ
 τάφῳ καλύψαι, μηδὲ κοιῦσά τινα,
 ἔἴην δ' ἀκλυτοῦ, ἀτάφου, οἰωνοῖς γλυκύν
 θησαυρὸν εἰσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς. 30
 τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα σοὶ
 κάμοι — λέγω γὰρ κάμῃ — κηρύξαντ' ἔχειν,
 καὶ δεῦρο νεῖσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν
 σάφῃ προκηρύξοντα, καὶ τὸ πρῶγμ' ἄγειν
 οὐχ ὡς προ' αὐδέν, ἀλλ' ὅς ἂν τούτων τι δρᾷ, 35
 φόνον πρόσκεισθαι δημόλευστον ἐν πόλει.
 οὕτως ἔχει σοι ταῦτα, καὶ δείξεις τάχα
 εἴτ' εὐγενῆς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν ἄλλῃ.
 ΙΣ. τί δ', ὦ ταλαῖφρον, εἰ τάδ' ἐν τούτοις, ἐγὼ
 λύουσ' ἂν εἴθ' ἄπτουσα προσθειμήν πλέον ; 40
 AN. εἰ ζυμπονήσεις καὶ ζυνεργάση σκόπει.
 ΙΣ. ποῖόν τι κινδύνευμα ; ποῖ γνώμης ποτ' εἶ ;
 AN. εἰ τὸν νεκρὸν ζῆν τῆδε κουφιεῖς χερσί.
 ΙΣ. ἦ γὰρ νοεῖς θάπτειν σφ', ἀπόρρητον πόλει ;
 AN. τὸν γοῦν ἐμὸν καὶ τὸν σόν, ἦν σὺ μὴ θέλῃς, 45
 ἀδελφόν· οὐ γὰρ δὴ προδοῦσ' ἀλώσομαι.
 ΙΣ. ὦ σχετλίᾳ, Κρέοντος ἀντειρηγόςτος ;
 AN. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ τῶν ἐμῶν μ' εἶργειν μέτα.
 ΙΣ. οἴμοι· φρόνησον, ὦ κασιγνήτη, πατήρ
 ὡς νῶν ἀπεχθὴς δυσκλεῖς τ' ἀπόλωτο 50

πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων διπλᾶς
 ὄψεις ἀράξας αὐτὸς αὐτουργῶ χερσί·
 ἔπειτα μήτηρ καὶ γυνή, διπλοῦν ἔπος,
 πλεκταῖσιν ἀρτάναισι λωβᾶται βίον·
 τρίτον δ' ἀδελφῶ δύο μίαν καθ' ἡμέραν 55
 αὐτοκτονοῦντε τῷ ταλαιπώρῳ μόνον
 κοινὸν κχειργάσαντ' ἐπαλλήλων χεροῖν.
 νῦν δ' αὖ μόνον δὴ νῶ λειμμένα σκόπει
 ὄσφ κάκιστ' ὀλοῦμεθ', εἰ νόμου βία
 ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν. 60
 ἀλλ' ἐννοεῖν χρὴ τοῦτο μὲν γυναῖχ' ὅτι
 ἔφυμεν, ὡς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχομένα·
 ἔπειτα δ' οὔνεκ' ἀρχόμεσθ' ἐκ κρεισσόνων
 καὶ ταῦτ' ἀκούειν κάτι τῶνδ' ἀλγίονα.
 ἐγὼ μὲν οὖν αἰτοῦσα τοὺς ὑπὸ χθονὸς 65
 ζυγγοῖαν ἴσχειν, ὡς βιάζομαι τάδε,
 τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι· τὸ γὰρ
 περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.
 AN. οὐτ' ἂν κελεύσαιμ' οὐτ' ἂν, εἰ θέλοις ἔτι 70
 πράσσειν, ἐμοῦ γ' ἂν ἠδέως δρώης μετὰ.
 ἀλλ' ἴσθ' ὅποιά σοι δοκεῖ, κείνον δ' ἐγὼ
 θάψω· καλὸν μοι τοῦτο ποιούσῃ θανεῖν·
 φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι, φίλου μέτα,
 ὅσια πανουργήσασ'· ἐπεὶ πλείων χρόνος,
 ὃν δεῖ μ' ἀρέσκειν τοῖς κάτω τῶν ἐνθάδε. 75
 ἐκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι· σοὶ δ' εἰ δοκεῖ,
 τὰ τῶν θεῶν ἐντιμ' ἀτιμάσασ' ἔχε.
 ΙΣ. ἐγὼ μὲν οὐκ ἄτιμα ποιῶμαι, τὸ δὲ
 βία πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος.
 AN. σὺ μὲν τὰδ' ἂν προύχοι· ἐγὼ δὲ δὴ τάφον 80
 χώσουσ' ἀδελφῶ φίλτάτῳ πορεύσομαι.

- ΙΣ οἴμοι ταλαίνης, ὡς ὑπερδέδοικά σου.
 ΑΝ. μὴ 'μοῦ προτάρβει· τὸν σὸν ἐξόρθου πότμον.
 ΙΣ. ἀλλ' οὖν προμηύσης γε τοῦτο μηδενὶ
 τοῦργον, κρυφῆ δὲ κεῦθε, σὺν δ' αὐτως ἐγώ. 85
 ΑΝ. οἴμοι, καταύδα· πολλὸν ἐχθίων ἔση
 σιγῶσ', ἐὰν μὴ πᾶσι κηρύξης τάδε.
 ΙΣ. θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις.
 ΑΝ. ἀλλ' οἶδ' ἀρέσκουσ' οἷς μάλισθ' ἀδεῖν με χρή.
 ΙΣ. εἰ καὶ δυνήσῃ γ'· ἀλλ' ἀμηγάνων ἐρᾶς. 90
 ΑΝ. οὐκοῦν, ὅταν δὴ μὴ σθένω, πεπαύσομαι.
 ΙΣ. ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τὰμήχανα.
 ΑΝ. εἰ ταῦτα λέξεις, ἐχθαρῆ μὲν ἐξ ἐμοῦ,
 ἐχθρά δὲ τῷ θανόντι προσκειῖσθαι δίκην.
 ἀλλ' ἔα με καὶ τὴν ἐξ ἐμοῦ δυσβουλίαν 95
 παθεῖν τὸ δεινὸν τοῦτο· πείσομαι γὰρ οὐ
 τοσοῦτον οὐδέν, ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν.
 ΙΣ. ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, στεῖχε· τοῦτο δ' ἴσθ', ὅτι
 ἄνους μὲν ἔρχη, τοῖς φίλοις δ' ὀρθῶς φίλη.

Χ Ο Ρ Ο Σ

- στροφή α' ἀκτὶς ἀελίου, τὸ κάλ- 100
 λιστον ἑπταπύλω φανέν
 Θήβα τῶν προτέρων φάος,
 ἐφάνθησ' ποτ', ὧ χρυσέας
 ἀμέρας βλέφαρον, Διρκαί-
 ων ὑπὲρ ρεέθρων μολοῦσα, 105
 τὸν λεύκασπιν Ἄργόθεν
 φῶτα βάντα πανσαγία
 φυγάδα πρόδρομον ὀξυτέρω
 κινήσασα χαλινῶ·

ὄν ἐφ' ἡμετέρα γὰ Πολυνείκης 110
 ἀρθεὶς νεικέων ἐξ ἀμφιλόγων
 ἤγαγε· κείνος δ' ὀξέα κλάζων
 αἰετὸς ἐς γᾶν ὣς ὑπερέπτα,
 λευκῆς χιόνος πτέρυγι στεγανός, 115
 πολλῶν μεθ' ὕπλων
 ζῦν θ' ἵπποκόμοις κορύθεσσιν.

στάς δ' ὑπὲρ μελάθρων, φονώ-
 σαισιν ἀμριχνῶν κύκλω
 λόγχαις ἐπτάπυλον στόμα
 ἔβα, πρὶν ποθ' ἀμετέρων 120
 αἰμάτων γένυσιν πλησθῆ-
 ναι τε καὶ στεφάνωμα πύργων
 πευκάενθ' Ἡφαιστον ἐλεῖν.
 τοῖος ἀμφὶ νῶτ' ἐτάθη
 πάταγος Ἄρεος, ἀντιπάλω 125
 δυσχείρωμα δράκοντι.

Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους
 ὑπερεχθαίρει, καὶ σφραξ ἐσιδῶν
 πολλῶ ῥεύματι προσνισσομένους
 χρυσοῦ κωνυχῆς ὑπεροπλίαις, 130
 παλτῶ ῥίπτει πυρὶ βαλβίδων
 ἐπ' ἄκρων ἤδη
 νίκην ὀρμῶντ' ἀλαλάξει.

Στροφή β' ἀντιτύπα δ' ἐπὶ γὰ πέσε τανταλωθεὶς
 πυρφόρος, ὃς τότε μαινομένα ζῦν ὀρμᾶ 135
 βακχεύων ἐπέπνει
 ῥιπαῖς ἐχθίστων ἀνέμων.

εἶχε δ' ἄλλα τὰ μὲν,
 ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλοις ἐπενόμυ στυφελίζων
 [μέγας Ἄρης
 δεξιόσειρος. 140

ἑπτὰ λοχαγοὶ γὰρ ἐφ' ἑπτὰ πύλαις
 ταχθέντες ἴσοι πρὸς ἴσους ἔλιπον
 Ζηνὶ τροπαίῳ πάγχλαια τέλη,
 πλὴν τοῖν στυγεροῖν, ὃ πατὴρ ἐνὸς
 μητρὸς τε μιᾶς φύντε καθ' αὐτοῖν 145
 δικρατεῖς λόγγας στήσαντ' ἔχετον
 κοινοῦ θανάτου μέρος ἄμφο.

ἀντιστρ. β ἀλλὰ γὰρ ἁ μεγαλόνυμος ἦλθε Νίκα
 τῶ πολυχρμάτῳ ἀντιχρεῖσα Θήβα,
 ἐκ μὲν δὴ πολέμων
 τῶν νῦν θέσθε λησμοσύνην, 150
 θεῶν δὲ ναοὺς χοροῖς
 παννυχίοις πάντας ἐπέλωμεν,
 [ὁ Θήβας δ' ἐλελίχθων

Βάχμιος ἄρχοι.

ἀλλ' ἔδε γὰρ δὴ βασιλεὺς χώρας, 155
 Κρέων ὁ Μεναικίως, νέον εἰληχῶς
 ἀρχήν, νεοχμὸς νεοραῖσι θεῶν
 ἐπὶ συντυχίαις χωρεῖ, τίνα δὴ
 μῆτιν ἐρέσσω, ὅτι σύγλητον
 τήνδε γερόντων προῦθετο λέσχην, 160
 κοινῷ κηρύγματι πέμψας ;

ΚΡΕΩΝ

ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ

201 πολλῶ σάλῳ σείσαντες ὄρθωσαν πάλιν·
 ὑμᾶς δ' ἐγὼ πομποῖσιν ἐκ πάντων δίχα
 ἔστειλ' ἰκέσθαι, τοῦτο μὲν τὰ Λαίου 165
 σέβοντας εἰδῶς εὖ θρόνων αἰεὶ κράτη,
 τοῦτ' αὖθις, ἦνίκ' Οἰδίπους ὄρθου πόλιν,
 κάπτεϊ διώλετ', ἀμφὶ τοὺς κείνων ἔτι
 202 παῖδας μένοντας ἐμπέδοις φρονήμασιν.
 ὅτ' οὖν ἐκεῖνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν 170
 καθ' ἡμέραν ὄλοντο παίσαντές τε καὶ
 πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι,
 ἐγὼ κράτη δὴ πάντα καὶ θρόνους ἔχω
 203 γένους κατ' ἀγχιστεῖα τῶν ὀλωλότων.
 ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐμαθεῖν 175
 ψυχὴν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
 ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβῆς φανῆ.
 ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύων πόλιν
 204 μὴ τῶν ἀρίστων ἄπτεται βουλευμάτων,
 ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλήσας ἔχει, 180
 κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
 205 καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας
 φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
 ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὄρων αἰεὶ,
 206 οὐτ' ἂν σιωπήσοιμι τὴν ἄτην ὄρων 185
 στείχουσιν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
 οὐτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
 207 θεῖμην ἐμαυτῶ, τοῦτο γινώσκων ὅτι
 208 ἦδ' ἐστὶν ἡ σῶζουσα καὶ ταύτης ἐπι 190
 πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.
 209 τοιοῖσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὖξω πόλιν.
 καὶ νῦν ἀδελφὰ τῶνδε κηρύξας ἔχω
 ἀστοῖσι παίδων τῶν ἀπ' Οἰδίπου πέρι·

- Ἐτεοκλέα μὲν, ὃς πόλεως ὑπερμαχῶν
 ὄλωλε τῆσδε, πάντ' ἀριστεύσας δορί, 195
 τάφῳ τε κρύψαι καὶ τὰ πάντ' ἐφαγνίσαι,
 ἃ τοῖς ἀρίστοις ἔρχεται κάτω νεκροῖς·
 τὸν δ' αὖ ζύναμιον τοῦδε, Πολυνείκη λέγω
 ὃς γῆν πατρώαν καὶ θεοὺς τοὺς ἐγγεγεῖς
 φυγὰς κατελθὼν ἠθέλησε μὲν πυρὶ 200
 πρῆσαι κατ' ἄκρας, ἠθέλησε δ' αἵματος
 κοινοῦ πάσασθαι, τοὺς δὲ δουλώσας ἄγειν,
 τοῦτον πόλει τῆδ' ἐκκεκρηῦχθαι λέγω
 μήτε κτερίζειν μήτε κωκυδί τινα, 205
 ἔξιν δ' ἄθραπτον καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας
 καὶ πρὸς κυνῶν ἐδεστὸν αἰκισθὲν τ' ἰδεῖν.
 τοιόνδ' ἐμὸν φρόνημα, κοῦποτ' ἔκ γ' ἐμοῦ
 τιμῆν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων.
 ἀλλ' ὅστις εὖνους τῆδε τῆ πόλει, θανῶν
 καὶ ζῶν δ' ὁμοίως ἔκ γ' ἐμοῦ τιμῆσεται. 210
 XO σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει, παῖ Μενοικέως Κρέον,
 τὸν τῆδε δύσνον καὶ τὸν εὐμενῆ πόλει·
 νόμῳ δὲ χρῆσθαι παντὶ πού γ' ἔνεστί σοι
 καὶ τῶν θανόντων χῶπόσοι ζῶμεν πέρι.
 KP ὡς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων. 215
 XO νεωτέρῳ τῷ τοῦτο βιστάζειν πρόθεσ.
 KP. ἀλλ' εἰς' ἐτοῖμοι τοῦ νεκροῦ γ' ἐπίσκοποι.
 XO. τί δῆτ' ἂν ἄλλο τοῦτ' ἐπεντέλλοις ἔτι ;
 KP. τὸ μὴ πιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.
 XO. οὐκ ἔστιν οὕτω μῶρος, ὃς θανεῖν ἐρᾷ. 220
 KP. καὶ μὴν ὁ μισθός γ' οὗτος· ἀλλ' ὑπ' ἐλπίδων
 ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διόλωσεν.

ΦΥΛΑΞ

- ἀναξ, ἔρω μὲν οὐχ ὅπως τάχους ὑπο
 δύσπνους ἰκάνω κοῦφον ἐξάρας πόδα·
 πολλὰς γὰρ ἔσχον φροντίδων ἐπιστάσεις, 225
 ὁδοῖς κυκλῶν ἐμχυτὸν εἰς ἀναστροφῆν·
 ψυχὴ γὰρ ἠῦδα πολλὰ μοι μυθουμένη·
 τάλας, τί χωρεῖς, οἷ μολῶν δώσεις δίκην ;
 τλήμων, μένεις αὖ ; κεῖ τὰδ' εἴσεται Κρέων
 ἄλλου παρ' ἀνδρός, πῶς σὺ δῆτ' οὐκ ἀλγυνῆ ; 230
 τοιαῦθ' ἐλίσσων ἦνυτον σχολῆ βραδύς,
 χούτως ὁδὸς βραχεῖα γίγνεται μακρά.
 τέλος γε μέντοι δεῦρ' ἐνίκησεν μολεῖν
 σοί· κεῖ τὸ μηδὲν ἐξερῶ, φράσω δ' ὅμως·
 τῆς ἐλπίδος γὰρ ἔρχομαι δεδραχμένος 235
 τὸ μὴ παθεῖν ἂν ἄλλο πλὴν τὸ μόρσιμον.
 ΚΡ. τί δ' ἔστιν, ἀνθ' οὗ τήνδ' ἔχεις ἀθυμίαν ;
 ΦΥ. φράσαι θέλω σοι πρῶτα τὰμχυτοῦ· τὸ γὰρ
 πρᾶγμ' οὔτ' ἔδρασ' οὔτ' εἶδον ὅστις ἦν ὁ δρῶν,
 οὐδ' ἂν δικαίως ἐς κακὸν πέσοιμί τι. 240
 ΚΡ. εὔ γε στοχάζῃ κάποφάργνυσαι κύκλω
 τὸ πρᾶγμα· δηλοῖς δ' ὧς τι σημανῶν νέον.
 ΦΥ. τὰ δεινὰ γὰρ τοι προστίθῃσ' ὄκνον πολύν.
 ΚΡ. οὐκουν ἔρεῖς ποτ', εἴτ' ἀπαλλαχθεὶς ἄπει ;
 ΦΥ. καὶ δὴ λέγω σοι· τὸν νεκρὸν τις ἀρτίως 245
 θάψας βέβηκε κάπῃ χρωτὶ διψίαν
 κόνιν παλύνας κάφαγιστεύσας ἅ χρῆ.
 ΚΡ. τί φῆς ; τίς ἀνδρῶν ἦν ὁ τολμήσας τὰδε ;
 ΦΥ. οὐκ οἶδ'· ἐκεῖ γὰρ οὔτε του γενῆδος ἦν
 πλῆγμ', οὐ δικέλλης ἐκβολή· στύφλος δὲ γῆ 250
 καὶ χέρσος, ἀρρώξ οὐδ' ἐπημαξευμένη
 τροχοῖσιν, ἀλλ' ἄσημος οὐργάτης τις ἦν.

ὅπως δ' ὁ πρῶτος ἡμῖν ἡμεροσκόπος
 δείκνυσι, πᾶσι θαῦμα δυσχερές παρῆν·
 ὁ μὲν γὰρ ἠφάνιστο — τυμβήρης μὲν οὐ,
 255
 λεπτή δ', ἄγος φεύγοντος ὡς, ἐπῆν κόνις.
 σημεῖα δ' οὔτε θηρὸς οὔτε του κυνῶν
 ἐλθόντος, οὐ σπάσαντος ἐξεφαίνετο.
 λόγοι δ' ἐν ἀλλήλοισιν ἐρρόθουν κακοί,
 φύλαξ ἐλέγχων φύλακα, κἄν ἐγίγνετο
 260
 πληγὴ τελευτῶσ', οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν·
 εἷς γάρ τις ἦν ἕκαστος οὐζειργασμένος,
 κούδεις ἐναργής, ἀλλ' ἔφευγε μὴ εἰδέναι.
 ἦμεν δ' ἔτοιμοι καὶ μύδρους αἴρειν χερσῶν
 265
 καὶ πῦρ διέρπειν καὶ θεοὺς ὀρκωμοτεῖν,
 τὸ μῆτε δρᾶσαι μῆτε τῷ ξυνειδέναι
 τὸ πρᾶγμα βουλευσάντι μῆτ' εἰργασμένῳ.
 τέλος δ' ὅτ' οὐδὲν ἦν ἐρευνῶσιν πλέον,
 λέγει τις εἷς, ὃς πάντας ἐς πέδον κάρα
 270
 νεῦσαι φόβῳ προὔτρεψεν· οὐ γὰρ εἶχομεν
 οὔτ' ἀντιφωνεῖν οὔθ' ὅπως δρῶντες κελῶς
 πράξαίμεν· ἦν δ' ὁ μῦθος ὡς ἀνοιστέον
 σοὶ τοῦργον εἶη τοῦτο κούχι κρυπτέον.
 καὶ ταῦτ' ἐνίκα, κἀμὲ τὸν δυσδαίμονα
 275
 πάλος καθαιρεῖ τοῦτο τάγαθὸν λαβεῖν·
 πάρειμι δ' ἄκων οὐχ ἔκοῦσιν, αἶδ' ὅτι·
 στέργει γὰρ οὐδείς ἄγγελον κακῶν ἐπῶν.
 ἀναξ, ἐμοί τοι, μὴ τι καὶ θεήλατον
 τοῦργον τόδ', ἧ ξύννοια βουλεύει πάλαι.
 280
 παῦσαι, πρὶν ὀργῆς κἀμὲ μεστῶσαι λέγων,
 μὴ 'φευρεθῆς ἄνους τε καὶ γέρον ἄμα·
 λέγεις γὰρ οὐκ ἀνεκτά, δαίμονας λέγων
 πρόνοϊαν ἴσχειν τοῦδε τοῦ νεκροῦ πέρι·

XO

KP

πότερον ὑπερτιμῶντες ὡς εὐεργέτην
 ἔκρυπτον αὐτόν, ὅστις ἀμφικίονας 285
 ναοὺς πυρώσων ἤλθε κάναθήματα
 καὶ γῆν ἐκείνων καὶ νόμους διασκεδῶν ;
 ἢ τοὺς κακοὺς τιμῶντας εἰσορᾶς θεοὺς ;
 οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ ταῦτα καὶ πάλαι πόλεως
 ἄνδρες μόλις φέροντες ἐρρόθουν ἐμοὶ 290
 κρυφῆ, κάρα σείοντες, οὐδ' ὑπὸ ζυγῶ
 λόφον δικκίως εἶχον, ὡς στέργειν ἐμέ.
 ἐκ τῶνδε τούτους ἐξεπίσταμαι καλῶς
 παρηγμένους μισθοῖσιν εἰργάσθαι τάδε.
 οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποισιν οἶον ἄργυρος 295
 κακὸν νόμισμ' ἔβλαστε· τοῦτο καὶ πόλεις
 πορθεῖ, τόδ' ἄνδρας ἐξανίστησιν δόμων,
 τόδ' ἐκδιδάσκει καὶ παραλλάσσει φρένας
 χρηστάς πρὸς αἰσυχρὰ πράγμαθ' ἴστασθαι βροτῶν·
 πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν 300
 καὶ παντὸς ἔργου δυσσέβειαν εἰδέναι.
 ὅσοι δὲ μισθαροῦντες ἤγυσαν τάδε,
 χρόνῳ ποτ' ἐξέπραξαν ὡς δοῦναι δίκην.
 ἀλλ' εἴπερ ἴσχει Ζεὺς ἔτ' ἐξ ἐμοῦ σέβας,
 εὖ τοῦτ' ἐπίστασ', ὄρκιος δέ σοι λέγω, 305
 εἰ μὴ τὸν αὐτόχειρα τοῦδε τοῦ τάφου
 εὐρόντες ἐκφανεῖτ' ἐς ὀφθαλμοὺς ἐμούς,
 οὐχ ὑμῖν "Αἰδης μῦθος ἀρκέσει, πρὶν ἂν
 ζῶντες κρεμαστοὶ τήνδε δηλώσῃθ' ὕβριν,
 ἴν' εἰδότες τὸ κέρδος ἔνθεν οἰστέον 310
 τὸ λοιπὸν ἀρπάξῃτε καὶ μάθῃθ' ὅτι
 οὐκ ἐξ ἀπαντος δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν.
 ἐκ τῶν γὰρ αἰσυχρῶν λημμάτων τοὺς πλείονας
 ἀτωμένους ἴδοις ἂν ἢ σεσωσμένους.

- ΦΥ. εἰπεῖν τι δώσεις ἢ στραφεῖς οὕτως ἴω ;
 ΚΡ. οὐκ οἶσθα καὶ νῦν ὡς ἀνιαρῶς λέγεις ;
 ΦΥ. ἐν τοῖσιν ὠσὶν ἢ 'πὶ τῇ ψυχῇ δάκνη ;
 ΚΡ. τί δαὶ ῥυθμίζεις τὴν ἐμὴν λύπην ὅπου ;
 ΦΥ. ὁ δρῶν σ' ἀνιᾶ τὰς φρένας, τὰ δ' ὦτ' ἐγώ.
 ΚΡ. οἴμ' ὡς λάλημα δῆλον ἐκπεφυκὸς εἶ. 320
 ΦΥ. οὐκ οὖν τό γ' ἔργον τοῦτο ποιήσας ποτέ.
 ΚΡ. καὶ ταῦτ' ἐπ' ἀργύρῳ γε τὴν ψυχὴν προδοῦς.
 ΦΥ. φεῦ!
 ἦ δεινὸν ᾧ δοκεῖ γε καὶ ψευδῇ δοκεῖν.
 ΚΡ. κόμψευέ νυν τὴν δόξαν· εἰ δὲ ταῦτα μὴ
 φανεῖτέ μοι τοὺς δρῶντας, ἐξερεῖθ', ὅτι 325
 τὰ δειλὰ κέρδη πημονὰς ἐργάζεται.
 ΦΥ. ἀλλ' εὐρεθείη μὲν μάλιστ'· ἐὰν δέ τοι
 ληφθῇ τε καὶ μή, τοῦτο γὰρ τύχη κρινεῖ,
 οὐκ ἔσθ' ὅπως ὄψει σὺ δεῦρ' ἐλθόντα με.
 καὶ νῦν γὰρ ἐκτὸς ἐλπίδος γνώμης τ' ἐμῆς 330
 σωθεῖς ὀφείλω τοῖς θεοῖς πολλὴν χάριν.

Χ Ο Ρ Ο Σ

- στροφή α' πολλὰ τὰ δεινὰ κούδ' ἐν ἀν-
 θρώπου δεινότερον πέλει.
 τοῦτο καὶ πολλοῦ πέραν
 πόντου χειμερίῳ νότῳ 335
 χωρεῖ, περιβρυχίοισιν
 περῶν ὑπ' οἴδμασιν,
 θεῶν τε τὰν ὑπερτάταν, Γᾶν
 ἄφθιτον, ἀκαμάταν ἀποτρύεται,
 ἰλλομένων ἀρότρων ἔτος εἰς ἔτος,
 ἰππεῖῳ γένει πολεῦων. 340

- ἀντιστροφή α' κουφονόων τε φύλον ὄρ-
 νίθων ἀμφιβαλῶν ἄγει
 καὶ θηρῶν ἀγρίων ἔθνη
 πόντου τ' εἰναλίαν φύσιν
 στείραισι δικτυοκλώστοις,
 περιφραδῆς ἀνήρ·
 κρατεῖ δὲ μηχαναῖς ἀγραύλου
 θηρὸς ὀρεσσιβάτα, λασιούχενά θ'
 ἵππον ὀχμάζεται ἀμφιλόφω ζυγῶ
 οὐρειόν τ' ἀκμῆτα ταῦρον.
- στροφή β' καὶ φθέγμα καὶ ἀνεμόεν
 φρόνημα καὶ ἀστυνόμους
 ὀργὰς ἐδιδάξατο καὶ δυσαύλων
 πάγων ὑπαίθρια καὶ
 δύσομβρα φεύγειν βέλη,
 ποντοπόρος.
 ἄπορος ἐπ' οὐδὲν ἔρχεται
 τὸ μέλλον· "Αἶδα μόνον
 φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται·
 νόσων δ' ἀμηχάνων φυγὰς
 ζυμπέφρασται.
- ἀντιστροφή β' σοφόν τι τὸ μηχανόεν
 τέχνας ὑπὲρ ἐλπίδ' ἔχων
 ποτὲ μὲν κακόν, ἄλλοτ' ἐπ' ἐσθλὸν ἔρπει·
 νόμους γεραίρων χθονὸς
 θεῶν τ' ἔνορκον δίκαν
 ὑψίπολις·
 ἄπολις, ὅτῳ τὸ μὴ καλὸν
 ξύνεστι, τόλμας χάριν·

μήτε μοι παρέστιος
 γένοιτο μήτ' ἴσον φρονῶν
 ὅς τάδ' ἔρδει.

375

ἐς δαιμόνιον τέρας ἀμφινοῶ
 τόδε· πῶς εἰδῶς ἀντιλογήσω
 τήνδ' οὐκ εἶναι παῖδ' Ἀντιγόνην ;
 ὦ δύστηνος πατὴρ Οἰδίποδα
 τί ποτ' ; οὐ δὴ πού σέ γ' ἀπιστοῦσαν
 τοῖς βασιλείοισιν ἄγουσι νόμοις
 καὶ ἐν ἀφροσύνῃ καθελόντες ;

380

- ΦΥ. ἦδ' ἔστ' ἐκείνη τοῦργον ἢ ἔχειρασμαμένη·
 τήνδ' εἴλομεν θάπτουσαν· ἀλλὰ ποῦ Κρέων ; 385
- ΧΟ. ὅδ' ἐκ δόμων ἀφορρος ἐς δέον περᾶ.
- ΚΡ. τί δ' ἔστι ; ποία ζύμμετρος προὔβην τύχη ;
- ΦΥ. ἀναξ, βροτοῖσιν οὐδέν ἔστ' ἀπόμοτον·
 ψεύδει γὰρ ἢ ἴνοια τὴν γνώμην· ἐπεὶ
 σχολῇ ποθ' ἤξειν δεῦρ' ἂν ἐξηύχουν ἐγὼ 390
 ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς, αἷς ἐχειμάσθην τότε·
 ἀλλ' ἢ γὰρ ἐκτός καὶ παρ' ἐλπίδας χαρὰ
 ἔοικεν ἄλλη μῆκος οὐδὲν ἴδονῃ,
 ἦκω, δι' ὄρκων καίπερ ὦν ἀπόμοτος,
 κόρην ἄγων τήνδ', ἢ καθηρέθη τάφον 395
 κοσμοῦσα. κλῆρος ἐνθάδ' οὐκ ἐπάλλετο,
 ἀλλ' ἔστ' ἐμὸν θεῶν, οὐκ ἄλλου, τόδε.
 καὶ νῦν, ἀναξ, τήνδ' αὐτὸς, ὡς θέλεις, λαβῶν
 καὶ κρῖνε κἀξέλεγχ'· ἐγὼ δ' ἐλεύθερος
 δίκαιός εἰμι τῶνδ' ἀπηλλάχθαι κακῶν. 400
- ΚΡ. ἄγεις δὲ τήνδε τῷ τρόπῳ πόθεν λαβῶν ;
- ΦΥ. αὐτὴ τὸν ἄνδρ' ἔθαπτε· πάντ' ἐπίστασαι.

- ΚΡ. ἤ καὶ ξυνίης καὶ λέγεις ὀρθῶς ἃ φῆς ;
- ΦΥ. ταύτην γ' ἰδὼν θάπτουσαν ὃν σὺ τὸν νεκρὸν
ἀπειπας· ἄρ' ἐνδηλα καὶ σαφῆ λέγω ; 405
- ΚΡ. καὶ πῶς ὀρᾶται ἀπίληπτος ἠρέθη ;
- ΦΥ. τοιοῦτον ἦν τὸ πρῶγμ'· ὅπως γὰρ ἤκομεν,
πρὸς σοῦ τὰ δειν' ἐκεῖν' ἐπηπειλημένοι,
πᾶσαν κόνιν σήραντες, ἣ κατεῖχε τὸν
νέκυν, μυδῶν τε σῶμα γυμνώσαντες εὖ, 410
- ΚΡ. καθήμεθ' ἄκρων ἐκ πάγων ὑπήνεμοι,
ὄσμην ἀπ' αὐτοῦ, μὴ βάλῃ, πεφευγότες,
ἐγερτὶ κινῶν ἄνδρ' ἄνηρ ἐπιρρόθοις
κακοῖσιν, εἴ τις τοῦδ' ἀκηδήσοι πόνου.
χρόνον τάδ' ἦν τοσοῦτον, ἔστ' ἐν αἰθέρι 415
μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος
καὶ καῦμ' ἔθαλπε· καὶ τότε' ἐξαίφνης χθονὸς
τυφὸς ἀείρας σκηπτόν, οὐράνιον ἄχος,
πίμπλησι πεδίον, πᾶσαν αἰκίζων φόβην
ῥῆς πεδιάδος, ἐν δ' ἐμεστῶθη μέγας 420
αἰθήρ· μύσαντες δ' εἶχομεν θείαν νόσον.
καὶ τοῦδ' ἀπαλλαγέντος ἐν χρόνῳ μακρῷ,
ἣ παῖς ὀρᾶται κἀνακωκῦει πικρᾶς
ὄρνιθος ὄξυν φθόγγον, ὡς ὅταν κενῆς
εὐνῆς νεοσσῶν ὀρφανὸν βλέψη λέχος· 425
οὕτω δὲ χαῦτη, ψιλὸν ὡς ὀρᾷ νέκυν,
γόοισιν ἐξώμωξεν, ἐκ δ' ἀράς κακὰς
ἤρᾶτο τοῖσι τούργον ἐξειργασμένοις.
καὶ χερσὶν εὐθύς διψίαν φέρει κόνιν,
ἐκ τ' εὐκροτήτου χαλκίεας ἄρδην πρόχου 430
χοαῖσι τρισπόνδοισι τὸν νέκυν στέφει.
χῆμεῖς ἰδόντες ἰέμεσθα, σὺν δέ νιν
θηρώμεθ' εὐθύς οὐδὲν ἐκπεπληγμένην,

- καὶ τὰς τε πρόσθεν τὰς τε νῦν ἠλέγχομεν
 πράξεις· ἄπαρνος δ' οὐδενὸς καθίστατο 435
 ἄμ' ἠδέως ἔμοιγε ἀλγεινῶς ἅμα·
 τὸ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐκ κακῶν πεφευγέναι
 ἠδιστον, ἐς κακὸν δὲ τοὺς φίλους ἄγειν
 ἀλγεινόν· ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ἤσσω λαβεῖν
 ἔμοι πέφυκε τῆς ἐμῆς σωτηρίας. 440
- KP. σὲ δῆ, σὲ τὴν νεύουσαν ἐς πέδον κάρρα,
 φῆς ἢ καταρῆ μὴ δεδρακέναι τάδε ;
- AN. καὶ φημί δρᾶσαι κούκ ἀπαρνοῦμαι τὸ μῆ.
- KP. σὺ μὲν κομίζοις ἂν σεαυτὸν οἷ θέλεις
 ἔξω βαρείας αἰτίας ἐλεύθερον· 445
- σὺ δ' εἰπέ μοι, μὴ μῆκος, ἀλλὰ συντόμως,
 ἤδησθα κηρυχθέντα μὴ πράσσειν τάδε ;
 ἤδη· τί δ' οὐκ ἔμελλον ; ἐμφανῆ γὰρ ἦν.
- AN. καὶ δῆτ' ἐτόλμας τοῦσδ' ὑπερβαίνειν νόμους ;
- KP. οὐ γὰρ τί μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε, 450
 οὐδ' ἢ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη
 τοιοῦσδ' ἐν ἀνθρώποισιν ὤρισεν νόμους,
 οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ὠρόμην τὰ σά
 κηρύγμαθ', ὥστε, ἄγραπτα ἀσφαλῆ θεῶν
 νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄνθ' ὑπερδραμεῖν. 455
- οὐ γὰρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεὶ ποτε
 ζῆ ταῦτα, κούδεις οἶδεν ἐξ ὅτου 'φάνη·
 τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς οὐδενὸς
 φρόνημα δείσασ', ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
 δώσειν· θανουμένη γὰρ ἐξήδη — τί δ' οὐ ; 460
 κεὶ μὴ σὺ προυκήρυξας· εἰ δὲ τοῦ χρόνου
 πρόσθεν θανοῦμαι, κέρδος αὐτ' ἐγὼ λέγω·
 ὅστις γὰρ ἐν πολλοῖσιν ὡς ἐγὼ κακοῖς
 ζῆ, πῶς ὄδ' οὐχὶ κατθανὼν κέρδος φέρει ;

οὕτως ἔμοιγε τοῦδε τοῦ μόρου τυχεῖν 465
 παρ' οὐδὲν ἄλλος· ἀλλ' ἄν, εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς
 μητρὸς θανόντ' ἄθαπτον ἠνσχύμην νέκυν,
 κείνοις ἂν ἤλγουν· τοῖσδε δ' οὐκ ἀλγύνομαι.
 σοὶ δ' εἰ δοκῶ νῦν μῶρα δρῶσα τυγχάνειν,
 σχεδὸν τι μῶρω μωρίαν ὀφλισκάνω. 470

ΧΟ.

δηλοῖ τὸ γέννημ' ὦμὸν ἐξ ὦμοῦ πατρὸς
 τῆς παιδός, εἵκειν δ' οὐκ ἐπίσταται κακοῖς.

ΚΡ.

ἀλλ' ἴσθι τοι τὰ σκλήρ' ἄγαν φρονήματα
 πίπτειν μάλιστα, καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
 σίδηρον ὀπτὸν ἐκ πυρὸς περισκελῆ 475

θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις·

σμικρῶ χαλινῶ δ' οἶδα τοὺς θυμουμένους

ἵππους καταρτυθέντας· οὐ γὰρ ἐκπέλει

φρονεῖν μέγ' ὅστις δοῦλός ἐστι τῶν πέλας.

αὕτη δ' ὑβρίζειν μὲν τότε' ἐξηπίστατο, 480

νόμους ὑπερβαίνουσα τοὺς προκειμένους·

ὑβρις δ', ἐπεὶ δέδρακεν, ἦδε δευτέρα,

τούτοις ἐπαυχεῖν καὶ δεδρακυῖαν γελᾶν.

ἦ νῦν ἐγὼ μὲν οὐκ ἀνὴρ, αὕτη δ' ἀνὴρ,

εἰ ταῦτ' ἀνατὶ τῆδε κείσεται κράτη. 485

ἀλλ' εἴτ' ἀδελφῆς εἶθ' ὀμαιμονεστέρα

τοῦ παντὸς ἡμῖν Ζηνὸς ἐρκείου κυρεῖ,

αὕτη τε χῆ ξύναιμος οὐκ ἀλύξετον

μόρου κακίστου· καὶ γὰρ οὖν κείνην ἴσον

ἐπαιτιῶμαι τοῦδε βουλεῦσαι τάφου. 490

καὶ νιν καλεῖτ'· ἔσω γὰρ εἶδον ἀρτίως

λυσσῶσαν αὐτὴν οὐδ' ἐπήβολον φρενῶν.

φιλεῖ δ' ὁ θυμὸς πρόσθεν ἠρῆσθαι κλοπεύς

τῶν μηδὲν ὀρθῶς ἐν σκότῳ τεχνωμένων·

μισῶ γε μέντοι χῶταν ἐν κακοῖσί τις 495

- άλους ἔπειτα τοῦτο καλλύνειν θέλῃ.
- AN. θέλεις τι μεῖζον ἢ κατακτεῖναί μ' ἐλών ;
- KP. ἐγὼ μὲν οὐδέν· τοῦτ' ἔχων ἅπαντ' ἔχω.
- AN. τί δῆτα μέλλεις ; ὡς ἐμοὶ τῶν σῶν λόγων ἀρεστὸν οὐδέν, μηδ' ἀρεσθείη ποτέ·
- οὕτω δὲ καὶ σοὶ τὰ μ' ἀφανδάνοντ' ἔφου· καίτοι πόθεν κλέος γ' ἂν εὐκλεέστερον κατέσχον ἢ τὸν αὐτάδελφον ἐν τάφῳ τιθεῖσα ; τούτοις τοῦτο πᾶσιν ἀνδάνειν λέγοιτ' ἂν, εἰ μὴ γλωῖσσαν ἐγκλήοι φόβος.
- AN. ἀλλ' ἢ τυραννίς πολλά τ' ἄλλ' εὐδαιμονεῖ κᾶξεςτιν αὐτῇ δρᾶν λέγειν θ' ἂ βούλεται.
- KP. σὺ τοῦτο μούνη τῶνδε Καδμείων ὄραξ.
- AN. ὀρῶσι χοῦτοι, σοὶ δ' ὑπίλλουσι στόμα.
- KP. σὺ δ' οὐκ ἐπαιδῆ, τῶνδε χωρὶς εἰ φρονεῖς ;
- AN. οὐδὲν γὰρ αἰσχροὺς τοὺς ὁμοσπλάγγνους σέβειν.
- KP. οὐκουν ὄμαιμος χῶ καταντίον θανῶν ;
- AN. ὄμαιμος, ἐκ μιᾶς τε καὶ ταύτου πατρός.
- KP. πῶς δῆτ' ἐκείνῳ δυσσεβῆ τιμᾶς χάριν ;
- AN. οὐ μαρτυρήσει ταῦθ' ὁ κατθανῶν νέκυς.
- KP. εἴ τοί σφε τιμᾶς ἐξ ἴσου τῷ δυσσεβεῖ.
- AN. οὐ γὰρ τι δοῦλος, ἀλλ' ἀδελφὸς ὦλετο.
- KP. πορθῶν γε τήνδε γῆν· ὁ δ' ἀντιστάς ὑπερ· ὅμως ὃ γ' Ἄιθης τοὺς νόμους ἴσους ποθεῖ.
- KP. ἀλλ' οὐχ ὁ χρηστός τῷ κακῷ λαχεῖν ἴσος.
- AN. τίς οἶδεν, εἰ κάτωθεν εὐαγῆ τάδε ;
- KP. οὗτοι ποθ' οὐχθρός, οὐδ' ὅταν θάνῃ, φίλος.
- AN. οὗτοι συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφου.
- KP. κάτω νυν ἐλθοῦσ', εἰ φιλητέον, φίλει κείνους· ἐμοῦ δὲ ζῶντος οὐκ ἄρξει γυνή.
- XO. καὶ μὴν πρὸ πυλῶν ἦδ' Ἰσμήνη,

φιλάδελφα κάτω δάκρυ' εἰβομένη,
νεφέλη δ' ὄφρῶν ὑπερ αἱματόεν
ρέθος αἰσχύνει,
τέγγουσ' εὐῶπα παρειάν.

530

ΚΡ. σὺ δ', ἢ κατ' οἴκους ὡς ἔχιδν' ὑφειμένη
λήθουσά μ' ἐξέπινες, οὐδ' ἐμάνθωνον
τρέφων δὴ ἅτα κάπαναστάσεις θρόνων,
φέρ', εἰπέ δή μοι, καὶ σὺ τοῦδε τοῦ τάφου
φήσεις μετασχεῖν ἢ ἔξομῃ τὸ μὴ εἶδεναι ;

535

ΙΣ. δέδρακα τοῦργον, εἴπερ ἦδ' ὁμορροθεῖ,
καὶ ξυμμετίσχω καὶ φέρω τῆς αἰτίας.

ΑΝ. ἀλλ' οὐκ ἔασει τοῦτό γ' ἢ δίκη σ', ἐπεὶ
οὔτ' ἠθέλησας οὔτ' ἐγὼ κοινωσάμην.

ΙΣ. ἀλλ' ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσιν οὐκ αἰσχύνομαι
ξύμπλουν ἐμαυτὴν τοῦ πάθους ποιουμένη.

540

ΑΝ. ὦν τοῦργον "Αἰδης χοὶ κάτω ξυνίστορες·
λόγοις δ' ἐγὼ φιλοῦσαν οὐ στέργω φίλην.

ΙΣ. μήτοι, κασιγνήτη, μ' ἀτιμάσης τὸ μὴ οὐ
θανεῖν τε σὺν σοὶ τὸν θανόντα θ' ἀγνίσαι.

545

ΑΝ. μή μοι θάνης σὺ κοινά, μηδ' ἄ μὴ ὄθιγες
ποιοῦ σεαυτῆς· ἀρκέσω θνήσκουσ' ἐγὼ.

ΙΣ. καὶ τίς βίος μοι σοῦ λειμιμένη φίλος ;
ΑΝ. Κρέοντ' ἐρώτα· τοῦδε γὰρ σὺ κηδεμών.

ΙΣ. τί ταῦτ' ἀνιξῆς μ', οὐδὲν ὠφελουμένη ;
ΑΝ. ἀλγοῦσα μὲν δῆτ', εἰ γέλωτ' ἐν σοὶ γελῶ.

550

ΙΣ. τί δῆτ' ἂν ἀλλὰ νῦν σ' ἔτ' ὠφελοῖμ' ἐγὼ ;
ΑΝ. σῶσον σεαυτὴν· οὐ φθονῶ σ' ὑπεκφυγεῖν.

ΙΣ. οἶμοι τάλαινα, κάμπλάκω τοῦ σοῦ μόρου ;
ΑΝ. σὺ μὲν γὰρ εἴλου ζῆν, ἐγὼ δὲ κατθανεῖν.

555

ΙΣ. ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρρήτοις γε τοῖς ἐμοῖς λόγοις.
ΑΝ. καλῶς σὺ μὲν ταῖς, τοῖς δ' ἐγὼ δόκουν φρονεῖν.

- ΙΣ. καὶ μὴν ἴση νῶν ἐστὶν ἡ ἕξαμυρτία.
 ΑΝ. θάρσει· σὺ μὲν ζῆς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλα
 ΚΡ. τέθνηκεν, ὥστε τοῖς θανοῦσιν ὠφελεῖν. 560
 ΚΡ. τῷ παιῖδε φημί τῶδε, τὴν μὲν ἀρτίως
 ἄνουν πεφάνθαι, τὴν δ' ἀφ' οὗ τὰ πρῶτ' ἔφυ.
 ΙΣ. οὐ γὰρ ποτ', ὄναξ, οὐδ' ὅς ἂν βλάστη μένει
 νοῦς τοῖς κακῶς πράσσουσιν, ἀλλ' ἐξίσταται.
 ΚΡ. σοὶ γοῦν, ὅθ' εἴλου σὺν κακοῖς πράσσειν κακά. 565
 ΙΣ. τί γὰρ μόνη μοι τῆσδ' ἄτερ βιώσιμον ;
 ΚΡ. ἀλλ' ἤδε μέντοι μὴ λέγ'· οὐ γὰρ ἔστ' ἔτι.
 ΙΣ. ἀλλὰ κτενεῖς νυμφεῖα τοῦ σαυτοῦ τέκνου ;
 ΚΡ. ἀρώσιμοι γὰρ χατέρων εἰσὶν γυαί.
 ΙΣ. οὐχ ὥς γ' ἐκείνω τῆδέ τ' ἦν ἡρμοσμένα. 570
 ΚΡ. κακὰς ἐγὼ γυναῖκας υἱέσι στυγῶ.
 ΙΣ. ὦ φίλταθ' Αἴμον, ὥς σ' ἀτιμάζει πατήρ.
 ΚΡ. ἄγαν γε λυπεῖς καὶ σὺ καὶ τὸ σὺν λόγος.
 ΧΟ. ἦ γὰρ στερήσεις τῆσδε τὸν σαυτοῦ γόνον ;
 ΚΡ. "Αἰδης ὁ παύσων τοῦσδε τοὺς γάμους ἔφυ. 575
 ΧΟ. δεδογμέν', ὥς ἔοικε, τήνδε κατθανεῖν.
 ΚΡ. καὶ σοὶ γε κάμοί· μὴ τριβάς ἔτ', ἀλλὰ νιν
 κομίζετ' εἴσω, δμῶες, ἐκ δὲ τοῦδε χρῆ
 γυναῖκας εἶναι τάσδε μηδ' ἀνειμένας·
 φεύγουσι γὰρ τοὶ χοῖ θρασεῖς, ὅταν πέλας 580
 ἤδη τὸν "Αἰδην εἰσορῶσι τοῦ βίου.

Χ Ο Ρ Ο Σ

- στροφή α' εὐδαίμονες οἷσι κακῶν ἄγευστος αἰών.
 οἷς γὰρ ἂν σεισθῆ θεόθεν δόμος, ἄτας
 οὐδὲν ἐλλεῖπει γενεᾶς ἐπὶ πλῆθος ἔρπον. 585
 ὅμοιον ὥστε ποντίαις
 οἶδμα δυσπνόοις ὅταν

- Θρήσσαισιν ἔρεβος ὕφαλον ἐπιδράμη πνοαῖς
 κυλίνδει βυσσόθεν κελαινάν 590
 θῖνα καὶ δυσάνεμον,
 στόνω βρέμουσι δ' ἀντιπληγες ἀκταί.
- ἀντιστρ. α' ἀρχαῖα τὰ Λαβδακιδῶν οἴκων ὀρώμαι
 πῆματα φθιτῶν ἐπὶ πῆμασι πίπτοντ', 595
 οὐδ' ἀπαλλάσσει γενεᾶν γένος, ἀλλ' ἐρείπει
 θεῶν τις, οὐδ' ἔχει λύσιν·
 νῦν γὰρ ἐσχάτας ὑπὲρ
 ρίζας ἐτέτατο φάος ἐν Οἰδίπου δόμοις. 600
 κατ' αὖ νιν φοινία θεῶν τῶν
 νερτέρων ἀμᾶ κοπίς
 λόγου τ' ἄνοια καὶ φρενῶν Ἑρινύς.
- στροφή β' τεάν, Ζεῦ, δύνασιν τίς ἀν-
 δρῶν ὑπερβασία κατάσχοι, 605
 τὰν οὐθ' ὕπνος αἰρεῖ ποθ' ὁ πανταγρεὺς οὐτ'
 ἀκάματοι θεόντες
 μῆνες ; ἀγήρως δὲ χρόνω δυνάστας
 κατέχεις Ὀλύμπου μαρμαρόεσσαν αἴγλαν. 610
 τό τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον
 καὶ τὸ πρὶν ἐπαρκέσει
 νόμος· ὁ δ' οὐδὲν ἔρπει
 θνατῶν βίωτος πάμπολύ γ' ἐκτὸς ἄτας.
- ἀντιστρ. β' ἅ γὰρ δὴ πολὺπλαγκτος ἐλ-
 πὶς πολλοῖς μὲν ὄνασις ἀνδρῶν,
 πολλοῖς δ' ἀπάτα κουφονόων ἐρώτων.
 εἰδότι δ' οὐδὲν ἔρπει,
 πρὶν πυρὶ θερμῷ πῶδα τις προσάυσῃ. 615

σοφία γὰρ ἐκ τοῦ κλεινὸν ἔπος πέφανται, 620
τὸ κακὸν δοκεῖν ποτ' ἐσθλὸν

τῷδ' ἔμμεν, ὅτῳ φρένας 620

θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν 625

πράσσει δ' ὀλιγοστὸν χρόνον ἐκτὸς ἄτας.

ὄδε μὲν Αἴμων, παίδων τῶν σῶν

νεάτον γέννημ', ἄρ' ἀχνύμενος

τῆς μελλογάμου τάλιδος ἦκει

μόρον Ἀντιγόνης,

ἀπάτας λεχέων ὑπεραλγῶν ;

630

KP.

τάχ' εἰσόμεσθα μάντεων ὑπέρτερον.

ὦ παῖ, τελείαν ψῆφον ἄρα μὴ κλύων

τῆς μελλονύμφου πατρὶ λυσσαίνων πάρει ;

ἦ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῆ δρωῶντες φίλοι ;

ΑΙΜΩΝ

πάτερ, σὸς εἰμι καὶ σύ μοι γνώμας ἔχων 635

χρηστάς ἀπορθοῖς, αἷς ἔγωγ' ἐρέψομαι·

ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς ἀξιῶσεται γάμος

μεῖζων φέρεσθαι σοῦ καλῶς ἡγουμένου.

KP.

οὕτω γάρ, ὦ παῖ, χρὴ διὰ στέρνων ἔχειν,

γνώμης πατρῴας πάντ' ὑπισθεν ἐστάναι. 640

τούτου γὰρ οὐνεκ' ἄνδρες εὐχονται γονὰς

κατηκόους φύσαντες ἐν δόμοις ἔχειν,

ὡς καὶ τὸν ἐχθρὸν ἀνταμύνονται κακοῖς

καὶ τὸν φίλον τιμῶσιν ἐξ ἴσου πατρί·

ὅστις δ' ἀνωφέλητα φιτῦει τέκνα,

645

τί τόνδ' ἂν εἴποις ἄλλο πλὴν αὐτῷ πόνους

φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων ;

μὴ νῦν ποτ', ὦ παῖ, τάσδ' ὑφ' ἡδονῆς φρένας

650 γυναικὸς οὐνεκ' ἐκβάλης, εἰδὼς ὅτι
 ψυχρὸν παραγκάλισμα τοῦτο γίνεται,
 655 γυνὴ κακὴ ξύνευνος ἐν δόμοις· τί γὰρ
 γένοιτ' ἂν ἔλκος μεῖζον ἢ φίλος κακός ;
 ἀλλὰ πτύσας ὡσεὶ τε δυσμενῆ μέθεος
 660 τὴν παῖδ' ἐν Ἄιδου τήνδε νυμφεύειν τινί.
 ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν εἶλον ἐμφανῶς ἐγὼ
 655 πόλεως ἀπιστήσασαν ἐκ πάσης μόνην,
 ψευδῆ γ' ἐμαυτὸν οὐ καταστήσω πόλει,
 ἀλλὰ κτενῶ. πρὸς ταῦτ' ἐφρυμνείτω Δία
 660 ξύναιμον· εἰ γὰρ δὴ τά γ' ἐγγενῆ φύσει
 ἄκοσμα θρέψω, κάρτα τοὺς ἔξω γένους.
 ἐν τοῖς γὰρ οἰκείοισιν ὅστις ἔστ' ἀνὴρ
 665 χρηστός, φανεῖται κὰν πόλει δίκαιος ὢν.
 ὅστις δ' ὑπερβὰς ἢ νόμους βιάζεται
 ἢ τοῦπιτάσσειν τοῖς κρατύνουσιν νοεῖ,
 οὐκ ἔστ' ἐπαίνου τοῦτεν ἐξ ἐμοῦ τυχεῖν.
 670 ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν
 καὶ σμικρὰ καὶ δίκαια καὶ τάναντία.
 καὶ τοῦτον ἂν τὸν ἄνδρα θαρσοίην ἐγὼ
 675 κελῶς μὲν ἄρχειν, εὖ δ' ἂν ἄρχεσθαι θέλειν,
 δορός τ' ἂν ἐν χειμῶνι προστεταγμένον
 μένειν δίκαιον κάγαθὸν παραστάτην.
 680 ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν·
 αὕτη πόλεις ὄλλυσιν, ἥδ' ἀναστάτους
 οἴκους τίθησιν, ἥδε συμμάχου δορός
 675 τροπὰς καταρρήγνυσι· τῶν δ' ὀρθουμένων
 σφίξει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἢ πειθορχία.
 680 οὕτως ἀμυντέ' ἐστὶ τοῖς κοσμουμένοις,
 685 κοῦτοι γυναικὸς οὐδαμῶς ἤσσητέα·
 690 κρεῖσσον γάρ, εἴπερ δεῖ, πρὸς ἀνδρὸς ἐκπεσεῖν,

- κούκ ἂν γυναικῶν ἤσσορες καλοίμεθ' ἄν. 680
 ἡμῖν μὲν, εἰ μὴ τῷ χρόνῳ κεκλέμμεθα,
 λέγειν φρονούντως ὧν λέγεις δοκεῖς πέρι.
 ΑΙ. τάτερ, θεοὶ φύουσιν ἀνθρώποις φρένας,
 πάντων ὅσ' ἔστι χρημάτων ὑπέρτατον.
 ἐγὼ δ' ὅπως σὺ μὴ λέγεις ὀρθῶς τάδε, 685
 οὔτ' ἂν δυναίμην μήτ' ἐπισταίμην λέγειν.
 γένοιτο μεντᾶν χάτέρῳ καλῶς ἔχον.
 σοῦ δ' οὖν πέφυκα πάντα προσκοπεῖν, ὅσα
 λέγει τις ἢ πράσσει τις ἢ ψέγειν ἔχει·
 τὸ γὰρ σὸν ὄμμα δεινὸν ἀνδρὶ δημότῃ 690
 λόγοις τοιούτοις, οἷς σὺ μὴ τέρψῃ κλύων·
 ἐμοὶ δ' ἀκούειν ἔσθ' ὑπὸ σκότου τάδε,
 τὴν παῖδα ταύτην οἷ' ὀδύρεται πόλις,
 πασῶν γυναικῶν ὡς ἀναξιωτάτῃ
 κάκιστ' ἀπ' ἔργων εὐκλεεστάτων φθίνει· 695
 ἦ τις τὸν αὐτῆς αὐτάδελφον ἐν φοναῖς
 πεπτῶτ' ἄθαπτον μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν κυνῶν
 εἶασ' ὀλέσθαι μήθ' ὑπ' οἰωνῶν τινος·
 οὐχ ἦδε χρυσῆς ἀξία τιμῆς λαχεῖν ;
 τοιάδ' ἐρεμνὴ σῖγ' ὑπέρχεται φάτις. 700
 ἐμοὶ δὲ σοῦ πράσσοντος εὐτυχῶς, πάτερ,
 οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτῆμα τιμιώτερον·
 τί γὰρ πατρὸς θάλλοντος εὐκλείας τέκνοις
 ἄγαλμα μεῖζον ἢ τί πρὸς παίδων πατρὶ ;
 μή νυν ἐν ἦθος μοῦνον ἐν σαυτῷ φόρει, 705
 ὡς φῆς σὺ, κούδὲν ἄλλο, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν·
 ἔστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ
 ἢ γλῶσσαν, ἣν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
 οὔτοι διαπτυχθέντες ὠφθησαν κενοί.
 ἀλλ' ἄνδρα, κεῖ τις ἦ σοφός, τὸ μανθάνειν 710

- ΚΡ. πόλλ' αἰσχροὺν οὐδὲν καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.
 ὄραξ παραρῆθροισι χειμάρροισι ὅσα
 δένδρων ὑπέικει, κλῶνας ὡς ἐκσφίζεται,
 τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.
 αὐτως δὲ ναὸς ὅστις ἐγκρατῆ πόδα 715
 τείνας ὑπέικει μηδέν, ὑπτίους κάτω
 στρέψας τὸ λοιπὸν σέλμασιν ναυτίλλεται.
 ἀλλ' εἶκε θυμῷ καὶ μετὰστασιν δίδου.
 γνώμη γὰρ εἴ τις κάπ' ἐμοῦ νεωτέρου
 πρόσεστι, φήμ' ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ 720
 φῦναί τιν' ἄνδρα πάντ' ἐπιστήμης πλέων·
 εἰ δ' οὖν, φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταῦτη βέπειν,
 καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν.
 ΧΟ. ἄναξ, σέ τ' εἰκός, εἴ τι καίριον λέγει,
 μαθεῖν, σέ τ' αὖ τοῦδ'· εὖ γὰρ εἴρηται διπλῆ. 725
 ΚΡ. οἱ τηλικοῖδε καὶ διδασκόμεσθα δὴ
 φρονεῖν ὑπ' ἄνδρὸς τηλικουῦδε τὴν φύσιν ;
 ΑΙ. μηδέν τὸ μὴ δίκαιον· εἰ δ' ἐγὼ νέος,
 οὐ τὸν χρόνον χρὴ μᾶλλον ἢ τᾶργα σκοπεῖν.
 ΚΡ. ἔργον γὰρ ἐστὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας σέβειν ; 730
 ΑΙ. οὐδ' ἂν κελύσαιμ' εὐσεβεῖν ἐς τοὺς κακοῦς.
 ΚΡ. οὐχ ἦδε γὰρ τοιᾶδ' ἐπέλιηπται νόσω ;
 ΑΙ. οὐ φησι Θήβης τῆσδ' ὀμόπτολις λεώς.
 ΚΡ. πόλις γὰρ ἡμῖν, ἀμὲ χρὴ τάσσειν, ἔρεϊ
 ΑΙ. ὄραξ τόδ' ὡς εἴρηκας ὡς ἄγαν νέος ; 735
 ΚΡ. ἄλλω γὰρ ἢ μοι χρὴ με τῆσδ' ἄρχειν χθονός ;
 ΑΙ. πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ', ἥτις ἄνδρὸς ἔσθ' ἑνός.
 ΚΡ. οὐ τοῦ κρατοῦντος ἢ πόλις νομίζεται ;
 ΑΙ. καλῶς ἐρήμης γ' ἂν σὺ γῆς ἄρχοις μόνος.
 ΚΡ. ὄδ', ὡς ἔοικε, τῆ γυναικί συμμαχεῖ.
 ΑΙ. εἴπερ γυνὴ σὺ σοῦ γὰρ οὖν προκίδομαι. 740

- ΚΡ. ὦ παγκράτιστε, διὰ δίκης ἰὼν πατρί ;
- ΑΙ. οὐ γὰρ δίκαιά σ' ἐξαμαρτάνονθ' ὀρώ.
- ΚΡ. ἀμαρτάνω γὰρ τὰς ἐμὰς ἀρχὰς σέβων ;
- ΑΙ. οὐ γὰρ σέβεις, τιμὰς γε τὰς θεῶν πατῶν. 745
- ΚΡ. ὦ μιαρὸν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον.
- ΑΙ. οὐ τῶν ἔλοις ἦσσω γε τῶν αἰσχυρῶν ἐμέ.
- ΚΡ. ὁ γοῦν λόγος σοι πᾶς ὑπὲρ κείνης ὕδε.
- ΑΙ. καὶ σοῦ γε κάμοῦ καὶ θεῶν τῶν νερτέρων.
- ΚΡ. ταύτην ποτ' οὐκ ἔσθ' ὡς ἔτι ζῶσхан γαμεῖς. 750
- ΑΙ. ἦδ' οὖν θανεῖται καὶ θανοῦσ' ὀλεῖ τινα.
- ΚΡ. ἦ κάπαπειλῶν ὧδ' ἐπεξέρχη θρασύς ;
- ΑΙ. τίς δ' ἔστ' ἀπειλὴ πρὸς κενὰς γνώμας λέγειν ;
- ΚΡ. κλαίων φρενώσεις, ὧν φρενῶν αὐτὸς κενός.
- ΑΙ. εἰ μὴ πατήρ ἦσθ', εἶπον ἂν σ' οὐκ εὔφρονεῖν. 755
- ΚΡ. γυναικὸς ὧν δούλευμα, μὴ κώτιλλέ με.
- ΑΙ. βούλει λέγειν τι καὶ λέγων μηδὲν κλύειν ;
- ΚΡ. ἄληθες ; ἀλλ' οὐ, τόνδ' Ὀλυμπον, ἴσθ' ὅτι,
χαίρων ἐπὶ ψόγοισι δεινάσεις ἐμέ.
- ἄγετε τὸ μῖσος, ὡς κατ' ὄμματ' αὐτίκα 760
παρόντι θνήσκη πλησία τῶ νυμφίω.
- ΑΙ. οὐ δῆτ' ἔμοιγε, τοῦτο μὴ δόξης ποτέ,
οὔθ' ἦδ' ὀλεῖται πλησία, σύ τ' οὐδαμὰ
τοῦμόν προσόψει κρατ' ἐν ὀφθαλμοῖς ὀρῶν,
ὡς τοῖς θέλουσι τῶν φίλων μαίνη ξυνών. 765
- ΧΟ. ἀνὴρ, ἀναξ, βέβηκεν ἐξ ὀργῆς ταχύς·
νοῦς δ' ἔστί τηλικούτος ἀλγήσας βραχύς.
- ΚΡ. δράτω, φρονεῖτω μεῖζον ἢ κατ' ἄνδρ' ἰών·
τῷ δ' οὖν κόρα τῷδ' οὐκ ἀπαλλάξει μόρου.
- ΧΟ. ἄμφω γὰρ αὐτῷ καὶ κατακτεῖναι νοεῖς ; 770
- ΚΡ. οὐ τήν γε μὴ θιγοῦσαν· εὔ γὰρ οὖν λέγεις.
- ΧΟ. μόρω δὲ ποίω καὶ σφε βουλεύη κτανεῖν ;

- ΚΡ. ἄγων ἐρήμος ἔνθ' ἂν ἤ βροτῶν στίβος
 κρύφω πετρῶδει ζῶσαν ἐν κατώρουχι,
 φορβῆς τοσοῦτον ὡς ἄγος μόνον προθείς, 775
 ὅπως μίασμα πᾶσ' ὑπεικφύγη πόλις.
 κάκει τὸν "Αἰδην, ὃν μόνον σέβει θεῶν,
 αἰτουμένη που τεύξεται τὸ μὴ θανεῖν,
 ἢ γνώσεται γοῦν ἀλλὰ τηνικαῦθ', ὅτι
 πόνος περισσός ἐστι τὰν "Αἰδου σέβειν. 780

Χ Ο Ρ Ο Σ

- στροφὴ Ἔρωσ ἀνίκατε μάχαν,
 Ἔρωσ, ὃς ἐν κτήμασι πίπτεις,
 ὃς ἐν μαλακαῖς παρειαῖς
 νεάνιδος ἐνυχεύεις,
 φοιτᾶς δ' ὑπερπόντιος ἐν τ' ἀγρονόμοις
 [αὐλαῖς· 785
 καὶ σ' οὐτ' ἀθανάτων φύξιμος οὐδεὶς
 οὐθ' ἀμερίων σέ γ' ἀνθρώπων· ὁ δ' ἔχων
 [μέμηγεν. 790
 ἀντιστρ. σὺ καὶ δικαίων ἀδίκοις
 φρένας παρασπᾶς ἐπὶ λῶβα·
 σὺ καὶ τόδε νεῖκος ἀνδρῶν
 ζύναιμον ἔχεις ταράξας.
 νικᾷ δ' ἐναργῆς βλεφάρων ἕμερος εὐλέκτρον 795
 νύμφας, τῶν μεγάλων πάρεδρος ἐν ἀρχαῖς
 θεσμῶν· ἄμαχος γὰρ ἐμπκίξει θεὸς
 [Ἀφροδίτα. 800
 νῦν δ' ἤδη ἴγὼ καυτὸς θεσμῶν
 ἔξω φέρομαι τὰδ' ὄρων, ἴσχειν δ'
 οὐκέτι πηγὰς δύναμι δακρύων,
 τὸν παγκοίταν ἔθ' ὄρω θάλαμον
 τήνδ' Ἀντιγόνην ἀνύτουσαν.

- AN. στρ. α' ὄρᾱτ' ἔμ', ὧ γὰς πατρίας πολῖται,
 τὰν νεάταν ὁδὸν
 στείχουσιν, νεάτον δὲ φέγ-
 γος λεύσσοισιν ἀελίου,
 κοῦποτ' αὔθις· ἀλλά μ' ὁ παγ-
 κοίτας "Αἶδας ζῶσαν ἄγει
 τὰν Ἀχέροντος
 ἀκτάν, οὔθ' ὕμεναίων
 ἔγκληρον οὔτ' ἐπινυμφιδίος
 πῶ μέ τις ὕμνος
 ὕμνησεν, ἀλλ' Ἀχέροντι νυμφεύσω.
 810
- XO. οὐκοῦν κλεινὴ καὶ ἔπαινον ἔχουσ'
 ἔς τόδ' ἀπέρχη κεῦθος νεκῶων,
 οὔτε φθινάσιν πληγεῖσα νόσοις
 οὔτε ξιφέων ἐπίχειρα λαχοῦσ',
 ἀλλ' αὐτόνομος, ζῶσα μόνη δὴ
 θνατῶν Ἀΐδαν καταβήση.
 820
- AN. ἀντ. α' ἤκουσα δὴ λυγροτάταν ὀλέσθαι
 τὰν Φρυγίαν ξέναν
 Ταντάλου Σιπύλῳ πρὸς ἄ-
 κρω, τὰν κισσὸς ὡς ἀτενῆς
 πετραία βλάστα δάμασεν·
 καὶ νιν ὄμβροι ταχομέναν,
 ὡς φάτις ἀνδρῶν,
 χιών τ' οὐδαμὰ λείπει,
 τέγγει δ' ὑπ' ὀφρύσι παγκλαῦτοις
 δειράδας· ἄ με
 δαίμων ὁμοιοτάταν κατευνάξει.
 830
- XO. ἀλλὰ θεός τοι καὶ θεογεννῆς,
 ἡμεῖς δὲ βροτοὶ καὶ θνητογενεῖς.
 835

καίτοι φθιμένα μέγα τάκοῦσαι
τοῖς ἰσοθέοις ἔγκληρα λαχεῖν
ζῶσαν καὶ ἔπειτα θανοῦσιν.

AN. στρ. β' οἴμοι γελῶμαι. τί με, πρὸς θεῶν πατρώων, 840

οὐκ οἰχομέναν ὑβρίζεις, ἀλλ' ἐπίφαντον ;

ὦ πόλις, ὦ πόλεως

πολυκτῆμονες ἄνδρες·

ἰὼ Διρακῆαι κρῆναι

Θήβας τ' εὐαρμάτου ἄλσος, ἔμπας 845

ἑυμάρτυρας ὕμῃ ἐπικτῶμαι,

οἷα φίλων ἄκλυτος, οἷοις νόμοις

πρὸς ἔργμα τυμβόχωστον ἔρχομαι τάφου πο-

[ταινίου·

ἰὼ δύστινος,

οὔτ' ἐν βροτοῖσιν οὔτ' ἐν νεκροῖσιν 850

μέτοιχος, οὐ ζῶσιν οὐ θανοῦσιν.

XO. προβᾶσ' ἐπ' ἔσχατον θράσους

ὑψηλὸν ἐς Δίκης βᾶθρον

προσέπεσες, ὦ τέκνον, 855

πατρῶον δ' ἐκτίνεις τιν' ἄθλον.

AN. ἀντ. β' ἔψαυσας ἀλγεινοτάτας ἔμοι μερίμνας,

πατρός τριπόλιστον οἶτον τοῦ τε πρόπαντος

ἀμετέρου πότμου 860

κλεινοῖς Λαβδακίδαισιν.

ἰὼ ματρῶναι λέκτρων

ἄται κοιμήματά τ' αὐτογέννητ'

ἔμῳ πατρὶ δυσμόρου ματρός, 865

οἷων ἐγὼ ποθ' ἄ ταλαίφρων ἔφυν·

πρὸς οὓς ἀραῖος, ἄγαμος, ἅδ' ἐγὼ μέτοικος
[ἔρχομαι.

ἰὼ δυσπότημων,
κασίγνητε, γάμων κυρήσας, 870
θανῶν ἔτ' οὔσαν κατήναρές με.

XO. σέβειν μὲν εὐσέβειά τις·
κράτος δ', ὅτω κράτος μέλει,
παραβατὸν οὐδαμᾶ πέλει.
σέ δ' αὐτόγνωτος ὤλεσ' ὄργα. 875

AN. ἐποδ. ἄκλαυτος, ἄφιλος, ἀνυμέναιος ταλαίφρων
[ἄγομαι
τάνδ' ἐτοίμην ὀδόν.
οὐκέτι μοι τόδε λαμπάδος ἱερὸν ὄμμα 880
θέμις ὄρᾶν ταλαίνα,
τὸν δ' ἐμὸν πότμον ἀδάκρυτον οὐδεὶς φίλων
[στενάζει.

KP. ἄρ' ἴστ' αἰοιδᾶς καὶ γόους πρὸ τοῦ θανεῖν
ὡς οὐδ' ἂν εἷς παύσαιτ' ἄν, εἰ χρεῖη, λέγων ;
οὐκ ἄξειθ' ὡς τάχιστα ; καὶ κατηρεφεῖ 885
τύμβῳ περιπτύξαντες, ὡς εἶρηκ' ἐγὼ,
ἄφετε μόνην ἐρῆμον, εἴτε χρῆ θανεῖν
εἴτ' ἐν τοιαύτῃ ζῶσα τυμβεύειν στέγη·
ἡμεῖς γὰρ ἄγνοι τοῦπὶ τήνδε τὴν κόρην·
μετοιχίας δ' οὖν τῆς ἄνω στερήσεται. 890

AN. ὦ τύμβος, ὦ νυμφεῖον, ὦ κατασκαφῆς
οἴκησις ἀείφουρος, οἷ πορεύομαι
πρὸς τοὺς ἐμαυτῆς, ὦν ἀριθμὸν ἐν νεκροῖς
πλεῖστον δέδεται Φερσέφρασσ' ὀλωλότων·
ὦν λιοισθία ἴγῳ καὶ κάχιστα δὴ μακρῶ 895
κάτειμι, πρὶν μοι μοῖραν ἐξήκειν βίου.

ἔλθοῦσα μέντοι κάρτ' ἐν ἐλπίσιν τρέφω
 φίλη μὲν ἤξιεν πατρί, προσφιλῆς δὲ σοί,
 μήτηρ, φίλη δὲ σοί, κασίγνητον κάρα·
 ἐπεὶ θανόντας αὐτόχειρ ὑμᾶς ἐγὼ 900
 ἔλουσα κάκισμῆσα κάπιτυμβίους
 χοᾶς ἔδωκα. νῦν δέ, Πολύνεικες, τὸ σὸν
 δέμας περιστέλλουσα τοιάδ' ἄρνυμαι.
 καίτοι σ' ἐγὼ ἴμιησα τοῖς φρονοῦσιν εὔ.
 οὐ γάρ ποτ' οὔτ' ἄν, εἰ τέκν', ὦν μήτηρ ἔφυν, 905
 οὔτ' εἰ πόσις μοι κατθανὼν ἐτήκετο,
 βία πολιτῶν τόνδ' ἄν ἠρόμην πόνον.
 τίνος νόμου δὴ ταῦτα πρὸς χάριν λέγω ;
 πόσις μὲν ἄν μοι κατθανόντος ἄλλος ἦν,
 καὶ παῖς ἀπ' ἄλλου φωτός, εἰ τοῦδ' ἤμπλακον, 910
 μητρὸς δ' ἐν "Αἰδοῦ καὶ πατρὸς κεκευθότιον
 οὐκ' ἔστ' ἀδελφὸς ὅστις ἄν βλάστοι ποτέ.
 τοιῶδε μέντοι σ' ἐκπροτιμήσασ' ἐγὼ
 νόμῳ, Κρέοντι ταῦτ' ἔδοξ' ἀμαρτάνειν
 καὶ δεινὰ τολμᾶν, ὦ κασίγνητον κάρα. 915
 καὶ νῦν ἄγει με διὰ χερῶν οὕτω λαβῶν
 ἄλεκτρον, ἀνυμέναιον, οὔτε του γάμου
 μέρος λαχοῦσαν οὔτε παιδείου τροφῆς,
 ἀλλ' ὧδ' ἐρήμος πρὸς φίλων ἢ δύσμορος
 ζῶσ' ἐς θανόντων ἔρχομαι κατασκαφάς· 920
 ποίαν παρεξελθοῦσα δαιμόνων δίκην ;
 τί χρῆ με τὴν δύστηνον ἐς θεοὺς ἔτι
 βλέπειν ; τίν' αὐδᾶν ξυμμάχων ; ἐπεὶ γε δὴ
 τὴν δυσσέβειαν εὐσεβοῦσ' ἐκτησάμην.
 ἀλλ' εἰ μὲν οὖν τάδ' ἐστὶν ἐν θεοῖς καλὰ, 925
 πηθόντες ἄν ξυγγνοῖμεν ἡμαρτηκότες.
 εἰ δ' οἶδ' ἀμαρτάνουσι, μὴ πλείω κακὰ

- πάθοιεν ἢ καὶ δρῶσιν ἐκδίκως ἐμέ.
 XO. ἔτι τῶν αὐτῶν ἀνέμων αὐταὶ
 ψυχῆς ρίπαὶ τήνδε γ' ἔχουσιν. 930
- KP. τοιγὰρ τούτων τοῖσιν ἄγουσιν
 κλαύμαθ' ὑπάρξει βραδυτῆτος ὕπερ.
 AN. οἴμοι, θανάτου τοῦτ' ἐγγυτάτω
 τοῦπος ἀφίχται.
- XO. θαρσεῖν οὐδὲν παραμυθοῦμαι,
 μὴ οὐ τάδε ταύτη κατακυροῦσθαι. 935
- AN. ὦ γῆς Θήβης ἄστου πατρῶν
 καὶ θεοὶ προγενεῖς,
 ἄγομαι δὴ κούκετι μέλλω.
 λεύσσετε, Θήβης οἱ κοιρανίδαί,
 940
 τὴν βασιλειδᾶν μούνην λοιπὴν,
 οἷα πρὸς οἶων ἀνδρῶν πάσχω
 τὴν εὐσεβίαν σεβίσασα.
- XO. στρ. α' ἔτλα καὶ Δανάας οὐράνιον φῶς
 ἀλλάξει δέμας ἐν χαλκοδέτοις αὐλαῖς· 945
 κρυπτομένα δ' ἐν τυμβήρει θαλάμῳ κατεζεύχθη.
 καίτοι καὶ γενεᾶ τίμιος, ὦ παῖ παῖ,
 καὶ Ζηνὸς ταμιεύεσκε γονὰς χρυσορύτους. 950
 ἀλλ' ἅ μοιριδία τις δύνασις δεινά·
 οὔτ' ἄν νιν ὄλβος οὔτ' Ἄρης,
 οὐ πύργος, οὐχ ἀλίκυποι
 κελαινὰ νᾶες ἐκφύγοιεν.
- ἀντ' α' ζεύχθη δ' ὀξύχολος παῖς ὁ Δρύαντος, 955
 Ἰηδωνῶν βασιλεύς, κερτομίαις ὄργαῖς,
 ἐκ Διονύσου πετρώδει κατάφαρκτος ἐν δεσμῶ·
 οὔτω τᾶς μανίας δεινὸν ἀποστάζει
 960
 ἀνθηρόν τε μένος· κείνος ἐπέγνω μανίας 960

φαύων τὸν θεὸν ἐν κερτόμοις γλώσσαις.
 παύεσκε μὲν γὰρ ἐνθέου
 γυναῖκας εὐίον τε πῦρ,
 φιλαύλους τ' ἠρέθειζε Μούσας.

965

στρ. β'

παρὰ δὲ Κυανέων πελαγέων διδύμας ἄλῳς
 ἄκται Βοσπόριαι ἰδ' ὁ Θρηκῶν ἄξενος
 Σαλμυδησσός, ἐν' ἀγχίπολις Ἄρης
 δισσοῖσι Φινειδαῖς
 εἶδεν ἀρατὸν ἔλκος
 τυφλωθὲν ἐξ ἀγρίας δάμαρτος
 ἀλαδὸν ἀλαστόροισιν ὀμμάτων κύκλοις,
 ἀραχθέντων ὑφ' αἵματηραῖς
 χεῖρεςσι καὶ κερκίδων ἀκιμαῖσιν.

970

975

αντιστρ.

κατὰ δὲ τακόμενοι μέλαιοι μελέαν πάθην
 κλαῖον, ματρὸς ἔχοντες ἀνύμφευτον γονάν.
 ἅ δὲ σπέρμα μὲν ἀρχαιογόνων
 ἄντας' Ἐρεχθειδᾶν,
 τηλεπόροις δ' ἐν ἄντροις
 τράφη θυέλλαισιν ἐν πατρῶαις
 Βορεᾶς ἄμιππος ὀρθόποδος ὑπὲρ πάγου
 θεῶν παῖς· ἀλλὰ κάπ' ἐκείνῃ
 Μοῖραι μικραίωνες ἔσχον, ὧ παῖ.

980

985

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Θήβης ἀνακτες, ἤκομεν κοινὴν ὁδὸν
 δὴ ἐξ ἑνὸς βλέποντε· τοῖς τυφλοῖσι γὰρ
 αὕτη κέλευθος ἐκ προηγητοῦ πέλει.
 τί δ' ἔστιν, ὧ γεραιὲ Τειρεσία, νέον ;
 ἐγὼ διδάξω, καὶ σὺ τῷ μάντει πιθοῦ.

990

ΚΡ.

ΤΕΙ.

- ΚΡ. οὔκουν πάρος γε σῆς ἀπεστάτου φρενός.
 ΤΕΙ. τοιγάρ δι' ὀρθῆς τήνδ' ἐναυκλήρεις πόλιν.
- ΚΡ. ἔχω πεπονθὼς μαρτυρεῖν ὀνήσιμα. 995
 ΤΕΙ. φρόνει βεβῶς αὖ νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης.
 ΚΡ. τί δ' ἔστιν ; ὡς ἐγὼ τὸ σὸν φρίσσω στόμα.
 ΤΕΙ. γνώση, τέχνης σημεῖα τῆς ἐμῆς κλύων.
 ἐς γὰρ παλαιὸν θᾶκον ὀρνιθοσκοπὸν
 ἴζων, ἔν' ἦν μοι παντὸς οἰωνοῦ λιμήν, 1000
 ἀγνώτ' ἀκούω φθόγγον ὀρνίθων, κακῶ
 κλάζοντας οἴστρω καὶ βεβρυβρωμένω·
 καὶ σπῶντας ἐν χηλαῖσιν ἀλλήλους φοναῖς
 ἔγνω· πτερῶν γὰρ ῥοῖβδος οὐκ ἄσημος ἦν.
 εὐθὺς δὲ δείσας ἐμπύρων ἐγευόμην 1005
 βωμοῖσι παμφλέκτοισιν· ἐκ δὲ θυμάτων
 Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπεν, ἀλλ' ἐπὶ σποδῶ
 μυδῶσα κηκίς μηρίων ἐτήκετο
 κᾶτυφε κἀνέπτυσε, καὶ μετάρσιοι
 χολαὶ διεσπείροντο, καὶ καταρρυεῖς 1010
 μηροὶ καλυπτῆς ἐξέκειντο πιμελῆς.
 τοιαῦτα παιδὸς τοῦδ' ἐμάνθανον πάρα,
 φθίνοντ' ἀσῆμων ὀργίων μαντεύματα·
 ἐμοὶ γὰρ οὗτος ἠγεμών, ἄλλοις δ' ἐγὼ.
 καὶ ταῦτα τῆς σῆς ἐκ φρενός νοσεῖ πόλις· 1015
 βωμοὶ γὰρ ἡμῖν ἐσχάροι τε παντελεῖς
 πλήρεις ὑπ' οἰωνῶν τε καὶ κυνῶν βορᾶς
 τοῦ δυσμόρου πεπτῶτος Οἰδίπου γόνου.
 κᾶτ' οὐ δέχονται θυστάδας λιτάς ἔτι
 θεοὶ παρ' ἡμῶν οὐδὲ μηρίων φλόγα, 1020
 οὐδ' ὄρνις εὐσήμους ἀπορροιβδεῖ βοάς,
 ἀνδροφθόρου βεβρωῶτες αἵματος λίπος.
 ταῦτ' οὔν, τέκνον, φρόνησον· ἀνθρώποισι γάρ

- τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοῦξαμαρτάνειν·
 ἐπεὶ δ' ἀμάρτη, κεῖνος οὐκέτ' ἔστ' ἀνήρ 1025
 ἄβουλος οὐδ' ἄνολβος, ὅστις ἐς κκχὸν
 πεσὼν ἀκῆται μηδ' ἀκίνητος πέλη.
 αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
 ἀλλ' εἶκε τῷ θανόντι μηδ' ὀλωλότα
 κέντει· τίς ἀλκῆ τὸν θανόντ' ἐπικτανεῖν ; 1030
 εὖ σοι φρονήσας εὖ λέγω· τὸ μνθάνειν δ'
 ἤδιστον εὖ λέγοντος, εἰ κέρδος φέρει.
 ΚΡ. ὦ πρέσβυ, πάντες ὥστε τοξόται σκοποῦ
 τοξεύετ' ἀνδρὸς τοῦδε, κούδὲ μαντικῆς
 ἄπρακτος ὑμῖν εἶμι, τῶν δ' ὑπαὶ γένους 1035
 ἐξημπόλημαι κάμπεφόρτισμαί πάλαι.
 κερδαίνετ', ἐμπολαῖτε τὰπὸ Σάρδεων
 ἤλεκτρον, εἰ βούλεσθε, καὶ τὸν Ἰνδικὸν
 χρυσόν, τάφω δ' ἐκεῖνον οὐχὶ κρύψετε,
 οὐδ' εἰ θέλουσ' οἱ Ζηνὸς αἰετοὶ βορὰν 1040
 φέρειν νιν ἀρπάζοντες ἐς Διὸς θρόνους,
 οὐδ' ὡς μίχσμα τοῦτο μὴ τρέσας ἐγὼ
 θάπτειν παρήσω κεῖνον· εὖ γὰρ οἶδ', ὅτι
 θεοὺς μιαίνειν οὔτις ἀνθρώπων σθένει.
 πίπτουσι δ', ὧ γερατιέ Τειρεσία, βροτῶν 1045
 γοὶ πολλὰ δεινοὶ πτώματ' αἴσχυρ', ὅταν λόγους
 αἰσχροὺς κκλῶς λέγωσιν τοῦ κέρδους χάριν.
 ΤΕΙ. φεῦ,
 ἄρ' οἶδεν ἀνθρώπων τις, ἄρα φράζεται
 ΚΡ. τί χρῆμα ; ποῖον τοῦτο πάγκοινων λέγεις ;
 ΤΕΙ. ὅσφ κρᾶτιστον κτημάτων εὐβουλία ; 1050
 ΚΡ. ὅσφπερ, οἶμαι, μὴ φρονεῖν πλείστη βλάβη.
 ΤΕΙ. ταύτης σὺ μέντοι τῆς νόσου πλήρης ἔφυς.
 ΚΡ. οὐ βούλομαι τὸν μάντιν ἀντειπεῖν κκκῶς.

- ΤΕΙ. καὶ μὴν λέγεις, ψευδῆ με θεσπίζεις λέγων.
 ΚΡ. τὸ μαντικὸν γὰρ πᾶν φιλάργυρον γένος. 1055
 ΤΕΙ. τὸ δ' ἐκ τυράννων αἰσχροκέρδειαν φιλεῖ.
 ΚΡ. ἄρ' οἴσθα ταγοὺς ὄντας, ἂν λέγῃς λέγων ;
 ΤΕΙ. οἶδ'· ἐξ ἐμοῦ γὰρ τήνδ' ἔχεις σώσας πόλιν.
 ΚΡ. σοφὸς σὺ μάντις, ἀλλὰ τὰδικεῖν φιλῶν.
 ΤΕΙ. ὕρσεις με τὰκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. 1060
 ΚΡ. κίνει, μόνον δὲ μὴ 'πὶ κέρδεσιν λέγων.
 ΤΕΙ. οὕτω γὰρ ἤδη καὶ δοκῶ τὸ σὸν μέρος.
 ΚΡ. ὡς μὴ 'μπολήσων ἴσθι τὴν ἐμὴν φρένα.
 ΤΕΙ. ἀλλ' εὖ γέ τοι κάτισθι μὴ πολλοὺς ἔτι
 τροχούς ἀμιλλητῆρας ἡλίου τελῶν, 1065
 ἐν οἷσι τῶν σῶν αὐτὸς ἐκ σπλάγχχνων ἕνα
 νέκυν νεκρῶν ἀμοιβὸν ἀντιδοὺς ἔση,
 ἀνθ' ὧν ἔχεις μὲν τῶν ἕνω βαλῶν κάτω
 ψυχὴν τ' ἀτίμως ἐν τάφῳ κατώκισας,
 ἔχεις δὲ τῶν κάτωθεν ἐνθάδ' αὖ θεῶν 1070
 ἄμοιρον, ἀκτέριστον, ἀνόσιον νέκυν.
 ὧν οὔτε σοὶ μέτεστιν οὔτε τοῖς ἕνω
 θεοῖσιν, ἀλλ' ἐκ σοῦ βιάζονται τάδε.
 τούτων σε λωβητῆρες ὑστεροφθόροι
 λοχῶσιν "Αἰδοῦ καὶ θεῶν Ἐρινύες, 1075
 ἐν τοῖσιν αὐτοῖς τοῖσδε ληφθῆναι κακοῖς.
 καὶ ταῦτ' ἄθρησον εἰ κατηργυρωμένος
 λέγω· φανεῖ γὰρ οὐ μακροῦ χρόνου τριβὴ
 ἀνδρῶν, γυναικῶν σοῖς δόμοις κωκύματτα.
 ἐχθραὶ δὲ πᾶσαι συνταράσσονται πόλεις, 1080
 ὅσων σπαράγματ' ἢ κύνες καθήγνισαν
 ἢ θῆρες ἢ τις πτηνὸς οἰωνός, φέρων
 ἀνόσιον ὀσμὴν ἐστιοῦχον ἐς πόλιν.
 τοιαῦτά σου, λυπεῖς γάρ, ὥστε τσζόττης,

- ἀφῆκα θυμῷ καρδίας τοξεύματα
 βέβαια, τῶν σὺ θάλπος οὐχ ὑπεκδραμῆ.
 ὦ παῖ, σὺ δ' ἡμᾶς ἄπαγε πρὸς δόμους, ἵνα
 τὸν θυμὸν οὗτος ἐς νεωτέρους ἀφῆ,
 καὶ γυνῷ τρέφειν τὴν γλῶσσαν ἡσυχωτέραν
 τὸν νοῦν τ' ἀμείνω τῶν φρενῶν ἢ νῦν φέρει. 1085
- ΧΟ. ἀνὴρ, ἄναξ, βέβηκε δεινὰ θεσπίσας·
 ἐπιστάμεσθα δ' ἐξ ὅτου λευκὴν ἐγὼ
 τήνδ' ἐκ μελαίνης ἀμφιβάλλομαι τρίχα,
 μὴ πῶ ποτ' αὐτὸν ψευδὸς ἐς πόλιν λακεῖν.
- ΚΡ. ἔγνωκα καὐτὸς καὶ ταρασσομαι φρένας· 1095
 τό τ' εἰκαθεῖν γὰρ δεινόν, ἀντιστάντα δὲ
 ἄτη πατάζει θυμὸν ἐν δεινῷ πάρα.
- ΧΟ. εὐβουλίας δεῖ, παῖ Μενιοικέως, Κρέον.
 ΚΡ. τί δῆτα χρὴ δρᾶν ; φράζε· πείσομαι δ' ἐγώ.
 ΧΟ. ἐλθὼν κόρην μὲν ἐκ κατώρυχος στέγης 1100
 ἄνες, κτίσον δὲ τῷ προκειμένῳ τάφον.
- ΚΡ. καὶ ταῦτ' ἐπαινεῖς καὶ δοκεῖς παρεικαθεῖν ;
 ΧΟ. ὅσον γ', ἄναξ, τάχιστα· συντέμνουσι γὰρ
 θεῶν ποδώκεις τοὺς κακόφρονας βλάβαι.
- ΚΡ. οἴμοι· μόλις μὲν, καρδίας δ' ἐξίσταμαι 1105
 τὸ δρᾶν, ἀνάγκη δ' οὐχὶ δυσμαχητέον.
- ΧΟ. δρᾶ νυν τάδ' ἐλθὼν μηδ' ἐπ' ἄλλοισιν τρέπε.
 ΚΡ. ὦδ', ὡς ἔχω, στείχοιμ' ἄν. ἔτ' ἔτ' ὀπάονες,
 οἳ τ' ὄντες οἳ τ' ἀπόντες, ἀξίνας χεροῦν
 ὀρμαῖσθ' ἐλόντες εἰς ἐπόψιον τόπον· 1110
 ἐγὼ δ', ἐπειδὴ δόξα τῆδ' ἐπεστράφη,
 αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ παρῶν ἐκλύσομαι·
 δέδοικα γάρ, μὴ τοὺς καθεστῶτας νόμους
 ἄριστον ἢ σφῆζοντα τὸν βίον τελεῖν.
- ΧΟ. στρ. α' Πολυόνυμε, Καδμείας ἄγαλμα νύμφας 1115

- καὶ Διὸς βαρυβρεμέτα γένος,
 κλυτὰν ὃς ἀμφέπεις
 Ἴταλίαν, μέδεις δὲ
 Παγκοίνοις Ἐλευσινίας 1120
- Δηοῦς ἐν κόλποις,
 ὦ Βακχεῦ, Βακχᾶν ματρόπολιν Θήβαν
 ναιετῶν παρ' ὕγροῖς
 Ἴσμηνοῦ βρείθοις ἀγρίου τ'
 ἐπὶ σπορᾷ δράκοντος. 1125
- ἀντιστρ. α' σὲ δ' ὑπὲρ διλόφου πέτρας στέροψ ὕπωπε
 λιγνύς, ἔνθα Κωρύκiai νύμφαι
 στείχουσι Βακχίδες
 Κασταλίας τε νᾶμα· 1130
- καὶ σε Νυσαίων ὄρεων
 κισσήρεις ὄχθαι
 χλωρά τ' ἀκτὰ πολυστάφυλος πέμπει,
 ἀμβρότων ἐπέων
 εὐαζόντων, Θηβαίας 1135
- ἐπισκοποῦντ' ἀγυιάς.
- στροφή β' τὰν ἐκ πασῶν τιμᾶς ὑπερτάταν πόλεων
 ματρὶ σὺν κεραυνία·
 καὶ νῦν, ὡς βιαίας ἔχεται 1140
- πάνδαμος πόλις ἐπὶ νόσου,
 μολεῖν καθαρσίῳ ποδὶ Παρνασίαν
 ὑπὲρ κλιτῶν ἢ στονόεντα πορθμόν. 1145
- ἀντιστρ. α' ἰὼ πύρπνων ἄστρων χοραγῆ καὶ νυχίων
 φθεγμάτων ἐπίσκοπε,
 παῖ Διὸς γένεθλον, προφάνηθ', 1150
- ὄναξ, σαῖς ἅμα περιπόλοις
 Θυίαισιν, αἶ σε μινόμεναι πάννυχοι
 χορεύουσιν τὸν ταμίαν Ἴακχον.

ΑΓΓΕΛΟΣ

- Κάδμου πάροιχοι καὶ δόμων Ἀμφίονος, 1155
οὐκ ἔσθ' ὅποιον στάντ' ἄν ἀνθρώπου βίον
οὔτ' αἰνέσαιμ' ἄν οὔτε μεμψάιμην ποτέ.
τύχη γὰρ ὀρθοῖ καὶ τύχη καταρρέπει
τὸν εὐτυχοῦντα τὸν τε δυστυχοῦντ' αἰεί,
καὶ μάντις οὐδεὶς τῶν καθεστώτων βροτοῖς. 1160
- Κρέων γὰρ ἦν ζηλωτός, ὡς ἐμοί, ποτέ,
σώσας μὲν ἐχθρῶν τήνδε Καδμείαν χθόνα
λαβὼν τε χώρας παντελῆ μοναρχίαν
ἠὔθυνη, θάλλων εὐγενεῖ τέκνων σπορᾶ.
καὶ νῦν ἀφείται πάντα· τὰς γὰρ ἡδονὰς 1165
ὅταν προδῶσιν ἄνδρες, οὐ τίθημ' ἐγὼ
ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμφυχον ἠγοῦμαι νεκρόν.
πλούτει τε γὰρ κατ' οἶκον, εἰ βούλει, μέγα
καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ' ἔχων· ἐὰν δ' ἀπῆ
τούτων τὸ χαίρειν, τᾶλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς 1170
οὐκ ἂν πριαίμην ἀνδρὶ πρὸς τὴν ἡδονήν.
- ΧΟ. τί δ' αὖ τόδ' ἄχθος βασιλέων ἦκεις φέρων ;
ΑΓ. τεθναῖσιν· οἱ δὲ ζῶντες αἴτιοι θανεῖν.
ΧΟ. καὶ τίς φονεῖει ; τίς δ' ὁ κείμενος ; λέγε.
ΑΓ. Αἴμων ὄλωλεν, αὐτόχειρ δ' αἰμάσσεται. 1175
ΧΟ. πότῃρα πατρώας ἢ πρὸς οἰκειάς χερσὶς ;
ΑΓ. αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ, πατρὶ μηνίσας φόνου.
ΧΟ. ὦ μάντι, τοῦπος ὡς ἄρ' ὀρθὸν ἤνυσας.
ΑΓ. ὡς ὦδ' ἐχόντων τῶνδε βουλευεῖν πάρα.
ΧΟ. καὶ μὴν ὀρῶ τάλαιναν Εὐρυδίκην ὁμοῦ 1180
δάμαρτα τὴν Κρέοντος· ἐκ δὲ δωματίων
ἦτοι κλύουσα παιδὸς ἢ τύχη περᾶ.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ

- ὦ πάντες ἄστοί, τῶν λόγων ἐπήσθόμην
 πρὸς ἔξοδον στείχουσα, Παλλάδος θεᾶς
 ὕπως ἰκοίμην εὐγμάτων προσήγορος. 1185
 καὶ τυγχάνω τε κλήθρ' ἀνασπαστοῦ πύλης
 χαλῶσα καὶ με φθόγγος οἰκείου κακοῦ
 βάλλει δι' ὠτων· ὑπτία δὲ κλίνομαι
 δείσασα πρὸς δμωαῖσι κάποπλήσσομαι. 1190
 ἀλλ' ὅστις ἦν ὁ μῦθος, αὔθις εἶπατε·
 κακῶν γὰρ οὐκ ἄπειρος οὓς' ἀκούσομαι.
 ἐγὼ, φίλη δέσποινα, καὶ παρὼν ἐρῶ
 κούδ' ἐν παρήσῳ τῆς ἀληθείας ἔπος·
 τί γάρ σε μαλθάσσοιμ' ἄν, ὦν ἐς ὕστερον 1195
 ψεῦσαι φανούμεθ' ; ὀρθὸν ἀλήθει' ἀεί.
 ἐγὼ δὲ σῶ ποδαγὸς ἐσπόμην πόσει
 πεδίου ἐπ' ἄκρον, ἐνθ' ἔκειτο νηλεὲς
 κυνοσπάραχτον σῶμα Πολυνείκουσ ἔτι·
 καὶ τὸν μὲν, αἰτήσαντες ἐνοδίαν θεὸν
 Πλούτωνά τ' ὀργὰς εὐμενεῖς κατασχεθεῖν, 1200
 λούσαντες ἄγνόν λουτρὸν ἐν νεοσπάσιν
 θαλλοῖς, ὃ δὴ ἔλειπτο, συγκατήθομεν,
 καὶ τύμβον ὀρθόκρανον οἰκείας χθονὸς
 χώσαντες αὔθις πρὸς λιθόστρωτον κόρης
 νυμφεῖον "Αἰδου κοῖλον εἰσεβαίνομεν. 1205
 φωνῆς δ' ἄπωθεν ὀρθίων κωκυμάτων
 κλύει τις ἀκτέριστον ἀμφὶ παστάδα,
 καὶ δεσπότη Κρέοντι σημάζει μολῶν·
 τῷ δ' ἀθλίας ἄσημα περιβαίνει βοῆς
 ἔρποντι μᾶλλον ἄσσον, οἰμώξας δ' ἔπος 1210
 ἴησι δυσθρήνητον· ὦ τάλας ἐγὼ,

ἄρ' εἰμὶ μάντις ; ἄρα δυστυχεστάτην
 κέλευθον ἔρω τῶν παρελθουσῶν ὁδῶν ;
 παιδὺς με σάινει φθόγγος· ἀλλά, πρόσπολοι,
 ἵτ' ἄσσον ὠκεῖς καὶ παραστάντες τάφῳ 1215
 ἀθρήσαθ', ἄρμὸν χόματος λιθοσπαδῆ
 δύντες πρὸς αὐτὸ στόμιον, εἰ τὸν Αἴμονος
 φθόγγον συνίημ' ἢ θεοῖσι κλέπτομαι.
 τάδ' ἐξ ἀθύμου δεσπότης κελευμάτων
 ἠθροῦμεν· ἐν δὲ λοισθίῳ τυμβεύματι 1220
 τὴν μὲν κρεμχοστὴν ἀχένος κατειδομεν,
 βρόχῳ μιτώδει σινδόνας καθημμένην,
 τὸν δ' ἀμφὶ μέσση περιπετῆ προσκείμενον,
 εὐνήης ἀποιμώζοντα τῆς κάτω φθορὰν
 καὶ πατρὸς ἔργα καὶ τὸ δύστηνον λέχος. 1225
 ὁ δ' ὡς ὄρᾳ σφε, στυγνὸν οἰμώξας ἔσω
 χωρεῖ πρὸς αὐτὸν κἀνακωκύσας καλεῖ·
 ὦ τλήμων, οἷον ἔργον εἴργασαι ; τίνα
 νοῦν ἔσχες ; ἐν τῷ συμφορᾷ διεφθάρης ;
 ἔξελθε, τέκνον, ἰκέσιός σε λίσσομαι. 1230
 τὸν δ' ἀγρίοις ὄσσοισι παπτήνας ὁ παῖς,
 πτύσας προσώπῳ κοῦδὲν ἀντειπὼν, ξίφους
 ἔλκει διπλοῦς κνώδοντας; ἐκ δ' ὄρωμένου
 πατρὸς φυγαῖσιν ἤμπλακ'· εἴθ' ὁ δύσμορος
 αὐτῷ χολωθείς, ὥσπερ εἶχ' ἐπενταθείς 1235
 ἤρεισε πλευραῖς μέσσον ἔγχος, ἐς δ' ὑγρὸν
 ἀγκῶν' ἔτ' ἔμφρων παρθένον προσπτύσσειται,
 καὶ φυσιῶν ὄξειαν ἐκβάλλει ῥοήν
 λευκῆ παρειᾷ φοινίου σταλάγματος.
 κεῖται δὲ νεκρὸς περὶ νεκρῷ, τὰ νυμφικὰ 1240
 τέλη λαχὼν δαίλαιος ἐν γ' Αἴδου δόμοις,
 δείξας ἐν ἀθρώποισι τὴν ἀβουλίαν

- XO. ὄσω μέγιστον ἀνδρὶ πρόσκειται κακόν.
 τί τοῦτ' ἂν εἰκάσειας ; ἢ γυνὴ πάλιν
 φρούδη, πρὶν εἰπεῖν ἐσθλὸν ἢ κακὸν λόγον. 1245
- ΑΓ. καυτὸς τεθάμβηκ' ἐλπίσιν δὲ βόσκομαι
 ἄχη τέκνου κλύουσιν ἐς πόλιν γόους
 οὐκ ἀξιώσειν, ἀλλ' ὑπὸ στέγης ἔσω
 δμωαῖς προθήσειν πένθος οἰκεῖον στένειν·
 γνώμης γὰρ οὐκ ἄπειρος, ὥσθ' ἀμαρτάνειν. 1250
- XO. οὐκ οἶδ'· ἐμοὶ δ' οὖν ἢ τ' ἄγαν σιγὴ βαρὺ
 δοκεῖ προσεῖναι χῆ μάτην πολλὴ βοή.
 ΑΓ. ἀλλ' εἰσόμεσθα, μή τι καὶ κατάσχετον
 κρυφῆ καλύπτει καρδίᾳ θυμουμένη,
 δόμους παραστεύχοντες· εὖ γὰρ οὖν λέγεις· 1255
 καὶ τῆς ἄγαν γὰρ ἔστι που σιγῆς βάρος.
- XO. καὶ μὴν ὄδ' ἀναξ αὐτὸς ἐφήκει
 μῆνιμ' ἐπίσημον διὰ χειρὸς ἔχων,
 εἰ θέμις εἰπεῖν, οὐκ ἄλλοτρίας
 ἄτης, ἀλλ' αὐτὸς ἀμαρτῶν. 1260
- ΚΡ. στρ. α' ἰὼ φρενῶν δυσφρόνων ἀμαρτήματα
 στερεά, θανατόεντ',
 ὧ κτανόντας τε καὶ
 θανόντας βλέποντες ἐμφυλίους,
 ὦμοι ἐμῶν ἀνολβα βουλευμάτων ! 1265
 ἰὼ παῖ, νέος νέφ' ξὺν μόρῳ,
 αἰαῖ αἰαῖ,
 ἔθανεσ, ἀπελύθης,
 ἐμαῖς οὐδὲ σαῖσι δυσβουλίαις !
- XO. οἴμ' ὡς εἰοικας ὄψ' ἐτὴν δίκην ἰδεῖν ! 1270
 ΚΡ. οἴμοι,
 ἔχω μαθῶν δειλίαιος· ἐν δ' ἐμῷ κάρᾳ
 θεὸς τότε ἄρα, τότε μέγα βάρος μ' ἔχων

ἔπαισεν, ἐν δ' ἔσεισεν ἀγρίαις ὁδοῖς,
οἴμοι, λακπάτητον ἀντρέπων χαράν ! 1275
φεῦ, φεῦ, ὦ πόνοι βροτῶν δύσπονοι.

ΕΞΑΓΓΕΛΟΣ

- ὦ δέσποθ', ὡς ἔχων τε καὶ κεκτημένος,
τὰ μὲν πρὸ τῶν χειρῶν τάδε φέρων, τὰ δ' ἐν δόμοις
ἔοικας ἤκειν καὶ τάχ' ὄψεσθαι κακά. 1280
- ΚΡ. τί δ' ἔστιν, αὔ; κάκιον ἢ κακῶν ἔτι ;
ΕΞ. γυνὴ τέθνηκε, τοῦδε παμμήτωρ νεκροῦ,
δύστηνος, ἄρτι νεοτόμοισι πλήγμασιν.
- ΚΡ. ἀντ. α' ἰὼ ἰὼ δυσκάθαρτος "Αἶδου λιμὴν,
τί μ' ἄρα, τί μ' ὀλέκεις ; 1285
ὦ κακάγγελτά μοι
προπέμψας ἄχη, τίνα θροεῖς λόγον ;
αἰαῖ, ὀλωλότ' ἄνδρα ἐπεξεργάσω.
τί φῆς, ὦ παῖ, τίνα λέγεις μοι νέον,
αἰαῖ, αἰαῖ, 1290
σφάγιον ἐπ' ὀλέθρῳ
γυναικεῖον ἀμφικεῖσθαι μόρον ;
ΧΟ. ὄρα ἄν πάρεστιν· οὐ γὰρ ἐν μυχοῖς ἔτι.
ΚΡ. οἴμοι, 1295
κακὸν τόδ' ἄλλο δεύτερον βλέπω τάλας.
τίς ἄρα, τίς με πότμος ἔτι περιμένει ;
ἔχω μὲν ἐν χεῖρεσσιν ἀρτίως τέκνον,
τάλας, τὸν δ' ἔναντα προσβλέπω νεκρόν.
φεῦ, φεῦ μᾶτερ, ἀθλία, φεῦ τέκνον. 1300
- ΕΞ. ἦδ' ὄξυθήκτω βωμιά περὶ ξίφει
λύει κελαινὰ βλέφαρα, κωκύσασα μὲν
τοῦ πρὶν θανόντος Μεγαρέως κλεινὸν λάχος,

- αὔθις δὲ τοῦδε, λοίσθιον δὲ σοὶ κακὰς
 πράξεις ἐφυμνήσασα τῷ παιδοκτόνῳ. 1305
- KP. σφ. β' ἀνέπταν φόβῳ. τί μ' οὐκ ἀνταΐαν, αἰαῖ αἰαῖ,
 ἔπαισέν τις ἀμφιθῆκτω ξίφει ;
 δειλῆσιος ἐγὼ, αἰαῖ, 1310
 δειλαΐα δὲ συγκέκραμαι δῦα.
- ΕΞ. ὡς αἰτίαν γε τῶνδε κἀκείνων ἔχων
 πρὸς τῆς θαναούσης τῆσδ' ἐπεσκήπτου μόρων.
- KP. ποίῳ δὲ κἀπελύσατ' ἐν φοναῖς τρόπῳ ;
 ΕΞ. παίσασ' ὑφ' ἤπαρ αὐτόχειρ αὐτήν, ὅπως 1315
 παιδὸς τόδ' ἤσθετ' ὀξυκώκυτον πάθος.
- KP. ὦμοι μοι, τὰδ' οὐκ ἐπ' ἄλλον βροτῶν
 ἐμᾶς ἀρμόσει ποτ' ἐξ αἰτίας.
 ἐγὼ γάρ σ' ἔκλον, ἰὼ μέλεος,
 ἐγὼ, φάμ' ἔτυμον· ἰὼ πρόσπολοι, 1320
 ἄγετέ μ' ἐκποδῶν, ἄγετέ μ' ὅ τι τάχος
 τὸν οὐκ ὄντα μᾶλλον ἢ μηδένα. 1325
- XO. κέρδη παραινεῖς, εἴ τι κέρδος ἐν κακοῖς·
 βράχιστα γὰρ κράτιστα τὰν ποσὶν κακά.
- KP. ἀντ. β' ἴτω ἴτω,
 φανήτω μόρων ὁ κάλλιστ' ἐμῶν
 ἐμοὶ τερμίαν ἕγων ἀμέραν 1330
 ὑπατος· ἴτω ἴτω,
 ὅπως μηκέτ' ἄμαρ ἄλλ' εἰσίδω.
- XO. μέλλοντα ταῦτα· τῶν προκειμένων τι χρεὴ
 πράσσειν· μέλλει γὰρ τῶνδ' ὅτοισι χρεὴ μέλειν. 1335
- KP. ἀλλ' ὦν ἐρῶ μὲν, ταῦτα συγκατηξάμην.
 XO. μή νυν προσεύχου μηδέν· ὡς πεπρωμένης
 οὐκ ἔστι θνητοῖς συμφορᾶς ἀπαλλαγῆ.
- KP. ἄγοιτ' ἂν μάταιον ἄνδρ' ἐκποδῶν,
 ὅς, ὦ παῖ, σέ τ' οὐχ ἐκὼν κατέκτανον, 1340

σέ τ' αὖ τάνδ', ὦμοι μέλεος, οὐδ' ἔχω
 πρὸς πότερον ἴδω, πᾶ κλιθῶ· πάντα γὰρ
 λέχρια τᾶν χερσῶν, τὰ δ' ἐπὶ κρατὶ μοι
 1345 πότμος δυσκόμιστος εἰσήλατο.

ΧΟ.

πολλῶ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας
 πρῶτον ὑπάρχει. χρῆ δέ τά γ' ἐς θεοῦ
 1350 μηδὲν ἀσεπτεῖν· μεγάλοι δὲ λόγοι
 μεγάλας πληγὰς τῶν ὑπεραύχων
 ἀποτείσαντες
 γῆρα τὸ φρονεῖν ἐδίδαξαν.

1305 ΚΡ. ...
 1310 ΚΡ. ...
 1315 ΕΕ. ...
 1320 ΚΡ. ...
 1325 ΚΡ. ...
 1330 ΚΡ. ...
 1335 ΧΟ. ...
 1340 ΚΡ. ...
 1345 ΚΡ. ...
 1350 ΚΡ. ...
 1355 ΚΡ. ...
 1360 ΚΡ. ...
 1365 ΚΡ. ...
 1370 ΚΡ. ...
 1375 ΚΡ. ...
 1380 ΚΡ. ...
 1385 ΚΡ. ...
 1390 ΚΡ. ...
 1395 ΚΡ. ...

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (1 – 99)

α') 1 – 10

Λεξιλογικές.– κοινός = ό συνδεμένος με κοινή καταγωγή ή συγγένεια, ιδίως γι' αδέρφια, αυτός που κατάγεται από τό ίδιο αίμα (όμοιμος). **αυτάδελφος** = ό αδελφός που γεννήθηκε από τούς ίδιους γονείς. **όποϊον** = όποιονδήποτε. **κάρα (τό)** = κεφαλή. **Ίσμήνης κάρα** = περίφραση σέ έκδήλωση αγάπης, αντί: **Ίσμήνη. άρ' οϊσθα...** ή κανονική πλοκή τών λέξεων: **άρ' οϊσθα ό,τι έστί τών άπ' Οϊδίου κακών, όποϊον ούχι Ζεύς τελεί νών έτι ζώσαιν; νών** δοτ. αντίχαριστική. **έτι ζώσαιν** = οί όποϊες επιζοΰμε, απομένουμε (μετά από τό θάνατο τών γονέων καί τών αδελφών). **ή άτη** = ή σύγχυση του νου από θεϊκή τιμωρία, βλάβη, συμφορά. **άλγεινός** = λυπηρός. **άτερ** χωρίς. **άτης άτερ** (έδω) = βλαβερό, καταστρεπτικό. **αισχρόν, άτιμον** = αίτιο ντροπής, άτιμίας. **όποϊον ούκ...** ή σειρά τών λέξεων: **όποϊον ούκ όπωπα έγώ ούκ όν τών σών τε κάμών κακών. τών κακών** γεν. διαιο. **καί νών** μετάβαση από τή γενική στήν τωρινή περίσταση. **πανδήμω πόλει** ποιητ. έκφραση αντί του **πάση τή πόλει**: ή σειρά τών λέξ.: **καί νών τί έστιν αυ τό κήρυγμα τουτο, ό φασι θείναι άρτίως τόν στρατηγόν πανδήμω πόλει; κήρυγμα θείναι = κηρϋξαι, προκηρϋξαι** = ότι προκήρυξε. **στρατηγόν** ένν. τόν Κρέοντα. **έχω** = ηνωρίζω. **έχεις τι κεισήκουσας;** σχήμα προωθότερο. **λανθάνω** = διαφεύγω τήν προσοχή. **φίλους** ένν. τόν Πολυνείκη. **έχθρών** ένν. τόν Κρέοντα, έξαιτίας του δυσμενοΰς κηρύγματος γιά τόν Πολυνείκη.

Πραγματικές. – Ή σκηνή του δράματος «υπόκειται» στίς Θήβες μπροστά στά ανάκτορα τών Λαβδακιδών στήν Καδμεία, τά όποια εικονίζονται με τήν άνάλογη σκηνογραφία. **Ο πρόλογος**, από τό στίχο 1 ώς τόν 99, περιέχει τήν πρόταση του δράματος – **πρόταση**: τό πρώτο μέρος του δράματος σέ αντίθεση προς τήν **έπίταση** καί τήν **καταστροφή**—καί εκθέτει με συντομία τά όσα συνέβησαν πριν από τό δράμα, εισάγοντας τό θεατή στήν υπόθεσή του. Οί δύο αδελφές

ἐξεύχονται ἀπὸ τῆ δεξιᾶ θύρα τῶν ἀνακτόρων, πού ὀδηγεῖ στό γυναικωνίτη, καί ἀλληλοπροσφωνοῦνται μέ τό ὄνομά τους, γιά νά δηλωθεῖ τό πρόσωπό τους στούς θεατές. Ἡ Ἀντιγόνη προσφωνεῖ μέ πολλή στοργή καί τρυφερότητα τήν Ἰσμήνη, γιατί μόνο αὐτή ἀπόμεινε ἀπό ὀλόκληρη τήν οἰκογένεια ὡς σύντροφος καί παρήγορος τῆς ζωῆς της καί ἀκόμη γιατί θέλει νά τήν προσεταιριστεῖ σέ κοινές ἐνέργειες. Πῶς διαμορφώνεται τό ἦθος τῆς Ἀντιγόνης στούς πρώτους αὐτούς στίχους; **τῶν ἀπ' Οἰδίου κακῶν** Πρόκειται γι αὐτά πού προήλθαν ἀπό τήν πατροκτονία καί αἰμομειξία τοῦ Οἰδίποδα, προσέτι καί γιά τό χυμένο νοπό ἀκόμη αἷμα τῶν ἀδελφῶν πού ἀλληλοφονεύτηκαν, τά ὁποῖα εἶναι γνωστά στούς θεατές ἀπό τό μῦθο. Εἶναι κοινή ἡ ἀντίληψη ἀρχαίων καί νέων Ἑλλήνων ὅτι «τά ἀμαρτήματα τῶν γονέων παιδεύουν τά τέκνα».

6') 11 - 38

Λεξιλογικές.—**μὲν** = τουλάχιστο. **μῦθος** = λόγος, εἶδηση. **Ἀντιγόνη** μετρ. ἀνάπαιστος. **φίλων** ἐξαρτᾶται ἀπό τό **μῦθος** ὡς γεν. ἀντικ. = γιά τοὺς φίλους. **δυοῖν** - **δύο** ἐπαλληλία γιά μεγαλύτερη ἔμφαση. **μιᾶ διπλῆ** ἀντίθεση, σ' αὐτὴ ἀρέσκονται οἱ τραγικοί. **διπλῆ χερσί** = **δυοῖν χερσί, μιᾶ τοῦ Ἐτεοκλέους καὶ μιᾶ τοῦ Πολυνείκου** = μέ ἀμοιβαῖο φόνο, γιατί ὁ ἕνας σκοτώθηκε ἀπὸ τό χέρι τοῦ ἄλλου. **φρουδός ἐστιν** (πρὸ-ὀδός) = ἔφυγε, χάθηκε. **ἐν νυκτὶ τῇ νῦν** δηλ. αὐτὴ πού μόλις πέρασε (κατὰ τήν ὁποῖα ἀποχώρησαν ἀπὸ τίς Θῆβες οἱ Ἀργεῖοι). **ὑπέρτερον** = πλεον. **ἀτώμα (ἄτη)** = δυστυχῶ. **ἤδη** ἀρχαιότερος τύπος τοῦ **ἤδιν** (ἐνν. **μηδέν σε ὑπέρτερον εἰδυῖαν**). **οὔνεκα** (ἀπὸ τό **ἔνεκα**), ὡς πρῶθ. = ἔνεκα. **ὡς μόνη κλύοις** ἐπεξηγεῖ τό **τοῦδ' οὔνεκα**. **κλύω** = ἀκούω. **ἐκπέμπω** ἀντί τοῦ μέσου **ἐκπέμπομαι** = προσκαλῶ ἔξω. **τί δ' ἐστι;** (μέ κάποια ἐκπληξη) = ἀλλά τί συμβαίνει; **καλχαίνω** (μεταφορ. ἀπὸ τήν ταραγμένη θάλασσα) = κάνω κάτι πορφυρό. **δηλοῖς γάρ τι καλχαίνουσι** ἔπος = γιατί φανερά δείχνεις ὅτι εἶσαι ψυχικά ταραγμένη, ἔτοιμη νά εἰπτεῖς κάποιο λόγο. **κασιγνήτος** = ἀδελφός. **γάρ** = αἰτιολογεῖ ἀπόκριση πού ἀποσιωπήθηκε: ναι, βέβαια. **τῶ κασιγνήτω... τὸν μὲν...τὸν δὲ** σχῆμα καθ' ὄλον καὶ μέρος, μέρη καὶ ὄλον ἔχουν τεθεῖ ὁμοιόπλωτα. **νῶν** = **ἡμῖν**. **προτίω** = κατὰ προτίμηση τιμῶ (μέ ταφή). **ἀτιμάζω τάφον** = δὲ θεωρῶ ἄξιο τῆς τιμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ, στερῶ ἀπὸ τήν τιμὴ τοῦ ἐνταφιασμοῦ. Τό **προτίσας**

ἀποτελεί ἀπλῶς ἀντίθεση πρὸς τὸ ἀπμάσας. σὺν δίκη τροπ. διορισμός. **χρησθεῖς** = **χρησάμενος** (ἐνν. ἀντικ. αὐτῶ). **ὡς λέγουσι** ἀρμόζει στό **σὺν δίκη**, δηλ. μέ δίκαιη κρίση, ὅπως λέγουν οἱ ἄνθρωποι, χωρὶς ἐννοεῖται νά τήν παραδέχομαι ἐγώ ὡς τέτοια, ἀφοῦ δέν τιμᾷ μέ ἐνταφιασμό καί τόν Πολυνεΐκη. **ἐνερθε ἢ ἐνερθεν** = κάτω (σημαίνει τήν «ἐν τόπῳ» στάση), ἀρμόζει στό **νεκροῖς**. **ἔκρυσσε κατὰ χθονός** = διέταξε νά θάψουν κάτω ἀπό τή γῆ. **ἔντιμον** (προληπτ. κατηγορ.) = ὥστε εἶναι ἔντιμο. **ἀθλίως** = κατὰ τρόπο ἀξιολύπητο. **θανόντα Πολυν.** **νέκυν** ὑπαλλαγή ἀντί: **νέκυν θανόντος Πολυνεΐκου**. **ἔκκηρύττω** = κηρύσσω δημόσια. **τὸ μὴ καλύψαι** ὑποκ. τοῦ **ἔκκηκρηῦχθαι**. **κωκῶ** = θρηνώ, κλαίω. **τάφω καλύψαι - κωκῶσαι** σχῆμα πρωθύστερο (ὁ **κωκυτός**, θρηνος, προηγείται τοῦ ἐνταφιασμοῦ). **οἰωνός** = πτηνό (ἀρπακτικό). **θησαυρός** = εὖρημα. **εἰσορῶ** = ἰδέπω κάπου μέ πόθο. **βορᾶ** = τροφή (γιά σαρκοβόρα θηρία). **ἀγαθόν** εἰπώθηκε μέ κάποια πικρὴ εἰρωνεία, γιατί οὐσιαστικά, κατὰ τήν ἀντίληψη τῆς Ἀντιγόνης, αὐτός πού τόσο πολύ ἀσέβησε κατὰ τοῦ θεϊκοῦ δικαίου δέν μπορεῖ νά εἶναι καλός, ἀλλά τὸ ἀντίθετο κακός. **σοὶ κάμοι** τὸ κήρυγμα ἦταν βέβαια γενικό γιά ὅλο τὸ λαό, ἀλλά ἡ Ἀντιγόνη τὸ περιορίζει στίς δύο ἀδελφές, γιατί αὐτές μόνες εἶναι οἱ στενότερες συγγενεῖς του καί αὐτές εἶχαν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τήν ταφή τοῦ ἀδελφοῦ. **δεῦρο** προδηλώνει τήν ἐμφάνιση τοῦ χοροῦ καί τοῦ Κρέοντα. **νέομαι** = ἔρχομαι, μέ σημασία μέλλοντα = ὅτι θά ἔλθει. **προκηρύσσω** = δημόσια κηρύσσω (ἢ προθ. **πρὸ** δηλώνει δημοσιότητα, ὅπως καί ἐμεῖς χρησιμοποιοῦμε τή λέξη προκήρυξη). **ἄγω** = θεωρῶ, νομίζω. **τὸ πρᾶγμα** δηλ. **τὸ τάφω καλύψαι καί κωκῶσαι** τινα. **οὐχ ὡς παρ' οὐδέν** = ὄχι ὡς ἀσήμαντο. **φόνος** = θάνατος. **δημόλευστος** (**λεύω** = λιθοβολῶ) = πού γίνεται ἀπό τὸ λαό μέ δημόσιο λιθοβολισμό. **ἐν πόλει** = ἐνώπιον τῆς πόλεως, δημόσια. **προκείσθαι** = ὅτι ἐπιζέμεται, ἀπειλεῖται. **σοὶ** δοτ. ἠθική. **τάχα** = γοήγορα. **εὐγενής** = γενναία κατὰ τὸ ἦθος (μέ εὐγενική καταγωγή). **ἑσθλῶν** = **ἐξ ἑσθλῶν** (ἀπό εὐγενεῖς γονεῖς).

Πραγματικές.— **Ἀργείων** Ὁ Πολυνεΐκης, ὡς γνωστό, εἶχε ἐκστρατεύσει μέ συμμάχους τοὺς Ἀργεῖους, πού εἶχαν βασιλιά τόν πεθερό του Ἄδραστο. **ἔντιμον** Πιστευόταν ὅτι ὁ ἄταφος καί ἐκεῖνος πού δέν ἔτυχε τίς προεπόμενες τιμές ἀπὸ τοὺς ζωντανούς ἀτιμαζόταν καί στόν

Ἔδη. **αὐλείων πυλῶν** Βρίσκονταν πρὸς τὸ δρόμο, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ **ὡς μόνη κλύοις**. **Αὐλείος** πράγματι πύλη ἦταν αὐτὴ πού βρισκόταν στὸν τοῖχο πού περιέβαλλε τὴν οἰκία μαζί μὲ τὴν αὐλή· ἡ πύλη πού ὀδηγοῦσε ἀπὸ τὴν αὐλή στὸν οἶκο λεγόταν **μέταυλος**. **τάφω καλύψαι** Ἐπὶ τὴν ἀπώτατη ἀρχαιότητα ἐπικρατοῦσε ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἄταφος νεκρὸς δὲ γινόταν καθόλου δεκτὸς στὸν Ἔδη, ἀλλὰ ταλαιπωροῦταν καὶ πλανιόταν σάν φάντασμα. Πρὸβ. Ἰλιάδας Ψ, στ. 65 κέ., ὅπου ἐμφανίζεται ἡ ψυχὴ τοῦ Πατρόκλου στὸν κοιμισμένο Ἀχιλλέα καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸν θάψει, γιατί περιπλανιέται, ἐνῶ οἱ ψυχές τῶν νεκρῶν τὴν ἐμποδίζουν νὰ πλησιάσει στὸν Ἔδη κτλ. **κωκῦσαι** Ὁ θρηνησὸς γιὰ τὸν πεθαμένο ἦταν ἀπαραίτητο καθήκον τῶν οἰκείων του. **εἰσορῶσι** Θέλει νὰ ἐξάρει τὸ προσηλωμένο καὶ λαίμαργο βλέμμα τῶν ἀρπαχτικῶν πτηνῶν. **λέγω γὰρ κάμῃ** Μὲ αὐτὰ διαγράφεται ὁ χαρακτήρας τῆς Ἀντιγόνης καὶ προβλέπεται ἡ σύγκρουσή της πρὸς τὸν Κρέοντα· ἐξάλλου γίνεται προσπάθεια ἀπὸ αὐτὴ νὰ διεγείρει τὴ φιλοτιμία τῆς Ἰσμήνης, ὥστε νὰ τὴ βοηθήσει στίς προσπάθειές της. **φόνος δημόλευστος** Οἱ ἀρχαῖοι, ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἄλλες ποινές, ἐπέβαλλαν καὶ τὴ θανατικὴ τιμωρία μὲ δημόσιο λιθοβολισμό σὲ ἄτομα πού κηρύσσονταν ἐκτὸς νόμου γιὰ προδοσία ἢ προσβολὴ τοῦ κοινου συμφέροντος ἢ γιὰ ἱεροσυλία· ὀδηγοῦσαν τὸν κατὰδικο στὸν τόπο τῆς ἐκτελέσεως καὶ οἱ μάρτυρες ἔριχναν πρῶτοι τοὺς λίθους καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ἄλλοι πού παρευρίσκονταν ἐκεῖ. Μὲ τέτοια τιμωρία τιμωρήθηκε καὶ ὁ Παλαμήδης στὴν Τροία. **ἐσθλῶν** Ἀναφέρει τὴν εὐγενικὴ καταγωγὴ της, γιὰ νὰ προκαλέσει τὴ φιλοτιμία τῆς Ἰσμήνης καὶ νὰ τὴν παρακινήσει ἀκόμη περισσότερο στὴ σύμπραξη.

γ') 39 - 68

Λεξιλογικές. –**ταλαίφρων** = τολμηρός. **εἰ τὰδ' ἐν τούτοις** = (ἐν τοιαύτῃ καταστάσει) ἐστὶ. **εἴθ' ἄπτουσα** = εἴτε δένοντας (εἴτε μετέγοντας τῆς ὑποθέσεως)· τὴ φράση **λύουσα εἴθ' ἄπτουσα** τὴ χρησιμοποιοῦσαν σὲ μεγάλη ἀμηχανία γιὰ τὸ τί πρέπει νὰ γίνῃ. **ξυμπονῶ** = κοπιᾶζω μαζί (γενικότερο τοῦ ἀμέσως ἐπόμενου ρήματος). **εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσει** πλ. γ. ἐρωτ. πρὸτ.· ἀπὸ πού ἐξαρθῶνται; **κινδυνεῦμα** = ἐπικίνδυνη πράξη. **εἰ** (μέλλοντας τοῦ **ἔρχομαι**) = θά φθάσεις, θά ριχτεῖς· ἡ κανονικὴ σειρὰ τῆς προηγούμενης προτάσεως: **ποῖόν τι κινδυνεῦμα λέγεις σκοπεῖν με, εἰ ξυμπονήσω καὶ ξυνεργά-**

σομαι; **κουφίζω** = **ἀναιροῦμαι** = σηκώνω για ταφή, θάβω. **εἰ κουφί-
εις** πλάγ. ἐρωτημ. πρότ. ἀπό τό ἐννοούμενο **σκόπει**. **Ξὺν τῆδε χερί** =
σὺν ἐμῇ χερί = **σὺν ἐμοί** (ὁ ὑποκριτής λέγοντας αὐτὰ σηκώνει κατὰ-
ληλα τό χέρι του γιά νά δείξει). **ἦ γάρ;** ἄραγε λοιπόν; **σφε** = αὐτόν.
ἀπόρρητον (ἐνν. ἢ μετ. ὄν, παρὰθ. στό **θάπτειν**) = πράγμα πού εἶναι
ἀπαγορευμένο. **τὸν γοῦν ἐμόν** = **τόν γ' ἐμόν** = τόν ἰδικό μου τουλάχισ-
στο. **οὐχ ἀλώσομαι** = δέ θά ἐλεγχθῶ, δέ θά βρεθῶ, δέ θά πιασθῶ.
προδοῦσα (κατηγορ. μετ.) = ὅτι πρόδωσα. **σχέτλιος** (ἀπό τόν ἀόρ. ὁ
σχεθεῖν τοῦ **ἔχω**) = ἐκείνος πού ἀποτολμᾷ φοβερά, ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ,
ἐκείνος πού πάσχει φοβερά, ὁ δυστυχιμένος. **ἀντειρηκότος** ἐναντι-
ωμ. μετ., ἐννοεῖται ἢ πρότ. **νοεῖς θάπτειν σφε**. (Διαφαίνεται καί πάλι
τό ἦθος τῆς Ἰσμήνης). **ἀλλ' οὐδέν μέτα** = **μέτεστι**, ἢ σειρά τῶν λέξεων:
ἀλλ' οὐδέν μέτεστιν αὐτῷ εἶργειν με τῶν ἐμῶν (καθηκόντων) = ἀλλά
κανένα δικαίωμα δέν ἔχει αὐτός νά μέ ἐμποδίζει ἀπό τήν ἐκπλήρωση
τῶν δικῶν μου καθηκόντων. **φρόνησον** = σκέψου, ἀναλογίσου. **νῶν**
δοτ. ἦθ. **ὡς ἀπεχθής** (ἐνν. **πᾶσι**) = πόσο μισητός. **δυσκλήης** = μέ κακή
φήμη (ἐξαιτίας τῶν ἀνοσιουργημάτων του). **ἀπώλετο** = χάθηκε (ἠθι-
κῶς). **αὐτόφωρος** (αὐτός-**φῶρ**, **φωρός** = κλέφτης) = αὐτός πού ἀνα-
καλύφτηκε ἀπό ὁμόνος του. **ἀμπλάκημα** = ἀμαρτημα. **πρὸς αὐτοφ**.
ἀμπλακημάτων = ἐνεκα ἀμαρτημάτων του πού ἀποκαλύφθηκαν ἀπό
αὐτό τόν ἴδιο. **ἀράσσω** = χτυπῶ ἰσχυρά (τυφλώνω). **αὐτουργῶ χερί**
= **ἰδία χερί** μέ τό ἴδιο του χέρι. **αὐτός αὐτουργῶ** σχῆμα ἐπαλλη-
λίας. **ἔπειτα** μέ τοῦτο δέν ἐκφράζει χρονική ἀκολουθία, ἀλλά θέλει νά
δηλώσει τή σειρά τῆς διηγήσεως τῶν γεγονότων, ἀναφέροντας πρῶτα
τά σχετικά μέ τόν πατέρα καί ἀκολούθως τά σχετικά μέ τή μητέρα
κ.ο.κ. **διπλοῦν ἔπος** = διπλό ὄνομα (παρὰθ. τῶν **μήτηρ καί γυνή**) =
πού ἔχει τό διπλό τοῦτο ὄνομα. **λωθάομαι-ῶμαι** = βλάπτω, κακομε-
ταχειρίζομαι. **ἀρτάνη** (ἀπό τό **ἀρτάω**) = σκοινή, ἀγχόνη. **λωθάται**
βίον = θέτει ἀτιμωτικό τέλος στή ζωή της. **δυο-μίαν** ἀντίθεση. **αὐτο-**
κτονῶ = ἀλληλοσκοτώνομαι, φονεύω καί φονεύομαι μαζί. **κοινόν**
μόρον = ἀμοιβαῖο θάνατο. **ἐπαλλήλοιν χεροῖν** (δοτ. ὄργαν.) = μέ
χέρια πού ὑψωσαν ὁ ἕνας κατά τοῦ ἄλλου. **ὄσφ κάκιστα ὀλούμεθα**
(πλάγ. ἐρωτ. πρότ. ἀπό τό **σκόπει**) = τί οἰκτρότατο τέλος, ποιό θάνατο
θά ἔχουμε. **νόμου βία** παραβιάζοντας τό νόμο. **εἰ παρέξιμεν** (ῥῆμα
περέξιμι) = ἐάν θά παραδοῦμε. **ψῆφον** = ὀρισμένη ἀπόφαση, ἐνῶ μέ
τό **κράτι** ἐννοεῖ γενικά τή βασιλική ἐξουσία. **γυναῖχ'** = **γυναῖκε** =

γυναῖκες. **ὥς οὐ μαχοόμενα** ὥστε νά μήν μποροῦμε νά πολεμήσουμε. **ἔπειτα δὲ ἀντί: τοῦτο δέ. ἐκ κρεισσόνων** = ἀπό ἰσχυροτέρους. **ἀκούειν ταῦτα** ἀπαρέμφ. ἀκολουθίας: ὥστε νά ὑπακούουμε σέ αὐτά. **ἀλγίονα (ἀλγεινός)** = λυπηρότερα, χειρότερα. **αἰτοῦσα** = παρακαλώντας. **τοὺς ὑπὸ χθονός (ὄντας)** ἐννοεῖ τόν Πολυνεΐκη καί τοὺς ὑποχθόνιους θεούς. **ξυγγνοῖαν ἰσχω** (περίφρ.) = **ξυγγιννώσκω** = συγχωρῶ. **βιάζομαι τάδε** = παρὰ τή θέλησή μου κάνω αὐτά ἐδῶ. **τέλος** = ἀρχή, ἀξίωμα. **οἱ ἐν τέλει ὄντες (καί ποιητικά βεβῶτες)** = οἱ ἄρχοντες. **περισσός** = ὑπερβολικός, ὑπερβαίνοντας τή δύναμη. **νοῦν οὐδένα** = κανένα νόημα, δηλ. εἶναι ὀλότελα ἀνόητο.

Πραγματικές. – κινδύνευμα. Ἡ λέξη ὑποδηλώνει μικροψυχία τῆς Ἰομήνης. **ᾠλετο** Δέν ἐννοεῖ ὅτι πέθανε μετὰ τὴν τύφλωση, ἀλλὰ ὅτι ἠθικῶς χάθηκε ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀναγνώριση τῆς πατροκτονίας καί τῆς αἰμομειξίας. **ἀμπλακήματα.** Ἐννοεῖ αὐτά τὰ ἀνοσιουργήματα του... **πλεκταῖσιν ἀρτάναισι** Ἐννοεῖ τὴν ἀγχόνη, μέ τὴν ὁποία ἀπαγχορίστηκε ἢ μῆτερα τοὺς Ἰοκάστη.

δ') 69-99

Λεξιλογικές. – κελεύσαιμ' ἄν ἐνν. ὡς ἀντικείμε. τό προηγούμενο **πράσσειν. ἔπι** = (τόρα) πλέον, πιά, δηλ. μετὰ τὰ τελευταῖα λόγια σου πού φανέρωσαν τὰ φρονήματά σου. **δρῶ μετὰ τινος** = συμπτράττω μέ κάποιον. **μετ' ἐμοῦ γε δρώης ἄν ἠδέως** = θά συνεργαζόσουν δέβαια μ' ἐμένα κατὰ τρόπο εὐχάριστο (σ' ἐμένα)· ποιοῦ εἶδους λόγος εἶναι ἐδῶ; **δοκεῖ** ἐνν. **εἰδέναι. κείνον δ' ἐγὼ ἀντί: ἐγὼ δ' ἐκείνον** προηγεῖται τό **ἐκείνον** γιά ἔμφαση (εἶναι ἀντίθεση). **καλόν... φίλη...** ἀσύνδετα, πρὸς ἔμφαση. **ᾄσια** = θεϊκά, δίκαια, **πανουργήσασα** (φ. **πανουργέω -ῶ**) = ἀφοῦ ἀποτόλμησα δίκαιο ἔγκλημα (σχῆμα ὀξύμωρο, γιατί ἡ Ἀντιγόνη θάβοντας τόν Πολυνεΐκη παραβαίνει δέβαια τό νόμο, γεγονός πού ἦταν πανουργημα, ἀλλὰ ἐκτελεῖ ἔργο εὐσεβές). **ὄν** = **καθ' ὄν. τοῖς κάτω** = στοὺς χθόνιους θεούς, στοὺς θεούς τοῦ Ἄδη. **τῶν ἐνθάδε** συγκρ. γεν. ἀντί **ἢ τοῖς ἐνθάδε** (δηλ. στόν Κρέοντα καί τοὺς λοιπούς ἀνθρώπους ἐπάνω στή γῆ). **δοκεῖ** ἐνν. τό **ἀπιμάσαι... τὰ τῶν θεῶν ἔντιμα** αὐτά πού οἱ θεοὶ θεωροῦν ἔντιμα. **ἀμήχανος** = ἀπορος, ἀνίκανος. **τὸ δρᾶν** προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς, τό ἄρθρο τέθηκε πλεοναστικά. **προέχομαι** = προφασίζομαι. **ἄν προύχοιο** ἀντί προστακτικῆς. **ἐγὼ δέ** ἰσχυρὴ ἀντίθεση. **(σοῦ) ταλαίνης** γεν.

τῆς αἰτίας. **προταρβέω-ῶ** = φοδᾶμαι γιά κάποιο. **έξορθόω-ῶ** = ἄνορθώνω, (έδῶ) ἐξασφαλίζω (ἀποπειρ. ἐνεστώτας). **πότμος (πίπτω)** = μοίρα. **κεύθω** = ἀποκρούθω. **κρυφή κεύθε** (πλεονασμός) = τήρησε τό μυστικό. **σὺν δ' αὐτως** = ὡσαύτως καί. **καταυδάω-ῶ** = μιμῶ. λέγω φανερά. **έχθίων** = μισητότερη. **σιγῶσ', ἐὰν μὴ πᾶσι κηρύξης τάδε** ἐκφράζει καταφατικά καί ἀρνητικά τὴν ἔννοια γιά μεγαλύτερη ἔμφαση καί ἔξαρση τοῦ πάθους τῆς Ἐντιγόνης. **θερμῆν-ψυχροῖσι** γιά τὴν ἀντίθεση ἔθεσε **ψυχροῖς ἀντί δεινοῖς. ἀδεῖν ἀόρ.** ὅ' τοῦ ῥήμ. **ἀνδάνω** = ἰσρέσω. **οἷς** ἔνν. τόν Πολυνείκη καί τούς θεούς τοῦ Ἄδη. **εἰ καὶ δυνήση γε** (ἔνν. ἀρέσεις) = θά εἶσαι ἀρεστή σ' αὐτούς βεβαίως, ἂν καί θά δυνηθεῖς (νά τό κατορθώσεις). **ἐράω-ῶ** μέ γεν. = (ἐπιθυμῶ). **ἀμηχανα** = ἰαδύνατα. **ἀμηχάνων ἐράς** ἡ φράση εἶναι παροιμιώδης, ὅπως καί ἡ **ἀδύνατα θηρᾶς**. **πεπαύσομαι** ἀντί ἀπλοῦ μέλλοντος = θά πάψω ὀριστικά, θά παραιτηθῶ ἀσφαλῶς ἀπό τὴν προσπάθεια. **ἀρχὴν οὐ** = καθόλου. **έχθαίρομαι** = μισοῦμαι, μέσος μέλλοντος ἀντί παθητ. **έξ** = (ὑπό) ἀπό. **προσκειση** = ἔσει (μετά τό θάνατο). **δίκη** = δικαίως. **δυσβουλία** = ἀφροσύνη. **πέισομαι τοῦ πάσχω. τοσοῦτον** τόσo μεγάλο. **ἔα** (μέτρο, συνίζηση) **με καὶ τὴν ἐξ ἐμοῦ δυσβουλίαν** τό ὄλο συνάπτεται μέ τό μέρος ἢ μέ ιδιότητα του. **μὴ οὐ καλῶς** (μετοικῶς τό **μὴ οὐ** παθαίνει συνίζηση) = ὄχι ἐντίμως, μετά ἀπό ἀρνηση ἀκολουθοῦν καί τά δύο ἀρνητικά μόρια. **στείχω** = βαδίζω, πηγαίνω. **ἔρχη** = ἀτέρχεσαι. **ἄνους** = ἀπερίσκεπτος. **ὀρθῶς** = εἰλικρινῶς.

Πραγματικές.-οὐτ' εἰ θέλοις ἐπι πράττειν, ἡδέως δρῶνς ἄν... Ἡ Ἐντιγόνη, ἀφοῦ ἐξάντλησε προηγουμένως ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά της γιά νά πετύχει τὴ σύμπτραξη τῆς Ἰσμήνης καί ἀφοῦ δέν τό πέτυχε, ἀρχίζει πιά νά αισθάνεται ἀντιπάθεια γι' αὐτή, σάν ἐπιλήσιμονα τῶν καθηζόντων της καί σάν δειλή, καί νά μὴ θέλει πιά τὴ συνεργασία της. **πλείων χρόνος, ἐκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι** Οἱ ἀρχαῖοι πίστευαν στὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς καί στὴν αἰωνιότητα τῆς ζωῆς μετά τό θάνατο, στόν Ἄδη. **πολλὸν ἐχθίων ἔση σιγῶσα** κτλ. Πῶς διαφαίνεται πάλι τό ἦθος τῆς Ἐντιγόνης; **ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν** Μετά ἀπό τούς λόγους αὐτούς ἡ Ἐντιγόνη ἐξέρχεται ἀπό τὴν ἀριστερὴν πᾶροδο, γιά νά ὀγει ἀπό τὴν πόλη καί νά προθεῖ στὴν ταφή τοῦ νεκροῦ, ἐνῶ ἡ Ἰσμήνη μπαίνει ἀπό τὴ δεξιὰ θύρα στὰ ἀνάκτορα καί ἔτσι ἡ σκηνὴ μένει κενή.

Ἔτσι, στό τέλος τοῦ προλόγου χαρακτηρίστηκαν σύντομα οἱ δύο ἀδελφές καί δηλώθηκε ἡ γενική δομή τοῦ δράματος.

ΠΑΡΟΔΟΣ 100-161

Λεξιλογικές. - σ τ ρ ο φ ἡ α ' . **ἀκτίς** συνεκδοχή ἀντί **ἀκτίνες**. **ἀκτίς ἀελίου** = ἀκτινοδόλε ἤλιε · ἡ κανονική σειρά τῶν λέξεων: **ἀκτίς ἀελίου**, **φάος φανέν ἐπταπύλω Θήβα**, **τὸ κάλλιστον τῶν προτέρων**. **ποτέ** = τέλος πάντων, ἐπί τέλους. Μέ αὐτό θέλει νά δηλώσει τή μεγάλη ἐναγώνια προσδοκία. **φανέν φάος ἐφάνθης** παρήχησι γιά ἔμφασι. **ἀμέρας βλέφαρον** (περίφρασι) = ἡμέρας ὀφθαλμέ · τὸ **βλέφαρον** τέθηκε ἀντί τοῦ **ὀφθαλμοῦ**, δηλ. τὸ μέρος ἀντί τοῦ ὅλου· τὰ πολλά συνώνυμα **ἀκτίς ἀελίου**, **τὸ κάλλιστον φάος**, **βλέφαρον** ὀφείλονται στά συναισθήματα χαρᾶς πού καταπλημμυρίζουν τήν ψυχή τῶν πολιτῶν γιά τήν ἀπαλλαγὴ τῆς πόλης ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. **μολούσα** (ρ. **βλώσκω**) = **ἐλθοῦσα**. **φῶς**, **φωτὸς (ὀ)** = ἄντρας. **τὸν λεύκασπιν φῶτα** = τὸ στρατό μέ τίς λευκές ἀσπίδες, γιὰ τὸ **φῶς** λαμβάνεται περιληπτικά καί σημαίνει ὅλο τὸ στρατό· οἱ ἀργίτικες ἀσπίδες ἦταν λευκές καί στρογγυλές. **πανσαγία (πᾶν - σάγη = ὀπλισμός)** = μέ πανοπλία. **φυγάδα** (κατηγορ. κατὰ πρόληψη) = **ὥστε εἶναι φυγάδα**. **πρόδρομον** = ἐπιρρημ. προσδιορισμός τοῦ **φυγάδα**, σημ. πάραπολύ γρήγορα. **κινήσασα** μετχ. χρονική πού προσδιορίζει τὸ **μολούσα**, δηλ. ἀφοῦ κίνησε (πρωτύτερα), ἀφοῦ ἔτρεψε σέ φυγή. **ὄξυτέρω χαλινῶ = σὺν ὄξυτέρω χαλινῶ** = μέ πιό εὐκίνητο χαλινάρι, μέ γοργότερο (ὀρμητικότερο) χαλινάρι. Ἄνήκει στό **φυγάδα** καί σημαίνει μέ ταχύτερο (ὀρμητικότερο) ἄρμα, γιὰ τήν ιδιότητα **ὄξυτέρω** ἀπέδωσε στό μέρος **χαλινῶ** ἀντί στό ὅλο **ἄρματι**, τὸ ὁποῖο ἦταν ταχύτερο· καταδιωκόμενοι πράγματι οἱ Ἄργεῖοι, ἔφευγαν πιό γρήγορα μέ τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου παρὰ κατὰ τή νύχτα. **αἶρομαι** = παρακινούμαι, ἐξάπτομαι. (τό) **νεῖκος** = ἔριδα, φιλονικία. **ἀμφίβολος** = ἀμφίβολος, πού προκαλεῖ ἀμφισβητήσεις (γιὰ τὸ Ἐτεοκλῆς καί ὁ Πολυνείκης φιλονικοῦσαν διεκδικώντας καθένας τους τή βασιλεία). **ὄξέα κλάζων** = ἐκβάλλοντας ὄξεις κρωγμούς. **ὑπερέπτα (ὑπερπέτομαι)** = πέταξε ἐπάνω (ἀπὸ τήν πόλη μας). **αἰετὸς εἰς γᾶν ὡς ὑπερέπτα** = ὡς αἰετὸς **ὑπερέπτα εἰς γᾶν**. **στεγανὸς** = στεγασμένος, καλυμμένος, σκεπασμένος. **λευκῆς χιόνος** ἡ γεν. ἀντί ἐπιθέτου **χιονώδει (πτέρυγι)** = μέ

πέτρυνες χιονόλευκες, **ἰππόκομος** = αὐτός πού φέρει κόμη ἀπό τρίχες ἵππου. **κόρυς ἰππόκομος** = περικεφαλαία μέ λοφίο ἀπό τρίχες οὐρᾶς ἵππου (ἀπό τρίχες ἄλογοουρᾶς).

ἀντιστροφή α' . **στάς ὑπὲρ μελάθρων** = ἀφοῦ στάθηκε (πῆρε θέση) ἐπάνω ἀπό τίς οἰκίες μας. **φονώσαισι** (ἀπό τό **φόνος, φονή**) **λόγχαις** = μέ λόγχες αἰμοδιψεῖς (προσωποπ.). **ἀμφιχάσκω** = ἀνοίγω τό στόμα γύρω, περιτριγυρίζω μέ ἀνοιχτό τό στόμα (μέ τοῦτο θέλει νά δηλώσει τή μεγάλη μανία τῶν Ἀργείων). **ἔβα** = ἀπῆλθε (δηλ. πρὶν ἐκτελέσει τό σκοπό του)· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **στάς δ' ὑπὲρ μελάθρων φονώσαισι λόγχαις, ἀμφιχανῶν στόμα κύκλω ἐπτάπυλον ἔβα**· ἡ μετ. **στάς** προσδιορίζει χρον. τή μετ. **ἀμφιχανῶν. γένουσιν** δοτ. ὄργαν. ἀντί τῆς αἰτιατ. **γένους**, καί ἡ ὀνομαστική **γένους** = κυρίως ἡ κάτω σιαγόνα, τό κάτω σαγόνη· στόν πληθ. **γένυες** καί συνηρημένο (συναίρεμένο) **γένυς** = οἱ σιαγόνες ἢ τό στόμα μαζί μέ τά δόντια. **πλησθῆναι** ἄορ. τοῦ **πίμπλαμαι** = χορταίνω. **στεφάνωμα πύργων** = πύργους πού στεφανώνουν τήν πόλη, τό πυργωτό περιῖοδον. **πευκάεις Ἡφαιστος** = ἡ φωτιά ἀπό πεύκινα δαδιά (μετωνυμία, ὅπως εἶναι: Ἄρης ἀντί πόλεμος, Ἀφροδίτη ἀντί ἔρωσ, Ἀμφιτρύτη ἀντί θάλασσα κτλ.). **πρὶν ἔλιν** πρὶν καταλάβει, περιλάβει. **τοῖος** = γιατί τέτοιος (αἰτιολογεῖται τό γιατί οἱ Ἀργεῖοι ἔφυγαν πάρα πολύ γρήγορα). **ἐτάθη** = σύντομα ἔγινε, ἐγένεθη. **πάταγος Ἄρεος** = παταγώδης μάχη. **δυσχείρωμα** = ἐκεῖνο πού δύσκολα καταχτιέται, πού δύσκολα νικήθηκε (κερδήθηκε), δύσκολη κατάκτηση· εἶναι παράθεση στό **πάταγος Ἄρεος. ἀντιπάλω δράκοντι** ποιητ. αἴτιον. **μεγάλης γλώσσης κόμπους** = τίς καυχησιολογίες, τοῦς κομπασμούς. **ὑπερχθαίρω** = ὑπερβολικά μισῶ. **σφᾶς** = τοῦς Ἀργεῖους. **πολλῶ ρέυματι** = μέ πολλή ὀρμή (ἐπιτυχῆς μεταφορά ἀπό τό χείμαρρο). **προσνίσσομαι** = ἐπέρχομαι (ἐναντίον τοῦ τείχους μας). **καναχή** (ἀπό τό **κανάσσω**) = ὄξυς ἤχος, κλαγγή (κυρίως τοῦ μετάλλου). **χρυσοῦ** = χρυσῶν ὄπλων· ἡ γεν. εἶναι ὑποκειμενική στό **καναχή** καί αἰτιολογεῖ τό **ὑπεροπλίας** = ἐξαιτίας (λόγω) τῆς κλαγγῆς τῶν χρυσοποικιλτων ὄπλων. **ὑπεροπλία** = ὑπερβολική πεποίθηση στά ὄπλα, ὑπεροψία. **παλτὸν πῦρ** = ὁ κερραυνός (πού πάλλεται ἀπό πάνω). **παλτῶ πυρὶ** = μέ τόν κερραυνό πού ἐκσφενδονίστηκε ἀπό τόν ἴδιο (τό Δία)· ποιοῦ εἶδους δοτική εἶναι· **ῥιπτεῖ** (ἴστορ. ἐν.) = ἔριξε, γκρέμισε κάτω· τό

ὕπερθεραίνει καὶ τὸ ῥίπτει παρατακτικῶς ἀντί νά θεθεῖ: ὑπερθεραίνων (αἰτιολ. μετ.) ῥίπτει. βαλθίς βλ. πραγματ. ἐπ' ἄκρων βαλθίδων στίς ἐπάλξεις τοῦ τείχους· προσδιορίζει τοπικῶς τὸ ὀρμῶντα ἄκρα βαλθίδες κυρίως εἶναι τὰ ἄκρα τοῦ τείχους, ὅπου ἀνέθηκε ὁ Καπανέας μέ κλίμακα. νίκην = νικητρία κραυγή. ἀλαλάζω = κραυγάζω δυνατά· ἡ σειρά τῶν λέξεων: ῥίπτει (τοῦτον τὸν Καπανέα) παλιῶ πυρὶ ὀρμῶντα ἤδη ἀλαλάζει νίκην ἐπ' ἄκρων βαλθίδων.

στροφή δ'. ἀντιτύπα δ' ἐπὶ γᾶ = καὶ ἐπάνω στή γῆ, πού ἀνταπέδωσε τὸ χτύπημα. τανταλόομαι = τρανάζομαι. πυρφόρος ὄς = ὄς πυρφ. ὑπέρθεση (μετάθεση). βακχεύω = μαίνομαι. ἐπιπνέω (μεταφορ. ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ θύελλα) = ἐφορῶ (ἐναντίον τῆς πόλεως). ῥιπαῖς... ἀντί: ἅμα ριπαῖς ἀνέμων = μέ τὴν ἴδια μέ τοὺς ἀνέμους ὀρμή καὶ ταχύτητα. ἄλλα τροπ. = κατ' ἄλλο τρόπο (παρὰ ὅπως ἔλπιζε). τὰ μὲν = τὰ σχέδιά του λοιπόν, ὅσα περιέμενε (νά γίνου), ὅσα ὀνειρευόταν. ἄλλα δὲ ἔνν. κακά. ἐπ' ἄλλοις = ἐναντίον ἄλλων (ἡρώων τῶν Ἀργείων). ἐπνωμάω-ῶ = ἐπισωρεῶ, προξενῶ. στυφελίζω (ἀπὸ τὸ στυφελός = τραχύς, σκληρός) = χτυπῶ δυνατά, πατάσσω. δεξιόσειρος (βλ. πραγματικά) = ἰσχυρός καὶ γενναῖος συμβοηθός. λοχαγός = ἡγεμόνας. τέλη = φόρους, προσφορές (ἔδω: πρὸς τὸ Δία). τροπαῖος = ἐκεῖνος πού προζάλεσε τὴν τροπὴ τῶν ἐχθρῶν σὲ φυγῆ, ἐκεῖνος πού δίνει τὴ νίκη (εἶναι εἰρωνεῖα γιὰ τοὺς ἡγεμόνες τῶν Ἀργείων, οἱ ὁποῖοι κατὰ κάποιον τρόπο οἱ ἴδιοι πρόσφεραν τὰ πάγχαλκα (ὀλόχαλκα) ὅπλα τους, γιὰ νά στηθεῖ τὸ τρώπαιον). στυγερός = ταλαίπωρος. ῶ (δυϊκ.) = οἶ. φύντε ἐναντιωμ. μετ. (ἀόρ. δ' ἔφυν τοῦ ρ. φύομαι = γεννιέμαι). καθ' αὐτοῖν = ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου. στήσαντε = ἀφοῦ ὑψωσαν (σῆκωσαν). δικρατεῖς = πού νίκησαν καὶ οἱ δύο, διπλά φονικές. ἔχετον (ἱστορ. ἔνεστ.) μέρος κοινοῦ θανάτου = ἔλαβαν μερίδιο κοινοῦ θανάτου.

ἀντιστροφή δ'. ἀλλὰ γὰρ = ἀλλὰ ἐπειδὴ. μεγαλώνυμος = πολυύμνητος. ἀντιχαρεῖσα Θήβα = χαρούμενη ἐξίσου μέ τὴ Θήβα (δηλ. πρὸς τὴ Θ. πού χάρηκε, ἤλθε καὶ ἡ Νίκη γεμάτη χαρᾶ). ἐκ μὲν δὴ πολέμων μετὰ τὸν τελευταῖο τώρα πόλεμο. τίθεμαι λησμοσύνην = λησμονῶ· ἀντικείμεν. ἔνν. τίς περασμένες συμφορές. παννύχιος καὶ πάννυχος = ὀλονύχτιος, ἀντίθ. τοῦ πανημέριος. ἐλελίχων (ἀπὸ τὸ ἐλελίζω = κάνω κάτι νά τρέμει, νά σιέται) = αὐτός πού σείει καὶ

κινεῖ τό ἔδαφος (ἐνν. μέ χοροπηδήματα). **Θήβας** γεν. ἀντικειμ. **ἐπέρχομαι** = ἐπισκέπτομαι. **ἄρχει** = εἶθε νά εἶναι ἀρχηγός τοῦ χοροῦ. **ἔδε** = ἰδού, νά. **ἀλλά γάρ** = ἀλλά ὁμως (ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τό ἐννοούμενο **ἀλλά στῶμεν**). **νέον εἰληγώς** (τοῦ ρ. **λαγγάνω**) = πού πρό ὀλίγου ἀνέλαθε. **νεοχμός** = νέος, πρόσφατος. **ἐπὶ νεαραῖσι συντυχίαις θεῶν** = μετά τά πρόσφατα συμβάντα ἀπό τούς θεούς· τοῦτο σχετίζεται ὄχι πρός τό **χωρεῖ**, ἀλλά πρός τό **βασίλευς νεοχμός· νεαρὰς συντυχίας** ἀποκαλεῖ τόν τελευταῖο θάνατο τῶν ἀδελφῶν, ὁ ὁποῖος ἦταν βέβαια κακός, ἀλλά γιά τόν Κρέοντα εὐνοϊκός. **δῆ** = ἄραγε. **μῆτις** = σκέψη. **ἔρέσσω** (μεταφορ. ἀπό τούς κωπηλάτες) = ἀνακινῶ στό νοῦ, ἀναλογίζομαι. **ὅτι** = γιατί. **λέσχη** = ὁμιλία, ἔπειτα ὁ τόπος πού μιλοῦσαν, ἐδῶ: συνέλευση. **σύγκλητος** = ἔκτακτος (βλ. πραγματικά). **προτίθεται** = συγκαλῶ δημοσίως. **πέμψας** = **μεταπεμπόμενος** = ἀφοῦ ἔστειλε καί προσκάλεσε.

Πραγματικές. - Οἱ στίχοι 100 - 161 εἶναι ἡ **πάροδος** τοῦ χοροῦ. Ὁ χορός ἀποτελεῖται ἀπό 15 ἐπίσημους γέροντες Θηβαίους, οἱ ὁποῖοι ἀπαρτίζουν δύο ἡμίχորα, ἀπό 7 πρόσωπα τό καθένα, καί τόν κορυφαῖο. Μπαίνει στήν ὀρχήστρα ἀπό τή δεξιὰ πάροδο, γεμάτος ἀπό συναισθήματα χαρᾶς γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς πόλεως ἀπό τόν ἐχθρό, τά ὁποῖα καί ἐξωτερικεύει μέ τήν ᾠδή του. Πράγματι ἦταν εὐλόγο, μετά τό μεγάλο κίνδυνο τῆς προηγούμενης ἡμέρας, νά προσαγορεύσει (νά προσφωνήσει, νά χαιρετίσει) πρῶτα τόν ἥλιο πού ἀνέτελλε, γιατί δέν ἔλπιζε ὅτι θά τόν ξανάβλεπε μέ τόση χαρά, ὕστερα ἀπό τίς φοβερές ἀπειλές τῶν ἐχθρῶν. **Θήβα** Ἡ πόλη λεγόταν Θήβη καί Θηβαί· λεγόταν καί ἐπτάφυλος (ἐφτάφυλη) πρός διάκριση ἀπό τίς ἐκατόμυλες Θῆβες τῆς Αἰγύπτου. **Διρκαίων** Ἡ Δίρκη κατά τή μυθολογία ἦταν κόρη τοῦ Ἥλιου καί γυναίκα τοῦ Λύκου, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Θηδῶν· ἐπειδή αὐτή δείχτηκε σκληρῆ στήν πρώτη γυναίκα τοῦ Λύκου, τήν Ἄντιόπη, τά παιδιά της πού εἶχαν πατέρα τό Δία, ὁ Ζῆθος καί ὁ Ἄμφίων, τήν πρόσδεσαν σέ κέρατα ἀγρίου ταύρου, ἀπό τά ὁποῖα γροεμίστηκε στήν κρήνη πού πῆρε τό ὄνομά της. Ὁ ποιητής προτίμησε τή Δίρκη καί ὄχι τόν Ἰσμηνό ποταμό πού ρεεῖ ἀνατολικότερα καί πού ἔπρεπε νά ἀναφέρει, γιατί αὐτή ἦταν ἐπισημότερη στούς μύθους. **δράκοντι** Ἐνῶ οἱ Ἀργεῖοι παραβάλλοντα μέ ἀετό, οἱ Θηβαῖοι παραβάλλοντα μέ δράκοντα, ἀπό τή μιὰ γιατί ὁ δράκοντας εἶναι ἀπό τή

φύση του πολέμου του αετού, από την άλλη γιατί, όπως αναφέρει ο μύθος, οι Θηβαίοι ήταν δρακοντογενείς, δηλ. γεννήθηκαν από τα δόντια του δράκοντα που τα είχε σπείρει ο ίδρυτής της Καδμείας Κάδμος, αφού σκότωσε το θηρίο. **Ζεύς γάρ μεγάλης γλώσσης...** Με ποίο παρόμοιο χριστιανικό ρητό αντιστοιχεί; **χρυσών** εννοεί χρυσοποικίλων και όχι χρυσών. **νίκην ήδη ὀρμώντα** Πρόκειται για τον ἥρωα Καπανέα που ἦταν πατέρας του ὀμηρικοῦ Σθενέλου και ἕνας ἀπό τούς ἑφτά ἡγεμόνες που εἶχαν ἐστρατεύσει κατά τῶν Θηβῶν· κεραινοβολήθηκε ἀπό τό Δία, γιατί καυχῆθηκε ὅτι θά κατασκάψει τίς Θῆβες, εἴτε τό ἠθελε ὁ Δίας εἴτε ὄχι. **βαλβίδων· βαλβις καί βαλβίδες** ἦταν τό μέρος τοῦ σταδίου ἀπό ὅπου ἄρχιζε ὁ δρόμος τῶν ἀθλητῶν καί αὐτό στόν ἵπποδρομο λεγόταν **ἄφεις ἢ ἀφετηρία**· ἐνίοτε ὁμως σήμαινε καί τό τέρμα, ἐπειδή ἐκεῖνοι που ἀγωνίζονταν στό δίαυλο ἐπανερχόνταν στίς βαλβίδες. Ἐδῶ ὁμως **βαλβίδες** σημαίνουν τά ἄκρα τοῦ τείχους, τίς ἐπάλξεις του. **δεξιόσειρος** μεταφορά ἀπό τούς **παρασειρούς** ἵππους που ἦταν στά δεξιά τῶν τέθριππων ἄρμάτων. **Παράσειροι** ἵπποι (λέγονταν καί **σειραῖοι, σειραφόροι, παρήγοροι**, στή σημερινή γλώσσα **γεντέκια**) ἦταν οἱ βοηθητικοί ἵπποι που παραζεύονταν στά πλάγια τῶν **ζυγίων** ἢ **ζυγίων**, τῶν ἵππων δηλ. που ἀποτελοῦσαν τό κανονικό ζεῦγος τοῦ ἄρματος. Ἐπειδή ὁμως κατά τούς ἀγῶνες τῶν ἄρματοδρομῶν, ὁ δεξιός ἵππος ἔπρεπε, κάμπτοντας τή νύσσα πρὸς τά ἀριστερά, νά διατρέχει μεγαλύτερο κύκλο ἀπό τούς ἄλλους ἵππους, χρειαζόταν νά εἶναι γερός. **ἑπτὰ λοχαγοί** Ἐφτά ἦταν οἱ πύλες, ἑφτά οἱ ἡγεμόνες τῶν Ἀργείων καί ἑφτά οἱ Θηβαῖοι ἡγεμόνες. **Ζηνὶ τροπαίῳ** Ὁ Ζεὺς ἔδινε τή νίκη, ἦταν ὁ **τροπαῖος**, αὐτός που ἔτρεπε τούς ἐχθρούς σέ φυγή (τροπαιοφόρος, νικηφόρος)· **τρόπαιον** ἦταν τό σύμβολο τῆς τροπῆς σέ φυγή τοῦ ἐχθροῦ, τό μνημεῖο τῆς νίκης, που σχηματίζαν οἱ νικητές μέ ἀσπίδες, περικεφαλαῖες καί ἄλλα ὄπλα τῶν νικημένων. **Νίκα** Τὴν τιμοῦσαν ὡς θεά ξεχωριστή μέ φτερά καί συνήθως μέ στέφανο ἢ κλάδο νίκης· ὠραιότατη παράστασή της ἔχουμε τή νίκη τοῦ Παιωνίου. **πολυαρμάτῳ Θῆβα** Λεγόταν πολυάρματος, γιατί εἶχε πολλά καί ὠραῖα ἄρματα, γι αὐτό καί ὁ Πίνδαρος τὴν ἀποκαλεῖ **φιάρματον, εὐάρματον, χρυσάρματον** κτλ. **Βάκχιος** ἀντὶ Βάκχος· γεννήθηκε στίς Θῆβες ἀπό τό Δία καί τή Σεμέλη, θυγατέρα τοῦ Κάδμου, καί γι' αὐτό λατρευόταν ἰδιαίτερα σ' αὐτές, συγχόρευε μάλιστα μέ τούς κατοίκους διευθύνοντας τούς χορούς,

ὅπως πιστευόταν καί παριστανόταν σέ πολλά ἔργα τέχνης. **ἄλλ' ὅδε γάρ...** Οἱ τελευταῖοι ἀναπαιστικοὶ στίχοι 155 - 161, πού ἀπαγγέλονται ἀπό τόν κορυφαῖο τοῦ χοροῦ, ρυθμίζουν τό δῆμα τοῦ Κρέοντα, ἐνῶ ἐξέροχεται ἀπό τὰ ἀνάκτορα. **σύγκλητος λέσχη** Ἀναχρονιστικῶς εἶναι ἡ ἑκτακτὴ συνέλευση τῆς Ἐκκλησίας πού γινόταν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους· οἱ ἐκκλησίαι τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων διακρίνονταν στίς τακτικές, πού γίνονταν κάθε μῆνα καί λέγονταν **κύρια**, καί στίς ἑκτακτες, τίς ὁποῖες συγκροτοῦσαν γιά ἐπείγουσες καί ἑκτακτες ἀνάγκες καί τίς ὁποῖες καλοῦσαν **ἐκτάκτους**· σύμφωνα λοιπόν πρὸς αὐτές ὁ Σοφοκλῆς λέγει ἐδῶ **σύγκλητον** τὴ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ καί γι' αὐτὸ ἀκόμη λέγει **κοινῶ κηρύγματι**, γιατί ἡ εἰδοποίηση ἔγινε δημόσια, ὅπως δημόσια γινόταν ἡ πρόσκληση καί γιά τὴν ἑκτακτὴ συνέλευση τοῦ δήμου.

ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

α') 162-222

Λεξιλογικές. - ἀσφαλῶς προσδιορίζει τό **ᾤρθωσαν** καί κάνει ἀντίθεση πρὸς τό **σάλω**· **σάλω** = μέ θαλασσοταραχὴ (μεταφορὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα, καθότι ἡ πολιτεία παραβάλλεται μέ σκάφος πού σαλεύει). **σεισαντες** = ἀφου συγκλόνισαν. **πομπὸς** = ἀπεσταλμένος, κλητήρας. **δίχα ἐκ πάντων** ξεχωριστά, κατ' ἐκλογή ἀπὸ ὅλους. **ἔστειλ' ἰκέσθαι** = **μετεπεμψάμην** = ἔστειλα καί σὰς προσκάλεσα. **εἰδῶς** αἰτιολ. **κράτη θρόνων** = τὴ βασιλικὴ ἀρχὴ (ὁ πληθ. ἀρ. πρὸς ἐκδήλωση μεγαλοπρέπειας). **ᾤρθου** = κυβερνοῦσε, ὀδηγοῦσε ὀρθῶς. **διώλετο** = χάθηκε. **μένοντας ἔμπ. φρονήμασιν** = ὅτι παραινέετε μέ σταθερὰ φρονήματα (ὅτι μένατε πιστοί)· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **εὖ εἰδῶς τοῦτο μὲν σέβοντας αἰεὶ τὰ κράτη θρόνων Λαίου, τοῦτ' αὖθις, ἠνίκα Οἰδίπους ᾤρθου πόλιν, κάπει διώλετο, μένοντας ἔπι ἔμπ. φρονήμασιν ἀμφὶ τοὺς κείνων (Λαίου καὶ Οἰδίπ.) παῖδας. πρὸς διπλῆς μοίρας** = ἀπὸ κοινὴ μοῖρα (θανάτου). **παῖσαντες καὶ πληγέντες** = αὐτοὶ πού χτύπησαν καί χτυπήθηκαν, πού φόνευσαν καί φονεύτηκαν. **σὺν αὐτόχειρι μιάσματι** = σὺν μιάσματι αὐτοχειρίας = μέ ἰδιοχειρὴ μαζὴ πράξη. **κράτη καὶ θρόνους** σχῆμα ἐν διά δυοῖν (θέλει νά δηλώσει ὅλη τὴν ἔξουσία). **δὴ** = ὅπως εἶναι γνωστό. **κατ' ἀγχιστεία γένους τῶν ὀλωλῶτων** (τέθηκε

οὐδ. **ἀγχιστεία** ἀντί θηλ. **ἀγχιστεῖαν**) = σύμφωνα μέ τήν πλησιέστατη συγγένεια πρὸς αὐτοὺς πού φονεύτηκαν. **ἀμήχανον** = ἀδύνατο. **παντός ἀνδρός** (ἐνν. ἄρχοντας) **ἐκμαθεῖν** (ὑποκ. **τινά**) = νά μάθει κανεῖς ἀκριβῶς. **γνώμην** = τίς ἰδέες. Ἡ ἐπαγγελία τῶν πολλῶν συνωνύμων **ψυχῆν, φρόνημα, γνώμην**, γιά νά δηλωθεῖ τό ὅλο καί ἀληθινό φρόνημα. **πρὶν ἂν** ἡ σύνταξη τοῦ **πρὶν** μέ ὑποτακτική (**φανῆ**) λόγω τῆς προηγούμενης ἀρνητικῆς ἐννοίας **ἀμήχανον** κτλ. **ἀρχαῖς τε καί νόμοισιν** = στήν ἱκανότητα τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας καί τῆς νομοθετικῆς (στή γνώμη τοῦ Βίαντα τοῦ Ποιηνέα «ἀρχή ἀνδρα δείκνυσι» ὁ Σοφοκλῆς προσθέτει καί τή νομοθετική ἱκανότητα τοῦ ἀρχοντα). **ἐντριβῆς φανῆ** = δοκιμασεῖ. **ἐμοὶ γάρ...** ὁ Κρέοντας ἀρχίζει νά ἀναπτύσσει τό βασιλικό πρόγραμμα του. **ὅστις μὴ ἀπτεται** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.) = ἂν κανεῖς δέν πιάνει (στό νοῦ του). **ἐγκλήσας ἔχει** = ἔχει κλεισμένη (ἀπό φόβο), δὲ μιλεῖ μέ παρησῖα. **δοκεῖ** ἀπό αὐτό ἡ δοτ. προσωπ. στήν ἀρχή **ἐμοί**. Στό ρ. τοῦτο ἀνήκει τό **νῦν**, ἐνῶ στό **πάλαι** θά νοηθεῖ ὁ παρτατ. **ἐδόκει**, δηλ. **πάλαι τε ἐδόκει καί νῦν δοκεῖ**. **μείζον' (α)** = ἀνώτερο, πολυτιμότερο φίλο (χορησιμ. ὡς ἐπιθ. διορ. τοῦ φίλου)· **ἀντί τῆς αὐτοῦ πάτρας** β' ὄρος τῆς συγκρίσεως = **ἢ τὴν αὐτοῦ πάτραν**. **οὐδαμοῦ λέγω** (ἐνν. εἶναι) = δέν τόν ὑπολογίζω καθόλου, δέν τόν ἐκτιμῶ καθόλου· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **καὶ ὅστις ἀντί τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει μείζον' (α), τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω**. Τά πιό κάτω: **ἴστω Ζεὺς...** ὡς τό στίχο 190, ἀποτελοῦν παρένθεση· περιγράφουν τόν ἐπίσημο ὄρκο πού κάνει ὁ Κρέων στό Δία. **ἴστω (οἶδα)** = ἄς εἶναι μάρτυρας. **οὐτ' ἂν σιωπήσασιμι** ἀπόδοση τῆς ὑποθετ. μετ. **ὄρων** = εἰ ὄρων. **ἄτη** (ἦ) = ὄλεθρος, καταστροφή. **τοῦτο** = τό ἔξις. **γινώσκω** = γνωρίζω, ἔχω ὑπόψη μου. **ἦδε** ἡ πόλη. **πλέοντες** (ὑποθ.) μεταφορά ἀπό τά πλοῖα. **ποιούμεθα** ἀποκτάμε. **ὀρθῆς** ὅταν εὐτυχεῖ. **τοιείσδε νόμοισι** = μέ τέτοιους νόμους, μέ βάση τέτοιες προγραμματικές ἀρχές. **αὐξω** = μεγαλύνω, καθιστῶ μεγαλύτερη καί ἐνδοξότερη. **ἀδελφὰ τῶνδε** = σύμφωνα μέ τίς ἀρχές μου αὐτές. **πάντ' ἀριστεύσας δορὶ** = ἀφοῦ ἀρίστευσε σέ ὅλα κατά τή μάχη. **τὰ πάντ' ἐφαγνίσαι** (ἐξαστ. ἀπό τό **κηρύξας ἔχω**) = νά προσφέρουμε ὅλες τίς καθιερωμένες τιμές (δηλ. σπονδές, κτερίσματα κτλ.) **ὅσα ἔρχεται κάτω** = ὅσα κατέχονται κάτω ἀπό τή γῆ. **Πολυνεῖκη** λέγω παρὰ-θεση τοῦ **ξύναιμον**. **ἐγγενεῖς** = ἐγγώριους, ντόπιους. **φυγὰς κατελθῶν** = ἀφοῦ ἐπανῆλθε ἀπό τήν ἐξορία. **πρήσαι** (πρήθω) = νά κατα-

καύσει. **κατ' ἄκρας** (κυρίως ἀπό τήν κορυφή ὡς κάτω) = ἐντελῶς. **κοινοῦ πάσασθαι** (πατέομαι) = νά γευθεῖ μέ ἀδελφικό ἢ συγγενικό αἷμα. **τοὺς δὲ ἔνν. πολίτας. κτερίζω** = προσφέρω **κτέρεα** ἢ **κτερίσματα**, κηδεύω μέ κάθε τιμή πού ἀνήκει (πρέπει) στοὺς νεκρούς. **πρὸς οἰωνῶν ποιητ. αἴτιο. ἔδεστον** = **ἔδεσθην** = καταφαγωμένο. **αἰκίζω καί αἰκίζομαι** = μεταχειρίζομαι κακῶς, κακοποιῶ. **φρόνημα** = θέληση· ἢ σειρά τῶν λέξεων: **ἐάν δ' ἄθαρπτον καί ἰδεῖν δέμας** (Πολυνεΐκους) **ἔδεστον καί οἰκισθὲν πρὸς οἰωνῶν καί κυνῶν. κοῦποτ' ἔκ γ' ἐμοῦ τιμὴν προέξουσ'** **οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων** = καί οὐδέποτε ἀπό μένα τουλάχιστο θά τύχουν οἱ κακοὶ μεγαλύτερη τιμή ἀπό τοὺς δικαίους (δέν πρόκειται ἐδῶ βέβαια γιά ἀπόδοση μεγαλύτερης τιμῆς στόν Πολυνεΐκη, ἀλλά ἴσης· ὁ Κρέων ὁμως μέ αὐτά ἐννοεῖ ὅτι, ὅταν ἀποδοθεῖ καί στοὺς δύο ἀδελφούς ἴση τιμή, οἱ καλοὶ τότε τιμοῦνται στόν ἴδιο βαθμό μέ τοὺς κακοὺς· ἐνῶ δικαιοῦνται μεγαλύτερη τιμή· ὁμοια οἱ κακοὶ τιμοῦνται ὅσο καί οἱ καλοὶ, ἐνῶ δέν ἔχουν τό δικαίωμα γιά καμιά τιμή. **θανῶν καί ζῶν** προθύστερο. **τὸν δύσνου καί εὐμενή** προσδιορ. ἀναφορᾶς. **δύσνου** = ἰδυσμενής, ἔχθρός. **που** = ὅπως νομίζω. **ἔνεστί σοι** = εἶναι δικαίωμά σου. **νόμῳ χρῆσθαι** = νά νομοθετεῖς· ἢ σειρά τῶν λέξεων: **σοὶ γέ που ἔνεστι παντὶ νόμῳ χρῆσθαι καί περὶ τῶν θανόντων καί περὶ ἡμῶν, ὅποσοι ζῶμεν. ὡς ἂν σκοποὶ ἦτε** (πλάγ. ἐρωτ. πρόταση, ἐξαρτᾶται ἀπό τό ὁρᾶτε ἢ σκοπεῖτε) **τῶν εἰρημένων** = προσέξατε πῶς θά φυλάξετε τά ὅσα ἔχω διατάξει. **νῦν** = λοιπόν. **θαστάζειν** (μεταφορᾶ ἀπό τό φορτίο) = νά ἀναλάβει τό βάρος τῆς φυλάξεως. **προτίθημι** = ἰναθέτω. **ἐπίσκοπος** = σκοπός, φρουρός. **ἐπεντέλλω** = διατάζω ἀκόμη· ἢ κανονική διατύπωση τῆς φράσεως θά ἦταν: **τί δῆτ' ἐστὶ τοῦτο τὸ ἄλλο, ὃ ἐπεντέλλοις ἐπὶ ἂν**; ἀλλά τί εἶναι λοιπόν αὐτό τό ἄλλο, τό ὁποῖο ἀκόμη θά μέ διάταξες νά ἐκτελέσω; ἢ μπορεῖ τό **ἄλλο** νά ἐκκληφθεῖ ὡς ἐπιρρηματικό κατηγορ. τοῦ **τοῦτο** καί νά ἐξηγηθεῖ ἐπιπλέον, δηλ. τί ἄλλο ἐπιπλέον θά διάταξες; **ἐπιχωρῶ** = ἐπιτρέπω. **τὸ μὴ ἐπιχωρεῖν** ἀντικ. τοῦ **ἐπεντέλλω**. **ἀπιστῶ** = ἀπειθαρχῶ. **τάδε** = τά ὅσα ἔχουν κηρυχθεῖ, διαταχθεῖ. **ὅς ἐρᾶ...** ἀναφορ. συμπερ. πρότ. = ὥστε αὐτός νά ἐπιθυμεῖ. **καί μὴν** = καί ἀλήθεια. **μισθός** εἰρων. **ὕπ' ἐλπίδων** ἀναγκ. αἴτιο. **τὸ κέρδος** = ἡ ἐλπίδα τοῦ κέρδους. **διώλεσεν** γνωμ. ἄορ. συνήθως καταστρέφει.

Πραγματικές. – **ἄνδρες** Ὁ Κρέων ἐξῆλθε μέ πολλή μεγαλοπρέπεια ἀπό τή μεσαία (βασιική) πύλη τοῦ ἀνακτόρου καί κρατώντας σκήπτρο προχωρεῖ μέ συνοδεία τῶν ἀκολουθῶν του (δορυφόρων) καί μέ ρυθμό σύμφωνο πρὸς τοὺς ἀναπαιστικούς στίχους 155–156 τοῦ κορυφαίου τοῦ χοροῦ. Ἐπειτα πῆρε θέση στό προσκήνιο καί προσφωνεῖ μέ κάποια ἔπαρση τοὺς γέροντες πού ἀποτελοῦν τό χορό· ἀπλά καί σύντομα μέ τό **ἄνδρες** ἀνακοινώνει τίς ἀρχές τοῦ προγράμματός του καί ἐξαγγέλλει τό διάταγμά του, πού προκηρύχτηκε γιά τοὺς ἀδελφούς Ἐτεοκλῆ καί Πολυνείκη. **ὅτι ἦδ' ἐστὶν ἡ σφάζουσα** κτλ. Τὴν ὥραία αὐτὴ ἰδέα τοῦ Κρέοντα, ὅτι, ἐφόσον τό σκάφος τῆς πολιτείας πλέει καλά, ἀποκτᾶμε καί τοὺς φίλους, δηλ. ἂν ἔχουμε πατρίδα, ἔχουμε καί φίλους, ἐνῶ ἂν δέν ἔχουμε πατρίδα, δέν ἔχουμε τίποτα, ἐξέφρασε μέ ἄλλα λόγια καί ὁ Περικλῆς (Θουκ. II 60): **ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθομένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην...». ἂ ἔρχεται τοῖς κάτω νεκροῖς** Στούς ἀρχαίους ἐπικρατοῦσε ἡ ἀντίληψη ὅτι οἱ ἐπιτύμβιες χοές εἰσχωροῦσαν κάτω ἀπὸ τὴ γῆ καί ἔφταναν ὡς τοὺς νεκροὺς. **τοὺς ἐγγενεῖς** αὐτοὺς πού λάτρευαν καί τιμοῦσαν σέ κάποιο τόπο· **τό πρῆσαι** λέγεται ὑπερβολικά γιά τοὺς θεοὺς, γιατί θά καίονταν μόνο τά ἱερά τους καί ὄχι καί οἱ θεοί. Ἄξιζι τέλος νά παρατηρηθεῖ, σχετικά μέ τά ὅσα εἶπε ὁ Κρέων, ὅτι κατά τοὺς ἠρωικούς χρόνους ὁ λαός, ὅταν τόν καλοῦσε ὁ βασιλιάς, ἄκουγε τίς γνώμες του χωρὶς νά φέρει ἀντιρροήσεις· διατύπωνε μόνο συμβουλευτικές γνώμες.

6') 223–277

Λεξιλογικές.–**ὅπως** = ὅτι. **ὑπὸ τάχους** = ἀπὸ τὴν ταχύτητα. **δύσπνουσ** δύσκολα ἀναπνέοντας, λαχανιάζοντας. **ἰκάνω** (σημ. παρακ.) = ἔχω ἔλθει. **κοῦφον ἐξάρας πόδα** (τό **κοῦφον** προληπτ. κατηγ., ἢ μετοχή αἰτιολ.) = γιατί σήκωσα τό πόδι μου (συνεκδ. ἀντί πληθυντ.), ὥστε νά εἶναι ἐλαφρό, γιατί ἔφταναν τά πόδια μου στόν ὦμο ἀπὸ τὴν τρεχάλα, γιατί ἔτρεξα πολύ. **φροντίδων** γεν. ὑποκ. στίς ἐπιστάσεις, πού σημαίνει σταθμούς. **κυκλῶν ἐμαυτὸν ὁδοῖς εἰς ἀναστροφῆν** = κάνοντας πολλές στροφές στά διάφορα σημεῖα τοῦ δρόμου μέ τό σκοπό νά ἐπιστρέψω (τοῦτο λέγεται γιά τοὺς ἀναποφάσιστους). **αὐδάω–ῶ** = λέγω. **ἠῦδα μυθουμένη** πλεονασμός. **οἶ** = ἐκεῖ ὅπου. **δί-**

δωμι δίκην (παθ. τοῦ λαμβάνω δίκην) = τιμωροῦμαι. **μολῶν** (βλώσκω) ὑποθ. μετ. **τλήμων** = ἄθλιος, κακόμοιρος. **τάδε** = τό γεγονός αὐτό. **οὐκ ἀλγυνῆς**; (δέ θά λυπηθεῖς) = δέ θά τιμωρηθεῖς; **ἐλίσσω** = περιστρέφω στό νοῦ μου. **ἀνύτω** καί **ἀνύω** = διανύω, διατρέχω. **σχολῆ βραδύς** = ἀργά καί μέ δυσκολία. **βραχεῖα μακρά** δξύμωρο σχῆμα. **ἐνίκησεν** = ἐπικράτησε, ὑπερίσχυσε ἢ γνώμη, ὑποκ. τό **δεῦρο μολεῖν**. **κει τὸ μηδὲν ἐξερῶ** = καί ἂν θά πῶ ἕνα μηδενικό, καί ἂν θά σοῦ ἀνακοινώσω ἕνα τίποτα. **δράττομαι τινος** = πιάνομαι ἢ κρατιέμαι ἀπό κάτι. **τὸ μὴ παθεῖν ἂν ἄλλο πλὴν τὸ μόρσιμον** = ὅτι δέ θά πάθω ἄλλο τίποτα παρὰ τό πεπρωμένο. **ἀνθ' οὐ ἀναγκ.** αἴτιο. **ἀθυμία** = ἀγωνιώδης λύπη. **τάμαυτοῦ** = αὐτά πού μέ ἀφοροῦν. **γάρ** διασαφ. **ὅστις ἦν ὁ δρῶν** (ὁ δράστης) πλάγ. ἐρωτ. πρότ. **οὐδ' ἂν δικαίως...** καί ἐπομένως δέ... **στοχάζομαι** = σκοπεύω. **εὐ γε στοχάζη** = καλά πράγματι ἀποβλέπεις (σκοπεύεις) γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ σου. **ἀποφάργνυσαι κύκλω τὸ πρᾶγμα** = προφυλάγεσαι ὀλόγουρα ἀπό τήν εὐθύνη γιά τό γεγονός. **ὡς σημανῶν νέον πι** = ὅτι πρόκειται νά ἀνακοινώσεις κάτι τό σοβαρό. **γάρ** αἰτιολογεῖ τά ἐννοούμενα ἀπό τά προηγούμενα **εὐ στοχάζη κάποφάργνυσαι τὸ πρᾶγμα... τὰ δεινὰ** = τά φοβερά (ἐννοεῖ τήν τιμωρία τοῦ θανάτου). **προτίθησ' ὄκνον πολὺν** = προξενοῦν μεγάλο φόβο. **οὐκουν ἐρεῖς ποτε;** δέ θά μιλῆσεις τέλος πάντων; ἢ ἐρώτηση μέ ἄρνηση ἰσοδυναμεῖ μέ ἔντονη κατάφαση: **μίλα τέλος πάντων** · ὁμοίως καί τό **εἶτ' ἀπαλλαχθεῖς ἄπει** (περίφραση) = καί ἔπειτα γκαρεμίσου καί φύγε, πῆγαινε στά κομμάτια. **καὶ δὴ** = καί νά λοιπόν. **βαίνω** = ἀπέρχομαι. **κάπτι χρωτὶ** (χρῶς - τὸς) = καί ἐπάνω στό σῶμα. **δίφιος** = ξηρός. **πλατύνω** = πασπαλίζω **ἐφαγιστεύω** καί **ἐφαγνίζω** = κάνω νεκρική τελετή. **ἃ χρῆ** = αὐτά πού πρέπει. **τίς ἀνδρῶν** τραγική εἰρωνεία · δέ φαντάζεται καθόλου ὁ Κρέων ὅτι μπορεῖ ὁ δράστης νά εἶναι γυναίκα. (ἢ) **γενῆς, γενῆδος** = ἀξίνα, ξινιάρι. **δίκελλα** = σκαπάνη μέ δύο δόντια, δικέλλι (**μάκελλα** εἶναι ἡ σκαπάνη μέ ἕνα δόντι). **πλήγμα** = χτύπημα, ἀπό αὐτό ἢ γεν. ὑποκ. **γενῆδος**. **ἐκβολή** = βγαλμένο χῶμα (μέ τό δικέλλι). **στύφλος** = σκληρός. **ἄρρωξ** (ἄ-ρήγνυμι) = ἄσχιτος, ἄσκαφος. **ἐπαμαξεύω** ἀντί **ἐφαμαξεύω**. **τροχοῖσι** = χαράζω μέ τούς τροχούς τῆς ἄμαξας. **ἄσημος** = ἄγνωστος · σύμφωνα μέ ἄλλη ἐρμηνεῖα: δέν ἄφησε ἴχνη, κάποιο σημεῖο. **ὅπως χρόν.** = μόλις (τό δικό μας: καθῶς). **ἡμεροσκόπος** = σκοπὸς τῆς ἡμέρας. **δυσχερὲς** = δυσσερμήνευτο. **ὁ μὲν ἐνν. νεκρός.**

τυμβήρης = τυμβόχωστος, θαμμένος. **ὡς φεύγοντος** (ἐνν. τοῦ δράστη) = σάν νά ἤθελε νά ἀποφύγει. **ἄγος** = τό μίασμα, τό ἔγκλημα τῆς ἀσέβειας. (ὁ) **θῆρ-θηρὸς** = ἄγριο θηρίο (σαρκοδόρο). **σπάω-ᾶ** = σπαράζω (ἂν ἦταν θηρίο ἢ σκύλος, θά φαίνονταν ὀπωσδήποτε ἴχνη ἀπό τά πόδια του στό χῶμα ἢ ἴχνη ἀπό τά δόντια καί τά νύχια του στό πτώμα. **ρόθέω-ᾶ** = κάνω βουή (**ρόθον**), λέγεται γιά τά κύματα ἢ τήν κωπηλασία· **θορυβῶ**. **λόγοι ἐρρόθουν κακοῖ** = ἀνταλλάσσονταν ὑβριστικοί λόγοι. **φύλαξ ἐλέγχων** ἀνακόλουθο σχῆμα, ἀντί νά τεθεῖ γενική ἀπόλυτη. **κάν ἐγίγνετο πληγή τελευτώσα** (ἐνικ. ἀντί πληθ.) = καί ἡ ὑπόθεση θά κατέληγε σέ ἀμοιβαῖα χτυπήματα· εἶναι ἀπόδοση τῆς ὑποθ. **εἰ μή τις ἔλεγεν**, πού ἐννοεῖται ἀπό τό πιό κάτω **λέγει**, ἡ ὁποία δέν τέθηκε, ἐπειδή μεσολάβησαν ἄλλες προτάσεις. **εἰς γάρ τις ἦν ἕκαστος οὐξειργασμένος** = γιατί καθένας μας ἦταν (κατά τή γνώμη τῶν ἄλλων) ὁ δράστης. **καί οὐδεὶς ἐναργῆς καί κανένας** δέ φανερωνόταν ὡς ἀληθινός δράστης. **ἀλλ' ἔφευγε μὴ εἰδέναι** ἀλλά ἀρνιόταν ὅτι γνώριζε (πλεον. ὁ μὴ). **μύδρος** = πυρωμένο σίδηρο. **πῦρ διέρπειν** = καί νά περνᾶμε μέσα ἀπό τή φωτιά. **ὀρκωμοτῶ θεοῦς** = ἐπικαλοῦμαι μέ ὄρκο τοὺς θεοῦς. **τό μῆτε δράσαι μῆτε τῶ ξυνεῖδέναι** = ὅτι οὔτε πράξαμε τό ἔργο οὔτε ἔχουμε γνώση γιά κάποιον (ὅτι κτλ.). **βουλευσάντι** ἐνν. καί μπροστά ἀπό αὐτό τό **μῆτε** = μῆτε διανοήθηκε (οἱ μετοχές κατηγορ.). **ὅτε αἰτιολ.** **οὐδέν ἦν ἡμῖν πλέον ἐρευνώσι** = κανένα κέρδος (καμία ὠφέλεια) δέν εἶχαμε, ἂν καί κάναμε γι' αὐτό ἔρευνες. **πέδον** = τό **ἔδαφος**. **νεύω** = κατεβάζω κάτω (τό κεφάλι). **καλῶς πράττω** = εὖ πράττω = εὐτυχῶ, σώζομαι. **ὅπως πράξαιμεν** πλαγ. ἐρώτ., ἐξαρτᾶται ἀπό ρῆμα γνώσεως σημαντικὸ (**ἐγιγνώσκομεν**), τό ὁποῖο ἐννοεῖται κατά ζεύγμα ἀπό τό **εἶχομεν** (= μπορούσαμε). **μῦθος** = λόγος. **ἀνοιστέον** τοῦ ρήματος **ἀναφέρω**. **τοῦργον** = τήν ταφή τοῦ Πολυνεΐκη. **καί ταυτ' ἐνίκα** = καί ὑπερίσχυε αὐτή ἡ γνώμη. **ὁ πάλος (πάλλω)** = ὁ κλῆρος. **καθαιρεῖ** = καταδίκασε. **τάγαθόν** εἰρωνεῖα. **οὐχ ἔκουσιν** (ἐνν. **ὕμῖν**, πληθ. ἀντί ἐνικου) = χωρὶς νά με θέλετε.

Πραγματικές.- ἄναξ ὁ φύλακας μῆκε ἀπό τήν ἀριστερήν πάροδο λαχανιάζοντας· ἠθογραφεῖται λαμπρά ὡς ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, προσπαθώντας μέ γνώμολογίες καί μακρολογίες νά σώσει πρῶτα πρῶτα τόν ἑαυτό του ἀπό τή μεγάλη τιμωρία πού τόν ἀπειλεῖ. Ὁ ποιητής μέ

τόν ταπεινό αὐτό τύπο ἀποσκοπεῖ νά ἐξάρει τό ἰδανικό ὕψος τῆς Ἐντιγόνης. **τὸ μόρσιμον** Οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἀποδίδουν ἰδιαίτερη σημασία στό πεπρωμένο πού κατά τή γνώμη τους διέπει τὰ ἀνθρώπινα. **παλύνας διψίαν κόνιν καφαγιστεύσας** δηλ. ἀπλῶς πασπάλισε μέ χῶμα τό πτώμα τοῦ νεκροῦ· κατά τούς ἀρχαίους τούτο στήν ἀνάγκη ἀναπλήρωνε τήν κανονική ταφή· μέ τό **ἐφαγιστεύσας** ἐννοεῖ τίς καθιερωμένες νεκρικές τρῖσπονδες χοές. **ὁ πρῶτος ἡμεροσκόπος** Οἱ φύλακες εἶχαν ἀναλάβει τή φρούρηση τοῦ νεκροῦ τήν ἡμέρα καί τή νύχτα μέ βάρδιες. Ὁ πρῶτος ἦταν ἐκεῖνος πού ἀνέλαβε πολύ πρῶι τή φρούρηση, γιατί τήν ἡμέρα αὐτή γιά πρώτη φορά ἀνέλαβαν τήν ὑπηρεσία· ἀπό αὐτό συμπεραίνουμε ὅτι ἡ Ἐντιγόνη ἦλθε πολύ πρῶι καί ἔθαψε τόν ἀδελφό καί ὅτι οἱ φύλακες ἢ λόγω τοῦ σκότους δέν τήν ἀντιλήφθηκαν τήν ὥρα τῆς ταφῆς ἢ ἔφτασαν ἐκεῖ μετά ἀπό τήν ταφή. **ἄγος φεύγοντος** Οἱ ἀρχαῖοι θεωροῦσαν ἀσεβή ἐκεῖνον πού ἔδρισκε ἄταφο πτώμα καί δέν ἔριχνε ἐπάνω του τουλάχιστο λίγη σκόνη· μέ τή φράση αὐτή τοῦ φύλακα κατηγορεῖται ἀσυνείδητα ὁ Κρέων πού διάταξε νά μήν ταφεῖ τό πτώμα. **ἡμεν δ' ἔτοιμοι καί μύδρους** Πρόκειται γιά εἶδος ἀπό τίς θεοκρισίες ἢ θεοδικίες, πού γίνονταν καί σέ ἐποχές παλαιότερες ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Σοφοκλή. Σέ αὐτές, στήν περίπτωση ἀμφιβολίας γιά τήν ἐνοχή κάποιου, ὁ ἐνοχος κρατοῦσε στά χέρια του κομμάτια ἀπό σίδερο πυρωμένα ἢ περνοῦσε μέσα ἀπό ἀναμμένα κάρβουνα κτλ. καί ἔπρεπε νά ἐξέλθει σῶος καί ἀβλαβής, ἂν ἦταν ἀθῶος. **ὄρκωμοτεῖν** Οἱ ἀρχαῖοι τόσο στίς εὐχές ὅσο καί στούς ὄρκους τους καλοῦσαν σέ βοήθεια τούς θεούς. **κάμῃ τὸν δυσδαίμονα πάλος καθαιρεῖ.** Ἡ κλήρωση στούς ἀρχαίους γινόταν ὡς ἐξῆς: ἔδραζαν τούς κλήρους μέσα σέ **κυνῆ** (δερμάτινο κάλυμμα τοῦ κεφαλοῦ) ἢ σέ ἀγγεῖο καί τούς ἔπαλλαν (κουνούσαν), μέχρις ὅτου ξεπηδοῦσε ἕνας κλήρος.

γ') 278–331

Λεξιλογικές. – **θεήλατον** = σταλμένο ἀπό τό θεό, θεόπεμπτο, θεοκίνητο. **μή τι πλάγ.** ἐρωτ. πρῶτ. ἀπό τό **βουλευεῖ.** **ξύννοια** = διαλογισμός, βαθιά σκέψη. **πάλαι** ἀπό τή στιγμή πού ἄκουσε ἀπό τό φύλακα γιά τήν ταφή. **πρὶν καί μεστῶσά με ὀργῆς** = προτοῦ καί μένα γεμίσεις ἀπό θυμό (τό κοινῶς λεγόμενο: πρὶν νά παραφουσκώσεις καί μένα). Μέ τό **κάμῃ** γίνεται συμμετρική ἀντίθεση πρὸς τό **ἐμοί τι** τοῦ χοροῦ.

άνους τε γέρων ἅμα ἀντί νά εἰπεῖ: **ἅρους καίπερ γέρων ὧν** = ἀπερίσκεπτος, μολονότι εἶσαι γέρος (ἐπειδή, κατά τόν Κρέοντα, τά γεράματα καί ἡ ἀπερισκεψία εἶναι ἀσυμβίβαστα). **ὑπερτιμῶ** (ἡ μετοχή αἰτιολ.) = ἐξαιρετικά τιμῶ. **κρύπτω** = θάβω. **ἀμφικίων** = περίστυλος. **πυρώ-ῶ** = καίω. **διασκεδάnnuμι** = καταλύω (συνάπτεται πρὸς τοὺς νόμους), ἀπὸ αὐτὸ κατὰ ζεῦγμα θά ἐννοήσουμε **καταπατήσων τήν γῆν**· ἡ σειρά τῶν λέξεων τῆς ἐπόμενης προτ.: **ἡ εἰσορᾶς θεοὺς τιμῶντας τοὺς κακοὺς; ταῦτα** = τά κηρύγματατά μου αὐτά (ἀντικ. τοῦ φέροντες). **καί πάλαι ἐνν. οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ καί πάλαι. μόλις φέρω** = μέ δυσκολία ἀνέχομαι. **ρόθῶ τινι** = ψιθυρίζοντας βρίζω κάποιον. **λόφος** = τράχηλος. **λόφον ὑπὸ ζυγῶ** (μεταφορὰ ἀπὸ τὰ ὑποζύγια)· ἔτσι εἰκονίζεται ἡ αὐταρχικότητα τοῦ Κρέοντα. **δικαίως** = ὅπως ἐπέβαλλε τό δίκαιο. **ὡς στέργειν ἐμέ** = ὥστε νά δείχνουν τό σεβασμό πού μου ὀφείλεται. **ἐκ τῶνδε** = ἀπὸ αὐτοὺς ἐδῶ. **τούτους ἐνν. τοὺς φύλακας**, δείχνει τόν παρόντα. **ἐξεπίσταμαι καλῶς** (πλεονασμός), ἡ πρῶθ. **ἐκ** καί τό **καλῶς** γιά νά δείξει τήν ἀπόλυτη πεποίθησή του. **παράγομαι** = παρασύρομαι. **παρηγμένους** ἢ κατηγορ. μετ., ὅποτε τό **εἰργάσθαι** ἔξαοτ. ἀπὸ αὐτήν ὡς ἀπαρέμφ. ἀκολουθίας, ἢ αἰτιολ., ὅποτε τό **εἰργάσθαι** ἔξαοτ. ἀπὸ τό **ἐπίσταμαι**. **τάδε** τήν ταφή. **νόμισμα** = τό καθιερωμένο ἀπό τοὺς ἀνθρώπους, τό θέσπισμα. **κακὸν νόμισμα** = κακό κατασκευάσμα, θέσπισμα (δέν κατακρίνει τή χρήση τοῦ **νομίσματος**, ἀλλὰ τήν κακή χρήση του). **τούτο** τό **νόμισμα**, ἀντί: **οὗτος ὁ ἄργυρος. ἐξάνιστημι** = ξεσηκώνω κάποιον (ἀπὸ τό σπίτι του). **ἐκδιδάσκω** = διδάσκω καλά, καθοδηγῶ. **παραλάσσω** = μεταστρέφω. **ἴστασθαι** = ὥστε νά προσχωροῦν, νά παίρνουν κατεύθυνση. **πανουργίας ἔχειν** = νά ἀσχολοῦνται σέ πονηρά ἔργα. **ἔδειξεν** γνωμ. ἄορ. **δυσσέβεια παντὸς ἔργου** = κάθε ἀσεβές ἔργο. **μισθαρνέω (μισθὸν - ἄρnuμαι)** = παίρνω μισθό, δωροδοκοῦμαι. **ἀνώ** ἢ **ἀνύτῶ** = ἐκτελῶ, κάνω. **ἦνυσαν-ἐξέπραξαν** (γνωμ. ἄοριστοι)· τό δ' ῥῆμα = συνήθως κατορθώνουν. **ἴσχω σέβας** (παθητ. τοῦ **σέβω** καί **σέβομαι**) = τυχαίνω σεβασμοῦ, μέ σέβονται. **ὄρκιος** μέ ὄρκο. **αὐτόχειρ** = αὐτουργός. **ἐκφαίνω**=παρουσιάζω. **μόνος Ἄιδης**=μόνη ἢ τιμωρία τοῦ θανάτου, μόνος ὁ ἀπλὸς θάνατος. Ἡ πλοκή τοῦ λόγου θά ἦταν ὀμαλότερη, ἂν ἐκφερόταν ὡς ἐξῆς: **οὐχ ὑμῖν Ἄιδης μῶνος ἀρκέσει, ἀλλὰ πρότερον ζῶντες κρεμασθήσεσθε, μέχρις ἂν τήνδε δηλώση θ' ὕβριν. τήν ὕβριν** = τήν πράξη αὐτῆς τῆς ἀναίσχυντης ἀσέβειας καί

τό δράστη της. ὄθεν οἰστέον (οῖμα φέρω) τὸ κέρδος (πλαγ. ἔρωτ. πρὸτ.) = ἀπὸ ποῦ πρέπει νά λαβαίνετε τὸ κέρδος. τὸ λοιπὸν (ἐπιωρ.) = στοῦ ἐξῆς. ἐξ ἅπαντος = ἀπὸ κάθε πράγμα γενικά. ἐκ τῶν αἰσχυρῶν λημμάτων (ἀναγκ. αἴτιο) = ἀπὸ τὰ αἰσχυρά κέρδη. ἀτώμαι = δυστυχῶ· οἱ μετοχές κατηγορηματικές. δώσεις = θά ἐπιτρέψεις. οὕτως = ἔτσι, ἀναπολόγητος. καὶ νῦν ὡς ἀνιαρὸς λέγεις; = ὡς καὶ νῦν...ὅτι καὶ τώρα μιλάς (ὅπως καὶ προωτέρα) κατὰ τρόπο πού μέ ἐνοχλεῖ, ὅτι καὶ τώρα οἱ λόγοι σου μοῦ εἶναι δυσάρεστοι; δάκνω = δαγκώνω, ἐδῶ. λυπῶ. ἐν τοῖσιν ὡσὶν ἢ 'πί... προσδ. ἀναφορᾶς. τί δαί = ἀλλὰ πῶς. ῥυθμίζω = κανονίζω, σταθμίζω. τὴν ἐμὴν λύπην ὅπου πρόληψη, ἀντί: ὅπου ἐστὶν ἡ ἐμὴ λύπη = ποῦ ἔχει τὴν ἔδρα της... σὲ τὰς φρένας = σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. λάλημα = φλύαρος. ἐκπεφυκὸς (ἀντί -κῶς, πρὸς τὸ ὑποκ. σὺ) = ὅτι εἶσαι ἀπὸ τῆ φύση σου φλύαρος· ἡ σειρά τῶν λέξεων: οἴμ' ὡς δῆλον εἰ ἐκπεφυκὸς λάλημα. οὐκ οὖν τό γ' ἔργον τοῦτο ποιήσας (εἰμι) ποτὲ = ἴσως εἶμαι φλύαρος, ἀλλὰ σέ καμιά περίπτωση δέν ἔχω κάνει τουλάχιστο τοῦτο τό ἔργο. καὶ ταῦτα (προσδιορ. τοῦ προδούς) = καὶ μάλιστα. ἡ δεινὸν = ἀλήθεια, εἶναι φοβερό. ψευδῆ δοκεῖν = νά σχηματίζει ἐσφαλμένες ἀντιλήψεις. ᾧ δοκεῖ γε = τουλάχιστο ἐκεῖνος πού παίρνει ἀποφάσεις (ὥστε ἡ σημασία τοῦ δοκεῖν εἶναι διάφορη ἐδῶ)· ἡ σειρά τῶν λέξεων: ἡ δεινὸν ἐστὶ δοκεῖν τούτω ψευδῆ ᾧ γε δοκεῖ. Ἐδῶ θέλει νά τονίσει ὅτι εἶναι φοβερό νά ἀπατάται ὁ ἄρχων στίς ἀντιλήψεις του. κόμπευε τὴν δόξαν = λέγε εὐφυολογήματα κάνοντας λογοπαίγνιο μέ τὴ λέξη δοκεῖν· στήν κομπολογία τοῦ φύλακα συντείνει καὶ ἡ ἐπαλληλία (ἡ ἐπανάληψη) τοῦ γράμματος δ. τοὺς δρώντας (δέν ἐννοεῖ τούς πολλούς) = τὸ δράστη, ὅποιος καὶ νά εἶναι. ἐξερω (ἐξαγορεύω) = θά διακηρῦξω. δειλὰ κέρδη = τὰ κέρδη πού ἔχουν κακά ἐλατήρια (τά σκότια κέρδη). πημοναί = συμφορές (ἀφοῦ ὁ Κρέων εἶπε αὐτά, ἔφυγε ἀπὸ τὴ μεσιανὴ θύρα στά ἀνάκτορα). ἀλλ' εὐρεθεῖ μὲν μάλιστα = ἀλλὰ θεθαίως πρό παντός ἄλλου εὐχομαι νά βρεθεῖ ὁ δράστης. ἐὰν ληφθῆ τε καὶ μὴ ἀντί: εἴτε ληφθῆ εἴτε μὴ. οὐκ ἔσθ' ὅπως = μέ κανένα τρόπο, καθόλου. ἐκτὸς ἐλπίδος τ' ἐμῆς = ἀνέλπιστα καὶ παρὰ τὴν πεποιθησή μου. (Τὰ ὅσα εἰπώθηκαν ἀπὸ τὸ στίχο 327 εἶναι τοῦ φύλακα, ὅταν εἶχε φύγει ὁ Κρέων).

Πραγματικές.—**παύσαι** Πρέπει νά παρατηρηθεῖ ἡ αὐταρχική καί δεσποτική στάση τοῦ Κρέοντα πού προσιδιάζει (ταιριάζει) στοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους. **πότερον** Πρὸς ἀπόδειξη τῆς γνώμης του, ὅτι δέν εἶναι θεοκίνητη ἡ ταφή, χρησιμοποιεῖ τὸ ἐξῆς δίλημμα: γιὰ νά εἶναι θεοκίνητο τὸ ἔργο τῆς ταφῆς, ἔπρεπε οἱ θεοὶ ἢ νά τιμοῦν τὸν Πολυνείκη, σάν εὐεργέτη τους, ἢ νά τιμοῦν τοὺς κακοὺς· ἀλλὰ τὸ πρῶτο εἶναι ἀδύνατο νά ἀληθεύει, γιατί αὐτός ἦλθε νά κάψει τοὺς ναοὺς τους..., ἀλλὰ καί τὸ δεύτερο ὁμοίως ἀναρεῖται ἀπὸ μόνο του. **πόλεως ἄνδρες μόλις φέροντες** Χαρακτηριστικό τῶν τυράννων εἶναι νά ὑποτεύονται συνωμοσίες καί σκευωρίες γι' ἀνατροπὴ τους. **κρεμαστοὶ** Συνηθίζοταν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα νά ὑποβάλλονται οἱ δοῦλοι σέ βασανιστήρια, γιὰ νά μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθεια, καί γενικά θεωροῦσαν ἔγκυρη κάθε μαρτυρία τους καί μπροστά σ'αὐτὰ δικαστήρια μετὰ ἀπὸ διάφορα βασανιστήρια.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (332–375)

Λεξιλογικές. στροφή α'. τὰ **δεινά**=τά ἐκπληκτικά, τὰ ὑπερφυσικά (αὐτὰ πού ξεπερνοῦν τὰ συνηθισμένα μέτρα γιὰ τὸ καλὸ καί γιὰ τὸ κακό)· ἡ σύνταξη παρατακτική, ἀντὶ νά εἰπεῖ: **πολλῶν τῶν δεινῶν ὄντων, οὐδέν ἐστὶν ἀνθρώπου δεινότερον. κούδεν** = καί ὁμως τίποτε. **δεινότερον** γιὰ τὴ σοφία καί τὴν τόλμη του. **πέλω** = ὑπάσχω. **τοῦτο** ἀντὶ **οὗτος**. **πέραν πολιοῦ πόντου χωρεῖ** = διαπερνᾶ (διασχίζει) τὸ ἀφρόλενκο πέλαγος. **χειμέριφ νότῳ** σέ καιρὸ τρικυμισμένου νοτιᾶ, μέ θυελλώδη (τρικυμώδη) νοτιᾶ. **ὑπ' οἴδμασι περιβρυχίοισι** = κάτω ἀπὸ τὰ κύματα πού τὸν περιβρέχουν. **ὑπερτάτα** = μεγαλειότατη. **ἄφθιτος** = ἀφθαρτη, αἰώνια. **ἀκαμάτα** ἀκαταπόνητη (πού ποτέ δέν κουράζεται νά προσφέρει δῶρα, προϊόντα). **ἀποτρύομαι** = κατατρίβω, καταπονῶ πρὸς ὠφέλειά μου (ἢ ἔννοια τοῦ **ἀποτρύεται** ἀποτελεῖ μεγάλη ἀντίθεση πρὸς τὰ **ὑπερτάτα, ἄφθιτον** κτλ.). **ἰλλομαι** = περιστρέφομαι (**βουστροφηδὸν** κινουμαι). **πολεύω** = ὀργώνω, καλλιεργῶ. **ἡπείφω γένει** δηλ. μέ ἴππους καί ἡμίονους (μουλάρια).

ἀντιστροφή α'. **κουφῶνους** αὐτός πού ἔχει κούφιο κεφάλι, ἀλαφρόμυαλος. **φῦλον** = σμήνος. **ὀρνίθων** = πτηνῶν. Τὸ **ἀμφιβάλλω** ὅπως καί τὸ **περιβάλλω** χρησιμοποιεῖται στό κυνήγι καί στό ψάρεμα = συλλαμβάνω, πιάνω. **ἄγα** = φέρνει (ἀπὸ τὴν ἐνέδρα στό σπῆτι). **ἔθνη** = γένη. **εἰναλίαν τε φύσιν** = καί τὰ θαλασσινά εἶδη (τὰ ψάρια

κτλ.). **πόντου εινάλιαν** πλεονασμός· τὰ **φῦλον, ἔθνη, φύσιν** χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀντιπ. τοῦ **ἀμφιβαλὼν ἄγει. σπεῖρα δικτυόκλωστος** = δίχτυ νηματόκλωστο. **περιφραδῆς** = πολυμήχανος, περινούστατος (**φραδὺς** = συνετός). **κρατεῖ** = ἐξουσιάζει, δαμάζει. **μηχαναῖς** (δοτ. ὄργαν.) = μέ διάφορα τεχνάσματα (μέ τὰ ὅποια ὁ ἄνθρωπος πιάνει καί τιθασσεύει τὰ ἄγρια θηρία). **ἄγραυλος** = ἀγροδίαιτος, **ὄρεοσιβάτης** = ὄρεοσίβιος. **λασιαύχην** = αὐτός πού ἔχει δασύ (λάσιο, πυκνό) αὐχένα. **ὀχμάζομαι (ἀπό τή ρίζα ἐχ- τοῦ ἔχω)** = δαμάζω πρὸς ὠφέλειά μου. **ἀμφιλόφω ζυγῶ** = μέ περιτράχηλο ζυγὸ (λαίμαργιά). **ἀκμῆς (ἀ-κάμνω)** = ἀκατατόνητος.

στροφή δ'. **φθέγμα** = τὴν ἑναρθη φωνή. τὴ γλώσσα, κατ' ἀντίθεση πρὸς τὴν **ἀναρθη** τῶν ζώων. **ἀνεμόεις** = ταχύς σάν **ἀνεμος**. **φρόνημα** = σκέψη, ἰδέα. **ὀργή** = ὀρμή, ροπή. **ἀστυνόμοι ὀργαῖ** = ἡ ὀρμή γιὰ διαμόρφωση καί ρύθμιση πολιτικῶν (κρατῶν), τὰ συναισθήματα καί οἱ διαθέσεις γιὰ τὴν κοινωνική διαβίωση σύμφωνα μέ νόμους. **ἐδιδάξατο** = ἐδίδαξε ὁ ἕνας τόν ἄλλο (ἀλληλοδιδάχτηκαν). **δύσαυλος** αὐτός πού κάνει δύσκολο τόν καταναλισμὸ, τὴ διαμονή. **ὕπαιθριος** = στό ὑπαιθρο. **πάγος** = παγετός. **δύσομβρα βέλη** = τίς προσβολές ἀπὸ τίς θελλώδεις βροχές· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἐδιδάξατο φθέγμα καὶ ἀνεμόεν φρόνημα καὶ ἀστυνόμους ὀργὰς καὶ φεύγειν** (ἔθεσε ἀπαρέμφ. ἀντί τοῦ οὖσ. **φυγὰς**) **ὕπαιθρια καὶ δύσομβρα βέλη δυσαύλων πάγων** (ἀντί **ὕπαιθριων δυσαύλων πάγων βέλη**). **παντοπόρος** (τέθηκε ἐπιφωνηματικῶς στό τέλος πρὸς ἔκφραση ἐκπλήξεως γιὰ τίς προηγούμενες ἐφευρέσεις του) = ὁ παντομήχανος. **ἄπορος** (τέθηκε κοντά στό **παντοπόρος** πρὸς ἔξαρση τῆς ἀντιπ.) = ἄοπλος, ἀμήχανος. **τὸ μέλλον** ἔνν. **συμβήσεσθαι**. **Ἄδα φεύξιν** = τὴν ἀποφυγὴ τοῦ θανάτου. **ἐπάγομαι** = κατορθώνω. **ἀμήχανος** = ἀθεράπευτος. **ξυμφράζομαι** = ἐπινοῶ, ἐφευρίσκω· ἡ **ἐξίν** ἐπιτείνει τὴν ἔννοιά. **φυγὰς νόσων** = διάφορους τρόπους γιὰ τὴν ἀποφυγὴ ἀπὸ νόσους (δηλ. τὴν ἰατρική, τὰ διάφορα φάρμακα, τὴ διαίτα, τὴ γυμναστική κτλ.).

ἀντιστροφή δ'. **τὸ μηχανόεν τέχνας** = τὴν ἐπινοητικότητα τεχνασμάτων, τὴ δύναμη νά ἐπινοεῖ κανεὶς διάφορες «μηχανές» (τεχνάσματα). **κακὸν** ἔνν. καὶ μπροστά ἀπὸ αὐτὸ ἡ **ἐπί. ἐσθλὸν** = καλὸ. **ἔρπω** = βαδίζω. **γεραίρω** = τιμῶ (ἢ μετ. ὑποθ.). **νόρους χθονός** = τό

άνθρωπινο δίκαιο. **θεῶν τ' ἔνορκον δίκαν** = καί τό δίκαιο τό κυρωμένο μέ ὄρκο πρὸς τοὺς θεοὺς. **ὑψίπολις** (ἔνν. ἐστὶ) = αὐτός πού ἀπολαμβάνει μεγάλη τιμὴ στήν πόλη, ἐδῶ μᾶλλον: αὐτός πού τιμᾷ τήν πόλη καί τήν ἀνυψώνει, τήν κάνει νά πάρει ἀπάνω της. **ἄπολις** = ὄχι καλός πολίτης. **ὄτω ξύνεστι** (ἀναφορ. ὑποθ. πρότ.) **τὸ μὴ καλὸν** (προσωπ.) = **ὄστις τῷ μὴ καλῷ ξύνεστι** = ἐάν κανεῖς σχετίζεται μέ τό κακό. **τόλμας** (μέ τήν κακὴ σημασία) **χάριν** = λόγω τῆς ἀλόγιστης τόλμης του. **παρέστιος** = σύννοικος. **μήτ' ἴσον φρονῶν** = μήτε ὁμοιδέατης μου στά πολιτικά· (καί μέ τό ἓνα καί μέ τό ἄλλο θέλει νά δηλώσει ὅτι ἀποστέργει κάθε σχέση μέ αὐτόν καί στό δημόσιο καί στόν ἰδιωτικό βίο). **τάδε** = αὐτά ἐδῶ (πού ἀνέφερα πιο πάνω, τά ἀσεβῆ καί κακά).

Πραγματικές. -πολλὰ τὰ δεινά... Ἀπό ποῦ παίρνει ἀφορμὴ ὁ χορός νά τραγουδήσει (νά ψάλει) τό πρῶτο στάσιμο καί νά θαυμάσει τὴ δεινότητα τοῦ ἀνθρώπου; **χειμερίῳ νότῳ** γιὰ νά δηλώσει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ναυσιπλοεῖ καί ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι πολὺ τρικυμώδης καί ταραγμένη, ὅπως συμβαίνει στήν Ἑλλάδα κυρίως μέ τοὺς νοτιάδες. **Γὰν** τὴν ὀνομάζει **ὑπερτάταν** ἀπὸ τῆ μιά γιατί τὴ θεωρεῖ πρᾶσιμωτάτη καί ἀπὸ τὴν ἄλλη γιατί ταυτίζεται πρὸς τὴ μητέρα τῶν Θεῶν Ρέα καί Κυβέλη, πού γέννησε τοὺς ἄλλους θεοὺς, κι ἀκόμη γιὰ τὴν ἰδιότητά της νά φυτρώνουν σ' αὐτὴ τὰ πάντα καί νά παράγει ὄλους τοὺς καρπούς· προκαλοῦσε πρᾶγματι τὴν κατάπληξη τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν ἀνεξάντλητη γονιμότητα καί τὴν ἀφθαρσία της. **ἰλλομένων ἀρότρων, ἰππίῳ γένει πολεύων** Οἱ ἀρχαῖοι μεταχειρίζονταν στή γεωργία τό ἄροτρο (ἀλέτρι) ἀπὸ τὰ ὀμηρικά χρόνια, χρησιμοποιώντας γι' αὐτὸ τίς μούλες (τὰ θηλυκά μουλάρια), τίς ὁποῖες μετὰ ἀπὸ τὰ βόδια τίς προτιμοῦσαν ἀπὸ τοὺς ἵππους πού ἦταν πιο κατάλληλοι γιὰ ἄλλες ὑπηρεσίες. **φθέγμα** Ἐννοεῖ βέβαια τὴν ἔκφραση τῶν σκέψεων τοῦ ἀνθρώπου μέ φθόγγους, τὸν ἑναεθρο λόγο, τὸν ὁποῖο ὁ Σοφοκλῆς θεωρεῖ ὄχι ὡς φυσικὸ δῶρο, ἀλλὰ ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου καί δημιούργημά του, καθὼς πρέσβευαν καί ἄλλοι φιλόσοφοι, οἱ Ἑλεάτες, ὁ Πυθαγόρας κτλ.· λέγει **ἀνεμὸν** τό **φρόνημα**, δηλ. τίς σκέψεις καί τίς ἰδέες τοῦ ἀνθρώπου, λόγω τῆς μεγάλης ταχύτητάς καί εὐκίνησής του νοῦ στό νά τίς συλλαμβάνει. **ἀστυνόμους ὀργάς** Ὅ,τι εἶπε γιὰ τὸν προφορικὸ καί ἐνδιάθετο (ἐσωτερικὸ) λόγο ἔχει ἐφαρμογὴ καί ἐδῶ, δηλ. ὅτι εἶναι βεβαίως ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ φύση του (φύσει) πολιτικὸς καί κοινωνι-

κός, ὅπως τόνισε καί ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλά τίς ιδιότητες αὐτές, καί ἰδίως τίς σχετικές μέ τή διαμόρφωση καί ρύθμιση τῶν πολιτειῶν (κρατῶν), τίς τελειοποίησε καί τίς μετέδωσε μέ τήν πολιτική ἐπικοινωνία καί διδασκαλία. **ἐδιδάξατο δὲ καί φεύγειν θέλη...** Ἐπινόησε δηλ. οἰκίες καί τίς τελειοποίησε ὡς τό σημερινό σημεῖο τελειότητας, ἐνῶ πρωύτερα διέμενε στό ὑπαιθρο, ὑποφέροντας ἀπό τίς παγωνιές καί τίς ἄλλες ἐναντιότητες τῆς φύσεως. Ἐπίσης βρῆκε τά κατάλληλα ἐνδύματα καί τά ἄλλα προφυλακτικά μέσα, γιά νά προφυλάγεται ἀπό τίς προσβολές τῶν βροχῶν, ἀφοῦ ἦλθε γυμνός στή γῆ, κατ' ἀντίθεση πρὸς τά ἄλλα ζῶα. **νόσων δὲ φυγὰς ξυμπέφρασαι· Ἄϊδα μόνον φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται** Πῶς διαρκῶς ὁ ἄνθρωπος παλεύει μέ τίς ἀσθένειες καί τό θάνατο; Σχετικά μέ τό θάνατο ὁ λαός σήμερα λέει: «Μόνο τοῦ Χάρου δέν μπορεῖ κανεῖς νά κάνει τίποτα». **νόμους χθονός, θεῶν δίκαν** Ἐννοεῖ βέβαια τό ἀνθρώπινο καί τό θεῖο ἢ φυσικό δίκαιο, τά ὅποια ὀφείλει ὁ τέλειος πολίτης νά εὐλαβεῖται καί νά τηρεῖ.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (376–581)

α') 376–440

Λεξιλογικές. – δαιμόνιον τέρας = ὑπερφυσικό (ἐκκληζικό) θαῦμα (κατηγορ. τοῦ **τόδε**). **ἀμφινοῶ** = μέ ἀμφιβολία προσβλέπω, ἀπορῶ, δέν μπορῶ νά πιστέψω· βραχυλογία, τό κανονικό θά ἦταν: **δαιμόνιον τέρας ἐστί τόδε, ἐς ὃ ἀμφινοῶ. πῶς ἀντιλογήσω** (ἀπορημ. ὑποτ.) = πῶς νά ἀντεῖπω; **εἰδῶς** ἐναντ. μετ. **Οἰδιπόδα = Οἰδίποδος**, τό **α** εἶναι τύπος Δωρ. **τί ποτε (ἐστίν)**; τί ἄραγε συμβαίνει; **οὐκ ἄγουσί σέ γε ἀπιστοῦσαν δὴ πού τοῖς βασιλείοις νόμοις**; δέ σέ φέρουν ἀλήθεια, γιατί προφανῶς, κατά τή γνώμη μου, δέν πειθαρχεῖς στά βασιλικά προστάγματα; **καθαίρω** συλλαμβάνω ἐπ' αὐτοφῶρο. **ἐν ἀφροσύνη** = σέ ἄφρονα κατάσταση ἢ νά κάνει ἀσύνετα. **ἦδ' ἔστ' ἐκείνη...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἐκείνη ἢ 'Ξειργασμένη τοῦργον (τὴν τάφην) ἐστίν ἦδε. θάπτουσαν** μετ. κατηγορημ. **ὄδε** = ἰδοῦ, νά. **ἄφορρος (ἄψ-ρέω)** = πάλι. **ἐς δέον** = εἰς δέοντα καιρὸν = ἐπικαιρως, στήν ὥρα. **τί δ' ἔστιν**; ἐκκληξή. **ξύμμετρος** (ἐπιορημ. κατηγορούμ.) **ποιά τύχη**; ταυτόχρονα μέ ποιό περιστατικό; **προὔθην** = ἦλθα. **οὐδέν ἐστ' ἀπόμωτον** = τίποτε δέν ὑπάρχει πού μπορεῖ κανεῖς νά ἀρηθεῖ μέ ὄρο, πῶς δέ θά γίνει. **ψεύδω** = διαψεύδω. **ἡ 'πίνοια** =

ἡ δεύτερη γνώμη. **τὴν γνώμην** = τὴν πρώτη γνώμη. **σχολῆ** = μέ
 δυσκολία, καθόλου. **ἔξαιχῶ** = καυχίεμαι πολύ, διακηρύσσω, διαλα-
 λῶ. **ταῖς σαῖς ἀπειλαῖς ἀναγκ.** αἴτιο· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἐπεὶ ἐξη-
 χουν ἐγὼ σχολῆ ποθ' ἂν ἤξειν δεῦρο...** **χειμάζομαι** = πάσχω πολύ,
 καταταράζομαι, δοκιμάζω μεγάλη λύπη. **οὐδὲν ἔοικεν** = καθόλου δέ
 μοιάζει. **μῆκος** = κατὰ τὸ μέγεθος. **χαρὰν** ἐννοεῖ τὴ μεγάλη χαρά του
 γιὰ τὴν ἀνεύρεση τοῦ δράστη τῆς ταφῆς. **καίπερ ὦν ἀπόμωτος δι'
 ὄρκων** (πλεονασμός) = ἂν καὶ εἶχα ὀρκιστεῖ (πὼς δέ θά ἔλθω).
καθηρέθη βλ. τὸ πιό πάνω **καθαιρῶ**. **τάφον κοσμοῦσα** (μετ. κατη-
 γορ.) = αὐτὴ ποὺ φροντίζει τὴν ταφή, αὐτὴ ποὺ θάβει. **κλῆρος ἐνθάδ'
 οὐκ ἐπάλλετο** = δέν ἔγινε κλήρωση αὐτὴ τῆ φορά (ὅπως τὴν πρώτη
 φορά). **θοῦρμαιον** = **τὸ ἔρμαιον** = τὸ εὔρημα. **κρίνω** = ἀνακρίνω.
ἔξελέγχω = ἐξετάζω. **δίκαιός εἰμι** (προσ. σύνταξη ἀντί ποιᾶς ἀπρό-
 σωπης;) = δικαιουῖμαι. **ἐλεύθερος ἀπηλλάχθαι** (πλεον.) **τῶνδε κα-
 κῶν** ἀπὸ τίς τιμωρίες μέ τίς ὁποῖες μέ ἀπέβλησαν γι' αὐτὴν ἐδῶ τὴν
 ὑπόθεση. **τῷ τρόπῳ** μέ ποιῶ τρόπο. **πόθεν** τέθηκε ἀντί ἐπιρροή. ἐν
 τόπῳ στάσεως, γιατί ὑπάρχει κίνηση. **ἢ καὶ ξυνειδεις;** ἄραγε ἔχεις σαφὴ
 συνείδηση τῶν λεγομένων σου; **ὀρθῶς** = ἀκριβῶς. **ιδῶν** αἰτιολ.· ἡ
 σειρά τῶν λέξεων: **ιδῶν ταύτην θάπτουσαν τὸν νεκρόν, ὃν σὺ ἀπεί-
 πας θάπτειν.** ἀπείπας τοῦ ἀπαγορεύω. **ἐπίληπτος** ἐπ' αὐτοφῶρω,
 πιασμένη ἀκριβῶς σ' αὐτὸ τὸ ἔργο. **ὅπως γὰρ ἤκομεν** (ἀντί **ἤκον ἐγὼ**)
 = μόλις δηλ. ἐπανήλθαμε. **τὰ δειν' ἐκεῖν' ἐπηπειλημένοι** = ἔχοντας
 ἀκούσει τίς φοβερές ἐκεῖνες ἀπειλές (στὴν πραγματικότητα ἀπειλή-
 θηκε καὶ ἐπανήλθε μόνο ἐκεῖνος ὁ φύλακας, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, ποὺ περιμέ-
 ναν, ἐπανήλθαν μαζί του καὶ σάρωσαν τὴ σκόνῃ). **σαίρω** = σαρώνω,
 καθαρίζω. **κατέχω** = καλύπτω. **μυδάω** = εἶμαι ὑγρός, καὶ ἐπὶ πτώμα-
 τος ἐδῶ = στάζω ἀπὸ σήψη. **ἄκρων ἐκ πάγων** = **ἐπὶ τῶν ἄκρων
 πάγων** (τὸ **ἄκρον** κατηγορ. καὶ ὄχι ἐπιθ. διορ.) = στά πλευρὰ (στὶς
 πλαγιές) τῶν κορυφῶν τῶν βράχων. **ὑπήνεμος** = ἔχοντας τὰ νῶτα
 πρὸς τὸν ἄνεμο καὶ προφυλαγόμενος ἀπὸ αὐτόν, ἀπάγκιος, ἀπάνεμος.
ὄσμήν... ἡ σειρά τῶν λέξεων: **πεφευγότες ὄσμήν ἀπ' αὐτοῦ, μὴ
 βάλη,** ἀποφεύγοντας μὴπως προσβάλλει τίς μύτες μας ἡ ὄσμή (μὴπως
 μᾶς πάρει ἡ μυρουδιά) ποὺ ἐκπεμπόταν ἀπὸ τὸ πτώμα. **ἐγερτί** = ἄγρυ-
 πνα. **ἐπίρροθος** = ὑδροστικός. **κακοῖσιν** = μέ κακολογίες. **ἀκηδῶ
 τινος** = παραμελῶ κάτι. **εἴ τις ἀκηδήσοι** πλαγ. ἐρωτ. πρότ., ἔξαορτάται
 ἀπὸ ἐννοούμενο ρῆμα φόβου σημαντικὸ. **πόνος** = ἡ ἐκτέλεση τοῦ

ἐπίπονου ἔργου (τῆς φρουρήσεως τοῦ πτώματος). ἦν = γίνονταν. ἔσπε = ὥσπου. μέσῳ κατηγορ. ἐν αἰθέρι μέσῳ = στή μέση τοῦ οὐρανοῦ (πρόκειται γιά τό μεσημέρι). θάλλω = καίω (ὡς ἀμετάβ. ἐδῶ). τυφῶς = μανιώδης, καταγιστικός, ἄνεμος, θύελλα. σκηπτῶς = ἀνεμοστρόβιλος. οὐράνιον ἄχος (παράθ. τοῦ προηγούμενου) = θεομηνία. πῖμ-πλησι ἐνν. τοῦ σκηπτοῦ τήν πεδιάδα. αἰκίζω = κακοποιῶ, ἀποκόπτω. φόβη = φύλλωμα. ὕλης πεδιάδος = τῶν δέντρων τῆς πεδιάδας. ἐν δὲ ἐπιροηματ. = προσέτι μάλιστα. ἐμεστώθη (ἀπό τόν ἀνεμοστρόβιλο) = γέμισε. μύω κλείνω τά μάτια (ἐδῶ, ἐξαιτίας τοῦ κουρνιαχτοῦ πού σηκώθηκε). εἶχομεν τήν θείαν νόσον = ὑπομέναμε, ἀναμένοντας νά περάσει ἡ θεομηνία. καί τοῦ δ' ἀπαλλαγέντος = καί ἀφοῦ τό κακό αὐτό (ὁ ἀνεμοστρόβιλος), σταμάτησε. ἐν χρόνῳ μακρῷ μετά ἀπό παρέλευση ἀρκετῆς ὥρας κἀνακωκύει πικρᾶς ὄρνιθος ὄξυν φθόγον = καί θγάζει λυπητερή ὄξειά κραυγή σάν τήν κραυγή πικραμένου (ἐξοργισμένου) πτηνοῦ. λέχος εὐνῆς = τήν κλίνη τῆς φωλιάς τῆς. ὄρφανόν = στερημένη. κενῆς προληπτ. κατηγορ. τοῦ εὐνῆς = ὥστε νά εἶναι κενή. ὄρφανόν κενῆς πλέον. ψιλόν = γυμνό (ἀπό τή σκόνη). γόοισιν ἐξώμωξε = στέναξε γοερά. ἐκ δ' ἀράς (τιμῆς) ἠράτο = καί ἐξέφερε φοβερές κατάρες. εὐκρότητος = καλά σφουρηλατημένος, σφουρήλατος. ἄρδην = κρατώντας ψηλά. πρόχους (ἡ) = ἡ ὕδρεια, τό κανάτι. χοαί = ἰσπονδες. στέφει = στεφανώνει, περιοραίνει. ἰέμεσθα (ἐνεστ.) = πέφτουμε ἀπάνω τῆς. ἠλέγχομεν = ἀνακοίναμε. ἄπαρνος καθίσταμαι = ἀρνοῦμαι. ἄμ' ἠδέως ἔμοιγε κάλγεινῶς ἄμα = ταυτόχρονα μέ χαρά ἀλλά καί μέ λύπη δική μου τουλάχιστο. ἠδιστον καί ἀλγεινόν κατηγορούμενα τῶν: τό πεφευγέναι καί ἄγειν... φίλους ἐνν. τήν Ἀντιγόνη, ὡς βασιλοκόρη. ἐμοὶ πέφυκε = εἶναι φυσικό σ' ἐμένα, εἶναι ἴδιο τοῦ χαρακτήρα μου. ἦσσω = κατώτερα. λαβεῖν = ὑπολαβεῖν = νά θεωρήσω· ἡ σειρά τῶν λέξεων: ἀλλ' ἐμοὶ πέφυκε λαβεῖν πάντα ταῦτα (δηλ. τό εἰς κακόν τοὺς φίλους ἄγειν ἀλγεινόν) ἦσσω τῆς ἐμῆς σωτηρίας.

Πραγματικές. – Στό δεύτερο ἐπεισόδιο παρουσιάζεται ἡ συνάντηση τοῦ Κρέοντα καί τῆς Ἀντιγόνης καί ἡ μετά ἀπό αὐτή φοβερή σύγκρουσή τους. Ὁ χορός στοὺς στίχους 376–383 μέ ἀνάπαιστους, πού ρυθμίζουν τό δῆμα τῆς, ἀναγγέλλει στοὺς θεατές τήν εἴσοδο τῆς Ἀντιγόνης ἀπό ἀριστερά μέ τή συνοδεία ἑνός φύλακα. ἐς δαιμόνιον

τέρας... Γιατί ὁ χορός αἰσθάνεται ἔκπληξη; **Οιδιπόδα** Τὸν ἀναφέρει ὁ ποιητής γιὰ νὰ δηλώσει, ὅτι ἡ δυστυχία τῆς Ἀντιγόνης προέρχεται κατὰ κάποιο τρόπο κληρονομικά ἀπὸ τὸν πατέρα. **ἦδ' ἔστ' ἐκείνη...** Μέ ποιὰ ἐκδήλωση συναισθημάτων μιλάει τώρα ὁ φύλακας κατ' ἀντίθεση πρὸς τὴν πρώτη του ἐμφάνιση: **ἀναξ βροτοῖσιν οὐδέν ἔστ' ἀπώμοτον** Πῶς μιλάει καὶ πάλι στὴν ἀρχὴ ὁ φύλακας; **ἔρμαιον** Λεγόταν ἔτσι τὸ εὐτυχές εὖρημα πού ὀφειλόταν στὴν εὖνοια τοῦ θεοῦ Ἑρμῆ καὶ γι' αὐτὸ, ὅσες φορές οἱ Ἀρχαῖοι ἔβρισκαν στὴν τύχη τέτοιο ἀντικείμενο, ἀναφωνοῦσαν **κοινὸς Ἑρμῆς. τυφῶς ἀείρας σκηπτόν...** Ἡ φοβερὴ περιγραφή τοῦ τυφῶνα ἐξαιρεῖ τὸ ἀτρόμητο τῆς Ἀντιγόνης, ἀφοῦ φοβήθηκαν οἱ ἄντρες, ἀλλὰ ὄχι ὁμως καὶ αὐτὴ. **χοαῖσι τρισπόνδοισι** Οἱ τριπλῆς σπονδῆς ἦταν ἀπὸ μελίκρατο (γάλα μὲ μέλι) ἢ μία, ἀπὸ οἶνο ἢ ἄλλη καὶ ἀπὸ νερό ἢ τρίτη· ἄλλοτε πάλι ἢ πρώτη ἦταν ἀπὸ γάλα, ἢ δεύτερη ἀπὸ οἶνο καὶ ἢ τρίτη ἀπὸ μέλι καὶ νερό. Στρέφονταν πρὸς δυσμὰς καὶ ἔχυναν αὐτές ἢ χωριστά καθεμιὰ ἢ ὅλες μαζί, ὅπως ἔκανε τώρα ἡ Ἀντιγόνη μὲ μιὰ κανάτα, ἀφοῦ τίς εἶχε ἀναμείξει μέσα σέ αὐτή. Καί σ' ἐμᾶς ὁ ἱερέας χύνει ἐπάνω στό νεκρὸ στόν τάφο τρεῖς φορές χοῆς ἐλαίου καὶ ὕδατος. **ἦσσω λαβεῖν τῆς ἐμῆς σωτηρίας** Νὰ παρατηρηθεῖ ἡ μεγάλη ἀντίθεση τοῦ χαρακτήρα τῆς Ἀντιγόνης καὶ τοῦ φύλακα.

6') 441–525

Λεξιλογικές. – σὲ ἔνν. τὸ λέγω ἢ κρίνω. **νεύω** = κλίνω (ἢ Ἀντιγόνη καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς παρουσίας της μπροστά στόν Κρέοντα στέκεται σιωπηλὴ καὶ μὲ τὰ μάτια κατεβασμένα). **φῆς** ὁμολογεῖς. **καταρνεόμαι–οὔμαι** = ἄρνοῦμαι ἰσχυρῶς, ἐπιμένω στὴν ἄρνηση· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **φῆς ἢ καταρνεῖ μὴ δεδρακέναι τάδε; καὶ φημί κοῦκ...** σχῆμα ἐκ παραλλήλου, γιὰ μεγαλύτερη ἐμφαση. Ἡ ἀπάντηση εἶναι ὁμοια μὲ τὴν ἐρώτηση· ἔτσι εἶναι πειραχτικὴ γιὰ τὸν Κρέοντα. **τὸ μὴ** ἔνν. **δράσαι. οἶ** = ὅπου. **αἰτία** = κατηγορία. **ἔξω ἐλεύθερον** πλεον. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἀπέρχεται ὁ φύλακας, γιὰ νὰ ἐπανέλθει ἀργότερα μεταμφιεσμένος ὡς Ἰσμήνη. **μὴ μῆκος** = ὄχι σέ ἔκταση. **ἦδησθα** ἀρχαιότερος τύπος τοῦ **ἦδεις (οἶδα)**. **τάδε** = τὰ ὅσα ἐπραξε αὐτὴ. **τί δ' οὐκ ἔμελλον** (ἔνν. **εἰδέναι**) = καὶ γιατί ὄχι. **καὶ δῆτα** (ὁ Κρέων ὀργίζεται) = καὶ ὁμως (μολονότι δηλ. γνώριζες). **γὰρ** αἰτιολογεῖ τὸ ἐννοοῦ-

μενο **ναί**, **ἐτόλμων ὑπερβαίνειν...** ἐν ἀνθρώποισι = μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. **σθένειν τοσοῦτον** = ὅτι ἔχουν τόσο μεγάλη ἰσχύ. **τὰ σὰ κηρύγματα** τό λέγει μέ περιφρόνηση. **ἀσφαλῆ** = ἀσάλευτα, στερεά (γιατί εἶναι ἐντυπωμένα στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων). **θνητὸν ὄντα** ἐναντ. μετ. **ὠσθ' ὑπερδραμεῖν** (τοῦ ρήμ. **ὑπερτρέχω**) = ὥστε νά τά παραβεῖς· **ζῆ'** = ἰσχύουν, ἔχουν κύρος. **ἐξ ὅτου ἴφανε** (πλάγ. ἐρώτ.) = ἀπό πότε φάνηκαν. **τούτων** (βραχυλογ.), γιά τήν παράδωξη αὐτῶν τῶν νομίμων, τῶν ἀγράφων (ἀναγκ. αἴτιο). **οὐκ ἔμελλον** = δέν εἶχα σκοπό. **δεῖσασα (δέδοικα)**. **φρόνημα** = θέληση, διάθεση. **ἐν θεοῖσι** = μπροστά στούς θεούς· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **οὐκ ἔμελλον ἐγὼ οὐδενὸς ἀνδρὸς φρόνημα δεῖσασα ἐν θεοῖσι δώσειν δίκην τούτων**. **ἐξήδει (ἐξοῖδα)** = γνώριζα καλῶς. **θανουμένη** κατηγορημ. μετ. **πρόσθεν τοῦ χρόνου** = πρό τοῦ πεπερωμένου χρόνου. **αὔτε** = τουναντίον (ἐγὼ ἀντίθετα μ' ἐσένα). **ὅστις γάρ... ὁ γάρ** δικαιολογεῖ τό ἐννοοῦμ. **καὶ λέγω ἐγὼ κέρδος**. **ἐν πολλοῖς κακοῖς** = μέσα σέ πολλά κακά (ἐννοεῖ τίς δυστυχίες τῆς οἰκογένειάς της, τοῦ πατέρα, τῆς μητέρας καὶ τῶν ἀδελφῶν της). **κατθανῶν ὑποθ. φέρει** = λαδβαίνει, ἀποκομίζει. **οὐτως** = κατά ταῦτα, μετά ἀπό αὐτά. **παρ' οὐδέν ἄλγος ἐστί** = καθόλου δέ μέ λυπεῖ. **τό τυχεῖν τοῦδε...** εἶναι ὑποκ. τῆς προτάσεως αὐτῆς, τό **παρ' οὐδέν ἄλγος** κατηγορ. αὐτοῦ. **κείνοις ἂν ἤλγουν ὁ ἂν** τέθηκε δύο φορές· τί ὑποθετικός λόγος εἶναι καὶ ποιὰ ἡ ἀπόδοση; **τὸν ἐξ ἑμῆς μητρὸς ἐνν. γεγῶτα, γεννηθέντα**. **ἄθαπτον νέκυν** κατηγορ. τοῦ προηγουμένου. **εἰ τὸν ἐξ ἑμῆς μητρὸς θανόντ' ἄθαπτον ἠνοχόμην νέκυν** = ἐάν θά ἀνεχόμεν, ὥστε ὁ γεννημένος ἀπό τῆ δική μου μητέρα (ὁ ἀδελφός μου) νά μείνει μετά τό θάνατό του νεκρός ἄταφος. **τοῖσδε** = γι' αὐτό. **ἀλύνομαι** = θλίβομαι, λυπᾶμαι γιά κάτι· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **εἰ δὲ δοκῶ σοι νῦν τυγχάνειν δρῶσα μῶρα... σχεδόν τι μῶρω μωρίαν ὀφλισκάνω** (τό **σχεδόν τι** φαίνεται ὅτι μετριάζει τῆ δεινή ὕδρη τοῦ μωροῦ, ἀλλά κυρίως περικλείει εἰρωνεία γιά τόν Κρέοντα) = ἴσως θεωροῦμαι μωρή ἀπό μωρό. **τό γέννημα** = ἡ ἰδιοσυγκρασία, ὁ χαρακτήρας. **ὠμόν** (ἐνν. ὄν) = ὅτι εἶναι σκληρό; γιατί προήλθε ἀπό... **εἴκω** = ὑποχωρῶ, ὑποκύπτω. **κακοῖς** = στά ἀτυχήματα (στά ὅσα φοβερά ἔχουν συμβεῖ). **τὰ σκλήρ' ἄγαν** = τὰ πολύ ἄκαμπτα. τὰ ὀλότελα ἀλύγιστα. **πίπτειν** ἀντί κατηγ. μετ. ἀπό τό **ἴσθι**. **μάλιστα** = ὅτι κατά τό πλεῖστον ταπεινώνονται. **ἐγκρατῆς** = ἰσχυρός. **ὀπτόν ἐκ πυρὸς** (ὄργαν.) = ὁ ὀποιος πυρακτώθηκε. **περισκελή** (κατηγ.) =

ὥστε νά σκληρυνθεῖ πολὺ. **θραυσθέντα**: ἡ σειρά τῶν λέξεων: **εἰσίδοις ἄν καὶ τὸν ἔγκρατέστατον σίδηρον (ὄντα) ὀπτὸν ἐκ πυρός, περισκελή, θραυσθέντα πλείστα** (σύστ. ἀντικ.) = σέ πάρα πολλά τεμάχια. **θυμοῦμαι** = ἐξαγοιῶνομαι, εἶμαι θυμοειδής. **καταρτύομαι** = σωφρονίζομαι, πειθαρχῶ. **γάρ** αἰτιολ. τὸ ἐννοοῦμ. ἀπὸ τὸ προηγούμενο: τοῦτο θά πάθει καὶ αὐτή (ἡ Ἐπιγονή), γιατί... **οὐκ ἐκπέλει** = ἰδέν εἶναι ἐπιτραμμένο, δέν ἐπιτρέπεται. **μέγα φρονεῖν** = νά μεγαλοφρονεῖ. **δοῦλος** (ἀντί ὑπήκοος): δέν ἀρμόζει σέ βασιλοκόρη, ἀλλά ὀφείλεται στό πάθος τοῦ Κρόντα. **οἱ πέλας** = οἱ ἄλλοι. **ὑβρίζω** = παρεκτρέπομαι. **τότε** (συμπληρώνεται μέ τή μετ. **ὑπερβαίνουσα**) = ὅταν παρὰβαινε. **ἐπεὶ δέδρακεν** = ἀφοῦ ἔκανε τήν πράξη (τήν ταφή). **ἦδε καθ' ἔλξη** πρὸς τὸ **ὑβρις**, ἀντί **τόδε**, καὶ ἐπεξηγεῖται ἀπὸ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα: **τούτοις ἐπαυχεῖν καὶ δεδρακυῖαν γελᾶν** = νά καυχησιολογεῖ, γιατί διέπραξε αὐτά, καὶ ἂν καὶ τὰ ἔπραξε, νά φέρεται σκωπτικῶς (εἰρωνικά). **ἦ** = ἀλήθεια, στό α' **ἀνήρ** ἔνν. **εἰμί**, ἐνῶ στό β' **ἔσται**. **ἀνατί** (ἀπὸ τὸ **ἀνατος**, τὸ ὅποιο γίνεται ἀπὸ τὸ στερ. **α** καὶ **ἄτη** = θλάβη) = χωρὶς τιμωρία. **ταῦτα** = ἡ βασιλική μου αὐτή ἐξουσία. **κείσεται** = θά ἐξακολουθεῖ νά ταπεινώνεται. **τῆδε** (ποιητ. αἰτ.) = ἀπὸ αὐτῆ ἐδῶ. **ἀλλ' εἴτε κυρεῖ (τυγχάνει κόρη) τῆς ἀδελφῆς μου εἴθ' ὄρασιμονεστέρα** = εἴτε πλησιέστερη (κοντινότερη) συγγενής. **τοῦ παντός ἡμῖν Ζηνός ἐρκείου** (ἔρκος) γεν. μεριστ. = ἀπὸ τὸν ὅλο συγγενικό μας κύκλο. Τὸ **Ζηνός ἐρκείου** τέθηκε κατὰ μετωνυμία ἀντί τῆς **συγγενείας**, ἐνῶ τὸ **ἡμῖν** ἀντί τοῦ **ἡμῶν**. **ἀλύσκω μόρον** = διαφεύγω τὸ θάνατο. **ἴσον ἐπαιτήμα** = ἐξίσου κατηγορῶ. **τοῦδε τάφου** γεν. αἰτίας. **βουλεύσει** (ἐπεξήγ.) = ὅτι δηλ. σκέφτηκε καὶ προμελέτησε καὶ ἀποφάσισε αὐτὸ (δηλ. τήν ταφή). Ἀκριβῶς στό σημεῖο αὐτὸ μῆκε στὰ ἀνάκτορα ἕνας στρατιώτης, γιὰ νά φέροι τήν Ἰσμήνη. **νν** = αὐτήν. **λυσσάω-ω** = εἶμαι φοδερὰ ταραγμένος, μαίνομαι, λυσσαίω. **ἐπήβολός τινος** = κύριος κάποιου. **φιλεῖ** = συνηθίζει. **θυμός** = ψυχὴ. **ἠρήσθαι** = νά ἔχει συλληφθεῖ ἐπ' αὐτοφώρω. **κλοπαῖς** = λαθραῖος δράστης. **πρόσθεν** = προτύτερα (δηλ. πρὶν ἐπιχειρηθεῖ τὸ κακό). **τῶν μηδὲν ὀρθῶς ἐν σκοτέρω τεχνωμένων** = ἐκείνων πού τίποτα τὸ καλὸ δέ μηχανεῦνται στὰ σκοτεινά. **μισῶ γε μέντοι** = ἀλλὰ ὁμως μισῶ. **ἀλύς τις ἐν κακοῖς** = ἀφοῦ πιάστηκε κάποιος ἐπ' αὐτοφώρω νά κάνει τὸ κακό. **καλλόνω** = παρασταίνω γιὰ καλό. **τούτο** = τὴ σύλληψη γιὰ κακό. **ἢ κατακτείνει μ' ἔλαιν** = ἢ νά μέ πιάσεις καὶ νά μέ σκοτώσεις. **οὐδὲν** ἔνν. **θέλω μῆζον**.

μὲν = τουλάχιστο. **τούτο** = τὸ εἶναι σε = τὸ ὅτι σέ ἔχω πιάσει.
μέλλεις (ἔνν. κατακτείνειαι) = ἀναβάλλεις, βραδύνεις. **ἀφανδάνω** δὲν
ἀρέσω. **καὶ σοὶ τὰ μὲν ἀφανδάνοντ' ἔφω** = οἱ λόγοι μου καὶ γενικά ἢ
συμπεριφορὰ μου δὲν ἦταν ἀρεστά σ' ἐσένα. **κατέσχον γ' ἄν** = τουλά-
χιστο θὰ ἀποκτοῦσα. **πόθεν** = ἀπὸ κάποιου ἄλλο γεγονός. **κλέος** μέση
λέξη, γιὰ καλὸ καὶ κακὸ. **εὐκλεέστερον κλέος** μεγαλύτερη δόξα. ἢ
τιθείσα = ἢ εἰ ἐτίθην. **τούτοις** = πού ἀποτελοῦσαν τὸ χορὸ, ἀντικ.
τοῦ **ἀνδάνειν** = ὅτι ἀρέσει, ἀλλὰ καὶ ποιητ. αἴτιο τοῦ **λέγοιτ' ἄν**.
τούτοις λέγοιτ' ἄν τούτο πᾶσιν ἀνδάνειν = τούτο θὰ ὁμολογοῦσαν
καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἐδῶ (τοῦ χοροῦ), ὅτι τοὺς εἶναι ἀρεστό (ὅτι τὸ ἐπιδοκι-
μάζουν). Τί λόγος εἶναι ἐδῶ; **ἐγκλήω γλώσσαν** = δένω τὴ γλώσσα. ἢ
τυραννίς (τὸ ἀφηρημένο ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου) = ὁ τύραννος.
πολλὰ τ' ἄλλα εὐδαιμονεῖ = καὶ ἀπὸ πολλές ἄλλες ἀπόψεις πλεονε-
κτεῖ. **τούτο** τὸ ὅτι εἶναι καλὸ νὰ γίνῃ ἢ ταφή τοῦ Πολυνεΐκη. Τὸ
ὄρωσι, ὅπως καὶ τὸ προηγουμ. **ὄρας**, ἔχει γνωμικὴ σημασία = γνωρίζ-
ουν, φρονοῦν. **ὕπῳ** (μεταφορὰ ἀπὸ τοὺς σκύλους πού φοβοῦνται
καὶ μαζεύουν τὴν οὐρὰ κάτω ἀπὸ τὰ σκέλια τους) = συμμαζεῦω ἀπὸ
φόβο. **στόμα** = τὴ γλώσσα. **ἐπαιδοῦμαι** = ντρέπομαι. **χωρὶς τῶνδε** =
διαφορετικά ἀπὸ αὐτούς, διαφωνώντας μὲ τὴ γνώμη αὐτῶν ἐδῶ, δηλ.
τῶν γερόντων τοῦ χοροῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὄλων τῶν **Θηβαίων**, τοὺς
ὁποίους ἐκπροσωποῦν αὐτοί. **εἰ φρονεῖς** = ἄν (ἐπειδὴ) σκέπτεσαι καὶ
ἐκτελεῖς τίς σκέψεις σου (δηλ. αὐτοὶ πού ἀποτελοῦν τὸ χορὸ εἶναι
δυνατὸ νὰ ἔχουν τίς ἴδιες μ' ἐσένα σκέψεις, ἀλλὰ δὲν τίς ἐκτελοῦν, μόνο
ὑπακούουν στίς διαταγές τοῦ ἄρχοντα). **γὰρ** = αἰτιολογεῖ τὸ ἔννο-
οῦμ. **οὐκ ἐπαιδοῦμαι. οὐδὲν αἰσχρὸν** = δὲν ὑπάρχει καμιά ντροπή.
ἀμόσπλαγχος = ἰμογάστριος, ἀδελφός. **ὁ καταντίον** = ὁ ἐναντίον
τοῦ Πολυνεΐκη (ὁ Ἔτεοκλῆς). **μᾶς τε (μητρός)** ἔνν. **γεγάς. πῶς δὴτ'**
ἐκείνω δυσσεθὴ τῆς χάριν = **πῶς δὴτ' ἐκείνω** (Πολυνεΐκη) **χάριν**
δυσσεθὴ ἐκείνω; πῶς λοιπὸν ἀποδίδεις τιμὴ στὸν Πολυνεΐκη, ἢ ὁποία
μαρτυρεῖ ἀσέβεια γιὰ ἐκεῖνον (τὸν Ἔτεοκλῆ); **ταῦτα** = ὅτι τιμώντας
τὸν Πολυνεΐκη δείχνω ἀσέβεια στὸν Ἔτεοκλῆ... **εἰ τοὶ σφε τῆς** ἔνν.
ὡς κύριο ῥῆμα **μαρτυρήσει ταῦτα... σφε τὸν Ἔτεοκλῆ. πορθῶν...**
ἔνν. ὠλετο ἀδελφός. **ὑπερ** = ὑπέρ, ὑπέρ αὐτῆς. **τοὺς νόμους ἴσους**
ποθεῖ = ἔχει τὴν ἀξίωση οἱ νόμοι πού διέτουν τὴν ταφή νὰ εἶναι ἴσοι
γιὰ ὄλους (νὰ ἐφαρμοζόνται ἐξίσου γιὰ ὄλους). **ἴσος** = εἶναι στὴν αὐτὴ
μοῖρα. **λαχῆν** = ὥστε νὰ τύχει τὴν αὐτὴ τιμὴ. **εὐσεβῆ. τάδε** =

οί διακρίσεις αυτές για τούς νεκρούς. **συνέχθω** = μισώ μαζί, μετέχω στο μίσος τῶν ἄλλων. **συμφιλῶ** = ἀγαπῶ μαζί, συναγαπῶ, μετέχω στήν ἀγάπη. **οὔτοι ἔφυν** δέ γεννήθηκα βέβαια, δέν εἶμαι βέβαια τέτοια κατά τή φύση. **νῦν** = λοιπόν. **κείνους** αὐτούς πού βρῖσκονται στόν Ἔδη καί μάλιστα τόν Πολ. **ἐμοῦ δέ ζώντος...** στά ἐπιχειρήματα τῆς Ἄντιγόνης ὁ Κρ. ἀπαντᾷ μέ σατραπικό ἀξίωμα.

Πραγματικές. – καί φημί δράσαι... Πῶς χαρακτηρίζεται τό ἦθος τῆς Ἄντιγόνης μέ τήν ὁμολογία τῆς πράξεώς της κατά δύο τρόπους καί μέ σθένος; Ἀσφαλῶς μᾶς προδικάζει τή σύγκρουσή της πρός τόν Κρέοντα, πού πρόκειται νά ἐπακολουθήσει, καί τήν ἀναδείχνει ἡρωίδα. **οὐ γάρ τί μοι Ζεὺς** Θέλει νά εἰπεῖ ὅτι μόνο ἂν ὁ Ζεὺς καί ἡ Δίκη, πού καθόρισαν τήν ὑποχρέωση τῶν ἀνθρώπων νά θάβουν τούς νεκρούς, διάταζαν τά ἀντίθετα, τότε θά ὑπάκουε σ' αὐτούς· θεωρεῖ δηλ. τό θεῖο καί φυσικό δίκαιο ἀνώτερο ἀπό τό ἀνθρώπινο καί τό θετό. **Δίκη** κόρη τοῦ Δία καί τῆς Θέμιδας. Εἶναι σύνεδρος τοῦ Δία πού παρακολουθεῖ ἀγρυπνα τά ὅσα συμβαίνουν στή γῆ καί στόν Ἔδη καί ἀναφέρει κάθε φορά στό Δία γιά τήν τιμωρία ἐκείνων πού παραβαίνουν τούς κανόνες καί τίς σχέσεις πού διέπουν τόν κόσμο. **οὐ γάρ τι νῦν γε κάχθές ...** Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀνέκαθεν εἶχαν τήν ἀντίληψη γιά τό αἰώνιο κύρος τοῦ φυσικοῦ δικαίου. **σχεδόν τι μῶρφ...** Ἡ στάση τῆς Ἄντιγόνης μέ τά λόγια της ἀπό ὑπερήφανη καί ἀνδροσρεπῆς γίνεται αὐστηρή καί περιφρονητική, ὥστε νά σχηματίσουμε τή γνώμη ὅτι καμιά πιά συνεννόηση δέν εἶναι δυνατή ἀνάμεσά τους. **τὰ σκλήρ' ἄγαν φρονήματα...** Τραγική εἰρωνεία γιά τόν Κρ., στόν ὁποῖο αὐτά θά βροῦν τήν ἐφαρμογή στό τέλος τοῦ δράματος. **Ζηνός ἐρκείου** Ὀνομάζεται ἔτσι, γιατί ὁ βωμός του βρισκόταν στό προαύλιο (τό **ἔρκος**) κάθε οἰκίας. **οὐ γάρ τι δούλος** Βλ. τίς ἀντιλήψεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου σχετικά μέ τή μεγάλη ἀπόσταση πού ὑπῆρχε μεταξύ ἐλευθέρων καί δούλων, τήν ὁποία κατάργησε ὁ χριστιανισμός. Ἀπό ὅλους ὁμως τούς ἀρχαίους λαούς οἱ Ἕλληνες, καί μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι, φέρονταν σχετικά ἠπιότερα πρός τούς δούλους τους καί εἶχαν θεσπίσει γιά χάρη τους προστατευτικούς νόμους. **οὔτοι ποθ' οὐχθρός...** Ἐπικρατοῦσε ἡ ἰδέα ὅτι τά ψυχικά πάθη ἐξακολουθοῦσαν νά ὑπάρχουν καί στόν Ἔδη, καί γι' αὐτό ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντα, καθώς βλέπουμε στήν Ὀδύσεια (λ. 583), ἀπαξίωσε κάθε συνομιλία μέ τόν Ὀδυσσεά,

ὅταν αὐτός κατέβηκε ἐκεῖ. οὗτοι συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν
Καί μέ τοῦτο μόνο τό στίχο, πού περιέχει ἄριστη καί ἠθικώτατη γνῶμη.
μπορεῖ ἄριστα νά χαρακτηριστεῖ τό ἦθος τῆς Ἀντιγόνης.

γ) 526 - 581

Λεξιλογικές.- καὶ μὴν = ἀλλά νά (αὐτές τίς λέξεις χρησιμοποιεῖ
συνήθως ὁ Σοφοκλῆς γιά τὰ πρόσωπα πού εἰσάγονται). **εἶβομαι** καί
εἶβω = χύνω. **φιλάδελφα δάκρυα** = δάκρυα ἀδελφικῆς ἀγάπης.
νεφέλη = θλίψη, κατήφεια (μεταφ. ἀπό τή νεφέλη τοῦ οὐρανοῦ, ἢ
ὁποῖα κάνει τήν ἡμέρα κατηφῆ καί ἐπιφέρει τή βροχή). **ὑπὲρ ὀφρύων**
(ἐνν. οὔσα = ἐπικαθισμένη) = ἐπάνω ἀπό τὰ φρύδια. **νεφέλη δ'
ὀφρύων ὑπερ** καί ἡ κατήφεια σάν νεφέλη ἐπικαθισμένη ἐπάνω ἀπό
τά φρύδια τῆς. **αἰσχύνω** = ἀσχημίζω. **αἱματοίεις** = αἱματοχρωμος,
κατακόκκινος (ἀπό τὰ κλάματα καί τή μεγάλη στενοχώρια γιά τήν
περιπέτεια τῆς ἀδελφῆς τῆς). **ῥέθος (ῥέθεα** στόν Ὅμηρο = τὰ μέλη τοῦ
σώματος) = τό πρόσωπο. **τέγγω** = βρέχω. **εὐὼψ-εὐώπος** = ἐκεῖνος
πού ἔχει καλή ὄψη, ὁ ὠραῖος (ἀπό τήν αἰτιατ. **εὐώπα** προῆλθε καί ἡ
σημερινὴ λέξη γῶπα, τό ψάρι μέ τὰ μεγάλα καί ὠραῖα μάτια). **ὑφει-
μένη** (ἢ **ὑφίμαι**) = (ὀχιά) πού ἔλλοχεύει (ἐνεδρεύει). **κατ' οἴκου** =
σύνοικός μου. **λήθουσα** = χωρίς νά τό καταλαβαίνω. **μ' ἐξέπινες** =
μοῦ ἔπινες τό αἷμα (μεταφορ. ἀπό τή βδέλλα, γιατί ἡ ὀχιά δέν πίνει
αἷμα). **δύ' ἄτα κ' ἀπαναστάσεις** (τέθηκαν τὰ ἀφηρημένα ἀντί γιά
τά συγκεκριμένα) = δύο συμφορές (πανοῦκλες) καί ἐπαναστατικες. ἢ
'Ξομῆ (ἐξόμνυμι) = ἢ θά ἀρνηθεῖς μέ δοκο. **ὀμορροθῶ** (μεταφορά ἀπό
τόν **ρόθον** = τόν κρότο πού παράγεται ἀπό τούς κωπηλάτες, ἐνῶ
κωπηλατοῦν συγχρόνως) = συμφωνῶ. **ξυμμετίσχω τῆς αἰτίας καί
φέρω** = συμμετέχω στή κατηγορία, ἀναλαμβάνοντας καί ἐγώ τήν
εὐθύνη τῆς πράξεως. **ἀλλ' οὐκ ἔασει γέ σοι τοῦτο ἡ δίκη** = ἀλλά δέ θά
ἐπιτρέψει δέδαια τοῦτο σ' ἐσένα ἢ δικαιοσύνη. **κοινοῦμαί τινα** =
παίρω κάποιον συμμετόχο. **ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσι** = στή δυστυχία σου.
ξυμπλους = συμμετόχος. **τοῦ πάθους** = τοῦ παθήματός μου. **ὦν** =
τίνων, ποιῶν (ἐνν. **εἰσί, πλάγ.** ἐρώτ. ἀπό τό **ξυνίστορες**). **ξυνίστορες
εἰσί** = **ξυνίσασσι** = γνωρίζουν καλά. **στέργω** = ἀγαπῶ. **ἀτιμάζω** =
στερῶ ἀπό τήν τιμή. **μὴ οὐ** (ἔθεσε δύο ἀρνήσεις λόγῳ ἐξαρτήσεως ἀπό
ἀρνητικὴ ἔννοια **μὴ ἀτιμάσης**) = ἀπό τό νά μή. **ἀγνίζω** = ἐξαγνίζω,

ἐξιλεώνω. **μοι κοινὰ** (= κοινή) = ἀπό κοινού μ' ἐμένα. **ἔθιγες** (θιγγάνω) = ἄγγιξες, ἔβαλες χέρι. **ποιουῦμαι ἑμαυτοῦ** = οἰκειοποιουῦμαι, θεωρῶ δικά μου. **ἀρκέσω...** ἀντί τῆς ἀπρόσωπης συντάξεως = **ἀρκετὸν ἔσται θνήσκειν ἐμέ. λειμμένη σου** (ὑποθ. μετ.) = ἐάν σέ στερηθῶ. **κηδεμῶν** (ἐνν. εἰ) = ἐνδιαφέρεσαι. **ταυτ' ἀνίξας με** (σύνταξη μέ διπλή αιτιατική) = μέ αὐτά μέ λυπεῖς. **ἀλγοῦσα μὲν δῆτα** (ἐνν. τό ρ. ἀνικῶ σε) = ὅπωςδῆποτε ὁμως αισθανόμενη θλίψη. **γέλωτα ἐν τινι γελῶ** = περιγελῶ κάποιον. **τί δῆτα...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: (εἰ μὴ πρότερον ὠφέλησά σε) ἀλλὰ νῦν δῆτα τί ἂν σ' ἐπι ὠφελοῖμ' ἐγώ; = ἀλλὰ τώρα τουλάχιστο σέ τί μπορῶ νά σέ ὠφελήσω: **οὐ φθονῶ** = δέν ἄρνούμαι. **ὑπεκφυγεῖν σε** ἐνν. τό θάνατο. **ἀμπλάκω** (ἀορ. τοῦ ἀμπλακίσκω) ἀπορηματική ὑποτ. = νά ἀποτύχω, νά στερηθῶ ἀπό τήν τιμή νά μετόσχω. **γάρ** = αἰτιολογεῖ τό ἐννοούμενο **ναί. αἰρούμαι** = προτιμῶ. **ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρρήτοις** = ἀλλά ὄχι χωρίς νά εἰπῶ τούς λόγους (τίς ιδέες πού μέ ὤθησαν). **τοῖς** δοτ. προσ. ἀπό τό ἐννοούμενο **ἐδόκεις** (μέ τό **τοῖς μὲν** ἐνν. τόν Κρέοντα, μέ τό **τοῖς δὲ** τόν Πολυνεῖκη καί τούς κάτω θεούς). **σὺ μὲν τοῖς - τοῖς δ' ἐγώ** σχῆμα χιαστόν. **καί μὴν ἡ Ἰσαμαρτία ἴση ἐστὶν νῶν** = καί ὁμως ἡ παρεκτροπή, τό ἀμάρτημά μας εἶναι ὅμοιο (ἐπειδὴ ἀπό τῆ μιὰ ἢ Ἰαντιγόνη ἔκανε τήν πράξη, ἀπό τήν ἄλλη ἢ Ἰσμήνη συμφωνοῦσε ὡς πρὸς τήν ἀρχή, ἀλλὰ τῆς ἔλειπε τό ἐπιβαλλόμενο θάρρος). **ζῆς** = δικαιοῦσαι νά ζεῖς. **τῷ παιδε - τὴν μὲν, τὴν δὲ** σχῆμα καθ' ὅλον καί μέρος. **ἀφ' οὗ τὰ πρῶτ' ἔφω** ἀπό τή στιγμή τῆς γεννήσεώς της (χαρακτηρίζει τήν Ἰαντιγόνη ὡς ἀνέκαθεν ἀπειθαρχη). **οὐδ' ὅς ἂν θλάστη...** (ἀπόδοση) = ἴδιον μόνο ὁ νοῦς (τό μυαλό) πού ἀποχτιέται μέ τήν πείρα, ἀλλὰ καί ὁ ἔμφυτος δέν παραμένει σ' αὐτούς πού δυστυχοῦν, παρά σαλεύει (δγαίνει ἀπό τή θέση του). **σοὶ γοῦν** (ἐνν. **ἐξέστη**) = ἐσένα λοιπόν σάλεψε ὁ νοῦς. **ὄτε** ἀπό τήν ἐποχή (στιγμή) κατά τήν ὁποία. **γάρ** αἰτιολ. τό ἐννοούμε.: **ναί, πράσσω κακῶς** (= δυστυχῶ), τό ὁποῖο εἶπε ἡ Ἰσμήνη ἀπό παρανόηση ἀπό τό **πράσσειν κακά. ἄτερ τῆσδε** = χωρίς αὐτή. **ἦδε** (ἔχει σχέση μέ τό προηγούμενο **τῆσδε**) = αὐτή ἐδῶ (ὡς παρούσα καί ζωντανή, ἐνῶ εἶναι πεθαμένη). **νυμφεῖα** = ὁ γάμος, καί κατά μετωνυμία = ἡ νύφη. **ἀρώσιμος** = αὐτός πού μπορεῖ νά ἀρωθεῖ, νά ὀργωθεῖ, νά σπαρθεῖ, ὁ ὀργώσιμος. **γύης** = ἀγρός (ἐδῶ ἐνν. κόρη). **οὐχ ὡς γ' ἐκείνῃ τῆδε τ' ἦν ἡρμοσμένα** = ἀλλὰ τὰ τοῦ γάμου οὐκ ἔσται ἡρμοσμένα, ὡς γ' ἐκείνῃ... = ἀλλὰ ὁ γάμος μέ ἄλλη δέ θά εἶναι ταιρια-

στός στον ίδιο βαθμό, όπως ήταν ταιριαστός μεταξύ αυτής εδώ και εκείνου. **υἱέσι** ἀντί τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ. **στυγῶ** = μισῶ. **τὸ σὸν λέχος** = ὁ λόγος σου γιὰ τὸ γάμο, ἡ νύφη γιὰ τὴν ὁποία μιλάς (τοῦτο λέγεται μέ σκληρὸ ὑπαινιγμὸ). **σ' ἀτιμάζει** ὁ Κρ. βρίζοντας τὴ μνηστή τοῦ Αἴμονα καὶ ἀρνούμενος τὸ γάμο του μέ αὐτή, βρίζει τὸν ἴδιο τὸ γιό του. **ὁ παύσων** = αὐτὸς πού πρόκειται νά διαλύσει (ἐνν. μέ τὸ θάνατο τῆς Ἀντιγόνης· τραγ. εἰρωνεία, γιατί ἡ διάλυση θά γίνει μέ τὸ θάνατο καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ γιοῦ τοῦ Αἴμονα). **ἔφθ** = **προώρισταί, ἐστί. δεδογμένα ἐστί** = εἶναι ἀποφασισμένο. **καὶ σοί γε κάμοι** ποιητ. αἴτια στό **δεδογμένα ἐστί**. (Γιατί καὶ ὁ χορὸς στό στίχο 213 εἶχε ἀποφανθεῖ γιὰ τὴν τιμωρία αὐτοῦ πού θά ἀποκαλυφτεῖ ὡς δράστης τῆς ταφῆς). **μὴ τριβάς ἐπι** (ἐνν. **τριβάς χρόνου ποιῆσθε**) = μὴ βραδύνετε, μὴ χρονοτριβεῖτε πιά. **νιν** = αὐτές. **ἐκ δὲ τοῦδε** = ἀπὸ ἐδῶ λοιπὸν καὶ στό ἐξῆς. **μηδ' ἀνεμνάς** = καὶ ὄχι χειραφετημένες, ἀπόλυτα ἐλεύθερες. **θρασύς** = τολμηρός. **τὸν Ἄιδην πέλας τοῦ βίου** = τὸν Ἄδη (τὸ θάνατο) νά προσεγγίζει τὴ ζωὴ τους, ἐπομένως: νά ἐπίκειται ὁ θάνατος. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἀπάγονται οἱ δύο ἀδελφές στό γυναικωνίτη ἀπὸ τοὺς δύο δορυφόρους (ἀκολούθους) τοῦ Κρέοντα.

Πραγματικές.- ἐπαναστάσεις θρόνων Ὁ τύραννος πάντοτε ὑποπτεύεται συνωμοσίες καὶ ἀνατροπές. **οὐτ' ἠθέλησας** ὅταν δηλ. τῆς ἔκανε τὴν πρόταση νά πάρει μέρος στὴν ταφή, πρὶν προθεῖ σέ αὐτή. **ξόμπλου** Οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς λαὸς ναυτικός, χαίρονταν ἀκούοντας ναυτικές λέξεις, ὅπως **ὄμορροθεῖ** κτλ. **τοῦδε γὰρ σὺ κηδεμῶν** Ἐννοεῖ πὼς ἡ Ἰσμήνη ἐνδιαφέρεται γι' αὐτόν, ἐπειδὴ δὲ θέλησε νά πάρει μέρος στὴν ταφή καὶ ἐπειδὴ ὑπάκουσε τυφλά στίς διαταγές τοῦ Κρέοντα. **τί ταῦτ' ἀνίας μ' οὐδὲν ὠφελουμένη;** Τὸ παράπονο τοῦτο τῆς Ἰσμήνης εἶχε καλὸ ἀποτέλεσμα, ἀπὸ τὴ μά γιατί ἡ Ἀντιγόνη ἀποβαίνει στό ἐξῆς ἠπιότερη, ἀπὸ τὴν ἄλλη-γιατί σώζεται ἡ Ἰσμήνη ἀπὸ τὴν καταδίκη, ἐφόσον ἀπέναντί της ἡ Ἀντιγόνη τῆς φέρθηκε αὐστηρὰ μπροστά στον Κρέοντα. **σὺ μὲν ζῆς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι τέθνηκε.** Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τῶν δύο ἀδελφῶν εἶναι μεγάλη: Ἡ Ἰσμήνη ἔχει δικαιώματα στὴ γήινη αὐτὴ ζωὴ, τῆς ὁποίας ἀκολούθησε τίς ιδέες, ἐνῶ ἡ Ἀντιγόνη, ὡς ἡρωίδα γιὰ τίς ὑψηλές καὶ θείες ἀντιλήψεις της, πρὸ πολλοῦ ἀνήκει σέ ἄλλες σφαῖρες ὑψηλότερες καὶ εὐγενέστερες, στὴν ἄλλη ὑπερκόσμου ζωὴ. **ἀρώσιμοι γὰρ χατέρων γυαί** Λέγει αὐτό,

γιατί ὅπως ἡ γῆ παράγει καρπούς μέ τό ὄργωμα, ἔτσι καί ἡ γυναίκα εἶναι κατάλληλη γιά τεκνοποιία. Ἐξίζει μάλιστα νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ Κρόων, παραγνωρίζοντας στήν ὄργή του τήν ἔνωση τῶν δύο εὐγενῶν ὑπάρξεων, συναισθηματικά δεμένων (ἔνωμένων), θεωρεῖ τό γάμο ὡς ἀποκλειστικό μέσο γιά τή γέννηση παιδιῶν κτλ. **ὦ φίλταθ' Αἴμον** Ὁ Αἴμων ἦταν δευτερότοκος γιός τοῦ Κρόοντα· ὁ πρῶτος γιός του, ὁ Μεγαρέας, θυσιάστηκε μέ πρόταση τοῦ μάντη Τειρεσία γιά τή σωτηρία τῆς πόλεως. Ἡ Ἰσμήνη προσφωνεῖ τόν Αἴμονα μέ περιπάθεια **φίλτατον**, ὡς ξάδελφο καί μνηστήρα τῆς ἀδελφῆς τῆς καί ἀκόμη γιατί θριζόταν ἀπό τόν πατέρα του. **γυναίκας εἶναι μῆδ' ἀνειμένας**. Ἐδῶ μιλάει ἀναχρονιστικά ὁ Σοφοκλῆς γιά τίς γυναῖκες τῶν ἱστορικῶν χρόνων, οἱ ὁποῖες πράγματι στίς Ἰωνικές φυλές, καί μάλιστα στούς Ἀθηναίους, ἦταν ὑποταγμένες ὑπάρξεις μέ προορισμό τους νά γεννᾶνε παιδιά καί νά ρυθμίζουν καλά τό νοικοκυριό τους. Καί τότε ὁμως ἡ γυναίκα δέν ταπεινώθηκε ἀπέναντι στόν ἄντρα καί δέ μεταδλήθηκε σέ ἀνδρόποδο, ὅπως στούς βάρβαρους λαούς τῆς Ἀσίας. Ἀντίθετα, στούς ἥρωικούς χρόνους ἡ γυναίκα ἀπολάμβανε μεγάλη ἐκτίμηση, καθῶς βλέπουμε στά ὀμηρικά ποιήματα, καί ἀπό πολλές ἀπόψεις ἡ θέση τῆς ἦταν ἰσοδύναμη μέ τή θέση τοῦ ἄντρα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (582–625)

Λεξιλογικές. – στροφή α'. **ἄγευστος** (μέ ἔνεργ. διάθ.) = ἄγευστη, πού δέ γεύτηκε, πού δέ δοκίμασε, ἀπαλλαγμένη ἀπό συμφορές. **αἰῶν** = ζωή. **οἷς** = **ὦν**. **δόμος** = οἶκος. **ἄτα** δωρ. (ἄτη) = συμφορά· γεν. διαιρ. τοῦ **οὐδέν** = καμιά συμφορά. **ἐπὶ πλήθος γενεᾶς** = γιά πολλές γενιές (δέ σταματᾶ σέ μιά γενιά, ἀλλά μεταβαίνει ἀπό τή μία στήν ἄλλη): ἡ σειρά τῶν λέξεων: **οἷς γάρ ἄν ὁ δόμος σεισθῆ θεόθεν, (τούτοις) οὐδέν ἐλλείπει ἔρπον ἐπὶ πλήθος γενεᾶς, ὁμοιον ἔνν. ἐστί. ὥστε** = ὅπως. **ποντίαις δυσπνόοις Θρησσαισι πνοαῖς (ἀναγκ. αἰτ.)** = ἔνεκα τῶν ποντίων θρακικῶν ἀνέμων πού πνέουν μέ μανία. **ὑφαλον ἔρεβος** = τά σκοτεινά ὑφαλα στρώματα (τῆς θάλασσης). **ἐπιδράση** = ἐφορμήσει· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ὁμοιόν ἐστί (τὸ πρᾶγμα), ὥστε ὅταν οἶδμα δυσπνόοις ποντίαις Θρησσαισι πνοαῖς ἐπιδράμη ὑφαλον ἔρεβος. βυσσόθεν** = ἀπό τό θυθό τοῦ πυθμένα. **κελιανός** = μαῦρος, μέ σκοτεινό χρῶμα. **κυλίνδω** = ἀνασκάβω, ἀνασκαλεύω. ἡ **θίς** -

θινός = ἡ ἀμμόδης ἀκτὴ τῆς θάλασσης καὶ ὁ πυθμένος της· **δυσάνεμος** = πού ταράζεται ἀπὸ κακοὺς ἀνέμους, ἀνεμόδαρτη. **βρέμω** = ἀντηχῶ. **στόνος** = στεναγμός, μυκηθμός. **στόνω βρέμουσι** = στενάζοντας ἀντηχοῦν. **ἀντιπλήγες** = αὐτὲς πού πλήσονται κατὰ μέτωπο.

ἀντιστροφὴ α' **ἀρχαῖα** (ἐπιρρηματικῶς) = ἀπὸ παλαιά. **πήματα** = δυστυχήματα. **ἐπὶ πήμασι φθιτῶν** = ἐπάνω στὰ δυστυχήματα τῶν γενιῶν πού ἐξαφανίστηκαν· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ὀρῶμαι** (ἀντὶ **ὀρῶ**) τὰ **πήματα τῶν Λαβδ. οἰκων πίπτοντα ἐπὶ πήμασι βροτῶν**· παρήχησι τοῦ **π. οὐδ' ἀπαλλάσσει** = καὶ δέν ἀπολυτρώνει (ἀπὸ τὰ δυστυχήματα). **γενεὰν γένος** = ἡ προηγούμενη γενιά τὴν ἐπόμενη. **ἐρείπω** = καταγκρεμίζω, καταβάλλω, φθείρω. **οὐδ' ἔχει λύσιν = οὐδ' ἔχει τέρμα** (ὑποκ. **τὰ πήματα**) = καὶ δέν ἔχουν τέλος (δέν παύουν) οἱ συμφορῆς. **νῦν γὰρ** = γιατί τώρα (παραδείγματος χάρι). **ὑπὲρ ἐσχάτας ρίζας** = ἐπάνω ἀπὸ τὴν τελευταία ρίζα (ἐνν. τίς δύο ἀδελφές καὶ ἰδίως τὴν Ἀντιγόνη, πού ἀπὸ τό γάμο της, σάν ἀπὸ ρίζα, θά προέρχονταν νέοι κλάδοι τοῦ οἰκογενειακοῦ δέντρου). **ἐτέτατο φάος** = εἶχε ἀκτινοβολήσει ἀκτίνα σωτηρίας (ἐλπίδας). **κατ' ἀμᾶ** (τμήση). **καταμᾶ** = κατακόπτει, θερίζει. **φοινία κοπίς νερτέρων θεῶν** = τό φοινικόμαχαίρι τῶν κάτω θεῶν. **λόγου ἄνοια καὶ φρενῶν ἐρινὺς** (ἐπεξήγ. τοῦ προηγούμενου) = ἄσυνεσία καὶ διατάραξη φρενῶν (ἐνν. τὴν Ἀντιγόνη, ἡ ὁποία ἀπὸ ἀμυαλοσύνη περιφρόνησε τό κήρυγμα τοῦ Κρόοντα· ἐπίσης ἀπὸ φρενοδίαβεια ἐπισκοτίστηκε ὁ νοῦς της).

στρoφὴ β' **δύνασις** = δύναμη. **ὑπερβασία** = παράβασις, ἀμάρτημα· κατ' ἄλλη ἐρμην.: ἀλαζονεία, ἔπαρσις. **τὰν = ἦν. κατὰσχοι** = θά κατέβαλλε. **πανταγρὺς** (πάντα - ἀγρεύω) = αὐτὸς πού τὰ πάντα κυριεύει, ὁ παντοδυναμότης. **ἀκάματοι** κατηγορ. ἐξηγεῖται ἐπιρρημ. = ἀκούραστα. **μῆνες** = χρόνος. **ἀγήρω** = ἀγέραςτος. **χρόνω** μέ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου. **δυνάστας** = ὡς κυρίαρχος. **κατέχεις** = ἔχεις ὡς ἔδρα. **Ὀλύμπου μαρμαρόεσσα αἶγλα** ἡ ἀστραφτερὴ λαμπρότητα τοῦ Ὀλύμπου. **τό τ' ἔπειτα** = καὶ κατὰ τό προσεχές μέλλον (ἐπομένως καὶ κατ' αὐτό τό παρόν). **καὶ τὸ μέλλον καὶ τὸ πρὶν** = καὶ κατὰ τό ἀπώτερο μέλλον καὶ κατὰ τό παρελθόν. **ἐπαρκεῖ νόμος** = ἰσχύει, ἐπικρατεῖ ὁ νόμος αὐτός. **οὐδὲν ἔρπει** = δέν προχωρεῖ καθόλου. **πάμπολου** = πάρα πολύ· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ὁ δὲ βίωτος θνατῶν οὐδὲν ἔρπει πάμπόλῳ γ' ἐκτὸς ἄτας.**

ἀντιστροφή δ'. **πολύπλαγκτος** = πολυπλόκτος (πολύ πλάζω = πλανῶ), ἀβέβαιη. **ἄνασις** (ἀπό τό **ὄννημι** = ὠφελῶ) (ἐστίν) = εἶναι ὠφέλεια. **κουφόνους ἔρω** = ἀνόητη ἐπιθυμία. **κουφονόων ἐρώτων** γεν. ὑποκ. στό **ἀπάτα**, τήν ὁποία προκαλοῦν ἀνόητες ἐπιθυμίες. **οὐδέν δ' εἰδοῖτι (τινί)** = καί χωρίς νά γνωρίζει καθόλου, **ἔρπει** = ἀνεπαίσθητα ὑποδόσκει. **πρῖν** = ὡσότου. **προσαύω** = προσκαίω, καίω προσέτι, ζεματίζω. **πρῖν προσαύση πόδα** = πρῖν ζεματιστεῖ (δηλ. προτοῦ νά πάθει κάτι φοβερό καί ἔτσι σαφρονιστεῖ). **σοφία** = μέ σοφία. **ἐκ τοῦ ποιητ.** αἶτ. **πέφανται** = ἔχει φανερωθεῖ, εἰπωθεῖ. **κλεινόν ἔπος** = τό περίφημο ρητό. **ἐσθλόν** = καλό. **ἔμμεν(αι)** (ὄμηρ. τύπος) = εἶναι. **ὄτω** δοτ. ἀντιχαριστική. **θεός ἄγει πρὸς ἄταν** = ὁ θεός ὁδηγεῖ πρὸς διαστρέβλωση· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **κλεινόν ἔπος πέφανται δοκεῖν εἶναι ποτ' ἐσθλόν τῷ δ' ὄτω φρένας θεός ἄγει πρὸς ἄταν. πρῶσσει ἐκτός ἄτας** = ζεῖ ἔξω ἀπό δυστυχίες· ἰσοδυναμεῖ μέ τή φράση **εὐ πράσσει**.

Πραγματικές.— Ἀφοῦ οἱ δύο ἀδελφές ὁδηγήθηκαν ἀπό ἀκολουθούς στή θύρα, πού φέρνει στό γυναικωνίτη, καί ἀφοῦ ἔμεινε μόνος ὁ Κρέων στή σκηνή καί σκεπτόταν, ὁ χορός στό δεύτερο στάσιμο πήρε ἀφορμή ἀπό τήν καταδίκη τῶν δύο ἀδελφῶν καί ἀπό τή φοβερή συμφορά ὄλου τοῦ οἴκου τῶν Λαβδακιδῶν, πού ἐπακολούθησε, καί προβαίνει στή διατύπωση γενικῆς γνώμης σχετικά μέ τό ἄστατο τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας κτλ. **εὐδαίμονες οἶσι** κτλ. Τό ἀνύπαρκτο τῆς ἐπιζῶσης εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου, τό τόνισαν ὄλοι σχεδόν οἱ συγγραφεῖς καί οἱ ποιητές κατά τίς διάφορες ἐποχές· πρῶ. καί τό: **τέρας ἐστίν εἰ πς ῥήτύχησε διά θίου. Θρήσσαισι πνοαῖς** Ἐπειδή συνήθως οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι πνέουν ἀπό τό βοριά, καί μάλιστα καί ἀπό τή Θράκη, γι' αὐτό οἱ Ἕλληνες θεωροῦσαν πατρίδα τους τή Θράκη· οἱ Ἀθηναῖοι μάλιστα τιμοῦσαν ἰδιαίτερος τό Βορέα καί εἶχαν πρὸς τιμῆ του δωμό κοντά στόν Ἴλισό, ἀπό ὄπου, σύμφωνα μέ τό μῦθο, ἄρπαξε τή θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ Ἐρεχθέα Ὠρεΐθυια καί τή μετέφερε στή Θράκη. **Λαβδακιδῶν οἶκον** Ὁ Λάβδακος ἦταν πατέρας τοῦ Λαῖου· πατέρας τοῦ Λαβδάκου ἦταν ὁ Πολύδωρος καί πατέρας αὐτοῦ ὁ Κάδμος, ἀλλά οἱ συμφορές ἄρχισαν ἀπό τό Λαῖο καί ἔπειτα. **οὐδ' ἔχω λύσιν** Κάθε γενιά μποροῦσε νά ἀπολυτρώσει ἀπό τά δεινά τήν ἐπόμενη γενιά μόνο μέ τή θεϊκή δύναμη, ἀν ζητοῦσε τήν ἐξιλέωση τῆς. Κάτι τέτοιο ἔκανε ἡ

γενιά τοῦ Ὁρέστη, ὁ ὁποῖος μέ τή βοήθεια τῆς Ἀθηνᾶς ἐξιλέωσε τοὺς θεοὺς καί ἀπάλλαξε τοὺς ἀπογόνους του ἀπό τὴν κατάρα τῶν Τανταλιδῶν. **θεῶν κοπίς** Ἀποδίδονται στοὺς θεοὺς ξίφη, μάχαιρες, δόρατα κτλ. **ὕπνος πανταγρεὺς** Ὁ ὕπνος κυριεύει ὅλα τὰ ἔμψυχα καί γι' αὐτὸ λεγόταν **πανδαμάτωρ** (παντοδαμαστής) καί ἀκόμη τὸν θεωροῦσαν διδύμο ἀδελφὸ τοῦ θανάτου. **ὄτω φρένας θεὸς ἄγει πρὸς ἅπαν** Τοῦτο εἶναι παρόμοιο μέ τό χριστιανικό ρητό: **Μωραίνει Κύριος, ὃν βούλετ' ἀπολέσαι.**

ΤΡΙΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (626–780)

α) 626–680

Λεξιλογικές. – νέατος = νεώτατος, τελευταῖος. **ἄχνυμαι** = λυπᾶμαι. **μόρον** (ἔχει θέση ἀναγκ. αἰτίου) = γιὰ τό θάνατο. **τάλις – ἴδος** = μελλόνυφη, μνηστή. **ἀπάτας** (αἰτιατ.) = γιὰ τή στέρηση, γιὰ τὴν ἀποτυχία. **λεχέων** = τοῦ γάμου. **ὑπεραλγῶ** = ὑπερβολικά λυπᾶμαι. **τάχα** = γρήγορα. **ὑπέρτερον** = ἀκριβέστερα. **τελεία** = τελεσίδικη (λέγει αὐτὸ γιὰ νά δείξει στὸν Αἴμονα ὅτι ἡ ἀπόφασή του εἶναι τελεσίδικη καί ἐπομένως **ἀνέκκλητη**). **ψῆφον τῆς μελλονύμφου** (γεν. ἄντικ.) = ἀπόφαση κατὰ τῆς μελλόνυφης. **λυσσαίνω** = ὀργίζομαι, λυσιάζω (ἀπό ὀργή) · ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ἄρα μὴ πάρει** (ἔχεις ἔλθει) **λυσσαίνων πατρί, κλύων** (αἰτιολ.) **τελείαν ψῆφον τῆς μελλονύμφου; πανταχῇ δρῶντες** = μέ ὁποιονδήποτε τρόπο καί ἂν ἐνεργοῦμε. **ἔχων** κατὰ τὸν Κρέοντα εἶναι αἰτιολ., ἐνῶ κατὰ τὸν Αἴμονα ὑποθετικῆ μετοχή. **ἀπορθοῖς** ὁμοίως κατὰ τὸν Κρέοντα ὀριστικ. ἐγκλισ., ἐνῶ κατὰ τὸν Αἴμονα εὐκτικῆς. **ἀπορθῶ – ῶ** = κατευθύνω στό ὀρθό, ὀρθῶς καθοδηγῶ. **ἀξιώσεται** = θά κριθεῖ ἄξιος. **ἔμοι ποιητ. αἰτ. μείζων** = σπουδαιότερος, πολυτιμότερος. **φέρεσθαι** = ὥστε νά ἔχω αὐτόν. **σοῦ ἡγουμένου** (ὑποθ. μετ.) δ' ὄρ. συγκρ. = παρὰ ἐάν σύ, ἀπό ὅ,τι ἐσύ νομίζεις καλό, ἀπό τίς καλές σου συμβουλές. **οὕτω γὰρ ὁ γὰρ** αἰτιολ. τό ὑπονοούμενο: καλῶς μιλεῖς, συμφωνῶ σέ ὅσα εἶπες. **διὰ στέρνων ἔχω** = ἔχω στήν καρδιά, φρονῶ· τέτοιες φράσεις μέ τὴν πρόθ. **διὰ** ἀπαντοῦν καί ἄλλες: **διὰ χειρός, διὰ στόματος ἔχω** κ.ἄ. **πάντα ἐστάναι ὀπισθεν πατρώας γνώμης** (ἐπεξηγεῖ τό **οὕτω χρή...**) = δηλαδή νά ἀκολουθεῖ κανεῖς καθ' ὅλα (πιστά) τὴν πατρικὴ γνώμη.

τούτου ἔνεκα τελ. αἶτ. **γοναί** = τέκνα, **κατήκοος** = εὐπειθής, ὑπάκουος· τό α' εἶναι ἀντικ. τοῦ **φύσαντες**, ἀμφότερα ἀντικ. τοῦ **ἔχειν**. **ἀνταμύνωνται κακοῖς** = ἀποκρούουν ἀποδίδοντας κακό ἀντί κακοῦ. **ἀνωφέλητος** = ἀνωφελής, ἀνυπάκουος. **φιτύω** = γεννῶ. **πόνους** = θάσανα, στενοχώριες. **τόνδε** = αὐτόν (τόν πατέρα). **γέλων** = ἀφορμή γιά γέλωτα· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **εἵποις ἄν φύσαι τόνδε τί ἄλλο πλὴν πόνους ἑαυτῶ, πολὺν δὲ γέλωτα τοῖς ἐχθροῖς. νῦν** = λοιπόν. **ὕφ' ἡδονῆς** ἀναγκ. αἶτιο, ἐνῶ τό **οὔνεκα γυναικὸς** τελ. αἶτιο. **ψυχρὸς** = παγερός, ἀηδής. **παραγκάλισμα** = τό ἀντικείμενο ἐναγκαλισμοῦ, περιπτύξεως. **τοῦτο** = ἀναφέρεται στό ἀκόλουθο: **γυνὴ ξύνευνος** (σὺζυγος). **ἔλκος** = πληγή, λύπη. **φίλος** = οἰκιακὸς φίλος. **πτύω** = ἀποστρέφομαι, σιχαίνομαι. **ὤσει τε** = ὅπως. **μέθες** = ἄφησε. **ἐν Ἄιδου νυμφεύειν** σχῆμα ὀξύμωρο. **αἰρῶ ἐμφανῶς** = πιάνω ἐπ' αὐτοφώρω. **ἐκ πόλεως πάσης** = ἀπὸ ὅλους τοὺς πολῖτες. **ἀπιστῶ** = ἀπειθαρχῶ. **πρὸς ταῦτα** = ἐναντι αὐτῶν (κατὰ τῆς ἀποφάσεώς μου αὐτῆς). **ἐφουμνῶ** = ἐπικαλοῦμαι πρὸς βοήθεια. **ξύναιμος** = προστάτης τῆς συγγένειας. **τὰ φύσει ἐγγενῆ** = τοὺς φυσικοὺς συγγενεῖς. **ἄκοσμα** (προληπτ. κατ.) = ὥστε νὰ εἶναι ἀπειθαρχητα. **κάρτα** = πάρα πολύ. **τοὺς ἔξω γένους (ὄντας)** = τοὺς μὴ συγγενεῖς. ἐνν. **ἀκόσμους ποιήσω ἢ θήσω. ἐν οἰκείοισιν** = ἀνάμεσα στοὺς οἰκείους του. **δίκαιος** = ἀμερόληπτος, εὐσυνείδητος. **ὑπερβὰς** = ἀφοῦ ξεπεράσει τὰ ὅρια τῆς ἀλαζονείας. **ὅστις θιάζεται** (ἀναφ. ὑποθ. πρότ.) = ἐάν κανεῖς παραθιάζει. **οὐκ ἔστ' ἐπαίνου τυχεῖν** σχῆμα λιτότητας, ἀντί: **δεῖ τοῦτον τῆς μεγίστης τιμωρίας τυχεῖν. ὄν στήσειε** = ὄν ἂν στήση = ὅποιον-δήποτε ἀνακηρύξει, καταστήσει ἄρχοντα. **τοῦδε χρὴ κλύειν** σ' αὐτόν πρέπει νὰ ὑπακούει κανεῖς. **καὶ τ' ἀναντία** = καὶ τὰ ἀντίθετα ἀπὸ αὐτά, δηλ. τὰ μεγάλα καὶ ἄδικα. **θαρσῶ** = ἔχω πεποιθήση· ἀπὸ τό **θέλειν** ἔξαορ. τὰ ἀπαρέμφата **ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι**· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **καὶ θαρσοῖην ἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἄνδρα θέλειν ἂν καλῶς μὲν ἄρχειν, εὐ δ' ἄρχεσθαι... ἐν χεიმῶνι δὲ δορός** = στή σφοδρότητα τῆς μάχης, στή θυελλώδη μάχη. **προστεταγμένος** = ἂν ἔχει παραταχθεῖ κοντά. **μένειν (ἄν)**, ἔξαορτᾶται ἀπὸ τό **θαρσοῖην ἂν. κάγαθὸν παραστάτην** = καὶ γενναῖο στρατιώτη, σύντροφο, βοηθό. **αὐτῆ-ἦδε-ἦδε** ἡ ἀναφορά αὐτῆ γίνεται γιά νὰ ἔξαορθεῖ ἡ μεγάλη καταστροφελτική δύναμη τῆς ἀναρχίας. **ἀναστάτους τίθησι** = ἀναστατώνοντας καταστρέφει. **συμμάχου δορός** = συμμάχων πολεμιστῶν, συμμαχικῶν στρατευμά-

των. **τροπὰς καταρρήγνυμι** διασπώντας τίς τάξεις τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ τίς τρέπει σέ φυγή. **τῶν ὀρθουμένων** (ἀντίθεση πρὸς τό προηγούμενο **ἀναρχίας**) = αὐτῶν πού πειθαρχοῦν, πού μένουν ἀκλόνητοι. **τά πολλά σώματα** = τούς πολλούς, **οὕτως** = σύμφωνα μέ αὐτά. **ἀρόνω** συντάσσεται μέ δοτική, ὅπως καί τά συνώνυμά του: **βοηθῶ, ἐπικουρῶ, τιμωρῶ, ἀρήγω. ἀμυντέα ἐστί** (πληθ. ἀντί ἐνικοῦ) **τοῖς κοσμουμένοις** (οὐδετ. γένους) = πρέπει νά υπερασπίζεται κανεῖς τά ὅσα διατάσσονται, τά ὅσα νομοθετοῦνται, τούς νόμους. **οὐδαμῶς ἡσσητέα** (ἡσσωμαι, ἡττώμαι) = μέ κανένα λόγο δέν πρέπει νά γίνεται κανεῖς κατώτερος (**ἡττων**) ἀπό μιά γυναίκα. **ἐκπεσεῖν** (τῆς ἀρχῆς) = νά ἐκθρονιστῶ. **εἴπερ δεῖ ἐνν. ἐκπεσεῖν πρὸς πινος.**

Πραγματικές. – **νέατον** Ὁ Αἴμονας, ὅπως εἶπαμε πιο πάνω, ἦταν ὁ τελευταῖος γιός τοῦ Κρέοντα. **τάλιδος· τάλις** στούς ἀρχαίους λεγόταν ἡ παρθένος σέ ὦρα γάμου καί κατονομασμένη νύφη σέ κάποιον. **μάντεων ὑπέρτερον** Δείχεται ἡ δυσμένειά του πρὸς τό γένος τῶν **μάντεων**: τῆ φράση αὐτή οἱ ἀρχαῖοι τήν ἔπαιρναν ἀπό παροιμία, ὅταν ἤθελαν νά δηλώσουν ὅτι γνώριζαν κάτι ἀπό αὐτοψία καί ὄχι ἀπό στοχασμούς, ὅπως ἔκαναν οἱ μάντεις. **ὡς καί τὸν ἐχθρὸν ἀνταμύωνται** Τό νά ὠφελεῖς τό φίλο καί νά καταδιώκεις τόν ἐχθρό, νά κακοποιεῖς τόν ἐχθρό καί νά εὐεργετεῖς τό φίλο, ἐπικρατοῦσε στήν ἀρχαιότητα γενικά πρὸ τοῦ Σωκράτη, ὁ ὁποῖος πρῶτος δίδαξε χριστιανικές πράγματι ἀλήθειες, λέγοντας: **μηδαμῶς ἀδικεῖν καί εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοιμήν ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.** Πρέπει νά παρατηρηθεῖ ὁμοίως ἡ μεγάλη ἀπόσταση μεταξύ τοῦ Κρέοντα, πού εἶπε τά πιο πάνω, καί τῆς Ἀντιγόνης, πού εἶπε ἐκείνη τήν ἠθικότετη ρήση (στίχ. 523): **οὗτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν. ἀλλ' ὄν πόλις στήσειε** Ὁ Σοφοκλῆς μιλεῖ ἀναχρονιστικά γιά ἐκλογή τοῦ ἡγεμόνα ἀπό τούς πολίτες, ἐπειδή τοῦτο ἴσχυε μόνο κατά τούς ἱστορικούς χρόνους, ἐνῶ κατά τούς ἡρωικούς χρόνους, στούς ὁποίους ἀναφέρεται τό δράμα, ἡ βασιλεία ἦταν ἐξουσία κληρονομική.

β') 681–723

Λεξιλογικές. – **τῷ χρόνῳ** = λόγῳ τῆς μεγάλης ἡλικίας, ἐξαιτίας

τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς πού πέρασε, ἔνεκα τῶν βαθιῶν γερατειῶν μας. **κεκλέμμεθα** = ἔχουμε στερηθεῖ, ἔχουμε χάσει· ἀντικ. εἶναι τὰς φρένας. **λέγω φρονούντως** = μιλώντας μέ φρόνηση, συνετά. **ὑπέρτατον** = πολυτιμότερο. **ὅπως** (εἰδικ.) = ὅτι. **τάδε** ἔνν. τὰ ὅσα διακηρύχθηκαν προηγουμένως ἀπό τόν Κρέοντα. **μήτ' ἐποσταίμην** = μήτε εὐχομαι νά γνωρίζω. **μεντᾶν** = **μέντοι ἄν**, ὁ **ἄν** ἀρμόζει στήν εὐκτική **γένοιτο** = μπορεῖ ὥστόσο νά ἔλθει στό νοῦ καί ἄλλου κάποια συνετή σκέψη. **δ' οὖν** ὅπως καί νά ἔχει τό πράγμα. **πέφυκα** = ἔχω ἀπό τή φύση τῆς θέσεώς μου τήν ιδιότητα. **προσκοπεῖν** = **σκοπεῖν πρό σου** = νά ἐξετάζω μπροστά ἀπό σένα καί γιά τό συμφέρον σου. **λόγοις τοιοῦτοις** (δηλώνεται τό αἷτιο τοῦ φόβου τοῦ δημότη) = **λέγοντι τοιοῦτους λόγους** = ἄν λέγει τέτοιους λόγους. **οἷς σὺ μὴ τέρψη** (ἀναφ. συμπερ. πρότ.) = ὥστε νά μήν εὐχαριστεῖσαι ἀκούοντας αὐτούς. **ὑπὸ σκότου** (ἀναγκ. αἷτ.) = ἔνεκα τῆς ἀσημότητας τῆς θέσεώς μου (ὡς βασιλοπούλου). **τὴν παῖδα ταύτην** ἀναγκ. αἷτ. **οἶα** (σύστ. ἀντικ. τοῦ ρήμ.) **ὀδύρεται πόλις** = πόσο θρηγεῖ ἐξαιτίας τῆς κόρης αὐτῆς. **ὡς ἀναξιώτατη** = πόσο ἀναξιότατα, καθόλου ἄξια τιμωρίας (ἐντελῶς ἄθῶα). **ἀπ' ἔργων εὐκλεεστάτων** ἀναγκ. αἷτ. **ἦτις...** ἀναφ. αἷτιολ. πρότ. (αἷτιολογεῖ τό **ἀπ' ἔργ. εὐκλ.**) . **ἐν φοναῖς πεπτῶτα** = ἐν φονικοῖς πλήγμασι πεπτωκότα = πού φονεῦτηκε. **ὠμηστής** = ὠμοφάγος. **μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν...**: ἦτις οὐκ εἶασεν (ἄθῆαπτον) **ὀλέσθαι μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν κυνῶν, μήθ' ὑπ' οἰωνῶν πινος**. χρυσοῦς τό ἐπίθ. αὐτό λεγόταν ἀπό τοὺς ἀρχαίους κατά μεταφορά γιά λαμπρά καί ἐξαίρετα πράγματα, ὅπως καί ἀπό ἐμᾶς: «χρυσός ἄνθρωπος», «χρυσὴ καρδιά» κτλ. **τιμῆς** ἔξααρτ. ἀπό τό **λαχεῖν**. **ἐρεμνός** (ἀπό τό **ἔρεθος, ἐρεβεννός, ἐρεμνός**) = σκοτεινός. **σιγα** = σιωπηλῶς. **ἐπέρχεται** = διαδίδεται στήν πόλη. **εὐτυχῶς πράσσω** = εὐτυχῶ. Ἡ μετοχή ὑποθ. μέ θέση β' ὄρου συγκρ. = τῆς δικῆς σου εὐτυχίας. **τιμιώτερον** = πολυτιμότερο. **εὐκλείας** β' ὄρος συγκρ. στό **μείζον ἄγαλμα**. **ἄγαλμα** = κόσμος, εὐχαρίστηση. **θάλλω** = εὐτυχῶ. **πρὸς παίδων** = ἐκ μέρους τῶν παιδιῶν (τέθηκε ἀντί τοῦ **εὐκλείας παίδων θαλλόντων**)· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **ἢ τί ἄγαλμα μείζον ἐστι πατρὶ πρὸς παίδων θαλλόντων; νῦν** ἀντί **νῦν** = λοιπόν. **ἐν μούνον ἦθος** = ἕνα μόνο τρόπο σκέψεως, μία γνώμη. **ἐν σαυτῷ φόρει** = ἔχε στήν ψυχὴ σου, δηλ. μὴ σχηματίζεις γνώμης μονότροπα. **ὡς φῆς σὺ** = καθὼς ἐσὺ λές· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **μὴ νῦν ἐν ἦθος μούνον ἐν σαυτῷ φόρει, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν, ὡς φῆς**

κούδεν ἄλλο· τὸ ὅστις μέ περιληπτική ἔννοια. **φρονεῖν** = ὅτι σκέπτεται ὀρθά, συνετά. **διαπτύσσομαι** = διανοίγομαι σάν καρπός, ἐξετάζομαι ἀκριδέστερα (κατά μεταφορά ἀπό τούς καρπούς). **ᾠφθησαν** (γνωμ. ἀόρ.) = συνήθως φαίνονται, ἀποκαλύπτονται. **μὴ τείνειν ἄγαν** (μεταφορ. ἀπό τὰ σκοινιά καί τίς χορδές τοῦ τόξου, οἱ ὅποιες, ἂν τεντωθοῦν πολύ, κόβονται) = νά μήν τό παρατεντώνει, νά μήν ἰσχυρογνωμονεῖ ὑπερβολικά, νά μήν εἶναι ὑπερβολικά αὐθάδης· ἢ κανον. πλοκή τῶν λέξ.: **ἀλλ' οὐδέν αἰσχρόν ἐστι τὸ μανθάνειν τὸν ἄνδρα πολλά, κείτις ἢ σοφός, καί τὸ μὴ τείνειν ἄγαν. παρὰ ρείθροισι χειμάρροισι** = κοντά στοὺς χειμάρρους (στά ξεροπόταμα). **ὑπέικω** = ὑποχωρῶ. **ὡς ἐκσώζεται** = πῶς διασώζονται. **ἀντιτείνω** = ἀνθίσταμαι, ἀντιστέκομαι. **αὐτόπρεμνα** (αὐτοῖς πρέμνοις, πρέμνον εἶναι ὁ κορμός, τὸ στέλεχος, ἢ ρίζα) = αὐτόρριζα, σύρριζα. **αὐτως** = ὡσαύτως, ἐπίσης. **πόδα** = σκότα· αὐτὴν ἀποτελοῦν τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἰστίου καί τὰ σκοινιά πού προσδένονται σ' αὐτά, στά ὁποία στηρίζεται, σάν σέ πόδι, τὸ ἰστίο τοῦ πλοίου. **ναός** = **νεώς**· ἢ γεν. εἶναι κητικὴ τοῦ **πόδα**, ὁμοίως γεν. ἀντικειμ. τοῦ **ἐγκρατῆ**. τὸ **ἐγκρατῆ** προληπτ. κατηγ. = ὥστε εἶναι **ἐγκρατῆ**, ὥστε νά ἐξουσιάζει, νά κανονίζει τὴ διεύθυνση τοῦ πλοίου· ἢ σειρὰ τῶν λέξ.: **ὅστις τείνας πόδα ναός ἐγκρατῆ ὑπέικει μηδέν** = ἂν κανεῖς τεντώσει τὴ σκότα τοῦ πλοίου, ὥστε νά γίνει κυρίαρχος αὐτοῦ (τοῦ πλοίου), καί δέν τὴ χαλαρώνει καθόλου. **κάτω στρέψας** = ἀφοῦ ἀναποδογυρίσει. **τὸ λοιπὸν** = στό ἐξῆς. **ὑπτίοις σέλμασι ναυτίλλεται** = ναυσίπλοεῖ μέ ἀνεστραμμένα τὰ σανιδώματα (δηλ. καταποντίζεται). **καὶ μετάστασιν δίδου** = καὶ μετάβαλε (ἄλλαξε) γνώμη. **κάπ' ἐμοῦ** = καὶ ἀπό ἐμένα (ἐκδήλωση μετριοφροσύνης). **πρόσεσι** = μπορεῖ νά προστεθεῖ. **πρεσβεύω** = ὑπερέχω. **πάντ' ἐπιστήμης πλέως** = πανεπιστήμονας. **πάντα ἐπιρρηματ.**· ἢ σειρὰ τῶν λέξ.: **φήμ' ἔγωγε πολὺ πρεσβεύειν φῦναι τὸν ἄνδρα πάντα πλέων ἐπιστήμης. φῦναι τὸν ἄνδρα** = τὸ νά εἶναι κανεῖς ἀπό τὴ φύση του. **εἰ δ' οὖν** = ἂν ὁμως δὲ συμβαίνει τοῦτο, εἰδεμή, δηλ. **εἰ μὴ ἔφου ἐπιστήμης πλέως. φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτη ῥέπειν** (μεταφορὰ ἀπό τὸ ζυγὸ) = γιατί τοῦτο συνήθως δέν κλίνει κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, δέν ἔχει ἔτσι τὸ πράγμα. **καὶ τῶν λεγόντων εὐ** = καὶ ἀπό ἐκείνουσ πού μιλάνε σωστά.

Πραγματικές. – οὐδέν αἰσχρόν ἐστι καὶ τὸ μανθάνειν πολλά

Προβ. καί τό ὄραϊο ρητό τοῦ Σόλωνα: «**γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος**». ὅσα δένδρων ὑπέικει κτλ. Παρόμοια γνώμη ἐξέφρασε ὁ Κρέων στό στίχο 473, ὅταν εἶπε πῶς καί τά σκληρὰ φρονήματα ταπεινώνονται καί τό σίδηρο σπάζει σέ πάρα πολλά κομμάτια κτλ.

γ') 724–780

Λεξιλογικές. – **καίριον** = ὀρθό. **λέγει** ὁ Αἴμονας. **σέ τε** ἔνν. τόν Αἴμονα. **τοῦδε** τοῦ Κρέοντα. **μαθεῖν** συντάχτηκε μέ γεν. κατά τό **ἀκούειν**. **διπλή** = καί ἀπό τοὺς δύο. **οἱ τηλικοῖδε** μέση λέξη γιά μεγάλη καί μικρή ἡλικία· γιά τόν Κρέοντα σημ. οἱ τόσο μεγάλης ἡλικίας, γιά τόν Αἴμονα **τηλικοῦδε** = τόσο νέου. **διδαζόμεσθα** ἀντί **διδασθησόμεθα**. **μηδεν τὸ μὴ δίκαιον** ἀντικ. τοῦ νοοῦμένου **διδάσκου**. **τόν χρόνον** = τήν ἡλικία. **τὰ ἔργα** = τίς πράξεις (ἔνν. τήν ἐνέργειά του γιά υπεράσπιση τοῦ δικαίου τῆς Ἀντιγόνης). **ἔργον γάρ ἐστι...** εἶναι λοιπόν (καλό) ἔργο... **τοὺς ἀκοσμοῦντας** = αὐτοὺς πού δέν πειθαρχοῦν. **οὐδὲ** (ἐπιδοτ.) **κελεύσαιμ' ἄν** = ὄχι μόνο δέ δείχνω σεβασμό σ' αὐτοὺς πού ἀπειθαρχοῦν, ἀλλά οὔτε καί θά πρότραπα ἄλλους νά σέβονται τοὺς κακοὺς, **ἦδε** μέ κάποια περιφρόνηση ἀναφέρει τήν Ἀντιγόνη. **τοιᾷδ' ἐπιλήπται νόσω** = ἔχει ἀποκαλυφθεῖ (ἔχει συλληφθεῖ ἐπ' αὐτοφώρῳ) ὅτι ἔπесе σέ τέτοια παρεκτροπή (δηλ. νά δείχνει σεβασμό στοὺς κακοὺς). **νόσω** = σ' αὐτό τό ἔγκλημα. **οὐ φησι** δέν ὁμολογεῖ (δέν παραδέχεται) τοῦτο. **ὁμόπτολις λεῶς** = ὄλος γενικά ὁ λαός τῆς πόλεως. **ἡμῖν** ὁ πληθ. γιά μεγαλοπρέπεια. **ἐρεῖ** = θά μου εἰπεῖ. **ἀμέ** = ἃ ἐμέ. **τάσσειν** = νά διατάζω. **ἄλλω ἢ 'μοι** γιά χάρη ἄλλου ἢ γιά χάρη μου. **πόλις γὰρ ὁ γὰρ** αἰτιολογεῖ τό νοοῦμενο: **σοὶ καὶ τῷ λαῷ δεῖ σε ἄρχειν**. ἦτις ἔσθ' ἔνός ἀνδρός ἀναφ. ὑποθ. πρότ. **τοῦ κρατοῦντος** ἔνν. **κτῆμα**. **νομίζεται** = θεωρεῖται κατά γενική γνώμη. **καλῶς** = ὄραϊα (εἰρων.). **ὄδ' ὡς ἔοικε...** ἔπειτα ἀπό τά ἐπιχειρήματα τοῦ Αἴμονα, ὁ Κρέων ἀλλάζει θέμα καί στρέφεται στοὺς παρευρισκόμενους, μιλώντας περιφρονητικά γι' αὐτόν. **εἵπερ γυνή** ἔνν. **εἰ προκῆδομαι** = προνοῶ ὑπέρ. **ὦ παγκάκιστε** ἔνν. τό ρῆμα **προκῆδει(μου)**. **διὰ δίκης ἰέναι τινί** = νά ἀντιδικεῖς μέ κάποιον. **οὐ δίκαια ἐξαμαρτάνω** = παίρνω ἀποφάσεις πού δέ συμφωνοῦν μέ τό δίκαιο. **ἀρχάς** = ἀρχή, ἀξίωμα. **οὐ γὰρ σέβεις** αἰτιολογεῖ τό νοοῦμενο **ἀμαρτάνεις**. **πατῶν** = καταπατώντας, περιφρονώντας (ἀσεβώντας στοὺς θεοὺς). **ἦθος** =

χαρακτήρας. **ὑστερον** = κατωτερο, ὄργανο μιᾶς γυναίκα. **οὐ τῶν ἔλοις γε ἦσσω** = (μπορεῖ νά εἶμαι κατώτερος ἀπό γυναίκα) ἀλλά δὲν μπορεῖς τουλάχιστο νά μέ θρεῖς κατώτερο (ὑποχείριο) αἰσχροῶν πράξεων. **ἐμὲ τέθηκε** σέ διακριτική θέση (στό τέλος) τοῦ στίχου, γιά νά δηλωθεῖ ἡ ἀντίθεση πρὸς τόν Κρέοντα. **γούν** = τουλάχιστο. **ὑπὲρ ἐκείνης** καί κατ' ἀκολουθία ὑπὲρ τῶν αἰσχροῶν, κατὰ τόν Κρέοντα, πράξεων, τίς ὅποιες ἔκανε ἐκείνη. **οὐκ ἔσθ' ὡς = οὐκ ἔσθ' ὅπως** = μέ κανένα τρόπο. **γαμεῖς** χρον. μέλλ. **ὀλεῖ τινα** = θά γίνει αἴτιος νά πεθάνει κάποιος (ὁ Αἴμονας ὑπονοεῖ βέβαια τόν ἑαυτό του, πού πρόκειται νά αὐτοκτονήσει, ἀλλά ὁ Κρέων νομίζει ὅτι τόν ἀπειλεῖ). **κάπαπειλῶν = καί ἐπαπειλῶν** = καί μέ ἐπειλές ἀκόμη. **ἐπεξέρχει ὠδε θρασὺς** = ἐπέρχεται ἐναντίον μου μέ τόσο μεγάλη θρασύτητα. **κενὸς** = κούφιος, μωρός. **φρονόω-ῶ** = νουθετῶ, συντερίζω. **κλαίων** = κλαίοντας, μέ κλάματα, ὄχι ἀτιμώρητα, μέ τιμωρία. **εἰ μή...** ποιοῦ εἶδους λόγος εἶναι ἐδῶ; **ῶν** ἐναντιωμ. **δούλευμα** = δούλος, ὄργανο. **κωτίλλω** = κολακεύω (λέγοντας «πατέρα»), κολακευτικά ἀποκαλῶ (πατέρα). **λέγειν μηδὲν κλύειν** ἀντίθεση· δηλ. θέλεις νά λές καί ὄχι νά ἀκοῦς, ἢ: χάνει κανεὶς τὰ λόγια του μιλώντας μ' ἐσένα. **ἄληθες;** = ἀλήθεια; (εἰρων.). **οὐ** (ἀρμόζει στό **χαίρων**) = ὄχι ἀτιμώρητα. **δεννάζω** = βρίζω, περιπαίζω· στοὺς προηγούμενους στίχους, κυρίως στοὺς 735 καί 753, ὁ Κρέων διέκρινε ψόγο ἀπὸ τό μέρος τοῦ Αἴμονα, στοὺς στίχους 755 καί 757 κατάλαβε εἰρωνεία ἐκ μέρους του, καί γι' αὐτό ὀργίστηκε. **ἐπὶ ψόγοισι** = μετὰ ἀπὸ τοὺς ψόγους σου. **ἄγγετε** = ἀπομακρύνετε (δίνει τὴν παραγγελία στοὺς συνοδοὺς τῆς Ἀντιγόνης). **τὸ μῖσος** (τό ἀφηρημένο ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου) = τὴ μισητή. **κατ' ὄμματα πλησία τῶ νυμφίῳ παρόντι** = μπροστά καί κοντὰ στὸν παρευρισκόμενο νυμφίο (γαμπρό). **ἔμοιγε** (ἀπὸ τό **πλησία**) = κοντὰ μου τουλάχιστο. **οὐδαμὰ** = καθόλου. **τούμὸν κρᾶτα** = τό κεφάλι μου, τό πρόσωπό μου, ἐμένα. **προσόψει ἐν ὀφθολμ.** ὀρῶν καί ὁ Αἴμονας, ὅπως πιὸ πάνω ὁ πατέρας, χρησιμοποιεῖ πλεονασμό γιά νά ἐξάρει τὰ ὅσα λέγει. **ὡς** (τελ.) **μαίνη ξυνὼν τοῖς θέλουσι τῶν φίλων** = νά κάνεις ἐπίδειξη τῆς μανίας σου μέ συντροφιά ἀπὸ τοὺς φίλους σου αὐτοὺς πού θέλουν νά τὴν ἀντικρύξουν. **νοὺς τηλικούτος = νοὺς τηλικούτου** = τόσο νέου. **βαρὺς** = ἐπικίνδυνος (ἐπιρρεπὴς σέ κινδύνους), ἀλήσας ὑποθ. μετ. **φρονεῖτω μείζον ἢ κατ' ἄνδρα ἰών** (ἢ πρόθ. **κατὰ** ἐδῶ σημ. συμφωνία) = ἄς μεγαλοφρονεῖ περισσότερο ἀπὸ

ὅσο ἀρμόζει σέ ἄντρα. **τῷ δ' οὖν κόρα** (ὁ δὲ γιὰ νά δηλωθεῖ ἡ ἀντίθεση μεταξὺ τοῦ Αἴμονα, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νά κάνει ὅ,τι θέλει, καί τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κρέοντα γιὰ τήν καταδίκη τῶν δύο κορῶν) = ὅπως-δήποτε ὅμως τίς κόρες. **καί κατακτεῖναι ὁ καί** εἶναι ἐπιδοτικός: ὄχι μόνο καταδικάσας, ἀλλά καί σκοπεύεις... **οὐ ἔνν. οὐ νοῶ κατακτεῖναι. γε** = τουλάχιστο. **εὐ γὰρ οὖν λέγεις** = γιὰτί, ἀλήθεια, κάτι καλά πού μοῦ τό θυμήσας. **σφε** = αὐτήν. **στίβος (δ)** = ὁδός. **κρύψω** = θά βάλω νά θάψουν. **κατῶρυξ-υχος** ὡς ἐπιθ. ὑπόγειος, ἐδῶ ὡς οὐσιαστ. = ὄρυγμα, λάκκος. **φορβή** = βοσκή γιὰ τά ζῶα, τροφή γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. **τοσοῦτον** = τόσο λίγο. **ἄγος** ἡ λέξη σήμαινε τήν κάθαρση, τήν ἀποτροπή ἀπό τήν ἁμαρτία, ἀλλά καί τήν ἁμαρτία, τό μίασμα· ἐδῶ ἔχει τήν πρώτη σημασία, ἐνῶ στό στ. 256 τῆ δεύτερη· τό **ὡς ἄγος μόνον** (ἐνν. εἶναι) = ὥστε νά εἶναι ἱκανή (ἀρκετή) μόνο πρὸς κάθαρση. **προτίθημι** = θέτω μπροστά, παραθέτω. **ὄν μόνον σέβει θεῶν** γιὰτί πρὸς χάρη του παράβηκε τήν ἐντολή τοῦ ἄρχοντα. **τεύξεταί που** = θά τύχει πιθανόν (εἰρων.)· ἐδῶ τό ῥῆμα συντάσσεται μέ αἰτιατ. **τηνικαῦτα** = τότε. **πόνος περισσός** = μάταιος κόπος.

Πραγματικές. – **ἄλλω γὰρ ἢ 'μοι χρή ἄρχειν...** Στούς λόγους τοῦ Κρέοντα διαφαίνονται οἱ ἀπολυταρχικές ἀντιλήψεις τῶν ἀρχόντων κατὰ τοὺς ἠρωϊκούς χρόνους· τήν ἴδια ἔννοια ἔχει καί ὁ στ. 737. Ἐπίθετα ὁ Αἴμονας μέ τίς γνώμες του ἀντιπροσωπεύει τόν πολίτη τῶν ἱστορικῶν χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποῖους ἐπικρατοῦσαν μᾶλλον φιλελεύθερες ἀρχές. **πετρώδει κατῶρυχι** Ἐννοεῖ τόν ὑπόγειο θολωτό τάφο, ὅπως ἦταν καί οἱ λεγόμενοι θησαυροὶ στίς Μυκῆνες. **ἄγος** Ἦταν ἀρχαία συνήθεια νά παραθέτουν λίγη τροφή σ' αὐτόν πού καταδικάστηκε σέ θάνατο, γιὰ νά μήν πεθάνει ἀπό πείνα, γεγονός πού ἦταν μαρό γιὰ ὀλόκληρη τήν πόλη καί δέν ἦταν ἀνεκτό ἀπό τοὺς θεοὺς.

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (781–800)

Λεξιλογικές. – **στροφή. ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις** (τό ἐν κτήμασι τέθηκε προληπτικά) = **ὅς ποιεῖς κτήματα ἐκείνους, οἷς ἄν ἐμπέσεις** = ὁ ὁποῖος κάνεισ κτήματά σου ἐκείνους στοὺς ὁποῖους θά πέσεις ἀπάνω. **ἔρωσ** ἡ λέξη αὐτή, καθῶς καί στήν ἀντιστροφή ἡ λέξη **σύ**, στήν ἀρχή στίχου προσδίνουν μεγαλύτερη ἔμφαση καί ἐνάργεια. **μαλακός** = τρυφερός. **νεάνιδος** συνεκδοχή ἀντί πληθ. **ἐννοχεύω** = διανυχτερεύω. **ὑπερπόντιος** κατηγορούμενο, τό ὁποῖο ἐξηγεῖται μέ ἐμπρόθετο

προσδιορισμό. **ἐν ἀγρονόμοις αὐλαῖς** = ἐν αὐλαῖς ἀγρονόμων = στίς αὐλές (καί ἐπομένως στίς κατοικίες) ἀνθρώπων ἀγοροδίατων, ἀγροτῶν. **οὐδεὶς σέ φύξιμος** (μεταβ.) = κανείς δέν μπορεῖ νά σοῦ διαφύγει (νά σοῦ ξεφύγει). **ἀμέριος** = ἐφήμερος (ἀντίθ. τοῦ ἀθάνατου). Ἡ ἐπανάληψη τοῦ **σέ** χάρη ἐμφάσεως. **ὁ ἔχων σε** = ἐκεῖνος πού κατέχεται ἀπό σένα. **μαίνομαι** = καταντῶ μανιακός, τρελαίνομαι.

ἀντιστοχ. **ἀδίκους** (προληπτ. κατηγορ.) = ὥστε νά γίνονται ἀδικοί. **παρασπῶ** = παραπλανῶ, παρασύρω. **ἐπὶ λῶβᾱ** (τελ. αἴτιο) = πρὸς βλάβη, πρὸς καταστροφή. **τὸ νεῖκος** = φιλονικία· εἶναι σχῆμα ὑπαλλαγῆς: **τόδε νεῖκος ἀνδρῶν ξυναίμων** (δηλ. γιοῦ πρὸς πατέρα) **ἔχεις ταραξας** = ἔχεις ἐγείρει. **ὁ ἴμερος** = ὁ πόθος. **εὐλεκτρος** = ἡ καλή στόν ἔρωτα, ἡ ὥραία. **θλεφάρων** γεν. ὑποκειμ. ἀπό τό **ἴμερος, νύμφας** κτητ. στό **θλεφάρων, ἐναργῆς** (κατηγορ. ἐπιρρημ.) = ὀλοφάνερα. **πάρεδρος** (παράθεση τοῦ **ἔρωτος, ἴμερος**) = συμπάρεδρος. **τῶν μεγάλων ἐν ἀρχαῖς θεσμῶν** = τῶν μεγάλων ἠθικῶν νόμων τῆς διακυβερνήσεως τοῦ κόσμου. **ἄμαχος** = ἀκαταγώνιστος, ἀκαταμάχητος. **ἐμπαίζει** = παίζει στά βλέφαρα τῆς νύφης.

Πραγματικές. – Ἔρωτος Ὡς θεό γενικά τόν θεωροῦσαν γιό τῆς Ἀφροδίτης καί τοῦ Ἄρη καί σύμφωνα μέ ἄλλους μύθους τοῦ Δία ἢ τοῦ Ἑρμῆ. Στήν ἀρχή παρασταινόταν ἀπό τήν τέχνη ὡς πάρα πολύ χαριτωμένος ἔφηβος, ἀργότερα ὡς ὥραῖο καί πονηρό παιδί μέ φτερά, φέροντας τόξο καί βέλη σέ φαρέτρα μέσα ἢ κάπου κάπου καί δάδα· ἔτσι εἰκονιζόταν πάντοτε ὡς τοξότης καί πυγμαχός καί γενικά ὡς μαχητής. Τό τρίτο τοῦτο στάσιμο τοῦ χοροῦ εἶναι ἕνας ἐπινίκιος ὕμνος στή δύναμη τοῦ ἔρωτα. Τόν λέγει μάλιστα ἀνίκητο, γιατί ἐκτός ἀπό τίς ἄλλες περιπτώσεις νίκησε καί στό πρόσωπο τοῦ Αἴμονα τά καθήκοντα τοῦ γιοῦ πρὸς τόν πατέρα καί ἄρχοντα. **ὑπερπόντιος ἐν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς** Ἐννοεῖ βέβαια ὅλη τή στεριανή καί θαλάσσια φύση. Πρβ. καί τούς στίχους τοῦ νεοέλληνα ποιητῆ Ἄθ. Χριστόπουλου: «ἐσὺ θεοῦς κι αἰθέρια, οὐράνια κι ἄερια κρατεῖς καί βασιλεύεις». **τῶν μεγάλων θεσμῶν** Ὁ ἔρωτος, ὡς ἐπηρεαστής τῶν σκέψεων καί ἐνεργειῶν τῶν ἀνθρώπων, θεωρεῖται ὡς δύναμη ἴση μέ τούς ἄλλους ἠθικούς νόμους, οἱ ὅποιοι διέπουν τίς σκέψεις καί τίς ἀποφάσεις τους καί κατ' ἀκολουθία θεωρεῖται ὡς συμπάρεδρος καί συνάρχοντας τῶν ἄλλων ἠθικῶν νόμων.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (801-943)

(Σ' αυτό περιέχεται και ο κομμός 806-886)

α') 801-882

Λεξιλογικές. - **ἔξω θεσμῶν** = ἔξω ἀπὸ τὰ νόμιμα, ἀπὸ τὴν καθιερωμένη τάξη τῶν πραγμάτων. **ὀρῶν** καὶ **ὄθ' ὀρῶ** ἐκφράζεται αἰτιολογία. **παγκοίτας** = ὁ ὁποῖος κοιμίζει τοὺς πάντες. **ἀνύτω** καὶ **ἀνὺθ' ἄλαμον** = διανύω τὸ δρόμο γιὰ τὸν κοιτώνα, βαδίζω πρὸς τὸν κοιτώνα (ἐνν. τὸν Ἄδη)

στροφή α'. **νεάταν (νέος)** = τὴν τελευταία ὁδὸ. **νεάτον** (ἐπιρρημ. προσδιορ.) = γιὰ τελευταία φορὰ. **ἔγκληρος** = μέτοχος **ἐπινυμφίδιος** = τὸ ἐπιθαλάμιο ἄσμα (πού τὸ τραγουδοῦν χάρη τῆς νύφης). **κεῦθος (τὸ)** = ἡ κρύπτη. **φθινάδες νόσοι** = νόσοι πού φθείρουν, φθίση. **ἐπίχειρα ξιφέων** (ἡ γεν. ὑποκειμ.) = ἀμοιβὴ πού παρέχεται ἀπὸ τὸ ξίφος, ὁ θάνατος μὲ ξίφος (αὐτὸν σκόπευε ἀρχικὰ νὰ ἐφαρμόσει ὁ Κρέων, βλ. στ. 760 καὶ 761). **αὐτόνομος** = αὐθαίρετος, μὲ τὴ θέλησή σου. **μόνη** ἀναφέρεται στὸ **ζῶσα**.

ἀντιστροφή α'. **λυγροτάταν** (ἐπιρρημ. κατηγ.) = οἰκτρότατα, κατὰ τρόπο λυπηρότατο. **πρὸς ἄκρῳ Σιπύλῳ** = κοντὰ στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους Σιπύλου (κυρίως στὴ μέση τοῦ γκρεμοῦ). **δαμάζω** = ἀπολιθάνω. **πετραία θλάστα** = βλάστηση (προεξοχή) τοῦ βράχου. **ὡς ἀτενῆς κισσός** = σὰν κισσός πού ἔχει περιτυλιχτεῖ σφιχτά, ὅπως δηλ. ὁ κισσός πού ἀγκαλιάζει σφιχτά τὸ δέντρο καὶ τὸ κάνει νὰ μὴ φαίνεται, ἔτσι καὶ ὁ βράχος περιπλεγμένος σφιχτά ἀπολίθωσε τὴ Νιόβη. **ὡς φάτις ἀνδρῶν** = καθὼς λέγεται. **τάκομαι** = ἰτήκομαι, λιώνω, μαραινόμαι ἀπὸ λύπη. **λείπει** στὸν ἐνικό, καθότι συντάχθηκε πρὸς τὸ πλησιέστερο **χιών**: τὸ **χιών** τέθηκε ἀντὶ τοῦ ὕδατος (νεροῦ) πού παράγεται ἀπὸ αὐτή. μὲ αὐτὸ μᾶς ἐρμηνεύει ἀπὸ ποῦ προέρχονται τὰ δάκρυα τῆς Νιόβης. **δειρὰς-ἄδος** = ὁ λαιμός τοῦ σώματος. Τοῦτο λέγεται καὶ γιὰ τὴ ράχη τοῦ ὄρους, καθὼς καὶ **ὄφρυνες** (ἐδῶ ὀφθαλμοί) λέγονται καὶ γιὰ ὄρος καὶ γιὰ ἀνθρώπινο σῶμα (π.χ. στὸ φρύδι τοῦ βουνοῦ). **παγκλαύτοις** σ' αὐτές πού πάντοτε κλαῖνε. **ἄ με ὁμοιοτάταν** (ἐπιρρημ. κατηγορ.) = πρὸς τὴν ἴδια ἐμένα ὁμοιότατα (δηλ. τόσο ἢ μιὰ ὅσο καὶ ἢ ἄλλη περιβάλλονται ἀπὸ βράχο). **κατευνάζω** = κοιμίζω, θανατάνω. **θεογεννῆς** = πού γεννήθηκε ἀπὸ θεοῦς (ἢ Νιόβη). **καίτοι** = καὶ ὅμως. **φθιμένα (τινί)** = ὅταν κανεῖς (καμιά) πεθάνει. **ἀκούω** = νομίζομαι, φημίζομαι. **ἔγκληρα** = κοινά, ὅμοια, τῆς ἴδιας τύχης· ἢ σειρὰ τῶν

λέξεων: **καίτοι τάκουσαι ἔγκληρα τοῖς ἰσοθέοις λαχεῖν μέγα ἐστί (τινι) φθιμένα** = καί ὁμως τό νά δημιουργηθεῖ φήμη γιά κάποιον (κάποια) ὅτι, ὅταν πέθανε, εἶχε τήν ἴδια μοῖρα μέ τούς ἰσοθεούς, εἶναι σπουδαῖο.

σ τ ρ ο φ ῆ β' . γελῶμαι = περιγελίεμαι, περιπαίζομαι (ἡ Ἀντιγόνη λέγει αὐτό εἴτε γιατί ἐρμήνευσε τή λέξη **λαχεῖν** μέ τό **παθεῖν**, εἴτε γιατί δέν ἔβλεπε τό λόγο νά παραβληθεῖ πρός τή Νιόβη· τά ὅσα εἰπώθηκαν ἀπό τό χορό τά πῆρε γιά εἰρωνικά σέ βάρος της). **οἶχομαι** = φεύγω, πεθαίνω. **ἐπίφαντος** = ὁρατή, ζωντανή. **πολυκτήμονες** = πλούσιοι (στούς ὁποίους περιλαμβάνεται καί ὁ τίτλος εὐγενείας). **ἤμμε** (αἰολικός τύπος) = ἐμᾶς. **ἔμπας** = μ' ὅλα ταῦτα, μολαταῦτα (ἂν καί δέν κερδίζω τίποτε). **ἐπι-κτάμαι** = ἐπικαλοῦμαι μάρτυρες. **οἶα... ἔρχομαι** πλαγ. ἐρωτ. πρότ. = κάτω ἀπό ποιές συνθήκες... ἐπεξηγεῖται μέ τό: **φίλων ἄκλαυτος**. **οἷοις νόμοις** (ἐνν. ἀνοσίσις) = μέ ποιούς ἀνόσιους νόμους. **ἔργμα** (εἶργνυμι, εἶργω) = εἰρκτή, φυλακή, τάφος. **τυμβόχωτος** = σάν τύμβος (τάφος) χωμένος. **ποταίνιος** = νέος, πρωτάκουστος (πρωτοφανής, γιατί πρόκειται νά κλειστεῖ σ' αὐτόν ζωντανή). **πρός ἔργμα τυμβόχ**. **ἔρχομαι τάφου ποταίνιου** = πηγαίνω σέ φυλακή πρωτάκουστου τάφου, πού εἶναι χωμένη σάν τύμβος. **μέτοικος** = ζωντανή, κάτοικος μεταξύ. **προσέπειες** = προσέκρουσες (ποιητική ἔκφραση), ἀμάρτησες βαριά. **βάθρον δίκας** = βάση (θρόνος) τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς Δικαιοσύνης. **ἐκτίνω** = πληρώνω. **πατρῶος** = πού κληροδοτήθηκε ἀπό τόν πατέρα, **πολύν τινα** = πάρα πολύ (φοβερό). **ἄθλος** = ἀγώνας, δυστύχημα.

ἀντιστρωφή β' . ψαύω (ἐδῶ μέ αἰτιατ.) = ἀγγίζω, ὑπενθυμίζω. **τριπόλιτος** = (**τρις-πολιζω** ἢ **πολέω** = ὀργώνω, στρέφω) = πού λέγεται τριπλά (δηλ. ἐπανειλημμένα) καί ἐπομένως διαδόητος. **οἶτος** (ἀπό ρίζα **οἶ-** τοῦ **οἶσω** τοῦ ῥήμ. **φέρω**) = μοιραῖο, τύχη (χρησιμεύει ὡς ἐπεξήγ. τοῦ **μερίμνας**). **πρόπαντος** = ὀλοκλήρου γενικά (ἡ **πρὸ** ἐπιτείνει τήν ἔννοια τοῦ **παντός**). **κλεινοῖς λαβδακ**. = ἀντί γενικῆς τέθηκε ἡ δοτική ἀπό τό **πότμου** (**πίπτω**) = **τοῦ πεσόντος ἡμῖν** κτλ. ἡ δοτική αὐτή χρησιμεύει ὡς ἐπεξήγηση τοῦ **ἀμετέρου**. **ματρῶαι λέκτρων ἄται** = **ἄται ματρῶων λέκτρων** = δυστυχήματα (συμφορές) πού προήλθαν ἀπό τόν γάμο τῆς μητέρας μας. **κοιμήματα δυσμόρου μητρός** (γεν. ὑποκ.) = περιπτώξεις, ἀγκαλιάσματα, πλαγιάσματα τῆς... **αὐτογέννητα** (ὑπαλλαγή) ἀντί **αὐτογεννήτω πατρί** = μέ τόν

πατέρα, τόν ὁποῖο αὐτή ἢ ἴδια γέννησε. **οἴων** = ἀπό ποιούς γονεῖς. **ἀραιός** = ἐπικατάρατος. **μέτοικος** = γιά νά συνοικήσω μαζί τους. **δύσποτμος** = κακότυχος. **κυρέω-ῶ** = τυχαίνω. **κατήναρες** ἄορ. δ' τοῦ ἀποθ. ρήμ. **κατεναίρομαι** = φονεύω. **εὐσέβεια** = εἶναι τεκμηρίο (ἀπόδειξη) εὐσεβῶν φρονημάτων. **κράτος δὲ (τούτου) ᾧ κράτος μέλει, οὐδαμῖα παραβατὸν πέλει** = ἡ ἐξουσία ὁμως ἐκείνου, πού φροντίζει γι' αὐτή, μέ κανένα τρόπο δέν εἶναι δυνατὸ νά καταπατηθεῖ. **αὐτόγνωτος ὄργα** = αὐτόβουλος ὄρμη, θεληματική ὄρμη, διασύννη. **τάνδε** = πρὸς αὐτὴν ἐδῶ. **οὐκέτι μοι θέμις (ἐστί)** = δέν ἐπιτρέπεται πιά σ' ἐμένα. **λαμπάδος** = τοῦ ἡλίου. **πότμος (ὁ)** = ἡ μοίρα. **ἀδάκρυτος** = ἄκλαντος.

Πραγματικές. – ἔξω φέρομαι τῶν θεσμῶν. Ἐξέρχεται ἀπό τὴν κανονικὴ τάξη τῶν πραγμάτων. ἐπειδὴ μέ τά δάκρυά του δείχνει συμπάθεια γιά τὴ βασίλοπούλα πού καταδικάστηκε. Στόν κομμό, στίχ. 806–882, ἡ Ἄντιγόνη, ἡ ὁποία ὡς ἡρωίδα, ὑπεράνω ἀπό τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, θυσίασε ζωὴ καὶ κάθε ἀγαθό, γιά νά ἐκκληρώσει ἓνα ὑπέροτατο καθήκον, τώρα, ὅταν τοῦτο κατορθώθηκε καὶ βλέπει μπροστά της τό φάσμα τοῦ θανάτου ἀκόμη καὶ ἀναλογίζεται τὴ στέρηση τοῦ γάμου, ὁ ὁποῖος ἦταν καὶ εἶναι ὁ φυσικός προορισμός της γυναίκας, λυπεῖται ὑπερβολικά ὡς ἄνθρωπος κτλ. Ποῖα ἄλλα παρόμοια παραδείγματα ἔχουμε; **Ἀχέρων** Ποταμός τῆς Ἡπείρου στή Θεσπρωτία· πηγάζοντας ἀπό τὰ βουνά τοῦ Σουλίου διαρρέει τὴν Ἀχερουσία λίμνη καὶ βυθίζεται κάτω ἀπό τὴ γῆ, γιά νά καταλήξει τέλος στό Ἴόνιο πέλαγο. Τό ἄγριο καὶ τραχὺ καὶ μυστηριακό πού ἔχουν οἱ τόποι ἀπό τοὺς ὁποῖους διέρχεται, τά σκοτεινά καὶ λασπώδη νερά τῆς λίμνης, οἱ ἐξαφανίσεις καὶ ἐπανεμφανίσεις του, ἔδωσαν ἀφορμὴ σέ παλαιότερες τοπικές παραδόσεις καὶ ἔπλασαν τόν ὁμώνυμο ποταμό τοῦ Ἄδη. **ὕμναιων** Οἱ ὕμναιοι ἦταν ἄσματα πού τραγουδοῦσαν στοὺς γάμους, καὶ ἰδίως κατὰ τὴν πομπή, μέ συνοδεία αὐλοῦ. **Ὁ ἐπιθάλαμιος ὕμνος** ψαλλόταν πρὸς τιμὴ τῆς νύφης, ἀπό παρθένας πού στέκονταν ἔξω ἀπό τό νυφικό θάλαμο. **Ζῶσα μόνη δῆ...** Ὁ χορός θέλοντας νά παρηγορήσει τὴ θλιμμένη Ἄντιγόνη βρῖσκει πρόχειρη δικαιολογία, ὅτι κατ' ἐξαίρεση μόνη αὐτὴ, χωρὶς νά ἀσθενήσει κτλ., κατεβαίνει στόν Ἄδη. **Φρυγίαν ξέναν** Πρόκειται γιά τὴ Νιόβη, τὴ θυγατέρα τοῦ περιβόητου Ταντάλου· κατὰ τὴ μυθολογία ἡ ἀπολίθωση τῆς Νιόβης ἐγίνε ἐκεῖ κοντά στό ὄρος Σίπυλο τῆς Λυδίας στή Μ. Ἀσία, ὅπου ὑπάρχει ἀνά-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γλυφη φυσική μορφή από πέτρα, ή όποία μοιάζει μέ γυναίκα πού κάθεται καί κλαίει· δάκρυα είναι τά βρόχινα νερά καί αυτά πού ρέουν από τά χιόνια πού λιώνουν. Τό ανάγλυφο αυτό αναφέρει πώς τό είδε καί ό περιηγητής Πανσανίας. Φαίνεται ότι αρχικά ήταν καθιερωμένο στήν Άσιανή θεά Κυβέλη καί ύστερα έδωσε άφορμή νά πλαστεί ό μύθος τής Νιόβης, μέ τήν όποία ασχολήθηκε ή έπική, ή λυρική καί ή δραματική ποίηση. **θεογεννης** γιατί καταγόταν από τό Δία, του όποιου ήταν γιός ό πατέρας τής Τάνταλος. **Διρκαΐαι κρηναι** Τέθηκε πληθ. γιατί ή Δίρκη σχηματιζόταν από πολλές πηγές πού βρισκονταν κοντά στίς Θήβες. **συμμάρτυρας έπικτώμαι** Συχνά στούς αρχαίους γινόταν επίκληση τής γύρω φύσεως, τής θάλασσας, τών όρέων, τών ποταμών κτλ. **δυσπότμων γάμων** Ή υπόμνηση του άτυχου γάμου τών γονιων τής θύμισε σ' αυτή καί τόν άτυχο γάμο του άδελφου τής Πολυνείκη, πού νυμφεύτηκε τήν κόρη του Άδραστου, ό όποιος γάμος, εκτός από τά άλλα, υπήρξε καί ή αίτία τής εκστρατείας του εναντίον τών Θηβών, του όλέθρου του καί τής καταδίκης σέ θάνατο τής Άντιγόνης. **άκλαυτος, άφιλος** κτλ. Στήν έπωδό ή Άντιγόνη επαναλαμβάνει μέ λίγα λόγια τά ειπωμένα στον κομμό, προσθέτοντας μόνο τό ότι δέν τήν έκλαψαν οι φίλοι.

Λεξιλογικές. - Ο Κρέων, βγαίνοντας από τά ανάκτορα καί βλέποντας ότι ή Άντιγόνη ήταν ακόμη εκεί, όργίζεται κτλ. **αιοιδή** = θρηνος. **ει χρεία** = αν θά παρουσιαζόταν ανάγκη, θά προέκυπτε όφ έλεια· ή σειρά τών λέξεων: **άρ' ισθ' ώς, ει χρεία λέγειν πρό του θανειν** (= μπροστά στό θάνατο) **αιοιδας και γούους, ουδ' αν εις παύσαιτ' αν λέγειν; ουκ αξεθ' ώς τάχιστα** ισοδυναμεί μέ έντονη προσταγή = απαγάγετέ την τό γρηγορότερο, πάστε την τώρα άμέσως. **κατηφερής τύμβος** = θολωτός τάφος (στεγασμένος από πάνω). **περιπτύσσω** = περικλείω, περιβάλλω. **χρή** (του ρήμ. **χράω**) = θέλω. **τυμβεύω** (άμετάβ.) = διάγω στον τύμβο μέσα, κατοικώ μέσα σέ τάφο. **τούπι τήνδε τήν κόρην** (προσδιορ. τής αναφοράς) = αναφορικά μέ αυτή έδω τήν κόρη. **άγγοι** λέγει έτσι γιατί δέν τή φονεύει, αλλά τήν αφήνει ζωντανή μέ μιá ποσότητα τροφής, όπως ειπε καί στό στ. 775 (**φορβής τοσοῦτον**). **δ' ουν** = όποσδήποτε όμως. **μετοικίας τής ανω** = από τό δικαίωμα νά κατοικεί (νά θροίσκεται μεταξύ μας άπάνω στή γή, στον άπάνω κόσμο). **νυμφειον** = νυφικός θάλαμος (μέ πολλή πιζορία λέγει τόν άπαίσιο τάφο τής νυφικό θάλαμο). **κατασκαφής** = κοίλος, υπόγειος.

αίφρουρος = επειδή πρόκειται ως τό τέλος τῆς ζωῆς νά φυλάει τήν Ἄντιγόνη. **οἱ πορεύομαι πρὸς τοὺς ἑμαυτῆς** = ὅπου πορεύομαι καί πηγαίνω πρὸς τοὺς δικούς μου. **ὦν...** ἡ σειρά τῶν λέξεων: **ὦν ὄλωλότων πλείστον ἀριθμόν. Φερσέφασσα** = ἡ Περσεφόνη. **ὦν λιοισθία** (ἡ ὦν γεν. διαιρ.) = τελευταία. **μακρῶ** (ἐπιτείνει τό) **κάκιστα** = μέ υπερβολικά οἰκτροτάτο θάνατο (γιατί θάβεται ἀθάνα, νέα καί ζωντανή). **πρίν μοι μοῖραν ἐξήκειν βίου** (ποία ἡ σύνταξη τοῦ **πρίν;**) = προτοῦ νά φτάσει στό τέρας ὁ πεπρωμένος σ' ἐμένα χρόνος τῆς ζωῆς. **κάρτ' ἐν' ἐλπίσιν τρέφω** = διατηρῶ πάρα πολύ μεγάλη ἐλπίδα. **φιλη-πρροσφιλης-φιλη** ἡ ἐπαναφορὰ χάρη ἐμφάσεως. **κασίγνητον κάρα** ἔτσι ἀποκαλεῖ τόν Ἑτεοκλή. **περιστέλλω** (κυρίως) = ντύνω νεκρό, ἔπειτα: κηδεύω, θάβω. **τοιάδ' ἄρνημα** = τέτοια ἀμοιδή παίρνω. **τοῖς φρονούσιν** (δοτ. τῆς κρίσεως) = κατά τή γνώμη αὐτῶν πού ὀρθοφρονοῦν. τό **εὐ** ἀνήκει στό ρῆμα **ἐτίμησα**· γιά τά ἀπό: **σ' ἐγώ, τίμησα...** μέχρι: **νόμω**, βλ. πραγμ. παρατηρήσεις. **ἐτήκετο** = ἔλιωνε, σάπιζε ἀταφος. εἰ τέκνα ἐνν. τό **ἐτήκοντο**. **βία** = παρὰ τή θέληση. **ἂν ἠρόμην τόνδε πόνον** = θά ἀναλάβαινα τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ ἐπίπονου ἔργου. **πρὸς χάριν τίνος νόμου;** γιά χάρη ποιῆς ἠθικῆς ἀρχῆς, ποιῶ ἠθικοῦ ἀξιώματος; Ἡ μετ. **καθανόντος** εἶναι ὑποθ. **ἀμπλακίσκω** = στεροῦμαι. **τούδε δηλ. παιδός. κεκευθότοι** (τοῦ ρῆμ. **κεύθω** ὡς ἀμετάβ.) = ἂν θά πέθαιναν. **οὐκ ἔστιν ὄστις** = κανείς. **βλάστοι** τοῦ ρῆμ. **βλαστάνω**. **τοιῶδε μέντοι νόμῳ** = μέ βάση ὁμως τέτοια ἀρχή (γιά τήν ὁποία μίλησα πιό πάνω). **ἐκπροτιμήσασα** = ἀφοῦ προτίμησα ἀπό τοὺς ἄλλους, ἀπό τό σύζυγο καί γιό. **ταῦτα ἔδοξ' ἀμαρτάνειν** = φάνηκα ὅτι ἔπessa σ' αὐτό (πού μοῦ ἀποδόθηκε) τό ἔγκλημα. **διὰ χειρῶν οὕτω** = ἔτσι μέ τή βία. **ἄγει με** = διέταξε τοὺς δορυφόρους νά μέ ὀδηγήσουν. **μῆ λαχοῦσαν μέρος οὔτε γάμου του οὔτε παιδείου τροφῆς** = χωρίς νά μετάσχω οὔτε σέ κάποιο γάμο οὔτε καί σέ ἀνατροφή τέκνων (χωρίς νά παντρευτῶ καί χωρίς νά μεγαλώσω παιδιά). **ἔρημος πρὸς** = ἐγκαταλειμμένη ἀπό. **εἰς κατασκαφὰς θανόντων** = σέ κοῖλο τάφο. **ποῖαν παρεξελθοῦσα δαιμόνων δίκην** = γιά παράβιασα ποιό θεϊκό δίκαιο; **βλέπειν** = νά προσβλέπω, νά ἀποβλέπω. **αὐδᾶν** = νά προσφωνῶ, νά ἐπικαλοῦμαι. **ἐπέει γε δὴ εὐσεβοῦσα τήν δυσσέβειαν ἐκτησάμην** = επειδή, ὡς γνωστόν, κάνοντας εὐσεβῆ πράξη ἀπόκτησα κατηγορία (καί τιμωρία) γιά ἀσέβεια. **τάδε** = τό πιό πάνω (δηλ. ἡ ἀπόκτηση τῆς κατηγορίας... γιά τήν εὐσεβῆ μου

πράξη). **Ξυγγινώσκω** = λαβαίνω γνώση, διδάσκομαι. **παθόντες Ξυγγοίμεν ἂν ἡμαρτηκότες** = ἀφοῦ πάθουμε, θά μάθουμε ὅτι σφάλαμε (πρὸς τὴ λαϊκὴ ρῆση: «ὁ παθὸς μαθὸς»). **οἶδε ὁ Κρέων καὶ οἱ ὁμόγνωνοί του. μὴ πλείω ἢ καὶ** = ἴσα, ὅμοια πρὸς ὅσα. **ἐκδίκως** = ἄδικα. **ἐπὶ αὐταὶ ῥίπαι τῶν αὐτῶν ἀνέμων ψυχῆς τήνδε γ' ἔχουσιν** = ἀκόμη ἢ ἴδια ψυχικὴ ταραχὴ (ἔξαψη) κατέχει πράγματι αὐτὴν ἐδῶ τουλάχιστο. **τοιγὰρ** = γι' αὐτὸ ἀκριβῶς. **κλαύμαθ' ὑπάρξει** = θά τιμωρηθῶν. **ὑπὲρ βραδυτήτος** = ἔξαιτίας τῆς ἀργοπορίας νά τὴν πάρουν. **θανάτου ἐγγυτάτω** = παρὰ πολὺ κοντὰ στό θάνατο. **ἀφίκται** = ἔχει ἐκφραστῆ (δηλ. ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ Κρέοντα εἰπώθηκε γιὰ νά δείξει ὅτι προσεγγίζει ὁ θάνατος). **οὐδὲν παραμυθοῦμαι** = καθόλου δὲ σέ συμβουλεύω. **μὴ οὐ τάδε ταύτη κατακυροῦσθαι** = ὅτι αὐτὰ ἐδῶ, δηλ. οἱ ἀπειλές (ἀποφάσεις) του περὶ θανάτου, δέ θά ἐπικυρωθῶν κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο. **προγενεῖς** = προγονικοί. **ἄγομαι δὴ κούκετι μέλλω** (ἔνν. **ἰέναι**). **κοιρανίδαι** = τύραννοι, βασιλιάδες, ἡγεμόνες. **βασιλειδᾶν = βασιλειδῶν** = ἀπὸ τὰ βασιλόπαιδα. **τὴν εὐσεβίαν σεβίσασσα** = ἐπειδὴ τίμησα τὸ ἔργο τῆς εὐσεβείας.

Πραγματικές. – Φερσέφασσα Ἡ Περσεφόνη λέγεται καὶ Περσεφόνηια, Περσέφασσα κτλ. Σύμφωνα μέ τό μῦθο ἦταν κόρη τῆς θεᾶς Δήμητρας καὶ τοῦ Δία καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνα, τοῦ θεοῦ τοῦ Ἄδη. Αὐτὴ ἐπὶ ἔξι μῆνες ζοῦσε στόν κάτω κόσμο μέ τόν ἄντρα της καὶ ἐπὶ ἔξι μῆνες στή γῆ μέ τὴ μητέρα της. Τοῦτο δέν εἶναι ἄλλο τίποτε παρὰ συμβολικὴ παράσταση τοῦ σπόρου τοῦ σιταριοῦ πού χώνεται στή γῆ καὶ φυτρώνει. Τά ἀπό τό στ. 904: **σ' ἐγὼ 'τίμησ'...** ὠς τό στ. 914: **νόμω**, σύμφωνα μέ τὴ γνώμη πολλῶν (τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ποιητῆ **Goethe** καὶ ἄλλων δικῶν μας καὶ ξένων), δέν ἦταν τοῦ Σοφοκλῆ, ἀλλὰ προστέθηκαν ἀπὸ ἄλλο χέρι, γιατί οἱ λόγοι αὐτοὶ τῆς Ἀντιγόνης ἀντιφάσκουν πρὸς τίς πράξεις καὶ τοὺς προηγούμενους λόγους καὶ τίς ἀρχές της. Ἐνῶ δηλ. προηγουμένως δικαιολογοῦσε τὴν πράξη της, λέγοντας ὅτι παρὰβηκε τὴν ἐντολή τοῦ ἄρχοντα χάρη τῶν θεϊκῶν νόμων, τώρα θεωρεῖ τοὺς ἀνθρώπινους νόμους ὑπέρτερους ἀπὸ τοὺς θεϊκοὺς καὶ ὁμολογεῖ ὅτι θά παράκουε στοὺς νόμους τῆς πολιτείας γιὰ χάρη μόνο ὀρισμένου συγγενῆ, τοῦ ἀδελφοῦ. Τό χωρίο λοιπόν αὐτὸ κατὰ τὴ γνώμη τους δέν εἶναι γνήσιο, ἀλλὰ προστέθηκε μεταγενέστερα, παρμένο ἀπὸ μιά διήγηση τοῦ Ἡροδότου, κατὰ τὴν ὁποία, ὅταν

πιάστηκε ὁ Ἰνταφέρνης αἰχμάλωτος ἀπὸ τὸ Δαρεῖο καὶ καταδικάστηκε σὲ θάνατο μὲ ὄλους τοὺς δικούς του, προτάθηκε ἀπὸ τὸ Δαρεῖο στὴ σύζυγό του νὰ ἐκλέξει ποιὸν θέλει νὰ σώσει ἀπὸ τοὺς οἰκείους της, καὶ αὐτὴ ἔσπευσε νὰ ἐκλέξει τὸν ἀδελφὸ της, γιατί, καθὼς εἶπε, ἂν ἤθελε ὁ θεός, μποροῦσε νὰ ἀποκτήσει ἄλλο σύζυγο ἢ γιό, ἂν θὰ πέθαιναν ἑκείνοι, ἐνῶ δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἀποκτήσει ἄλλον ἀδελφὸ, ἀφοῦ εἶχαν πεθάνει οἱ γονεῖς της. Ἄλλωστε, ὅπως εἶναι λογικό, ὁ Πολυνεΐκης δὲ ζοῦσε, ὥστε ἡ Ἀντιγόνη νὰ προτιμήσει τὴ σωτηρία αὐτοῦ ἀπὸ τὴ σωτηρία τῶν ἄλλων. Μερικοὶ ὅμως παραδέχονται ὅτι οἱ πῖο πάνω στίχοι εἶναι γνήσιοι τοῦ Σοφοκλή, καθότι μαρτυροῦν ἀπὸ τὴ μιά τὴ μεγάλη ἀξία τῆς πατροπαράδοτης στοὺς Ἕλληνες ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ στενὴ συνάφεια πού ὑπάρχει μεταξύ τοῦ Ἡρόδοτου καὶ τοῦ Σοφοκλή, οἱ ὁποῖοι ἦταν σύγχρονοι καὶ συνδέονταν φιλικότατα μεταξύ τους. **προγενεῖς** Ἐννοεῖ τοὺς ἀρχαίους ντόπιους (ἐγχώριους) θεοὺς. **κοιρανίδαι** Ἔτσι προσφωνοῦνται αὐτοὶ πού ἀποτελοῦν τὸ χορὸ, ὅπως καὶ ἄλλοῦ ἀποκαλοῦνται ἄνακτες· αὐτὴ τὴν ἐπωνυμία εἶχαν ὄχι μόνο οἱ βασιλιάδες, ἀλλὰ καὶ οἱ εὐγενεῖς ἀπὸ τοὺς πολῖτες.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (944–987)

Λεξιλογικές. – **στροφὴ α΄. ἔτλα καὶ** = ὑπόμεινε τὴν ἴδια τύχη (ρῆμα **τλάω** = ὑπομένω). Μπροστὰ ἀπὸ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐννοήσουμε τὸ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ χοροῦ παραινετικὸ πρὸς τὴν Ἀντιγόνην **τέτλαθι**. **Δανάης δέμας** (περίφραση) = ἡ Δανάη. **ἀλλάξει** = νὰ ἀνταλλάξει τὸ σῶμα φῶς μὲ τὸ σκότος τῆς φυλακῆς (μέσα στὸ ὑπόγειο οἰκοδόμημα). **χαλκόδετοι αὐλαί** = δωμάτιο, στοὺς τοίχους τοῦ ὁποῖου εἶναι προσαρμοσμένες μὲ χάλκινα καρφιά χάλκινες πλάκες. **ἐν τυμβ. θαλάμῳ** ἐπεξηγεῖ τὸ **χαλκοδ. αὐλαίς**. **κατεζεύχθη** = ὑπέκυψε στὴν ἀνάγκη τῆς εἰμασμένης. **τίμιος γενεᾶ** = εὐγενῆς κατὰ τὴν καταγωγὴν **ταμιεύσκειν** (μεταφορὰ ἀπὸ τοὺς ταμίεις πού φύλαγαν τὸ θησαυρὸ τῆς πόλεως ἢ τοῦ ναοῦ) = φύλαγε στὴν κοιλία. **χρυσορύτους** μὲ ἓνα **ρ** χάρη τοῦ μέτρου. **γονάς** = τὸ γόνον πού χύθηκε σ' αὐτὴ σάν χρυσὴ βροχή. **ἃ μοιριδίᾳ δύνασις** = ἡ δύναμη τῆς μοίρας. **δεινά τις** = ἐξαιρετικῶς φοβερὴ (ἰσχυρὴ). **Ἄρης** (μετωνυμία) = πολεμικὴ δύναμη. **πύργος** ἐνν. οὔτε καὶ ἂν κλειστὴ κανεῖς μέσα στὸν πύργο. **ἀλίκτυπος** = αὐτὸς πού δέρονται ἀπὸ τὴ θάλασσα. **κελαινός** = αὐτὸς πού ἔχει σκοτεινὸ χρῶμα.

ἀντιστροφή α': **ζεύχθη** = δαμάστηκε (ὕπεκυψε καί αὐτός στην ἀνάγκη τῆς εἰμαρομένης). **ὀξύχολος** = ὀξύθυμος. **κερτομίους ὀργαῖς** = ἔνεκα τῶν πειραχτικῶν (σκωπτικῶν) ἐκδηλώσεων τῆς ὀργῆς του. **ἐκ Διονύσου** ποιητ. αἰτ. **κατάφαρκτος ἐν πετρῶδει δεσμῶ** = κατάφραχτος (ἐγκάθειρκτος) σέ πέτρινο δεσμοτήριο. (Ἐννοεῖ τό ἄντρο τοῦ Παγγαίου, στό ὁποῖο δέθηκε ὁ Λυκοῦργος). **οὔτω** = ἔτσι, μέ τόν τρόπο αὐτό, δηλ. σέ τέτοια κάθειρξη (φυλακή), ἔνεκα τέτοιας καθειρξέως (φυλακίσεως). **ἀποστάζει** = σιγά σιγά ἐξαφανίζεται (μέ τό νά καταρρέει κατά σταγόνες)· μεταφορά ἀπό τό ἀπόστημα, τό ὁποῖο, ὅταν ὠριμάσει, σπάζει καί ἐκρέει. **δεινὸν ἀνθρὸν τε μένος μανίας** = ἡ φοβερή καί φλογερή ἔξαψη τῆς μανίας. **ἐπέγνω** = κατάλαβε, κατανόησε. **μανίαις ψαύων** = ὅτι ἐξερεθίζε τό θεό κυριευμένους ἀπό μανία. **κερτομίους γλώσσαις** = μέ πειραχτικούς λόγους. **παύεσκε** = διέκοπτε, ἀνάγκαζε νά παύουν. **ἐνθεος** = θεόληπτος, ἐνθουσιασμένος. **εὐιον πῦρ** = τίς δάδες, πού καίονταν ἀπό αὐτές (τίς μαινάδες), μέ συνοδεία τῶν φωνῶν **εὐοῖ, εὐοῖ**. **φιλαυλος** = αὐτός πού ἀγαπᾶ τόν αὐτό.

σ τ ρ ο φ ῆ β': **κυανέων** = σκοτεινῶν (βλ. πραγματ.) **διδύμας ἄλος** = τοῦ Εὐξείνου Πόντου καί τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου. **ἄκται** ἔνν. **εἰσί, κείνται**. **ιδ'** = **ιδε** = **ἦδε** = καί. **ἄξενος** = ἀφιλόξενος. **ἴνα** = ὅπου. **ἀγχίπολις** = πάροικος, γείτονας (κοντά στην πόλη Σαλμυδησσό). **ἀρατὸς** = ἐπάρατος, ἀποτρόπαιος. **ἔλκος τυφλωθέν** = πληγή (τραῦμα) πού ἔφερε τήν τύφλωση. **δάμαρτος** = τῆς συζύγου. **ἀλαὸν** (κατηγορ.) = ὥστε νά τυφλωθεῖ (τό σύνδεσε πρὸς τό **ἔλκος** ἀντί **ὀμμάτων**). **κύκλοι ὀμμάτων** = οἱ κόρες τῶν ματιῶν. **Τά δισοῖσι Φινεΐδαις καί κύκλοις ὀμμάτων** ἀποτελοῦν σχῆμα καθ' ὅλον καί μέρος. Ἡ δοτ. **δισσοῖσι Φιν.** ἀντί γενικῆς κτητικῆς τοῦ **κύκλοις ὀμμάτων**. **ἀλάστοροι** (οἱ ἄλαστα παθόντες) = αὐτοί πού ἀπαιτοῦν ἐκδίκηση (ἀπό τό **ἀλάστωρ-ρος** = ἡ θεότητα πού τιμωρεῖ τό ἔγκλημα). **ἀράσσω** = χτυπῶ δυνατά. **αἱματηραῖς** (τέθηκε κατά πρόληψη) = ὥστε νά ματώσουν. **ἀκμαί κερκίδων** = οἱ ἄκρες τῶν κερκίδων (**κερκίς** εἶναι τό ὕφαντικό ἐργαλεῖο πού ὀνομάζεται σαίτα) **ὕφ' αἱματηραῖς χεῖρεσσι** κτλ. δοτ. ὀργανική· ἡ σειρά τῶν λέξεων ἀπό τό: **ἴν' ἀγχίπολις...** ἔχει ὡς ἔξῃς: **ἴνα ἀγχίπολις Ἄρης εἶδεν ὀρατὸν ἔλκος τυφλωθέν ἀλαὸν** (ἀντί **τυφλωθέντων ἀλαῶν** πρὸς τό: **ὀμμάτων**) **ἀλαστόροισι κύ-**

κλοις ὀμμάτων δισσοῖσι Φινεΐδαις, ἀραχθέντων ὑφ' αἵματηραῖς χείρεσσι καί ἀκμαῖσι κερκίδων ἐξ ἀγρίας δάμαρτος.

ἀντιστροφή β'. **κατὰ δὲ τακόμενοι** (τιμῆσι) = **κατατηκομενοὶ** δὲ = λειώνοντας λοιπόν. **μέλεος** = δυστυχῆς. **μελέαν πάθαν** = τὴν οἰκτρή συμφορὰ. **ἀνύμφευτος** = πού παντρεύτηκε γιὰ κακό. **ἀνύμφευτον γονάν** = καταγωγή ἀπὸ μητέρα πού παντρεύτηκε γιὰ κακό. **ἄντασε** (οῖμα **ἀντάω** = συναντῶ) = μετέχω. **σπέρμα** = καταγωγή, γένος (προσδιορ. ἀναφορᾶς). **ἀρχαίγονος** = πρωτόγονος, πανάρχαιος. **ἃ δέ...** = αὐτὴ ὁμως κατὰ τὴν καταγωγή κρατοῦσε ἀπὸ τοὺς πανάρχαιους Ἑρεχθ. **τηλέπορα ἄντρα** = πού εἶχαν μακρὸ ἢ πλατὺ πόρο, δηλ. τὰ μεγάλα. **Βορεᾶς** = ἡ κόρη τοῦ **Βορέου** (ἡ Κλεοπάτρα). **ἄμππος** = πού ἔτρεχε σάν ἵπλος (ταχύτατα). **πάγος** = πέτρα, ὄρος. **ὀρθόπους πάγος** = ἀπόκρημνος ὄρος. **ὑπὲρ** = ἐπὶ. **θεῶν παῖς** = γιὰτὶ ὁ πατέρας τῆς Κλεοπάτρας Βορέας καὶ ὁ παππούς τῆς Ἑρεχθέας ἦταν θεοί. **κάπ' ἐκεῖνα ἔσχον** (τιμῆσι) = **καί ἐκεῖνα ἐπέσχον** = καὶ ἐναντίον ἐκείνης ἐστράφησαν. **μακραίων** = πολύχρονος, μακρόβιος (ἐπειδὴ ὑπῆρχε ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα).

Πραγματικές. – Σ' αὐτὸ τό στάσιμο ὁ χορὸς ἀναφέρει τρία παραδείγματα καὶ ἄλλων προσώπων πού ὑπόφεραν ἀνάλογα δεινὰ ἀπὸ τὴ μοῖρα, γιὰ νὰ παρηγορήσει τὴν Ἀντιγόνη καὶ γιὰ νὰ παραστήσει τὸ ἀναλόφενκτο τοῦ μοιραίου. Στούς στ. 949 καὶ 987 προσαγορεύει δύο φορές τὴν Ἀντιγόνη: **ὦ παῖ παῖ**, ἂν καὶ εἶναι ἀπούσα, ὥσάν νὰ τὴν παρακολουθεῖ πού βαδίζει στὸν Ἄδη. **Δανάας** ἦταν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Ἄργους Ἀκρίσιου, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει χρῆσμο πῶς, ἂν ἡ κόρη του γεννήσει γιό, αὐτὸς θά φονεύσει τὸν παππού του. Γι' αὐτὸ ὁ Ἀκρίσιος ἔκλεισε τὴν κόρη του μέσα σ' ἓνα χάλκινο θάλαμο τοῦ παλατιοῦ, γιὰ νὰ μὴν παντρευτεῖ, ἀλλὰ ὁ Δίας γίνηκε χρυσὴ θεοχὴ καὶ γέννησε ἀπ' αὐτὸν τὸν Περσέα. Μετὰ ἀπὸ τοῦτο ὁ Ἀκρίσιος ἔβαλε τὴ Δανάη καὶ τὸν Περσέα μέσα σὲ λάρνακα (κιβώτιο) καὶ τοὺς ἔριξε στὴ θάλασσα. **βασιλεὺς τῶν Ἡδωνῶν** Ὁ γιὸς τοῦ Δρύαντα, πού ὀνομαζόταν Λυκούργος, βασιλιάς τῶν Ἡδωνῶν, λαοῦ τῆς Θράκης κοντὰ στὸ Στρυμόνα καταδίωξε τὸ Διόνυσο μέ τίς συντροφούς του Μαινάδες καὶ γι' αὐτὸ δέθηκε ἀπὸ τὸ θεὸ μέσα σὲ βραχώδη σπηλιά στὸ Πάγγαιο ὄρος καὶ κατασπαράχτηκε ἀπὸ τὰ θηρία. **Μούσας** Αὐτές ἀρχικά

ἀκολουθοῦσαν τὸν κιθαρωδὸ Ἄπολλωνα, ὁ ὁποῖος γι' αὐτὸ ὀνομαζόταν καὶ **μουσηγέτης**. Ὑστερα ὁμως, ὅταν ἐπικράτησε ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου καὶ γεννήθηκε τὸ δράμα, ἔγιναν ἀκόλουθοι καὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ μεταχειρίζονταν τοὺς αὐλοὺς. **Κυανέων** Εἶχαν αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀπὸ τὶς **Κυάνεες** πέτρες, οἱ ὁποῖες ἦταν δύο νησίδια στὸ στόμιο τοῦ Βόσπορου πρὸς τὸν Εὐξεῖνο Πόντο. Σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο ἀρχικά κινιοῦνταν καὶ συγκρούονταν, γι' αὐτὸ λέγονταν καὶ Συμπληγάδες, ἀλλὰ ὅταν διέπλευσαν οἱ Ἄργοναῦτες ἔμειναν πιά ἀκίνητες. **Σαλμυδησσὸς** πόλη καὶ παραλία ΒΔ τοῦ Βόσπορου. **ἀγχίπολις Ἄρης** Πιστευόταν ὅτι ὁ Ἄρης κατοικοῦσε στὴ Θράκη, ὅπου καὶ πολὺ τὸν τιμοῦσαν· ὡς πολεμικὸς θεὸς εὐχαριστιόταν νὰ παρασταίει μάρτυρας σὲ αἱματοχυσίες καὶ σὲ μισαρὲς πράξεις, πού θά ἐκτεθοῦν πῶ κάτω, τὶς ὁποῖες παρακολουθοῦσε ὡς ἐγγώριος (ντόπιος) θεός. Ἄπὸ τὸ στ. 966 φέρει τρίτο παράδειγμα, τὸ πάθημα τῆς Κλεοπάτρας καὶ τῶν παιδιῶν της. Ὁ μῦθος σχετικὰ μὲ αὐτὴ ἔχει ὡς ἐξῆς: ὁ φτερωτὸς θεὸς Βορέας ἀπήγαγε κάποτε ἀπὸ τὴν Ἄθηνα τὴν κόρη τοῦ βασιλιᾶ Ἐρεχθεᾶ Ὠρεΐθια καὶ τὴν ὁδήγησε στὴ Σαρπηδόνα πέτρα τοῦ ὄρους Αἴμου· ἐκεῖ ἀπόκτησε ἀπ' αὐτὴν τοὺς φτερωτοὺς γιούς Ζήτη καὶ Κάλαη καὶ τὴν Κλεοπάτρα. Αὐτὴ τὴ νυμφεύθηκε ὁ βασιλιάς τῆς Σαλμυδησοῦ Φινέας καὶ ἀπόκτησε δύο γιούς. Ἄλλὰ ὁ Φινέας φυλάκισε τὴν Κλεοπάτρα καὶ πῆρε ἄλλη σύζυγο τὴν Εἰδοθέα, ἀδελφὴ τοῦ Κάδμου· αὐτὴ ὡς μητριὰ τύφλωσε τοὺς Φινεΐδες μὲ τὴ συνεργία τοῦ Φινέα καὶ τοὺς φυλάκισε. **δάμαρτος** ἔνν. τὴν Εἰδοθέα. **ἀρχαιογόνων Ἐρεχθεϊδῶν** καθότι αὐτοὶ ἦταν αὐτόχθονες, ἀφοῦ ὁ Ἐρεχθεᾶς ἦταν γιὸς τῆς γῆς καὶ ἀνατράφηκε σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο ἀπὸ τὴν Ἄθηνα· ἀκόμη τὸν τιμοῦσαν μαζί της στὸ Ἐρεχθεῖο. **τηλέπορα ἄντρα** Αὐτά, στὰ ὁποῖα ἀνατράφηκε ἡ Κλεοπάτρα, βρισκόνταν στὴ Σαρπηδόνα πέτρα τῆς Θράκης. **ἀριππος** καὶ ἡ Κλεοπάτρα, ὅπως ὁ Ζήτης καὶ ὁ Κάλαης, ἄν καὶ ἦταν ἄπτερος, δὲν ὑστεροῦσε ἀπὸ αὐτοὺς σὲ ταχύτητα.

ΠΕΜΠΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (988–1114)

α) 988–1032

Λεξιλογικές. – Θήβης ἀνακτες Εἰσέρχεται ὁ Τειρεσίας ἀπὸ τὴν ἀριστερὴν πύροδο· ἓνα παιδί τὸν κρατᾷ ἀπὸ τὸ χέρι, γιατί εἶναι τυφλός, καὶ ἔτσι προσφωνεῖ τὸν Κρόντα καὶ τοὺς χορευτὲς. **ἐξ ἐνός**

(προσδιορ. ὄργαν.) = μέ τά μάτια ἑνός. **κέλευθος** (ἦ) = ὁδός. **προηγη-
της** = ὀδηγός. **οὐκουν ἀπεστάτου** = ἀλλά ὁμως δέν ἀπομακρυνό-
μουν. **φρενός** = μαντείας, γνώμης. **πάρος γε** Ἐννοεῖ καί τίς ἄλλες
περιπτώσεις, κατά τίς ὁποῖες ὑπάκουσε πρόθυμα στούς μάντις, καί
μάλιστα στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία θυσίασε τόν πρῶτο γιό του
Μεγαρέα ἢ Μεινοικέα χάρις τῆς σωτηρίας τῆς πατριδας. **τοιγάρ** =
ἀκριβῶς γιά τοῦτο. **ναυκληρῶ** = διευθύνω ὡς κυβερνήτης. **ὀνήσιμος**
(ρῆμα **ὀνίνημι** = ὠφελῶ) = ὠφέλιμος. **πάσχω ὀνήσιμα** = ὠφελού-
μαι· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **πεπονθῶς ὀνήσιμα ἔχω** (= δύναμαι) **μαρτυ-
ρεῖν** (ταῦτα). **βεθῶς** κατηγ. μετ. ἀπό τό **φρόνει**. **ἐπὶ ξηροῦ τύχης** =
στό κρισιμότερο σημεῖο τῆς τύχης. (Ἐκφραση παροιματική πού ἔχει
ληφθεῖ κατά μεταφορά ἀπό τό ξυράφι, στήν κόψη τοῦ ὁποῖου τίποτα
δέν ἰσορροπεῖ, ἀλλά κλίνει πρός τή μία ἀπό τίς πλευρές του· λέγεται
καί: **ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς**). **ὡς φρίσσω** = γιατί μέ πιάνει φρίκη μέ τά
λεγόμενά σου· **θάκος** = ἔδρα. **ὄρنيθοσκοπος** = τοῦ οἰωνοσκοπεῖου.
ἴνα = ὅπου. **λιμῆν** = τόπος καταφυγῆς. **οἰωνός** καί πιό κάτω **ὄρνις** =
πτηνό, ὄρنيο. **ἦν ἀντί ἐστί**, ἐπειδή πρόκειται γιά διήγηση, ὁπότε καί
συχνά χρησιμοποιεῖται τοῦτο. **ἀγνώσ-ῶτος** = ἄγνωστος, δυσκολο-
νόητος. **κλάζω** = ἐκβάλλω κρωγμούς. **οἰστρος** (ὁ) = μανία. **βεβαρ-
βαρωμένος** = ἀνερομήνευτος, ξενότροπος· ἡ σειρά τῶν λέξεων:
ἀκούω φθόγγον ὄρνιθων κλάζοντας (ἀντί **κλαζόντων**, τέθηκε
κατά τό νοούμενο σχῆμα, ὡσάν δηλ. νά ὑπῆρχε **ὄρنيθας**). **κακῶ οἰ-
στρω καί βεβαρβαρωμένω** = ἀκούω φωνές πτηνῶν (ὄρνιων), πού
ἐξέβαλλαν κρωγμούς μέ ἄγρια καί ἀκατανόητη μανία. **σπάω** = σπα-
ράζω. **φονός** = φονικός (ρίζα **φεν-** τοῦ ἄχρηστου **φένω**). **χηλή** (ἦ) =
νύχι. **ἐν χηλαῖς** προσδιορ. ὄργανου. **γάρ** αἰτιολογεῖ τό **ἔγνω** (ὡς
τυφλός). **ροῖβδος** (ὁ) (συγγ. μέ τό **ροῖζος**) = ὁ ὀρητικὸς ἤχος πού
προκαλεῖται ἀπό τή βίαση κίνηση τῶν φτερῶν τῶν πτηνῶν. **οὐκ ἄση-
μος** (σχῆμα λιτότητας) = πολύ σαφής. **δεῖσας** ρῆμα **δέδοικα**. **γεύ-
ομαι** = ἀποπειρῶμαι, δοκιμάζω. **ἔμπυρα** = ἡ θυσία μέ τήν πυρά
(φωτιά), πυρομαντεία. **πάμφλεκτος** (τό **πᾶς** ὡς συνθετικό στούς
τραγικούς δηλώνει μεγάλη ποσότητα ἢ μεγάλο βαθμό) = αὐτός πού
φλέγεται ὁλόγυρα. **Ἥφαιστος** μετων. ἀντί **πῦρ**. **σποδός** (ἦ) = τέ-
φρα. **κηκίς-ἴδος** = λιπαρή οὐσία πού θγαίνει ἀπό τά σώματα πού
καίονται. Ρῆμα **κηκίω** = ἐκρέω, ἀναβλύζω. **μυδάω** = διαλύομαι,
καθ' ὑπαλλαγή ἀρμόζει στό **μηρίων**, δηλ. **μυδόντων μηρίων** = ἀπό
τῆ διάλυση τῶν μεριῶν. **μηρία** ἦταν τά κόκκαλα τῶν μηρῶν μέ μεγάλο

ἢ μικρό μέρος τῶν σαρκῶν τους (αὐτά περιβάλλονταν καί ἀπό διπλό στρώμα λίπους). **τύφω** = καπνίζω. **ἀναπτύω** = ἐξακοντίζω μόρια (ἀπό τό λίπος). **μετάρσιοι (μεταίρω)** κατηγορ. = μετεωριζόμενες (ψηλά στόν ἀέρα ἀπό τή θερμότητα). **καταρρυεῖς** ὑπαλλαγή, ἀντί **καταρρυεῖσης πιμελῆς**. **ἐκκειμαι** = κείμαι ἔξω, ἐδῶ: ἀπογυμνώνομαι· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **καί μηροὶ ἐξέκειντο καταρρυεῖς** (ἀντί **καταρρυεῖσης**) **καλυπτῆς πιμελῆς** = καί τά κόκαλα τῶν μηρῶν ἀπογυμνώνονταν (ἦταν γυμνά), ἀφοῦ ἔλιωσε τό λίπος πού τά κάλυπτε. **φθίνοντα** (μετ. κατηγορημ.) **μαντεύματα ἀσήμων ὀργίων** = ὅτι οἱ μαντεῖες χάνονταν ἐξαιτίας τῶν ἀσαφῶν θυσιῶν· ὁ στίχος αὐτός 1013 εἶναι ἐπεξηγήση τῆς προηγούμενης λέξ. **τοιαῦτα. ἡγεμῶν** = ὁδηγός (τό παιδί πού τόν ὀδηγοῦσε). **ἐκ σῆς φρενός** (ἀναγκ. αἰτ.) = ἐξαιτίας τῆς δικῆς σου ἰσχυρογνωμοσύνης. **παντελεῖς** = ὅλες γενικά· ἀνήκει καί στό **ἐσχάροι** (= στοργυλές στή γῆ ἐοτίες) καί στό **βωμοί**. **πλήρεις βορᾶς τοῦ πεπτῶτος δυσμόρου γόνου Οἰδίπου ὑπ' οἰωνῶν τε καί κυνῶν** = εἶναι γεμάτα ἀπό τά σπαραγμένα ἀπό τά ὄρνια καί τά σκυλιά μέλη τοῦ πεθαμένου ἄτυχου γιου τοῦ Οἰδίποδα, ὥστε τό **ὑπ' οἰωνῶν** κτλ. εἶναι ποιητ. αἰτ. τοῦ **βορᾶς**. **κᾶτα** χρον. προσδιορ., ἀλλ' ἐδῶ ἔχει αἰτιολ. ἔννοια = καί γι' αὐτό. **λιτή θυσίας** = ἡ παράκληση μέ θυσίες. **ἀπορροιβδέω-ῶ** = ἀφήνω, ἐκβάλλω. **εὐσημος** = σαφής, καταφάνερος. **θεβρώτες λίπος αἵματος ἀνδροφθόρου** = ἐπειδή ἔχουν φάγει λιπαρό αἷμα ἀπό ἄντρα πού σκοτώθηκε. **ἐπεὶ δ' ἀμάρτη** (παραλείπεται, ὅπως καί ἄλλου, τό **ἄν**) = ἀλλά κανεῖς ὅταν πέσει σέ σφάλμα. **ἀνολθος** = ἄθλιος, κακόμοιρος (ἀπό διανοητική ἀποψη) = μωρός, ἀπερίσκεπτος. **ἀκέομαι-οῦμαι** = θεραπεύω, διορθώνω (ἐνν. ἀντικεῖμ. **αὐτὸ τὸ κακόν**). **ἀκίνητος** = ἀμετάπειστος, ἀκαμπτος. **αὐθαδία (αὐτός-ἀνδάνω)** = αὐθάδεια, ἰσχυρογνωμοσύνη. **σκαϊότητ' ὄφλισκάνει** = αἰτίαν **σκαϊότητος ὄφλισκάνει** = θεωρεῖται ἀνόητος. (Παρόμοιες φράσεις: **κακίαν, δειλίαν, μωρίαν ὄφλισκάνω**). **εἶκω τινί** = ὑποχωρῶ σέ κάποιον, δηλ. ἀφησε νά πάρει ὅτι τοῦ ἀνήκει. **κεντῶ** = πλήττω, κεντῶ. **ἀλκή** = ἔνδειξη ἀντρείας. **ἐπικτείνω** = φονεύω γιά δευτέρη φορά. **εὐφρονῶ τινι** = σκέπτομαι γιά τό συμφέρο κάποιου. **κέρδος** = ὠφέλιμα (πράγματα).

Πραγματικές. – Τό ε' ἐπεισόδιο περιέχει περιπέτεια. Πού τή βλέπουμε; **Τειρεσίας** Ἦταν περίφημος μάντης τῆς ἀρχαιότητας, Θη-

βαίος κατά τήν καταγωγή καί τυφλός ἀπό ἑφτά χρονῶν, πού ἀνάγγελλε στούς ἀνθρώπους τή βουλή τῶν θεῶν. Ὁ Δίας ὅμως ἀντί τῆς τυφλώσεώς του ἔδωσε σ' αὐτόν τό χάρισμα τῆς μαντικῆς καί τήν ἰδιότητα νά καταλαβαίνει τή φωνή τῶν πτηνῶν καί νά προβλέπει καί νά προλέγει τά μέλλοντα· ἀκόμη τοῦ χάρισε τή μακροδιότιτα· ἔζησε ἐπί ἑφτά ἢ ἑννιά γενιές. **ὄρنيθοσκόπον** Κατά τήν ἀρχαιότητα χρησιμοποιοῦσαν πολλά εἶδη μαντικῆς. Τήν παρατήρηση τοῦ λαλήματος ἢ τοῦ πετάγματος καί τῶν ἄλλων κινήσεων τῶν πτηνῶν ὀνόμαζαν **οἰωνοσκοπία** ἢ **ὄρνεοσκοπία**. Οἱ **ὄρنيθοσκόποι** ἢ **οἰωνοσκόποι** κάθονταν γιά παρατήρηση στό **οἰωνιστήριον** ἢ **ὄρنيθοσκοπεῖον**, πού λεγόταν καί **θῶκος** ἢ **θᾶκος ὄρنيθοσκόπος**, καί ἦταν ντυμένοι μέ λευκά ἐνδύματα, φοροῦσαν στό κεφάλι τους στέφανο καί στά χέρια κρατοῦσαν πινακίδια, στά ὁποῖα ἔγραφαν τίς παρατηρήσεις τους. Τό οἰωνοσκοπεῖον τοῦ Τειρεσία δειχνόταν καί μ.Χ., ὅπως ἀναγράφει ὁ Πausανίας (9, 16, 1). **Ἐμπυρομαντεία** ἦταν ἡ παρατήρηση ἐκείνη, κατά τήν ὁποῖα παρατηροῦσαν πῶς ἀναβε ἡ φωτιά, πῶς φαινόταν ἡ φλόγα, ἄν περικύκλωνε τό θῦμα κτλ. **βωμοῖσι παμφλέκτοισιν** **Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπε** Μολονότι ἀπό παντοῦ φλέγονταν τά θῦματα, ὅμως δέν καίονταν. Τοῦτο ἦταν δείγμα ὅτι οἱ θεοί δέν καλοδέχονταν τή θυσία. **χολαί δισπεύροντο**. Ἡ χολή ἦταν μέρος ἀπό τά σπλάχνα· ὅταν ἡ θυσία ἦταν καλή, ἡ χολή καιγόταν (ἔλιωνε) σιγά σιγά καί δέν ἔσκαζε, ὅπως ἐδῶ. **καί ταῦτα τῆς σῆς ἐκ φρενός** κτλ. Ἀφοῦ οἱ φωνές τῶν πτηνῶν καί τά σχετικά τῆς θυσίας ἦταν ἀκατανόητα στό μάντη, κατάλαβε πιά αὐτός ὅτι τοῦτο ὀφειλόταν στίς αὐθαίρετες ἐκείνες ἐνεργεῖες τοῦ Κρόντα.

6') 1033 – 1063

Λεξιλογικές. – ὥστε = ὅπως. **ἀνδρὸς τοῦδε** = ἐμοῦ. **σκοποῦ** = στόχου. **κουδὲ ἄπρακτός εἰμι μαντικῆς ὑμῖν** = καί δέν ἔμεινα ἀκακοποίητος ἀπό τήν μαντικὴ τέχνη σας. **τῶν** = ὧν, δηλ. τῶν μάντεων. **ὑπαί** = ὑπό. **γένος** = σωματεῖο, σύλλογος. **ἐξεμπολόομαι-ῶμαι** = πουλιέμαι ὡς ἐμπόρευμα. **ἐκφορτίζομαι** = φορτίζομαι ὡς ἐμπόρευμα. **ἐμπολόω-ῶ** = ἐμπορεύομαι. **τάφω δ' οὐχὶ κρύψετε...** = ὅπως-δήποτε ὅμως δέ θά ἐνταφιάσετε. **τρέω** = φοβάμαι. **οὐδ' ὡς μίασμα**

τοῦτο μὴ τρέσας ἐγὼ παρήσω θάπτειν κείνον = οὐδ' ὡς μὴ παρήσω θάπτειν ἐκείνον τρέσας τὸ μίasma τοῦτο = οὔτε σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ὑπάχει φόβος μήπως ἐγώ, ἐπειδὴ φοβήθηκα τοῦτο τὸ μίasma, ἐπιτρέψω νὰ τὸν θάψουν. **πίπτουσι δ' αἰσχρὰ πτώματα** = ὑφίστανται μάλιστα ἐπονείδιστες πτώσεις. **χοὶ πολλὰ δεινοὶ** = καὶ οἱ δεινότατοι, οἱ πολὺ ἐπιτήδειοι. **φράζομαι** = σκέπτομαι. **χρήμα** = πράγμα. **ποιὸν τοῦτο...** σύμπτυξη τῶν δύο προτάσεων **ποιὸν ἐστὶ τοῦτο τὸ πάγκοινο, ὃ λέγεις; εὐβουλία** = σύνεση, ὀρθὴ σκέψη. **μὴ φρονεῖν** = ἡ ἀφροσύνη. **τῆς νόσου** δηλ. τοῦ **μὴ φρονεῖν**. **ἀντιλέγω κακῶς** = ἀντικακολογῶ, ἀνταποδίνω τὴν κακολογία. **θεσπίζω** = μαντεύω. **τὸ δ' ἐκ τυράννων** = τὸ γένος ὅμως ἀπὸ τοῦς τυράννους, οἱ τύραννοι. **ταγός** = ἡγεμόνας, ἄρχων· ἡ σύνταξη: **ἄρ' οἴσθα λέγων ταγούς ὄντας ἃ ἂν λέγῃς;** ἄραγε γνωρίζεις ὅτι λές, ὅσα λές, σέ ἄντρες πού εἶναι ἡγεμόνες σου; **ὄρσεις** = θά μὲ ἀναγκάσεις. **τ' ἀκίνητα διὰ φρενῶν** = τὰ ἀπόρρητα στὴν ψυχὴ μου. **κίνει** = λέγε τα. **μόνον δὲ μὴ λέγων** = ἀρκεῖ μόνο νὰ μὴ λές. **ἐπὶ κέρδεσι** = πρὸς κερδοσκοπία. **οὕτω** (δηλ. **ἐπὶ κέρδεσι**) **γὰρ ἤδη καὶ δοκῶ (λέγειν) τὸ σὸν μέρος;** ἔτσι λοιπὸν τώρα πιά φαίνομαι ὅτι μιλῶ πρὸς κερδοσκοπία κατὰ τὴ δική σου γνώμη; **ὡς μὴ ἔμπολήσω τὴν ἐμὴν φρένα** = ὅτι δέ θὰ μεταβάλλεις τίς σκέψεις μου, πουλώντας αὐτὲς στοὺς συνενόχους (συνεργούς) σου.

Πραγματικές. – κούδὲ μαντικῆς ἀπρακτός εἰμι Οἱ ἀρχαῖοι, ὅπως διαφαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Σοφοκλῆ, θεωροῦσαν τοὺς μάντις ἐνίοτε κατήλους τοῦ ἐπαγγέλματός τους γιὰ κερδοσκοπία καὶ χρηματισμό (πρὸ. Οἶδ. Τυρ. στ. 387, ὅπου ὁ Οἰδίποδας ἀποκαλεῖ τὸν Τειρεσία **δόλιον ἀγύρτην ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν μόνον δέδορκε...**). **ἤλεκτρον** Εἶναι ἡ φυσικὴ ἢ ἐπιτήδες φτιαγμένο κράμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου σέ ποσοστὸ 3/4 ἀπὸ τὸ πρῶτο καὶ 1/4 ἀπὸ τὸ δεύτερο. Συγκεντρωνόταν πολὺ ἤλεκτρο στὶς Σάρδεις καὶ ἀπὸ τίς Ἰνδίες, οἱ ὁποῖες κατέβαλλαν στὸ Δαρεῖο ὡς φόρο 360 τάλαντα ψήγματος (σκόνης) χρυσοῦ. **Διὸς αἰετοὶ** Τὸν αἰετό, γιὰ τὸ λόγο ὅτι πετᾷ στὰ ὑψηλὰ καὶ τὸν Ὀλυμπο, τὸν θεωροῦσαν ἱερό πτηνό τοῦ Δία. **εἰς Διὸς θρόνους** Ὁ Κρέων παραφέρεται ἀπὸ ὀργή σέ σημεῖο νὰ ἀσεβῆσει καὶ πρὸς αὐτὸν τὸ Δία, καί, ὅταν τὸ συναισθάνθηκε, προσπαθεῖ νὰ διορθώσει τὸ σφάλμα του μὲ τὰ λεγόμενά του στὸ στ. 1044.

Λεξιλογικές. – **κάπιθι** ὁ Τειρεσίας μιλάει χρησιμοποιώντας τήν ἴδια λέξη τοῦ Κρέοντα, **ἴσθι**, πρὸς ἔμφαση. **τρόχους** = τροχιές, δρόμους. **ἀμιλλητῆρας** = πού συναγωνίζονταν μεταξύ τους στήν ταχύτητα· εἶναι ποιητική ἔκφραση ἀντί **ἡμέρας**· λέγονται ἔτσι, ἐπειδὴ οἱ δρόμοι τοῦ ἡλίου, οἱ ἡμέρες, φαίνονται νά συναγωνίζονται μεταξύ τους κατά τήν ταχύτητα. **τελῶν** (μελλ. χρόνου) = ὅτι...θά διανύσεις. **σπλάγγνον** = τέκνο. **νέκυν νεκρῶν** τόν Αἴμονα ἀντί τοῦ Πολυνεΐκη καί τῆς Ἀντιγόνης· ἡ σύνταξη: **ἐν οἷσι (τρόχοις) αὐτὸς ἀντιδούς ἔση** = κατά τίς ὁποῖες ἡμέρες θά ἔχεις δώσει ὁ ἴδιος σέ ἀνταπόδοση. **ἄμοιβὸν νεκρῶν** = σέ ἀντάλλαγμα τῶν νεκρῶν. **ἀνθ' ὧν** = γιατί. **τῶν ἄνω** γεν. τοῦ διηρημένου ὄλου. **ἔνα τῶν ὄντων ἄνω** (ἐπάνω στή γῆ)· ἔνν. τήν Ἀντιγόνη. **ψυχὴν τ' ἀτίμως** ἀναπτύσσουν τόν προηγούμενο στίχο (μέ τό **ψυχὴν** ἐννοεῖ τή ζωή). **ἀτίμως** = χωρὶς τίς ὀφειλόμενες σ' αὐτή τιμές. **κατοικίζω** = βάζω νά κατοικήσει. **ἄμοιρος** = ἀμέτοχος, στερημένος. **τῶν κάτωθεν θεῶν** (στούς ὁποῖους ἀνήκει)· ἡ γενική αὐτῆ ἔξαρτᾶται ἀπό τό προηγούμενο ἐπίθετο **ἄμοιρος**. **ἐνθάδε** = ἐδῶ στή γῆ· ἡ ὅλη πρόταση: **ἔχεις δ' αὐ ἐνθάδ' (ἔνα ἄλλον) ἄμοιρον τῶν κάτωθεν θεῶν** = ἐξάλλου κρατεῖς πάλι ἐδῶ (στόν ἄπάνω κόσμο) ἕναν ἄλλο νεκρό στερημένο ἀπό τούς θεούς τοῦ κάτω κόσμου, στούς ὁποῖους ἀνήκει. **ἀκτέριστος** = χωρὶς τά κτερίσματα (νεκρικά δῶρα), χωρὶς τίς πρέπουσες ἐπικήδειες τιμές). **ἀνόσιος** χωρὶς τίς καθιερωμένες τιμές· τά δύο τελευταῖα ἐπίθετα ἐπεξηγοῦν τό ἐπίθετο **ἄμοιρον**. **μέτεστί νινί πνος** = μετέχει κανεῖς σέ κάτι, ἔχει κανεῖς δικαίωμα σέ κάτι. **ὧν** = σέ ὅλα τά πιά πάνω (τιμές καί δικαιώματα). **ἐκ σοῦ θιάζονται τάδε** = ἀπό σένα ἐξαναγκάζονται νά βλέπουν αὐτά ἐδῶ (οἱ θεοί)· κατ' ἄλλη ἔρμηνεία: ἀλλά τοῦτα εἶναι ἀυθαίρετες ἐνέργειές σου. **τούτων** (γεν. αἰτ.) = γι' αὐτά (ἐννοεῖ τό ὅτι ἔμεινε ἄταφος ὁ Πολυνεΐκης καί τό ὅτι φυλακίστηκε ἡ Ἀντιγόνη). **λωθητῆρ-ῆρος** (θηλ. γεν.) = ἐξολοθρευτρία. **ὕστεροφθόρος** = αὐτῆ πού τιμωρεῖ μετά τήν κακή πράξη. **λοχάω-ῶ** = ἐνεδρεῶ καί φυλάω. **καί θεῶν** = καί τῶν ἄνω θεῶν, γιατί ὁ Κρέων ἀμάρτησε καί στούς ἄνω καί στούς κάτω θεούς, καί κατά συνέπεια γιά χάρη ἀμφοτέρων θά καταδιωχτεῖ ἀπό τίς Ἑρινύες. **ληφθῆναι ἐν τοῖσι αὐτοῖς τοῖσδε κακοῖς** = ὥστε νά περιπλακεῖς στίς ἴδιες μέ αὐτές ἐδῶ τίς συμφορές. **ἀθρέω-ῶ** = παρατηρῶ. **καταργυ-**

ρόω-ῶ = ἀσημώνω, περικαλύπτω μέ ἄργυρο, ἐδῶ: ἐξαγοράζω μέ χρήματα, διαφθείρω. **τριβή** = παρέλαση. **ἀνδρῶν γυναικῶν** (ὑπαινίσσεται τοὺς κατοπινούς θοήνους του Κρόοντα καί τῆς Εὐρουδίκης), γεν. ὑποκειμ. στά **κωκύματα**. **κωκύματα**=θοῖνοι. **ἐχθραὶ** κατηγορ. πού προσδιορίζει τροπικῶς τό ρῆμα. **συνταράσσονται** = πέφτουν σέ ἐμφύλιες ἔριδες. **ὄσων** γεν. κτητ. στό **σπαράγματα** = σπαραγμένα μέλη, ὅπως ἐδῶ τοῦ Πολυνεΐκη. **καθαγνίζω** = καθιερώνω, ἐκκληρώνω ὅσοιο καθῆκον· (μέ κάποια σαρκαστική εἰρωνεία λέγει ὅτι τά σκυλιά ἢ τά θεριά ἢ τά ὄρνια ξεπλήρωσαν ἀντί τῶν ἀνθρώπων τό καθῆκον τοῦ ἐνταφιασμοῦ, μέ τό νά θάψουν τά σπαραγμένα μέλη μέσα στήν κοιλιά τους). **ἐστιούχος** = πού ἔχει ναούς καί βωμούς. **πόλις** = ἀκρόπολη. **τοξεύματα καρδίας** (γεν. ἀντικειμ.) = βέλη πού πλήττουν τήν καρδιά σου. **θυμῶ** = κάτω ἀπό τό κράτος τῆς ὀργῆς μου. **βέβαια** ἀσφαλῆ. **τό θάλπος** = τή φλόγα, τήν καυστικότητα. **οὐχ ὑπεκδραμῆ** (ρῆμα **ὑπεκθέω**) = δέ θά διαφύγεις. **ἀφῆ** = ἐκχύσει, ἐξαπολύσει. **τὸν νοῦν τῶν φρενῶν** = τίς ιδέες του.

δ') 1091-1114

Λεξιλογικές. – **δεινὰ θεσπίσας** = ἀφοῦ εἶπε φοβερές προφητείες. **ἐξ ὅτου τήνδε λευκὴν ἐκ μελαίνης ἀμφιβάλλομαι τρίχα** = ἀπό τήν ἐποχὴ πού τά μαλλιά μου ἀπό μαύρα γίνηκαν ἄσπρα, περῶν ἀπό τή νεανική στή γεροντική ἡλικία. **λακεῖν** ἀόρ. β' τοῦ **λάσκω** = λέγω. Νά παρατηρηθεῖ ἡ ἐξάρτηση τοῦ ἀπαρέμφατου ἀπό τό **ἐπιστάμεθα**. **ἔγνωκα καὐτὸς** ὅτι δηλ. ποτέ ἄλλοτε δέν ψεύστηκε. **εἰκαθεῖν** ἀπαρ. ἀορ. β' τοῦ **εἰκω** (ἐκτεταμένος τύπος) = ὑποχωρῶ. **ἀντιστάντα** (ὑποθ. μετ.) **πατάξει θυμὸν ἄτη** = νά πλήξω τήν ψυχὴ μου μέ συμφορά. **ἐν δεινῶ πάρα** (πάρεστι) = ὑπάρχει κίνδυνος. **εὐβουλίας δεῖ** = ὑπάρχει ἀνάγκη γιὰ ὀρθή σκέψη, χρειάζεται ὀρθοφροσύνη. **ἄνες** = ἄφησε ἐλεύθερη. **ἐπαινεῖς** = συμβουλεύεις. **παρειακαθεῖν** = μέ τό προηγ. **εἰκαθεῖν**. **ὄσον γ' ἄναξ** ἔνν. **δοκεῖ μοι παρειακαθεῖν**. **συντέμνω τοὺς κακόφρονας** = **συντέμνω τὴν ὁδὸν πρὸς τοὺς κακόφρονας** = σύντομα καταφτάνω τοὺς ἄφρονες. **θεῶν βλάβαι** = οἱ ἼΕρινές τῶν θεῶν. **ποδώκης** = ταχύπους, γοργοπόδαρος. **μόλις μὲν** = μέ δυσκολία (βέβαια (ἔνν. **ἐξίσταμαι** τῆς **καρδίας** = μεταβάλλω ἀπόφαση). **τό δρᾶν** = στό νά πράττω, νά ἐνεργῶ. **ἀνάγκη δ' οὐχὶ δυσμαχητέον** = ἀλλὰ δέν πρέπει νά ἀντιμάχεται μάταια κανεῖς (χωρὶς ἐλπίδα ἐπιτυχίας) πρὸς

τὴν ἀκαταμάχητη ἀνάγκη τῶν πραγμάτων. **δρᾶ** (προστακτική) = **πράττε** = κάνε. **μηδὲ τρέπε** = καὶ νὰ μὴν ἀναθέτεις (ἀντικ. ἔνν. **δρᾶν**). **στείχοιμ' ἄν** = εἶμι. **ὀπάων** = ἀκόλουθος. **ὄρμασθε** = ξεκινῆσατε ἀμέσως, ὀρματε. **ἐπόψιος τόπος** = ὑψηλὸς τόπος, ὕψωμα (πού φαίνεται *καλά*). **ἡ δόξα τῆδ' ἐπεστράφη** = ἡ γνώμη μου πῆρε αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. **αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ παρῶν ἐκλύσομαι** = ὅπως ὁ ἴδιος περίπλεξα τὰ πράγματα, ἔτσι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος μὲ τὴν παρουσία μου (αὐτοπροσώπως) θὰ ἐπιφέρω τὴ λύση τους. **τὸν βίον τελῶ** = περνῶ τὴ ζωὴ· ἡ σύνταξη: **δέδοικα γὰρ μὴ ἄριστον ἢ τελεῖν τὸν βίον σφάζοντα τοὺς καθεστῶτας νόμους** = τοὺς νόμους πού ἰσχύουν ἀπὸ παλιά (δηλ. τὸ φυσικὸ καὶ τὸ θεϊκὸ δίκαιο). Ἔτσι στὸ τέλος ὁ Κρέων ὑφίσταται ὀλοκληρωτικὴ ἦττα, μὲ τὸ νὰ παραδεχτῆ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο μὲ αὐτοθυσίᾳ ὑπεράσπισε ἡ ἡρώιδα μας Ἀντιγόνη. Ὁ Κρέων εἶπε αὐτὰ καὶ ἀπῆλθε ἀπὸ ἀριστερά, μεταβαίνοντας ἐκεῖ ὅπου κειτόταν ἄταφο τὸ πτώμα τοῦ Πολυνείκη.

Πραγματικές. – **τρόχους ἀμιλλητῆρας** Φαντάζονταν τὸν ἥλιο νὰ ἐπιδαίνει σέ τέθριππο ἄρμα. **οὐχ ὑπεκδραμῆ** Ἐννοεῖ ὅτι τὰ σφάλματα τοῦ Κρέοντα εἶναι ἀθεράπευτα πιά καὶ δὲ θὰ μπορέσει νὰ ἀποφύγει τὸ θλιβερὸ ἀποτέλεσμά τους. **ἀξίνας** Γιά νὰ κόψουν τὰ ξύλα τῆς πυρᾶς τοῦ Πολυνείκη καὶ νὰ ἀνοίξουν τὸ στόμιο τοῦ τάφου τῆς Ἀντιγόνης. **αὐτὸς τ' ἔδησα καὶ ἐκλύσομαι.** Αὐτὰ ἀναφέρονται στὴν Ἀντιγόνη, τὴν ὁποία ἔχει δέσμια ζωντανή στὸν τάφο, καὶ στὸν Πολυνείκη, τὸν ὁποῖο κρατοῦσε ἄταφο, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ κατέβει στὸν Ἄδη. Ὡστόσο παρατηρεῖται κάποια ἀσάφεια στὶς παραγγελίες τοῦ Κρέοντα, ἡ ὁποία ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴ μιά λόγῳ τῆς σπουδῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη λόγῳ τοῦ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος πηγαίνει καὶ μπορεῖ αὐτοπροσώπως καὶ ἐπὶ τόπου νὰ δώσει καλύτερες ὁδηγίες.

ΠΕΜΠΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (1115–1153)

Λεξιλογικές. στροφή α'. **πολυώνυμε** ἀποκαλεῖ ἔτσι τὸ Διόνυσσο, γιατί εἶχε διάφορα ὀνόματα: **Βάκχος, Ἴακχος, Διθύραμβος, Εὐῖος** κτλ. **Καδμ. νύμφας** = τῆς Σεμέλης. **ἄγαλμα (ἀγάλλομαι)** = χάσμα. **βαρυθρεμέτας (βαρὺς-θρέμω)** = αὐτὸς πού βαριά θροντᾷ. **ἀμφέπω** = προστατεύω. **κλυτὸς** = ἔνδοξος. **μέδω** = ἄρχω, κυβερνῶ.

κόλποις = σέ πεδιάδες. **πάγκοινοι** = κοινοί σέ ὄλους (γιατί κατά τίς ἑορτές στήν Ἐλευσίνα συνέρεαν πολλοί καθώς καί ξένοι). **Δηῶ** = ἡ Δήμητρα. **Βακχῶν** = τῶν Βακχῶν (ἀκολούθων τοῦ Διονύσου). **ναιετάω-ῶ** = κατοικῶ. **ἐπὶ σπορᾷ δράκοντος** = στόν τόπο πού σπάρθηκαν τά δόντια τοῦ δράκοντα· (ἔθεσε τό ὄλον, **δράκοντος**, ἀντί νά θέσει τό μέρος, **ὀδόντων**). **τά παρ' ὕγροϊς ρείθροις καί ἐπὶ σπορᾷ** προσδιορίζουν τοπικά τό **Θήβαν** καί ὄχι τό **ναιετῶν**.

ἀντιστροφή α'. **ὑπὲρ διλόφου πέτρας** = ἐπάνω ἀπό τό ὄρος μέ δύο κορφές (βλ. πραγμ. παρατηρ.). **στέροψ-σπος (στερ-** ἀπό τό ὅποιο ἀστραπή, καί **ὄπ-ὄψις)** = ἀπαστρέπτων, λαμπρός. **λιγνύς** (ἡ) = πυκνός καπνός (ἀπό τίς δάδες), ἀναμειγμένος μέ φλόγες. **στείχω** = βαδίζω. **Κωρύκiai-Βακχίδες-Κασταλίας-Νυσαίων** βλ. πραγματ. παρατηρήσεις. **νάμα** (οἷμα **νάω** = ρέω) = πηγή. **κισσήρεις** = κισσοτρόφοι, κισσόφυτοι. **ὄχθαι** = λόφοι, ἔξοχές. **ἀκτᾶ** ἦταν ἡ Εὐδοϊκή Νύσα, παραθαλάσσια. **πέμπει** = συνοδεύει (ἐνν. **σέ**). **ἄμβροτος** = θεϊκός, θεόπνευστος. **εὐάζω** = (λέγω **εὐοῖ**, **εὐάν**) = ὕμνω. **ἐπισκοποῦντα** = ὅταν ἐπισκέπτεσαι. **ἀγυιά** (ἡ) = (πλατιά) ὁδός.

στροφή β'. **τὰν = ἦν (Θήβαν).** **ὑπερτάταν** (ἐπιρρημ. κατηγ.) = σέ ὑπέρτατο βαθμό. **σὺν κεραυνία μητρὶ** = μαζί μέ τήν κεραυνόπληκτη μητέρα. Ἡ Σεμέλη, ὅπως εἶναι γνωστό ἀπό τό μῦθο, πλήγηκε ἀπό κεραυνό τοῦ Δία, πού παρουσιάστηκε μπροστά της σέ ὄλη του τή μεγαλοπρέπεια, κατά τήν ἐπιθυμία της, καί κατακάηκε, ἀφοῦ πρῶτα ἀπέβαλε πρόωρα τό Διόνυσο. **ὥς** = ἐπειδή. **ἔχεται** = κατέχεται. **νόσου** ἐνν. τό μίασμα τῆς πόλεως. **μολεῖν** (ἀντί προστ.) = ἔλα. **καθαροσίω ποδὶ** = μέ καθαρότηριο ἐρχομό, ὥς καθαρότης. **στονόεις** = πολυθόρυβος. **πορθμόν** ἐνν. τόν Εὐριπο.

ἀντιστροφή β'. **πύρπνους** = πυρίπνους, αὐτός πού ἐκπνέει φωτιά. **νυχίων** = νυχτερινῶν. **ἐπίσκοπος** = ἐπόπτης, ρυθμιστής. **παῖς Διὸς γένεθλον** (ποιητ. ἔκφραση) = διογενής. **προφάνηθι** = φανερώσου μπροστά. **περίπολοι** = ἀκόλουθοι. **Θυῖαι καί Θυιάδες** = Βάκχες. **χορεύω** = τιμῶ μέ χορούς. **ταμίας**. = δεσπότης.

Πραγματικές. - "Ὅταν ὁ Κρέων ἀπῆλθε, ὁ χορός μέ πολλή χαρὰ ψάλλει, κάνοντας ἐπίκληση στόν πολιοῦχο τῶν Θεῶν Βάκχο, γιά νά σώσει τή γενέθλια πόλη ἀπό τούς κακοῦς· ἐξυμνεῖ μάλιστα τό Διόνυσο

καί γιατί ἦταν πολιοῦχος τῶν Θηβῶν καί γιατί οἱ τραγικοί ἀρέσκονταν νά τόν ἀναφέρουν, ἐπειδή καί τό δράμα ἀπό τίς Διονυσιακές ἐορτές προῆλθε καί στό Διονυσιακό θέατρο παιζόταν. **Καδμείας νύμφας** = τῆς Σεμέλης, τῆς κόρης τοῦ Κάδμου. **κλυτὰν Ἰταλίαν** Ἐναφέρει πρῶτα τήν Ἰταλία ὡς τόπο λατρείας τοῦ Διονύσου, ὅπου ἦταν καί εἶναι πολλοί ἀμπελώνες. Τήν ἀποκαλεῖ μάλιστα ἐνδοξη, γιατί ἀκμαζε τότε ἡ Κάτω Ἰταλία, ἡ ὁποία λεγόταν Μεγάλη Ἑλλάδα, ὅπου καί οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ἀποικίσει λίγο ἐνωρίτερα (τό 443 π.Χ.) τοὺς Θουρίους. **Ἐλευσινίας Δηοῦς** Στά Ἐλευσίνια Μυστήρια ἡ Δήμητρα, πρὸς τιμὴ τῆς ὁποίας γίνονταν αὐτά, ὀνομαζόταν **Δηώ**. Ὁμοια καί ὁ Ἰακχος, ὁ ὁποῖος ταυτιζόταν ἀπό τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τό θεό Διόνυσο, λατρευόταν κατὰ τήν τέλεση τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, ἐνῶ τό ἀγαλμά του μεταφερόταν ἀπό τόν Κεραμεικό στήν Ἐλευσίνα. **Βακχᾶν** Ἦταν οἱ Μαινάδες, οἱ ὁποῖες ἀκολουθοῦσαν τό θεό Διόνυσο. **ἐπί σπορᾷ δράκοντος** Ἐνν. τόν τόπο ὅπου σπάρθηκαν ἀπό τόν Κάδμο τά δόντια τοῦ δράκοντα, τοῦ φύλακα τῆς Ἀρείας Κρήνης. **διλόφου πέτρας** Δίκωροφο ὄρος λέγει τόν Παρνασσό, γιατί ἐκτός ἀπό τίς ἄλλες ἔχει δύο ὑψηλότερες κορφές: τῆ Λυκώρεια καί τήν Ὑάμπεια. **Κωρύκια νύμφαι** Ἦταν οἱ νύμφες τοῦ Κωρύκιου ἄντρου, στοὺς νότιους πρόποδες τοῦ Παρνασσοῦ· τό Κωρύκιο ἄντρο ἦταν ἱερό καί ἀπό ὅλα τά μέρη του στάλαζε καθαρὸ καί διαυγέστατο νερό. **Βακχίδες** Ἦταν οἱ νύμφες τῆς Φωκίδας, τῆς Βοιωτίας καί τῆς Ἀττικῆς, οἱ ὁποῖες κάθε δεῦτερο ἔτος, κατὰ τίς χειμερινές τροπές τοῦ ἡλίου, τελοῦσαν κατὰ τὴ νύχτα θρησκευτικές τελετές πρὸς τιμὴ τοῦ Διονύσου καί τοῦ Ἀπόλλωνα· ἐπικρατοῦσε μάλιστα ἡ πίστις πὼς καί οἱ τελετές αὐτές ἦταν παρῶν ὁ Βάκχος. **Κασταλίας** Εἶναι ἡ περίφημη πηγὴ στοὺς Δελφούς στοὺς πρόποδες τοῦ Παρνασσοῦ, ἱερὴ τοῦ Ἀπόλλωνα καί τῶν Μουσῶν. **Νυσαίων ὀρέων** Πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας, ἀλλὰ καί ἐκτός τῆς Ἑλλάδας ὡς τίς Ἰνδίες, ἔφεραν τό ὄνομα **Νύσα**· σέ ὅλες αὐτές λατρευόταν ὁ Διόνυσος. Ἐδῶ πρόκειται γιά τὴ Νύσα τὴν Εὐβοϊκῆ, ἡ ὁποία ἦταν πολυστάφυλη. **Κισσήρις** Ὁ κισσός ἦταν ἱερό φυτὸ τοῦ Διονύσου. **ματρὶ** Ἐννοεῖ τὴ Σεμέλη, τὴν ὁποία θεωροῦσαν **κεραυνία** (= κεραυνόπληκτο), μολονότι, κατὰ μία ἐκδοχὴ τοῦ μύθου, δέν πλήγηκε αὐτὴ, ἀλλὰ ἀπέβαλε πρόωρα τό Διόνυσο, ἐπειδὴ φοβήθηκε τίς ἀστράπες καί τοὺς κερανοὺς πού ρίχτηκαν γύρω της. **Ἰακχον** Τό ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Διονύσου ἦταν σέ χρῆση κατὰ τίς μυστικές τελετές τοῦ θεοῦ.

ΕΞΟΔΟΣ (1155–1352)

α') 1155–1182

Λεξιλογικές. – **δόμων** ἀνήκει καί στό **Κάδμου**· οἱ Θηβαῖοι ἦταν πάροικοι, γιατί κατοικοῦσαν κοντά στήν ἀκρόπολη τῆς Καδμείας, τήν ὁποία ἔκτισε ὁ Κάδμος καί ὀχύρωσε ὁ Ἄμφίωνας. **στάντα** = ἐφόσον ὑπῆρξε. **αἰνέω–ᾶ** = ἐπαινῶ, μακαρίζω. **μέμφομαι** = κατακρίνω, ψέγω· ἡ σύνταξη: **οὐκ ἔστ' ἀνθρώπου βίος τοιοῦτος, ὅποιον στάντα οὐτ' αἰνέσαιμ' ἄν οὔτε μεμψαίμην ποτέ**. **βίον** τέθηκε κατ' αἰτιατική, καθ' ἔλξη πρός τό **ὅποιον**. **τύχη ὀρθοῖ–καταρρέπει, εὐτυχούντα–δυστυχοῦντα** σχῆμα χιαστόν. **ὀρθῶ–ᾶ** = ἀνορθῶνω. **καταρρέπω** = καταγκρεμίζω. **τῶν καθεστώτων** = τοῦ πεπωμένου καί τῆς ἐκβάσεώς του. **γάρ** ἐνῶ μίλησε προηγούμενως γενικά, τώρα εἰδικεύει μέ τό παραδείγμα τοῦ Κρέοντα· γι' αὐτό τό **γάρ** πρέπει νά ἐρμηνευτεῖ: παραδείγματος χάρη. **ὡς ἐμοῖ** (ἐνν. **ἐδόκει**) = κατά τή γνώμη μου. **παντελεῆ** = γενικά ὄλη. **εὐθύνω** = ἰδιοικῶ, κυβερνῶ. **θάλλω** = ἀκμάζω, εἶμαι εὐτυχής. **τέκνων** ἐνν. τόν Αἴμονα, γιατί ὁ Μεγαρέας εἶχε θυσιάσει πρό πολλοῦ. Μέχρις ἐδῶ ὁ ἄγγελος ἐκθέτει τή δημόσια καί ἰδιωτική εὐτυχία τοῦ Κρέοντα. **ἀφείται** = ἔχουν ἐξαφανιστεῖ (ἡ βραχυλογία καί ὁ παρακείμενος δηλώνουν τό ἀπότομο καί τετελεσμένο τῆς καταστροφῆς). **ὅταν προδῶσι** = ὅταν ἀφήσουν νά χαθοῦν. **τίθημι** = θεωρῶ, νομίζω. **ἔμψυχον νεκρὸν** (σχῆμα ὀξύμωρο) = ζωντανό νεκρό. **πλούτει καί ζῆ** = (ζῆθι), τέθηκαν προστακτικές μέ τήν ἔννοια ἐναντιώσεως = ἔστω καί ἄν... **τύραννον σχῆμα** = βασιλικό ἀξίωμα. **τὸ χαίρειν** = ἡ χαρά, ἡ ἠδονή. **τάλλα** δηλ. τόν πλοῦτο, τήν τυραννική ἐξουσία κτλ. **σκιάς καπνοῦ** γεν. κατηγορηματική (τοῦ τιμήματος) = ἀντί ἑνός τίποτε. **πρὸς τὴν ἠδονὴν** = σέ σύγκριση μέ τή χαρά. Βλέπουμε ὅτι ὁ ἄγγελος, ὅπως καί ὁ φύλακας (ἀπό τό στ. 223 καί 338 καί ἐξῆς), μιλάει μέ γνωμολογίες καί φιλοσοφικές θεωρίες, σάν ὀπαδὸς τῶν ἠδονικῶν φιλοσόφων, χωρὶς νά εἰσέρχεται στό κύριο θέμα, γιὰ τό ὁποῖο ἦλθε, ἀλλά ἀπλῶς κἀνοντας νύξη καί γι' αὐτό. **ἄχθος** = λύπη, συμφορά· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **τί δ' αὖ ἐστὶ τοῦτο τὸ ἄχθος βασιλέων** (γιὰ τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια), **ὃ ἤκεις φέρων; τεθῆναι** μονολεκτικά καί ἀπότομα ἀναφέρει τό γεγονὸς παρὰ τὴν προηγούμενη ἀπε-

ραντολογία του, όπως και ο φύλακας, στο στ. 402, παρά την αφόρητη προηγουμένως μακρολογία του είπε απότομα: **αὕτη τὸν ἄνδρα ἔθαπτε· πάντ' ἐπίστασαι. καὶ τίς φονεύει;** ὁ χορός κάνει τὴν ἐρώτηση αὐτή, γιατί ἀπὸ τὴ λέξη **θανεῖν** σχηματίζει τὴν ἀντίληψη ὅτι πρόκειται γιὰ φόνο. **ὁ κείμενος** ὁ φονεμένος. **αἰμάσσομα** = χύνω τὸ αἷμα μου, φονεύομαι. **αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ** = ὁ ἴδιος μὲ τὸ δικό του χέρι. **φόνου γεν. αἰτίας** (ἐνν. τῆς Ἀντιγόνης). **τοῦπος** = τὸ μάντευμα. **ὡς ἄρ' ὀρθὸν ἤνυσας** = πόσο λοιπὸν ἀληθινὸ ἐξέφρασες τὸ μάντευμά σου. **ἐχόντων τῶνδε** = ὅτι αὐτὰ ἔχουν ἔτσι (ὅπως τὰ ἐξέθεσα). **πάρα = πάρεστι** = εἶναι δυνατὸ. **βουλεύειν** = νὰ γίνεи σκέψη καὶ γιὰ τὸ ἄλλο καθῆκον σου (νὰ σπεύσεις νὰ τὸ ἀναγγείλεις καὶ στὴν Εὐρυδίκη). **δάμαρ-τος** = (ἀπὸ τὸ **δαμάω** = δαμάζω) ἡ σύζυγος **ὄμοῦ** = πλησίον, κοντά. **ἤτοι κλύουσα παιδός** = ἢ γιατί ἄκουσε τὴν εἶδηση γιὰ τὸ τέκνο τῆς. **τύχη** = τυχαίως.

Πραγματικές. – Κάδμου πάροικοι... Ὁ Κάδμος, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς Καδμείας πού ἦταν ἡ ἀκρόπολις τῶν Θηβῶν. Ὁ ἄγγελος στὴν ἀρχὴ ἀπευθύνει μὲ κάποια μεγαλοπρέπεια ἐπίσημο κάπως χαιρετισμὸ πρὸς τὸ χορὸ, θέλοντας νὰ δείξει τὴ μεγάλη σοβαρότητα τῆς εἰδήσεως πού πρόκειται νὰ ἀνακοινώσει. **Ἀμφίονος** Αὐτὸς ἦταν γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Ἀντιόπης πού ἦταν σύζυγος τοῦ Λύκου, βασιλιᾶ τῶν Θηβῶν, τοῦ πρῶτου πραγματικοῦ οἰκιστῆ τῶν Θηβῶν. **τύχη γὰρ ὀρθοῖ...** Ὁ ἄγγελος, ὅπως βλέπουμε, μιλάει σὰν πιστὸς ὁπαδὸς τῆς ιδέας γιὰ τὸ ἄστατο τῆς τύχης στὰ ἀνθρώπινα καὶ γιὰ τὰ ἠδονικὰ δόγματα τῆς Κυρηναϊκῆς σχολῆς. **Εὐριδίκη** Αὐτὴ ἔρχεται ἀπὸ τὴ μεσιανὴ πύλη τοῦ ἀνακτόρου καὶ ἀκολουθεῖται ἀπὸ δύο θεραπαινίδες· στοῦ ἄκουσμα τοῦ **Αἴμων ὄλωλεν** λιποθύμησε, καὶ μόλις συνῆλθε, ἐξῆλθε (στ. 1180)

6') 1183–1243

Λεξιλογικές. – ἐπαισθάνομαί τιος = ἀκούω κάτι. **ὅπως ἰκοίμην προσήγορος εὐγμάτων** = γιὰ νὰ προσέλθω καὶ νὰ ἀπευθύνω εὐχές. **εὐγμάτων** καὶ **Παλλάδος** γεν. ἀντικειμ. ἀπὸ τὸ **προσήγορος. ἀνασπαστοῦ** (προληπτ. κατηγ.) = **ὥστε ἀνασπαστὸν γενέσθαι** ὥστε νὰ ἀνοιχτεῖ. **χαλῶ** = χαλαρώνω, λύνω. **ὑππιος** (ἀπὸ τὴν **ὑπὸ**) = αὐτὸς

πού κλίνει προς τὰ πίσω· ἀντίθετο τὸ **πρηνής, δείσασα** ῥήμα **δέδοικα**. **πρὸς δμωαῖσι** = στὰ χέρια (στὶς ἀγκάλες) τῶν θερααινίδων της. **ἀποπλήσσομαι** = λιποθυμῶ. **ὅστις ἦν...** πλάγια ἔρωτ. **πρότ. οὐκ ἄπειρος** = σχῆμα λιτότητας. **παρῶν** = ὄντας αὐτόπτης μάρτυρας. **ἐρῶ κούδεν παρήσω** ἡ ἔννοια αὐτὴ ἐκφράστηκε θετικά καὶ ἀρνητικά. **μαλθάσσω** = παρηγορῶ. **ποδαγός** = ὀδηγός. **πόσις** = ὁ σύζυγος. **νηλεές (νη-έλεος)** = χωρὶς νά τύχει οἴκτου (γιατί κανεὶς δέν τολμοῦσε νά τό θάψει). **αἰτῶ** = παρακαλῶ. **ἐνοδία θεός** = ἡ Ἐκάτη. **εὐμενεῖς** (ἐπιρρημ. κατηγορ.) = εὐμενῶς. **ὀργὰς κατασχεθεῖν** = νά κατάσχουν, νά παύσουν τὴν ὀργή τους (τὴν ὁποία εἶχαν, γιατί ἔμενε ἀταφος ἀκόμη ὁ νεκρός τοῦ Πολυνείκη). **νεοσπὰς θαλλός** = μόλις κομμένος κλάδος ἐλιάς. **ὁ δὴ** = ὅ,τι βέβαια ἀπό τό πτώμα (τοῦ Πολυνείκη). **συγκαταίθω** = καίω ὅλα μαζί τὰ κομμάτια. **ὀρθόκρανον** = ψηλό. **οἰκειάς χθονός** (γεν. τῆς ὕλης) = ἀπό τὴν πατρική, γενέθλια γῆ. **νυμφεῖον** (κατ' εὐφημισμὸ) = νεκρικός θάλαμος. **εἰσβαίνω** = πηγαίνω γιά νά εισέλθω (γιά νά μπῶ). **ὀρθίων κωκυμάτων** = ὀξύφωνων θρήνων. **ἀμφὶ ἀκτέριστον παστάδα** = στό στερημένο ἀπό τίς καθιερωμένες νεκρικές τιμές νυφικό θάλαμο. **τῷ δὲ** = στὰ αὐτιά ὅμως τούτου. **περιβαίνει ἄσημα βοῆς** = φτάνει δισδιάκριτη φωνή. **μᾶλλον ἄσσον** = ἀκόμη πλησιέστερα· τό **μᾶλλον** πλεονάζει. **ἴησι** = ἐκβάλλει. **δυσθρήνητον ἔπος** = πολύ θρηνώδη φωνή. **σαίνω** = χτυπῶ μαλακά. **ἴτ' ἄσσον ὠκέϊς** πλεονασμός γιά νά δείξει τὴ μεγάλη σπουδὴ. **ἀρμὸν χώματος** = ἄνοιγμα τάφου. **λιθοσπαδῆ** = πού γίνηκε μέ ἀπόσπαση λίθου. **στόμιον** = εἴσοδος (ἐμπατή)· ἡ πλοκή τῶν λέξεων: **ἀθρήσατε (ἀθρέω-ῶ), δύντες ἀρμὸν λιθοσπαδῆ χώματος, πρὸς αὐτὸ στόμιον** = παρατηρήσατε, ἀφοῦ χωθεῖτε στό ἄνοιγμα τοῦ τάφου, πού σχηματίστηκε ἀπό ἀπόσπαση λίθου, (καὶ προχωρήσατε) ἀκριβῶς ὡς αὐτὸ τό στόμιο. **εἰ τὸ Αἴμονος...** βραχυλογία, ἀντί: **εἰ αὐτός ἐστὶν ὁ φθόγγος** (ἡ φωνή) **τοῦ Αἴμονος, ὃν ἀκούω. κλέπτομαι** = ἀπατῶμαι. **ἄθυμος** = ἦταν χωρὶς καρδιά, εἶχε χάσει τό ἠθικό του. **ἐν λιοισθίῳ τυμβεύματι** = στό ἐσώτατο μέρος τοῦ θολωτοῦ τάφου. **βρόχος μίτωδης** = βρόχος (θηλειά) ἀπό μίτους (κλωστές, λουριά). **σινδῶν** = λινοῦ ἕφασμα. **καθημμένη (καθάπτομαι)** = κρεμασμένη. **τὸν δὲ (Αἴμονα) προσκείμενον ἀμφὶ μέσση περιπετῆ** = νά ἔχει ἐναγκαλιστεῖ αὐτὴν ἀπό τὴ μέση. **εὐνής** = τῆς μνηστῆς. **ἀποιμῶζω** = θρηνώ μεγαλοφῶως. **φθοράν** = ἀπώλεια. **τῆς κάτω** = ἡ ὁποία τώρα πιά ἦταν κάτω

στόν Ἄδη. **στυγνὸν** = ἀπαίσια. **δύστηνον λέχος** = τὸ δύστυχο, κακό-
 τυχο γάμο. **ἐν τῷ (τίνι) ξυμφορᾶς** γεν. διαιρετ. **διεφθάρης**; σέ ποιό
 βαθμὸ τυφλώσεως ἔχασες τὸ νοῦ σου; **ὄσσοισι** = ὀφθαλμοῖς. **ἰκέσιος**
λίσσομα = θερμοπαρακαλῶ. **παπταίνω** = προσβλέπω. **διπλοῦς**
κνώδοντας = τὰ δύο σιδερένια δόντια πού προέχουν καὶ ἀπὸ τίς δυό
 μεριές τοῦ ξίφους κατὰ τὸ τέλος τῆς λαβῆς· ἐδῶ σημαίνει: τὸ ἀμφί-
 στομο ξίφος. **φυγαΐσιν** = πρὸς φυγὴν. **ἀμπλακίσκω** = ἀποτυχαίνω.
αὐτῷ χολωθεῖς = ὀργισμένος κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του (γιὰ τὴν ἀνόσια
 πράξη πού ἐπιχείρησε κατὰ τοῦ πατέρα του). **ὥσπερ εἶχε** δηλ. χωρὶς
 ἄλλη προπαρασκευὴ καὶ παρέλευση χρόνου. **ἐπενταθεῖς** = ἀφοῦ σή-
 κωσε τὸ χέρι κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του. **ἤρρισε** = ὠθησε, ἔμπηξε. **μέσσον**
 (κατηγορ. τοῦ) **ἔγχος** = μέχρι τοῦ μέσου τοῦ ξίφους. **ὕγρον** = χαλαρό,
 ἄτονο. **ἐτ' ἔμφρων** = ἔχοντας ἀκόμη τίς αἰσθήσεις του. **φυσῶ** =
 φυσῶ δυνατά, ἀναπνέω δυνατά. **ὀξείαν** = ὀρμητικὴ. **φονίου σταλά-**
γματος = φονικοῦ αἵματος. **τὰ νυμφικὰ τέλη λαχῶν** = ἀφοῦ τέλεσε
 τὴ γαμήλια τελετὴ. **δειλαιος** = ὁ δυστυχῆς. **τὴν ἀβουλίαν** κατὰ πρό-
 ληψη.

Πραγματικές.-Παλλάδος θεᾶς Ὁ Σοφοκλῆς, καὶ ἐδῶ ὅπως καὶ σέ
 ἄλλες περιπτώσεις, ἀναφέρει τὴν Παλλάδα Ἰαθηνᾶ γιὰ νά εὐχαριστή-
 σει τοὺς Ἰαθναίους, μπροστὰ στοὺς ὁποίους παίζεται τὸ δράμα.
κλειθρα ἀνασπαστοῦ Κλειθρα εἶναι οἱ δύο μοχλοὶ στοῦ ἐσωτερικοῦ
 τῆς θύρας, ἓνας ἀπὸ ἀριστερὰ καὶ ἓνας ἀπὸ δεξιὰ· γιὰ νά ἀνοιχτεῖ ἡ
 θύρα ἔπρεπε νά ἀποσυρθοῦν οἱ μοχλοὶ. **οὐκ ἄπειρος** Τί ἐννοεῖ μέ
 τοῦτο; **ἐνοδία θεός** Ἡ Ἐκάτη διέτριβε στίς ὁδοὺς, τίς τριόδους καὶ
 τοὺς τάφους, γι' αὐτὸ τὴν ἀποκαλοῦσαν καὶ **Ἐνοδιαν, Τριοδίπν, Τυμ-**
βιδιαν κτλ. **οἰκείας χθονός** Ξέχωρο χαρακτηριστικὸ γιὰ κάθε Ἑλληνα
 ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα χρόνια εἶναι νά ποθεῖ νά ταφεῖ στὴ γενέθλια γῆ·
 μονάχα οἱ ἐχθροὶ τῆς πατρίδας ρίπτονταν ἄταφοι μακριὰ ἀπὸ τὰ ὄρια
 τῆς. Τώρα πού ὁ Πολυνείκης θάβεται στὴν πατρικὴ γῆ παύει νά εἶναι
 πιά φυγάδας καὶ ἐχθρὸς τῆς. **λιθόστρωτον** Μέ πέτρες καὶ ὄχι μέ
 τάπητες κτλ., ὅπως θὰ ἦταν στρωμένος ὁ νυφικὸς θάλαμος. **ἴτ' ἄσσον**
 κτλ. Ὁ Κρέων προαισθάνεται μεγάλο κακό καὶ ἀντιλαμβάνεται ὅτι
 χάνει τὸ θάρος καὶ τίς δυνάμεις του, γι' αὐτὸ ἀναθέτει στοὺς ἀκολου-
 θούς του νά πλησιάσουν στόν τάφο. **ἄρμὸν χώματος** κτλ. Αὐτοὶ οἱ
 τάφοι ἦταν λιθόστρωτοι, ἀλλὰ εἶχαν καλυφτεῖ μέ χῶμα καὶ ἔμοιαζαν

ἀπό ἔξω μέ γήλοφους. Αὐτῶν τῶν τάφων ἡ θύρα ἀποκλεινόταν μέ λίθους, ἴσως μάλιστα αὐτοί οἱ τελευταῖοι τακτοποιοῦνταν ἔτσι, ὥστε μέ τήν ἀπόσπαση ἐνός ἀπό αὐτούς σχηματιζόταν ὁ **ἀρμός** (= ἄνοιγμα, χαραμάδα), γιά τόν ὁποῖο μιλάει ὁ τραγικός. Τέτοιοι τάφοι εἶναι οἱ μυκηναϊκοί θολωτοί. **σινδόνας** Ἐννοεῖ τό λινό ὕφασμα (σεντόνι), τό ὁποῖο συνέστρεψε καί ἔκανε θρόχο. Χρησιμοποιοῦσε τό ὕφασμα τοῦτο ἢ ὡς ζώνη ἢ ὡς **κρήδεμνον** (= κεφαλόδεσμο) ἢ ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς πού κατέβαινε καί ἀπό τίς δύο μεριές ὡς τοῦς ὤμους.

γ') 1244–1276

Λεξιλογικές-τί (κατηγορ. τοῦ **τοῦτο**) = πῶς. **φρούδη** = ἀπῆλθε. **θαμβέω** = μένω ἐκπληκτος, εἶμαι ἐκθαμβός. **βόσκομαι ἐλπίσιν** = τρέφομαι μέ ἐλπίδες. (Ἡ Εὐρυδίκη ἐπανῆλθε στά ἀνάκτορα ἀπό τή μεσαία βασιλική θύρα, χωρίς νά εἰπεῖ κάτι). **ἄχη** = λύπη, ἐδῶ: συμφορά. **ὑπὸ στέγης ἔσω** τό **ἔσω** πλεονάζει. **προθήσειν** = ἀλλά ὅτι θά προβάλλει, θά ἀναθέσει· ἡ σύνταξη: **βόσκομαι δ' ἐλπίσιν κλύουσας** (αἰτιολ. μετ.) **ἄχη τέκνου οὐκ ἀξιώσειν στένειν ἐς πόλιν ἀλλά προθήσειν δρῶαῖς** (= στίς θεραπαινίδες) **στένειν** (= θρηνεῖν) **οἰκείον πένθος ὑπὸ στέγης ἔσω**. **γνώμης** = συνέσεως. **γν. ἄπειρος** = στερημένη συνέσεως, ἀνόητη. **ἀμαρτάνειν** = νά κάνει κάτι τό ἄτοπο (ὁ ἄγγελος βέβαια ἔννοεῖ ὅτι ἡ Εὐρυδίκη δέ θά παρεκτραπεῖ θρηνώντας δημοσίως, ἀλλά οἱ θεατές ἔννοοῦν ὅτι ἐπίκειται ἀπονενοημένο διάδημά της). **ἐμοὶ δ' οὖν ἀλλά σ' ἐμένα** τουλάχιστο. **εἰσόμεθα** (ῥημα **οἶδα**) τέθηκε ὀριστ. μέλλοντα ἀντί ὑποτακτ. **εἰδῶμεν**. **βαρὺ** = ἐπίφοβο, σοδαρό. **κατάσχετον** = κάποια κρυφή πρόθεση. **κρυφή** = μέ τή σιωπή της. **παραστέιχω** = εἰσέρχομαι. **βάρος τῆς σιγῆς** (ἡ γενική εἶναι ὑποκειμ.) = ἡ σιγή ἐνέχει (κλείνει μέσα της) κάτι σοδαρό. (Ὁ ἄγγελος ἀκολούθως μπαίνει στά ἀνάκτορα). **ἐφήκει** = ἦλθε, εἶναι παρών. **ἐπίσημον μῆμα** = φανερό σημεῖο. **εἰ θέμις εἰπεῖν** μέ τοῦτα μετριάξει τήν κατηγορία κατά τοῦ Κρέοντα: **αὐτὸς ἀμαρτῶν**.

στροφῆ α' . δυσφρόνων φρενῶν (δξύμωρο) = ἄφρονα νοῦ. **στερεὰ** (ἀντί **στερεῶν** στό **φρενῶν**) = ἰσχυρογνώμονα (νοῦ). **θανατόεντα** = θανατηφόρα. **ἐμφυλίους** = συγγενεῖς. **ἄνολθα ἐμῶν βουλευμάτων** = ἀτυχή δικά μου βουλευματα. **ζὺν νέφ μόρφω** = μέ θάνατο

πρόωρο (ἢ ἀσυνήθιστο), γιατί αὐτοκτόνησε καί μάλιστα ἐξαιτίας τοῦ πατέρα). **ἀπελύθης** ἔνν. **τοῦ ζῆν** = ἔφυγες ἀπό τῆ ζωῆ. **τὴν δίκην** = τό δίκαιο. **τότε** ὅταν προκήρυσσα τὰ σχετικά μέ τὴν ταφή. **ἄρα** καθὼς βλέπω ἀπὸ τὰ ἐπακόλουθα. **μέγα βάρος** = μεγάλη σηφορά. **ἐνέπαισεν ἐμῷ κάρᾳ** = κατάρφερε κατὰ τῆς κεφαλῆ μου· ἢ κανονικὴ πλοκὴ τῶν λέξεων: **θεὸς δ' ἄρα ἔχων με** (κατέχοντάς με ὀλοκληρωτικά στήν ἐξουσία του) **ἔπαισε τότε μέγα βάρος ἐν ἐμῷ κάρᾳ**. **ἐνέσεισε δέ με ἐν ἀγρίαις ὁδοῖς** = μέ συγκλόνισε ρίχνοντάς με σέ ἀγριοὺς δρόμους, βάζοντάς μου ἀγρια βουλεύματα. **λακπάτητον (λάξ-πατῶ)** προληπτ. κατηγορ. = τὴν ὁποία λάκτισε μέ τὰ πόδια του, τὴν ποδοπάτησε. **πόννοι δύσπονοι βροτῶν** = δάσανα τῶν ἀνθρώπων πού γεμίζουν πίκρες τῆ ζωῆ τους.

Πραγματικές. – **οὐκ ἀξιώσειν ἐς πόλιν στένειν** Θεωροῦσαν ἄτοπο τό νά θρηνοῦν οἱ γυναῖκες δημοσίως, ὑπῆρχε συνήθεια μάλιστα νά μοιρολογοῦν αὐτές μαζί μέ τίς θεραπεινίδες τους μέσα στό σπίτι (πρόβ. ὁ Ἰλίου Ἰδ. Χ 340, 515). **καὶ μὴν ὄδ' ἀναξ ἐφήκει...** Εἰσέρχονται ἀπὸ τὴν ἀριστερὴν πύλοδο ὁ Κρέων μέ τοὺς ἀκολουθούς του, φέροντας νεκρό τόν Αἴμονα, ἀπάνω στόν ὁποῖο ἔχει τὰ χέρια του ὁ Κρέων. **ἐν δ' ἔσεισεν ἀγρίαις ὁδοῖς** Οἱ ἀνθρώποι τῶν ἡρωικῶν χρόνων πολλές φορές τὴν αἰτία τῶν ἀνοησιῶν τους τὴν ἀπέδιναν στοὺς θεοὺς.

δ') 1277–1305

Λεξιλογικές. – **ἔχων τε καὶ κεκτημένος** ἔνν. ἀντικ. **κακά φέρων** = κρατώντας· ἢ κανονικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: **ἔοικας ἤκειν ἔχων τε καὶ κεκτημένος κακά, τὰ μὲν...** (ἔνν. τὸν Αἴμονα), **τὰ δὲ** (ἔνν. τὴν Εὐρυδίκη) **τάχα ὄψεσθαι** (καθ' ἔλξη πρὸς τό πλησιέστερο **ἤκειν**, ἀντί τοῦ **ὀψόμενος**). **ἤ;** = ἄραγε; **παμμήτωρ** = ἢ καθ' ὅλα μητέρα (πού γέννησε τόν Αἴμονα καὶ τόν ἀκολούθησε ὡς τόν τάφο). **νεοτόμος** = αὐτὸς πού μόλις ἐπληξε (χτύπησε).

ἀντιστροφή α'. **δυσκάθατος** = δυσεξιλέωτος (πού δέν ἀρκέστηκε στή μεταμέλεια τοῦ Κρέοντα, ἀλλὰ ἀπαίτησε καὶ δύο θύματα, τόν Αἴμονα καὶ τὴν Εὐρυδίκη). **κακάγγελτα ἄχη** = λύπες μέ τίς ἀπαίσιες εἰδήσεις σου. **προπέμπω** = ξαπολάω, προξενῶ. **θροῶ** = λέγω. **ἐπεξειργάσω** = ἀποτελειώσες (ἔδωκες τό τελειωτικὸ χτύπημα). **σφάγιος** = πού ἐγινε μέ σφαγή. **ἐπ' ὀλέθρῳ** = ἀμέσως μετά τό θάνατο

τοῦ γιοῦ μου· ἡ σύνταξη: **τίνα νέον σφάγιον γυναικείον μόρον λέγεις ἀμφικεῖσθαι μοι ἐπ' ὀλέθρῳ** (τοῦ υἱοῦ); **οὐκ ἐν μυχοῖς ἔτι** = δέν εἶναι πιά στό βάθος τοῦ οἴκου (γιατί οἱ θύρες ἀνοίχτηκαν). **ἐναντα** = ἀπέναντι. **πότμος** (πίπτω) = (κακή) τύχη. **ὀξύθηκτος** = καλά ἀκονισμένος, μέ ὀξεία αἰχμή, κοφτερός (**θήγω** = ἀκονίζω). **βωμία** = ὄντας στό δωμό. **λύει** = παρέλυσε. **κελαινά** (κατηγορ. προληπτικό) = **ὥστε γενέσθαι κελαινά** = ἡ νύχτα τοῦ θανάτου τά κάλυψε. **λάχος** (τό) = μοῖρα. **λοίσθιον** (ἐπιροημ. διορ.) = καί τέλος. **ἐφουμῶ** = καταριέμαι.

Πραγματικές.—**τὰ μέν πρό τῶν χειρῶν** Οἱ ὑπηρετές (θεράποντες) φέρονουν σέ φέρετρο τό πτώμα τοῦ Αἴμονα, ἐνώ ὁ πατέρας του τό ἀγκαλιάζει μέ τό χέρι του. **Ἄιδου λιμήν** Τό λιμάνι τοῦ θανάτου· λέγεται ἔτσι, γιατί δέχεται ὄλους ἀπό τήν τρικυμώδη ζωή σάν γαλήνιο λιμάνι. **ὄρᾶν πάρεστιν.** Ἐνοῖται ἡ μεσαία πύλη τῶν ἀνακτόρων καί ἐκφέρεται μέ μηχανήμα (**τό ἐκκύκλημα**) τό πτώμα τῆς Εὐρουδίκης. **κακάς πράξεις ἐφουμῆσα** Πῶς χαρακτηρίζεται ὁ ἄγγελος, ἀναφέροντας μπροστά στόν ἴδιο τόν Κρέοντα τούς λόγους τῆς Εὐρουδίκης γιά τίς κακές πράξεις του;

ε') 1306–1353

Λεξιλογικές.— σ τ ρ ο φ ῆ β '. **ἀνέπταν** = **ἀνέπτην** (ἀναπέτομαι) = τρώμαξα, πετάχτηκα ἀπό τό φόβο μου (ἐπειδή ἄκουσε ἀπό τόν ἄγγελο τό εἰπωμένο γιά τήν κατάρα, πού ξεστόμισε ἐναντίον του ἡ Εὐρουδίκη: **ἐφουμῆσα τῷ παιδοκτόνῳ. ἀνταίαν** (ἐνν. **πληγήν**) = ἐμπρός στό στήθος. **τί μ' οὐκ ἔπαισεν** (ἰσοδύναμει μέ ἔντονη προτροπή) = ἐμπρός ἄς μέ χτυπήσει κάποιος. **ἀμφίθηκτος** = ἀμφίστομος, δίκοπος. **συγκέκραμαι** = ἔχω συνδεθεῖ ἀναλόσπαστα. **δύα** = **δύη** = δυστυχία (προσωποποίηση). **ἐπισκήπτομαι** = κατηγοροῦμαι. **τῶνδε μόρων κάκείνων** μέ τούς πρώτους ἐννοεῖ τό θάνατο τοῦ Αἴμονα, μέ τούς δευτέρους τοῦ Μεγαρέα· ἡ κανονική σειρά τῶν λέξεων: (ἐνν. ἀπό τά προηγούμενα: **ὄρθως θρηνεῖς λέγων ταῦτα**) **ἐπεσκήπτου γε πρός τῆς θανούσης, ὡς ἔχων αἰτίαν τῶνδε κάκείνων μόρων. ποίῳ δέ τρόπῳ κάπελύσατο ἐν φοναῖς;** = καί μέ ποιό λοιπόν τρόπο αὐτοκτόνησε καί πέθανε; **ὄπως** = μόλις. **ὀξυκώκυτον** = τό ὄποιο θρήνησε μέ ὀξείες φωνές. **τάδε οὐ ποθ' ἀρμόσει ἐξ ἐμᾶς αἰτίας ἐπ' ἄλλον**

βροτῶν = ἡ αἰτία (ἢ εὐθύνη) αὐτῶν ἐδῶ τῶν δεινῶν οὐδέποτε θά μεταβιβάσται ἀπὸ ἔμμενα σέ...**καίνω** = φονεύω. **φάμ'** = **φαμί** = **φημί**. **ἔτυμον** = πραγματικῶς, ἀληθινά. **ἐν κακοῖς** = μέσα στὰ κακά (ἐδῶ θέλει νά εἰπεῖ ὅτι ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ Κρέοντα ἀπὸ τὸ νά βλέπει τοὺς νεκροὺς εἶναι κέρδος γι' αὐτόν, ἐφόσον εἶναι δυνατό νά γίνεῖ λόγος γιὰ κέρδος). **βράχιστα** = συντομώτατα· ἡ σύνταξη εἶναι: **κράτιστα γὰρ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ** (ἐνν. **ἐστὶν**) **ὄντα** (ὑποθ.) **βράχιστα**. Ἡ σύντ. προσωπ. ἀντὶ ἀπρόσωπτης: **κράτιστον γὰρ ἐστὶ βράχιστα εἶναι τὰ ἐν ποσὶν** (πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν) **ὄντα κακά**. (Τὰ κακά ἐδῶ γίνονται συντομώτατα, ἂν ἀποχωρήσει ὁ Κρέων τὸ γρηγορότερο ἀπὸ τῆς θέας τῶν πτωμάτων· προκείται δηλ. γιὰ ἔμμεση ὑπόδειξη τοῦ χοροῦ πρὸς τὸν Κρέοντα νά ἀποχωρήσει).

ἀντιστροφὴ δ'. **τέρμιος ἡμέρα** = ἡ τελευταία ἡμέρα (τοῦ θανάτου). **ὑπατος** = ἔσχατος· ἡ σύνταξη: **φανήτω ὁ ὑπατος ἐμῶν μόρων (μοιρῶν) ἄγων μοι κάλλιστα τερμίαν ἡμέραν**. **τῶν προκειμένων τι** = ἀπὸ αὐτὰ κάτι, ὅσα ἀπαιτεῖ ἡ παρούσα περίστασις: (ἐννοεῖ τὴν ταφή τῶν νεκρῶν). **τῶνδε** δηλ. τοῦ θανάτου σου. **ὅτιοι** δηλ. **τοῖς θεοῖς**. **ταῦτα** δηλ. τὸ θάνατο. **συγκατεύχομαι** = εὐχομαι ὅλα μαζί, συγκεφαλαιῶν καὶ εὐχομαι. **μάταιον** = τὸν ἀνύπαρκτο, τὸν ἀχρηστο. **ἴδω** = νά προβλέψω. **πᾶ κλιθῶ** = ποῦ νά στηριχθῶ (ἀφοῦ πιά τοὺς ἔχασα ὅλους). **λέχριος** = πλάγιος, πεσμένος. **τῶν χεροῖν** ἐνν. τῆς γυναῖκα καὶ τὸν Αἴμονα. **τὰ δὲ** = καὶ ἕξάλλου. **ἐπὶ κρατὶ** = στό κεφάλι μου. **πότμος** = μοῖρα. **δυσκόμιστος** = ὁ ἀνεπόφορος, ὁ ἀφόρητος. **εἰσάλλομαι** = εἰσορμῶ, ἐφορμῶ. Ἀφοῦ ὁ Κρέων εἶπε τὰ τελευταῖα τοῦ λόγια, ἀπῆλθε μὲ τοὺς ὑπηρετές του ποῦ τὸν ὀδηγοῦσαν, ἐνῶ ἀκολούθως ὁ χορὸς, κατὰ τὸ χρόνο ποῦ ἀπέσχεται, λέγει τοὺς τελευταίους ἕξι στίχους, στοὺς ὁποίους κλείνεται ἡ ἠθικὴ ἀρχὴ τοῦ δράματος. **τὸ φρονεῖν** = ἡ φρόνησις. **πολλῶ πρῶτον** = πρώτιστο, κυριότατο. **τά γ' εἰς θεοὺς** = τουλάχιστο ὅσο ἀφορᾶ στοὺς θεοὺς (καὶ τοὺς νόμους ποῦ ὀρίζονται ἀπὸ αὐτοὺς). **ἀσεπτῶ** = ἀσεβῶ. **μεγάλοι λόγοι** = κομπασμοί, καυχησιολογίες. **μεγάλας πληγὰς ἀποτείσαντες** = ἀφοῦ πληρώσουν μεγάλας ποινές, δηλ. ἀφοῦ τιμωρηθοῦν μὲ μεγάλα δυστυχήματα. **μεγάλοι λόγοι μεγάλας πληγὰς παρήχησι**. **ὑπέραυχος** = περήφανος. **γῆρα** (μεταφορικῶς) = μὲ τὸ χρόνο, ἀργά (μετὰ τὴν τιμωρία). **ἐδίδαξαν** (γνωμικὸς ἀόριστος) = συνήθως διδάσκουν τοὺς ἄλλους.

Πραγματικές. -μέλλοντα ταῦτα... Ὁ χορός ἀπὸ τῆ μιὰ μέ εὐ-
 σχημο τρόπο κατακρίνει ὡς ἀνόητη τὴν ἐπίκληση τοῦ θανάτου ἀπὸ τὸν
 Κρέοντα, γι' αὐτὸ καὶ δικαιολογεῖται ὁ Κρέων στό στ. 1336, ἀπὸ τὴν
 ἄλλη ἐπιζητεῖ νὰ ἐπισπεύσουν τὴν ταφή τῶν νεκρῶν πρὸς ἀνακούφιση
 τοῦ Κρέοντα. **τὸ φρονεῖν πρῶτον** κτλ. Οἱ ἀρχαῖοι δηλ. θεωροῦσαν τὴ
 φρόνηση ὡς μέρος τῆς εὐδαιμονίας, καὶ μάλιστα τὸ πρῶτο, δηλαδή τὸ
 ἄριστο, ὅπως, ἀντίθετα, στό στ. 1051 εἶδαμε ὅτι **μὴ φρονεῖν πλεί-
 στη βλάβη ἐστί.**

Γ. ΑΝΤΙΦΟΝΗ

1. Κείοντα

2. Ἐπισημειωτικὴ ἐπισημείωση

ΣΟΦΟΚΛΗ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

A. Εισαγωγή	3 - 10
B. ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ	
1. Κείμενο	13 - 62
2. Έρμηνευτικές σημειώσεις	63 - 130
Γ. ΑΝΤΙΓΟΝΗ	
1. Κείμενο	133 - 177
2. Έρμηνευτικές σημειώσεις	179 - 253

ΣΟΦΟΚΛΗ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

Α. Εισαγωγή ..... 3 - 10

Β. ΟΙΔΗΜΟΣ - ΤΥΡΑΝΝΟΣ

1. Κείμενο ..... 13 - 63

2. Εργαστηριακές ασκήσεις ..... 63 - 130

Γ. ΑΝΤΙΓΟΝΗ

1. Κείμενο ..... 133 - 177

2. Εργαστηριακές ασκήσεις ..... 177 - 252

024000018244

ΕΚΔΟΣΗ ΚΕ', ΚΒ' 1978 (VIII) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 90.000 - ΣΥΜΒΑΣΗ 2988/23-1-78
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΝΙΚΗΤΑΣ ΦΡΟΥΖΑΚΗΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ - ΚΟΥΚΙΑΣ

